שלשים

ששׁ [1] כריתות בתורה [א]הבא על האם ועל אשת אב ועל הכלה הבא על הזכור ועל הבהמה ואשה המביאה בהבהמה עליה [2] הבא על אשה ובתה [3] ואשת איש הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו [ז] [3](ועל אשת אחי אמו) ועל הנדה והמגדף ועובד עבודת כוכבים והנותן מזרעו למולך [4] ובעל אוב ומחלל שבת וטמא שאכל [5] קדש והבא אל המקדש טמא והאוכל חלב ודם ונותר ופיגול [6] והשוחט ומעלה בחוץ והאוכל חמץ בפסח והאוכל והעושה מלאכה ביום הכפורים והמפטם את השמן [7] והמפטם את הקטרת והסך [8] את השמן המשחה [3]ב והפסח והמילה מצות עשה [9] על אלו חייבין על זדונו כרת [10] ועל שגגתו חטאת ועל לא הודע שלהם אשם תלוי חוץ מן [3]המטמא מקדש וקדשיו מפני שהוא בעולה ויורד דברי רבי מאיר וחכמים אומרים [10] [1]אף המגדף שנאמר [1]תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה יצא מגדף [11] שאינו עושה מעשה:

גמ' [12] מאותו שעשה משה לשמן המשחה. מפטם את הקטרת מזהירה במתכנתה לא תעשו לכם (שם) כלת אשר יעשה כמוה להריח בה ונכרת (שם) אבל המריח בקטרת של בית המקדש [13] לא מזהרה ולא כרת דריח אין בו משום מעילה ולא דמי לסך [14] שמן המשחה דהתם אית ביה מעשה משׁ"ה אית ביה לאו וכרת: **פסח ומילה מצות עשה.** פסח דכתיב (דברים טז) וזבחת פסח ומילה (ויקרא יב) ויבוש השמיני יומל וגו' וכרת [3] בהו כדאמרן. ובהני אית בהו חייבי מיתות ב"ד כגון העובד עבודת כוכבים והמחלל את השבת ואפ"ה חייבי כריתות הן במזיד בלא התראה ואי לא אתרו בהן יש מהן בחנוק ויש מהן בסקילה כדאמרן בריש לא אתרו בהו מידי מיתת ב"ד לא יצאו מידי כרת לא יצאו וכרת הוא שמת בלא בנים: **על שגגתו חטאת.** דמפיק ליה מעבודת כוכבים בה (במדבר טו) וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה וגו' ואמר מר (הוריות דף ח.) שקולה עבודת כוכבים כנגד כל התורה דהא כתיב בה מצות וכתיב בה קרבן (במדבר טו) והקריבה עז בת שנתה וגמרינן מה עבודת כוכבים שחייבין על זדונה כרת [15] חייבין על שגגתה חטאת אף כל שחייבין על זדונו כרת חייבין על שגגתו חטאת כגון הני כריתות. שוגג דעריות כסבור לבא על אשתו שלא כדרכה ובא על הזכר ועל הבהמה בשוגג כסבור לבא על אשתו שלא כדרכה ובא על הזכר או על הבהמה ואחר כך נודע לו דזכר הוא או בהמה היא מביא חטאת: **ועל לא הודע שלהן אשם תלוי.** דלא אתיידע לי בא על אשתו שלא כדרכה או זכר או בהמה והוה הדין לאחריתי. והאשם המביאה בהמה עליה נמי דסבורה להביא אדם והביאה בהמה. ותוקמה דסבור טהורה היא. מגלף כסבור מבדרך הוא שם בן שתי אותיות ובכך שם בן ד' אותיות דאינו חייב אלא על שם של ד' אותיות כדאמרינן בפ' ד' מיתות (סנהדרין נו.). [16]עבודת כוכבים דסבור זבוח וקיטור אפרה טהור ולא השתמוהה וניסוך דד' (ס) אלה עבודות הן. מולך דסבור להעביר אדם אחר והעביר את בנו. בעל אוב נתכוין לכשוף אחר. שבת דסבור חול הוא. קדש דסבור בשר חולין הוא. מקדש דסבור בית אחר הוא. חלב דסבור שומן. ודם דסבור טחול ל"א דם דסבור שדם חגבים או דם דגים הוא לשון מורי. נותר ופגול דסבור בשר הוא. שוחט בחוץ דסבור בהמה חולין היא. מעלה (1) לאחר איסור בהמות הקריב בבמה וכסבור במות [17] אלו של בצר מותרות ומוקים לקרא בבמת יחיד. פסח ויום כפור דסבור יומות החול הן. שמן וקטרת בשמן לסממנין אחרים ונמצאו שהן הסממנין הכמוניין. אבל אומר מותר לגמרי דעוקר כל הגוף לאו שוגג הוא אלא אנוס הוא ופטור: **לא הודע.** אשמו ואחותו במטה וכסבור לבוא על אשתו ולא ידע על איזו מהן בא: **שהוא בעולה ויורד.** ואין שם אשם תלוי [18] אלא בספק קבוע דלתלמודינן בפרק בתרא (לקמן כה.) אין אשם בא אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת קבועה: **אף המגדף.** מפרש בגמ' [19] מאי קאמר:

[1] זבחים קו., [2] כ"ק מ"ז, [3] עיין לו. זבחים קו:, [4] [לקמן ז:], [5] [ויקרא יט], [6] [שם ז], [7] כ"ל בתוסר כרת וכתיב ביה עון, [8] כ"ל כרת, [9] [דף ב.], [10] [ויקרא יח], [11] עי' שם פירש"י ד"ה זה העובד טו', [12] [דברים יח], [13] [לקמן ג:], [14] [במדבר ה], [15] [במדבר יט], [16] [נדל"ל מבשר המלאוים וגו' לא יאכל כי קדש הוא], [17] [נ"ל הוא], [18] [דברים יג], [19] [מכות יג.], [1] [ויקרא כג], [2] [שמות לו], [3] עי' כ"ש וכ"ש ר"ק בספר בית ז"ן, [4] [לקמן ג.].

תורה אור השלם

1. הָאֶזְרָח בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכֶם תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לְכֶם לְעֹשֵׂה בִּשְׁגָגָה:

במדבר טו כט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מגדף וכו' לע"ז הס"ד וחת"כ מ"ב ונותר כרת לעומר וכו' בעומר וכרת וכרת לפגול וכו': (ב) שם בא"ד מה תתם בעומר דכתיב ביה עון כרת אף בפגול: (ג) ד"ה ופסח וכו' לא מעשה ניתו ואין חייביין: (ד) בא"ד בגזירה שוה נאמר הכאה בהעלאה: (ה) ד"ה בו ועל לא הודע וכו' וקיבוור אפרה תורה וכו' דתרבע עבודות כל"ל ותיכת אלה נמחק: (ו) בא"ד מעלה בחוץ לאחר איסור המצות:

מוסף רש"י

והפסח והמילה מצות עשה. אע"פ שיש בהן כרת, הוצלו ואין בהן לאו אלא מצות עשה הן, אין מביאין על שגגתן חטאת, שאין חטאת בא אלא על לאו דכרת, דכתיב אשר לא תעשינה וגו' (עדרכין צז. וכבני"ז זבחים קו:).

רבינו גרשום

כתב רבינו בצלאל אבן־מנזי ז"ל וז"ל פירוש רבינו אליקום ב"ר קלונימוס זצ"ל וי"א שהוא פי' הרגמ"ה עכ"ל וכן הוא מיוחס להרגמ"ה בכ"י רומי.

שלשים ושש כריתות הן בתורה. שחייב על זדונן כרת ועל שגגתן חטאת יש מהן שהן חייבי מיתות ב"ד כשהן בעדים ובהתראה ואם אין בהן עדים והתראה זדונן בכרת: הבא על האם כו' הבא על הזכר כו'. משום הכי הדר קתני הבא על הזכר דמרן איסור אחר הוו וכל הני הוו נסקלין בעדים ובהתראה: הבא על אשה כו'. יש מהן חייבי מיתות ב"ד ויש שאינן אלא חייבי כריתות בלבד [1] כגון הבא על הנדה וטמא שאכל את הקדש כו': על אלו. ל"ז חייבין על זדונן כרת ועל שגגתן חטאת ועל לא הודע שלהן כגון שהיו לפניו חלב ושומן ואינו יודע אי זה מהם

ושומן ואינו יודע אי זה מהם

[1] כ"ש דהא הכא על אחותו ועל אחות אביו וכו' עד הכא על הנדה כולהו אין בהם מיתת ב"ד כלל ואולי לעם"ש וכ"ל כגון הכא על אחותו ואילך עד הכא על הנדה ועד בכלל.

שיטה מקובצת

כתב יד א)

[1] **שלשים** ושש כריתות. משום דחייבין על שגגתן חטאת סדרה רבי בסדר קדשים תוס' דהא"ש: שלשים ושש. מוזה רש"י הלאורין בכולן גם פי' במגדף מצינו לאו אלהים לא תקלל ולפי שיטתו אין קרבן אלא [אלאו] (על אלו) ואינו נראה דהא אמרינן בפ' אלו הן הלוקין (דף י"ב ע"ב) קרבן לא בעי אזהרה והא דאמרינן לקמן (דף ג ע"ב) קרבן אמאי קאתי אלאו ה"ק על לאו כלומר על שב ואל תעשה וגם הא דקאמר הפסח והמילה מצות עשה ה"ק הא דבאחריני איכא בהו קרבן שהן בשב ואל תעשה אבל הפסח והמילה הם קום ועשה כלומר עשה פסח ועשה מילה והא דקאמר בפ' השוחט והמעלה (דף קו ע"ב) אלא אי קשיא הא קשיא הא דתנן הפסח והמילה מצות

עשה נילף בקו"ח ממותיר (כו' אמרו) [מה] מותיר שלא עבר הזהיר כו' משמע משום שהם מצות עשה ולא אזהרה מדפריך נילף מקו"ח ממותיר וכו' כלומר שהזהיר ר"ל דפריך דמשמע לי' מצות עשה ולא אזהרה דגם נמי קום עשה. תוס': [2] הבא על אשה ובתה פי' בת אשתו ובכלל זה בת בתה ובת בנה וחמותו ואם חמותו ראם חמיו דכולהו ילפי מהך קרא דבת אשתו מגז"ש דהנה הנה דומה דומה ואע"ג דקתני אמו ואשת אביו ודם זו בכלל זו משום דאינו חייב על ב) אשת אביו לאחר מיתה וחייב משום אם כך פי' הרי"ץ תוס': [3] ובתה ועל אשת אות ר' נמחק: [4] אביו ועל הנדה והמגדף והעובד עבודת כוכבים (תיבות ועל אשת אחי אמו נמחק). והמגדף

[5] החמדושים הגדולים אשר לא יכילום הגליון המטעמים והגנוסים כפוף המסקנת ופה הלגנו ע' בחמדושין: [6] זה תמוה דהא פשוט דלאסם אביו נ"כ חייב לאחר מיתה ולקן כלל"ש צריך למתני אם אמו לענין חטאת אביו.

[7] **המפטם** את הקטורת בפרש"י אבל מריח את הקטורת ליית ביה לא אזהרה ולא כרת דריח אין בו משום מעילה ולא הי' לו לפרש כן דהא אמרי' לקמן בפירקין (דף ו ע"ב) וכן בפ' כל שעה (דף מי ע"ב) דדוקא לאחר שתעלה תימרתו אין מועלין בו אלא מריח הקטרת אין בו כרת ולא מיתה. תוס' הרא"ש ז"ל: והמפטם את הקטרת פ"ה אבל המריח בו לא קא חשיב דליכא לאו וכרת כדאמרי' קול מראה וריח אין בהן משום מעילה ולא דק שהרי אמרי' ריח לאחר שתעלה תימרתו אבל קודם איכא מעילה ואיכא למימר דלהכי נקט הקונטרס דליכא לאו וכרת אבל מעילה מיהא איכא תוס': [8] עי' בחדושין: [9] והמילה מצות עשה (זבחים קו ושם בגמ') על אלו פי' לאו דוקא דהא חסר פסח ומילה: [10] עי' בחדושין: [11] מגדף שאין בו מעשה אות ל"ז ותיבת עושה נמחק: [12] בחנוק ויש מהן בשריפה ויש כו' בחטאת חוץ מפסח ומילה ותעמא אפרש לקמן: [13] תיבת בקמייתא נמחק: [14] ב"ד ולהכי תנא סקילה ברישא תיבת תנגהו נמחק: [15] בכלל וכן בתו תיבת ובן נמחק: [16] חמיו כולהו בכלל אשה ובתה הן

ומקרא נפקא לן בתו כדדרשינן בפרק הנשרפין אתיא הנה הנה אתיא דומה דומה ס"ד: [17] התם בנותר כרת כתיב: [2] מה"ד והפסח ומילה: [3] תיבות והני פסח ומילה מצות עשה נמחק: [4] ובמגדף נמי מצינו: [5] דלא קתני כרת תיבת כתיב נמחק: [6] טמא בלאו דכתיב: [7] הבאה הבאה נאמר בהעלאה תיבת דכתיב נמחק ול"ש: [8] ביה באוכל ביה"כ דכתיב כל ותיבות דכתיב ביה ונכרתה באוכל ואע"ג דקתני אמו ואשת אביו ודם זו בכלל זו משום דאינו חייב על ב) אשת אביו לאחר מיתה וחייב משום אם כך פי' הרי"ץ תוס': [9] כרת ועל שגגתה תיבת נמחק: [10] הסך בשמן המשחה: [11] המקדש ליית ביה לא: [12] לסך בשמן המשחה: [13] כרת ועל שגגתה תיבת חייבין נמחק: [14] כסבור לבא על אשתו שלא כדרכה ובא על הזכר או על הבהמה ואח"כ נודע לו דזכר הוא או בהמה היא מביא חטאת ועל. תיבות שהיא והבא ועל נמחק: [15] אי בא על אשתו שלא כדרכה או זכר או נקבה תיבת בהמה נמחק: [16] במות צבור תיבות אלו של נמחק:

[17] תלוי דאין אשם תלוי בא אלא בספק קרבן קבוע:

שיטה מקובצת (המשך)

פי' רש"י דלמ"ד המגדף היינו עובד ע"ז לקמן בפירקין (דף ז ע"ב) היינו משורר ומזמר לע"ז ול"ש דמאי טעמא למאן דלית ליה דמגדף היינו מברך את השם משום דלית ביה מעשה וא"כ משורר ומזמר לע"ז נמי לית ביה מעשה ואין לומר דמשורר ומזמר היינו שמגנן בכינור לע"ז דקא עבד מעשה דלשון מגדף משמע שמתרף ומגדף כלפי מעלה ואם מגנן בכינור לפני ע"ז אין זה חירוף כלפי מעלה אלא משורר בפה ומשבח ע"ז וזהו חירוף כלפי מעלה ונראה לפרש דמ"ד דמגדף דקרא היינו עובד ע"ז מיירי בעובד ע"ז בד' עבודות שלא כדרכה או בשאר עבודות כדרכה וכמה כריתות איכא בע"ז תוס' הרא"ש ז"ל: וגם י"ל שיפה כוון רש"י ז"ל ואותו מגדף שהזכיר היינו מגדף דקרא דאותו איירי במזמר [בכלי] ומשורר בפה דאין לומר דמיירי [במזמר] (בד' עבודות) בכינורות [לבדן] דהא לא קרא גדיף אחרי שאינו מוציא דבר מפיו כדכתיב אם מי חרפת וגידפת ועל מי הרימות קול ותשא מרום עיניך אל קדוש ישראל. ועושה מעשה כיון שהוא משורר בפה ומזמר בכלי תוס': [3] ובעל אוב והמחלל את השבת בגמ' פרש דמה טעם לא תני ידעוני פליגי בה ר"י ור"ל ר' יוחנן אמר הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו ור"ל אמר הואיל ואין בו מעשה וקאמר ר"י לא אמר כר"ל קסבר מאן תנא כריתות ר"ע היא דאמר לא בעינן מעשה וקשה דמה בכך דכריתות ר"ע היא והלא גבי מגדף אשכחן לקמן (דף ז ע"ב) דמוקי לה כר"ע דמחייב אפי' כשאין בו מעשה דלקמן אמרי' מגדף מביא קרבן הואיל ונאמר בו כרת [במקום קרבן] דברי ר"ע אלמא (משמע) אפי' לר"ע טעמא הואיל ונאמר בו כרת במקום קרבן הא לאו הכי לא היה מביא קרבן וא"כ ה"נ גבי ידעוני היאך יתחייב קרבן ויש לומר כיון דגלי לן במגדף [נימא כה"ג] ביידעוני אע"פ שאין בו כרת במקום קרבן וא"ת בההיא דפ' ד' מיתות (דף סג ע"ב) דקאמר האומר לו אלי אתה חייב למאי אי לקטלא (פשיטא) היינו מתני' אלא לקרבן ואפ' לרבנן אע"ג דלית ביה מעשה ומסיק דר"ע היא דפרך פשיטא ואמרי' סד"א הואיל ולא כתיב בה כרת דידה במקום קרבן וכו' קמ"ל דאיתקושי איתקוש ולמה צריך היקשא הא אמרי' כיון דגלי גלי ויש לומר דאה"נ אבל כיון דאיכא היקשא ניתא ליה טפי. תוס': [4] שאכל את הקדש: [5] ופיגול עיין תוס' פסחים (דף כד): [6] והמפטם את הקטורת פרש"י אבל מריח את הקטורת ליית ביה לא אזהרה ולא כרת דריח אין בו משום מעילה ולא הי' לו לפרש כן דהא אמרי' לקמן בפירקין (דף ו ע"ב) וכן בפ' כל שעה (דף מי ע"ב) דדוקא לאחר שתעלה תימרתו אין מועלין בו אלא מריח הקטרת אין בו כרת ולא מיתה. תוס' הרא"ש ז"ל: והמפטם את הקטרת פ"ה אבל המריח בו לא קא חשיב דליכא לאו וכרת כדאמרי' קול מראה וריח אין בהן משום מעילה ולא דק שהרי אמרי' ריח לאחר שתעלה תימרתו אבל קודם איכא מעילה ואיכא למימר דלהכי נקט הקונטרס דליכא לאו וכרת אבל מעילה מיהא איכא תוס': [7] עי' בחדושין: [8] המגדף דקרא דאותו איירי במזמר [בכלי] ומשורר בפה דאין לומר דמיירי [במזמר] (בד' עבודות) בכינורות [לבדן] דהא לא קרא גדיף אחרי שאינו מוציא דבר מפיו כדכתיב אם מי חרפת וגידפת ועל מי הרימות קול ותשא מרום עיניך אל קדוש ישראל. ועושה מעשה כיון שהוא משורר בפה ומזמר בכלי תוס': [9] ובעל אוב והמחלל את השבת בגמ' פרש דמה טעם לא תני ידעוני פליגי בה ר"י ור"ל ר' יוחנן אמר הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו ור"ל אמר הואיל ואין בו מעשה וקאמר ר"י לא אמר כר"ל קסבר מאן תנא כריתות ר"ע היא דאמר לא בעינן מעשה וקשה דמה בכך דכריתות ר"ע היא והלא גבי מגדף אשכחן לקמן (דף ז ע"ב) דמוקי לה כר"ע דמחייב אפי' כשאין בו מעשה דלקמן אמרי' מגדף מביא קרבן הואיל ונאמר בו כרת [במקום קרבן] דברי ר"ע אלמא (משמע) אפי' לר"ע טעמא הואיל ונאמר בו כרת במקום קרבן הא לאו הכי לא היה מביא קרבן וא"כ ה"נ גבי ידעוני היאך יתחייב קרבן ויש לומר כיון דגלי לן במגדף [נימא כה"ג] ביידעוני אע"פ שאין בו כרת במקום קרבן וא"ת בההיא דפ' ד' מיתות (דף סג ע"ב) דקאמר האומר לו אלי אתה חייב למאי אי לקטלא (פשיטא) היינו מתני' אלא לקרבן ואפ' לרבנן אע"ג דלית ביה מעשה ומסיק דר"ע היא דפרך פשיטא ואמרי' סד"א הואיל ולא כתיב בה כרת דידה במקום קרבן וכו' קמ"ל דאיתקושי איתקוש ולמה צריך היקשא הא אמרי' כיון דגלי גלי ויש לומר דאה"נ אבל כיון דאיכא היקשא ניתא ליה טפי. תוס': [10] שאכל את הקדש: [11] ופיגול עיין תוס' פסחים (דף כד): [12] והמפטם את הקטורת פרש"י אבל מריח את הקטורת ליית ביה לא אזהרה ולא כרת דריח אין בו משום מעילה ולא הי' לו לפרש כן דהא אמרי' לקמן בפירקין (דף ו ע"ב) וכן בפ' כל שעה (דף מי ע"ב) דדוקא לאחר שתעלה תימרתו אין מועלין בו אלא מריח הקטרת אין בו כרת ולא מיתה. תוס' הרא"ש ז"ל: והמפטם את הקטרת פ"ה אבל המריח בו לא קא חשיב דליכא לאו וכרת כדאמרי' קול מראה וריח אין בהן משום מעילה ולא דק שהרי אמרי' ריח לאחר שתעלה תימרתו אבל קודם איכא מעילה ואיכא למימר דלהכי נקט הקונטרס דליכא לאו וכרת אבל מעילה מיהא איכא תוס': [13] עי' בחדושין: [14] והמילה מצות עשה (זבחים קו ושם בגמ') על אלו פי' לאו דוקא דהא חסר פסח ומילה: [15] עי' בחדושין: [16] מגדף שאין בו מעשה אות ל"ז ותיבת עושה נמחק: [17] בחנוק ויש מהן בשריפה ויש כו' בחטאת חוץ מפסח ומילה ותעמא אפרש לקמן: [18] תיבת בקמייתא נמחק: [19] ב"ד ולהכי תנא סקילה ברישא תיבת תנגהו נמחק: [20] בכלל וכן בתו תיבת ובן נמחק: [21] חמיו כולהו בכלל אשה ובתה הן

תוספות שלשים וששׁ כריתות. ברישא תנא עריות דנסקילה דכפירש"י והדר תני אשם אים בתנן ולהכי לא אפסקיה בשאר מייני סקילה:

[1] **ועל לא הודע שלהן אשם תלוי.** דלא אתיידע לי בא על אשתו שלא כדרכה או זכר או בהמה והוה הדין לאחריתי. והאשם המביאה בהמה עליה נמי דסבורה להביא אדם והביאה בהמה. ותוקמה דסבור טהורה היא. מגלף כסבור מבדרך הוא שם בן שתי אותיות ובכך שם בן ד' אותיות דאינו חייב אלא על שם של ד' אותיות כדאמרינן בפ' ד' מיתות (סנהדרין נו.). [2]עבודת כוכבים דסבור זבוח וקיטור אפרה טהור ולא השתמוהה וניסוך דד' (ס) אלה עבודות הן. מולך דסבור להעביר אדם אחר והעביר את בנו. בעל אוב נתכוין לכשוף אחר. שבת דסבור חול הוא. קדש דסבור בשר חולין הוא. מקדש דסבור בית אחר הוא. חלב דסבור שומן. ודם דסבור טחול ל"א דם דסבור שדם חגבים או דם דגים הוא לשון מורי. נותר ופגול דסבור בשר הוא. שוחט בחוץ דסבור בהמה חולין היא. מעלה (1) לאחר איסור בהמות הקריב בבמה וכסבור במות [3] אלו של בצר מותרות ומוקים לקרא בבמת יחיד. פסח ויום כפור דסבור יומות החול הן. שמן וקטרת בשמן לסממנין אחרים ונמצאו שהן הסממנין הכמוניין. אבל אומר מותר לגמרי דעוקר כל הגוף לאו שוגג הוא אלא אנוס הוא ופטור: **לא הודע.** אשמו ואחותו במטה וכסבור לבוא על אשתו ולא ידע על איזו מהן בא: **שהוא בעולה ויורד.** ואין שם אשם תלוי [4] אלא בספק קבוע דלתלמודינן בפרק בתרא (לקמן כה.) אין אשם בא אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת קבועה: **אף המגדף.** מפרש בגמ' [5] מאי קאמר:

[1] המלאכה שלא כדרכה. [2] אשת אביו לאחר מיתה. [3] אם אמו. [4] אם אמו. [5] מה"ד דאם אמו.

[1] **המגדף** ועובד עבודת כוכבים. [2] **הבא על אשה ובתה.** [3] **ואשת איש הבא על אחותו.** [4] **ומולך.** [5] **ומחלל שבת.** [6] **ופיגול.** [7] **המפטם את השמן.** [8] **והסך.** [9] **המילה מצות עשה.** [10] **אף המגדף.** [11] **שאינו עושה מעשה.** [12] **מאותו שעשה.** [13] **לא הודע.** [14] **שהוא בעולה ויורד.** [15] **אף המגדף.** [16] **אלה עבודות.** [17] **אלו.** [18] **אשם תלוי.** [19] **מאי קאמר.**

[1] **המגדף.**

גמ' מניינא. שלשים ושש: **מחוסרי כפרה.** דלאין אוכלים בקדשים עד שיביאו כפרה וכפ"ב (לקמן מ:) מפרש להו: **עד שיזרוק הדם.** כדמפרש בפ"ב (שם ט.), ככס כגר יהיה [ד] מה אכותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרלאת דמים כו': **אהרלי תנא ארבעה** [יז] . וכל היכא דתני מוזבנא דוקא קתני ולא מימא תנא ושייר: **ארבעה מביאין על הזוזן.** מפרש בפ' ב' (שם): **ר' יוסי בר' יהודה דאמר.** לקמן (שם ט.): **מזירות דטהרה.** מזיר שנטמא וספר ז' לחזור ולהתחיל ולטמוא מזירות טהרה מז' מיילא ומשכחת לה דמביא קרבן ג' על טומאת הרבה כגון שנטמא בשביעי וחזר וטמא בז' דכיון דבז' טהור הוה הוו להו ג' טומאות וקרבן [יח] אחת הוא ולא על כל טומאה וטומאה משום דבשתי טומאות הראשונות לא יצתה שעה לראיה להביא קרבן דאין הבאת קרבן אלא בשמיני הלכך אינו מביא אלא על האחרונה. ולהכי נקט תרי זימני טומאה בז' דמהדר אג' טומאות משום דתנא במתניתין טומאות הרבה: **הדא עומאה אריכפא.** דלא בא לכלל טהרה: **אלא שמע מינה מינו.** ולהכי תנא מניינא לאמשמועינן דדוקא הוא ולא מימא רבי היא וסמי מכאן [יט] מזיר: **וקדש את ראשו.** לנזירות טהרה שניה: **ר' מביאין קרבן עולה ויורד.** כלומר על חמש עבירות מביאין קרבן עולה ויורד כפ"ב (שם.): **מניינא למה לי.** ליתני אלו: **משום דקפני סיפא.** בהוריות בפ"ב (דף מ:) ואיירי בהנך ה' וקתני הכי אין ב"ד חייבין על שמיעת הקול ועל בטוי שפתים כו' ונשיא כיולא בהן [כ] נמי דפטור אכל הנך משום [דלא] שייך בהו קרבן עולה ויורד ועניות בנשיא לא שכיחא ר"ל [כא] אומר נשיא מביא שעיר כדינו (שם ט.) בכל המצות שנאמרו ואמרי' בגמ' (שם:) לא אמר ר' אליעזר אלא בטומאת מקדש וקדשיו הוא דאיתא ונאמר בהן כרת בנקבוצה לאכי תנא הכא ה' לאמשמועינן דדוקא נקט דכל המביא [כב] על ה' עבירות אלו אינו מביא קבוצה אלא עולה ויורד ולא תימא סמי מכאן טומאת מקדש וקדשיו לאוקומה כר' אליעזר דאמר מביא נשיא קרבן קבוצה אלא אינו מביא קבוצה אלא מי ר' יוסי הגלילי דפטור ליה לגמרי אי ר' עקיבא ור' שמעון [כג] דמחייבו ליה בעולה ויורד דהיינו כשבה או שעירה או תורים וגני יונה: שלש עשרה ועשרים וד' מפרש התם בפרק ד' אבות נזיקין (נ"ק ד:) ושלשה ממיטב כדמפרש התם: **מפור.** מלשון: **ומפגל.** [כד] כהן בקרבנו של ישראל (כ) [כה] לאוכלו חוץ לזמנו דחייב אינו משום ממיטב דהאי כיון דבהעלם אחת לא ניחייב אלא אחת ולרב ביבי בר אבבי מי ליה הדא דתניא [כו] כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל אי אפשר לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא כיצד [3] והנפש אשר תאכל בשר וגו' והלא [ל] ושלמים בכלל [לא] [כל] הקדשים היו למה יצאו להקיש אליהן [לב] מה שלמים שהן קדשי מזבח וחייבין עליהן אף כל שהן קדשי מזבח חייבין עליהן יצאו קדשי בדק הבית אמר [לג] ליה רב ביבי בר מינה לאו מי אמרת התם יצאו קדשי בדק הבית הכא נמי מה אחותו מיוחדת שהיא ערוה ואין לה היתר בחיי אוסרה אף כל שאין לה היתר בחיי אוסרה יצאה אשת איש שיש לה היתר בחיי [לד] בעלה [לה] א"ר יונה ואיתימא רב הונא בריה דרב יהושע אמר קרא כי כל אשר יעשה מכל התועבות וגו' (הואיל וכך הקיש הוא) הוקשו כל העריות כולן לאחותו מה אחותו חייבין עליה בפני עצמה אף כל חייבין [לו] עליה בפני עצמה [לז] לחלק מנא ליה נפקא ליה [4] מואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב [לח] לחלק על כל אשה ואשה ורבנן נמי תיפוק להו מואל אשה בנדת טומאתה אין ה"נ אלא כרת דאחותו למאי אתא מיבעי ליה לחלק על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו הני למה להו לחלק הרי שמות מוחלקין והרי גופים מוחלקים אלא אימא [ט] לחלק על אחותו שהיא אחות אביו ושהיא אחות אמו ורבי יצחק הא מילתא מנ"ל נפקא ליה [לט] מן סיפא דקרא דכתיב [5] ערות אחותו גלה ורבנן אחותו דסיפא דקרא מאי עבדי ליה מיבעי ליה לאחותו

תוספות לאפוקי מדר' אליעזר בן יעקב. לקמן בפ"ב (דף ח ע"ב) קאמר דרבנן לא תנו ליה לגר משום דגר כי קא מייתי למיעל בקהל הוא דמייתי אלמא לרבנן נמי גר הוי מחוסר כפרה והא דקאמר לאפוקי כלומר דלא מיירי בה וכה"ג בריש ב"ק ולקמן מגיעא דמעני' למעוטי דר' אושעיא ודר' חייא: **דקתני בסיפא ונשיא כיוצא בהן.** ולאו סיפא דמשמע מביאין היא אלא בהוריות מתניא (בדף ח ע"ב): **למעוטי מפגל.** פירש"י שאין משלם ממיטב מייהו בס"ק דב"ק מ שמעא דלא ממעטו ליה ממיטב אלא דלא מצי ליה בנקבוצה לא קמיירי והא דלא מייתי ו"ו נשים פוטרות והאשה נקיית בג' דרכים כו' דהיכא אתו לאפוקי מדאמורלי והכא לאפוקי מדאמרי' ר' לאפוי אשת אחות אביו ואשת אחות אמו הני למה להו לחלק הרי שמות מוחלקין והרי גופים מוחלקים אלא אימא לחלק על אחותו שהיא אחות אביו ושהיא אחות אמו ורבי יצחק הא מילתא מנ"ל נפקא ליה [לט] מן סיפא דקרא דכתיב ערות אחותו גלה ורבנן אחותו דסיפא דקרא מאי עבדי ליה מיבעי ליה לאחותו

ג א מתי' ס"ד מהלכות שגגות הל' ה:
ד ב מתי' שם ס"ד הל' ג:
ה ג מתי' פ"א מהלכות ממזרי כפרה הל' ב:
ו ד מתי' ס"ד מהלכות תומ"צ ומזיק הל' ח:
ז ה מתי' שם ס"ד הל' ד:
ח ו מתי' פ"א מהלכות פקדון ס"מ הל' יג:
ז [מתי' פ"ד מהל' שגגות הל' ה]:

מוסף רש"י

אבות מלאכות כו' מניינא למה לי. ליתני אבות מלאכות הזורע והחורש כו', למה לי לאמשמעון מיניה, הא מני לה ותולין (שבת ב:) למה לי למיתנא לרבעים חסר אחת, ליתניהו ואגא ידעינן דמ' חסר אחת אינא (שם טס. וכעי"ז שם נג.). **שאם עשאן** כולן כו'. וכא לאחייעו סכום החטאות שאדם חייב בהן אלא בהעלם אחד ואמשמעון מ' חסר אחת הן ותו לא, שאפילו אם מולדותיהן עמהן אינו מביא על המולדה סיכו דעשאה בה אביה, דהוי"ל כעושה וחזר ועושה, דכולה חדא עבירה היא (שם ב:) וכא לאחייעו שאם נתעלמו לו הלכות שבת ממנו ממה חטאות חייב (שם עג.) ומשמע בעלמא דאמשמעון לו כמה חטאות חייב על מילוא שבת אחת (שם טס.). **ד' מחוסרי כפרה.** מביאין חטאת ולא על חטא אלא לאכול בקדשים (לקמן ח.). **עד שיזרוק דם עליו.** דבעי לאחוי קרבן (שם). **וקדש את ראשו.** שנזירות טהרה תלה עליו (לקמן ס:) שיתחל לנמות לענין נזירות. **ביום ההוא.** ביום הבאת קרבנותיו שהוא שמיני דכתיב ביום הבאת אותם (נזיר יח.). **ביום הגלחתו.** שהוא שביעי דכתיב וגלח לאחר ביום הטהרתו ביום השביעי יגלחנו (שם). **ד' אבות נזיקין.** אבות קרי להנך דמתניתן בקמא בהדיא (ב"ק ב.). **מסור.** מלשון, שמוסר ממון חבירו לעכו"ם (שם ה. ושם: מוסר). **ומפגל.** כהן שאחט קרבנו של ישראל בשאר לשום שלמים, דאין הקרבן עולה לאוכל בעלי הקרבן אחר (שם). **מכל התועבות האלה.** בפרשת עריות כתיב (קדושין מז:). **חייבי כריתות בכלל היו.** כל חייבי כריתות של עריות היו בכלל ונכתבו הנפשות העושות וגו' שכתוב בפרשת עריות, ולמה יצאה כרת באחותו. דכתיב בקדושים תהיו ואיש כי יקח את אחותו וגו', **לדונה בכרת ולא במלקות.** אם תתרו בהן (מגילה ז: וכעי"ז מכות יג:) לכך שנה בכרת שלהן לומר שאין בהן עונש אלא כרת לבדו (מכות שם).

שיטה מקובצת

[כא] הא דתנן ארבעה מחוסרי כפרה מניינא למה לי פרש"י דכל היכא דאיכא מניינא וחושבנא לא אמרי' תנא ושייר דקשה דבפ' שני דסוטה (דף מז ע"ב) קאמר ר' ישמעאל בג' מקומות הלכה (נעקרת) [נתקבת] את המקרא וקאמר התם תנא ושייר ר"ל דאע"ג דאמרינן אף דתנא מניינא משייר מ"מ בחנם לא תנא מנין אם לא למעט שום דבר וקאמר דאתא לאפוקי מדרבי אליעזר בן יעקב: דקאמר דר' אליעזר בן יעקב דקאמר ה' הוי א"ת אמאי לא קאמר שש הוי דהא קאמר נזיר ליינו ותגלחתו ר"ל דלא חשיב הכא אלא מחוסרי כפרה שהכפרה מעכבתו מלאכול בקדושים אבל נזיר אין כפרתו מעכבתו מלאכול בקדשים. תוס' הרא"ש ל': [כב] הוי דתנן ר': [כג] שיזרק עליו הדם: [כד] לאפוקי מדר' שמעון. תימה מה צריך מניינא לאפוקי מר"ש הא קתני בהדיא בשבועות הפקדון ר"ל דתנא מניינא דלא תטעה לשנות שבועות הפקדון אין מביא על הזדון כשוגג כר"ש להכי תנא מניינא דכולן שוין תוס' הרא"ש ד"ל: [כה] סיפא ונזיר שנטמא טומאות הרבה ס"א מאן תנא והיכא משכחת לה אמר רב חסדא ר' יוסי בר' יהודה היא וכגון דאיטמי בשביעי וחזר ואיטמי בשביעי ומני ר' יוסי בר יהודה: [כו] דאי תימא רבי היא כיון דאמר:

[1] נזירות דטהרה עד שמיני (מזר דף יח:): [2] ואי נטמא בח' אות ד' נמחק: [3] דיצא שעה אחת הראויה אות ב' נמחק: [4] חייבין [5] [6] [7] [8] עי' בחדושין: [9] בכלל כל הקדשים: [10] עי' בחדושין: [11] הבית אמר לך רב ביבי בר אבי ומינה: [12] עי' בחדושין: [13] חייבין עליהן בפני עצמן: [14] לי' מאחותו דסיפא דקרא תיבת מן נמחק: [15] ארבעה לאפוקי מדר"א דאמר ה': [16] הקרבן אחד הוא מביא ולא. תיבת אחת נמחק: [17] בהן כלומר דפטור בהנך משום דשייך בהו קרבן: [18] דאמר נשיא אות ד' נמחק: [19] המביא קרבן עולה: [20] המחייב ליה קרבן עולה ויורד: [21] ישראל דשחיט לאוכלו: [22] ביבמות ואחותו דפרט ביה קרא דבעי: [23] נשמה מדגרסי' במס' אות כ' נמחק: [24] ליקרב דאמרינן התם א"ר: [25] בה חטאת בהעלם אות ב' נמחק: [26] נפקא דמקראות מחולקין: [27] רשינא כגון הבא ותיבת כותי נמחק:

מסורת הש"ס

[1] מכות יד. יבמות נה., [2] שבת עב., [3] לקמן מ:, [4] [5] ל"ל דתמן], [6] לקמן מ:, [7] [8] [9] [10] [11] [12] לקמן ט., [13] ע"ש [14] [15] [16] [17] [18] [19] [20] [21] [22] [23] [24] [25] [26] [27] [28] [29] [30] [31] [32] [33] [34] [35] [36] [37] [38] [39] [40] [41] [42] [43] [44] [45] [46] [47] [48] [49] [50] [51] [52] [53]

שאין עונשין מן הדין. דלא אמרינן מה אחותו מן האב גרידא או מן האם גרידתא ענש עליה מן האב ומן האם ל"ש: **אי נעיש אימא.** לר"י אין עונשין מן הדין ושוגג באחותו מן האב ומן האם לר' יאמר נפקא ליה דליף עונש מאזהרה כשם שהזהיר עליה כשאר עריות כך ענש עליה ואזהרה דיקא מפרש במסכת מכות (דף יד.) דאמר קרא ערות אב ג) אבין אי אב בת אמך מ) אין לי אלא בת אביך שלא בת אמך מ) אין לי אלא בת אביך שלא בת אמך מ) אין לי אלא בת אביך בת אביך ואמך מנין מ"ל [שם] אחותך היא לא תגלה ערותה וכשם שהזהיר עליה כך ענש עליה: **גמ' א"ר אלעזר חנוק חטאתו.** אם עשאן שניהם בהעלם אחת חייב שתים: **כרת באחותו.** דפרט נה קרא למאי אתא: **נ) הגה"ה** כיון דלאחיו מחלקין לא מיבעי ליה לחלק על אחותו שהיא אחות אביו ואחות אמו אבל בת אביו יש בה ג' לאוין: ה"ג **לר' יאלק דהאיש ליה נ) לרבנן מיבעי להו לאחותו בת אביו ואמו לומר שאין עונשין מן הדין.** וכוליה קרא משום אחותו דסיפא אמא דבשגגה דמדום אחד דרך לשנות פרשה שגגמרה: **לרבי יאלק מיבעי ליה כו' עד סיפא** ל"ג לה ופירוש משום דהוא מתמלמידיה טוענין **נ) עד** כאן הגה"ה: **וחייבין עליהן נ) בפני עצמה.** על כל אחד כי עביד להו בהעלם אחת: **תנא מאי קאמרת.** מכדי אמרן לעיל מ) מגיענא לכי אמא שאם עשאן כולן כו' היכי משכחת לה לשלשים ואיכא חטאות אחד (כ): **נ) גברא.** הוא דרבא לבהמה: **איפכא.** כגון שנבעלה לבהמה ולבן בעלה ולאמיה ולאחותה ולבהמה וכן כולם: **בשם על הזוכר ועל הבהמה.** דאין כאן לד אשה. פסח ומילה לא מצי למיפרך דלאו משום חטאות נקט להו דהא לאו בני קרבן הינהו דאין קרבן אלא על אחת כדמפרש לקמן: **ור' ישמעאל היא.** בפרק ד' מיתות מ) **והא מדקאני.** בכלל כריתות מגדף לאשמועינן דמביא קרבן ומוקמי לה לקמן כר"ע דאמר בסוף פירקין (דף ז.) מגדף מביא קרבן דישא נמי ר"ע: **נ) דאמר רבי אבהו.** בפרק ד' מיתות (סנהדרין מ.) לא יהיה קדש ע) אזהרה לנשכב ועונש מגזירה שוה דכתיב ע) וגם קדש היה באחר. ואי קשיא גבי עריות היכן מצינו אזהרה לאשה כמו לזכר דאשכחן בכולהו מ) לאו פריך הכי שאני התם כיון דאיכא נמי מיתה ע"י משכיבה קריא בה הנפשות העושות אבל משכב זכר דלא מתהני בעי אזהרה. (ג מא) **ובגבי כתיב** דאין זכור לבהמה ולא מיקרי קדשות: **ר"א אמר.** בגברי

מסיב ודקא קשיא לך (ד) דאשה נרבעת תנא ל"ג חטאות חשיב בחד גברא בהעלם אחד ותנא אשה נרבעת ופסח ומילה דאינה לכריתות: **והנפש אשר תעשה ביד רמה.** בעבודת הכוכבים הכתוב מדבר: **מה עבודה דכוכבים שב ואל תעשה.** ומייתין עון זדונו כרת ועל שגגתו חטאת דכתיב לעיל מייתי עון בת שנתה לחטאת: **אף כל שב ואל תעשה.** שזדונו כרת ושגגתו חטאת: **מ' חסר אחת הן.** ליתני ע"ש כריתות: **תנא שגגת שבת.** דסבור שהיום חול: **וזדון מלאכות.** שידע שמלאכות אלו אסורות בשבת דמ"ל עביד לכולהו אבות מלאכות אינו חייב אלא אחת דליכא אלא חדא שגגה ומתניתין בתר חיוב חטאת נקטינהו לכריתות: **תנא שביעית אחת.** דכתיב ועשה מאחת מהנה וה"ל למיכתב אחת מהנה מאי מאחת שמעת פעמים שחייב מעבירה אחת הנה כלומר כמה חטאות ומהנה מעבירות הרבה חטאת אחת: **שגגת שבת וזדון מלאכות.** ועשה מלאכות הרבה אינו חייב אלא אחת: **וזדון שבת.** דידע שהיום שבת: **ושגגת מלאכות.** דאינו ידע שמלאכות אלו אסורות אבל ידע מצות שבת בדבר אחד בכגון דידע שאסור לאחת מון לתמוס (ס) **אחת שביעית הנה.** על מלוה אחת בכגון שבת חייב כמה חטאות: **שגגת שבת וזדון מלאכות עדיפא ליה.** למיתני לאשמעינן חדוש דאע"ג דזדון במלאכות לא מפטר מחד חטאת: ליתנא אחריני **שגגת שבת וזדון מלאכות עדיפא ליה.** דמילתא פשיטא ליה דמכי שגג אשבת לא מיפטר מיהא מא) מחד חיובא חטאת דאע"ג שגג אף במלאכות חמיב חדא אבל מא) שגגת מלאכות דליחיב בכל חדא וחדא לא פשיטא ליה דזימנין דמיפטר מהך חיובא כגון שגג אף בשבת דבעלמא זה וזה גידו ואמרינן במסכת שבת (דף ע.) דלא חמיב אלא חדא חדא ומכי מסתברא דבשגגת שבת קמיירי מדחשיב גבי עבודת כוכבים במתני' חדא ומו לא מכלל דבשגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות קמיירי דאי בשגגת עבודה מז) איכא ד' חטאות בד' עבודות זיבח וקיטר וניסך והשתחוה: **תרי לנו שמיס.** דאי נמי בגיס עבודת כוכבים השתחוה לשמיס לאו איכא ד' חטאות: ה"ג **אי דלא קבליה עליה כאלוה לאו כלום הוא.** דכיון דלא נעשה לשם עבודת כוכבים השתחוה לדיה לאו כלום היא: **אלא.** השתחוה לעבודת כוכבים מאחת אחת ומילא אחת לסבר מומר לעבוד עבודת כוכבים מאחת ומילא וזדון מלאכות מה) קרי משתחוין לעבוד:

מב) א מרי' ס"א מהלכות כלי מקדש הל' ד:
מ) ב מרי' פ"ד מהלכות שגגות הלכה ח:
מא) ג מרי' שם פ"ו הלכה כ ג:
מב) ד מרי' שם הל' ח:

מוסף רש"י

שאין עונשין מן הדין. מדין ק"ו, דיני ממונות ומלות עשה והלכות עבודה ופסולי קדשים אתה למד מק"ו אבל לא מזהרות ועונשין (חגיגה יא:). **חלק חטאת** ביניהן. שהלאוין מתלקין לחטאת (מכות יד:). **הבא** על הזכור **והביא** זכר עליו. בהעלם אחת, **ור' ישמעאל היא** דאמר חייב שתים. דאי לאחיו הם דממני קרבי אמו לשיקן חלוק חטאת ביניהם. והגיע זכר עליו בקרבן אלא גרסינן זכור, דלא מקרי זכור אלא נקבה המשכבר (סנהדרין נד:). **דכי כתיב** קרא. לא יהיה קדש, **בגברי כתיב.** בזמות דגברי כתיב אבל בהשתה אין זמות כדלקמן ביומות (נט:) מאתן זמה ומחיי כלב ולא שיך בה לשון קדשים (סנהדרין נד:). **הוקשה** כל התורה כולה לעבודת כוכבים. דוקא כל עבירות שבתורה בשגגת לעבודת כוכבים לענין קרבן, מה עבודת כוכבים כלם שלו על דבר אחד אם אם ואלו אחד מעשה כן והוא אמר ועשאן, אף כל אב ואלו אחד מעשה, אבל כלם על אמות ועשה והוא יבא ולא עשה אין בו קרבן, ופסח ומילה אמות ועשה הוא (מכות יא:). **הנה שהיא אחת.** דאמרן פעמים שחייב אחת על טולן אחד היום, שגגת שבת וזדון מלאכות. דיודע שמלאכות אסורות בשבת אבל שבת אבל אחת הנה (שבת נ:). **ועשה** מאחת מהנה. היום לא לאמרת ועשה אחת מהנה, אי נמי ועשה מהנה, אי נמי ועשה מהנה אי ס"ש למדכם כל מדכמביטנו הכי ס"ש למדכם כל חד וחד לחודיה, לחיטו על אחת ועל אחת מחטת, כלומר מקלת הטעיה. על הנה ועל מהנה, דמסתפרם הנה אמות מהנה תולדות, ולמדכמביטנו נמי כי הדדי הכי מדכמבי לדהדי (סנהדרין סב.). **ולהיום** הכי פעמים אבל מעשה עבירותיו חשוב אחת ופעמים שהוא קרוי הנה לשון רבים (שבת נ:). **אחת שהיא הנה.** דאמרן פעמים שחייב על כל אחת ואחת מאי היא, כגון שעשאן וזדון שבת ושגגת מלאכות דאיכא אבות אבות אבות מלאכות דאיכא אבות אבות אבות מלאכות דאיכא אבות אבות אבות

אלא גאומר מוסר. לעבוד עבודת כוכבים דהיינו שגגת עבודת כוכבים ושגגת עבודות: **דעד כאן לא בעא מיניה רבא מר"ג.** הטעם זה וזה בילדו מהו בפ' ד' מיתות (סנהדרין סב.): **רב פפא אמר משכחה לה בסיעוק שנשבה לבין העובדי כוכבים.** שגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות כגון שחזר ושמע שאותה עבודת כוכבים [ג] שיצה"ש שם אסורה בד' עבודות הללו והני עבודות [ג] הרוג ידעי דאסירן: **שגגת עבודת כוכבים.** דסברו אין עבודת כוכבים של עץ: **רב אחא בריה דרב איקא אמר.** לעולם זדון שבת ושגגת מלאכות נמי קתני ודקתני ודקאמרת ליתני טפי תנא לא מהדר אלא על מלות שחייבין עליהן כרת: **שם שבת קתני שם עבודת כוכבים קתני.** ולעולם בכל חדא וחדא איכא טובא: [ג] **והאיכא כאן מאנוסתו** [ד] **דלא כתיבא.** אלא אחת הנה הנה אחת זמה זמה במסקנא מגיגה בשילהי פ"ק (דף יא.): **רב אחא רמי.** דרב ביבי אדרב ביבי: **והאיתמר.** במס' זבחים בפ' השוחט (דף קז.): **אחרי פניהם.** שנשחטה בעזרה: **אחרי חוץ.** בהמת קדשים שנשחטה בחוץ: **וקשיא ליה דרב ביבי.** התם בזבחים א"כ דמרי גווני העלאה איכא ניתני בכריתות המעלה חוץ לעזרה **אחרי פניהם** והמעלה נמי אחרי חוץ: **מי דמי שבת.** משכון מיוחד תנא במס' שבת (דף עג.) ודעבודת כוכבים במס' סנהדרין (דף ס.): [ה] **בגליון.** במקומותן: **וגבי כריתות דאיירי.** הוא גרר בעלמא דחשיב להו למלות שחייבין עליהן כרת איכא לשנויי שם שבת שם עבודת כוכבים: **אבל גבי העלאה.** לא [ו] משכחת ליה נכא דליתני במשנה תרי גווני העלאה: **בעא מיניה ר' ירמיה [וכו'] מהו.** אם עשאן בהעלם אחת מיתה אחת או ב' מי מימלקן כריתות לחטאות כלאחין אי לא: שוחט ומעלה איכא ב' כריתות בחמרי מות [ז] וחד לאו בלאה אנכי הצמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום [וכו'] [ח] וכל מקום] שנאמר הצמר פן ואל אינו אלא לא תעשה [ט] אבל בשחיטה ליכא לאו בהדיא דהאי דכתיב בפרשת (ויקרא י"ז) ולא יזבחו עוד את זבחיהם וגו' מוקים ליה בזבחים בפרק השוחט והמעלה (דף קו.) בזובח בהמה למרקולים: **ג"ש.** התם בזבחים בשחיטה נאמר הבאה [ט] ואל פתח אהל מועד לא הביאו והבעלה נאמר (ויקרא י"ז) ואל פתח אהל מועד לא יביאנו מה להלן בהעלאה עצם והזהיר: **ושם תעשה.** (ה"נ) שוחט: **אוב וידעוני.** איכא ב' מיתות דכתיב (שם כ) אוב או ידעוני מות יומת דאו מתלק אי זו שיעשה יומת ואלו אחד דכתיב [י] לא ימצא בך וגו' ושואל אוב וידעוני וכני קרבן ניתנו דכתיב בהו כרת (שם) והנפש אשר תפנה אל האובות וקמיבעי לך אי מיתות מחלקות לחטאות והעושן בהעלם אחד חייב שתים אי לא: **הא פלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש.** כאלו הן הנסקלין בד' (א) מיתות (סנהדרין דף סה.) דתנוייהו דאין חייבין עליהן אלא אחת הואיל ואלו אחד נאמרו הלכך אין חילוק חטאות ביניהן להכי לא חשיב אלא חד מייהו דכולהו כריתות דתנן במתני' למיינא דחטאות תנינהו כדאמרי' בריש פירקין [יא] אם עשאן כולן בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת: **הואיל ואין בו מעשה.** הילכך לאו בר קרבן הוא אבל אוב יש בו מעשה שמנקש בזרועותיו וממדבר משמיו: ידעוני מכניס עצם תחת לשונו לתוך פיו ומדבר: **הא חלוקין הן במיתות.** ואי לאו הטעם דלית ביה מעשה מיתות מחלקות לחטאות הא חלוקין הן במיתות וה"ל למיתניהו אי הוה בר קרבן: **ר"ע היא דאמר.** לקמן (דף ז.) מנלן מגיף מביא קרבן דלא בעינן מעשה: **נהי דלא בעי מעשה רבה.** מדקתני מגדף: **קס"ד.** מדקאמר ר"ל הקשת זרועותיו הוי מעשה ומזיגן במתני' דפליגי רבנן אמגדף ולא פליגי אבעל אוב ש"מ דאפי' לרבנן חשיב מעשה: [יב] **כרת דיליה.** כרת דמגדף. מישתעי קרא בקרבן עבודת כוכבים בסדר שלא לך [יג] נפש כי תחטא בשגגה והקריבה עז בת שתה וגו' והכהן פרשתא כתיב והנפש אשר תעשה ביד רמה וגו' וכבתה דמישתעי במגדף וקסד"ל הואיל וכתיב במקום קרבן ליחייב קרבן אע"ג דלית ביה מעשה קמ"ל יגל מגדף: **עולא אמר.** היינו טעמא דלא פליגי רבנן אבעל אוב דלאו בהקשת זרועותיו מיירי אלא מקטר לשר השדים: **על מנת לחזרו.** שיתחבר אליו ויקיימנו בכשפיו ולא קיטר לו לשם עבודה: **היינו חובר חבר.** ולא בכרת הוא ולא במיתה הוא אלא בלאו: **חובר חבר לגוון זה.** שמקטר לשר השדים הוא (כ): **אחד חבר גדול.** שמחבר חיות גדולות ומגמדן יחד: **חבר קטן.** לחיות קטנות לוחש ומחבר בכשפיים יחד: אפילו זיבורא ועקרבא דלא חשיבי אסור לנוחשן: [יא] **ושאנו בנב.** עיקר איסורו תלוי ברוע לבו [יב] ידע למי גידף הילכך לא חשיב מעשה אבל השתמותה אנו רואין שמשתמותה לעבודת כוכבים [יג]: **גלגון. הואיל ואין בו מעשה.** עיקר איסורו במחשבת הלב ואין כאן מעשה ומה שמדבר אינו אלא משמיע איסורו אבל כפיפת קומתו היינו עיקר איסורו דאילו היה מדבר במקבל עבודת כוכבים בלא השתמותה לא מחייב דאין עיקר בלב אלא כפיפה היא החיוב. נראה לי:

ג) [שבת ע: וש"נ], ב) עי' בב"ק דמותק מן דידע עד דאפיקין ועי' בבה"ק שמקשים ג"ר הספרים, ג) ע' בב"ק בלא גרס בת אשתו וע' בבה"ק, ד) ב"ק, ה) [זבחים קז.], ו) [ע' תוס' זבחים קז. ד"ה כמו וכו' מה שהאיתו בקלא מיתה], ז) [נני' תוס' הערוך בבריהיון ע"ש ערך כן], ח) [זבחים קו:], ט) סנהדרין סה. כל הסוגיא ע"ש, י) ב"ק, כ) [סנהדרין שם וסב.], ל) [יבמות מח: וש"נ], מ) סנהדרין סה., נ) ל"ל תה"ל, ס) [ויקרא ח], ע) [בבכורים יב.], פ) [מכות יג.], צ) [ויקרא יז], ק) נ' בב"ק שגורם במקום לא יעמוד אל תפנו אל האובות וכן פירש"י לעיל במתני' וכן גירסת הה"ר, ר) [לעיל ב:], ש) [בבכורים יב.], ת) [מכות יג.]

רבינו גרשום

בהו הרבה לאוין וכרת אחת. אלא כרת באחותו אמאי איצטריך ויקסבר ר' יצחק אחותו דרשיה דקרא לאו לדרשא אתי אלא אורחיה דקרא הוא ולגופיה איצטריך איש אשר יקח את אחותו ואחות דסיפיה מיבעי ליה לחלק. ואי קשיא אמאי קאמר ר' יצחק אחותו דרשיה אורחיה דקרא הוא הא פפיק ליה לדונו בכרת ולא במלקות. ההוא לא מפיק אלא מכרת ולא מאחותו. ואמרי לן ר' דמס' מכות קא מהדר האי אי בעית תימא יליף ענוש מאזהרה עלה דר' יצחק דאמר ענושין מן הדין וקאמר אי בעית תימא אחותו בת אביו ובת אמו יליף ענוש מאזהרה ולא מן הדין שהרי כתיב באזהרה באחותו בת אביו ובת אמו דכתיב ערות בת אשת אביך מולדת אביך ויליף ענוש מאזהרה. והכא לא מיתוקמא הכי משום דרבנן לא בעי ילפי הכי ענושין מאזהרה אלא מיתבעי להו כרת באחותו לומר שאין ענושין מן הדין: אף אגן נמי תניא. כו' אלעזר אמר ר' אושעיא דלאוין מחלקין: דמה קטרת לאו בפ"ע דכתיב והקטרת אשר תעשה במתכונתה לא תעשו וחייב עליה בפ"ע כדכתיב איש אשר יעשה כמוה להריח בה ונכרת: וכי תימא מיהא לא איריא דמשום הכי תנא מפטם את הקטרת במיצעי משום דקא בעי למיתנייא פיטומין גבי הדדי א"כ נתנהו איפוך: אי בגברי. קא חשיב דהני ל"ו כריתות בא עבדי להו ל"ו גברי מיחייבי כל חד כרת א"כ דל אשה הנרבעת לבהמה מבינייהו: אי בנשי קא חשיב. דאי עבדי להו ל"ו נשי גבי [הדדי] מיחייבא כל חדא כרת: דל מינייהו הבא על הזכור ועל הבהמה. דהני לא מיתוקמי אלא בגברי ובצר להו תרתי אי אמרת מילה נמי הא ליתא בנשי: הא לא קשיא דלא מיירי אלא בלאוין. [ו]אתי הכי דל אשה הנרבעת ותני הכי במקומה והביא זכור עליו דהוא נשכב לזכר: ור' ישמעאל הוא דאמר חייב שתים דנפיק ליה מתרי קראי כדאמר לקמן. והא מדקתני מגדף בהני ומוקמי לה כר' עקיבא דלא בעי מעשה אלא רישא נמי ר' עקיבא היא ור' עקיבא סבירא ליה בהבא על הזכור והביא זכור עליו דאינו חייב אלא אחת א"כ בצרא להו חדא: וכי תימא כולה מתניתין ר' עקיבא ובריש בהבא על הזכור סבר לה ר' עקיבא כר' ישמעאל דחייב שתים. ומן לא יהיה קדש היינו שלא יהא נשכב כזונה: ולר' עקיבא. דמפיק ליה מחד [קרא] אינו חייב אלא אחת: אלמא לא סבר לה כר' ישמעאל אלא רישא וסיפא ר' ישמעאל ובמגדף סבר לה כר' עקיבא דלא בעי מעשה אע"ג דכתיב בעשותה ועשה אחת: אי הכי. לר' ישמעאל דמיחייב ב' ליתני נמי והביא בהמה עליו וטפיה הדא: האמר אביי כו' היינו תירוצא. וכי כתיב לא יהיה קדש בגברי כתיב. דלא יהא נשכב לאדם ולא לבהמה. והאי דקא בעי הבא בזכר אזהרה לנשכב מה שאין כן בשאר ערוות היינו טעמא דבשאר ערוות סגיא לתרוייהו בחדא אזהרה שהרי הנשכב נהנה כשוכב הבא על הזכר הנשכב אינו נהנה: ר' אלעזר משמיה דרבא אמר. לעולם בגברי קא חשיב ולא צריך לאפוקי אשה הנרבעת דתנא תנא ל"ג חטאות ותנא ג' כריתות דלית בהו חטאת לסיומיהו להשלים ל"ו כריתות וממאי דתנא כריתות בלא חטאות מדקתני סיפא פסח ומילה דלית בהו חטאת דהני מצות קום עשה נינהו: הוקשה כל התורה לע"ז. משום דכי דבר ה' בזה היינו שבזה על דבור ראשון לא יהיה. ותנא נמי כרת בהאשה הנרבעת לסיומא דכיון דליתה בגברי לית בה חטאת: והנך אחריני דהוו לא תעשה ואיתנהו בגברי אית בהו כרת וחטאת: המחלל את השבת. קא חשיב לה בכרת אחת. אמרי והא שבת יש בו ל"ט כריתות לאבות מלאכות שלו: אמר ר' יוחנן תנא דידן קא חשיב למחלל שבת בחד כרת קא מיירי בשגגת שבת וזדון מלאכה כדתניא הנה שהיא אחת בשעשה מלאכות הרבה ואינו חייב אלא אחת וניתני בזדון שגגת מלאכה דליתייהב ל"ט כו': תנא. דמתניתא שגגת שבת וזדון מלאכה דעיפא ליה לפיתני לאשמועינן רבותא דאף על גב דהזיד במלאכות מן חד חטאת מיהא לא מיפטר ט"א משום הכי עדיפא ליה [ז]דבון שגג בשבת מיפטר לאפוקי זדון שבת ושגגת מלאכה דאם הזיד נמי במלאכה פטור לגמרי מחטאת: וכן אתה מוצא גבי. השובד עבודת כוכבים דקתני במתני' דלא מחייביי אלא חדא משום דבשגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות מיירי: והרי לבו לשמים. דהא סבור בית הכנסת הוא ולא מיחייבי מידי: ואלא דחוזא אנדרטא צלם שאינו עשוי לשם עבודת כוכבים וסגיד ליה מאי שונא איכא הכא כיון שאינו עבודת כוכבים בהכי תליא מילתא אי דקבליה מזיד הוא ואי לא קבליה לאו מידי עביד ולא מיחייבי: אלא כגון דשגג בעבודת כוכבים

ג) נראה דל"ל לעולם בנגבי קחשיב והא דמקשה דל האשה הנרבעת תני הכי דמקומה וכו'. ד) נראה דל"ל דכי נמי שגג גם במלאכות מ"מ מחדא מיהא לא מיפטר לאפוקי וכו'.

תורה אור השלם

1. לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהֵי כֶסֶף וֵאלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם:
שמות כ יט
2. כִּי אִם בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ בְּאַחַד שְׁבָטֶיךָ שָׁם תִּעְלֶה עֹלֹתֶיךָ וְשָׁם תַּעֲשֶׂה כֹּל אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּךָּ:
דברים יב יד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הא פלוגתא וכו' בד' מיתות הס"ד ותמ"ל מ"ש הואיל דשניהם בלאו א' דשמעינן דתרוייהו: (ב) ד"ה מוכר וכו' הוא בסקילה הס"ד:

מוספ רש"י

הובא בסוף המסכת

שיטה מקובצת

א) ב) עי' בחדושין: ג) עבודת כוכבים ס"א דלא ידע דאסירא עבודת כוכבים א) ועבודות הני דאסיירן לא ידע: ד) תיבות זדון עבודות בקצת ספרים ליתא. גילין: ה) ביבי בר אביי אמר: ו) שבת קתני ושם: ז) עי' בחדושין: ח) והאיכא בת בתו תיבות בת אשתו ראות ר' נמחק גילין ומתיבת והאיכא עד תיבת רב אחא בקצת ספרים ליתא ע"כ: ט) רב ס"א אחא מתני להא דרב אחא ברי' דרב איקא בשמיה דרב ביבי בר אביי ורמי דיליה אדיליה מי כו': י) עי' בחדושין: יא) בבונכיהון אות א' ר' נמחק: יב) בבונכיהון דשני הכין אות ר' נמחק: יג) והזהיר אי למאן: יד) קאמרת ומה היא כו' א"ל אין א"ל הא אות ד' נמחק: טו) ור"ל דתנן גבי אות ר' נמחק: יז) לן מ"ש גבי סקילות דתני דדעוני אות ר' נמחק: יח) מעשה והא דתניא אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה לאפוקי הדרור דלא תוס': יט) מאי מעשה ס"א זוטא: כ) מאי מעשה. ס"א זוטא: כא) קס"ד דהקשת זרועותיו לריש לקיש הוי מעשה אפי' לרבנן מיתיבי בע"ז לעולם אינו: כב) קומתו לא הוי מעשה השתא ר"ל כפיפת קומתו לרבנן: כג) ואלא מאי כי: כד) תיבת זוטא נמחק: כה) עי' בחדושין: כו) אינמא מודו ליה אות ה' נמחק: כז) לה רבה א"כ היינו כו' אלא אמר רבה מקטיר לשד: כח) דבלאו הָכֵדֵין הוא: כט) אביי הילכך אפי' למיצמד זיבורא תיבות האי מאן נמחק: ל) קומתו לרבנן הוי: לא) עבודת כוכבים שנשבה שם תיבת שישנה נמחק: לב) זרות לא ידע תיבת הרוב נמחק: לג) מה"ד בתו מאנוסתו לא כתיבא ותיבת האיכא נמחק: לד) מה"ד בבונכיהון במקומותן: לה) אשכחן בונכא דליתני: לו) דשמעי' מתרוייהו דאין חייבין עליהן כו' הואיל ובלאו אחד: לז) מעשה הס"ד ומה"ד הואיל וכתיב כרת דיליה במקום קרבן לעיל מיניה מכרת דמגדף: לח) כוכבים. ור"י פי' דאי אסיק ל"ש לאכן בעלמא ובירכו פטור דלא בירך לשם הכא ואילו אסיק לאכן בעלמא שם ע"ז והשתחוה לה חייב: תוס':

ב) נראה דל"ל הכי עבודת כוכבים ידע דאפיקין.

ומשמע דכתיב [ב] אוב או ידעוני מות יומת דאו מתלק אי זו שיעשה יומת ואלו אחד דכתיב [ג] לא ימצא בך וגו' אלא באומר מותר [ד] דעד כאן לא [ה] קבעי מינה רבא מרב נחמן אלא אי חדא מחייב אי תרתי מחייב אבל מיפטר לגמרי לא בעא מיניה [ו] רב פפא אמר [א] משכחת לה בתינוק שנשבה לבין העובדי כוכבים [ב] דידע דאסירא [ג] עבודת כוכבים והני עבודת כוכבים לא ידע דאסירן ואי בעית אימא אפי' תימא בגדול בגון דקא טעי בהדין קרא [1] לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב וגו' סבר כי אסירא השתחואה לעבודה זרה דכסף וזהב אבל דמיני אחריני שריא דהיינו שגגת עבודת כוכבים [ד] וזדון עבודות רב אחא בריה דרב איקא משמיה דרב ביבי [ה] אמר תנא שם שבת [ו] ושם עבודת כוכבים קתני ממאי מדקתני [ז] הבא על אשה ובתה ועל אשת איש והא יש בתו מאנוסתו דלא קתני לה אמרי דכתיבן קתני דלא כתיבן לא קתני והאיכא [ג] בת [ח] אשתו ובת [ט] (בתה) [בתו] ובת בנה דכתיבא ולא קתני אלא שם אשה ובתה קתני ה"נ שם שבת ושם עבודת כוכבים קתני [י] רב אחא בריה דרב איקא רמי דיליה אדיליה מי אמר רב ביבי בר אביי הכי שם שבת קתני ושם עבודת כוכבים קתני והאיתמר המעלה [כ]אברי פנים בחוץ חייב אברי חוץ בחוץ חייב וקשיא ליה [ל]לרב ביבי בר אביי אי הכי הא דתנן שלשים ושש כריתות בתורה תלתין ושבע נינהו דאיכא [מ] המעלה והמעלה מאי קשיא ליה נישני שם העלאה קתני מי דמי [נ] שבת [ס] ועבודת כוכבים תנא יתהון [ע] [פ]אבינכיהון גבי כריתות דאיריא משני שם שבת קתני שם עבודת כוכבים קתני גבי העלאה מי תנא יתהון [צ] בינכיהון דשני הכי בעא מיניה ר' ירמיה מר' זירא ב' כריתות ולאו אחד מהו א"ל שוחט והעלה קאמרת הני שני לאוין נינהו אי למאן דגמר מגז"ש [ק]נאמר כאן הבאה ונאמר להלן הבאה מה להלן לא ענש אלא א"כ הזהיר אף כאן לא ענש אא"כ הזהיר [ר] למאן דמייתי לה בהיקש אמר קרא [2] שם תעלה ושם תעשה [3]מקיש שחיטה להעלאה מה העלאה לא ענש אא"כ הזהיר אף שחיטה לא ענש אא"כ הזהיר דלמא ב' מיתות ולאו אחד קאמרת [ש] מה היא אוב וידעוני א"ל דהא פלוגתא דר' יוחנן ור"ל [ת](ב) דתנן גבי [א](סנהדרין) [הנסקלין] בעל אוב וידעוני וקשיא לן [ב] ומ"ש גבי סקילות תני ידעוני וגבי כריתות לא תני ידעוני א"ר יוחנן הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו ונימא ידעוני ולא נימא בעל אוב קסבר הואיל ופתח הכתוב בבעל אוב ור"ל אמר הואיל ואין בו מעשה ור"ל מאי טעמא לא אמר כר' יוחנן א"ר פפא דהא חלוקין הן במיתות ור' יוחנן אמר לך חלוקה דלאו הוי חלוקה חלוקה דמיתה לא הויא חלוקה ור' יוחנן מ"ט לא אמר כר"ל קסבר מאן תנא כריתות ר"ע היא דאמר לא בעינן [ג] מעשה ור"ל נהי דר"ע לא בעי מעשה רבה מעשה זוטא בעי בעל אוב [ד] מאי מעשה אית ביה הקשת זרועותיו הוי מעשה מגדף [ה] מאי מעשה אית ביה עקימת שפתיו הוי מעשה קס"ד [ו] הקשת זרועותיו הוי מעשה זוטא אפי' לרבנן [ז]מיתיבי [ח] בעבודת כוכבים אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה כגון שזיבח וקיטר וניסך והשתחוה וקשיא לן השתחואה לית בה מעשה ואמר ר"ל הא מני ר"ע היא דאמר לא בעינן מעשה ור' יוחנן אמר אפי' תימא רבנן כפיפת קומתו הוי מעשה מכלל דסבירא ליה לר"ל אליבא דרבנן כפיפת קומתו [ט] לרבנן לא הוי מעשה הקשת זרועותיו הוי מעשה ואלא [י] כי קאמר ר"ל הקשת זרועותיו הוי מעשה [יא] זוטא אליבא דר"ע אבל לרבנן לא הוי מעשה א"ה אמאי תני יצא מגדף שאין בו מעשה ניתני יצא מגדף ובעל אוב [ל] חדא מתרתי קתני וליתני בעל אוב ולא ליתני מגדף מגדף איצטריך ליה סד"א [מ] הואיל וכתיב כרת דיליה במקום קרבן אימא [נ] מודה ליה לרבי עקיבא קמ"ל דלא עולא אמר בעל אוב דקתני במקטר לשד מתקיף לה [ס] רבא א"כ היינו עובד עבודת כוכבים אלא אמר רבא מקטר לשד ע"מ לחברו א"ל אביי א"כ היינו חובר חבר א"ל התורה אמרה חובר חבר כגון זה בסקילה ואלא חובר חבר דבלאו [ע]הדין הוא א"ל כדתניא [פ] וחובר חבר אחד חובר גדול ואחד חובר קטן ואפי' חובר לנחשים ועקרבים חייב אמר אביי [צ]האי מאן דבעי למיצמד זיבורא ועקרבא אסור ואי קאתו בתריה שרי לר' יוחנן דאמר כפיפת קומתו [ק] הוי מעשה עקימת שפתיו

תוספות דל"מא שתי מיתות, וכו'. יומתו גו' דמיהס נס אבל מדכתיב יומתו לשון רבים לא משמע חילוק דבעריות נמי כתיב ונכרתו לשון רבים ומיפלגו הכי מיקטיע קרא לחלק: **הואיל** ואין בה מעשה. תימה לדעיל אמר דמגדף ג' כריתות לקומיתיהו אלמאלא אע"ג דלית בהו חיוב חטאת ה"ל ניתני דעבודת כוכבים ידע דאפיקין מית ביה: **ואי** אתו בתריה שרי. תימה ה"ד אי דאיכא סכנה פטיעה דאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש ואי ליכא סכנה אמאי שרי:

יצאו עדים זוממין. בתורת כהנים כ) גבי פר כהן משיח והכי אמרינן אחר שריבינו דברים שהן בעבודת כוכבים ודברים שאינן בעבודת כוכבים (נ) יכול שאני מרבה המטמין והמדיח ועדים זוממין ת"ל ועשה יצאו אינו שאין בהן מעשה יצאו מכלל חטאת: **והא על פי כפיב בהו.** וגימא עקימת פיו הוי מעשה: גלגול **הא על פי כפיב** והיכי אמרת אבל בעלמא הוי ביה מעשה: **הואיל וישנן בראייה.** עיקר עדותן בראייה הענין שמעידין מה שראו הילכך לא חשיב מעשה: (ס) **חייב על כל אחת ואחת.** מלקות אם אכלן בהתראה אחת: **לוקין על זאו שבכללות.** על כל אחד ואחד: **ורבנן סברי אין לוקין.** (פ) ומי מיקשי (ג) לא לילקי אפילו חדא דחדא מיהא לקי: **וילף שור שור משבת.** למען ינוח שורך (שמות כג) מה התם חיה ועוף כיוצא בו דהכי מוקמינן בב"ק בפרק שור שנגח את הפרה (דף נד: ע"ש): **כל אחד כשב.** דליכא אתתא ג"ש: **שור נחרגה בנסכים.** תני הכין יהיה לפר (ו): **עוז נחרגה בעבודת כוכבים.** ביחיד (מ): **חד מפרי.** הלך השוה שבהן שהן מין בהמה ואכלו אסור ואימורי בכוריהם קריבים: **נחרגו אלו עבודת כוכבים.** פר בלבור (ז) ועז ביחיד: **הי"ג מה לשור וכשב שכן יש בהן ריבוי אלו מזבח.** שור בנסכים וכשב באליה (ח) אבל עז אין בקרבנו ריבוי אלא מזבח: **הא לי כפיב קרא בעניינא דקדשים כפיב.** דכתיב (ויקרא ז) כי כל אוכל אלב מן הבהמה וגו' והואיל ובעניינא דקדשים כתיב ודלא אין חיה נוהגת בהו הלכך לא אילטריך שור וכשב למישרי חיה (ד): **מכלל דרבנן סברי לא ילפינן.** לאו דכל אלב מעניינו בתמיה: **דאולי עלמא ילפינן דבר למד מעניינו.** בעלמא אבל הכא לאו עניינו דהתי לאו והאי כרת: **והכא בהא קמיפלגי בו.** גירסא זו הכתובה בספרים מסובשת היא ועל ידי פרשנים טועין אלא היו בקיאין בשמועה ופירשוה בשיבוש בתוך הגירסא וכך הלעה ולא **יותר והכא בהא קמיפלגי מר סבר למידין לאו מלאו ולאו מכרת ומר סבר לאו מלאו ילפינן לאו מלאו מכרת לא ילפינן.** והכי פירושא ר' שמעאל סבר למידין דבר מעניינו בין לאו מלאו בין לאו מכרת: **ורבנן סברי לאו מלאו.** למידין זה מזה כשהן בפרשה אחת דבר למד מעניינו כי ההיא דבשר בחלב השנויה בפ' כל הבשר (חולין קטו:) לא תאכלנו בשר בחלב הכתוב מדבר אבל לאו מכרת בעין הכא לא ילפינן דבר מכשול ועז ועז שכן נתרבו אצל הפסח לא נכתוב כשב ונילף משור ועז את להון פירכא מה לשור ועז שכן [יז] נתרבה אצל עבודת כוכבים לא נכתוב עז ונילף משור וכשב את להון פירכא מה לשור וכשב שכן יש [יח] בו צד ריבוי (כ) הלכך לא ילפי מהדדי שפיר קא"ל אלא לעולם טעמא דרבי ישמעאל כדאמרינן מעיקרא [יט] דאם כן נכתוב כל חלב ולישתוק מאי אמרת האי דכתב שור וכשב ועז למשרי חלב חיה לא [יט]כי כתב קרא בעניינא דקדשים [כ] [1]ודבר למד מעניינו מכלל דרבנן סברי לא ילפינן דבר [כא]דכולי עלמא [כא]ילפינן דבר הלמד מעניינו והכא בהא פליגי [כב] רבי ישמעאל סבר למידין [כג] [1]לאו מלאו בין מלאו ובין מלאו דכרת [כד](דכל חלב שור וכשב ועז מלאו [3]דחוקת עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם כל חלב וכל דם לא תאכלו דכתיב בעניינא דקדשים ובקדשים לא איתי בהון חיה אף כל חלב שור כי כתיב [כה] ליה סתמא ליכא לספוקי בחיה הלכך שור וכשב ועז לחלק הוא דאתא לחייב על כל אחת ואחת וילפינן לאו דכל חלב ולאו דחוקת עולם מכרת [כו] [4]דכי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריבו ממנה מה ההוא לחלק אף הדין לחלק) ורבנן לאו מלאו ילפינן לאו מכרת לא ילפינן ואיבעית אימא היינו טעמייהו דרבנן כדאמר ליה [כז]רב מרי לרב זביד אלא מעתה אליה דחולין תיתסר אמר ליה עליך אמר קרא [1]כל חלב שור וכשב ועז דבר השוה בשלשתן בענין וליכא הלכך כי אתא שור וכשב ועז למישרי אליה דחולין הוא דאתא ור' ישמעאל אמר לך [כח] א"כ לימא קרא כל חלב שור וכשב עז למה לי ש"מ לחלק א"ר חנינא מודה רבי ישמעאל לענין קרבן שאין מביא אלא חטאת אחת מ"ט דלא דמי הדין לאו [כט] ללאו דעריות [ל]ת"ר ועשה אחת ועשה הנה לחייב על כל אחת ואחת [לא]שאם אכל חלב ולחלב שם אחד בשני העלמות חייב שתים משום שמות בהעלם אחת חייב שתים א"ל רמי בר חמא לרב חסדא בשלמא שם אחד בשני העלמות חייב שתים משום דהעלמות מחלקין אלא שני שמות בהעלם אחת אמאי חייב שתים הא בעינן העלמות [לב] מוחלקין וליכא א"ל הכא במאי עסקינן כגון [לג]דאכל חלב דנותר דמחייב משום נותר ומשום חלב א"ל א"כ ניחיב נמי [לד]משום קודש אלא אמר רב ששת [לה]כגון דאכל חלב דהקדש ור' יהודה היא דתניא אכל [לו]חלב נבלה אכל חלב מוקדשין חייב שתים ר' יהודה אומר חלב מוקדשין לוקה שלש [לז] מחייבו עלה במערבא ונוקמה כגון [לח] חלב דשור וכשב ועז ור' ישמעאל היא דאמר לוקה שלש אלמא

תוספות הוא"ל וישנן בראיה. תימה מאי מצני ממטמין ומדיח ותירץ רבינו נסים במגילת סתרים דכיון דמגדף ישנו בלב כל המי נמי הכי הוא אבל עדים זוממין דלאין בלב אצטריך לבעויי דישנו בלאיה ובסקרבו כתב עדים זוממין הואיל וישנו בפה פי' בפה לא יגיד ומפרש בפרק שבועת העדות דאין מתחייבין אלא בב"ד ולהכי מעקימת שפתים לא מחייבי דא"כ חוץ לב"ד פי' חוץ לב"ד נמי והגדתן לחוד לחייבו פיהן לא גרמא לה אבל בעלמא דמחייב ע"פ דבורן לחוד עקימת שפתיו הוי מעשה: **שור וכשב ועז** לפה לי ש"מ לחלק. תימה מאי לריך ג' לאלק בחד סגי:

מסורת הש"ס

ל) סנהדרין סה: [ע"ש בכש"ן], ג) [נר' הרי"ף סוף"ז דסנהדרין בפיה עי"ש], ג) [נלקמן מד ע"ב ה. ספרים כד. מת: ס"מ קטו: סנהדרין סב. מנחות נח: תמורה ז:], ד) גי' רש"י מסצת וע' בכ"ש וכה"ק, ה) [בכורות ה: ע"ש], ו) [מולין קטו: קמ. סנהדרין פו:], ז) לפיה"ש ל"ל לאו מלאו ולאו מכרת, ח) כל זה מוחק רש"ל, ט) [מולין קיח.], י) סנהדרין סב. שבת מ., כ) [ויקרא דבורא דחומש פרק לז], ל) [במדבר כחן], מ) [במדבר טו:], נ) [סם טון], ס) [ויקרא ג ב], ע) עיין בב"ש וכה"ק, פ) מכלן שיך לע"ש, צ) [ויקרא ד],

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כָּל חֵלֶב שׁוֹר וְכֶשֶׂב וָעֵז לֹא תֹאכֵלוּ: ויקרא ז כג
2. אַךְ בְּבוֹר שׁוֹר אוֹ בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ בְכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: במדבר יח יז
3. חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם כָּל חֵלֶב וְכָל דָּם לֹא תֹאכֵלוּ: ויקרא ג יז
4. כִּי כָּל אֹכֵל חֵלֶב מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיב מִמֶּנָּה אִשֶּׁה לַיהוָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מֵעַמֶּיהָ: ויקרא ז כה

הגהות הב"ח

(א) גמ' נכתוב תרתי ולילף חד מתרוי הדין: (ב) שם לד ריבוי אצל מזבח הילכך לא ילפי: (ג) רש"י ד"ה וזכנן וכו' ולי מיקשי אפי' הדא נמי לא לילף דמ"מ כיון דכתיב לאו מיהא לקי: (ד) ד"ה הא כי כתיב וכו' למישרי מיה אלא לחייב על כל אחת הס"ד:

רבינו גרשום

דסבר מותר לעובדה [משום] שאינו עושה אלא מאהבה של שלטון או מיראה וזדון (מלאכות) [עבודות] הכא ליכא זדון (מלאכות) [עבודות] דהא לא עביד במזיד אלא להכי קרי זדון (מלאכות) [עבודות] דמחכיון לעבוד מאהבה: הניחא לאביי דאמר חייב. הנובד מאהבה ומיראה ומתוקמ' מתני' בהכי דהיינו שגגת עבודת כוכבים: ואלא שגגת עבודת כוכבים היכי דמי באומר מותר שאינו יודע שעבודת כוכבים אסור לעובדה וזדון עבודה היכי דמי הא לא ידע דאסיר כיון דאיתכון לעבוד קרי להו זדון ודמי האי כתעלם זה וזה בידו בין היא עצמה בין עבודותיה: ואמאי חייב חטאת [ד]דעד כאן לא בעא מינה רבא מרב נחמן בפרק כלל גדול העלם זה וזה בידו דלא ידע דהוי שבת ולא ידע דמלאכות אסירן אלא אי לאיחייבי תרתי דאי אמרת בתר שגגת שבת אזלינן לא מיחייבי אלא חדא ואי אמרת בתר שגגת מלאכה אזלינן ולא בתר שבת מיחייבי אכל אב מלאכה ומלאכה: אבל למיפטר לגמרי לא בעי מינה. הכא נמי גבי עבודת כוכבים לא פטיר לגמרי ומיחייבי חדא: (אמנ) רב פפא [אמר] היכי משכחת לה באומר מותר כגון תינוק שנשבה קטן לבין העובדי כוכבים וידע דאסיר עבודת כוכבים ולא ידע הי ניהו עבודות דאסיר: ואי בעית אימא אפילו בגדול [ולא] נשבה נמי משכחת לה באומר מותר כגון דקא טעי בהדין קרא כו': רב אחא בריה דרב איקא אמר. תנא דמתני' שם שבת ושם עבודת כוכבים סתם קתני כלומר דאי עביד בזדון שבת ושגגת מלאכה מיחייבי אכל חדא וחדא אי שגגת שבת וזדון מלאכה לא מיחייב אלא חדא: מאמי. דתנא שם איסור ושייר מדקתני הבא על אשה ובתה ושייר בתו מאונסתו דלא תנא בהדייהו: אמרין מהא לא הוי ראיה דכתיבן בקרא קתני ולא שייר בתו מאונסתו דלא כתיב בהדי' אלא מג"ש אתיא לא קתני: ל"א והא איכא בת אשתו בת בנה ובת בתה דכתיבן. באורייתא ותייבי כריתות נינהו ושייר ולא קתני אלא שם אשה קתני והגך נמי בכללן הכא נמי כו': והא איתמר. במסכת זבחים המעלה אברי פנים שראוי להקטירן בעודה והקטירן בחוץ ואברי חוץ אברי קשיא (שיצאו) [ששחטן] בחוץ ומעלן בחוץ או חולין מעלה בחוץ לשם קדשים חייב שתים. וקשיא ליה לרב ביבי: התם א"כ דחייב שתים הוה להו ל"ז כריתות ליתני המעלה והמעלה תרין זימנין כלומר חד לאברי פנים בחוץ וחד לאברי חוץ בחוץ. ואמאי קשיא ליה כיון דקסבר בתר נישני לנפשיה הכא נמי שם העלאה קתני ה"ה לאברי חוץ בחוץ: אמר לף רב ביבי מי דמי שבת ועז"ז תנא יתהון בכונכיהון. פירוש כל אחד שנה במסכתא (כל אחד שבת במסכתא) שלו כל מלאכותיו וכל דינו הילכך גבי כריתות הכא דאורייתא הוא כלומר דאגב גרדא דצריך להן הזכירן משום הכי משני שם שבת קתני ולא רצה לטרוח לפרשן שכבר מפורשין במקומותן אבל הכא גבי המעלה מי תנא יתהון בכונכיהון כלום יש מסכתא ששמה מסכת העלאות שמפורשים שם דנישני הכין דשם העלאה קתני אלא כיון שאין להן מסכתא היה צריך לפרש כאן המעלה והמעלה אהכין קשיא ליה לרב ביבי: שתי כריתות ולאו אחד מהו. מי חלוקין שתי כריתות לחטאות כמו לארון או לא: שתי כריתות. מאי קא בעית שמא שוחט ומעלה בחוץ קאמרת דאית בהו שתי כריתות בשוחט כתיב כרת דכתיב ואל פתח אוהל מועד לא יביאנו וגו' הני ב' לארון ניהו אי למאן דאמר במס' זבחים הבאה הבאה הביאו יביאנו מה להלן בהעלאה לא ענש אלא א"כ הזהיר והיכן הזהיר דכתיב השמר לך פן תעלה עולותיך וכל מקום שנאמר השמר לך ואל תהו מצות לא תעשה אף בשחיטה נמי לא ענש אלא א"כ הזהיר ותרי לארון ניהו ומשום הכי מחלקין

מסורת הש"ס

מז) א מיי' פ"ז מהלכות מאכלות אסורות הל' ל טוש"ע יו"ד סי' מד סעי' ה:
יז) ב מיי' פ"ג מהלכות מעה"ק הלכה ה:
יח) ג מיי' שם פ"ח הל' יח:
יט) ד מיי' שם הל' ה:
כ) ה ו ז מיי' פ"ו מהל' שגגות הל' ד:
כא) ח מיי' פ"ז מהל' מאכלות אסורות הלכה כ:

מוסף רש"י

הואיל וישנו בלב. עיקר מיזב הכא עליו תלוי בלב, שמתכוין לגרוע הסם, שאפילו מתכוין לתת הסם כל היום ואין בלבו לגרוע מעלה אלא שהעלה את הסם לדבר אחר ומתכוונו בסם המיוחד ומקללו אינו מתחייב (סנהדרין סח.). **יצאו עדים זוממין.** אלא מטמא היא שנייה בתורת כהנים גבי פר כהן משיח, אחר שהיו שהיו דברים שהן בעובד כוכבים ודברים שאין בעובד כוכבים ודברים שאין בעובד כוכבים ודברים אמרתה בעובד כוכבים ודברים שאין בעובד כוכבים, לומר מה עבודת כוכבים מיוחדת שמחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת, אף כל שחייבין דברי, אי מה עבודת כוכבים מיוחדת שחייבין עליה מיתת ב"ד, אף אי מה מרבה מיתה מקלל לאביו ומטמא ומדיח זוממין, ת"ל ועשה, יצאו עדים זוממין שאין בהם מעשה, ואמאי. לא היא עקימת שפתיו מעשה הא לא תליא בכוונת הלב (שם). **הואיל וישנן בראייה.** עיקר מיזבא בא ע"י הראייה, שמעידין שראו, ולאיה לית בה מעשה (שם). **למה מנה הכתוב אימורין כו'.** בהאי קרא אף בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה קדש הם ודם מזרוק על המזבח ואת חלבם תקטיר אשה לריח ניחוח ליהוה, דבר למד מעניינו. דבר שאינו שאין מפורש בו בתורה מדבר, הוי לומדו מן הענין, פרשה שנכתב בה בתורה הענין מדבר (חולין קסו). **אליה דחולין תיתסר.** אי אליה אליקרא אלא מתסר כל אליה כבשם בתולה (חולין קיח). **כל חלב שור וכשב ועז.** לא תפרש תורה אלא הטיב בכולן, ואליה אינה נוהגת לא בשור ולא בעז (שם).

שיטה מקובצת

א) שפתיו נמי לרבנן נהרי: ב) ע"י בחדושין: ג) זורא ס"א (את מה מרבה אני המסית והמדיח ובביא השקר ועדים זוממין (מה) ת"ל ועשה אחת יצא אלו שאין בהם מעשה ואמאי עדים זוממין הא על פי כתיב בהון: ד) אחת. ע"י תוס' מנחות (ד' נח ע"ב) ד"ה אין: ה) ע"י בחדושין: ו) דאכלו דמפיק ליה חלב חיה כבש: ז) ע"י בחדושין: ח) דהני הוא דאסור אבל דחיה דעוף: ט) א"נ נכתוב כל: י) אסור ודשור ועז: יא) באליה אצל גבוה וכתבנא: יב) שור או בכור כשב או בכור עז וגו': יג) לשור הואיל ונתרבה בנסכים נתרבה באימורים: יד) רחמנא בעז ונילף: טו) מה לכשב ועז שכן נתרבו אצל פסח. ה"ה דהיי מצי למימר אצל תמיד א). הרא"ש ז"ל: טז) שכן נתרבו אצל אות ה': נמחק: יז) יש בהן צד ריבוי אצל מזבח אות ו' נמחק: יח) מעיקרא דקסבר דאם: יט) כי כתיב קרא בעניינא דקדשים כתיב כו' פי' דאיירי לעיל בקדשים וחיה (רעוף) ליתא בקדשים וא"ת והרי עוף איתא בקדשים וא"כ שמעינן חלבו ולפי מה דפי' לעיל ניחא דמסתם חלב לא מרבינן חלב עוף: כ) דקדשים הוא דכתיב דבר מעיניהו תיבת למד נמחק: כא) דכ"ע דבר למד מעיניהו תיבת יליפי' ואות ה' ל"ש: כב) כג) ע"י בחדושין: כד) כתיב סתמא נמי ליכא תיבת ליה נמחק: כה) מכרת דכתיב כי כל אות ד' נמחק: כו) ע"י בחדושין: כז) ללאו דעריות פי' דהתם כתובים כל אחד לבדו דאף אותם שכתובים יחד מ"מ (באשמות מחלקין) [בשמות מחולקין] אבל שם דחלב אחד הוא. תוס': כח) שתים או שתי: כט) העלמות מחלקין וליכא אות ו' נמחק: ל) (לא) ע"י בחדושין: לא) כגון דאכל חלב: לב) גי' לאכל נאמר עבודת כוכבים לומר לך מה עבודת כוכבים מיוחדת מעשה וחייבין על זדונה כרת ושגגתו חטאת אף כל כו' אי מה עבודת כוכבי' מיוחדת שהיא מיתת ב"ד אף [אנן] איני מרבה אלא מחוייב מיתת ב"ד ומה הן המקלל אביו ואמו והמסית כו' תיבות יכול שאני מרבה בנסכיהון לומר לך מה הא חדא (מיהא לקן) תיבות ואי תיקשי אפי' נמחק ותיבות לא לילקי ל"ש: לג) בחלב תרי (אות ב' נמחק) פסוקי דאכל חלב דקדש חייב ב' חטאות משום חלב דחלב דכתיב גבי קדשים ולא חשיב לאו דזרות ולאו דמעילה דקרא דועשה אחת מהנה קרא כתיב חטאת כתיב אבל לעיל פריך שפיר נחשוב נמי משום קדש ולחייבי משום מעילה אע"ג דקרא דועשה אחת גבי חטאת כתיב מ"מ שם קרבן אחת היא בס דחטאת ובין [דמעילה] הראש"ש ז"ל:

לד) אינו מוכן דהא דמתמי' כתיב כבשים בני שנה ומסיקא מיתי מימא דעזים כבשים לגמרא ול"ע.

לה) ע"כ שיך לדף ג ע"א

קסברי רבנן לאו דחקק עולם בקדשים. דהא בענייניה דקדשים כתיב ולאו דכל מלבד במחולין ולא בקדשים: ה"ג **אבל דחולין דאסור מלבו אימא לא.** והכי פירושא אבל חולין דקילי אימא לא אסיר מלבו. דאסור מלבו אימא לא כלומר אימא לא אסור מלבו ולשון הפוך היא לשון גרסא ירושלמית: **מלבד מוקדשין הוסר מבלבו.** דהא אליבא דיקרי מלבד בכבכם מז ואיתמר אי בשור ועז: **ור' יהודה סבר כי כתיב נמי כו'** (ו) . כדאמרן לעיל מא): **מכלל דרבנן לא יליפי.** בתמיה: **לאו מלאו ולאו מכרת למידין.** דבר מעיינינו בין לאו מלאו כגון בעלמא גבי אכר מן החי בפ' (כל הבשר) (חולין קב.) בין לאו מכרת כגון הכא מה כרת בקדשים אף לאו בקדשים: **ורבנן סברי לאו מלאו הוא דילפינן.** כי התם אבל לאו מכרת לא ילפינן הלכך בחולין כתיב. ואף בזו הספרים משובשים וכולה גרסא ליתא: ה"ג **ס"ר כל אבל וכל דם לא תאכלו ר' יהודה אומר מה אבל לוקה שתים אף דם לוקה שתים אף דם לוקה שתים וחכ"א אין בו אלא אזהרה אחת:** מאי **אבל אבל.** כלומר מ"ט כתביה לדם בהדי אבל ליכתביה באפי נפשיה ואבל ידענא דלוקה ב' דמ"ש אבל לוקה שתים בלא הקישא (ו) כלומר דם נמי כתיבי ב' קראי אי הוה כתיב באפי נפשיה כגון כל דם לא תאכלו לכתוב בחקת עולם מא) ל"ל דכתיב בהדי אבל: דם אימעיט ממעילה בסוף כל הבשר בשמיטת חולין (דף קיז:) ואימא כי היכי דאימעיט מזרות קרבן מעילה אימעיט נמי ממלקות דזרות קמ"ל: ה"ג **ס"ד אמינא הואיל ואימעיט ממעילה אימעיט נמי מזרות קמ"ל: אלא לרבנן.** כיון דתרליגן דלר' יהודה לא בעי הקישא אלא משום זרות ורבנן פליגי עליה ואמרי אין בו אלא אזהרה אחת מכלל דסבירא להו מזרות נמי אימעיט ולדידהו הקישא ל"ל: **מה אבל מיוחד שחלבו חוקק מבשרו.** אלא נאמר איסור אבל אלא בשור וכשב ועז שחלבן אסור ובשרן מותר: **ואינו מצטרפין זה עם זה.** לאיסור שבת שהרי אין כאן אלא איסור אחד בגדו ואין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסורי נזיר: **אף דם.** אע"פ שאיסורו היכא בטמאין ורואי להצטרף הדם והבשר להתחייב בכזית שבייחן משום טומאה לא יצטרפו שבעלמא הם מחלב מה אבל על כריתה לאלתן מפרידו מלהצטרף שהרי חלוקין זה לאיסור וזה להיתר דאין איסור והיתר מצטרפים אף הם הטמאים הואיל ודמן חלוק מבשרן שיש על הדם איסור כרת משום דם מה שאין כן בבשר אינו מצטרף אפילו לענין (איסור) לטומאה: **יצאו שרצים.** מדין ההיקש הזה הואיל ואין דמן חלוק מבשרן שאינו מוחזר על דמן משום דם אלא משום שרץ כדאמרי' בפ' דם שחיטה (לקמן כח.): יצאו שרצים שאין בהן טומאה מב) קלה כו' הילכך מצטרפין זה עם זה שהרי שם אחד להן הילכך הם מג) נמצא ובשרו מצטרפין דאין מוחזר על דמן משום דם כדאמרינן בפרק הם

מג) אלמא לא אוקמה כר' ישמעאל דא"ר חנינא מודה היה רבי ישמעאל לענין קרבן שאינו חייב אלא חטאת אחת השתא נמי כר' יהודה לא מתוקמא דהא א"ר מד) אליעזר מודה היה רבי יהודה לענין קרבן שאין מביא אלא חטאת אחת אלא מה) אמר ר"ל משום בר מו) תאוטני הכא במאי עסקינן כגון שאכלן בשני תמחויין ואליבא דרבי יהושע דאמר מז) תמחויין מח) מחלקים גופא מט) אכל חלב בגילה לוקה שתים חלב מוקדשין לוקה שתים רבי יהודה אומר חלב מוקדשין לוקה שלש אמר ליה רב שיזבי לרבא נ) בשלמא לר' יהודה היינו נא) דכתיבי קראי 1 חקת עולם 2 כל חלב נב) שור וכשב ועז לא תאכלו נג) 3 וכל זר לא יאכל נד) קדש נה) הא תלתא לאוין אלא לרבנן מ"ט קסברי לאו דחוקת עולם בקדשים ולאו נו) דחלב שור בחולין וצריכי דאי כתב רחמנא בקדשים הוה אמינא קדשים הוא דחמירי דאסור חלבו אבל חולין נז) אימא לא משום הכי כתב רחמנא כל חלב שור ואי כתב כל חלב שור ה"א חלב דחולין הוא דאסור משום דלא הותר מכללו נח) אבל חלב מוקדשין דהותר מכללו ה"א מדהותר נט) בשרן אישתרי נמי חלבן צריכי ורבי יהודה סבר כי כתיב נס) חלב שור (נא) בענייניה דקדשים כתיב אלא מכלל דרבנן סברי לא ילפינן דבר נס) הלמד מעניינו לא דכ"ע [ילפינן] דבר נס) הלמד מעניינו ובהא קמיפלגי רבי יהודה סבר למידין לאו מלאו ולאו מכרת ורבנן סברי נס) לאו מלאו ילפינן לאו מכרת לא ילפינן נס) (נא) (אלא לר' יהודה כל חלב וכל דם לא תאכלו למאי אתא מיבעי ליה להקיש נס) ד)תניא כל חלב וכל דם לא תאכלו נא) מה חלב לוקה שתים אף דם לוקה שתים נב) דברי ר' יהודה וחכ"א אין בו אלא אזהרה אחת נג) ומ"ש חלב דלוקה שתים בלא הקישא דכתב ביה תרי קראי כל חלב וכל דם לא תאכלו כל חלב שור וכשב דם נמי בלאו הקישא נילקי שתים דכתיב ביה תרי לאוין כל חלב וכל דם לא תאכלו נד) 4 וכל דם לא תאכלו בכל מושבותיכם לעוף ולבהמה אלא אימא מה חלב לוקה נה) שלש אף דם לוקה ג' ומאי שנא חלב דלוקה שלש דכתיב ביה (נו) הלין תרי לאוין ולאו דזרות הא תלתא דם נמי נז) איצטריך ס"ד אמינא הואיל ואיתמעיט דם נח) מטומאה ליתמעיט מזרות קמ"ל היקישא ואלא לרבנן הקישא למאי אתא מיבעי ליה לכדתניא כל חלב וכל דם לא תאכלו נט) מה חלב מיוחד שחלבו חלוק מבשרו ואין מצטרפין זה עם זה נס) אף דם שדמו חלוק מבשרו נא) אוציא דם שרצים הואיל דאין דמן חלוק מבשרן מצטרפין והא מהכא נפקא מהתם נפקא נ) 5 וזה לכם הטמא נב) לימד על דם השרץ נג) והשרץ שמצטרפין זה עם זה אי לאו היקישא ס"ד אמינא ה"מ לטומאה אבל

לאכילה אימא לא נד) אשמעינן היקישא לאכילה נה) אמר רבינא הילכך דם נחש ובשרו מצטרפין מאי קמ"ל היינו היקישא סד"א נו) שרץ דאיתרבי לטומאה איתרבי לאכילה נחש 2 דלא איתרבי לטומאה לא איתרבי לאכילה קמ"ל היקישא כל מילי דאין דמו חלוק מבשרו משמע אמר רבא שלש כריתות האמורות בדם נז) למאי אחת לדם חולין ואחת לדם קדשים ואחת 1 לדם התמצית נח) הניחא לר' יהודה 2 דתניא דם התמצית באזהרה ר' יהודה אומר בכרת אלא לרבנן ההיא למאי אתא ואפילו לר' יהודה נט) כרת נפקא ליה מן כל דם דתניא רבי יהודה אומר דם מה תלמוד לומר כל דם נס) 3 אין לי אלא דם קדשים שהנפש יוצא בו נ) [שהוא מכפר] דם חולין ודם התמצית מנין ת"ל כל דם אלא אימא אחד לדם חולין ואחד לדם קדשים ואחד לדם כיסוי ואמר רבא 4 חמשה לאוין האמורין בדם למה נא) אחת לדם חולין ואחת לדם קדשים נב) ואחת לדם כיסוי ואחת לדם איברין ואחת לדם התמצית א"ר אילא 5 אבל מעשר דגן ותירוש ויצהר לוקה שלש והא אין לוקין על לאו שבכללות שאני הכא דמייתרי קראי מכדי כתב רחמנא 6 ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירושך ויצהרך בפנים אין בחוץ לא ל"ל דכתב רחמנא 7 לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך ותירושך ויצהרך נג) לחלק אי מההוא ה"א ה"מ בעשה אבל בלאו אימא לא אמטו להכי כתב

תוספות מודה רבי יהודה דעיין קרבן. אע"פ דלעיל אמר כ"מ שיש ג' לאוין וכתיב אחת מילוק מטאות ביניהן היינו דוקא בג' דברים כגון קף ומפטם אבל בדבר אחד לא אמר מילוק: **דם** נמי ל"ל לגמיר בלאו זהרות בלא"ס משמתם ביה דחד כתיב ביה בהדיא ל' דם לא תאכלו בכל מושבותיכם ומן היקישא יש עוד שיש מה חלב לוקה ג' אף דם כו' וא"כ בלא זהרות אינה מיכא תגמה: **ה"מ** לענין טומאה. דחמיר דטיעורו בכעדשה אבל לענין אכילה דבכזית אימא לא תימה דמיעוט ההקישא ושמתוק מחה לכם לטמא ולגמר טומאה מאכילה: **אלא אימא** חד לחולין. ולר' יהודה נמי מד לקדשים וחד לכל דם חולין וחד לדם כסוי וכריתה דקתני דם חולין ודם התמצית מנין לאו דוקא ליטור מרוייהו מחד קרא דכל: **לדם** כיסוי. מיעטיה קרא דלא נימא לו תאכלנו אל תאכל משפכנו כמיס דמשמע הא אין נספך אין מיתין עליו קמ"ל:

מסורת הש"ס

מא) [ל"ל אלעזר]. מב) [לקמן יב.]. מג) [ע"ש]. מד) [לקמן טו:]. מה) [ל"ל מי קודם מס זע"ז מוס' זבחים לג.: ד"ה הכא בתרומה]. מו) [ר"ש מ"ש]. מז) כ"ש מי אילקי ג' דאית ביה הלין מרין לאוין ולאו דזרות]. מח) גי' רש"י ממעילה. מט) [גי' הערוך בערך דם ג' רבי אומר מה אבל וכו' ע"ש שסתירך בפי' הסוגיא זז]. נ) מעילה י:. נא) [תוספתא כריתות פ"ב הי"ב ובזחים לה.]. בפחים סה. חולין עד:. נב) [לקמן כב. ע"ש] [ל"ל לפי שבאמר מי הדם הוא נפש יפפר]. נג) [עי' תוס' בכורות טו. ד"ה רק]. נד) [ע"ש]. נה) ל"ל נזל הנפש. נו) ל"ל תמורה. נז) ל"ל שרץ. נח) [ויקרא יא]. נט) [ויקרא יא]. ס) [ויקרא ז]. סא) [ויקרא ז]. סב) [שם]. סג) [שם]. סד) [תוס' לפניהן לאו אחד אבל הממלמד העמיק דבריי רש"י דהכא וחד בראה רק הדם לא תאכלו ושוה מד בראה לא תאכלנו על אתרן תשפכנו כמיס הרי ה']. סה) [מחרי פרשה ה]. [וזיכוכם קדר.]. סו) בכמן שיך לענין הבא.

הגהות הב"ח

(א) גמ' בשלמא לרבי יהודה היינו טעמא דכתיבי ב' קראי: (ב) שם כי כתיב אבל שור נמי בעניינה: (ג) שם דכתיב ביה בחולין תרי לאוין ולאו זהרות בדם נמי כתיב הא תלתא פד"א כל"ל: (ד) שם מד"א דם שרץ דלתיהכי: (ה) שם ואפי' לר' יהודה מן כרת נפקא ליה מן כל דם. כ"ג בתמיה ומי מן כרת מ' דג' כריתות נפקי ליה והכי מן כל דם כו': (ו) רש"י ד"ה ור' יהודה סבר כי כתיב נמי כו' ותחלב חולין כו' כלתמרן לעיל. ג"ל ר"ל מפסוק ע כל: (ז) ד"ה מ"ש חלב וכו' בלא הקישא כו' דם נמי כתיבי תרי קראי כלומר אי הוה כתיב:

גליון הש"ס

גמ' וכל זה. ע' זבחים לג ע"ב מד"ה הכא, ובאבוצות בן ע"ב מד"ה והכי: רש"י ד"ה לאבילה בבורת. ע' רש"י בינמות קיד ע"ב ד"ה מסכו. ובע"ז סט ע"א בכש"י ד"ה אמרטוטי:

מוסף רש"י

שמצטרפין זה עם זה. לכעדשה לגמא (מעילה יז). **דם התמצית.** של חולין ושל קדשים, **באזהרה.** בלאו ולא כרת, דכתיב כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא וגו' עד כל אוכליו יכחתם, יצא דם התמצית שאינו דם הנפש (פסחים סה.). **בכרת.** דנפקא ליה מדיבוא דכל דם (חולין עד:). **ר' יהודה אומר** דם. הוה מצי למימר, מה תלמוד לומר כל דם ובכרתה וגו' (בריתות כב.).

רבינו גרשום

ואי למאן דמייתי לה בהיקישא ללאו דאמר קרא שם תעלה עולותיך ושם תעשה היינו שחיטה מדכתיב בהדי הדדי ש"מ להיקישא דמקיש שחיטה להעלאה מה העלאה לא עגש אלא ש"כ הזהיר כו' כדאמרן והיינו תרי לאוין נמי דפשיטא דמחלקי ואי אמרת הא כתיב לאו בשחיטה דכתיב ולא יזבחו עוד את זבחיהם ההוא בזובח בהמה למרקוליים מוקמינן לה: אלא דילמא ב' מיתות ולאו אחד מיבעיא לך אי מחלקן לך מיתות לחטאות ומאי הוא אוב וידעוני דכתיב בהו ב' מיתות מות יומתו באבן ירגמו אותם ולאו אחד דכתיב לא ימצא בך וגו' רשואל אוב וידעוני א"ל אין א"ל ר' זירא הא פלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש אי מיחלקי אי לא דתנן בסנהדרין בעל אוב וידעוני גבי סקילה וגבי כריתות לא תני ידעוני אבל אוב בלבד ומ"ש דלא תני ידעוני א"ר יוחנן הואיל ושניהם בלאו אחד דלא ימצא נאמרו כיון דאין בהן אלא לאו אחד אינן חולקין להכי תני חד: ויתיבי ידעוני במתניתין ולא ניתני בעל אוב מאי שנא דתני בעל אוב: קסבר הואיל ובו פתח הכתוב דבכל התורה מקדים בעל אוב לידעוני: וריש לקיש אמר הואיל ואין בו מעשה. ביידעוני אלא שמניח עצם ידוע בפיו והוא הנעצם מדבר מאליו בלא הקשת שפתיו הלכך לית ביה חילוקן הא אי הוה ביה מעשה הוו חולקין אע"ג דלאו אחד: ריש לקיש מ"ש לא אמר כר' יוחנן. דהקאמר ושניהם בלאו אחד נאמרו ושוו

בהדדי ולית בהו חילוקן: אמר רב פפא. קסבר ריש לקיש דהא חלוקין הן למיתות מות יומתו חלוקין הן לחטאות אי הוי מעשה בידעוני: ור' יוחנן. אמר לך חלוקה דמיתה לא הויא חלוקה בקרבן דחטאת אמאי אתי על לאו. חלוקה דלאו אי הוו בהו תרי לאוין דהוא חלוקה לקרבן השתא כיון דלית להו אלא לאו אחד ושני מיתות חלוקה דמיתה לא הויא חלוקה: דמאחר שמת אינו חוזר ומת ולהכי תני לה לתרוייהו דסד"א לא לימות עד דעביד חייב סקילה: ור' יוחנן מ"ש לא אמר כריש לקיש. דמשום ההוא טעמא

לחם יצנו במנחות דלחם הפנים איקרי מנחה ב)ושמי הלחם של עלרת דכתיב בהו (במדבר כח) בהקריבכם מנחה חדשה: **שכן איסגהו בעיניהו.** הלכך לא מצית ילפת לה דהא כי אמרינן מה לקלי דאיתיה בעיניה ליכא למימר כדמול יוכיח: **שכן נאמרו אלו מנחות.** וכי פרכת מה לקלי שכן נתרבה על ידי מנחות ליכא למימר לחם יוכיח:

הפגול ג' מגופי תורה. דחייבין עליו כרת ולא למדוה הכתוב שיהא בכרת אלא נאמר בקדושים מהיו וחלליו עונו ישא ואע"ג דכתיב ביה פגול לא בפיגול גמור קמיירי אלא במחשב בשחיטה חוץ למקומו דהכי דרשינן בתורת כהנים ג) ובשחיטת קדשים (זבחים כח:) אם אינו ענין לחוץ לזמנו תנהו ענין לחוץ למקומו וליכא למימר דהאי כרת עליה קאי דכתיב בפגול גמור בנו את אהרן והנשאר האוכלת ממנו עונה תשא ודרשינן בתורת כהנים ד) ממנו עונה תשא ולא מחברו לחייבו חוץ למקומו דכתיב ביה פגול לא מחשבו כותיה: **נאמר כאן.** בנו את אהרן בפגול גמור והנשאר האוכלת וגו' והתם כתיב לא יאכל דהיינו פגול גמור חוץ לזמנו: **וגאמר כאן.** גבי עוסר בפרשת קדושים מהיו וחוליו עונו ישא וגו' מה (כאן) [כאן] בקדושים מהיו כרת דכתיב ונכרת: **ולא למדו הכתוב.** לעוסר בכרת אלא בגזירה שוה דלא ידענן דהאי כרת דקדושים מהיו בעוסר דמיירי דהא בתר דקרא דחוץ למקומו כתיב ומשמע דעליה קאי אלא משום דאתיא קדש קדש: **כאן מאנוסאן אחד מגופי תורה.** דבשריפה: **אחיה הנה הנה.** כתיב באמתו (ויקרא יח) ערות אשה ובתה לא תגלה דמשמע בתה ממנו ובתה מאחר שיפיה דקרא שארה הנה זמה היא וכתיב (שם) ערות בת בנך או בת בתך ובאמוסה כתיב דהא בת בתו מאשתו נפקא לן מקרא דלעיל ערות אשה ובתה ובתו לא כתיבא באמוסה אלא אחיה הנה הנה מאשתו כתיב באמוסה שארה הנה זמה היא וכתיב בבתו ג) דאמר רבי יוחנן: **תני** ד) **זבדא בר לוי** נאמר ה) **להלן** [1]**ואוכליו עונו ישא ונאמר כאן** ו) **והנפש האוכלת ממנו עונה תשא מה** ז) **להלן** [2]**מה** ח) **התם כתיב בתו בתו** [3]**אף כאן כתיב בתו בתו.** ולא"ת קל וחומר הוא אין מזהירין מן הדין: **ומה זמה נשריפה.** ט) כי יקח איש את אשה ואת אמה זמה היא (ויקרא כ): **נסקלין.** רוב חייבי סקילה כגון הבא על האם ועל הכלה לא כתיבא סקילה אלא דמיסה בם (שם): (ב) **המפטם.** לסון ממנו חייב דכתיב (שמות ל) אשר יקח כמוהו: **והסך ממנו.** אחר שלא פטמנו יח): (ג) **ואשר יתן ממנו** ט) מאותו ט) מאותו של משה: **נחלאין.** כגון ו' לוגין דהוה דמשה הוה הין י"ב לוגין: חלאין דקטרת קפ"ד מנין דבכל יום היה מקטיר מנה כדאמרינן לקמן (ד' ו.) שסי"ם מנין (כמנין ימות החמה): **פרס שחרית.** תני מנה: **ה' מאות.** שקלים: **קנמן בשש ה' מאות.** דהכי אמר קרא ט) מחציתו חמשים ומאתים דלהכי נקטו מחציתו של אחד יהו שוקלים אותו הכל ביחד אלא לחלאין כדי שיהו שם שתי מקומות דאיכא: **מנה אלא לחלאין ליה.** כלומר להכי אשמעינן בריתא דאי ממשמעותא דקרא הוה אמינא קנה בשש קנמן בשש דמחציתו דקרא אתרוייהו קאי קמ"ל: **מחצה למחצה.** שהיו שוקלין לחלאין: **עין בעין.** שאין הבשש מכריע: יא) (ע"ב) **המקוש יודע בהכרעות.** שלא היה שוקל הכהכרעות לבד אלא מניחן כמות שהן והמקוש יודע מה משקלו. פירוש רומי: **אלא אמר** יב) **רב יהודה הכי קשיא ליה כו'.** ה"ג **אלא אמר רב יהודה.** מדקא מייתי ליה תרי זימני ודאי לאפוקי הוא דעבד: **אלא יש** יג) **מעקו כו'.** שיעקול כל בשש ובשש כנגד הבדיל ולא יעקול בתניין דמר דרור ויחזור ויעקול קדה כנגד מר דרור: **העקרין.** יד) בנשמיס: **אינו סיפק.** דשמן לא הוה אלא י"ב לוגין ועיקרין הוו עוכדא (יח): **ושרלו במים.** שיבלעו המיס ולכשליף עליהן השמן לא יבלעוהו: **וקלנו השמן אם סריס וקפחו.** קנמון וחבורו קפחת את הרוטב ביומא (דף פג:). קנמון משה לשמן מעל העיקרין ונתנו בגלוחות:

כתב רחמנא לא תוכל לאוקמה בלאו ועדיין לאו שבכללות הוא אם כן נימא קרא לא תוכל לאכלם יא) בשעריך מעשר דגנך תירושך ויצהרך למ"ל ליחודי אכילה יב) דכל חד וחד א"ר יצחק [1]האוכל לחם קלי וכרמל לוקה ג' והא יג) אין לוקין על לאו שבכללות שאני הכא דמייתר קראי לימא קרא לחם ונילף קלי וכרמל מיניה איכא למיפרך מה לחלם שכן נתרבה אצל חלה נכתוב קלי ולא לכתוב לחם יד) ונילף מקלי לחם מקלי לא אתי משום דקלי איתיה בעיניה לחם לא איתיה בעיניה כרמל מקלי לא אתי משום דקלי [2]נתרבה אצל מנחות כרמל לא נתרבה אצל מנחות נכתוב כרמל ונילף לחם וקלי מיניה איכא למיפרך מה לכרמל שכן לא נשתנה מברייתו מן חד לא ילפי נילף חדא מן תרין לא נכתוב קרא לחם ונילף מקלי וכרמל איכא למיפרך מה לקלי וכרמל דאיתנהון בעיניהון לא נכתוב קרא כרמל ונילף מלחם וקלי איכא למיפרך מה לחלם וקלי שכן נתרבו אצל מנחות אמר לך רבי יצחק לא נכתוב קרא קלי ונילף מלחם וכרמל מאי פרכת אי פרכת מה לחלם שכן נתרבה אצל חלה כרמל יוכיח ואי משום דכרמל לא נשתנה מברייתו לחם יוכיח הלכך לוקה דמייתר יד) ואימא קלי דמייתר מחייב חדא אכולהון מחייב חדא אם כן נכתוב קרא לחם כרמל וקלי אי נמי נכתוב קלי ולחם וכרמל אמאי כתב לקלי באמצע הכי קאמר לחם [3]בקלי נחייב וכרמל נחייב בקלי [4]א"ר יצאי לעולם אל תהי גזירה שוה קלה בעיניך שהרי פיגול אחד מגופי תורה ולא לימדו הכתוב אלא מגזירה שוה [5] דאמר רבי יוחנן [6]תני יד) זבדא בר לוי נאמר יד) להלן [1]ואוכליו עונו ישא ונאמר כאן [2]והנפש האוכלת ממנו עונה תשא מה יד) להלן

כרת [3]אף כאן כרת א"ר סימאי לעולם אל תהי גזירה שוה קלה בעיניך שהרי נותר אחד מגופי תורה [4]ולא לימדו הכתוב אלא מג"ש מאי היא יליף קדש קדש יא) ואוכליו עונו ישא כי את קדש ה' חלל וכתיב [3]ושרפת את הנותר באש יב) כי קדש וגו' אמר אביי לעולם אל תהי ג"ש קלה בעיניך שהרי [5]בתו מאנוסתו [6]הן הן גופי תורה ולא לימדה הכתוב אלא מג"ש [7]דאמר רבא אמר לי ר' יצחק בר אבדימי אתיא הנה הנה לאיסורא אתיא זמה זמה לשרפה אמר רב אשי אל תהי ג"ש קלה בעיניך שהרי [1]נסקלים הן הן גופי תורה ולא לימדה הכתוב אלא מג"ש דתניא [2]נאמר כאן דמיתם בם ונאמר באוב וידעוני דמיתם בם מה להלן בסקילה אף כאן בסקילה: המפטם את השמן של [3]המפטם [4] את השמן ללמוד בו יד) [או] למוסרו לציבור פטור לסוך חייב והסך ממנו פטור לפי [5]שאין חייבין אלא על סיכת שמן המשחה שעשה משה בלבד אמר מר ללמוד בו [או] ע"מ למוסרו לציבור פטור מגלן אתיא [6] מתכונתו מן במתכונתה דקטרת וכתיב לגבי קטרת [4]לא תעשו [7]לכם לכם הוא דאסור אבל למוסרו לציבור פטור גבי שמן נמי למוסרו לציבור פטור ותיהדר קטרת [8] ונילף משמן מה שמן כי מפטם לחציין פטור אף קטרת נמי כי מפטם לחציין פטור אלמה [8]אמר רבא קטרת [9]שפטמה לחציין חייב שמן [10]שפטמו לחציין פטור אמר לך רבא גבי שמן כתיב ובמתכונתו לא תעשו כמוהו כמוהו הוא דאסור אבל חציו שפיר דמי גבי קטרת [11] דכתיב והקטרת אשר תעשה כל עשייה דקטרת אפשר דמקטיר פרס שחרית ופרס בין הערבים ת"ר [12]שמן המשחה מר דרור ה' מאות קדה ה' מאות קנמן בשם ה' מאות וקנה בשם חמשים ומאתים נמצאו כולם אלף ושבעה מאות וחמשים [13] תנא מניינא קמ"ל תנא הא קא קשיא ליה אימא קנה בשם כקנמן בשם מה קנמן בשם מחציתו בחמשים ומאתים אף קנה בשם מחציתו חמשים ומאתים דהוו להו תרין אלפים ואימא ה"נ אם כן נכתוב קרא קנמן בשם וקנה בשם מחצה ומחצה חמשים ומאתים אמר ליה רב פפא לאביי כשהוא שוקל בהכרע הוא שוקל או עין בעין הוא שוקל אמר ליה רחמנא כתב בד בבד ואת אמרת בהכרע (14) והאמר רב יהודה הקב"ה יודע [15] הכרעות אלמא דאית בהו הכרע אלא אמר רב יהודה דקנמן בשם אמאי מייתי מחציתו דחמש מאות חמשים ומאתים בחד זימנא וחמשים ומאתים בחד זימנא כיון דכולהון ה' מאות הויין נייתי ה' מאות בבת אחת ש"מ מדקמייתי לה לקנמן בשם בתרי זימני הכרע אית ביה והקב"ה יודע בהכרעות ומאי בד בבד אמר רבינא [16] שלא יניח משקל במשקל וישקול ת"ר [17] שמן המשחה שעשה משה במדבר (18) משלקו [19]העיקרין דברי ר' יהודה א"ל רבי יוסי והלא לסוך העיקרין אינו סיפק [20] כיצד עושה הביאו העיקרין ושלקום [21]במים והציף עליהן שמן [22] המשחה וקלט את הריח וקיפחו אמר לו ר' יהודה וכי

תוספות א"כ לכתוב קרא לא תוכל לאכלם. ולא מצי למימר מדהוי ליה למימר דגנך לחוד דלמכל חד וחד איכא פירכא דגן שמתרבה אלו חלה ותירוש ויצהר ומנחות ל"א ומתירוש ויצהר לא אתי דגן שכן יש בהן לד ריבוי אלו מזבח אף קשה לדיכתוב דגן ויצהר או דגן ותירוש ולימי הך מיימינו: **אימא** קלי דמייתר נחייב חדא וכו'. לעיל גבי חלב שור וכבש ועז הוי מצי למיפרך הכי:

זבדא בר לוי: יא) ע"ר בחדושין: יב) מה כאן כרת אף להלן כרת: יג) קדש כתיב הכא ואוכליו: יד) ע"ר בחדושין: טו) מאנוסתו אחד מגופי תורה: יז) בו ע"מ למוסרו לצבור ע"ש היכא משכחת לה שהרי לא נעשה ממשה ואילך שום שמן המשחה שהרי הוא קיים לעתיד לבא כדאמרי' לקמן וצ"ל אע"ג דלא צריך אם עשאו למסרו לצבור פטור. תוס': טו) אתיא ומבתכונתו: טז) קטרת ותילף אות ג' נמחק: יח) יט) כ) ע"ר בחדושין: כא) במדבר היה שלקו עם עקרים דברי ר"י: כב) סיפק אלא כיצד עושה הביאו העיקרין ושראום במים תיבת ושלקום נמחק: כג) תיבת המשחה נמחק: כד) פטמו פטור שנאמר ואשר והד"א: כה) מכריע המקום יודע בהכרעות לשלם שכר המרבה בהכרעות ע"א: כו) אלא אמר אביי רב יהודה: כז) העיקרין הבשמים אות ב' נמחק: כח) טובא שס"ח מנין [אא"ה כן היה הגירסא לפני הכ"מ ובה"ז מחקו כי עיקרון הוי טובא עכ"ה]:

אסור: ואי קא אתאן בתריה. שרוצין להזיקו ומשום הכי מחברן שלא יזיקוהו שרי: הקשת שפתיו דמגדף לדבגן להוי מעשה ואמאי קא אמרי יצא מגדף: ג)אמר רבא שאני מגדף הואיל ועיקר איסורו היינו במחשבת הלב ומחשבה לא הויא מעשה אבל בעלמא היכא דלא אזלינן בתר מחשבה אמרינן דהקשת שפתיו הוי מעשה: מתיב ר' זירא. יצאו עדים וזוממין. (בהי) בריתיה היא בתורת כהנים דקתני אי מה עבודת כוכבים שחייבין עליה מיתת ב"ד. אף אינו מרבה אלא אם שחייב מיתת ב"ד את מה אני מרבה כגון מקלל אביו ואמו ומסית ומדיח [ובביא] השקר והעדים זוממין ת"ל ועשה יצאו אלו שאין בהן מעשה הלכך אין בהן חטאת: ואמאי. אין בהן מעשה והא בעדים ע"פ כתי' על פי שנים עדים ונימא דעקימת שפתו הוי מעשה וליחייב חטאת: אמר רבא. שאני עדים זוממין הואיל וישנן בראייה שעיקר עדותן היינו שמעידין שראינו כך וכך ובראייה לית בה מעשה לבדה אין בהן מעשה: לחייב על כל אחת ואחת. על כל מין ומין: ד)היינו לאו שבכללות שכולל חלב דשור וכשב ועז: ורבנן סברי אין לוקין. ומיהו חדא מיהא לקי: דמייתרי ליה קראי. לחלק דנכתב קרא כל חלב לא תאכלו והיה הכל במשמע: שפיר קאמרי ליה. רבנן דלמיסרי חלב דחיה אתו ולא לחלק: אלא היינו טעמא דר' ישמעאל דקסבר. נכתוב כל חלב שור למעוטי דחיה וכשב ועז הוו בכלל שור דבהמה וניתנו כמו שור אלא למאי הילכתא כתיבהו לחלק: הוה אמינא נילף שור משבת כתיב בה דוכל בהמתך יתירא איתרבי דאסור לעשות בהן מלאכה בשבת ויש מלאכה בעופות כגון שא דאוזיין ותרנגולין: אף הכא באכילת חלב חיה ועוף כיוצא בה דחלבה אסור: שפיר קאמרי ליה. רבנן דלהכי צריכי ולא לחלק: קסבר ר' ישמעאל א"ג לכתוב קרא כל חלב כשב בלבד ולא מצית יליף מיניה ג"ש משבת דלא כתיב תמן כשב ולא עז. הואיל ונתרבה בנסכים. דכתיב ונסכיהם חצי ההין לפר: מה לעז שכן נתרבה אצל עבודת כוכבים ביחיד. דכתיב והקריבה עז בת שנתה מה שאין בן בהנך שור נתרבה אצל עבודת כוכבים דכתיב ועשו לו העדה פר בן בקר וכו': שכן יש בהן צד רבוי. שור יש לו רוב נסכים שראויין למזבח כשב אליה שלו קטרת למזבח מה שאין כן בעז: שפיר קאמר ליה דלא לחלק אתו: לעולם. כדקאמרינן מעיקרא דא"ג דלא לחלק אתו ניכתוב כו': ודבר למד מעניינו. מה חיה בקדשים ליתא אף באיסור חלב ליתא: ושור ניכתוב ועז לא אתי אלא לחלק: מכלל דרבנן דאמרי דצריכי סברי לא ילפינן דבר מעניינו והא היינו אחת מי"ג מדות שהתורה נדרשת: ר' ישמעאל סבר למדין. לאו דכל חלב שור מן לאו דחקת עולם דחוקת עולם וראי בענינא דקדשים כתב דלפנינו ולאחריו אינו מדבר אלא בקדשים אבל האי כל חלב שור לא כתיב בענינא דקדשים אין החלב נבלה וחלב טרפה דהיינו דחולין וכיון דילפי' לאו דכל חלב מהלאו דחקת עולם דקדשים (אבל האי כל חלב לא כתיב בענינא דקדשים דלית בהו חיה) אפי' כתיב כל חלב לא תאכלו סתמא (דלא) [ולא היה] כתיב שור וכשב ועז לא איכא לספוקי בחלב דחיה דהא ליתא בקדשים: הלכך שור וכשב ועז לחלק למלקות הוא דאתא וחייב על כל אחת ואחת 7)איסורא בעלמא אבל לחלק מלקיות לכריתות אכתי לא ידענן אלא ילפינן לאו דכל חלב ולאו

ב) לעיל ד. וש"נ, ג) עי' כס"מ פ"ב שמתקן כאן ס"ל יעמי דלא שייך לעיסוי עליו דא"ל יוחנן הכא ר' יעמי רבו של ר"ש היה אלא גרס אמ"ר גבי אמר ר' שמעון א"ל יעמי, ג) עי' זבחים כח:[,] ד) מגיגות יא: סנהדרין נא. עה: פז: יומות ג., ה) [סנהדרין נד. סו.], ו) [תוספתא מכות רפ"ג], ז) עי' בב"ק, ח) [לקמן ו: ע"ב], ט) [סוריות יא: כל המנין ע"ש], י) ר"פ עם העיקרין [עי' בב"ק], כ) [עי' מנחות פ"ס מ"ג ותוי"ט], ל) [קדושים פרק ח], מ) [לו פרסם חן], נ) ר"ל ומאותו מאותו לא כתיבא, ס) [ויקרא יח], ע) ר"ל ומה אשר יקח את אשה כו', פ) [שמות ל], צ) [ר"ל שס"ח], ק) [שם].

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואת אמרת בסברא אמר ליה והאמר רב יהודה הקב"ה יודע בהכרעות וכו' קנמון בשם אמאי מייתי מחציתו ממש כל"ל ואות ד' נמחק: (ב) רש"י ד"ה נסקלין וכו' גם הס"ד ואמ"כ מ"ש לסוך המפטם: (ג) ד"ה והסך וכו' פטמו הס"ד ואמ"כ מ"ש שעשה משה דכתיב ואשר יתן:

רבינו גרשום

אין חלוקין דאין בהו מעשה: קסבר. ר' יוחנן מאן תנא מתני' דכריתות ר' עקיבא היא דאמר לא בענין מעשה דאפי' כי לית ביה מעשה ב) (לית ביה חילוק חטאת) כדסבירא (ד)ליה במגדף דחייב חטאת אע"ג דלית ביה מעשה כדתרצינן מתני' בשמעתין דלעיל הילכך טעמא דידי דלית בהו חילוק משום דשניהם בלאו אחד נאמר: ורישא לקיש. אמר לך אנא ודאי כרבנן סבירא לי דבנו מעשה אלא אפי' מתני' ר' עקיבא כדקאמרת אפי' הכי לא קשיא לי נהי דלא בעי ר' עקיבא מעשה רבה כרבנן מעשה זוטא מיהא בעי לאפוקי דיעוני דלית ביה אפי' מעשה זוטא כלל והלכך לא הוי חילוק ובעל אוב לר' עקיבא מאי מעשה זוטא אית ביה הקשת זרועותיו שמקיש זרועותיו זה בזה ומדבר מבין שחיו ומבין אצילי ידיו ע"י כישוף: ומגדף אית ביה מעשה זוטא עקימת שפתותיו: קא ס"ד. דהקשת זרועותיו לריש לקיש הוי מעשה זוטא אפילו מדרבנן מדלא פליגי רבנן בבעל אוב כדפליגי במגדף: מיתיבי וכו' ניתני לרבנן יצא מגדף ובעל אוב דלית בהו מעשה אין הכי נמי דאי בעי למתני אלא חדא מן תרתי קתני יצא מגדף וה"א לבעל אוב: דליתני יצא בעל אוב ולא ליתני יצא מגדף: מגדף איצטרך. סד"א הואיל וכתיב כרת דידי' במקום קרבן דכתיב לעיל והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה אימא מודו ליה רבנן לר' עקיבא דמעשה זוטא הוי מעשה וליחייב קרבן קמ"ל דלא ולהכי תנא יצא מגדף: עולא אמר בעל אוב דקתני. במתני' דחייב חטאת לדברי הכל במקטיר לשד שיטענו לדבר מבין שחיו דהקטרת היינו מעשה רבה: א"כ. מקטיר לשד היינו ע"ז: אלא. במקטר לשד שלא לשום עבודה אלא על מנת לחברו שיבא אליו ויקברן לו שדים הרבה שיעשי רצונו: א"כ היינו חובר חבר. שמקבץ כיתות של חיות ושל נחשים ע"י כשוף דאינו אלא בלאו: א"ל אע"ג דמקטיר לשד על מנת לחברו לשום אוב היינו חובר וחובר חבר בלאו גרידא הוא התורה אמרה חובר חבר כגון זה דבעל אוב בסקילה וכשוגג חטאת: אחד חובר גדול. שמקבץ כיתות של חיות גדולות: ואחד חובר קטן. שמקבץ חיות קטנות: ואפי' נחשים ועקרבים דחייב על לאו דלא ימצא: אמר אביי אפי' חובר למיצמד זיבורא ועקרבא שידחקו זה את זה ויהרגו זה את זה

תורה אור השלם

1. וְאֹכְלָיו עֲוֹנוֹ יִשָּׂא כִּי אֶת קֹדֶשׁ יְיָ חִלֵּל וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: ויקרא יט ח
2. וְאִם הָאֹכֵל יֹאכַל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֶחְשַׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא: ויקרא ז יח
3. וְאִם יָזֶה מִבְּשַׂר הַמִּלֻּאִים וּמִן הַלֶּחֶם עַד הַבֹּקֶר וְשָׂרַפְתָּ אֶת הַנּוֹתָר בָּאֵשׁ לֹא יֵאָכֵל כִּי קֹדֶשׁ הוּא: שמות כט לד
4. וְהַקֹּטֶרֶת אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ בְּמִתְכֻּנְתָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לְךָ לַיְיָ: שמות ל לז

מוסף רש"י

אתיא הנה הנה לאיסורא. מגיב בנשואין שאלה הנה זמה היא, ומגיב בפומסין כי עריותך הנה, מה הנה האמור בנשואין עשה הכתוב בתה כבת בתו וכבת בנה, אף בפומסין עשה הכתוב בתו כבת בתו וכבת בנה. **בשריפה.** מאחר שלמדת הנשואה ומנשואה ומנשואה כתיב זמה היא, כמה דכתיב בתו בתו זמה היא, ומוד בה שריפה מנין שאם יקח את אשה ואת אמה זמה היא כאש ישרפו אותו ואתכם (חגיגה יא: וכנר"ז יבמות ג. וסנהדרין נא. עה.). ומן ק"ו לא מיתיב דאין עונשין מן הדין, אבל נזרה שוה הוי כאילו מפורש בו, דאם לכן דרשה איתמר הנה יתיבים (סנהדרין נא.). **מה להלן בסקילה.** דכתיב בחלבן יכנמו אותם (סנהדרין סו.). **שמן המשחה שעשה משה.** דכתיב (שמות ל) שמן משחת קדש יהיה זה לי (המפרש הוריות יא:). **העיקרין.** אותם שכשם של בשמים הלמוניה בפרסם, דכתיב ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור וגו' (שם). **לסוך העיקרין אינו סיפק.** לפי שהשמן לא היה אלא י"ב לוגין דהמפרש לקמן והעקרים היו מרובים ואפילו בכוכה היה בנגלע בעיקרים כל שכן בשליקה (שם). **ושלקום במים.** בריסא, שהיו ממתגלים מן המים וזוב לא יהיו בולעים מן השמן כל כך (שם). **והציף עליהן.** לאחר שהוציאם מן המים כדי שיקלוט השמן מריח הבשמים (שם). **וקיפחו.** ומוציא השמן לגלגל (שם).

שיטה מקובצת

ג) לאכלם מאי לא תוכל לאכול בשעריך מעשר כו' ויצהרך ליחודי: **ד)** אכילה אכל חד וחד: **ה)** אין לוקין על לאו שבכללות ואע"ג דכולן מפורשין במקרא בהדיא אע"ה חשיב להו לאו שבכללות משום דא"ג לא נתפרשו שמעינן כולהו שפיר מכלל דלא תוכל לאכול מעשר כו' כדפי' לעיל גבי חלב שור וכשב ועז. תוס': **ז)** לחם וכרמל ונילף: **ח)** עי' בחדושין: **ט)** לחם בקלי מיתיב וכרמל מיחייב בקלי: **י)** שוה דילף עון עון מנותר דאמר: **יא)** חני זבדא בר לוי ע"ש דבפ"ב דזבחים (דף כט) לא מייתי

ב) נראה ל"ל ואפי' כי לית ביה מעשה מ"מ אית ביה חיוב חטאת כדקמיל ליה כו'. **ג)** ע"כ שייך לדף ג ע"ב. **ד)** נראה מזה דרבינו היה לו גירסא אחרת שבכללות והיינו לאו וכו'. **ה)** נראה דרבינו מיעוטא דבעלמא דעובר בג' לאוין אבל לא במלקות.

עין משפט
נר מצוה

לח א מיי' פ"ש מהלכות כלי המקדש הי"ב:
לט ב מיי' שם סה"ל ז:
מ ג ד מיי' שם הל' ט:
מא ה מיי' שם הל' ז:
מב ו מיי' שם הל' יא:
ז ומיי' פ"ד מהלכות כלי המקדש הלכה כ:
מג ח מיי' פ"ש מהל' בית המקדש ה"ל:
מד ט י מיי' פ"ש מהל' כלי המקדש הל' ע:
מה כ מיי' שם הל' יא:

תורה אור השלם

1. וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר שֶׁמֶן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה לִי לְדֹרֹתֵיכֶם: שמות ל לא
2. וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וַיִּמְשַׁח אֶת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בּוֹ וַיְקַדֵּשׁ אֹתָם: ויקרא ח י
3. הַהֹכֵן הַמְשִׂיחָה תַּחְתֵּיו מִבָּנָיו יַעֲשֶׂה אֹתָהּ חֹק עוֹלָם לְיְיָ כָּלִיל תַּקְטֵר: ויקרא ו טו
4. לְבַלְתִּי רוּם לְבָבוֹ מֵאַחָיו וּלְבַלְתִּי סוּר מִן הַמִּצְוָה יָמִין וּשְׂמֹאל לְמַעַן יַאֲרִיךְ יָמִים עַל מַמְלַכְתּוֹ הוּא וּבָנָיו בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל: דברים יז כ
5. וְיִשְׁלַח וְרֵיבֵאהוּ וְהוּא אֲדֹמוֹנִי עִם יְפֵה עֵינַיִם וְטוֹב רֹאִי וַיֹּאמַר יְיָ קוּם מְשָׁחֵהוּ כִּי זֶה הוּא: שמואל א טז יב
6. וּבְנֵי יֹאשִׁיָּהוּ הַבְּכוֹר יוֹחָנָן הַשֵּׁנִי יְהוֹיָקִים הַשְּׁלִישִׁי צִדְקִיָּהוּ הָרְבִיעִי שַׁלּוּם: דברי הימים א ג טו
7. וַיִּתֵּן לְהֶם אֲבִיהֶם מַתָּנוֹת רַבּוֹת לְבֶסֶף וּלְזָהָב וּלְמִגְדָּנוֹת עִם עָרֵי מִבְצָרוֹת בִּיהוּדָה וְאֶת הַמַּמְלָכָה נָתַן לִיהוֹרָם כִּי הוּא הַבְּכוֹר: דברי הימים ב כא ג
8. וַיִּמְלֹךְ מֶלֶךְ בְּבָל אֶת מַתַּנְיָה דֹדוֹ תַּחְתָּיו וַיָּסֵב אֶת שְׁמוֹ צִדְקִיָּהוּ: מלכים ב כד יז
9. וְלִתְשׁוּבַת הַשָּׁנָה שָׁלַח הַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיְבִאֵהוּ בָבֶלָה עִם כְּלֵי חֶמְדַּת בֵּית יְיָ וַיַּמְלֵךְ אֶת צִדְקִיָּהוּ אָחִיו עַל יְהוּדָה וּירוּשָׁלִָם: דברי הימים ב לו י
10. וְגַם בְּמֶלֶךְ נְבוּכַדְנֶאצַּר מָרַד אֲשֶׁר הִשְׁבִּיעוֹ בֵּאלֹהִים וַיְקַשֵּׁ אֶת עָרְפּוֹ וַיְאַמֵּץ אֶת לְבָבוֹ מִשּׁוּב אֶל יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: דברי הימים ב לו יג
11. וְלִקְחָתָם אֶת אֲרוֹן יְיָ וּנְתָנָתָם אֹתוֹ אֶל הֵיכַל אֱלֹהֵיהֶם וְאֶת כְּלֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר הִשְׁבִּיתָם לוֹ אֶשֶׁם תְּשִׁימוּ בְּאָרְגּוֹ מִצְרַיִם וְשִׁלְּחָם אֹתוֹ וְהֵלֵךְ: שמואל א ו ח
12. וַיִּצֹק מִשְׁמֶן הַמִּשְׁחָה עַל רֹאשׁ אַהֲרֹן וַיְמַשַּׁח אֹתוֹ לְקַדְּשׁוֹ: ויקרא ח יב
13. כְּשֶׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ יֹרֵד עַל הַזָּקָן זְקַן אַהֲרֹן שֶׁיָּרַד עַל פִּי מִדּוֹתָיו: תהלים קלג ב
14. כְּטַל חֶרְמוֹן שֶׁיָּרַד עַל הָרְרֵי צִיּוֹן כִּי שָׁם צִוָּה יְיָ אֶת הַבְּרָכָה חַיִּים עַד הָעוֹלָם: תהלים קלג ג
15. שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד: תהלים קלג א
16. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לָהֶם קְחוּ עִמָּכֶם אֶת עַבְדֵי אֲדֹנֵיכֶם וְהַרְכַּבְתֶּם אֶת שְׁלֹמֹה בְּנִי עַל הַפִּרְדָּה אֲשֶׁר לִי וְהוֹרַדְתֶּם אֹתוֹ אֶל גִּחוֹן: וּמָשַׁח אֹתוֹ שָׁם צָדוֹק הַכֹּהֵן וְנָתָן הַנָּבִיא לְמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל וּתְקַעְתֶּם בַּשּׁוֹפָר וַאֲמַרְתֶּם יְחִי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה: מלכים א א לג-לד

שיטה מקובצת

א) לוגין וראה כמה: ב) בן מלך. בירושלמי דסדוה בפרק משוח מלחמה מפיק מקרא: ג) מפני מחלוקות של עתליה: ד) גדול ממנו שתי שנים תיבת מאחיו נמחק: ה) כהן גדול. עי' תוס' מנחות (ד' פ"ו ע"ב): ו) מגלן דכתיב והכהן המשיח אשר יהיה תחתיו כו'. ומגופיה דקרא לא מצי לאוכיח דאיכא למימר ה"ק אותו שיהיה נמשח: ז) קמ"ל ס"א דבעי משיחה לא משח הוי: ח) ובניו מלכות ירושה תיבות כל הימים נמחק: ט) דכי איכא מחלוקת תיבת אחי מיגין דכתיב לא אחאב נמעול בשמן: י) יוחנן. גרים דש"י ד"ל יוחנן הוא יהואחז צדקיהו הוא שלום: יא) קשיש אמאי קרי אות ו' נמחק: יב) הוה יהויקים לא היה ממלא מקום אבותיו: יג) קחשיב אמאי קרי אות ו' נמחק: יד) לבנים אמאי קרי אות ו' שהיה משולם במעשיו ד"א שלום שישלמה מלכות אות ס' נמחק: טו) ויעמוד לכל אות: טז) שנאמר ויקמ[ק]ל ר' פסוק יג) ריבא אתו באלה תיבות ויביאהו בבלה נמחק: יז) תיבות מלך בבל נמחק: יח) ר' מ"ש כיצד מושחין את כו' הכהנים כמין כ' מאי כו' אמר רב מנשיא בר גדא כמין': יט) אהרן וימשח אותו לקדשו ומאן': כ) הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן וגו' איתא במדרש לכך כתיב שתי פעמים זקן לפי שהיה על זקן אהרן כאילו היה על זקנו וזהו שאמר הכתוב שבת אחים גם יחד. כך ר"ל: על הזקן וגו' כמין שתי מרגליות תיבות היורד טיפין נמחק: כא) המלך להם קחו עמכם וגו' השני ראות ת' נמחק: כב) אי מסיק שתא אי לא לייתי שרגא: כג) בביתא דהבריא דבהרא. בית חזון (שם).

ובכל שוב אין אתם מחזירין אותו בכתפיכם וגומו: **מלגלגת אחיא שמה שמה.** כתיב בארון (שמות ל) אשר תועד לך שמה ומלגלגת כתיב (שם מז) ותן שמה מלא העומר מן: **מקום של אהרן אחיא משמרת משמרת.** מלגלגת. כתיב במקל (במדבר יז) למשמרת לאות לבני מרי מלגלגת ל) למשמרת לדורותיכם: **ושמן המשחה אחיא דורות דורות.** מלגלגת: **כמו עזר.** סביב על ראשו: **כמין כי.** אות יוונית ועשוי כזה X דמציק שמן על ראשו ומשמ"כ בין ריסי עיניו ומלרפן באצבעו דרך הפדחת: **מספר.** מדבר. ל"ל מסתפר דשקיל במזייה: **שמא מעלני.** ששמתי שם יומר מעלאי: **ואי מעלני.** שבגדי הנשים מריח השמן שבזקני: **גיחון.** מעיין קטן שמון לירושלים ולא זהו גיחון הגדול היולא מעדן: **נייחי פרגולא.** לשם כך: **בביאתא** (ג) **דבהפא.** אפל במקלת:

הגהות הב"ח

(א) גמ' נימא קרא דהכהן המתחיר כל"ל ואות ש' נמחק: (ב) שם ואם בדלי קחשיב. נ"ב נ"ל דקחשיב ליה לדור בעצמו דכתיב הבני יהויקים והבלאי לקחים כו' וכן הוא לגהיא בהוריות דף י"ב ע"ש: (ג) שם בתחלה מלך יהואחז והדור מלך יהויקים והדור מלך יכניה והדר מלך צדקיה: (ד) שם על ראש אהרן וימשה אותו לקדשו ומ"ל דמשיח מיתה: (ה) רש"י ד"ה יהויקים וכו' דכתיב בו בן ב"ב שנה יהואחז במלכו וכו' אחי שנים נ"ב ולא דקדק כאותן ג' תבשיל:

מוסף רש"י

טעון משיחה. ואי לא מעות בשמן לא הוי כס"ג (המפרש הוריות יא:). **מפני מחלוקת.** דהיכא דאיכא מחלוקת בעי משיחה (שם). על ממלכתו הוא ובניו. ממנו יהוסף הוא לשם כמלך שמוניה (שם). מורית ליה מלכותא. אפילו בלא משיחה (שם). דמלך ראשון הוא. ממשמתו דאיתו מלך בן מלך (שם). זה. דתלכות בית דוד. טעון משיחה, ואין אחר. שאינו ממלכי בית דוד טעון משיחה (שם). בבור למלכות. שמלך לאשון (שם). ממלא מקום אבותיה הוה. דכי מלך אמאי הוה כמלך ממלא מקום אבותיו הוה שלם במעשיו. לצדיק גמור הוה בעל מעשים טובים (שם). דמי הוה שמן המשחה. מימי יהואחז, דקמי יהויאחז נמשח ומפני יהויקים (שם ד"ה). תשימו בארגז מצדו. אלמא נגנז אמרו הוה שלום הוא צדקיה (ד"ה). **תנו את ארון הקודש.** הא המלך אלא נגנז (שם). **אתיא שם שם.** דכתיב בלחון ועונדתי לך שם ודכתיב אמר שם אלא נגנז (שם). **אתיא משמרת משמרת.** אמר מקלו של אהרן מלגלגת למשמרת ממשמרת, דכתיב ביה למשמרת לאות לבני מרי (זוהא שם). **באפרסמא דביא.** מקום אבותיו (הוריות שם). כמין גזר. דהלך ליה הוהרני בתלגתיה כגלגלגתא (שם). כמין כי יוני. שמתמלו למקום בלגלגנו בין ריסי עיניו ומוסקן אלגנו על הראש עד שמגיע לעוקף כלפי יוני (שם ועי"ש במסורת הש"ס). **בין ריסי עיניו.** ושם מקומיהם לכמן כמין כף יוני דכתיב (שם). **ויצק משמן המשחה.** לכמן כמין כף המשחה. והלל וימשח (שם). שכן נתרבה אצל כלי שרת. דסוס משמה ולא ליקה (שם). משום וימשח. דוימשח כגר (שם). כשהוא מספר. דסהיא מדבר עם אחרים, עולות ויוישבות. כדי שלא ימעוד (שם). מעלתי בשמן המשחה. שנגמתי בו כסהלגמתי (שם). **ואני מעלתי.** שמא נפל עלי מן שמן

ל) תוכיחות ד"ה;. ב) [מנחות פט. תוכיחות יח: ע"ש]. ג) [נ"ל מתחתיו כ"ש בהוכיחות]. ד) [הגיהה בהוכיחות הוא שלום הוא לקדקיה הוא יוחנן הוא יהואחז]. ה) תוכיחות יב. יומא נב.: תלרבי"ל מעל"ש]. ו) [תוכיחות שם ס"ש. מנחות עה. מנחות ו) ל"ל על כלפש יוכל ונו'. ח) [בכסוקן אלן]. ט) תוכיחות יב., י) [ע' בהוכיחות אבל מעבוד עבוד הכבר כ' אחת דהכבוא פירוש מוקן]. כ) ל"ל נמעבל. ל) [שמות מז].

תוספות מלכי ישראל אין מושחין. מלוד ואילך דכתיב ביה מיעוט זה טעון משיחה ולא אחר אבל שאול דהוי קודם לכן נמשח: **ממלא** מקום אבותיו הוי. ואע"פ שרשע הוא שמא באותו שעה שהוי לדיק:

מקום שלון לאו למשיחה ומעלני (שם). **והורדתם אותו אל גיחון.** אלמא כעי משיחה על המעיין (שם). **ונתלו.** דלקיק (שם). **אי משיך בהוריה.** שדולק על זמן שהשמן מתוכו (שם). **נייחי תרנגולא.** על סה"ת עפקא. **אי שמין ושפר.** שמשמת ומשמתא (שם). **בביתא דהברא.** בית חזון (שם).

ה) וכי נם אחד נעשה בו. שאתה מתמיה שאינו ספק אפילו לסוך אהרן ובניו כל ז' ימי המלואים כדמפרש בפ"ק דיומא (דף ה.) שבעת ימים ימלא את ידכם (ויקרא ח) ואימתא משיחה לריבוי דכתיב למשחה בהם ולמלא בם את יד (שמות כט): **זה לי לדורותיכם.** אלמא כולהו י"ב לוגין דקיימי לעתיד לבוא: **יהויקים.** היה גדול מיהואחז ב' שנים דכתיב בו (מלכים ב כג) (ה) יהואחז בן עשרים ושלש שנה היה במלכו וג' חדשים מלך וביהויקים כתיב (שם) בן עשרים וחמש שנה היה במלכו נמצא יהויקים גדול מיהואחז ב' שנים כך שנויה בסדר עולם: **בזמן שבנו ישראל.** הוי המלכות יושבה ולא בעי משיחה אבל כי איכא מחלוקת לאו יושבה היא ובעי משיחה בתחלה: **ולא מלני ישראל.** משבא דוד אבל שאול נמשח: **ומפני מחלוקתו של יורם** (שם) ו) **נמשח הוי.** דבשלמא מלך בן מלך דבית דוד כי איכא מחלוקת נפקא לן מקראי דהכי למילתיה קמיירא למשיחה אבל מלכי ישראל לא חזו למשיחה כלל: **באפרסמא דביא.** נמשח ולא בשמן המשחה: ה"ג (ולאמר ז) רבי יוחנן הוא יהואחז דקיקיה הוא שלום: והא בדלי תשיב ליה. דחשיב ב' שנים דכתיב בו (מלכים ב כג) (ח) יהואחז בן עשרים ושלש שנה היה במלכו ג' חדשים ומלך בירושלים ולא בשנה אחת אלא ג' חדשים ומלכים וכולו קיים לעתיד לבא שנאמר [1]שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם [2]זה בגימטריא י"ב לוגין הויין ת"ר [3]ויקח משה את שמן המשחה וימשח את המשכן וגו' רבי יהודה אומר שמן המשחה שעשה משה במדבר הרבה נסים נעשו בו מתחלתו ועד סופו תחלתו לא היה אלא י"ב לוגין [4] כמה יורה בולעת כמה עיקרין בולעין כמה האור שורף ובו נמשח משכן וכליו אהרן ובניו כל ז' ימי המלואים ובו נמשחו כהנים גדולים ומלכים [5]יאפ' כהן גדול בן כ"ג טעון משיחה [6]ואין מושחין מלך בן מלך [7]ואם תאמר מפני מה שלמה [8]מפני מחלוקת אדוניה ואת יהואש מפני [9] עתליה ואת יהואחז מפני יהויקים אחיו שהיה גדול [10] מאחיו

שתי שנים אמר מר ואפי' כ"ג בן כ"ג [11] טעון משיחה מנלן דכתיב [3]והכהן המשיח [12] תחתיו מבניו נימא קרא והכהן [13]שתחתיו מבניו מאי המשיח הא קמ"ל [14] דאפי' מבניו ההוא דמשח הוי כ"ג ואי לא משח לא הוי כ"ג אמר מר אין מושחין מלך בן מלך מנלן אמר רב אחא בר יעקב דכתיב [4]למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו [15] (כל הימים) ירושה היא ומפני מה משחו את שלמה מפני מחלוקת אדוניה מנלן דכי [16] אתי מחלוקת בעי משיחה ולא כל דבעי מלכא מורית ליה מלכותא אמר רב פפא אמר קרא [4]בקרב ישראל בזמן ששלום בישראל תנא אף יהוא בן נמשיך לא נמשח אלא מפני מחלוקת יורם בן אחאב אמאי תיפוק ליה דמלך ראשון הוא חסורי מיחסרא והכי קתני [17]מלכי בית דוד מושחין מלכי ישראל אין מושחין ואם תאמר מפני מה משחו יהוא בן נמשיך מפני מחלוקת יורם בן אחאב אמר מר מלכי בית דוד מושחין ואין מלכי ישראל מושחין מנלן דכתיב [5]קום משחהו כי זה הוא זה טעון משיחה ואין אחר טעון משיחה אמר מר מפני מחלוקת יורם ומשום מחלוקת יורם בן אחאב [18] נמעל בשמן המשחה כדאמר רב פפא [19]באפרסמא דביא ה"נ באפרסמא דביא ואת יהואחז מפני יהויקים שהיה גדול ממנו שתי שנים ומי קשיש והכתיב [6]ובני יאשיה הבכור יוחנן והשני יהויקים והשלישי צדקיהו והרביעי שלום וא"ר [20] יוחנן הוא יוחנן הוא יהואחז הוא צדקיהו הוא שלום אלא לעולם יהויקים קשיש [21] ואמאי קרי ליה בכור שהוא בכור למלכות ומי מוקמינן זוטא קמי קשישא והכתיב [7]ואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא הבכור ההוא [22]ממלא מקום אבותיו הוה [23] אמר מר הוא שלום הוא צדקיה [24] ומאי קרי ליה שלישי שהוא שלישי לבנים [25]ומאי קרי ליה רביעי שהוא רביעי למלכות משום דמלך יכניה קמיה בתחלה מלך יהואחז [26] וסוף מלך יהויקים וסוף מלך יכניה וסוף מלך צדקיה ת"ר [27] הוא שלום הוא צדקיה ולמה נקרא שמו שלום שהיה [28] שלם במעשיו דבר אחר שלום ששלם מלכות בית דוד בימיו ומה שמו מתניה שמו שנאמר [8]וימלך [29] את מתניה דודו תחתיו ויסב שמו צדקיה דאמר לו יה יצדיק עליך את הדין אם תמרוד בי שנאמר [9] ויביאהו בבלה וכתיב [10]וגם במלך נבוכד נאצר [30]מלך בבל מרד אשר השביעו באלהים [31]ומי הוה שמן המשחה והתניא [32]משנגנז ארון נגנז צנצנת המן וצלוחית [33]שמן המשחה ומקלו של אהרן שקדים ופרחים וארגז ששגרו פלשתים דורון לאלהי ישראל שנאמר [11]ואת כלי הזהב אשר השיבותם לו אשם תשימו בארגז מצדו ומי גנוז ויאשיה מלך יהודה גנוז שנאמר [12] ויאמר [34] המלך אל הכהנים תנו את ארון הקדש ואמר רבי אלעזר אתיא שם שם אתיא דורות דורות אתיא משמרת משמרת אמר רב פפא באפרסמא דביא ת"ר [35] [36]מושחין את המלכים כמין נזר [37]ואת הכהנים [38]כמין כי אמר רב מנשיה כמין כי יוני תני חדא בתחלה מציק שמן על ראשו ואחר כך נותן לו שמן בין ריסי עיניו ותני אחרייתי בתחלה נותן לו שמן בין ריסי עיניו ואחר כך מציק לו שמן על ראשו תנאי היא איכא למאן דאמר משיחה עדיפא ואיכא למאן דאמר יציקה עדיפא מאי טעמא דמ"ד יציקה עדיפא שנאמר [13]ויצק משמן המשחה על ראש אהרן (ז) [39] ומאן דאמר משיחה עדיפא קסבר שכן נתרבה אצל כלי שרת והכתיב ויצק ולבסוף וימשח ה"ק מה טעם ויצק משום וימשח אותו לקדשו ת"ר [14]כשמן הטוב [40] [41]היורד על הראש וגו' כמין שתי טיפין מרגליות היו תלויות לאהרן בזקנו אמר רב כהנא תנא כשהוא מספר עולות ויושבות בעיקרי זקנו ועל דבר זה היה משה רבינו דואג שמא חס ושלום מעלתי בשמן המשחה יצתה בת קול ואמרה [15]כטל חרמון שיורד על הררי ציון מה טל אין בו מעילה אף שמן שיורד על זקן אהרן אין בו מעילה ועדיין אהרן היה דואג שמא משה לא מעל ואני מעלתי יצתה בת קול ואמרה לו [16]הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד מה משה לא מעל אף אתה לא מעלת ת"ר [17]אין מושחין את המלכים אלא על המעיין כדי שתימשך מלכותן שנאמ' [18] ויאמר המלך [41] (אל בניהו) וגו' והורדתם אותו [42] גיחון (וגו') ומשח אותו שם [43] אמר רב אמי אמאי דביעי לידע אי [44] משכא שתא אי לא מייתי שרגא בהלין עשרה יומין דבין ריש שתא לאיומא דכיפורי וניתלי בביתא דלא נשיב זיקא אי [45] משכא נהוריה נידע דמסיק שתיה ומאן דבעי נעביד עיסקא ובעי דנידע אי מצלח עיסקא אי לא נירבי תרנגולא אי שמין משיך ושפר נידע דמצלח האי מאן דבעי ניפוח באורחא ובעי דנידע אי הדר לביתיה ניעול ניקום בביתא [46] דבהתא אם חזי בבואה

יכיהו. כן יהויקים מתת יהויקים אביו קמי לדקיהו: **שנאמר ואם לי זוכב וגו'.** מדכתיב בתרגו מלגו אלמא כל היכא דהוי אלרון הוי אלרגז בהדיה וכי אינגיין אינגיין בהדיה: **פנו אם** (א) **הארון.** בגיתא אשר בנה שלמה כי אין לכם מעם בכתף וגרסינן במסכת שקלים (פ"ו ה"ד) אמר להם אם גלה עמכם

ו) וכי נם אחד נעשה בשמן המשחה והלא נסים הרבה נעשו בו מתחלתו ועד סופו תחלתו לא היה אלא א"ב לוג ובו נמשח המשכן וכליו ואהרן ובניו כל שבעת ימי המלואים ובו נמשחו כהנים גדולים ומלכים וכולו קיים לעתיד לבא שנאמר [1]שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם [2]זה בגימטריא י"ב לוגין הויין ת"ר [3]ויקח משה את שמן המשחה וימשח את המשכן וגו' רבי יהודה אומר שמן המשחה שעשה משה במדבר הרבה נסים נעשו בו מתחלתו ועד סופו תחלתו לא היה אלא י"ב לוגין [4] כמה יורה בולעת כמה עיקרין בולעין כמה האור שורף ובו נמשח משכן וכליו אהרן ובניו כל ז' ימי המלואים ובו נמשחו כהנים גדולים ומלכים [5]יאפ' כהן גדול בן כ"ג טעון משיחה [6]ואין מושחין מלך בן מלך מנלן דכתיב [7]קום משחהו כי זה הוא זה טעון משיחה ואין אחר טעון משיחה אמר מר מפני מחלוקת יורם ומשום מחלוקת יורם בן אחאב [8] נמעל בשמן המשחה כדאמר רב פפא [9]באפרסמא דביא ה"נ באפרסמא דביא ואת יהואחז מפני יהויקים שהיה גדול ממנו שתי שנים ומי קשיש והכתיב [10]ובני יאשיה הבכור יוחנן והשני יהויקים והשלישי צדקיהו והרביעי שלום וא"ר [11] יוחנן הוא יוחנן הוא יהואחז הוא צדקיהו הוא שלום אלא לעולם יהויקים קשיש [12] ואמאי קרי ליה בכור שהוא בכור למלכות ומי מוקמינן זוטא קמי קשישא והכתיב [13]ואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא הבכור ההוא [14]ממלא מקום אבותיו הוה [15] אמר מר הוא שלום הוא צדקיה [16] ומאי קרי ליה שלישי שהוא שלישי לבנים [17]ומאי קרי ליה רביעי שהוא רביעי למלכות משום דמלך יכניה קמיה בתחלה מלך יהואחז [18] וסוף מלך יהויקים וסוף מלך יכניה וסוף מלך צדקיה ת"ר [19] הוא שלום הוא צדקיה ולמה נקרא שמו שלום שהיה [20] שלם במעשיו דבר אחר שלום ששלם מלכות בית דוד בימיו ומה שמו מתניה שמו שנאמר [21]וימלך [22] את מתניה דודו תחתיו ויסב שמו צדקיה דאמר לו יה יצדיק עליך את הדין אם תמרוד בי שנאמר [23] ויביאהו בבלה וכתיב [24]וגם במלך נבוכד נאצר [25]מלך בבל מרד אשר השביעו באלהים [26]ומי הוה שמן המשחה והתניא [27]משנגנז ארון נגנז צנצנת המן וצלוחית [28]שמן המשחה ומקלו של אהרן שקדים ופרחים וארגז ששגרו פלשתים דורון לאלהי ישראל שנאמר [29]ואת כלי הזהב אשר השיבותם לו אשם תשימו בארגז מצדו ומי גנוז ויאשיה מלך יהודה גנוז שנאמר [30] ויאמר [31] המלך אל הכהנים תנו את ארון הקדש ואמר רבי אלעזר אתיא שם שם אתיא דורות דורות אתיא משמרת משמרת אמר רב פפא באפרסמא דביא ת"ר [32] [33]מושחין את המלכים כמין נזר [34]ואת הכהנים [35]כמין כי אמר רב מנשיה כמין כי יוני תני חדא בתחלה מציק שמן על ראשו ואחר כך נותן לו שמן בין ריסי עיניו ותני אחרייתי בתחלה נותן לו שמן בין ריסי עיניו ואחר כך מציק לו שמן על ראשו תנאי היא איכא למאן דאמר משיחה עדיפא ואיכא למאן דאמר יציקה עדיפא מאי טעמא דמ"ד יציקה עדיפא שנאמר [36]ויצק משמן המשחה על ראש אהרן (ז) [37] ומאן דאמר משיחה עדיפא קסבר שכן נתרבה אצל כלי שרת והכתיב ויצק ולבסוף וימשח ה"ק מה טעם ויצק משום וימשח אותו לקדשו ת"ר [38]כשמן הטוב [39] [40]היורד על הראש וגו' כמין שתי טיפין מרגליות היו תלויות לאהרן בזקנו אמר רב כהנא תנא כשהוא מספר עולות ויושבות בעיקרי זקנו ועל דבר זה היה משה רבינו דואג שמא חס ושלום מעלתי בשמן המשחה יצתה בת קול ואמרה [41]כטל חרמון שיורד על הררי ציון מה טל אין בו מעילה אף שמן שיורד על זקן אהרן אין בו מעילה ועדיין אהרן היה דואג שמא משה לא מעל ואני מעלתי יצתה בת קול ואמרה לו [42]הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד מה משה לא מעל אף אתה לא מעלת ת"ר [43]אין מושחין את המלכים אלא על המעיין כדי שתימשך מלכותן שנאמ' [44] ויאמר המלך [45] (אל בניהו) וגו' והורדתם אותו שם [46] גיחון (וגו') ומשח אותו שם [47] אמר רב אמי אמאי דביעי לידע אי [48] משכא שתא אי לא מייתי שרגא בהלין עשרה יומין דבין ריש שתא לאיומא דכיפורי וניתלי בביתא דלא נשיב זיקא אי [49] משכא נהוריה נידע דמסיק שתיה ומאן דבעי נעביד עיסקא ובעי דנידע אי מצלח עיסקא אי לא נירבי תרנגולא אי שמין משיך ושפר נידע דמצלח האי מאן דבעי ניפוח באורחא ובעי דנידע אי הדר לביתיה ניעול ניקום בביתא [50] דבהתא אם חזי בבואה

תוספות מלכי ישראל אין מושחין. מלוד ואילך דכתיב ביה מיעוט זה טעון משיחה ולא אחר אבל שאול דהוי קודם לכן נמשח: **ממלא** מקום אבותיו הוי. ואע"פ שרשע הוא שמא באותו שעה שהוי לדיק:

מסורת הש"ס

ל) תוכיחות ד"ה;. ב) [מנחות פט. תוכיחות יח: ע"ש]. ג) [נ"ל מתחתיו כ"ש בהוכיחות]. ד) [הגיהה בהוכיחות הוא שלום הוא לקדקיה הוא יוחנן הוא יהואחז]. ה) תוכיחות יב. יומא נב.: תלרבי"ל מעל"ש]. ו) [תוכיחות שם ס"ש. מנחות עה. מנחות ו) ל"ל על כלפש יוכל ונו'. ח) [בכסוקן אלן]. ט) תוכיחות יב., י) [ע' בהוכיחות אבל מעבוד עבוד הכבר כ' אחת דהכבוא פירוש מוקן]. כ) ל"ל נמעבל. ל) [שמות מז].

רבינו גרשום

חמוקת עולם מן כרת דכתיב כי כל אוכל חלב מן הבהמה וגו': מה ההוא לחלק. לחייב על בהמה ובהמה הראויה להקרבה: אף הדין. לאו דכל חלב ושור דחולין לחלק מלקות וכרת לכל אחת: ורבנן. אמרי מכרת דבעיא למילף מיניה לחלק למלקיות לא מצית ילפת דלאו מלאו ילפינן דדמי ליה והיינו דבר למד מענינו וכדאמר בפרק כל הבשר לא תאכלנו למען ייטב לך. בבשר בחלב הכתוב מדבר או אינו אלא בשאר איסורים אמרת מה אני אומר בשר בחלב מדבר לא תאכלנו דמעלה בב' מינין דכתיב לא תאכל מי"ג מדות הם. אף כאן כב' מינין היינו בשר בחלב אלמא לאו מלאו ילפינן דדמי ליה לאו מכרת לא ילפינן דתלכך אינו חייב אלא אחת: לישנא אחרינא ר' ישמעאל סבר למידין לאו דחקת עולם דכתיב בענייניה (דקרא) [דקדשים] דמההוא לא מצית לרבויי חלב חיה מקדשי' דלית בהו חיה ומכל חלב שור נמי לא מצית לרבויי חלב חיה דאפי' כתיב נמי סתמא בלא פרטי ליכא לספוקי בחיה דליתסר חלבה דהא ילפינן האי כל חלב דשור מחלב דכרת הוה בכרת פרט בהמה ולא חיה אף כאן נמי הלכך שור וכשב ועז ולחלק: ורבנן לאו מלאו ילפי' כו': ואביעיא אימא רבנן. היינו טעמא דלא אתי לחלק דמיבעי להו ואי לאו דרשא לכדאמר ליה רב מרי לרב זביד בפרק כל הבשר אלא מעתה כיון דמכל חלב קא מרבית אליה אליה דחולין תיתסר באכילה א"ל עליך אמר קרא כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו חלב גמור השוה בשלשתן דסליק באימורין אסור לאפוקי אליה דלא שוה בשלשתן דליתא אלא בכבש לחכי דמישרא אליה דחולין: ור' שמעאל אמר לך. א"כ לטמעוך לימא קרא כל חלב שור וכשב חלב השוה בשניהם ואליה אינה שוה בשניהם ועז למאי כתביה לחלק: ורבנן. אמרי איידי דכתיב שור וכשב כתיב עז: מדרה ר' שמעאל. אע"ג [דדפק"ל מקרא] לחייב על כל אחד הני מילי לענין קרבן אין מביא אלא חטאת אחת דלא דמי הכי לאו דכתיב אשלשתן להא לאו דעירות דהתם כתיב לאו אבל ערוה וערוה: ועשה אחת ועשה הנה. היינו אחת שהיא הנה: לחייב על כל אחת ואחת שאם אכל חלב וחלב שם אחד. כלומר שתי זיתי חלב ממין אחד בשתי העלמות חייב שתים אר ב' שמות כגון כזית מחלב שעל גבי הקרב וכזית ממעל הדקין או כזית מחלב כבש בהעלם אחת חייב שתים: אלא ב' חלבים בהעלם אחת אמאי חייב שתים. הא ליכא לא חילוק העלמות ולא חילוק לאוין דהא ליכא אלא אחד בחולין כל חלב שור וכשב ועז כגון דאכל חלב דנותר דאיכא ב' לאוין: א"כ נחייבי נמי משום קודש. דנותר היינו דכתיב כל זר לא יאכל קדש דאפי' כהן לגבי נותר זר הוי והיינו תלתא לאוין: חלב נבלה. לוקה שתים אחת משום חלב ואחת משום נבלה: חלב מוקדשי' לוקה שתים אחד משום חלב ואחד משום קודש ואע"ג דכתיבי תרי לאוין בחלב קסברי רבנן לא וכל חלב שור בחולין מיירי ולא בקדשים: ור' יהודה אמר חלב מוקדשין לוקה

ל) ע"כ שיך לדף ד ע"ל

שלשים ושש פרק ראשון כריתות ו.

כבואה לנבואה. לל לנלו: **ונלו מילתא היא.** דלא ליעביד אינים הכי דלמא הוי סימנא ביש ומצער נפשיה ומיתרע מזליה: **קרא.** דלעמא: **רוביה.** תלתן. והני איכא דגדלי מהר ואיכא דמתקי: **קלקי.** אשפות: **ולא על אפדיר דפומבדיתא.** שלנטרין היו כדאמריען בהעור והרוטב (חולין קמ:) פומבדיתאה אלויין אנני אוספיך: **גילדנא סריא.** דג קטן מוסרח כדאמרי׳ בפ״ק דמועד קטן (דף י״ח.). כוורא סמוך למיסרחיה מעלי: **מכוסחת דרמי ביפי.** אפילו כוחם שהוא משובח וחזק שמשבר את האבן כשנופרכ״ן הימנו ע״ג האבן אעפ״כ לא תאכלו הימנו כדאמרי׳ בפ׳ אלו עוברין (פסחים מב.) שלשה דברים נאמרו בכוחם מעומעם את הלב כו׳: **ביפי.** שלא כדאמרגמינן שלא ב״ה: **ואם סריח הם.** בקטרת מקול הכשולות ובגלים של כלי שרת: **ומראה.** הנהנה ממראה יפה״ם: של היכל: **וריח.** הקטרת: **ומשני ריח.** דקאמר אין בו מעילה לאחר שעלתה תמרתו שנעשה מצוותו וכי קאמר מעל קודש לכן: **תרומת הדשן.** מועלין בה לכתיב ב״ו: **ומזו דמשמע** שם שהא גזיזתו: **שם אם הבעגלה.** שם שהא קבוראה לעולם: **הערופה.** משמע היא אין אחריות לא: **אלרי.** שרף נטף כדמפרש לקמן שרף [הטוטף] מעלי הקטף ושרף הייט מידי דמנטף מן העץ וקורין גומ״מ: **לפורן.** שאלת דמנטף מן העץ טופרא״ם שאלקה כלפורן: **חלנגה.** גלבנ״מ: **שבוגא גרד.** מד הוא ובלע״ז שפיג״מ: **קילופה.** בשם וזהו (ע״ב) שמנו קנמון: (**ע׳ קנין**). סן הכל שס״מ מנין: (ד) **יין קפריסין.** שבא ממקום שמנו קפרס. ע״פ בגליון יין קפריסין שעושין מקפרס של אילן הוא שמנו קפרס כגון הלנף ״והקפרס ג״מ״כ: **בורית.** מלבו״ן: **ברשיונא.** הבא מאותו מקום. ל״פ עשב הנקלא אירב״ם שעושי״ם שעושין ממנו בורית שקורין בלשון מפי הרב הגדול: **רונע.** הקב: **מעלה עשן.** שם עשב: **ביפה הילדן.** ״עשב הגדל על שפת הילדן: **פסלה.** לכתיב כי כל שאור וכל דבש (ויקרא ב׳): **חייב מיפה.** כי עייל ביזה״כ לכתיב (שם טז) ואל יבא בכל עת אל הקודש וגו׳ ולא יעות וגו׳ בזאת יבא אהרן וגו׳ וכי מעייל קטרת שלא בהלכתה ״ביאה ריקנית היא ומיתה: **רשב״ג.** לפרושי אתא: **ששפין.** מושמין: **שפהא נאה.** שהמוהה היא:

שפהא עזה. שיהא רייחה חזק: **למקדש.** שבעזרה היו מפטמין: **מפייע ליה כו׳.** מדלא (מ״ד) מפרש ליה (ב) (לברא בשעת שריית) סמנים ויתנו בה מי רגלים מסייע ליה דקאמר כל מעשיה בקדש בעזרה: **המקדיש נלפיו.** קיי״ל (ג) סתם הקדשות לבדק הבית: **והיו בהן דברים הראויין לקרבן ליבור.** דקיי״ל המקדיש נכסיו ויש בהן דבר הראוי למזבח אינו יולא מידי מזבח לעולם (ו) הראוי ליחיד מוכרין אותו ליחיד הנרין קרבן והראוי לציבור ל״א להקריבו דבעי לקנותו מתרומת הקופות הילכך נותנין אותה לאומנין בשכרן וגבמתא מפרש בתומיע בית אבטינס שהיו נוטלין קטרת בשמ׳ קנלים בפרק התרומה מה היו עושין (פ״ד ב״ד): **הא פנא נזו.** סתם בשמקטת שקנלים והני דאוויין ליחיד כמו לעבור: **בהמה וחיה.** לאו דוקא: **אלא לאו קטרת.** דאיון ראוי אלא לציבור אלמא עושין קטרת מן המחלין ומחזן וקשיא לר׳ יוסי בר׳ חנינא: **נאותה הניפנא כו׳.** לעולם בקודש נעשית מא״ז ולא הספיקו לעוקרם הימנו עד שהקדישם: **מופר קטרת.** שבכל שנה היה נשאר מאותן ג׳ מנים יתירין שהכן גדול מכנים ולא היה מקטיר אלא מלא חפניו ונשאר המותר ואותו מותר לא היה ראוי לשנה הבאה מניסן ואילך דניסן ראש השנה לתרומות שקנים דאמרה מוהה חדש והבא קרבן מתרומה חדשה במסכת ראש השנה (דף ז.). מב׳ ומה היו עושין בו: **מפריפין.** מהקדש בדק הבית את שכר האומנין מ״ה המחזקים את בדק הבית: **ומחללין.** אם מותר זה על מג׳ (מותר) מעות דכל זמן שהיא בקדושתה אינן רשאין לעתה לאומנין דכל דבר שראוי למזבח אינו יולא מידי מזבח לעולם: ל״ג **אני רב יהודה אלא ה״ג בכולהו מוסרין מי חוזרין כו׳ והכא לא אני.** והא מדמני בכולהו מותרין הניתנין לאומנין חוזרין ולוקחין אותן כו׳ והכא לא תני הכי מכלל דלאו בקטרת גמורה קמיירי אלא בשנעשית (ה) חולין וקרי לה לאוויין לקרבנות לבור ותיובתא דר׳ יוסי בר׳ חנינא: **אלא אמר רב יוסף.** מאי לאוויין דקתני אחד מסממני הקטרת ולא קטרת פטומה: **שם״ח מנין.** דהכי אליב חוסבנא דסממנין דלעיל. בורית ויין ומעלה עשן לאו שממנין ניהו:

מסורת הש"ס

ה) יומות קכב. [גיגון קט. הוריות יב.]. ו) הוריות יב.]. ז) [עי׳ פירש״י ע״ז סח. ד״ה נקבא] וגם״ר ב״ק כא. ד״ה קלקולקלא]. ח) [מגילה יד. הוריות יב.]. ט) פסחים כו. [תוספתא דמכות דפ״ב]. י) עיין בנב״ש וכה״ר]. יא) [פסחים מו.]. יב) [קדושין כד. דש״ן]. יג) פסחים כו. חולין קד. מעלה יא]: זמים מו. יומא יב: כה. ס.]. יד) [פי׳ פירש״י דסבל וכן בתוס׳ קדושין נ.]. ועד בתוס׳ ע״ז כט: קדושין נ.]. עד בכ״ש מולין קח. ד״ה ענלה ע״ש לגיל הכא לגיות אם סהא קבוראה]. ב) [יומא נג.]. ג) [ב׳ תוס׳ נדה מ. ד״ה קטנן]. ד) [וכמה לה.]. ה) [ב׳ תוס׳ ד״ה קטנן]. ו) [בפסח מב.] אלמן עוברין (פסחים מב.) שלשה דברים נאמרו בכוחם מעומעם את הלב כו׳: **ביפי.** שלא כדאמרגמינן שלא ב״ה: **ואם סריח הם.** בקטרת שלא ליבור פטור: **קול.** הנהנה מקול הכשולות ובגלים של כלי שרת: **ומראה.** הנהנה ממראה יפה״ם: של היכל: **וריח.** הקטרת: **ומשני ריח.** דקאמר אין בו מעילה לאחר שעלתה תמרתו שנעשה מצוותו וכי קאמר מעל קודש לכן: **תרומת הדשן.** מועלין בה לכתיב ב״ו: **ומזו דמשמע** שם שהא גזיזתו: **שם אם הבעגלה.** שם שהא קבוראה לעולם: **הערופה.** משמע היא אין אחריות לא: **אלרי.** שרף נטף כדמפרש לקמן שרף [הטוטף] מעלי הקטף ושרף הייט מידי דמנטף מן העץ וקורין גומ״מ: **לפורן.** שאלת דמנטף מן העץ טופרא״ם שאלקה כלפורן: **חלנגה.** גלבנ״מ: **שבוגא גרד.** מד הוא ובלע״ן שפיג״מ: **קילופה.** בשם וזהו (ע״ב) שמנו קנמון: (**ע׳ קנין**). סן הכל שס״מ מנין: (ד) **יין קפריסין.** שבא ממקום שמנו קפרס. ע״פ בגליון יין קפריסין שעושין מקפרס של אילן הוא שמנו קפרס כגון הלנף ״והקפרס ג״מ״כ: **בורית.** מלבו״ן: **ברשיונא.** הבא מאותו מקום. ל״פ עשב הנקלא אירב״ם שעושי״ם שעושין ממנו בורית שקורין בלשון מפי הרב הגדול: **רונע.** הקב: **מעלה עשן.** שם עשב: **ביפה הילדן.** ״עשב הגדל על שפת הילדן: **פסלה.** לכתיב כי כל שאור וכל דבש (ויקרא ב׳): **חייב מיפה.** כי עייל ביזה״כ לכתיב (שם טז) ואל יבא בכל עת אל הקודש וגו׳ ולא יעות וגו׳ בזאת יבא אהרן וגו׳ וכי מעייל קטרת שלא בהלכתה ״ביאה ריקנית היא ומיתה: **רשב״ג.** לפרושי אתא: **ששפין.** מושמין: **שפהא נאה.** שהמוהה היא:

על אפדיר דפומבדיתא. שלנטרין היו כדאמריען בהעור והרוטב (חולין קמ:) פומבדיתאה אלויין אנני אוספיך: **גילדנא סריא.** דג קטן מוסרח כדאמרי׳ בפ״ק דמועד קטן (דף י״ח.). כוורא סמוך למיסרחיה מעלי: **מכוסחת דרמי ביפי.** אפילו כוחם שהוא משובח וחזק שמשבר את האבן כשנופרכ״ן הימנו ע״ג האבן אעפ״כ לא תאכלו הימנו כדאמרי׳ בפ׳ אלו עוברין (פסחים מב.) שלשה דברים נאמרו בכוחם מעומעם את הלב כו׳: **ביפי.** שלא כדאמרגמינן שלא ב״ה: **ואם סריח הם.** בקטרת שלא ליבור פטור: **קול.** הנהנה מקול הכשולות ובגלים של כלי שרת: **ומראה.** הנהנה ממראה יפה״ם: של היכל: **וריח.** הקטרת: **ומשני ריח.** דקאמר אין בו מעילה לאחר שעלתה תמרתו שנעשה מצוותו וכי קאמר מעל קודש לכן: **תרומת הדשן.** מועלין בה לכתיב ב״ו: **ומזו דמשמע** שם שהא גזיזתו: **שם אם הבעגלה.** שם שהא קבוראה לעולם: **הערופה.** משמע היא אין אחריות לא: **אלרי.** שרף נטף כדמפרש לקמן שרף [הטוטף] מעלי הקטף ושרף הייט מידי דמנטף מן העץ וקורין גומ״מ: **לפורן.** שאלת דמנטף מן העץ טופרא״ם שאלקה כלפורן: **חלנגה.** גלבנ״מ: **שבוגא גרד.** מד הוא ובלע״ן שפיג״מ: **קילופה.** בשם וזהו (ע״ב) שמנו קנמון: (**ע׳ קנין**). סן הכל שס״מ מנין: (ד) **יין קפריסין.** שבא ממקום שמנו קפרס. ע״פ בגליון יין קפריסין שעושין מקפרס של אילן הוא שמנו קפרס כגון הלנף ״והקפרס ג״מ״כ: **בורית.** מלבו״ן: **ברשיונא.** הבא מאותו מקום. ל״פ עשב הנקלא אירב״ם שעושי״ם שעושין ממנו בורית שקורין בלשון מפי הרב הגדול: **רונע.** הקב: **מעלה עשן.** שם עשב: **ביפה הילדן.** ״עשב הגדל על שפת הילדן: **פסלה.** לכתיב כי כל שאור וכל דבש (ויקרא ב׳): **חייב מיפה.** כי עייל ביזה״כ לכתיב (שם טז) ואל יבא בכל עת אל הקודש וגו׳ ולא יעות וגו׳ בזאת יבא אהרן וגו׳ וכי מעייל קטרת שלא בהלכתה ״ביאה ריקנית היא ומיתה: **רשב״ג.** לפרושי אתא: **ששפין.** מושמין: **שפהא נאה.** שהמוהה היא:

ו) בבואה[מ] (מ) לבבואה דבבואה נידע דאתי לביתיה ולאו מילתא היא דילמא חלשא דעתא ומתרע מזליה ב) אמר אביי השתא דאמרת סימנא מילתא היא א) יהא רגיל אינש ג) למיכל ריש שתא קרא ורוביא כרתי סילקא ותמרי א״ל רב משרשיא לבניה כי בעיתו ד) למיזל למגמר קמיה רבכון גרוסו מעיקרא מתני׳ והדר עולו קמי רבכון וכי יתביתו קמי רבכון חזו לפומיה דרבכון שנאמר [1] והיו עיניך רואות את מורך וכי גריסיתו שמעתא גרוסו על ה) מיא דכי היכי דמשכי מיא תמשוך שמעתכון (ו) ב) אקילקי דמתא מחסיא ז) ולא אפדני דפומבדיתא טב גילדנא סריא למיכל מכותחא דרמי ביפי [2] ח) ותתפלל חנה ותאמר עלץ לבי בה׳ רמה קרני רמה קרני ולא רמה פכי דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותם שאול ויהוא שנמשחו מן הפך לא נמשכה מלכותם: המפטם את הקטרת ת״ר ט) המפטם [3] את הקטרת ללמד בה י) או למוסרה לציבור פטור להריח בה חייב יא) והמריח בה פטור אלא שמעל יב) ומי איכא מעילה יג) [בריח] יד) והאמר ר״ש בן פזי א״ר יהושע ב״ל משום בר קפרא [4] קול ומראה וריח אין בהן משום מעילה טו) ריח אחר שתעלה תמרתו אין בו משום מעילה יז) [שהרי] אין לך דבר אחר שנעשה מצותו ומועלין בו אלמה לא והרי [5] תרומת הדשן דנעשית מצותה ומועלין בה משום דהוי תרומת הדשן ובגדי כהונה שני כתובים הבאים באחד יח) וכל שני כתובין הבאין באחד אין מלמדים הניחא לרבנן אלא לר׳ דוסא מאי איכא למימר יט) דתניא [3] והניחם [6] שם מלמד שטעונין גניזה רבי דוסא אומר כשירין הן להכן הדיוט ומה תלמוד לומר והניחם שם [7] שלא ישתמש בהן ביום הכפורים אחר כ) משום דהוי תרומת הדשן ועגלה ערופה שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין אלא [8] תרומת הדשן מאי היא דתניא [4] ושמו אצל המזבח מלמד [7] שטעונין גניזה עגלה ערופה מאי היא דתניא [5] וערפו שם את העגלה בנחל [9] (מלמד [10] שטעונין גניזה) ולמ״ד שני כתובין הבאים כאחד מלמדין הכא ודאי אין מלמדין משום [11] דהוי תרי מיעוטי בתרומת הדשן [12] כתיב ושמו הדין אין מידי אחרינא לא גבי עגלה ערופה כתיב [13] הערופה ערופה אין מידי אחרינא לא ת״ר פיטום הקטרת [14] הצרי והציפורן והחלבנה והלבונה [15] משקל (ג) שבעי׳ של שבעים מנה [16] מור וקציעה שיבולת נרד וכרכום [17] משקל ששה עשר של ששה עשר מנה הקושטו שנים עשר קילופה שלשה וקנמון תשעה בורית ברשינא תשעה קבין [18] יין קפריסין סאין תלתא קבין אם אין לו יין קפריסין מביא חמר חיוריין עתיק [19] מלח סדומית רובע [20] מעלה עשן כל שהוא ר׳ נתן אומר אף [21] כיפת הירדן כל שהוא ואם נתן בה דבש [22] פסלה [23] חיסר אחת מכל סממניה חייב מיתה [24] רש״א הצרי אינו אלא [25] שרף [הנטוף] מעצי הקטף [26] בורית ברשינא ששפין בה את הציפורן כדי שתהא נאה יין קפריסין ששורין בו את הציפורן כדי שתהא עזה והלא [27] מי רגלים יפין לה אלא [28] שאין מכניסין מי רגלים [29] למקדש מסייע לי׳ לר׳ יוסי בר״ח דאמר [6] קדש היא קדש תהיה לכם [30] כל מעשיה לא יהו אלא בקדש מיתיבי [31] המקדיש נכסיו והיו בה דברים הראויין לקרבנות [32] הציבור יתנו לאומנין בשכרן הני דברים הראויין מאי ניהו [33] אי בהמה וחיה [34] תנא ליה אי יינות שמנים וסלתות תנא ליה אלא לאו קטרת א״ר אושעיא באותה הניתנת לאומנים בשכרן [35] דתניא מותר הקטרת [36] מה היו עושין בה היו מפרישין [37] ומחללין אותה על מעות האומנין ונותנין אותן לאומנין בשכרן וחוזרים ולוקחין אותה מתרומה חדשה [38] מתקיף לה רב יוסף הא בכולהו מותרות תני [39] חוזרין ולוקחין אותה מתרומה חדשה והכא לא תני אלא אמר רב יוסף באחד מסממני [40] הקטרת ת״ר קטרת [41] היתה נעשית שם״ח מנה שם״ה [42] כנגד ימות החמה שלשה מנין יתירין שהן מכנים כהן גדול מלא חפניו ביום הכיפורים והשאר ניתנת לאומנין בשכרן [43] כדתניא מותר הקטרת מה היו עושין בה מפרישין (ממנה) שכר האומנין ומחללין אותה על מעות האומנין ונותנין אותן לאומנין בשכרן וחוזרין ולוקחין אותה מתרומת [44] הלשכה

תוספות קול. לאו הייט קול לוים אלא אלו מיני זמר דכלי שרת וכן ריח דקטורת והתם איסורא מיהא איכא דלאיתא בפסחים אצל לבריח יז נסך ואבלה הוי פלוגתא דתנאי ורבא בפסחים: **כתיב** ב׳ מיעוטי. תימה בחד מיעוטא נמי סגיא דליכא למילף מהיקר דא״כ מיעוטא למה לי: **מלח** סדומית רובע. מפרש ר׳ משה כהן כלומר דאם אין לו יין קפריסין מביא במקומו מאי מקומיה דמלח אבל לא שיערב מלח בקטורת ל״ל דקטורת לא בעיא מלח ואפילו לא בעי דבעי מלח הייט לוקחין אותה בשעת הקטרה דומיא דכל דעולין הטעונין מלח ואמר ר׳ נתן נמי אף כיפת הירדן הייט לשרות בו אם אין לו הפיקורן: **אם** נתן בה דבש **פסלה.** בת״ר דבש אין לי [אלא] דבשים שאין הדבש יפה לה מנין לרבות הקטורת שהפסימים אומרים שהדבש יפה לה כדאיתא בירושלמי אילו היה נותן בה דבש מעבו לא היה כך והיה מתמר בם אחרים נמי: **מסייע** לי׳ לר׳ יוסי בר״ח. כלומר מדלמשר מעשיה בעזרה ומיהו אפי׳ אם יש לו יין עושין חוץ לעזרה לא היו עושין נמי לעזרה לא היו עושין בה מי רגלים אלא לאלמלא מי רגלים אין יין עושין בה מי רגלים. ממש וגנאי הוא להכניס בעזרה דר״מ עשב שכך שמו ומפני חשם שהוא נגאי לא היו לוקחין אותה. תוס׳: **כנגד** ימות החמה. תוס׳: **לא** לקרבנות צבור אות ת׳ נמתק׳: **לא** בהמה. דתנן לעיל מינה המקדיש נכסיו והיו בהן בהמות זכרים עולות נקבות לשלמים. תוס׳: **אי** בהמה חיה ועוף הא תני לה. דבהמה תני בהדיא ומפיים בפ׳ התמורה עם שאר נכסים ומיה מיה דעוף: **מפרישין** ממנה בו׳. פי׳ מפרישין מן המותר שיהו מעטנין ומכוונים כמה יותר אותו מותר מתחלין על מעות קומתי הכנין ומפרש במעילה מעמא מאי והתם נקפא ליה מקבל דמתיב ועבו לי מקדש ועבו לי מקדש ועבו לי מעלי:

מוסף רש"י

ולאו מילתא היא. דזימנא דאמר״ע דלית ליה בטוחה דבטוחה הלל אתי ואפילו הכי לא לעבוד הכי דלמא לא חזי בטוחה דבטוחה אלמה דעתיה ומתרע מזליה ולא הלל אתי מסוס דמתרע מזליה ולאו לא לא הוה עביד הכי לא הוה מתרע מזליה והכי הלל אתי מלכך לא ליעבוד (התפרס הוריות יב.). גרוסו מעיקרא. כי היכי דהוי מרגלא מילתא בפומייהו ותהוון ידעין למשלא ליה (שם). **תמשוך** שמעתכון. דלא ליפסוק בפומייהו כמעין זה שמוזך וזהלך (שם). **דמתא מחסיא.** הוו אלמדיי תכמים לחייס לטולאה ותרכנא יפה היה בהם, אבל בדמתא מחסיא לא הוי תרכנא מעלא כל כך וקאמר ליה מוטב לי לדור בדמתא מחסיא ממתא מחסיא מלדור בדמתא בפומבדיתא (שם). **טב גילדנא סריא.** מוטב לאכול דג קטן מוסרח, מבותחא דרמי ביפי. אית דמפרשי מוטב מאכל גילדנא סריא שאין דמיהם יקרים מבותחא שאוכלים אותו שעירים ובהם הדרים כרמי ביפי, כלומר במגלים ותומות גדולות לפי שדמיהם יקרים (שם). **רמה קרני** ולא רמה פכי. זו היא נטוחה שמתבטלת על שאול ויהוא שלא תימשך אלמנן, בשביתת דוד ושלמה המיב קרן בשמן ומנשחת שאול ויהוא כתיב בן (מגילה יד.). **המפטם** את הקטורה. קטורת זהב שאינה של ליבור (פסחים כו.). **או** למוסרה. אתי שיעורא לגרכו, להריח בה. ועשאה בסממנין המתוכים חייב. כתיב, דכתיב (שמות ל) אשר אשר יעשה כמוהו להריח בה ונכרת (שם). **והמריח בה.** בקטורת של ליבור, פטור. מכתיב ומתוקנת, דלא מייהבה מוהב אלא מעטים לגבהים, אלא שמעמל. שנאמר מן הקוקדת ומנמיה אשם מעילות (שם). **קול.** של בל שיר שהן הקדש (שם). **אין בהם משום מעילה.** דאוריי״תא הוא לו ואין בהם ממש (שם). **תרומת הדשן.** בכל יום היה נוטל אלא מתחה ונוטנה אלל המזבח והיה נכנעת ממקומו, דלכתיב והרים את הדשן וגו׳ ואמרינ״ן בהגהה ומעבלין בה, דלכתיב בגדי כהונה ומעבלין בה. **ומזו** אלל המזבח אלמנה בגדי לבן שבהן בגדול נכנס בהם לפני ולפני ביום הכפורים, דאמרינ״ן שוב דמשמע בהן, דלכתיב ״ובבאו אל אהל מועד״ (שם). **קול.** בל שיר שהן הקדש (שם). **אין בהם משום מעילה.** דאוריי״תא הוא לו ואין בהם ממש (שם). **תרומת הדשן.** בכל יום היה נוטל אלא מתחה ונוטנה אלל המזבח והיה נכנעת ממקומו, דלכתיב והרים את הדשן וגו׳ ואמרינ״ן בהגהה ומעבלין בה, דלכתיב בגדי כהונה ומעבלין בה. **ומזו** אלל המזבח אלמנה בגדי לבן שבהן בגדול נכנס בהם לפני ולפני ביום הכפורים, דאמרינ״ן שוב דמשמע בהן, דלכתיב ״ובבאו אל אהל מועד״ (שם). **דמתא מחסיא.** הוו אלמדיי תכמים לחייס לטולאה ותרכנא יפה היה בהם, אבל בדמתא מחסיא לא הוי תרכנא מעלא כל כך וקאמר ליה מוטב לי לדור בדמתא מחסיא ממתא מחסיא מלדור בדמתא בפומבדיתא (שם). **טב גילדנא סריא.** מוטב לאכול דג קטן מוסרח, מבותחא דרמי ביפי. אית דמפרשי מוטב מאכל גילדנא סריא שאין דמיהם יקרים מבותחא שאוכלים אותו שעירים ובהם הדרים כרמי ביפי, כלומר במגלים ותומות גדולות לפי שדמיהם יקרים (שם). **רמה קרני** ולא רמה פכי. זו היא נטוחה שמתבטלת על שאול ויהוא שלא תימשך אלמנן, בשביתת דוד ושלמה המיב קרן בשמן ומנשחת שאול ויהוא כתיב בן (מגילה יד.). **המפטם** את הקטורה. קטורת זהב שאינה של ליבור (פסחים כו.). **או** למוסרה. אתי שיעורא לגרכו, להריח בה. ועשאה בסממנין המתוכים חייב. כתיב, דכתיב (שמות ל) אשר אשר יעשה כמוהו להריח בה ונכרת (שם). **והמריח בה.** בקטורת של ליבור, פטור. מכתיב ומתוקנת, דלא מייהבה מוהב אלא מעטים לגבהים, אלא שמעמל. שנאמר מן הקוקדת ומנמיה אשם מעילות

אחת (ד) **נשׁים או נשׁבעים שׁנה** גרסינן **היו מפטמין אותה להלאין.** שלא היה לריך לפטם אלא חלי שיעור משום דמותר דשׁשים או שבעים שנה שלקי לחלי שיעור הקטרת פעמים נשׁשים פעמים נשׁבעים או סמוך לסם לפי שאין כל המפטיים שווה: **נשׁלש ורביע לא שׁמעתי.** (א) שהיו משׁהין המותר שמונים שנים או ל׳ או ק׳ שלא הולרכו לפטם אלא שלש או רביע (ב) וימיד נמי שפיטם שלש או רביע פטור: **ממחצוגתה.** ליתנא דקרא (ג). אם שמרים הגאזר הקיש לפטם הקטרת דבר יום ביומו עושה הילכך ימיד שלא פיטם אלא מנה חייב: (ד) אלאין דרבא לאו דוקא אלא כל דלאיו להקטיר (ה): (ו) **בזורה.** מפזרה: **היעב הדק היטב.** הממונה אומר כן לשותק: **דיבור רע ליין.** במסכת מנחות בפרק כל הקרבנות (דף פז.) זרק (ז) הגיד (ח) של שמרים הגאזר הקיש שהגאזר מקיש בקנה למוליא היין ורומז לו (ט) ובלא דבור שרע (י) הוא לנסכים ולא היה מדבר בפיו שהדבור רע ליין: **י״ח סמנים.** ולעיל (כ) משנינו י״ח לרי לפורן חלבנה ולבונה מר קליפה שבולת נרד כרכום הרי ח׳ קוסט קנמון קילופה הרי י״ח סממנים נאמרו לו למשה ולא ניקבו אלא ד׳ וכל י״ח דבעי (ל) ניתיב ונבלבד שיהא קוטר ועולה כדדרשינן לקמן בכולל ופרט (מ) כדברי ר׳ ישמעאל: **ואימא סמיס כלל.** כלומר ממאי דקרא לאוסוכנא אתא דילמא למידרש כלל ופרט [וכלל] לחוד הוא דאתא ולא למנין י״ח: **קוטר.** שמתמר ועולה כמקל ולא יפליג לכאן ולכאן: **מין אילן.** דהוא לרי: **נגופה אחת.** לאמוטינן דאע״ג דריחיה רע משוינן ליה לקטרת: **אם כן.** דבכלל ופרט וכלל לחוד בעי למידרשיה לא נכתוב קרא סמיס אלא קח לך הוה משמע כלל אלא להכי נקט בריש״א סמיס וכתיב נמי קח לך למידרש כלל ופרט וכלל לקוטר ועולה כדלקמן ולמנין י״ח: **דבי רבי ישמעאל.** נמי בעיא י״ל מדקתני לו אינו (ח) כו׳ וליכא למידרשיה אלא כדדרשיה ליה ובעי קוטר ועולה: **אלא כללא ראשון.** כולה מפרש לקמיה: **וגילף נמי מלבונה כו׳.** והיינו דפריך לו אינו אלא פרט אחרון דהיינו לבונה. בפרט ראשון (מ) מייתי נמי דדמי ליה ולמעוטי דבר אח [שאין] ריחו נודף ולא קוטר ועולה נאמרה ליה: **אם כן.** כשאר פרטי קמאי דמייתי מאי דדמי ליה: **אם כן.** דכשאר פרטי מייתי ליה נכתביה במיעבי בהדי שאר פרטי קמאי והיינו דקאמרי׳ (נ) לאו: וקפריך ליה הש״ס הא לאו מיולא הוא דאי כתבה לבונה בהדי שאר פרטי בין שני הכללות הויין תרי סרי כגון סמיס ב׳ ונטף ושחלת וחלבנה ולבונה הרי ו׳ סמיס כנגדן הרי י״ב ולהכי לא כתבה בהדי פרטו דלא תימא י״ב בעינן ולעולם גמר מיניה: **אם כן נכתביה במקום חלבנה.** דנשמע מיניה די״ח הן ונשמע מיניה דאפילו אינו קוטר ועולה וכתב חלבנה לבסוף דהא השתא מיהא לאו מידי גמרינן מיניה: **ואגודתו.** משמע שכולן ביחד אז על מרן יסדה: **נאפוקי בסמס.** משום דכתיב בהמה בהמוה עניינא דלא סגי דלא קרי להו אדם: **כל שיאנו בסך.** כל שהוא עובר כשהוא סך את עצמו או אחרים אמלווה אלא יסוך משמן המשחה לוכר: **ישנו בכל ייסך.** מצוויס אחרים עליו אלא לסוכו: **נמלים והכניס.** גדולים לאחר שנמשחו: **מה סיכה לא שהוא.** דלא אסכמן שיעור בסיכה אף נתינה כל שהוא אף על גב דתתינה בעלמא כזית כדמפרש לקמן: **נתינה בעלמא כזית.** דגמרינן מנתינה דונתן לכהן את הקדש דכתיב ביה אכילה (ויקרא כב) ואיתא כי יאכל קדש וכל אכילה כזית: **מעיקרא לאו זריס הס.** דהא נמשחו מתחלה:

תנו רבנן (ו) **מותר הקטרת** (ז) **אחת לשישים או לשבעים שנה היו מפטמין אותה לחצאין לפיכך יחיד שפיטם לחצאין חייב דברי רבן שמעון בן גמליאל שאמר** (ח) **משום הסגן אבל שליש ורביע לא שמעתי וחכמים אומרים** (ט)**בכל יום מתקן במתכונתה והיה מכנים מסייע ליה לרבא** (י)**דאמר רבא** (יא) **(שמן המשחה)** (יב)**שפטמו לחצאין** (יג) **חייב דכתיב** [1] **והקטרת אשר תעשה כל שתעשה והא אפשר** (יד) **דעבדה פרם בשחרית ופרם בין הערבים ת״ר** (טו) (יז)**היו מחזירין אותה למכתשת פעמים בשנה בימות החמה** (יח)**פוזורה שלא תתעפש בימות הגשמים צבורה כדי שלא תפוג ריחה וכשהוא** (יט)**שוחק אומר** (כ) **הדק היטב היטב הדק דברי אבא יוסי בן יוחנן ושלש מנין יתירין** (כא)**שמהן כ״ג מכנים מלא חפניו ביום״כ** (כב) **נותן אותה למכתשת בערב יום״כ ושוחקן יפה יפה כדי שתהא דקה מן הדקה כדתניא** (כג)[2]**דקה מה ת״ל** (כד) **והלא כבר נאמר** [3] **ושחקת ממנו הדק מה ת״ל דקה כדי שתהא דקה מן הדקה אמר מר בשהוא שוחק אומר היטב הדק הדק היטב מסייע ליה לר׳ יוחנן** (כה) **דאמר ר״ו** (כו)**כשם שהדיבור רע ליין כן הדיבור יפה לבשמים א״ר יוחנן** (כז)**י״א** (כח)**סממנין נאמרו לו למשה בסיני אמר רב הונא מאי קראה** [4]**קח לך סמים תרי נטף ושחלת וחלבנה הא חמשה וסמים אחריני חמשה** (כט) **הא עשרה ולבונה זכה חד הא חד סרי ואימא סמים כלל נטף ושחלת וחלבנה פרט סמים חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר שקיטר ועולה וריחו נודף אף כל דבר שקיטר ועולה כדלקמן ולמנין י״ח:** (ל) **דבי רבי ישמעאל.** נמי בעיא י״ל (מ) כו׳ וליכא למידרשיה אלא כדדרשיה ליה ובעי קוטר ועולה: **אלא כללא ראשון.** כולה מפרש לקמיה: **וגילף נמי מלבונה כו׳.** והיינו דפריך לו אינו אלא פרט אחרון דהיינו לבונה. בפרט ראשון (מא) מייתי נמי דדמי ליה ולמעוטי דבר אח [שאין] ריחו נודף ולא קוטר ועולה נאמרה ליה: **אם כן.** כשאר פרטי קמאי דמייתי מאי דדמי ליה: **אם כן.** דכשאר פרטי מייתי ליה נכתביה במיעבי בהדי שאר פרטי קמאי והיינו דקאמרי׳ (מב) לאו: וקפריך ליה הש״ס הא לאו מיולא הוא דאי כתבה לבונה בהדי שאר פרטי בין שני הכללות הויין תרי סרי כגון סמיס ב׳ ונטף ושחלת וחלבנה ולבונה הרי ו׳ סמיס כנגדן הרי י״ב ולהכי לא כתבה בהדי פרטו דלא תימא י״ב בעינן ולעולם גמר מיניה: **אם כן נכתביה במקום חלבנה.** דנשמע מיניה די״ח הן ונשמע מיניה דאפילו אינו קוטר ועולה וכתב חלבנה לבסוף דהא השתא מיהא לאו מידי גמרינן מיניה: **ואגודתו.** משמע שכולן ביחד אז על מרן יסדה: **נאפוקי בסמס.** משום דכתיב בהמוה בהמוה עניינא דלא סגי דלא קרי להו אדם: **כל שיאנו בסך.** כל שהוא עובר כשהוא סך את עצמו או אחרים אמלווה אלא יסוך משמן המשחה לוכר: **ישנו בכל ייסך.** מצוויס אחרים עליו אלא לסוכו: **נמלים והכניס.** גדולים לאחר שנמשחו: **מה סיכה לא שהוא.** דלא אסכמן שיעור בסיכה אף נתינה כל שהוא אף על גב דתתינה בעלמא כזית כדמפרש לקמן: **נתינה בעלמא כזית.** דגמרינן מנתינה דונתן לכהן את הקדש דכתיב ביה אכילה (ויקרא כב) ואיתא כי יאכל קדש וכל אכילה כזית: **מעיקרא לאו זריס הס.** דהא נמשחו מתחלה:

אף כל דבר שקיטר ועולה וריחו נודף וכ״ת א״כ לכתוב (יט) קרא חד פרטא לאיי מיצרך צריכי דאי כתב נטף ה״א מין אילן אין אבל גידולי קרקע לא מש״ה כתב ושחלת ואי כתב ושחלת ה״א גידולי קרקע אין אבל מין אילן אימא לא משום הכי כתב נטף וחלבנה לגופיה אתא מפני שריחה רע א״כ (כא) מקח לך נפקא ליה ואימא סמים בתראי תרין נינהו כסמים קדמאי (כב) [1]**א״כ** נכתוב סמים סמים בהדי הדדי (כג) וסוף נכתוב נטף ושחלת וחלבנה (כד) דבי רבי ישמעאל תני סמים כלל נטף שחלת וחלבנה פרט סמים חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר שקיטר ועולה וריחו נודף אף כל דבר שקיטר ועולה וריחו נודף (כה) או אינו אלא כלל בכלל ראשון ופרט בפרט ראשון אמרת לאו הא אין לך עליך לדון בלשון אחרון אלא בלשון ראשון אמר מר או אינו אלא כלל בכלל ראשון ופרט בפרט ראשון אמרת לאו הא אין עליך לדון מאי קושיא הכי קא קשיא ליה (כו) סמים בתראי תרי כי סמים קדמאי תרין הדר ושני כדשנין דא״כ נכתוב קרא סמים סמים נטף ושחלת וחלבנה ומאי פרט בפרט ראשון הכי קא קשיא ליה מיני אילנות ילפי מן נטף וגידולי קרקע ילפי משחלת וילילפי נמי מלבונה זכה (כז)[2] **דאייתי בחד צד דניתי דבר שריחו נודף ואע״פ שאין קוטר ועולה הדר אמר א״כ** נכתוב קרא **ללבונה זכה במיצעי** (כח) **ותילף מינה** אי כתביה לבונה זכה במיצעי הויין תרי עשר אם כן נכתוב קרא (כט) **לבונה זכה במיצעי וחלבנה לבסוף** ריש לקיש אמר מגופה מה לשון קטרת דבר שקוטר ועולה א״ר חנא בר בזנא א״ר שמעון חסידא (ל)**כל תענית שאין בה מפושעי ישראל אינה תענית שהרי חלבנה ריחה רע ומנאה הכתוב עם סממני קטרת אביי אמר מהכא** (לא)[5]**ואגודתו על ארץ יסדה: והסך בשמן המשחה: ת״ר** (לב)**הסך בשמן המשחה בהבמה וכלים פטור לעובדי כוכבים ולמתים פטור בשלמא בהמה וכלים דכתיב** [6]**על בשר אדם לא ייסך ובהמה וכלים לאו אדם הוא מתים נמי פטור דכיון דמית ליה מת מיקרי ולאו אדם אלא עובדי כוכבים אמאי פטור הא אדם** (לג) **נינהו לאיי דכתיב** [7]**ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם אתם קרויין אדם ואין העובדי כוכבים קרויין אדם והכתיב** [8]**ונפש אדם ששה עשר אלף א״ל ההוא לאפוקי בהמה והכתיב** [9]**ואני לא אחוס על נינוה** (לד) **וגו׳ ההוא לאפוקי בהמה ואיבעית אימא כדתני תנא קמיה דר״א** (לה) **כל שישנו בסך ישנו בבל ייסך וכל שאינו בסך אינו בבל ייסך תניא אידך הסך בשמן המשחה לבהמה וכלים לעובדי כוכבים ומתים פטור למלכים ולכהנים** (לו) **ר״מ מחייב ור׳ יהודה** (לז)**פוטר וכמה** (לח)**יסוך ויהא חייב ר׳ מאיר אומר כל שהוא רבי יהודה אומר כזית והאמר ר״ו פטור כי פטר ר׳ יהודה גבי מלכים וכהנים גבי הדיוט מחייב** (לט) **ר״מ ור׳ יהודה במאי פליגי א״ר יוסף בהא פליגי ר״מ סבר** (מ) **על בשר אדם לא ייסך כתיב וכתיב** [10]**ואשר יתן ממנו על זר מה סיכה כל שהוא אף נתינה כל שהוא** (מא) **ורבי יהודה סבר ילפינן נתינה דעל זר מנתינה דעלמא** (מב)**מה נתינה דעלמא כזית אף נתינה דעל זר כזית אבל סיכה למימשה מלכים וכהנים** (מג) **דברי הכל כל שהוא וא״ר יוסף במאי פליגי רבי יהודה גבי מלכים וכהנים ר״מ סבר ואשר יתן ממנו על זר כתיב ומלך וכהן השתא** (מד) **זרים נינהו ורבי יהודה סבר בעינן עד דאיכא זר מתחלתו ועד סופו ומלך וכהן מעיקרא לאו זרים הוו א״ר איקא בריה דרב אמי** (מה) **ואגודו לטעמייהו** (מו) **דתניא**

בת

תוספות אחת לע״ב **מפטמין** לחצאין. דבכל שנה מפטמין ג׳ מנין ימירין הרי לע״ב שנים רי״ו מנין ומחלפין שס״ח מנין קפ״ד נשאלו ל״ב מנין ימיריס ובכל שנה שס״ה וכדיע יום הרי ע״ב רביעית יום שהן י״ח יום הסיר מל״ב מנין כי בכל יום נקטר מנה פרס בנקר ופרס בערב נשאר י״ד מנין חלקה לע״ב שנים למלא חפיני של כ״ג יגיע מלא חפניו לכל שנה קרוב לחומש מנה אבל לע׳ שנה לא היו יכולין לפטמו לחצאין שפ״ל היו חסרים ו׳ מנה ולא היו ימיריס אלא מ׳ מנים ולא היה מספיק למלוא חפניו: **המפטם** פרס שחרית. אמר ר׳ דהאי שיעורא פרס שחרית ופרס בין הערבים הלכה למ״מ הוא אם לא הקטירו אלא כזית שחרית וכזית ערבית יצא דלמשמע פרק השותט: **הדק היטב היטב הדק.** הכי גרסינן ליה שהכל קול מועיל יותר מנשמיקה: **מוקח לך נפקא.** אע״ג דהוי כלל (שאינו אלא פירוש) שאינו מפורש כמה מדבר בפ״ק דזבחים דאין דנין אותו בכלל ופרט ומיהו כה״ג בפ״ק דקדושין גבי מלעג ונקמת כלל אע״ג דלקמת לא הוי כלל אלא פירוש: **כל** שישנו בסך. ותימה להאי לישנא בהמה וכלים נמי ליגמור מהכא ולערביהו ותרי זימני פטור פטור למה לי: **מלכים** וכהנים ר״ה בכל שהוא. דלא תימא כי היכי דמחייב ר׳ יהודה בהאיתיו בפחות מכזית ה״נ בפיסח מנה קמ״ל דקגי בכל שהוא:

ומל כדמתרגם פירוכן רכיכן: כרמל לא נתרבה אצל מנחות דהאי כרמל דלא תאכלו היינו יבש לגמרי כדמתרגם דלא כתב ביה רכיכן: מה לכרמל שלא נשתנה בהרייהו. כלל שלא נתחדר ולא נטחן: מה לקלי וכרמל. שכן איתנהון בעיניהון דלא נטחן ולא נתערבו במים ומלח: אמר לך ר׳ יצחק. קלי מיתר דלא כתוב קלי ואי פרכת דכרמל דלא נשתנה מברייתו אפי׳ ע״י חירוך לחם ויכיח: הלכך קלי מייתר. לחייב מלקות אמאי כתביה קלי במיצעי בין לחם לכרמל הכי קאמר לחם כי קלי נתחייב כרמל כי קלי נתחייב לחייב על כל אחת: שהרי פיגול במחשב לאוכלו חוץ לזמנו אחד מגופי תורה ולא למדו הכתוב לכרת אלא מג״ש דילף ענן ענן מנותר נאמר כאן בנותר ואוכלין ענוז ישא והאי פגול דהכא חוץ למקומו הוא דהא כתיב ביה הכא לא יחשב ונאמר להלן בפגול ענוה תשא מה להלן בנותר כרת דכתיב ואוכליו וגו׳

נח א מיי׳ פ״ב מהל׳ כלי המקדש הל׳ ח:
ב ג מיי׳ שם הל׳ טו:
נט ג מיי׳ שם הל׳ ז:
ס ד מיי׳ שם הל׳ ח:
סא ה מיי׳ פ״ד מהל׳ עבודת יום״כ הל׳ ח ופ״ב מהל׳ כלי המקדש הל״ג:
סב ו מיי׳ פ״ב מהל׳ כלי המקדש הל״ב:
סג ז טוש״ע א״ח סי׳ תרטו סעיף ח:
סד ח מיי׳ פ״ח מהל׳ כלי המקדש הל׳ ו:
סה ט י מיי׳ שם הל׳ י:

תורה אור השלם

1. וְהַקְּטֹרֶת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּמַתְכֻּנְתָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לְךָ לַיְיָ׃
שמות ל לז
2. וְלָקַח מִלֹּא הַמַּחְתָּה גֶּחָלֵי אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי יְיָ וּמְלֹא חָפְנָיו קְטֹרֶת סַמִּים דַּקָּה וְהֵבִיא מִבֵּית לַפָּרֹכֶת׃
ויקרא טז יב
3. וְשָׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הָדֵק וְנָתַתָּה מִמֶּנָּה לִפְנֵי הָעֵדֻת בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר אִוָּעֵד לְךָ שָׁמָּה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים תִּהְיֶה לָכֶם׃
שמות ל לו
4. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה קַח לְךָ סַמִּים נָטָף וּשְׁחֵלֶת וְחֶלְבְּנָה סַמִּים וּלְבֹנָה זַכָּה בַּד בְּבַד יִהְיֶה׃
שמות ל לד
5. הִבּוֹנָה בְשָׂמִים מַעֲלוֹתָיו וְאֲגֻדָּתוֹ עַל אֶרֶץ יְסָדָהּ הַקֹּרֵא לְמֵי הַיָּם וַיִּשְׁפָּכֵם עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה יְיָ שְׁמוֹ׃
עמוס ט ו
6. עַל בְּשַׂר אָדָם לֹא יִיסָּךְ וּבְמַתְכֻּנְתּוֹ לֹא תַעֲשׂוּ כָּמֹהוּ קֹדֶשׁ הוּא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם׃
שמות ל לב
7. וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם אֲנִי אֱלֹהֵיכֶם נְאֻם אֲדֹנָי אֱלֹהִים׃
יחזקאל לד לא
8. וְנֶפֶשׁ אָדָם שֵׁשֶׁת עָשָׂר אֶלֶף וּמִכְסָם לַיְיָ שְׁנֵים וְשִׁלִּשִׁים נָפֶשׁ׃
במדבר לא מ
9. וְאֲנִי לֹא אָחוּס עַל נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר יֵשׁ בָּהּ הַרְבֵּה מִשְּׁתֵּים עֶשְׂרֵה רִבּוֹ אָדָם אֲשֶׁר לֹא יָדַע בֵּין יְמִינוֹ לִשְׂמֹאלוֹ וּבְהֵמָה רַבָּה׃
יונה ד יא
10. אִישׁ אֲשֶׁר יִרְקַח כָּמֹהוּ וַאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל זָר וְנִכְרַת מֵעַמָּיו׃
שמות ל לג

מוסף רש״י

והלא כבר נאמר. בפל כל ימות הסנה ומתקת ממנה הדק (יומא מה.). **שאין בה מפושעי ישראל.** שמלריכן הכמוה בהלכלתן לחיותן כמנוה אחת (מגילה כה.).

שיטה מקובצת

א) עי׳ בחידושין: **ב)** שאמר ר׳ שמעון משום בן הסגן: **ג)** לחצאין פטורה שנאמ׳ ובמתכונתה לא תעשו כו׳ אבל לחצאין עשו קטורת שפטמו לחצאין חייב: **ד)** עי׳ בחידושין: **ה)** ת״ר קטרת היו: **ו)** אומר היטב הדק היטב דברי: **ז)** ביומ״כ נותנין אותה למכתשת מערב יומ״כ ושוחקן אות ב׳ נמחק: **ח)** והלא כבר נאמר ושחקת ממנו הדק בקטרת של כל השנה: **ט)** ז׳ עי׳ בחידושין: **י)** חמשה ס״א וחמשה קדמאי הא אות ו׳ נמחק: **יא)** יג) יד) טו) **יב)** עי׳ בחידושין: **יג)** ליה כי היכא דקשיא לן אימא סמים: **יד)** זכה דאפי׳ בחד תיבת דאיתתי נמחק: **טו)** במיצעי תגילף מינה אות ת׳ נמחק: **ז)** קרא ללבונה זכה: **לא)** נינהו לאיי. ס״א ולא כתיב ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם אתם קרוין אדם ואין עובדי כוכבים קרוין אדם והכתיב: **לב)** נינוה העיר הגדולה אשר יש בה הרבה (משנים) [משתים] עשרה ריבוא אדם ההוא נמי לאפוקי: **לג)** כל שישנו בסך. בין עצמו בין אחרים דהיינו ישראל: ישנו בבל ייסך. אחרים עוברים עליו כשהן סכין אותו אבל הסך את העובד כוכבים ובהמה פטור. הרא״ש ז״ל: **לד)** ר״מ מחייב. והא דפטור בעובד כוכבים משום דאינו בסוך דהא ר״מ הוא דאמר בפ׳ ד׳ מיתות ב״ד (דף נט ע״ב)

לה) עי׳ בחידושין: **לו)** אומר ר׳ מאיר ר׳ יהודה נמחק: **לז)** סבר. עי׳ תוס׳ מנחות (דף פא.): **לח)** עי׳ בחידושין: **לט)** דבר הכל כל שהוא. גליון ולא לימא לדברי ר׳ יהודה כמו דלהדיוט בעי כזית ה״ה למלכים ע״כ גליון: **מ)** עי׳ בחידושין: **מא)** ואגודו לטעמייהו. דר״מ אית ליה דנקראת זרה בקל טפי מבר פלוגתא כמו הכא. תוס׳: **מב)** שיהו משהין המותר כו׳ שלא יצטרכו. תיבת הנרכו נמחק: **מג)** שליש או רביע לא שמעתי ריחיד: **מד)** דלקטרת בימים הס״ד: **מה)** זרק הגיד שלו: **מו)** לו שרע תיבות ובלא דבור נמחק: **מז)** ופרט בדבי ר׳ ישמעאל אות כ׳ ר׳ נמחק: **מח)** שאין ריחו נודף כו׳ ועולה כפרטי קמאי תיבות נאמרה לי׳ כשאר נמחק:

מסורת הש״ס

מ) נמ׳ מנים סמיס כהדי הדדי ובתר הכי כתתוה נעוף: **(כ)** שם ולילפי נמי מלבונה זכה דאפי׳ בחד לד: **(ג)** שם ומזדו לנעמייהו. דתנן, ס״ב משנה היא בתרומות פ״ה: **(ד)** רש״י ד״ה אחת לפ׳. ס״ב יש סממיס כהדי הדדי אחת לפ׳. ס״ב שנה ועיין בתוס׳ פ״ק דשבועות דף י׳: **(ה)** ד״ה בסמכוגתה וכו׳ חייב פס״ד ואח״כ מ״ס לחצאין מלאין דרבה: **(ו)** ד״ה בדורה מפוזרת הס״ד ואח״כ מ״ס הדק היטב היטב הדק הממונה: **(ז)** ד״ה דבור וכו׳ ונלא דבור שרע הוא. ס״ב כך הוא דומן לו שיין בו הוא רע לנסכים: **(ח)** ד״ה דבי רבי ישמעאל וכו׳ אינו כו׳ הס״ד ואח״כ מ״ס הא אין עליך לדון כו׳ וליכא למידרשיה: **(ט)** ד״ה ומלך נמי וכו׳ ומייתי נמי דדמי ליה ולרבות דבר שאין וכו׳ נאמר כשאר כל׳ ל׳ ותיבת נ׳ נמחק:

גליון הש״ם

גמ׳ מה נתינה. ע׳ פסחים לב ע״ב תד״ה ואין:

רבינו גרשום

מצטרף דם נחש ובשרו אע״ג דאינה משמונה שרצים מצטרף: מאי קמ״ל. רבינא היינו היקשא דמה לי שרץ ובשרו מה לי נחש ובשרו: אצטרף דרבינא ואיצטרף היקשא סד״א שרץ הוא דאיתרבי לטומאה כדכתיב וזה לכם הטמא הואיל ומצטרף לטומאה מצטרף לאכילה אבל נחש דלא דאיתרבי לטומאה דלא מטמא קמ״ל היקשא כו׳: שלש כריתות בדם. למה אחת בפרשה צו את אהרן ושנים בפרשה אחרי מות: אין לי. עיקר דם קדשים שהנפש יוצא בו שמכפר כדכתיב כי הדם בנפש יכפר: דם חולין ודם התמצית מנין. ת״ל כל דם דם חולין דהכא לאו דווקא נסיב ליה דבדם חולין בפירוש אשכחן כרת דכתיב אשר יצוד וגו׳ אלא ואחד לדם בסוי הדם היה ועוף בין לו׳ יהודה ובין לרבנן: חמש לאוין. הכתובין בדם לאו דחזקת עולם ולאו דכל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו ושלשה בפרשת אחרי מות אחד לדם דחולין כו׳ לדם האברים שיוצא מן האברים כשהותכין אותן (אחר) [קודם] שחיטה דהוי אבר מן חיה ועוד יש בו ארבעה לאוין בדם והן לדרשה באין אחד ואליהם תאמר איש וגו׳ אתי להזהיר בני ישראל קטנים על הגדולים שיפרישם מדם ורק את דמו לא תאכלו דבכור מוקמינן בבכורות מאי דמו חלבו דפסולי המוקדשין. ולא תאכל הנפש עם הבשר אתי למיסר דם מן החי דם הקזה שהנשמה יוצאה בו. ולא תאכלנו על הארץ תשפכנו אתי לבשר בחלב כדאמר בפ׳ כל הבשר האוכל מעשר שני אלו ג׳ מינין בחרן דגן ותירוש ויצהר לוקה ג׳ משום דכתיב לא תוכל לאכל בשעריך וגו׳: אי מן ההוא. ואכלת הוה אמינא הני מילי בעשה הוא עובר דהיינו לאו הבא מכלל עשה עשה: אמאי. לקי לאו שבכללות הוא ולאו לחלק: א״כ דמשום לאו שבכללות גרידא נימא קרא לא תוכל לאכלם שבבר הזכיין: לחם קלי וכרמל. קודם העומר: דקלי איתיה בעינים. דלא נטחן ולא נתערב במים ומלח: דקלי נתרבה אצל מנחות. אביב קלוי באש גרש כרמל האי כרמל היינו רך

מ) ע״כ שיין לדף ד ע״ב

שנאתם לישראל. ואינה משלמת חומש. דלא זרע [מ] שהרי לא נתחלקה שתה יומות בעלה ותגשת לכהן אוכלת או אם זרע אין לה הדרת לתרומה [מ]: **משלמת כו'.** אשם ל"ג: **ומיפסה כאנן.** ורבי מאיר לטעמיה דאע"ג דמעיקרא לאו זרע היא השתא מיהא זרע הוא: [מ] **אחת זו כו'.** דבעינן זר מתחלתו: **וחכמים.** היינו ישראל יכולה בר פלוגתיה: **ובגוויי דאינון.** דטעמיה דר"מ משום דאיתקש לסיכה: **אבל נשיה דעלמא.** כגון לא יתן עליה לבוזה דמנתת חזותו [מ] בכזית דילפינן מוותן לכהן את הקדש (ויקרא כב) והכי מפרשא בפרק כל המנחות בתות מלה (מנחות עט:): **לא ייסך בפיו.** בשני יודין שדי חדא לתוך הפיה וקרי לא יסיך דמשמע מי שמצוה שלא יסיך לא לעצמו ולא לאחרים מצווה אחר עליו שלא לסוכו ועובד כוכבים לאו בר מצוה הוא: **הכן שסך בן בתו ישראל מפעגל בו רו'.** ופי' הכן שסך את עצמו שמן יכול בן בתו ישראל לבא להתעגל בו ואפילו גדול ושף עצמו באבני אמו ואינו חושש אלמא כיון דבטלה בהיתירא בטלה וכהי תגיל בהדיא בתוספתא דתמצא תרומות (פ"א ה"י) סך כהן את עצמו שמן של תרומה ומביא בן בתו ישראל ומעגלו על גביו. וכן בתו ישראל לבקנו אותם דרגיל אצלו והוא הדין לאחרייני: **שאינו מביא אשם תלוי.** שאין אשם תלוי בא אלא על ספק חטאת קבועה כדמפרש בפ' בתרא (לקמן כה.): **מאני במצעו.** ביוה"כ לאחר לא מכפר עליו משום הכי לא תני ליה: **ודין הוא.** שלא יכפר: **אלא על הנשיא.** דלרבות בעינן: (ג) אשם לאו דוקא נקט דהא אשכחן אשם אמוזד בפרק שני (לקמן מ:) ד' מביאין על הזדון: **אך.** בעשור לחדש יוה"כ הוא: **אלא.** יום כפור לאחין ולא לאחיון אחין: **מאי אחין.** דקתני אין מכפרין אלא על השבין: **הא קתני לא אם אחרת כו'.** ולא"כ מאי קאמר היינו הך: **אלא כי הא דו'.** והיינו דקאמר חטאת אינו מכפר אלא על הנשיא דקתני אם אחרת הכפרתה עד שעת הכפרה ולא שהמיר דתו [מ] בינתיים [ד] והתם בעי למילף [נ] יוה"כ דאשם המיר דת [ע] קודש יוה"כ ומזבח בו אחר יוה"כ הו לא מכפר עליה יום הכפורים אחר על עבירותיו שמקמי המרתו [פ]:

אמאי נכי. דבקרבן אמרינן הואיל ונדחה לאחר הכפרה ידחה מעל הכפרה אבל גברא לגבי יוה"כ בר כפרה הוא דישראל מעליא: **ורמינהו.** אהא דתני לעיל יוה"כ אינו מכפר אלא על הנשיא: **מקרא קדש.** בתקון סדר התפלה: ה"ג **לא קשיא הא ר' יהודה הא רבי: פורק עול.** של כל המצות: **מגלה פנים.** דורש בתגדות של דופי כגון מנשה [ס] שהיה אומר מה היה לו למשה לומר ותמנע היתה פילגש [פ]: בריישתא דקתני יוה"כ מ"מ רבי היא: **מודה רבי בעבירות דיוה"כ.** דהא דקתני לא התענה בו מכפר מעבירות דכל השנה אבל הנשיא עבירה דעינוי לא מכפר ואף חלב נמי דקתני לעיל בעבירות דיומיה קאמר: [ס] יום הכפורים אינו מכפר אלא היום כדכתיב (ויקרא טז) כי ביום הזה: **ברם.** הולך עירבי בלא בגים ואם יש לו מתים: **אי נמי דעביד עבידתא סמוך לשקיעת החמה.** דלא הוה שהות לכפורי: **א"ל כהדי דעביד עבידתא פסיקא מרא דרפיק בה נשקיה ומיט.** מיד דלא הוה שהות לכפורי: ה"ג **מאי אף המגדף: שמעו לר' עקיבא.** דתמנאי' ר"ע היא כדמפרש לקמן מגדף מביא קרבן דברי ר' עקיבא ואמרי אף מגדף נמי כדעוני. [ד] תימה לי ולר' יוחנן דאמר בגמ' לעיל (דף ג.): הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו מאי אף דקתני בתמניתין: **ואומר חטאו ישא.** מפרש לקמן [ע] [נ] דכתיב דמגדף מייבי בקרבן עבודה כוכבים: [פ] **אפילו לרבנן (רבנן קאמרי ליה הגיראא** הכתובה בספרים אינה כפי שיטת הש"ס וכך היא בעיני)

[מ] בת כהן שנישאת לישראל ואכלה בתרומה משלמת את הקרן ואינה משלמת את החומש ומיתתה בשריפה ניסת לאחד מן הפסולין משלמת קרן [מ] וחומש ומיתתה בחנק דברי ר"מ וחכמים אומרים [ס] אחת זו ואחת זו משלמת [מ] הקרן ואינה משלמת החומש ומיתתה בשריפה אמר רב יוסף מחלוקת בנתינת שמן המשחה ובשינויי דשנינן [מ] אבל נתינה דעלמא דברי הכל כזית גופא תני תנא קמיה דר' אלעזר כל שישנו בסך ישנו בבל [מ] ייסך וכל שאינו בסך אינו בבל ייסך א"ל שפיר קאמרת לא ייסך כתיב וקרי ביה לא יסיך [מ] תני רב חנניה קמיה דרבא [מ] מנין לכהן גדול [ב] שנטל משמן המשחה שעל ראשו ונתן על בני מעיו מנין [מ] שהוא חייב שנאמר [ד] על בשר אדם לא ייסך א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי מ"ש מהא דתניא כהן [ג] שסך [מ] בשמן של תרומה בן בתו ישראל [ס] מתעגל בו ואינו חושש א"ל התם [ד] ומתו בו כי יחללוהו כתיב כיון דחללוה הא איתחיל אבל גבי שמן המשחה כתיב [ה] כי נזר [מ] [ב] גו' אלהיו עליו שמן משחה קרייה רחמנא דאע"ג דאיתא עליו לא איתחיל: על אלו חייבין על זדונו כו': קתני חוץ ממטמא מקדש וקדשיו ממאי מפיק ליה הכי קתני [ד] חוץ ממטמא מקדש וקדשיו שאין מביא אשם תלוי וניתני נמי חוץ ממי שעבר עליו יום הכיפורים [ה] שאין מביא אשם תלוי אמר ר"ל כי קתני [ז] היכא דאיתיה לחטאת ורחמנא עבר עליו יום הכיפורים ליתיה [מ] לחטאת דקא כפר ליה ר' יוחנן אמר [מ] במבעט [ב] דקאמר [מ] אין יום הכפורים מכפר

דאי הדר ביה בתר יום הכיפורים בעי לאיתויי אשם תלוי ור"ל סבר מבעט נמי מכפר עליה יום הכיפורים ובפלוגתא האומר [מ] לא יתכפר לי חטאתי אביי אמר אינה מכפרת רבא אמר מכפרת היכא דאמר לא תיקרב דכולי עלמא לא פליגי דלא מכפרת דכתיב [ד] יקריב אותו לרצונו כי פליגי דאמר תיקרב ולא תכפר אביי אמר מכפרת דהא אמר לא תכפר רבא אמר מכפרת כיון דאמר תיקרב כפרה ממילא [מ] אתי והדר ביה רבא כדתניא [ז] יכול יהא יום הכיפורים מכפר על שבין ועל שאין שבין ודין הוא [מ] ומה חטאת ואשם מכפרין ויוה"כ מכפר מה חטאת ואשם [ו] אין מכפרין אלא על השבין אף יוה"כ אין מכפר אלא על השבין לא אם אמרת [מ] בחטאת ואשם [ח] שאין מכפרין על המזיד כשוגג [מ] תאמר ביוה"כ שמכפר על המזיד כשוגג [מ] והואיל ומכפר על המזיד כשוגג מכפר על שבין ועל שאין שבין ת"ל [ס] אך [ב] חלק מאי שבין ושאין שבין אלימא שבין שוגג [מ] לא שבין מזיד הא קתני לא אם אמרת בחטאת ואשם כו' אלא כי הא דעולא א"ר יוחנן [מ] [ט] אכל חלב והפריש קרבן והמיר דתו [י] וחזר בו הואיל ונדחה ידחה [יא] נהי דאידחי קרבן גברא בר כפרה הוא אלא שבין דאמר יכפר עלי חטאתי שאין שבין דאמר לא תכפר עלי חטאתי ש"מ ורמינהי [ב] יכול לא יהא יום הכפורים מכפר אלא על שנתענה בו ולא עשה בו מלאכה [יב] וקראו מקרא קודש לא נתענה בו ועשה בו מלאכה ולא [יג] קראו מקרא קודש יכול לא יהא יום כיפורים מכפר ת"ל [יד] [ה] יוה"כ הוא מ"מ ותרוייהו סתם סיפרא הוא קשיין אהדדי אמר אביי לא קשיא [יה] הא רבי אליבא דרבי יהודה הא רבי אליבא דידיה דתניא [יו] רבי אומר כל עבירות שבתורה [יז] בין עשה תשובה ובין לא עשה תשובה יוה"כ מכפר חוץ מפורק עול ומגלה פנים בתורה ומפר ברית בשר שאם עשה תשובה [יח] יוה"כ מכפר ואם לאו אין יוה"כ מכפר [ט] רבא אמר הא והא רבי אליבא דנפשיה ומודה רבי בעבירות דיוה"כ גופיה דלא מכפר דאי לא תימא הכי כרת דיוה"כ לרבי כיון דבכל שעתא ושעתא מכפר היכי משכחת לה ומאי קושיא דילמא דעבד עבידתא כולי ליליא ובהדי עמוד השחר מית דלא [יח] הוה יממא דלכפר ליה תינח כרת דליליא כרת דיממא היכי משכחת לה ומאי קושיא דילמא בהדי דקאכל נהמא חנקתיה אומצא [יט] [ומית] דלא הוה ליה שהות ביממא דלכפר ליה אי נמי דעבד עבידתיה סמוך לשקיעת החמה [כ] אי בהדי דעביד עבידתיה פסקיה מרא ולשקיה ומית דלא הוה ליה שהות ביממא דלכפר ליה [כא] : וחכמים אומרים אף המגדף [כב] (שאין בו מעשה) רבנן שמעו לר' עקיבא דתני בעל אוב ולא תני ידעוני אמרו ליה מאי שנא [כג] דלא מייתי קרבן משום דלית בה מעשה מגדף נמי ליתי ביה מעשה ת"ר [כד] מגדף מביא קרבן הואיל ונאמר בו כרת דברי ר"ע ואומר [כה] ונשא חטאו וכללא הוא כל היכא דכתיב ביה כרת מייתי קרבן [כו] והא פסח ומילה דכתיב בהו כרת ולא מייתי קרבן הכי

תוספות קרי ביה לא ישיך. ואפי' מאן דליה ליה מסורת בעלמא הכא אינו מוסיף על התיבה אלא מפרש התיבה לחטיל יו"ד בין סמ"ך לכ"ף: **מנין** לב"ע שנטל משמן המשחה בו'. תימה אמאי לא קתני לעיל דהוי שמן המשחה שני כתובים הכתיב כאחד וי"ל דלא חשיב נעשית מצוותו אלא לאחר שיגיב השמן דכתיבוק שמן משחת אלהיו עליו איקרי אע"ג דאית עליו לא אימתי: **ובפלוגתא.** פי' כי היכי דפליגי ר"י ור"ל במבעט ביה"כ ר"ע פליגי אביי ורבא במבעט במחטאת כו' בעי לאימרי דרבי יוחנן ור"ל פליגי נמי במבעט ביום הכיפורים דאיתא לאימרי עד כאן לא אמר ר"ל אלא ביום הכיפורים שמכפר על המזיד כשוגג ומי הוה פליגי אביי ורבא נמי ביה"כ ת"מ דהדר ביה וסבר כר"ל ולאידך בריישתא דיה"כ הוא מ"מ וא"כ קשה אילכתא אהילכתא דקי"ל כרבי יוחנן נגבי תמיי אלא נראה דלא פליגי ביה"כ ועוד דקבילת לן כרבנן דפליגי אדבי ומאי דיה"כ לא מכפר אלא על הנשיא דהילכתא כרבי מתניתין ולא מתניתין: **והדר ביה רבא מהא דתניא כו'.** לכ: **תאמר ביה"כ שמכפר** על המזיד כו'. תימה דלימא ד' דברים שמניאין על הזדון יוכיח שאין מכפרין אלא [על] הנשבע לשקר שאין מכפרין על מייבי כריתות ועוד ל"ר דנהי דיש חטאות מכפרין על המזיד מ"מ כמה חטאות אין מכפרין על הזדון: **הואיל** ונדחה ידחה. אע"ג דקי"ל כל שבידו לא הוי דיחוי ה"מ שאינו נדחה מחמת פסולו כמו שקיבל הדם ונתנו לשמאלו דהוי כאילו נתנו על הגליפה שיחזור ויטלנו אבל האי נדחה מחמת פסול הגוף ודמי לדאמרינן בזבחים מזבח שנפגם כל קדשים שהיו שם פסולים אע"ג דביתו לשמאלו הפגימה: **וקראו** מקרא קדש. פי' בכסות דמקרא קדש וכו': **ומודי רבי בעבירה דיומיה.** ולה"ק בנריישתא קמייתא דלא מכפרי והא דליף עבירות דיומיה מחטאת ואשם דלא מכפרי ולא יליף מיה"כ גופיה דמכפר בלא תשובה אשאר עבירות משום דליף ליה מיה"כ גופיה: **דחנקתיה אומצא.** מכאן דקדק ריש"ל דכרת אינו זרעו נכרתים דהא הכא זרעו לא נתקנו ואתא יה"כ ומכפר עליהו ואלמי לא משכחת לה כרת בגנינו ואמר רבי יוחנן דנעוד שנטל כמה שיעור מהם כו' אף ה' ונפרע ממנו קודם שמצא שהות למצות כפרה לא נמחל העון ומכרתין גם זרעו דליכא לממר דהם נמחל שהרי הם לא תטאו: **דלית** ביה מעשה. היינו לר"ל דלעיל אבל לר"י ש"ק ליה רבנן כי היכי דפסקא ומילה לא אתי קרבן דשב ואל תעשה וניטו ה"ג מגדף:

[מ] נגלה לע"ל דכתיב ביה נמי כי ערותך הנה הנה ולפיכך הנה מהתם והוי כמו דכתיב ביה נמי זימה דכתיב ביה וכו'.

מוסף רש"י

ואבלה בתרומה. בשוגג, דבני זר אינה מייב קרן וחומש, משלמת את הקרן. דמיון דלא זר לה דחמנא בגוה גדולה היא אלנה, ואינה משלמת את החומש. דלאו זרע היא, הואיל ואינה לאחוב אם יומת בעולה חבש אין לה (סנהדרין נא.). ומיתתה בשריפה. אם יזמתה (שם). ניסת לאחד מן הפסולין. שנפקלה עד עולם ומתמלה, הרי היא כזרע גמורה (שם). מה חטאת ראשם אין מכפרין אלא על השבין. (בבחבר ה) ומתו בו מטתם וגו' (ויקרא ה) ומתתה אשר מטא עליה (שבועות יג.), שאין מכפרין על המזיד בשוגג. דיש חטאות ואשמות אין מכפרין על המזיד בשוגג, אלא אשם שפחה חרופה ואשם מיר טמא ואשם בעוות הקדנין ומטאת הנזירות (שם). אך חלק. אך בעשור לחדש הפביעי הזה יום הכפורים הוא, וכל אחין ויקרון מישעוון, לאמרן שפעמים שאין יוה"כ מכפר (שם). הואיל ונדחה. הקרבן כשהמיר דתו, אלין מקבלין קרבן מן המומרים, כתיב עמם אחרן פרט לאומה, בחטאת מולין בפ"ק (ה: סנהדרין מז. וכש"ר זבחים יב.). ולא קראו מקרא קודש. לא קיבלו בברכותיו לומר מקדש ישראל ויוה"כ (שבועות יג.). **סתם סיפרא.** תוספ סתיים ר' יהודה היא, הכי אמרינן בסנהדרין אלו הן המתקנין (שם). חוץ מפורק עול. כופר בעיקר (שבועות יג.). ומגלה פנים בתורה. בא על דברי תורה בחוצפא ובגנאי עזות פניו כגון מנשה (עי' סנהדרין צט:) שהיה יושב ודורש בגנות של דופי לא היה לעשה לכתוב אלא חטמנע חטוס פגש, ולך לאותן מימי קליר חטוס (שבועות שם וכש"ר ד' ומא שם). ומפר ברית בשר. מילה (שם ושם). **בעבירות דיוה"כ** גופיה. הא דתנא קמייתא דאינו מכפר על שאינו שבין, בכרת של יוה"כ קאמר, של עניני הגלו מלגמה, אבל על כל שאר עבירות מכפר אע"פ שהיה כו מלגמה הוא דתנא כו' דכתיב בתורה אם לא יעבר אם לא יקיים (שבועות שם). **דאי לא תימא הכי.** דבכרת דיומיה מדה רבי דלא מכפר ותמנא דאלכתא דיומיה נמי מכפר (שם). **היכי משכחת לה.** ל"ב כתב כתב דחמנא בגוה ביה"כ כרת, בגלמא שאר כריתות דאי מייא קודם יוה"כ לא מיכפר, אבל הגך לגמה לי, הא כי עבר עליה מכפר עליה הא יומא (שם). **דלא הוה יממא.** שאין מכפר אלא יום, דלכתיב כי ביום הזה יכפר עליכם (שם). **כרת דיממא.** והא בהדיא כתיב כרת דיממא, דכתיב בין בעוניי בין במלאכה בעצם ביום הזה (שם יג.). **חנקתיה אומצא.** שלא עבר עליו רגע מן היום לאחר עכירתו (שם). **סמוך לשקיעת החמה.** עם לאת הזה, שלא עבר רגע ביום אחר העבירה (שם).

רבינו גרשום

ונכרתה וגו' אף כאן כרת: שהרי נותר. לא למדו הכתוב אלא בב"ש דילילי קדש קדש כתיב הכא כי את קדש ה' חילל הכתיב הכא ושרפה את הנותר באש לא יאכל כי קדש מה להלן נותר אף כאן נותר ולא פגול אע"ג דכתיב ביה פגול דחדוק למקומו הוא כמקומו: שהרי בתו מאונסת. לא למדה אלא מנ"ש דאמר ר' יצחק בר אבדימי אתיא הנה הנה לאיסורא כתיב הכא גבי לאו ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה וגו' והאי דקאמר ערות אשה ובתה באשה שיש לו אישות בה קא מיירי לא שנא בתה שהיה לה מאחר לא שנא בתה שיש לה ממנו וכתיב ערות בת בתן או בת בתך לא תגלה ערותן כי ערותך הנה והכא לא כתיב אשה משמע דכל הני לאו באישות מיירי אלא באונס אשכחן בת בנו ובת בתו מאונסת בתו מאונסת מנין וכי תימא ק"ו אין עושין כן הדין אלא אתיא הנה לאיסורא מה כאן גבי ערות אשה ובתה גלי בבתו מאישות אף הכא בערות בת בנך או בת בתך מיהיינ נמי אבתו מאונסתו ואתיא זמה זמה לשרפה כתיב הכא גבי ערות אשה ובתה וכתיב ולפנין בתו מאונסתו נמי מיניה דכתיב בה נמי [ד] (הנה שארה הנה זמה היא) וכתב בשרפה זמה דכתב ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה הנה היא אם זו בשרפה ובתו מאונסתו [נ]: מה אוב וידעוני בסקילה דכתיב באבן ירגמו אותם דמיהם בם: המפטם. ע"ש לסוך ממנו חייב ואינו מוסר לציבור ועובר משום על בשר אדם לא ייסך ובמתכונתו וכו' ואחד הסך ממנו שלא עשה פטור אע"פ שמסרה זה לציבור מ"מ לפי שאין חייבין בכך: מה שמן דמפטם. ליה לחצאין פטור כדמפרש לקמיה: אשר תעשה. כתיב כל עשייה דקטרת כלומר כל אותו

הגהות הב"ח

(א) גמ' רבי יוחנן אמר מתניתין במנעבט: (ב) רש"י ד"ה שנאתם וכו' הלכה לגמרא ע"כ משלמת כו' כל"ל והד"ל: (ג) ד"ה אלא וכו' בעבון הסמ"ר ואמ"ר מ"ר חטאת ראשם שאין מכפרין אשם נלא: (ד) ד"ה אלא כו וכו' בינתיים והבא בעי למילף ביוה"כ: (ה) ד"ה מודה רבי וכו' קאמר הסמ"ד ואמ"ר מ"ר ובהדרי עמוד השחר דיה"כ אינו:

גליון הש"ס

גמ' מתעגל. עי' מתוס' ד ע"ב בא"ר ד"ה מתמיה. וכיומא עז ע"א תד"ה דתנן. ופס פא ע"א בא"ר ד"ה לן שבלע. ומנחות סט ע"א תד"ה דבלע:

שיטה מקובצת

א) וחומש. ס"א ראשם ורש"י ד"ל לא ברים: ב) משלמת את הקרן ראינה משלמת את החומש: ג) ע' בהדרשין: ד) בבל יסך וכל כו' בבל יסך אל אות ר' ר' נמחק: ה) יסיך. ס"א קרי ביה לא ייסך וקרי ביה לא ייסך נ"א לא ייסך כתיב קרי ביה לא יסיך וקרי ביה לא ייסוך: ו) עי' בהדרשין: ז) מנין שחייב שנאמר: ח) שסך. עי' תוס' מנחות (ד' קט ע"א): ט) נזר שמן משחת אלהיו תיבת גו' ל"ש: י) קתני מידעם דאיתיה לחטאתיה ומיהו רחמנא פטריה: יא) ליתיה לחטאתיה דהא כפר ליה יה"כ ר"י: יב) עי' בהדרשין: יג) דקאמר לא נכפר אין מכפר יה"כ תיבות אין מכפר ל"ש: יד) ובפלוגתא האומר לא יתכפר עלי חטאתי. הא דלא מייתני פלוגתא דרבי ורבנן דשמא לא פליגי לענין אם יפטור מאשם תלוי ביה"כ כשאינו שם. גליון ע"כ: טו) ממילא קא הויא והדר ביה רבא מההיא דתניא יכול: טז) הוא הואיל וחטאת תיבת דמה נמחק: יז) בחטאת ראשם שאין מכפרין אע"ג דאשם שפחה חרופה ראשם נזיר באים על המזיד רוב אשמות קאמר רעד דיוה"כ מכפר אמזיד

כדכת אבל הני דוקא אלאו מכפר: יח) עי' בהדרשין: יט) כשוגג יכפר על שבין כו' והשאר נמחק: כ) נלא) עי' בהדרשין: כא) וקראו ס"א ועשאו מקרא: כב) עי' בהדרשין: כג) קשיא לא ברש"י אם הא רבי הא ר"י: כד) תשובה מחליץ לו ואם לא עשה תשובה אין מחליץ לו רבא כו': כה) דלא הוא יממא תיבת הוה נמחק: כו) אומצא ומית דלא: כז) החמה דלא הוה ליה שהות ביממא דלכפר עליה א"ג: כח) ליה אלא לאו כדשנין מעיקרא: כט) מאי. אמאי קתני יצא מגדף כלומר אהיכא קאי וחכמים אומרים אף המגדף והלשון דחוק קצת. תוס' מהר"פ ד"ל: ל) עי' בהדרשין: לא) זרה היא שהרי: לב) למילף יום הכפורים דאם המיר דתו לעבודת כוכבים קודם יום כפור וחזר בו אחר יום כפור דתו לא: לג) לקמן כרת במקום קרבן דכרת כו' כך נ"ל:

---

1. על בשר אָדָם לא יִיסָךְ וּבְמַתְכֻּנְתּוֹ לֹא תַעֲשׂוּ כָּמֹהוּ קֹדֶשׁ הוּא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם׃
שמות ל לב
2. וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא יִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא וּמֵתוּ בוֹ כִּי יְחַלְּלֻהוּ אֲנִי יְיָ מְקַדְּשָׁם׃
ויקרא כב ט
3. לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא לְמֵתִים׃ וּלְאַחֹתוֹ לֹא יִטַּמָּא לָהֶם בְּמֹתָם׃ כִּי נֵזֶר אֱלֹהָיו עַל רֹאשׁוֹ׃
במדבר ו ז
4. אם עֹלָה קָרְבָּנוֹ מִן הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ לִרְצֹנוֹ לִפְנֵי יְיָ׃ ויקרא א ג
5. אַךְ בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפֻּרִים הוּא מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיְיָ׃ ויקרא כג כז
6. וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֵטְאוֹ׃
ויקרא כד טו

והכי קאמרי. ליה רבנן לר"ע אמרת מגדף מביא קרבן הואיל ונאמר בו כרת במקום קרבן מי סברת מגדף דקרא היינו מבכר את השם מגדף דעובד ע"ז [כט] והאי דקתני בממני' [ב.] וחכ"מ אף המגדף כו' הכי קאמרי אף המגדף דיקל אף מבכר את השם שאתה קורא אותו מגדף:

אלא כרת במבכר את השם מגא [ג] **נו.** במבכר את השם כתיב אים כי יקלל אלהיו ונשא חטאו (ויקרא כד) ונאמר בפסח (במדבר ט) חטאו ישא האיש ההוא מה להלן כרת אף כאן כרת והכי נמי איכא דדריש ליה בפסחים בפרק מי שהיה טמא (דף לג.): [ד] **ודרשי הכי** וחדל לעשות הפסח **ראשון** [ה] **דהא קרבן ה' לא הקריב** במועדו חטאו ישא ולא נאמר כרת [ו] דמגדף במקום קרבן ולא גמרינן ליה אלא מכרת בפסח [ז] שאינה בת חטאת דמלות עשה היא. וכ"ע אית ליה כרת [ח] בשני ומוקי לחטאו ישא בפסח שני וגמר [ט] לה ממגדף וסבר מגדף היינו מבכר את השם ובפסחים (שם) נמי איכא דדרשי ליה הכי: **גירסא.** ר' מתתלפא בד'. [י] הנחת את הקערה מן המנשיל וחסרת גם את הטן. קסבר מגדף היינו מבכר את השם ומילתא רבה עבד דפשט ידו בעיקר: **ולא תסרת קסבר היינו עובד עבודה זוכיים.** כגון משורר ומזמר לעבודת כוכבים דלאו מילתא רבה היא כולי האי: **מתני' ומין בהמה חיה ועוף.** מפרש טעמא במסכת נדה בפרק המפלת (כב:): הואיל ונאמרה בו יליריה [יא] כאדם: **סנהד.** ולד הוא אלא שנפתחה לורמו: **שיליא.** נמי אמרינן במסכת נדה בהמפלת (דף טו.) אין שיליא בלא ולד. ושפיר היינו עור הולד מרוקם שיש בתוך הספיר לורת איברים קטנים ונמסס' נדה מפרש לה בהמפלת [יב]: **וכן שפחה.** כטעמא ובגמ' פריך למה לי למתניי': **ואין ידוע מה הפילה.** אם לורת אדם ומיינת או דגיס ומגבים ופטוטיס: **מביאה קרבן.** שתי תורים [יג] [ג] לעולה וא' לחטאת ועל אלן עולה מתנה עלה אם מין חובה ילדה נדה אבל חטאת לא מני לאתנויי דאין חטאת נדבה ומתייב [יד] בספק ואינו נאכל דשמא לאו בת קרבן היא ומליקתה כגבילה בעלמא ומשום חולין על המזבח לא איכפת לן דכיון דאין למזבח אלא דמה לא חשיבא אכילה ובמסכת נזיר (דף כט.) יליפינן דחטאת העוף באה על הספק: **וכן שתי נשים שפילו.** במתבולה: **אחת מין פטור.** דגיס ומגבים: **ואחת מין חובה.** אבל אז שיליא ואין ידוע מי

הכי [אא] קאמר מגדף מביא קרבן הואיל [אב] ובא בו כרת במקום קרבן דברי ר"ע קסבר [אג] מיגו דבעי מכתב כרת בעלמא וכתיב כרת במקום קרבן שמע מינה [אד] מייתי קרבן ואומר [אה] חטאו ישא אתא לרבנן והכי קאמר ר"ע לרבנן אמריתו מגדף ליתי ביה מעשה מהו [או] מגדף [אז] [אח] מבכר את השם אלא כרת דכתיב [אט] למאי אתא אמרי ליה ליתן כרת למקלל דכתיב במקלל [אי] (חטאו ישא האיש ההוא) וכתיב בפסח שני חטאו ישא מה להלן כרת אף כאן כרת [אי] ת"ר [אא] את ה' [אב] [הואא] מגדף איסי בן יהודה אומר כאדם האומר לחבירו גירפתה הקערה וחיסרתה קסבר מגדף מבכר את השם הוא ר' אלעזר בן עזריה אומר כאדם האומר לחבירו גירפתה הקערה ולא חיסרתה קסבר [אג] מגדף היינו עובד ע"ז תניא אידך את ה' [אד] רבי אלעזר בן עזריה אומר [אה] בעובד ע"ז הכתוב מדבר וחכמים אומרים לא בא הכתוב אלא ליתן כרת למברך השם: **מתני'** [או] יש מביאות קרבן ונאכל ויש מביאות קרבן ואינו נאכל ויש [אז] שאינם מביאות [אח] [מביאות] קרבן ונאכל [אט] המפלת כמין בהמה חיה ועוף דר"מ וחכ"א עד [אי] שיהא בו מצורת אדם [אא] המפלת [אב] סנהד או שיליא או שפיר מרוקם והוציא מהותך וכן שפחה שהפילה מביאה קרבן ונאכל ואלו מביאות ואינן [אג] נאכלות [אד] המפלת ואין [אה] יודע מה הפילה [או] ושתי נשים שהפילו אחת ממין פטור ואחת ממין חובה [אז] א"ר יוסי אימתי בזמן שהלכו [אח] [אט] זה למזרח [אי] וזה למערב אבל אם היו שתיהן עומדות שתיהן מביאות קרבן ונאכל אלו שאין מביאות [אא] המפלת [אב] שפיר מלא מים מלא דם מלא גנינים [אג] המפלת כמין דגים וחגבים ושקצים ורמשים המפלת יום ארבעים ויוצא דופן ר' שמעון מחייב ביוצא דופן: **גמ'** שפחה מנלן דת"ר [אד] בני ישראל [אה] אין לי אלא בני ישראל [או] גיורת ושפחה מנין [אז] ת"ל אשה מאי וכן שפחה ס"ד אמינא כי אמרינן [אח] כל מצות שהאשה חייבת בה עבד חייב בה ה"מ בדבר ששות בין [אט] איש ובין אשה אבל יולדת דבנשים איתא באנשים ליתא אימא לא תחייב שפחה אהכי תנא [אי] שפחה: אלו [אא] מביאין קרבן כו': מאי עבדין [אב] [אג] מייתין תרוייהו חד קרבן ודאי וחטאת עוף ספק ומתני ומי אית ליה לר' יוסי תנאה והתנן [אד] רבי שמעון אומר [אה] מביאות שניהן חטאת אחת רבי יוסי

אומר אין שניהן מביאות חטאת אחת אלמא לר' יוסי לית ליה תנאה אמר רבא מודה ר' יוסי במחוסר כפרה וכן כי אתא רבין אמר ר' יוחנן מודה רבי יוסי במחוסר כפרה מ"ט התם [או] בעי גברא ידיעה דכתיב [אז] או הודע אליו חטאתו הילכך לא מתיין ומתני אבל הכא כי מתיין נשים קרבן לאישתרויי באכילת קדשים כדתני סיפא דהחיא [אח] רבי יוסי אומר [אט] כל חטאת שהיא באה על חטא אין [אי] שתים מביאות אותה: אלו שאין מביאות כו' ר' שמעון מחייב ביוצא דופן: מ"ט דר"ש אמר ר"ל אמר קרא [אא] ואם נקבה תלד [אב] לרבות לידה חטאת מאי היא יוצא דופן ורבנן מ"ט א"ר מני בר פטיש [אג] אשה כי תזריע וילדה עד שתלד ממקום שתזרע: **מתני'** [אד] המפלת לאור שמונים ואחד ב"ש פוטרין מן הקרבן וב"ה מחייבין אמרו ב"ה לב"ש מ"ש אור שמונים ואחד מיום שמונים ואחד אם [אה] שיוה לו לטומאה לא ישוה לו לקרבן אמרו להם ב"ש לא אם אמרתם במפלת יום שמונים ואחד שכן יצאה [או] לשעה שהיא ראויה להביא בה קרבן תאמר במפלת לאור שמונים ואחד שלא יצאה [אז] לשעה שהיא ראויה להביא בה קרבן אמרו [אח] להן ב"ה והלא המפלת יום שמונים ואחד שחל להיות בשבת תוכיח שלא יצאה לשעה שהיא ראויה להביא בה קרבן וחייבת קרבן אמרו [אט] להן ב"ש לא אם אמרתם יום שמונים ואחד שחל להיות בשבת שאף על פי שאינן ראוי לקרבן יחיד ראוי לקרבן ציבור [אי] תאמר במפלת לאור שמונים (יום) ואחד שאין הלילה ראוי לא לקרבן יחיד ולא לקרבן ציבור והדמים אינן מוכיחים שהמפלת בתוך מלאת דמיה טמאים ופטורה מן הקרבן:

גמ'

תוספות הואיל **ונאמרה כרת** במקום קרבן. ומימה מיפוקי ליה דמביא מידי דהוי אשאר כריתות שבתורה דהא ר"ע לא בעי מעשה וכ"ש לר"ל דמעשה זוטא אית ליה ותו"ל דיחזקן מתכל דמכל מקום אינו נאכל: **אלא** לר"ל דמעשה זוטא אית ליה דמביא מגדף דמחייב. וא"ל מתכל בעלמא דמהכא ליף דקני במעשה זוטא: **אתאן** לרבנן. כלומר הכיב ר"ע לרבנן כדמפרש ואזיל דלכתא גרידא לא מיבעיא דבנ"ש אתיא מפסח: **מגדף** היינו עובד עבודת כוכבים. פירש"י מזמר ומשורר לעבודת כוכבים וקשה אמאי פירש כן אי משום דלית ליה מעשה לימא כגון שקיבלו באלוה שאמר לו אלי אתה אלא נראה למגדף היינו עובד עבודת כוכבים דזיבוח וקיטור והיינו דכתיב בעבודת כוכבים ולא דלכתא גרידא לא מיבעיא דבנ"ש אתיא מפסח: **גירפתה** וחיסרת. פי' שלא כילה לגמרי: **לא** חיסרת. פי' לא חיסרת אבל כילה גמרי כלומר פשט ידו בעיקר שעבד עבודת כוכבים: **אימא** לא תחייב שפחה. תימה הא"ע ואיתעיל קרא לגיורת דאמרי' בספרי גבי ברכת כהנים כל מקום שאמרבר בישראל גרע להבא הגרים: **שניהן מביאין חטאת** א'. תימה דהא בעי סמיכה ושמיכה ת"ל לסמוך לחמד מהן יעשה עבודה בקרבנות: **יוצא** דופן. פי' ע"ש סס פתחו לכריסה וכוליטו הולד. וי"ל לוי פי' דליכא דיש הרעי ולין נלאה מדקאמר בפ"ק דבכורות גבי דג טמא שבלע דג טהור כגון שמעלא דרך בית הרעי ש"מ אם"ל נלאת דרך בית הרעי אע"כ בלע אכנגם דרך הוושט אבל מה שמסרית בתוך מעיו לא יצא דרך בית הרעי: **תלד** לרבות. דהוי מעיו אחר מעיו דולדה ותלד משמע ולא יולא דופן:

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

עז א מיי' פ"ב מהל' ע"ז הלכה י:
עח ב מיי' פ"ח מהל' מחוסרי כפרה הל"א:
עט ג מיי' פ"א מהל' איסורי ביאה הל"ח:
פ ד מיי' שם פ"ג מהל' יבום:
פא ה מיי' פ"ח מהל' מחוסרי כפרה הל"א:
פב ו מיי' פ"א מהל' איסורי ביאה הל"ח:
פג ז מיי' שם פ"ב הלכה טו:
פד ח מיי' פ"ח מהל' מחוסרי כפרה הל"א:
פה ט מיי' פ"ג מהל' שגגות הל' ד:
פו י מיי' פ"ח מהל' מחוסרי כפרה הל"א:

מוסף רש"י

מגדף היינו עובד ע"ז. כגון משורר לע"ז (סנהדרין סד:). כמין דגים. נמי לאו ולד הוא (נדה כא.). בני ישראל. דכר אל בני ישראל אשה כי תזריע, אין לי אלא בנות ישראל מנין תלמוד לומר בני ישראל (יבמות עד:). כל חטאת שהיא באה על חטא. לאפוקי חטאת העוף של יולדת שאינם מביאות אותה ומתנאי, מתאמרתן אמר ר' יוסי אימתי שאלו זה למזרח וזה למערב אבל כו' (לקמן כב.). ראם נקבה תלד לרבות כו'. דמאי לאמתא ואם נקבה (נדה מ.). המפלת לאור שמונים ואחד. דקיי"ל זאת תורת היולדת, מלמד שמביאה קרבן אחד על לידות הרבה. יכול אחביא על הלידה שלפני מלמת ועל הלידה שלאחר מלמת קרבן אחד ולא יותר, תלמוד לומר זאת, אם לידה לאחר מלמת כגון שנבלה לפוף שנועים של נקבה ונתעברה והפילה, אם מלמת הפילה נפטרת בקרבן אחד ואם לאחר מלמת הפילה כבר נתמיעה בקרבן הראשון הרי לידה שניה, ולכפוף מלמת של לידה שניה תביא שתי קרבנות, ואם הפילה ליל בין כמשת שנועים ואחד, שכבר עברה מלמת שלה אבל עדיין מיום ראויה לבעלה קרבן, אין קרבן שתי קרבנות, דלאחר מלמת קריבה ביה, וה"ש פוטרין אותה בקרבן אחד כמפרש טעמייהו (פסחים ג.). מאי שנא אור שמונים ואחד מיום שמונים ואחד. הלא אחת מודים לו אם לא הפילה הלילה והפילה למחר שחיינה, אף בהפילה אור לשמונים ואחד מתחייב, שהרי ליל דבר ומן היום והלילה שוים, אם שיוה לו לטומאה לא ישוה לו לקרבן. בתמיה ועוד ראיה אחרת דאמרינן ושוה לו לטומאה, שעד שקיעת החמה של שמונים דמיה טהורים ואם תגלה לאחר שקיעת החמה דמיה טמאין כאילו היא רואה לאחר, ולמה לא ישוה לו לקרבן, שכשם שאם תפיל לאחר תתחייב, כך תתחייב על הולד של לילו (שם). שכן יצאה לשעה שהיא ראויה להביא בה קרבן. לפיכך נתחייבה בקרבן הראשון ושוב אין לידה השניה נפטרת בו, תלמוד בתמלאת אור לשמונים ואחד, שלא יאמר מידי וולד הראשון לשעה הראויה לקרבן, והדמים שאתם אומרים אינן מוכיחים שהרי הפילה תוך מלאת דמיה של לידה טמאין ופטורה מן הקרבן (שם).

שיטה מקובצת

א) הכי. גירסת רש"י ל"ל כתובה בתוס' הרא"ש (באות ה"): **ב)** הואיל ונאמר בו: **ג)** קסבר מדבעי למכתב כרת דדידה בעלמא תיבת מיגו נמחק: **ד)** ע' בחידושין: **ה)** מגדף אמרו ליה מבכר: **ו)** דכתיב במגדף למאי: **ז)** במקלל ונשא חטאו וכתיב: **ח)** כרת. ל"א אמריתו ליה ביה מעשה אלא כרת דכתיב במגדף למאי אתא אמרו ליה ליתן כרת למבכר את השם מהו מגדף אמרו ליה מבכר את השם כתיב במבכר ונשא חטאו ובפסח כו': **ט)** את ה' הוא מגדף: **י)** ע' בחדושין: **יא)** ריש שאינן מביאות אלו מביאות קרבן: **יב)** ואינן נאכל המפלת ואין ידוע מה: **יג)** וכן שתי נשים אות ו' נמחק: **יד)** אא"ר יוסי. גליון לפרש דברי ת"ק אתא עכ"ל הרא"ש: **טו)** שהלכו זו למזרח וזו למערב: **טז)** גיורת ושפחה מנין. מיירי בין במשוחררת ובין באינה משוחררת דאי באינה משוחררת פשיטא דהא אמרינן לקח שפחה ונתעברה אצלו הרי זה יליד ביתו וכל שהוא נימול לשמנה אמו טמאה לידה. תוס': **יז)** ע' בחדושין: **יח)** בין באיש ובין באשה: **יט)** תנא וכן שפחה: **כ)** אלו מביאות קרבן. מאי עבדין מייתין: **כא)** בד' קנחת את אות ת' נמחק: **כב)** אומר שניהן מביאות: **כג)** אין שניהם מביאות: **כד)** המפלת לאור שמונים ואחד ולא נקט אור ארבעים שהרי אינו נוגע עד מ' יום ואפ"ל [פחות רגע] לא אפשר: **כה)** שזה לו אות ו' נמחק: **כו)** יצאה בשעה שהיא אות ל' נמחק: **כז)** יצאה בשעה שהיא אות ל' נמחק: **כח)** מתיבת והאי עד סה"ד נרשם עליו קו כי צריך למחקו: **כט)** מגא לכו דכתיב בסמכך את השם איש כי: **לא)** טמא ודרייש הכי: **לב)** ראשון כי קרבן תיבת דהא נמחק: **לג)** כרת במגדף אלא במרינן ליה מכרת אות ד' ותיבות במקום קרבן ולא נמחק: **לד)** תיבות שאינה בת חטאת המצות שאינה נמחק: **לה)** כרת בפסח שני ומוקי קרא חטאו ישא: **לו)** וגמר ביה כרת ממגדף תיבת מיינתן: **לז)** תורים אחד לעולה ואחד לחטאת עולה מתניה עלה תיבת (מתנה) [ועל שלן] נמחק: **לח)** והא העולה לחובתה: **לט)** המפלת. המפלת יום מ' עד: **מ)** יוסי מייתין: **מא)** הנוף דעולה הנוף תביא כל אחת ואחת ובתנאי שאם: **מב)** מייתי תרוייהו חטאת: **מג)** יהא לחלקי וחלקך: **מד)** יהא לחלקך וחלקי מחול: **מה)** כשרה ונאכל הכ"ד:

תורה אור השלם

1. וְהָאִישׁ אֲשֶׁר הוּא טָהוֹר וְבֶדֶרֶךְ לֹא הָיָה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ כִּי קָרְבַּן יְיָ לֹא הִקְרִיב בְּמֹעֲדוֹ חֶטְאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהִוא: במדבר ט יג
2. הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּיָד רָמָה מִן הָאֶזְרָח וּמִן הַגֵּר אֶת יְיָ הוּא מְגַדֵּף וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמָּהּ: במדבר טו ל
3. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר וְטָמְאָה שִׁבְעַת יָמִים כִּימֵי נִדַּת דְּוֹתָהּ תִּטְמָא: ויקרא יב ב
4. אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: ויקרא ד כח
5. וְאִם נְקֵבָה תֵלֵד וְטִמְּאָה שְׁבֻעַיִם כְּנִדָּתָהּ וְשִׁשִּׁים יוֹם וְשֵׁשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל דְּמֵי טָהֳרָהּ: ויקרא יב ה

הגהות הב"ח

(א) במשנה תאמרו במפלת לאור שמונים ואחד כל"ל ותיבת יום נמחק:

גליון הש"ם

גמ' בעובד ע"ז הכתוב מדבר. ע' שטעות ז ע"ב תד"ה בעמ':

רבינו גרשום

אמאי מייתו במחצעות בתרין זמני אלא ש"מ למילף דאית בהו הכרע והמקום כמה הכרעות ואין שעור להכרע: ומאי בד בבד. דקאמר לא דמשמע עין בעין אלא שלא יניח משקל במשקל ויתקול. כלומר שלא יניח משקל האבן של חמשים ומאתים עם החמשים ומאתים וישקול שקל של חמש מאות כן אלא לכל משקל יניח אבנו היינו בד בבד: לישנא אחרינא מכלל דאית ביה הכרע דאמר ר' יהודה קמנח[ן] בשם אמאי מייתי מחצעתו חמש מאות ומאתים כו': שמן המשחה שעשה משה במדבר. דכתיב ושמן זית הין בו שלקו (אות) [עם] העיקרין מר דרור כו' כדי שיקלקלו ריח: אלא הביא עיקר ושראום במים כדי שלא יבלעו מן השמן והיה זורק המים לחוץ והיה זורק השמן על גבי העיקרין והציף עליהן שמן שיהו מכוסין וקלט השמן את הריח מן הבשמים: וקפחו. והיה מסירו מיד כדי שלא יבלעו העיקרין השמן: א"ל ר' יהודה. מה צורך בכך [ב] וכי נס אחד כו': מלכות ירושה היא ואין צריך משיחה: ולאו כל אימת דבעי מלך מורית. מלכות לבניו בלא משיחה: בקרב ישראל. בזמן ששוכן בקרב ישראל בשלום דאין מחלוקת בינייהו מוריש מלכות לבניו: תיפוק לי דמלך ראשון הוא. דלא היה בן מלך: כדאמר רב פפא לקמן באפרסמא דכיא משחוהו שהיה יהויקים גדול ממנו ב' שנים: אלא יהואחז קשיש מדקרי ליה בכור: לא להכי קרי ליה בכור שהוא בכור למלכות שמלך קודם אחיו: והא בדאדי שמלך הא חשיב להו. כלומר שלישי והדר רביעי שהוא רביעי למלכות: דמלך יכניה בן דודו קמיה. ויצא בגלות וגלותו עמו קודם חרבן וסוף מלך צדקיהו: ומי הוה שמן המשחה. בימי יהואחז והא נגנז בימי יאשיה אביו דתניא משגנז ארון כו':

זו הפילה פטור ומי זו הפילה חוזה מביאתו כל אחת שתי תורים כמו שפירשתי ואינו נאכל: **אימתי.** אינו נאכל בזמן שהלכה כו' שאינן יכולות להתעות שהביאו קיניהן לכהן והלכו לדרכן: **אבל אם שתיהן עומדות כו'.** בגמ' מפרש מאי עבדין: **גיגיון.** גווינים: **(כמין דגים וחגבים): המפלת יום ארבעים.** בתמיכת נדה כפ' המפלת (דף ל.). **[ה] עד שיעברו מי יום להריון הוי מיא בעלמא:**

גמ' ושפחה מנלן דת"ר דכתי אל בני ישראל אשה כי תזריע: מאי וכן שפחה. הא פטיעתא לן דכל מלה שהאשה חייבת בה עבד חייב בה דגמרי [ו] וכתב לה ספר כריתות (דברים כד) וכתב לה מפסה לא נתן לה [ז]: **מאי עבדן.** לרבי יוסי [ח] מתיין תרוייהו חד קרבן בין שתיהן יקנו חטאת העוף [ט] חדא [י] ולאי עולת העוף תביא כל אחת ואי ונכתבתי שאם אינה מביאה תהא נדבה אבל חטאת העוף לא מצי למימר תהא נדבה דאין ולהכי מייתו [יא] חטאת העוף ויקונו בין שתיהן ומתנין אם אם מייתה יהא [יב] חלקך מחול לי ואם לא מייתה יהא [יג] חלקי מחול לך וממ"נ הויא מליקתה כשרה [יד]: **ר"ש אומר כו'.** בפרק דם שחיטה לקמן (דף כג.): **מודה רבי יוסי.** דמתני' בארבעה מחוסרי כפרה דלא מייתי קרבן לשום חטאת אלא לאתרויי בקדשים: **הפס.** גבי חטאת אבל בפרק דם שחיטה גברא בעי ידיעה שידע שחטאו ואי לא מייתי כל חד אשם תלוי ולא חטאת בשותפות: **דקאני סיפא דהסיא.** בפ' דם שחיטה (שם) כל חטאת שהיא באה על חטא אלמא באה על חטאת שהיא נקבה ולאור פ"ל שהיתה ראויה לאמר להביא כפרתה הפילה: **ב"ש פוטרין מן הקרבן.** מלידה ב' אע"ג דלאחר מלאת הוא הולד ולילה הוא ולא יצאה שעה ראויה לקרבן לילה מחוסר זמן קרבן הוא דכתיב (ויקרא ז) ביום צותו הילכך לענין קרבן כתוך מלאת דמי: **מ"ש אור פ"ל מיום פ"ל.** דוחלי מיינת כדמעטת לקמן בפ' אלו מחוסרי כפרה (דף ט.): **אם שיוה לו לטומאה.** שהרי אתם מודים שמסקינת החמה של יום פ' כלו ימי טוהר שלה ואם ראתה בגיל פ"ל טמאה: **והדמים.** שאתה אומר אם שוה לו לטומאה כו' אינן מוכיחין לקרבן שהרי המפלת תוך מלאת דמיה טמאין מפני הלידה ואינה מיינת קרבן שני:

מסורת הש"ס

א) [פסחים נג.]: **ב)** [ל"ל ונשא מטאו (ויקרא כד)]: **ג)** [פסחים נג. מנחלתין כב.]: **ד)** [ל"ל אלו מביאות]: **ה)** נדה כפ. וש"נ: **ו)** נדה כד.: **ז)** [ל"ל ידוע]: **ח)** [ל"ל זו]: **ט)** [ל"ל חוז]: **י)** נדה כד.: **כ)** נדה כפ., **יא)** [ע"ל אלו מביאות]: **יב)** [מגנה ד. מיר קפ.]: **יג)** [לקמן כג.]: **יד)** [לקמן כג.]: **טו)** [בכורות מז.: נדה מ.]: **טז)** [פסחים ג. [בפיוש פ"ד מ"ט]]: **יז)** [ל"ל לחם]: **יח)** [ל"ל לחם]: **יט)** [בכלאים כז.]: **כ)** [דף לחם]: **כא)** [מגנה ד. כפ.]: **כב)** [מגנה ד.]: **כג)** [לקמן כג.]: **כד)** [לקמן כג.]: **כה)** [בכורות מז.: נדה מ.]: **כו)** [פסחים ג. [בפיוש פ"ד מ"ט]]: **כז)** [ל"ל לחם]: **כח)** [ל"ל לחם]: **כט)** [בכלאים כז.]: **ל)** [דף לחם]: **לא)** [מגנה ד.]: **לב)** [מגנה ד.]: **לג)** [מגנה ד.]: **לד)** [מגנה ד.]: **לה)** [מגנה ד.]: **לו)** [מגנה ד.]: **לז)** [מגנה ד.]: **לח)** [מגנה ד.]: **לט)** [מגנה ד.]: **מ)** [מגנה ד.]: **מא)** [מגנה ד.]: **מב)** [מגנה ד.]: **מג)** [מגנה ד.]: **מד)** [מגנה ד.]: **מה)** [מגנה ד.]: **מו)** [מגנה ד.]: **מז)** [מגנה ד.]: **מח)** [מגנה ד.]: **מט)** [מגנה ד.]: **נ)** [מגנה ד.]: **נא)** [מגנה ד.]: **נב)** [מגנה ד.]: **נג)** [מגנה ד.]: **נד)** [מגנה ד.]: **נה)** [מגנה ד.]: **נו)** [מגנה ד.]: **נז)** [מגנה ד.]: **נח)** [מגנה ד.]: **נט)** [מגנה ד.]: **נא)** [מגנה ד.]: **נב)** [מגנה ד.]: **נג)** [מגנה ד.]: **נד)** [מגנה ד.]: **נה)** [מגנה ד.]: **נו)** [מגנה ד.]: **נז)** [מגנה ד.]: **נח)** [מגנה ד.]: **נט)** [מגנה ד.]: **סא)** [מגנה ד.]: **סב)** [מגנה ד.]: **סג)** [מגנה ד.]: **סד)** [מגנה ד.]: **סה)** [מגנה ד.]: **סו)** [מגנה ד.]: **סז)** [מגנה ד.]: **סח)** [מגנה ד.]: **סט)** [מגנה ד.]: **ע)** [מגנה ד.]: **עא)** [מגנה ד.]: **עב)** [מגנה ד.]: **עג)** [מגנה ד.]: **עד)** [מגנה ד.]: **עה)** [מגנה ד.]: **עו)** [מגנה ד.]: **עז)** [מגנה ד.]: **עח)** [מגנה ד.]: **עט)** [מגנה ד.]: **פ)** [מגנה ד.]: **פא)** [מגנה ד.]: **פב)** [מגנה ד.]: **פג)** [מגנה ד.]: **פד)** [מגנה ד.]: **פה)** [מגנה ד.]: **פו)** [מגנה ד.]: **פז)** [מגנה ד.]: **פח)** [מגנה ד.]: **פט)** [מגנה ד.]: **צ)** [מגנה ד.]: **צא)** [מגנה ד.]: **צב)** [מגנה ד.]: **צג)** [מגנה ד.]: **צד)** [מגנה ד.]: **צה)** [מגנה ד.]: **צו)** [מגנה ד.]: **צז)** [מגנה ד.]: **צח)** [מגנה ד.]: **צט)** [מגנה ד.]: **ק)** [מגנה ד.]: **קא)** [מגנה ד.]: **קב)** [מגנה ד.]: **קג)** [מגנה ד.]: **קד)** [מגנה ד.]: **קה)** [מגנה ד.]: **קו)** [מגנה ד.]: **קז)** [מגנה ד.]: **קח)** [מגנה ד.]: **קט)** [מגנה ד.]: **ר)** [מגנה ד.]: **רא)** [מגנה ד.]: **רב)** [מגנה ד.]: **רג)** [מגנה ד.]: **רד)** [מגנה ד.]: **רה)** [מגנה ד.]: **רו)** [מגנה ד.]: **רז)** [מגנה ד.]: **רח)** [מגנה ד.]: **רט)** [מגנה ד.]: **שא)** [מגנה ד.]: **שב)** [מגנה ד.]: **שג)** [מגנה ד.]: **שד)** [מגנה ד.]: **שה)** [מגנה ד.]: **שו)** [מגנה ד.]: **שז)** [מגנה ד.]: **שח)** [מגנה ד.]: **שט)** [מגנה ד.]: **תא)** [מגנה ד.]: **תב)** [מגנה ד.]: **תג)** [מגנה ד.]: **תד)** [מגנה ד.]: **תה)** [מגנה ד.]: **תו)** [מגנה ד.]: **תז)** [מגנה ד.]: **תח)** [מגנה ד.]: **תט)** [מגנה ד.]: **י)** [ל"ל אלו מביאות]: **יא)** [ל"ל אלו מביאות]: **יב)** [ל"ל אלו מביאות]: **יג)** [ל"ל אלו מביאות]: **יד)** [ל"ל אלו מביאות]: **טו)** [ל"ל אלו מביאות]: **טז)** [ל"ל אלו מביאות]: **יז)** [ל"ל אלו מביאות]: **יח)** [ל"ל אלו מביאות]: **יט)** [ל"ל אלו מביאות]: **כ)** [ל"ל אלו מביאות]: **כא)** [ל"ל אלו מביאות]: **כב)** [ל"ל אלו מביאות]: **כג)** [ל"ל אלו מביאות]: **כד)** [ל"ל אלו מביאות]: **כה)** [ל"ל אלו מביאות]: **כו)** [ל"ל אלו מביאות]: **כז)** [ל"ל אלו מביאות]: **כח)** [ל"ל אלו מביאות]: **כט)** [ל"ל אלו מביאות]: **ל)** [ל"ל אלו מביאות]: **לא)** [ל"ל אלו מביאות]: **לב)** [ל"ל אלו מביאות]: **לג)** [ל"ל אלו מביאות]: **לד)** [ל"ל אלו מביאות]: **לה)** [ל"ל אלו מביאות]: **לו)** [ל"ל אלו מביאות]: **לז)** [ל"ל אלו מביאות]: **לח)** [ל"ל אלו מביאות]: **לט)** [ל"ל אלו מביאות]: **מ)** [ל"ל אלו מביאות]: **מא)** [ל"ל אלו מביאות]: **מב)** [ל"ל אלו מביאות]: **מג)** [ל"ל אלו מביאות]: **מד)** [ל"ל אלו מביאות]: **מה)** [ל"ל אלו מביאות]: **מו)** [ל"ל אלו מביאות]: **מז)** [ל"ל אלו מביאות]: **מח)** [ל"ל אלו מביאות]: **מט)** [ל"ל אלו מביאות]: **נ)** [ל"ל אלו מביאות]: **נא)** [ל"ל אלו מביאות]: **נב)** [ל"ל אלו מביאות]: **נג)** [ל"ל אלו מביאות]: **נד)** [ל"ל אלו מביאות]: **נה)** [ל"ל אלו מביאות]: **נו)** [ל"ל אלו מביאות]: **נז)** [ל"ל אלו מביאות]: **נח)** [ל"ל אלו מביאות]: **נט)** [ל"ל אלו מביאות]: **ס)** [ל"ל אלו מביאות]: **סא)** [ל"ל אלו מביאות]: **סב)** [ל"ל אלו מביאות]: **סג)** [ל"ל אלו מביאות]: **סד)** [ל"ל אלו מביאות]: **סה)** [ל"ל אלו מביאות]: **סו)** [ל"ל אלו מביאות]: **סז)** [ל"ל אלו מביאות]: **סח)** [ל"ל אלו מביאות]: **סט)** [ל"ל אלו מביאות]: **ע)** [ל"ל אלו מביאות]: **עא)** [ל"ל אלו מביאות]: **עב)** [ל"ל אלו מביאות]: **עג)** [ל"ל אלו מביאות]: **עד)** [ל"ל אלו מביאות]: **עה)** [ל"ל אלו מביאות]: **עו)** [ל"ל אלו מביאות]: **עז)** [ל"ל אלו מביאות]: **עח)** [ל"ל אלו מביאות]: **עט)** [ל"ל אלו מביאות]: **פ)** [ל"ל אלו מביאות]: **פא)** [ל"ל אלו מביאות]: **פב)** [ל"ל אלו מביאות]: **פג)** [ל"ל אלו מביאות]: **פד)** [ל"ל אלו מביאות]: **פה)** [ל"ל אלו מביאות]: **פו)** [ל"ל אלו מביאות]: **פז)** [ל"ל אלו מביאות]: **פח)** [ל"ל אלו מביאות]: **פט)** [ל"ל אלו מביאות]: **צ)** [ל"ל אלו מביאות]: **צא)** [ל"ל אלו מביאות]: **צב)** [ל"ל אלו מביאות]: **צג)** [ל"ל אלו מביאות]: **צד)** [ל"ל אלו מביאות]: **צה)** [ל"ל אלו מביאות]: **צו)** [ל"ל אלו מביאות]: **צז)** [ל"ל אלו מביאות]: **צח)** [ל"ל אלו מביאות]: **צט)** [ל"ל אלו מביאות]: **ק)** [ל"ל אלו מביאות]: **קא)** [ל"ל אלו מביאות]: **קב)** [ל"ל אלו מביאות]: **קג)** [ל"ל אלו מביאות]: **קד)** [ל"ל אלו מביאות]: **קה)** [ל"ל אלו מביאות]: **קו)** [ל"ל אלו מביאות]: **קז)** [ל"ל אלו מביאות]: **קח)** [ל"ל אלו מביאות]: **קט)** [ל"ל אלו מביאות]: **ר)** [ל"ל אלו מביאות]: **רא)** [ל"ל אלו מביאות]: **רב)** [ל"ל אלו מביאות]: **רג)** [ל"ל אלו מביאות]: **רד)** [ל"ל אלו מביאות]: **רה)** [ל"ל אלו מביאות]: **רו)** [ל"ל אלו מביאות]: **רז)** [ל"ל אלו מביאות]: **רח)** [ל"ל אלו מביאות]: **רט)** [ל"ל אלו מביאות]: **שא)** [ל"ל אלו מביאות]: **שב)** [ל"ל אלו מביאות]: **שג)** [ל"ל אלו מביאות]: **שד)** [ל"ל אלו מביאות]: **שה)** [ל"ל אלו מביאות]: **שו)** [ל"ל אלו מביאות]: **שז)** [ל"ל אלו מביאות]: **שח)** [ל"ל אלו מביאות]: **שט)** [ל"ל אלו מביאות]: **תא)** [ל"ל אלו מביאות]: **תב)** [ל"ל אלו מביאות]: **תג)** [ל"ל אלו מביאות]: **תד)** [ל"ל אלו מביאות]: **תה)** [ל"ל אלו מביאות]: **תו)** [ל"ל אלו מביאות]: **תז)** [ל"ל אלו מביאות]: **תח)** [ל"ל אלו מביאות]: **תט)** [ל"ל אלו מביאות]:

עמי הארץ: טב גלדנא סריא למיכל מן כותחא דרמי כיפי. אע"ג שהוא חריף כ"כ שכשנופל על האבן מתבקעת מוטב ליכל גלדנא סריא לפי שהכותח מטמטם הלב: ואם הריח בה באותה שעושה לציבור פטור אלא שמעל: קול. של שיר: ומראה. אם זן עיניו מבית קדש הקדשים: וריח. של קטרת: תירמתו. עשנו הא קודם שעולה תירמתו ויש מעילה: הוי תרומת הדשן שהיה תורם ממנו מלא קומצו ומניחו אצל המזבח: הניחא לרבנן. דאמרי שוגגין נגיזה דאין מזיחין אותן הוו שני סתרין: פיטום הקטרת הצר:. שהוא

ח) פי' דהכ"מ לא גרים אלא אמר לך רב יהודה רק דאמר רב יהודה וכו'. וכן יהודה בעצמו הביא ראיה מהכתוב ונראה לומר כתב רש"י דה"ג אלא אמר ר"י וסי' ור"ל (לאפוקי) [לאפוקי] מני הכ"מ. **ט)** ע"ב שיין לדף ה ע"א **י)** עי' מ"ש בענין השל

גמ' שכיבי. ר' אושעיא לבר קפרא: **בעא מיניה.** רבי אושעיא לבר קפרא: **בגלל ח'.** לזיבה ראשונה ולמחר היה רואה לקרבן: **מה ב"ה כו'.** מי מייתי ב' קרבנות אי לא: (כ) **עייל.** ר' חייא ובלשון גמלי קאמר ליה: (ו) (**הדר בעא מיניה ר' אושעיא מבר קפרא**): **בבגלי.** רבי חייא עלה מבבל כדאמרי' התם (סוכה דף כ.) בתחלה נשתכחה תורה מישראל עלה הלל הבבלי ויסדה וחזרה ונשתכחה עלו בני הגולה ויסדוה ומתן ניגנו יהודה וחזקיה בני רבי חייא: **נחזור על הראשונות.** כמו אמר מר. לעיל הרי הוא אומר כו' ומיבעיא לר' אושעיא טעמייהו דב"ה משום דו לבת מו משום דסבורי לילה אינו מחוסר זמן: **והא דתניא אינו מביא קרבן** (ז) **[קסבר] לילה מחוסר זמן.** וטעמייהו דב"ה משום דו לבת: **זב בעל שפי ראיות.** שזיבה ראשונה בת שתי ראיות היתה: (ח) **בת ג'.** הלכך היון דלא יצתה שעה הראויה לקרבן כולה חדא זיבה אריכתא היא: **ליפנייה.** בפ' שני (לקמן דף ט.) גבי ה' מביאין קרבן אחד כו' כי היכי דקתני זיר שנטמא טומאות הרבה: **לא פסיקא ליה.** כיון דזמנין דאראיות דלילה נמי מיחייב כגון ראה אחת בליל ח' ושתים ביום המחרת: **שכבת זרע בעלמא הוא.** דאין לה אלא טומאת ערב בעלמא כדתניא זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע (ט) זב בראיה ראשונה הקישו לבעל קרי במס' נדה (דף לה.) ואמרו נמי במגילה (דף ח.) שתים לטומאה וג' אף לקרבן אבל חדא ראיה אין לה אלא טומאת ערב: **ומי א"ר יוחנן כו'.** דקאמר ב' בליל ואחת ביום כו': **נטמא.** זיר ביום ח' שראוי לקרבן מביא ב' קרבנות: **בליל.** ח' אינו מביא דלענין קרבן טומאה אריכתא היא דלילה מחוסר זמן: **מתני'** ספק זיבה כגון (י) [טוענה] שראתה ג' ימים ואינה יודעת אם בימי נדותה אם בימי זיבה מביאה קרבן ואינו נאכל: ספק לידה כגון שהפילה ואין ידוע מה: **האשה שיש עליה ה' ספקות של לידה או ה' של ספק זיבה מביאה קרבן אחד.** חטאת העוף הבאה על הספק: **ואוכלים בזבחים.** שהרי הקרבן הזה לטהרה בא והרי הוא כטבילה אם נטמאת האשה כמה טומאות טבילה אחת עולה לכולן אף קרבן זה כן: **ואין השאר עליה חובה.** לא הצריכוה חכמים להביאן שאף האחת בקוסי התירו להקריבה ספק מליקת חולין למזבח שאם לא כן אין לה תקנה ליטהר בקדשים: **ה' לידות ודאות או ה' זיבות ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים.** כמו שפירשתי: **והשאר עליה חובה.** כדאמרינן לקמן בפ' שני (ד' ט.): יכול תביא על הלידה שלפני מלאת ועל הלידה שלאחר מלאת קרבן אחד נשיכם ת"ל זאת מ): **קיינן.** שני קיינן ד' תורין: **בדיעבד וחב.** בשני יחודין קן לדיר וחב: **המעון הזה.** שבועה: **נכנס לב"ד נלמוד כו'.** אע"פ שהיקל על דברי תורה עת לעשות לה' הוא שאלמלי לא יעמלאלו יחדלו מלהביא אפילו אחד ויאכלו בקדשים בטומאת הגוף: **קיינן ברבעתים.** ב' קיינן בשני רביעי דיגר כסף. ל"א רבעתים לשון חצי הוא: **גמ'** ה"ג בתוספתא (ז) **ה' לידות ודאי וה' לידות ספק כו' ר' יוחנן בן נורי אומר מביא. קרבן** שיביא על הראשונה, ויביא שני קרבנות כשיטתיה, דאזיל ולא דאמר הכמים בכל מקום, ויביא שני קרבנות כשיטתיה, דאזיל ולא דאמר הכמים בכל מקום, יש לו תשלומין, ואף על הסניפים יביא, אע"פ שאתילתא בתון זמן קרבן הראשונה לא מחוסר זמן מביא. קרבן שיביא על הראשונה, ויביא שני קרבנות כשיטתיה, דאזיל ולא דאמר הכמים בכל מקום, יש לו תשלומין, ואף על הסניפים יביא, אע"פ שאתילתא בתון זמן קרבן הראשונה לא מחוסר זמן מביא. מגן (לקמן ט.). מיד מביא קרבן אחד עד טומאות הרבה, ואמר חזקיה נטמאת ביום מ': שהוא דאמר להביא קרבנות ולהתמלא מגן מידומיו ומיום שנטמא קודם טומאה בטלון, כמו שנאמר ויום השמיני יביא שני תורים או שני בני יונה והזיר לה' אם ימי נזרו ונו' וחיטים הראשונים יפלו כי טמא מזיר, מביא. קרבן על הטומאה הסמוכה, שכבר נתחייב בקרבן הטומאה והתמלה שיביא ואם יז טומאה אחרת, אבל נטמאת בליל שמיני אינו מביא אלא קרבן אחד, דכיון דלא יצא טומאה הראשונה לשעה שהיא ראויה להביא עליה קרבן, לא נתחייב בקרבן הראשון ואין לו תשלומין (תוספתא ט.). אפילו בלילה מביא. הואיל ועבל לטומאתו לטמוא ומביא שמנו נתחייב בקרבן ואע"פ שאין לילה ראוי לקרבן (שם). **ספק ה' לידות.** ממש פעמים הפילה ספק רוח ספק ולד (רשב"ם ב"ב קמו.). **הספק ה' זיבות.** כגון מקולקלת למעיה ואלתה תמצה תרשים שלשה ימים לוסיפים בכל חדש, ספק מימי נדה ספק נתוץ ר"ל יום שבין נדה לנדה שהם ימי זיבה וחייבת בקרבן (שם). מביאה קרבן אחד. ליטהר מטומאתה, תור לעולה ותור לחטאת ואינו נאכל, דחטאת העוף בא על הספק ואינו נאכל, כדעפיל לן מממני' בד' יוסי בר' חנינא במס' מזיר (כפ. ב"ב שם). **ואין השאר עליה חובה.** שבקוסי התירו להביא חטאת העוף על הספק כדי ליטהר הספק טומאתה, משום דהיא חטאת אוכלת בקבוה וכיון דמיטהרה בקרבן אחד כדאמרינן (לקמן דומיא דלשה טומאה דמיטהרה אחת טבילות ובטבילה אחת מטהרת, תו לא מיחי חטאת מספק לבהיטו לבית הספון (ב"ב שם). **והשאר עליה חובה.** וכגון דילדה לאחר מלאת, אבל עד הלידה שבתון אוכלת בקבוה ומזאת תורת היולדת נפקא לן בפרק מרבעה ממומרי בפרה (לקמן ט: רשב"ם ב"ב שם). **המעון הזה.** בנית המקדש נשבע (שם). **עד שהיה בדיגרין.** של כסף, כלומר שיהא כזול (שם). **ברבעתים.** כן בדיוקא דיגר (לקמן י.).

הדרן עלך שלשים ושש

פז א ב מיי' פ"ג מהל' ממומרי בפרה הל"ד:
ג (מיי' שם):
פח ד מיי' פ"ו מהלכות מזיחות הל' ט:
פט ה מיי' פ"ו מהלכות מזיחות הל' ט:
צ ז ז מיי' פ"ח מהל' ממומרי בפרה הל"ד:

מוסף רש"י

עייא. כך מיגה שמנו של ר' חייא, לשון גנאי (מו"ק מז:). לילה אין מחוסר זמן. אין הסמנין זמן ממי שהגיע לילו לקריבי קרבנותיו מתר, הלכך מחוייב הוא להביא אלא שהלילה מעכבו מלהביא (חגיגה מ:) דהלילה הוקף אחר היום (מנחות ק. והבונונא אחר הרים שלאחריו). **ראה אחת בלילה ושתים ביום.** זב שספר שבעה נקיים כמשפטו וטבל והמתיר שמנו ומזר ולילה אחת בלילה ושתים ביום למחר. מביא. קרבן על טומאתה שביא זו לבד מן הקרבן שיביא על הראשונה, ויביא שני קרבנות כשיטתיה, דאזיל ולא דאמר הכמים בכל מקום, יש לו תשלומין, ואף על הסניפים יביא, אע"פ שאתילתא בתון זמן קרבן הראשון לא מחוסר זמן מביא. מגן (לקמן ט.). מיד מביא קרבן אחד עד טומאות הרבה, ואמר חזקיה נטמאת ביום מ': שהוא דאמר להביא קרבנות ולהתמלא מגן מידומיו ומיום שנטמא קודם טומאה בטלון, כמו שנאמר ויום השמיני יביא שני תורים או שני בני יונה והזיר לה' אם ימי נזרו ונו' וחיטים הראשונים יפלו כי טמא מזיר, מביא. קרבן על טומאה הסמוכה, שכבר נתחייב בקרבן הטומאה והתמלה שביא זו טומאה אחרת, אבל נטמאת בליל שמיני אינו מביא אלא קרבן אחד, דכיון דלא יצא טומאה הראשונה לשעה שהיא ראויה להביא עליה קרבן, לא נתחייב בקרבן הראשון ואין לו תשלומין (חגיגה ט.). אפילו בלילה מביא. הואיל ועבל לטומאתו לטמוא ומביא שמנו נתחייב בקרבן ואע"פ שאין לילה ראוי לקרבן (שם). **ספק ה' לידות.** ממש פעמים הפילה ספק רוח ספק ולד (רשב"ם ב"ב קמו.). **הספק ה' זיבות.** כגון מקולקלת למעיה ואלתה תמצה תרשים שלשה ימים לוסיפים בכל חדש, ספק מימי נדה ספק נתוץ ר"ל יום שבין נדה לנדה שהם ימי זיבה וחייבת בקרבן (שם). מביאה קרבן אחד. ליטהר מטומאתה, תור לעולה ותור לחטאת ואינו נאכל, דחטאת העוף בא על הספק ואינו נאכל, כדעפיל לן מממני' בד' יוסי בר' חנינא במס' מזיר (כפ. ב"ב שם). **ואין השאר עליה חובה.** שבקוסי התירו להביא חטאת העוף על הספק כדי ליטהר הספק טומאתה, משום דהיא חטאת אוכלת בקבוה וכיון דמיטהרה בקרבן אחד כדאמרינן (לקמן דומיא דלשה טומאה דמיטהרה אחת טבילות ובטבילה אחת מטהרת, תו לא מיחי חטאת מספק לבהיטו לבית הספון (ב"ב שם). **והשאר עליה חובה.** וכגון דילדה לאחר מלאת, אבל עד הלידה שבתון אוכלת בקבוה ומזאת תורת היולדת נפקא לן בפרק מרבעה ממומרי בפרה (לקמן ט: רשב"ם ב"ב שם). **המעון הזה.** בנית המקדש נשבע (שם). **עד שהיה בדיגרין.** של כסף, כלומר שיהא כזול (שם). **ברבעתים.** כן בדיוקא דיגר (לקמן י.).

תורה אור השלם

1. וּבְמִלֹּאת יְמֵי טָהֳרָהּ לְבֵן אוֹ לְבַת תָּבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה וּבֶן יוֹנָה אוֹ תֹר לְחַטָּאת אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל הַכֹּהֵן: ויקרא יב ו

הגהות הב"ח

(א) גמ' הרי הוא אומר אי לבת:
(ב) שם משום דכתיב אם לבת:
(ג) שם כמשנה עד שיהרו כדיגרין לסוף נמנם: (ד) גמ' מ"ר ה' לידות ודאי ה' זיבות ספק לו ה' זיבות ודאי:
(ה) רש"י ד"ה בבלי ל"ל קודם ד"ה עייל: (ו) ד"ה הדר בעא. נ"ב משמע מפירוש רש"י הא דקתמה מחזור על הראשונות כו' כ"ל הוא דקא עבר מעיר מו מנר קפרא: (ז) ד"ה זב בעל שפי וכו' הימה הס"ל ד' ומה"כ מ"ס בזב בעל ג' ראיות שזיבה ראשונה בת ג' היתה הלכך מין לא יצאת לשעה הראויה: (ח) ד"ה ל"ג בתוספתא וכו' ועכשיו אי מביאה תאמר על האחרונה וכו' על השאר כ"ש סבר וכו' לא פשעה הס"ל:
(ט) ד"ה אם יש ודאי מיעון בין הספק תאמר על הודאי:
(י) ד"ה ועד דמיינו וכו' דאם הניח:

גליון הש"ם

גמ' אחת על הודאי ואחת על הספק. תמוה לי דהא בלחד תפני לאם הספק הם זמות מעורים בלחד של הודאי. דיש עליה עשרה זיבות דפני בלחד. ולע"ע:

רבינו גרשום

נטף ולמה נקרא נטף שנוטף מעץ הקטב כדאמר רבן שמעון הצרי אינו אלא שרף מעצי הקטב: הצפורן. זו שחלת כדתרגומ' נטופא ורופרא: משקל של אחד שבעים מנה: מור וקציעה. זהו קידה: שבולת נרד. בלע"ז שפיקו: הקושט שנים עשר. מנה: וקלופה. לא נתפרשה לנו מה בושם הוא: הללו יוצאין מכלל סמים ובשמים: בורית כרשינא. של אותו מקום וי"א כרשינא של חלב כר בן שנה: דיין קפריסין. שעושין מן אביונות מן צלף: כיפת הירדן. בושם שגדל על שפת הירדן וי"א רני של דג והוא עמברא בלע"ז: אם חסר אחת מסממניה חייב מיתה. דכתיב ואל יבא בכל עת אל הקדש היינו ביאה ריקנית אל פני הכפרת אשר על הארן ולא יموت כי בענן כלומר כשהוא נכנס ומקטיר בהליכתו ומעלה ענן לא יموت אם חיסר כלום יموت: דשב"ג אומר. מפרש מאי צרי: ששפין בו. שמכבסין בו את הצפורן כדי שתהא נאה: שתהא עזה. כדי שיהא ריחה נודף: שאין מכניסין מי רגלים במקדש. בעזרה במקום שעשיתו: מסייענא ליה לר' חנינא. כל מעשי שעשיתה לא יהו אלא בקדש בעזרה: אי בחמה חיה ועוף הא הנא ליה באותה משנה בשקלים ויינות ושמנין נמי הנא ליה בהדיא:

אלא לאו קטרת. דמדקאמר נכסיו והיה בהן קטרת אלמא דאותה קטרת עשאה בחול דאי נעשית בקדש דציבור הויא אלמא עשייתה בחול: אמ"ר הונשיא. לא בקטרת דציבור קא מירי דמעשיה בקדש (ומאי) [ואמאי] קרי לה נכסיו דבאותה הניתנת לאומנין בשכרן שעושין מלאכה בבדק הבית מירי: כדתניא מותר הקטרת. היינו מותר הקטרת שנשתייר מאותן שלשה מנין יתירין אחר שנטל מהן מלא חפניו ביום הכפורים כדאמר לקמן: מה היה עושין בה היו מפרישין הימנו שכר האומנין ומחללין אותה על מעות האומנין. דהכי אמר שמואל במסכ' מעילה (ד' יד ע"א) בונין בחול ואח"כ מקדישין. כלומר היו קונין האומנין משלהן צורכי הבנין ומתקנין אותו וכשהיה מתוקן היו הגזברים נוטלין מעות הקיבוץ כשיעור שנתנו האומנין ומחללין קדושתו על הבנין והיה הבנין קודש והמעות אינו מבאין מותר הקטרת כשיעור אותן מעות דמי האומנין ומחללין הקטרת על אותן מעות שהיו של הקדש וחזרו הן בקדושתן והקטרת יצאת לחולין: ונותנין אותה לאומנין בשכרן. אותן מעות היו נותנין לבית גרמי ובית אבטינס בשכרן וחזרון ולוקחין אותה קטרת מן האומנין מתרומה חדשה מדמי הלשכה ומערבין אותה עם הקטרת חדשה והויא כולה חדשה ומתרומה חדשה נקנית ואם הקדיש האומן נכסיו בשעה עד שהיה הקטרת בידו באותה קטורת מירי דמעשיה היו בקדש ולא קשיא: מתקיף לה רב יוסף. מי מצית אמרת דבההוא מירי הוא בכולהון מותרות דקרבנות בין דיין בין בהמה חיה רב יהודה חזרון ולוקחין אותן מן האומנין מתרומה חדשה והיו ראויין לקרבנות וכאן בהמקדיש נכסיו דאקומנין בקטרת ולא חיו בה חזרון ולוקחין אותה מתרומה חדשה דהא לא קתני הכא אלא נתנו לאומנין בשכרן ולא קתני חזרון ולוקחין ומדלא קתני חזור ולוקח ש"מ והיה בהן קטרת דקתני קטרת דחול קתני אלמא מעשייה בחול וקשיא לר' יוסי ר' חנינא: אלא אמר רב יוסף. תריץ הכי. והיה בהן דברים הראויין דלאו בקטרת עצמה מירי אלא והיה בהן אחד מן סמנין הראויין לקטרת

ב"ש קאמר. תוס': **ם** ביה בבר קפרא בעא: **ן** משום. ס"א דלילה לאו מחוסר זמן הוא זב נמי מיחייב דלילה לאו מחוסר זמן הוא אז דלמא טעמייהו דב"ה בהמפלת משום דכתיב או לבת. התם הוא דמחייב דמיתחרו קראי אבל הכא בזב שראה ג' ראיות בליל ח' פטרי דלא מייתרו קראי א"ל בר קפרא מה: **ז** קפרא מה עייא אומר בדבר זה לא אמר ליה רבי אושעיא כלום הדר רבי אושעיא בעיא מיניה מילתא אחריתי א"ל בר קפרא מה: **ח** עי' בחדושין: **ט** אומר או לבת: **י** זמן והא דתניא: **כ** רב אחא בר הונא: **ל** ז' ע' בחדושין: **מ** פסיקא ליה דא"ר יוחנן בן נורי אומר אי לא נאכלת אין השאר עליה חובה ר' יוחנן בן נורי אומר: **נ** על ודאי תאמר על האחרונה ותפטר של ספק אם יש ודאי ביניהן תאמר על הודאי ותפטר ואם לאו תאמר על אחד מהן ותפטר: **ס** ר"ע אומר בין על הודאי בין על הספק תאמר על אחת מהן ותפטר א"ל רב נחמן בר יצחק לרב פפא אימא לך משמיה דרבא הני תנאי במאי פליגי דר' יוחנן בן נורי מדמי להון לחטאת דמאן דחייב ה' חטאות עד דמייתי כולהון וסוף מכפר ליה ה"נ ל"ש **ע** ור"ע מדמי להון לטבילין דמאן דמחייב ה' טבילות כיון דטביל חדא זימנא איטהר ה"נ ל"ש **פ** א"ל רב פפא אי ס"ד ר' יוחנן בן נורי לחטאת מדמי **צ** להן אמאי של ספק תאמר על אחת מהן ותפטר אילו מאן דמחייב

תוספות ליתני נבי חמשה מביאין. תימה הימי ליתני בהדייהו והא ס"ל להא תנא לילה מחוסר זמן וה"ל כולה זיבה אריכתא ומשום הא מעמא אמרינן לקמן זיר שנטמא טומאות הרבה דלא מחוסר מזירות טהרה לא מייתי עד יום ח' וכגון שנטמא בליל ח' דאי לילה מחוסר זמן כולה חדא טומאה אריכתא היא. ואומר רבי דלא דמי זב דכולה בליל ח' לזיר בשנטמא בליל ח' ס"ל דזיבה תחת מבל מזיר מזירות טהרה לא מיילא עד למחר ולילה הוי מחוסר זמן כולה טומאה אריכתא היא שהרי עדיין לא נטהר מטומאה ראשונה: **נבנס** לב"ד ולימד. נראה שלא היקל על ד"ח אלא לטבילות מדמי לה לגמרי דאי מחייב ה' טבילות כיון דטבל ליה חדא אלמא מעשיה בחול דקשיא לר' יוסי ר' חנינא: אלא אמר רב יוסף. תריץ הכי. והיה בהן דברים הראויין דלאו בקטרת עצמה מירי אלא והיה בהן אחד מן סמנין הראויין לקטרת

ינתנו לאומנין: סמ"ח מנה. שכך עולה חשבון המנין של אחד עשר סמנין קטרת: שיעור מלא חפניו היו קרוב לפרס: אחד לע"ב נכה. כל סוף ע"ב שנה היו מפטמין את הקטורת אותה שנה לחצאין חצי חשבון המנים שאמרנו ולמה כן לפי שמותר הקטרת שלי מנין חצי חשבון לקי"ב מנין חצי הקטרת עולה קפ"ד מנין ואותן ד' מנין אותן ד' מנין חשבון המותרות גדולין הן מן אותן משהו שנשתייר מן הפרס על מלא חופניו: ס"א מפי' ר' יצחק וצ"ל האי דקתני מפטמין אותו לחצאין לאמר דהא איכבי ליה לעשות לו שמונה מנים יותר על החצי שהרי חשבון המותרות אינו עולה אלא לקי"ב דקסבר מלא חפניו הוה פרס מכוון וכיון שהוא קרוב לחצי תנא לחצאין: **ן** שלפיכך יחיד שפיטם. את הקטרת לחצאין כדי להרחיק בו חייב שהרי מצינו פיטום לחצאין במקדש אבל פיטום שליש ורביע לא שמעתי שיהא במקדש: וחכ"א בכל יום היה מתקן במחכותה. כלומר שלא היה מפטם של כל השנה כולה ביחד אלא בכל יום היה מתקן לצורך שעור היום ומכניס: כל אשר תעשה. בכל יום פרס שחרית ופרס ערבית: **ס** עממים בשנה. דיי להדשי ריחה: בימות החמה בזודה. מפזר שלא תתעשן מן החום: שלא תפיג ריחה. מן הקור: אומר. הגיבור הדק הטיב כל שעה ששוחק בכתון במנחות דוק הגיר הקיש בקנה כלומר לעשות לו סימן שיסתום: וסמים אחריני. דכתיב חמשה כתני דלעיל: ומאי דוחקא למילף הכי שינוי דחיקי לילף להו בכלל ופרט ואימא סמים כלל כו': דבר שקוטר. שמתמר עשנו למעלה אף כל דבר שקוטר ועולה וריחו נודף ומהכא מיירבי הגן אחריני דלא כתיבי בהגן הוו דבר שקוטר ועולה ולא אחריני דאין לך שקוטר

פז ז מיי' פ"ג מהל' ממומרי בפרה הל"ד:
פח ח מיי' פ"ו מהלכות מזיחות הל' ט:
פט ט מיי' פ"ו מהלכות מזיחות הל' ט:
צ י מיי' פ"ח מהל' ממומרי בפרה הל"ד:

שיטה מקובצת

א) אומר אי לבת לרבות אור שמנים ואחד והא דקאמר במתני' מ"ש אור פ"א מיום פ"א לדברי

ו) שיין לדף ו ע"ב

ח: שלשים ושש פרק ראשון כריתות

צא א מיי' פ"ט מהל' סנהדרין הלכה ו:
א ב מיי' פ"ל מהל' ממזרים כפרה הל' ט:
ב ג מיי' שם פ"ב הלכה ב:
ג ד מיי' שם הל' ז:
ד ה מיי' שם ופ"ו מהל' מיטורי ביאה הל' ז:
ה ו מיי' פ"י מהל' מומאת צרעת הל' ו:
ו ז מיי' שם פי"ח הל"ח:
ז ח מיי' שם פ"י הלכה ח:
ח ט מיי' שם פי"ח שם הלכה ט:
ט י מיי' פ"ח שם הל' ז:
י כ ל מיי' פ"ח מהל' ממזרים כפרה הל"ב:
מ [מיי' פ"ח מהל' משגה הקרבנות הל' ו].

תורה אור השלם

1. דַּבְּרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּם אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה זָב מִבְּשָׂרוֹ זוֹבוֹ טָמֵא הוּא: ויקרא טו ב
2. וְהַצָּרוּעַ אֲשֶׁר בּוֹ הַנֶּגַע בְּגָדָיו יִהְיוּ פְרֻמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פָרוּעַ וְעַל שָׂפָם יַעְטֶה וְטָמֵא טָמֵא יִקָּרֵא: ויקרא יג מה
3. וְכִבֶּס הַמְּטַהֵר אֶת בְּגָדָיו וְגִלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהֹר וְאַחַר יָבוֹא אֶל הַמַּחֲנֶה וְיָשַׁב מִחוּץ לְאָהֳלוֹ שִׁבְעַת יָמִים: ויקרא יד ח
4. וְכִי יָגוּר אִתְּכֶם גֵּר אוֹ אֲשֶׁר בְּתוֹכְכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כֵּן יַעֲשֶׂה: במדבר טו יד
5. הַקָּהָל חֻקָּה אַחַת לָכֶם וְלַגֵּר הַגָּר חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם כָּכֶם כַּגֵּר יִהְיֶה לִפְנֵי יְיָ: במדבר טו טו

שיטה מקובצת

מ) אלא דכ"ע לטבילתה קא מדמי להו. לענין שתאכל בקדשים בקרבן אחד אבל פטורה לא הויא. הרא"ש ז"ל. ובחתרשין לפשיעה. כשאומרת על האחרונה אני מביאה קרבן זה כדי לאכול בקדשים או כמו טבילה שהיא באחרונה מטהרת כל טומאות שקדמו לה כן קרבן זה שהיא מקרבת על האחרונה מטהרתה לאכול בקדשים ולא תנכה עליה כל הלידות שקדמו לה דידעה שלא נפטרה מלהביא שאר קרבנותיה דלשון על האחרונה משמע דלהכשירה בקדשים הביאתו ולא לפטור לגמרי אבל אם תאמר על אחד מקן פשעה דסברה למימר כשהביאה על אחת מהן נפטרה לגמרי וכן נמי אם אמרה על הראשונה פשעה דסברה דבראשון נתחייבתי נפטורו כולן. הרא"ש:

נ) כפרה: ס"א כפורים ארבעה מחוסרי כפרה. כפרה לאו דוקא שהרי אינן באין על חטא אלא ר"ל קרבן וכן פרש"י ז"ל. תוס':
נ) ע' בחדרשין: **ס)** הדם ונויר ליינו ולתגלחתו ולטומאתו: **ס)** דחלוקה טומאתן דזב: **ס)** מתיכת זובה עד תיכת דתניא נמחק:
ס) אונסו ומטמא בראיות אות י' נמחק: **ס)** את הזב בתוך הבית בימים: **ס)** דתניא איש צרוע הוא אין: **ס)** ע' בחדרשין:
ס) כאן ס"א אשה וקטן אמור א"כ: **ס)** תיכות מענין של מעלה נמחק: **ס)** המטה דאמר רב חסדא מנין למצורעת שמותרת בתשמיש המטה שנאמר: **ס)** בקהל הוא ונזיר: **ס)** ור"א בן יעקב דקתני: **ס)** ע' בחדרשין: **ס)** נזירות דטהרה הוא אות ב' נמחק:
ס) ע' בחדרשין: **ס)** חובתו אלא אחת: **ס)** תיכות שנאמר כסם כגר נמחק: **ס)** ת"ל ועשה אשה:
ס) אומר זה עולה: **ס)** לא תצריכון לומר אות ת' נמחק: **ס)** כתובה בת תיכת באחרונה נמחק: **ס)** מידי. גליון דאפ' מוראהתה ונוצה אסור בהנאה דהא נבלעין במקומן. הרגמ"ה:

כ' אשמות תלויין [כו'] חוששין לפשיעה. אם לא **[כ]** הצריכוה לומר על האחרונה אני מביאה תהא סוברת שנפטרה בקרבן זה ולא יהו אשר עליה חובה ותפשע ולא תביאם וכי מצרכת לה לומר על האחרונה אני מביאה ידעה דאשר עליה חובה אבל על הספק שאין אשר עליה חובה לא מזקקינן לה לומר על האחרונה אני מביאה: **ורבי עקיבא לא חייש לפשיעה.** ואני שמעתי חוששין לפשיעה שמא תפשע ולא תביא אפילו קרבן אחד ותאכל זמניה בטומאתה הגוף וקשיא לי בגוה טובא תדא אפשר היא **(ד)** מתיא קרבנה ומשום דלא מצרכת לה לומר על האחרונה ליחוש שמא תחזור בה ועוד אי חיישת לחי כל שכן דעל הספק היא מקילה ואמאי לא מצרכת לה לומר על האחרונה ליחוש שמא תחזור בה ולא תביאנו ואכלה בקדשים בספק טומאת הגוף:

הדרן עלך שלשים ושש

ארבעה מחוסרי כפרה. מביאין חטאת ולא חטא אלא **לאכול בקדשים: עד שיזרוק עליו הדם. דבעי אימוי קרבן דמתפרש לקמיה: ונזיר ליינו ולגלחתו ולטומאתו.** ומזיר מחוסר כפרה שכל זמן שלא כיפר אסור ביין ובתגלחת ולטומאת למתים: **גמ' דמאי לזו בקרבן.** דתסיג זב וחבר בתרין מהנך מחוסרי כפרה: **מנאנו.** מכח מאנו ומתוקף ילרו: זבה מטמאה בזוגם דלמתיין בספרק בנות כותים (נדה דף לו.): **וכי יזוב זוב דמה** (ויקרא טו) **הרי אוגם אמור: ומטמא בראיות.**

חמש אשמות תלויין כי מייתי חד מי מיפטר והתניא [מ] אזה הכלל כל שהלוקין בחטאות חלוקין באשמות [מ] ב) אלא דכולי עלמא לטבילות מדמי להון ובחוששין לפשיעה קמיפלגי רבי יוחנן בן נורי סבר חיישינן לפשיעה ורבי עקיבא סבר לא חיישינן לפשיעה:

הדרן עלך שלשים ושש

ארבעה [מ] מחוסרי כפרה [מ] כפרה וארבעה מביאין על הזדון כשוגג ואלו הן מחוסרי כפרה [ב]הזב והזבה והיולדת והמצורע רבי אליעזר בן יעקב אומר [ג] גר מחוסר כפרה עד שיזרוק עליו הדם [ד] נזיר ליינו ותגלחתו וטומאתו: **גמ'** מאי שנא זב וזבה דמני להון בתרין משום דחלוקה [ה] טומאתו דזב לא ממטא באונס [ו] וזבה לא מטמאה בראיות בבימים דתניא [ז] מבשרו [ג] ולא מחמת אונסו [ח] [ט] (ומי טמא) בראיות בבימים דתניא תלה הכתוב את [י] הזכר [ב]בראיות ואת הנקבה [ה]בימים וזבה מטמאה באונס ולא מטמאה בראיות בבימים מצורע ומצורעת נמי חלוקה טומאתן [ד]מצורע טעון פריעה ופרימה דכתיב [ב]בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע [ו]ואסור בתשמיש המטה ומצורעת [ח]אינה טעונה פריעה ופרימה דתניא [מ] [י] אין לי אלא איש אשה [ז] מנין כשהוא אומר [ב]והצרוע הרי [יא] כאן שנים אם כן מה ת"ל [ג] איש נתקו הכתוב [יב] מענין של מעלה לענין של מטה לומר איש פורע ופורם ואין האשה פורעת ופורמת [ד]ומותרת בתשמיש המטה [יג] שנאמר [ד]וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים ולא מחוץ לאהלה הלכך נמנינהו בתריין זב וזבה עיקר טומאתן חלוקה מצורע ומצורעת אין עיקר טומאתן חלוקה [ה]אי ואהי כגרים הוא: **ר"א בן יעקב אומר גר מחוסר כו'.** ות"ק מאי טעמא לא תני גר כי קתני מדעם דמישרי למיכל בקדשים [ב]גר כי קא מייתי קרבן לאכשורי נפשיה למיעל בהקל [יא] ונזיר מאי טעמא לא תני סוף סוף נזיר נמי כי מייתי קרבן לאישתרויי למישתי יין דחולין הוא ור"א [יב] דקתני נזיר למישרי נפשיה ניתני נמי נזיר טמא [יג] כי קא מייתי קרבן למיחל עליה נזירות [יד] בטהרה הוא [ו]תנו רבנן [ל]גר מעובד לאכול בקדשים עד שיביא קינו [יא] הביא פרידה אחת שחרית אוכל בקדשים לערב [ד]כל הקינין שבתורה אחד חטאת ואחד עולה כאן שתיהן עולות [ב]הביא חובתו [ה] מן הבהמה יצא [יד]עולה ושלמים יצא מנחה ושלמים לא יצא לא אמרו קן אלא להקל מאי שנא מנחה ושלמים דלא יצא דכתיב [ד]כאשר תעשו כן יעשה מה אתם עולה ושלמים אף גר עולה ושלמים א"כ [ה] חובתו [ד] אחת מן הבהמה לא תיסגי [יא] עליה בגוויה דהכתיב כאשר תעשו כן יעשה אר"פ יש לומר לעוף איתרבי לעולת בהמה לא כל שכן אי הכי אפילו מנחה נמי מיעט קרא כן ועוף היכא איתרבי דת"ר כאשר תעשו כן יעשה מה אתם עולה ושלמים אף הוא עולה ושלמים [יב]שנא' [ל]ככם כגר מנין לרבות את העוף ת"ל [יג] אשה ריח ניחוח לה' איזה דבר שכולו לה' הוי אומר [יד] עולת העוף יכול

תוספות אדי ואדי בבגדים. המ"ל כה"ג מלוקין בזב וחבר בזה בזה בזה

לכם הקשפיו. במקלת ולא כל כרבנותיכם ומיהו עולה מסתבר דמכסרא דכולה כליל: מילה ועבילה והרלאת דמים. מפרש לקמן: והקריבו. גבי עולת העוף דנדבה בויקרא: והקריב. משמע קרבן אלה: כל דעם היוצאים. בדעת יצילתן מלו: בדמיך. דם פסח ודם מילה: הרלאת דמים.

יכול שאני מרבה אפי' מנחה. (א) פירוש מנחת נסכים שהיא כולה לאישים: ת"ל כבם בנר. מלי למימר כדלעיל הסתם לעוף מיתרבאי (ב) דכתיב כי מולים היו כל העם. פירוש שמלו עצמם ביציאתם ממצרים ואע"פ שאותן שהיו נימולים בימי אבותיהם לא מלו אותם ביציאתם מצרים (ג) מ"מ מעיקרא כשמלו עצמן מלו ליכנס בברית המקום וליכלל מאשה לאומות וגם כי עתה טבלו: וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות. ואע"ג דפליגי התם בפרק (זבחים קטו) אימא (ד) פרת חטאת דלתמרי עולת דמיא הוא ואיכא דאמרי דלתמרי עולת תמיד (והוא"ן י"ל שהקריבו הרבה עולות: (ה) (לעיל. גבי) גר תושב עושה מלאכה לעצמו. מכאן קשה לפ"ש דפרק המולך (יבמות מח:) דקתמר וינפק בן אמתך והגר זה גר תושב פי' בקונטר' שקיבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים ומתגלל שבת כעובד כוכבים והכא קתמר גר תושב עושה מלאכה לכן י"ל דהכהיל מייבי לענין שלא לעשות מלאכה עבור רבו אבל לעצמו אי פסק (פסק) מכאן פסק ר"י שמותר להיות לעובד כוכבים לעשות מלאכתו בשבת בנית ישראל עבור עצמו (ו):

יכול שאני מרבה אפילו מנחה ת"ל כן תניא אידך [1]יעשה אשה ריח ניחוח לה' שומע אני כל שעולה לאישים אפילו מנחה [2]ת"ל כאשר תעשו כן יעשה מה אתם מיני דמים אף הם מיני דמים אי מה אתם עולה ושלמים אף הם עולה ושלמים ת"ל [2]ככם (ז) כגר יהיה לכם הקשתיו ולא (ח) (לדבר אחר) לקרבנותיכם רבי אומר ככם כאבותיכם מה אבותיכם לא [3]נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דם אף הם לא יכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים (ט) להביא פרידה אחת א"א שלא מצינו בכל התורה כולה: לא אמרו קן אלא להקל עליו: ולא והתניא [3]והקריבו מה ת"ל לפי שנאמר בתורים [34]והקריב שומע אני האומר הרי עלי עולת העוף לא יפחות משני פרידין ת"ל והקריבו [3]אפי' פרידה אחת חובה מיהא לא אשכחן והאיכא יולדת דמתיא בן יונה או תור לחטאת משום דאיכא כבש בהדה אמר מר מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא כו' בשלמא מילה דכתיב [5]כי מולים היו כל העם היוצאים אי נמי מהכא [6]ואעבור עליך וארא'ך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי וגו' הרצאת דמים (י) דכתיב [7]וישלח את נערי בני ישראל אלא טבילה מנלן דכתיב [8]ויקח משה (יא) חצי הדם ויזרק על העם (יב) ואין הזאה בלא טבילה (יג) אלא מעתה האידנא דליכא קרבן לא נקבל גרים אמר רב אחא בר יעקב [1]וכי יגור אתכם גר (יד) אשר בתוככם (טו) וגו' ת"ר (טז) גר בזמן הזה צריך שיפריש רובע לקינו אר"ש כבר נמנה עליו רבן יוחנן בן זכאי ובטלה מפני התקלה אמר רב אידי בר גרשום אמר רב אדא בר אהבה הלכה כר"ש ואיכא דמתני לה על הדא דת"ר (יז) [2]גר תושב (יח) מותר לעשות מלאכה בשבת לעצמו כישראל בחולו של מועד ר"ע אומר כישראל בי"ט ר' יוסי אומר גר תושב עושה (יט) בשבת לעצמו כישראל בחול (יא) רש"א אחד גר תושב ואחד [עובד כוכבים] עבד ואמה התושבים עושין מלאכה בשבת לעצמן כישראל בחול (יב) מתני' (יג) אלו מביאין על הזדון כשוגג [3]הבא על שפחה ונזיר שנטמא ושבועת העדות ושבועת הפקדון (יד) חמשה מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה (טו) (טז) וחמשה מביאין קרבן עולה ויורד אלו מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה [3]הבא על שפחה ביאות הרבה (יז) ונזיר שנטמא טומאות הרבה: גמ' הבא על השפחה מנלן דת"ר (יח) וכפר עליו הכהן באיל האשם (יט) על חטאתו אשר חטא מלמד שמביא קרבן אחד על עבירות הרבה (כ) (באיל האשם) ונסלח לו מחטאתו אשר חטא (כא) (לעשות (כב) (שוגג כמזיד): נזיר שנטמא: מנלן (כג) דכתיב [10]וכי ימות מת עליו בפתע פתאום פתע זה שוגג וכן הוא אומר [11]אם בפתע בלא איבה הדפו וכן הוא אומר [12]ויאמר ה' פתאום אל משה (כד) תניא אידך (כה) פתאום זה (כו) מזיד וכן הוא אומר [13]ערום ראה רעה ונסתר ופתאים עברו ונענשו נכתוב קרא פתאום דמשמע שוגג ומשמע מזיד ומשמע אונס (כז) מזיד ואונס כדאמר ומשמע נמי שוגג דכתיב [14]פתי יאמין לכל דבר ולא נכתוב קרא פתע אי כתב קרא פתאום (כח) דמשמע שוגג ומשמע מזיד ומשמע הוא לגלויי עליה דפתאום דאונס (כט) ומזיד הוא דאפי' הכי חייב רחמנא: (ל) שבועת העדות: מנלן דת"ר (לא) בכולן נאמר ונעלם כאן לא נאמר ונעלם (לב) לחייב על (לג) (לד) (השוגג כמזיד): שבועת הפקדון: מנלן ,יליף (לה) תחטא תחטא משבועת העדות: חמשה מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה: קתני הבא על השפחה ביאות הרבה מנלן דת"ר וכפר עליו הכהן באיל האשם (לו) על חטאתו אשר חטא מלמד שמביא קרבן אחד על עבירות הרבה (לז) (לח) (באיל האשם) ונסלח לו מחטאתו אשר חטא לעשות מזיד כשוגג והא קרא כי כתיב במזיד כתיב אלא אימא לעשות שוגג כמזיד בעא מיניה רבי חנינא טירנאה מר' יוחנן (לט) הבא על חמש שפחות חרופות בהעלם אחת מהו חייב על כל אחת ואחת או אינו חייב אלא אחת אמר ליה חייב (מ) על כל אחת ואחת (מא) מאי שנא מחמש העלמות בשפחה אחת א"ל (מב) אין שפחה אחת גופין מוחלקין ה' שפחות גופין מוחלקין ומנלן דגבי (מג) שפחה גופין מוחלקין אמר ליה לאו אמרת גבי עריות (מד) לאשה ואשה גבי שפחה נמי כתיב [15]אשר ישכב את אשה שכבת זרע והיא

תוספות ויזרוק על העם. שתנו עולות הרבה ושלמים הרבה שהסקיף דמם לזרוק על כל אחד מישראל: **ואין** הזאה בלא טבילה. להכיא גר שבת בזמן הזה להתגייר על העם. שתנו עולות הרבה ושלמים הרבה שהסקיף דמם לזרוק על כל אחד מישראל: **ואין** הזאה בלא טבילה. להכיא גר שבת בזמן הזה נקטו: **כישראל** בי"ט. דנפיקה בעצלמא כתיב ביה ולא שביתה: **הלכה** בר"ש. דלמר בר ועבד ומתה תוספות שוטין מלאכה לעצמן כישראל בחול ודוקא לעצמן ולא לאחרים: **ה"א** כי מייתי קרבן בשוגג כו'. תימה מ"ש לכתוב קרא בשוגג.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שבועת וכו' אשם הס"ד ואח"כ מ"ש אשר חטא מדמלי למכתב:

גליון הש"ס

גמ' פתאום זה מזיד. ע' פסחים לב ע"ב תד"ה מעילה:

מוסף רש"י

והקריבו מה ת"ל. מעולת העוף כתיב והקריבו הכהן אל המזבח, מה ת"ל, הא כתיב והקריב מן הטורים וגו', ולימתוב מחייב ומלק הכהן אל המזבח (בבחים סה:). פרידין. גחלות (שם). ויזרוק על העם. הזאה הוא (יבמות מז:). צריך שיפריש רובע לקינו. רובע שקל הייטו חלי דינר והן דמי קן כתנן (לעיל ח.) עמדו קינין בן ביום כרבעמים, שהגר חייב בקרבן, כתמיעא ככם כגר יהיה, כאותוכם, מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים, דכתיב ולמי הדם זרק על המזבח, אף הם לא יכנסו אלא במילה וטבילה והרצאת דמים (באו) משקיר מילתא דסני ליה בעולת העוף, הלכך יפרש רובע לקינו, שמא יבנה בית המקדש בימינו ויקריבנו (ר"ה לא:). מפני התקלה. דלמא אתי לאתסויי מיניה (שם). בכולן נאמר ונעלם. בכל הכתובים בקרבן עולה ויורד, כגון שבועת פיקוי ושומאת מקדש נאמר ונעלם. כאן. בשבועת העדות, לא נאמר (שבועות לא:).

רבינו גרשום

עצמה קסבר מגדף היינו מברך את השם כלומר שפושט יד וכופר בעיקר. גורף קערה ולא חיסרה קסבר מגדף היינו עובד עבודת כוכבים משורר לע"ז גירף קערה שכפר בעיקר ולא חיסרה שלא פשט ידו בשם הקדוש: המפלת כמין בהמה חיה ועוף. שנאמר בהן יצירה כמו באדם: המפלת סנדל. ולד שנתקלקלה צורתו ושפיר מרוקם כדאמר במס' נדה תחלת בריתיה מראשו ב' עיניו כב' טיפי זבוב: או שליא. דאין שליא בלא ולד אלא שנימוח: והיוצא מחוהך. שהוציא החיה אברים אברים: מאי וכן שפחה פשיטא דהא איתתבי: הני מילי בדבר ששוה בין באיש בין באשה. כגון עשה שלא הזמן גרמא: ואין ידוע מה הפילה. אם נפל הפילה או רוח הפילה: אחת ממין פטור. בהללו דאמר לקמיה שפיר מלא מים וכו' ואין ידוע איזו ילדה מין פטור: מביאות. אינו נאכל אלא ישרף או יקבר: א"ר יוסי אימתי אינו נאכל בזמן שהלכו זז למזרח או למערב דאינן יכול להתנות אבל אם היו שתיהן עומדות כאן מביאות קרבן ונאכל דתמנו כל אחת אומרת לחברתה אם אני הפלתי מין פטור ואם חייב יהא חלקי נתון לך הלכך מביאין ונאכל: חד קרבן קנין וודאי חד קרבן דלעולה מייתי ודאי בלא תנאי משום דעולה דורון בעלמא הוא: ותחטאת העוף שנאכל לתתמיר מייתו בספק ותתנין: ומי אית ליה לר' יוסי תנאיה. והא תנן בהא מסכת בפרק זה שחיטה בחתיכה של חלב וחתיכה של חולין ר' שמעון אומר שניהן מביאין חטאת כו': מודה ר' יוסי במחוסר כפרה. כגון מתניתא' דיולדת דהיינו מחוסר כפרה דתמיין ומתנין: מ"ט התם. בחתיכה של חלב וחתיכה שומן של חולין מ"ט דתי' דאין מביאין חטאת אחת דהתם בעי ידיעה כו': כדקתני סיפא בההיא מתני' דדיר מחשיבה ר' יוסי אומר כל חטאת כו': מלא גנגים. גוונים בלא צורה: המפלת ליום ארבעים. לעיבורה שאין הוולד נוצר אלא לסוף מ"א יום: ויוצא דופן. כגון שנגממו כותלי בית הרחם ואח"כ יצא: תלד יתירא הוא לרבות לידה אחרת: ממקום שמזרעת. דרך חתם ממש: לאור ליל שמונים ואחד. בימי טהרה דיולדת נקבה מיירי: בית שמאי פוטרין אותה מקרבן שני דקסברי הואיל ולא הפילה בשעה שראויה להביא קרבן על הלידה הראשונה נפטרת בקרבן ראשון: וב"ה מחייבין. כדמפרשי טעמא אם שוה לו ליל מ"א ליום מ"א לטומאה דלדברי הכל צריכה למנות ימי טומאה וימי טהרה אחרים לא ישוה לו לילה ליום נמי לחייבו קרבן שני: שחל להיות בשבת יוכיח. שלא יצא בשעה שראויה להביא בה קרבן דאין קרבן יחיד דוחה שבת וחייב בקרבן: הדמים שאתם אומרים אם שוה לו לטומאה אינן מוכיחין שהמפלת בתוך מלאות דמיה טמאין דצריכה להשלים ימי טומאה של מפלת לאחר ל' ופטור מן הקרבן הואיל ותוך מלאות הפילה: (ב)הרי הוא אומר או לבת. דיתירא הוא דיכול למימר ובמלאת ימי טהרה תביא כבש אלא לחכי כתיב לרבות אור מ"א לקרבן: הוה שכיח. שהיה שכיח תלמידו: שבקיה. לבר קפרא ואתא ולמד מר' חייא שהיה גדול מן בר קפרא: פגע ביה. בר קפרא בר' אושעיא: בעא מיניה. ר' אושעיא זב שראה ג' ראיות בלילי שמיני בסוף ימי ספרו שבוים שמיני צריך להביא קרבן על זבות ראשון ועכשיו שראה בלילי שמיני ג' ראיות דמחוייב קרבן אחד הוא מה בית הלל אומרים בדבר זה כו': דקא מיתרי קראי אי לבת כדאמר. לא הדר ליה ר' אושעיא כלום מפני שצער היה לו שקרא לר' חייא רבו עייה בלשון גנאי ובבלאי שר' חייא עלה מבבל ולא רצה לקרותו בשמו: ש"ל. ר' אושעיא בר קפרא צריכים אנו לדבר עייה שאתה מגנה לפי שהוא יודע להשיב ולא אתה: נחזור על הראשונות דברים שאשאל. כלומר היינו כגון אמר מר הרי הוא אומר כו': מאי לאו תנאי הוא דהא דתניא מביא קסבר לילה אין מחוסר זמן. והיינו טעמא נמי דמפלת לילה, והא דתניא אם מביא דקסבר לילה מחוסר זמן. ובהא במפלת לאורו פ"א היינו טעמא דמחייבי דכתיב בו לבת לא לבת דכתיב אור פ"א והא דתניא מביא בזב בעל שתי ראיות דחזא מעיקרא קודם ספרו וכי הדר וחזא בלילי שמיני שלש כיון דלילה מחוסר זמן מצטרפי הני שלש בהדיין תרין קמאי וכטומאה חדא אריכתא דמיא ומייתי קרבן חד: והא דתניא אין מביא בזב בעל שלש ראיות. הוה מעיקרא דהא איחייב לזה בקרבן והשתא לא איצטרף לאיצטרופי הנך בתראי לקמאי וכיון דבשעת דחזא בתראי מחוסר זמן הוא אינו מביא אלא קרבן אחד: בזב בעל ב' ראיות מעיקרא פשיטא דמביא דמצטרפין: הא קמ"ל דזקא. דמצטרפין דראה בלילי שמיני דכבר חזץ לימי ספרו הוא והיינו טעמא דמצטרפין דלילה מחוסר זמן: אבל חזא ביומא דשביעי בתוך שמי ספרו לא מצטרפין ולא מייתי: דקסבר כל דאיה שהיא מחוסר. חשבון שני מחוסר אינה מצטרף להביא לידי קרבן דאמרינן התם (דחיילא) [דחזא] בשביעי אינה סותרת אלא יומה דויוסיף ויום אחד כנגדו: וליתנייה להא בבי חמשה מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה כלומר האי נמי מביא קרבן אחד על זיבות הרבה: לא פסיקא. ליה דא למיתני דהא אמ"ר יוחנן ראה אחת בלילה בליל יום שמיני ושתים בשמיני מביא שני קרבן כיון דרובא חזא בשעה שראוי להביא קרבן: תדע. דמצטרפי אחת

יכול שאני מרבה אפילו מנחה ת"ל כן תניא אידך [1]יעשה אשה ריח ניחוח לה' שומע אני כל שעולה לאישים אפילו מנחה [2]ת"ל כאשר תעשו כן יעשה מה אתם מיני דמים אף הם מיני דמים אי מה אתם עולה ושלמים אף הם עולה ושלמים ת"ל [2]ככם (ז) כגר יהיה לכם הקשתיו ולא (ח) (לדבר אחר) לקרבנותיכם רבי אומר ככם כאבותיכם מה אבותיכם לא [3]נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דם אף הם לא יכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים (ט) להביא פרידה אחת א"א שלא מצינו בכל התורה כולה: לא אמרו קן אלא להקל עליו: ולא והתניא [3]והקריבו מה ת"ל לפי שנאמר בתורים [34]והקריב שומע אני האומר הרי עלי עולת העוף לא יפחות משני פרידין ת"ל והקריבו [3]אפי' פרידה אחת חובה מיהא לא אשכחן והאיכא יולדת דמתיא בן יונה או תור לחטאת משום דאיכא כבש בהדה אמר מר מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא כו' בשלמא מילה דכתיב [5]כי מולים היו כל העם היוצאים אי נמי מהכא [6]ואעבור עליך וארא'ך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי וגו' הרצאת דמים (י) דכתיב [7]וישלח את נערי בני ישראל אלא טבילה מנלן דכתיב [8]ויקח משה (יא) חצי הדם ויזרק על העם (יב) ואין הזאה בלא טבילה (יג) אלא מעתה האידנא דליכא קרבן לא נקבל גרים אמר רב אחא בר יעקב [1]וכי יגור אתכם גר (יד) אשר בתוככם (טו) וגו' ת"ר (טז) גר בזמן הזה צריך שיפריש רובע לקינו אר"ש כבר נמנה עליו רבן יוחנן בן זכאי ובטלה מפני התקלה אמר רב אידי בר גרשום אמר רב אדא בר אהבה הלכה כר"ש ואיכא דמתני לה על הדא דת"ר (יז) [2]גר תושב (יח) מותר לעשות מלאכה בשבת לעצמו כישראל בחולו של מועד ר"ע אומר כישראל בי"ט ר' יוסי אומר גר תושב עושה (יט) בשבת לעצמו כישראל בחול (יא) רש"א אחד גר תושב ואחד [עובד כוכבים] עבד ואמה התושבים עושין מלאכה בשבת לעצמן כישראל בחול (יב) מתני' (יג) אלו מביאין על הזדון כשוגג [3]הבא על שפחה ונזיר שנטמא ושבועת העדות ושבועת הפקדון (יד) חמשה מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה (טו) (טז) וחמשה מביאין קרבן עולה ויורד אלו מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה [3]הבא על שפחה ביאות הרבה (יז) ונזיר שנטמא טומאות הרבה: גמ' הבא על השפחה מנלן דת"ר (יח) וכפר עליו הכהן באיל האשם (יט) על חטאתו אשר חטא מלמד שמביא קרבן אחד על עבירות הרבה (כ) (באיל האשם) ונסלח לו מחטאתו אשר חטא (כא) (לעשות (כב) (שוגג כמזיד): נזיר שנטמא: מנלן (כג) דכתיב [10]וכי ימות מת עליו בפתע פתאום פתע זה שוגג וכן הוא אומר [11]אם בפתע בלא איבה הדפו וכן הוא אומר [12]ויאמר ה' פתאום אל משה (כד) תניא אידך (כה) פתאום זה (כו) מזיד וכן הוא אומר [13]ערום ראה רעה ונסתר ופתאים עברו ונענשו נכתוב קרא פתאום דמשמע שוגג ומשמע מזיד ומשמע אונס (כז) מזיד ואונס כדאמר ומשמע נמי שוגג דכתיב [14]פתי יאמין לכל דבר ולא נכתוב קרא פתע אי כתב קרא פתאום (כח) דמשמע שוגג ומשמע מזיד ומשמע הוא לגלויי עליה דפתאום דאונס (כט) ומזיד הוא דאפי' הכי חייב רחמנא: (ל) שבועת העדות: מנלן דת"ר (לא) בכולן נאמר ונעלם כאן לא נאמר ונעלם (לב) לחייב על (לג) (לד) (השוגג כמזיד): שבועת הפקדון: מנלן ,יליף (לה) תחטא תחטא משבועת העדות: חמשה מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה: קתני הבא על השפחה ביאות הרבה מנלן דת"ר וכפר עליו הכהן באיל האשם (לו) על חטאתו אשר חטא מלמד שמביא קרבן אחד על עבירות הרבה (לז) (לח) (באיל האשם) ונסלח לו מחטאתו אשר חטא לעשות מזיד כשוגג והא קרא כי כתיב במזיד כתיב אלא אימא לעשות שוגג כמזיד בעא מיניה רבי חנינא טירנאה מר' יוחנן (לט) הבא על חמש שפחות חרופות בהעלם אחת מהו חייב על כל אחת ואחת או אינו חייב אלא אחת אמר ליה חייב (מ) על כל אחת ואחת (מא) מאי שנא מחמש העלמות בשפחה אחת א"ל (מב) אין שפחה אחת גופין מוחלקין ה' שפחות גופין מוחלקין ומנלן דגבי (מג) שפחה גופין מוחלקין אמר ליה לאו אמרת גבי עריות (מד) לאשה ואשה גבי שפחה נמי כתיב [15]אשר ישכב את אשה שכבת זרע והיא

תוספות ויזרוק על העם. שתנו עולות הרבה ושלמים הרבה שהסקיף דמם לזרוק על כל אחד מישראל: **ואין** הזאה בלא טבילה. להכיא גר שבת בזמן הזה להתגייר על העם. שתנו עולות הרבה ושלמים הרבה שהסקיף דמם לזרוק על כל אחד מישראל: **ואין** הזאה בלא טבילה. להכיא גר שבת בזמן הזה נקטו: **כישראל** בי"ט. דנפיקה בעצלמא כתיב ביה ולא שביתה: **הלכה** בר"ש. דלמר בר ועבד ומתה תוספות שוטין מלאכה לעצמן כישראל בחול ודוקא לעצמן ולא לאחרים: **ה"א** כי מייתי קרבן בשוגג כו'. תימה מ"ש לכתוב קרא בשוגג.

(א) תוס': גר או אשר בתוככם לדורותיכם כתיב: (ב) דת"ר גר תושב שקבל עליו ז' מצות ולא שבת מ"מ החמירו בו שלא עשה מלאכה לאחרים אלא לעצמו כדמפרש הכא למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה. תוס': (ג) תושב עושה מלאכה תיבות מותר לעשות נמתק: (ד) עושה מלאכה בשבת: (ה) עי' בחדושין: (ו) בחול אמר בר אידי בר נחמן אמר רב אדא בר אהבה הלכה כר"ש: (ז) הראש לפני ה' על: (ח) לעשות מזיד כשוגג: (ט) מ"ל דת"ר וכי חיבת דכתיב נמתק: (י) משה ואל אהרן תניא: (יא) אונס אונס ומזיד כדאמר: (יב) פתאום אף על גב דמשמע: (יג) כ' עי' בחדושין: (יד) על המזיד כשוגג: (טו) השאשם לפני ה' על: (טז) הרבה ונסלח תיבות באיל האשם נמתק: (יח) הבא על חמש שפחות חרופות בהעלם אחת מהו השתא לא משמע ליה דגופין מחולקין בשפחה חרופה וכו"ע א) גופן לאו מחולקין הבעי ליה בחמש העלמות דהא פשיטא דבשפחה אחת בחמש העלמות דלא מחייב אלא אחת. תוס': (יט) עי' בחדושין: (כ) ע"ל שפחה אחת אין גופין: (כא) דגבי שפחות גופין אות ה' נמתק: (כב) תיבת להפרוס נמתק: (כג) נפש הס"ד ומה"ד עבד ואמה התושבים כגון לקח עבד ופסק עמו שלא למול אל שכירין בעצלמא שלא קבלו עליהם שום דבר הס"ד ומה"ד מתני': (כד) לגלות על פתאום הס"ד: (כה) מנחה אומר ר"י היינו מנחת נסכים שאינה נקמצת וכולה לאישים דאי במנחת נדבה הרי היא נקמצת ושריה נאכלת לכהנים הס"ד: (כו) איתרבאי לעולת בהמה לא כ"ש: (כז) מצרים. הרא"ש מ"מ גם מתחילה נימולו להכנס בברית המקום אשר כרת את אברהם וביציאת מצרים הוסיפו טבילה (והמציאות) [והרצאת] דמים. ע"כ: (כח) תיבות לעיל בעי נמתק: (כט) עצמו ואין לחוש דהכא פסק דהלכה כר"ש:

(ל) מוקי ל"ל מי נמי תבעי לה מי גופין מתלקין בחמש וכו'.

(ל) ע"כ שיך לדף ז' ע"ב

תורה אור השלם

1. וְכִי יָגוּר אִתְּכֶם גֵּר אוֹ אֲשֶׁר בְּתוֹכְכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כֵּן יַעֲשֶׂה: במדבר טו יד
2. הַקָּהֵל חֻקָּה אַחַת לָכֶם וְלַגֵּר הַגָּר חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם כָּכֶם כַּגֵּר יִהְיֶה לִפְנֵי יְיָ: במדבר טו טו
3. וְהִקְרִיבוּ הַכֹּהֲן אֶל הַמִּזְבֵּחַ וּמָלַק אֶת רֹאשׁוֹ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה וּנְמֻצֶה דָמוֹ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא א טו
4. וְאִם מִן הָעוֹף עֹלָה קָרְבָּנוֹ לַיְיָ וְהִקְרִיב מִן הַתֹּרִים אוֹ מִן בְּנֵי הַיּוֹנָה אֶת קָרְבָּנוֹ: ויקרא א ב
5. כִּי מֻלִּים הָיוּ כָּל הָעָם הַיֹּצְאִים וְכָל הָעָם הַיְלֻדִים בַּמִּדְבָּר בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם לֹא מָלוּ: יהושע ה ה
6. וְאֶעֱבֹר עָלַיִךְ וְאֶרְאֵךְ מִתְבּוֹסֶסֶת בְּדָמָיִךְ וָאֹמַר לָךְ בְּדָמַיִךְ חֲיִי וְאֹמַר לָךְ בְּדָמַיִךְ חֲיִי: יחזקאל טז ו
7. וַיִּשְׁלַח אֶת נַעֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זְבָחִים שְׁלָמִים לַיְיָ פָּרִים: שמות כד ה
8. וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַדָּם וַיִּזְרֹק עַל הָעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה דַם הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת יְיָ עִמָּכֶם עַל כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: שמות כד ח
9. וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן בָּאֵיל הָאָשָׁם לִפְנֵי יְיָ עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח לוֹ מֵחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: ויקרא יט כב
10. וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פֶּתֹאם וְטִמֵּא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ: במדבר ו ט
11. וְאִם בְּפֶתַע בְּלֹא אֵיבָה הֲדָפוֹ אוֹ הִשְׁלִיךְ עָלָיו בְּלִי בְּלֹא צְדִיָּה: במדבר לה כב
12. וַיֹּאמֶר יְיָ פִּתְאֹם אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן וְאֶל מִרְיָם צְאוּ שְׁלָשְׁתְּכֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלָשְׁתָּם: במדבר יב ד
13. עָרוּם רָאָה רָעָה וְנִסְתָּר וּפְתָיִים עָבְרוּ וְנֶעְנָשׁוּ: משלי כב ג
14. פֶּתִי יַאֲמִין לְכָל דָּבָר וְעָרוּם יָבִין לְאַשְׁרוֹ: משלי יד טו
15. וְאִישׁ כִּי יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה שִׁכְבַת זֶרַע וְהוּא שִׁפְחָה נֶחֱרֶפֶת לְאִישׁ וְהָפְדֵה לֹא נִפְדָּתָה אוֹ חׇפְשָׁה לֹא נִתַּן לָהּ בִּקֹּרֶת תִּהְיֶה לֹא יוּמָתוּ כִּי לֹא חׇפְשָׁה: ויקרא יט כ

שיטה מקובצת

(א) ככם. עי' תוס' נמתחות (דף סב ע"ב): (ב) תיבות לדבר אחר נמתק: (ג) דמים ס"ש אי מה אבותיכם בדם עולה וזבחים שלמים אף הם כו' ת"ל ועשה אשה ריח ניחוח לה' אמרת צא וראה דמה מין דמים שכולה לאישים ואין לך הימנו היתר אי אתה מוצא אלא עולת העוף ע"כ: (ד) עי' בחדושין: (ה) משה את הדם תיבת חצי נמתק: (ו) טבילה. גליון בלא טבילה לפניה כדי לקבל ההזאה.

והיא שפחה לחלק על כל שפחה ושפחה. פירוש דהכא בעינא לחלק מתמטו ביום אחד מתמע דפסיעה דחייב גבי שתטה ואח"כ שתט בגיר משום דגופין מוחלקין אע"ג דליכא קרא וכן לקמן בפרק אמרו לו (דף יח.) דאמרי שבמתו כי גופין דמיין:

תורה אחת למצורעים הרבה. ובמורת כהנים מפיק ליה מדכתיב וכבסה אחת מלמד שמביא אחת על נגעים הרבה ומוחאת תהיה מורת דליק מורה אחת לכל מצורעין לפי שמלינו שחלק הכתוב בטומאותיהם ובטבועותיהם: **מפלת תאומים איצטריכא ליה.** קס"ל במפלת תאומים מודה רבי יהודה לרבנן דלא קס"ל מפלת תאומי' למלן קתני לה אי רבנן פסיעה (ג) ואי לר' יהודה הא מודה לרבנן ל"ש:

נזירות טהרה משביעי חיילא. הלכך כי נטמא תרי זימני בשביעי הוו להו טומאות הרבה דהא אתמלא נזירות דטהרה ולענין קרבן לא מחייב אלא אחד אחד דלא יצא אדם זה לשעה (ד) רלוייה לקרבן: **וקיים אם ראשו.** שנזירות טהרה חלה עליו. יום תגלחתו כו': **מתני' המקנא לאשתו כו'.** מביא מנחת שעורים אחת על כולן כשהוא משקה: **שנתנגע נגעים הרבה.** כגון שספר שבעה ולא הספיק להביא קרבנותיו עד שנתנגע וכן שניה וכן שלישית: **הביא לפרין.** אותן שתי לפרין מיות אחת לשתיטה ואחת לשילוח ולאו קרבן ניכו: **לא עלו לו.** קס"ל דהאי לא עלו לו משום שצריך לחזור ולהביא לנפשו שתי לפרין לכל נגע ונגע על שביא מעלה אבל הביא לפרין ותמאתו ונתנגע אין צריך להביא לכשיטהר על נגע ראשון: **גמ' והאמרת אינו מביא אלא קרבן אחד.** על נגעים הרבה אלמא חד נרעת אריכתא היא ואמאי מחייבת ליה לאתויי לפרין לכל נגע: **ולאקבועיה בעניות כו.** וה"ק ולא עלו הלפרין ליקבע בעניות ובעשירות דאם היה עני בשעת הבאת לפרין והעשיר צריך להביא קרבן עשיר ואם היה עשיר והעני מביא עני בדלות עד שיביא חטאתו דבתר חטאת אזלינן בין בעניות בין בעשירות: **אשר לא תשיג ידו.** בשעת טהרתו יביא בעניות אע"פ שהעשיר: **ר"ש סבר.** הלי טהרתו הייו דבר המכפר חטאו דעל ז' דברים נגעים באין במסכת ערכין (דף טז.): **דבר המכשירו.** אסם שמדמו נותנין על בהונותיו מכשירו בקדשים: **לפרין.** גורמין לו תחלת טהרתו שמדם הלפור מזין עליו: **מתני' האשה שילדה ולדות.** וקא מפרש כילד כגון שהפילה לאחר שבועיים (ה) דטומאה ושמשה ונתעברה והפילה נקבה לאחר מ' של ילדת הולד דהייהו ג"ד לילדה ראשונה וחזרה והפילה לסוף ג"ד של זו (ו). ולהכי נקט נקבה דבזכרים ליכא למימר הכי דאי הפילה בתוך מ' דזכר מיא בעלמא הוא (ז) הלי שני דאין הולד עולה עד יום מ': **ומפלת תאומים.** אפילו זכרים כגון שנתעברה ג' והפילה אחד לאחר מ' והשני נשתהה ולא בתוך ימי טוהר הראשון ושליש בתוך ימי טוהר דשני (ח) (ט) מביאה קרבן אחד על הטמאין ופטורה: **ר' יהודה.** פליג בין אולדות בין אתאומין ואמר מביאה קרבן אחד על הראשון על הולד הראשון ולא על השני שנולד בתוך מלאת של ראשון ומביאה על האשון אם יהיה הולד הראשון (ט) דלא אמרינן מלאת לשני דכמאן דליתיה דמי הואיל ונולד תוך מלאת (ט) דלא אמרינן מלאת לשני דכמאן דליתיה דמי הואיל ונולד תוך מלאת (ט) (מ') מלאת של שלישי אבל שלישי לא נולד תוך מלאת דראשון דהא עברו ימי טומאה דראשון (ט) (שילדת שני וטומאתו ושילדת שלישי) דהוי טפי מפ' לראשון ומבאה אינה מביאה אלא קרבן אחד אלא מעתה אכלה (ט) דם וילדה ה"נ דאין מביאה אלא קרבן אחד אימא הכי יכול (ט) על הלידה שלפני מלאת ועל הלידה שלאחר מלאת (ט) ת"ל זאת: הפילה בתוך שמונים כו': כשתמצי לומר לדברי ר' יהודה ולד ראשון גורם ומולד ראשון מונה לדברי חכמים ולד שני גורם ומולד שני מונה כשתמצי לומר פשיטא (ט) הכי איתא מפלת תאומים איצטריך ליה ס"ד אמינא במפלת תאומים מודה רבי יהודה לרבנן קמ"ל (ט) איבעיא להו בטומאה

תוספות תורה אחת לקינויין הרבה. פירוש דבסוטה אמריגן לרבנן אין אשה שוטה ושוטה ולר' יהודה בשם אחד ושני בועלים אינה שוטה וכיון דאינה שוטה למאי אלינעריך דלא מייתי אלא קרבן אחד:

מוסף רש"י

נזירות דטהרה משביעי הוא דהיילא. מיד שנטמא ופסל שנעשה לאזור ולהתחיל מיד טהרה, מז' מילא, ומשכחת לה דמביא קרבן אחד על טומאות הרבה, כגון שנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי, דמיון דבשביעי טהור הוה הוו לכו ג' טומאות, וקרבן אחד הוא מביא ולא על כל טומאה טומאה וטומאה, משום דבשתי טומאות הלשונות לא יתה שעה לחייב לבביא קרבן, דאין הבאת קרבן אלא בשמיני, אלבך אינו מביא אלא על האחרונה. לחכי נקט תרי זימני נטמא כו', דמהיל אב' טומאות משום דתני בשביעי מביא אלא קרבן אחד דאי רבי כיון דאמר רבי אינו מביא אלא קרבן אחד דאי רבי כיון דאמר רבי דנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי כולה טומאה אריכתא היא אי דנטמא בשמיני וחזר ונטמא בשמיני כיון דיצאת שעה שראוייה להקריב אינו מביא אלא קרבן אחד דאי רבי

בטומאה מה לי א"ר יהודה. מי אית ליה מלאת לשני לענין ימי טוהר [כ"ה]: **לא קאמר ר"י אלא לענין קרבן.** הוא דלית ליה מלאת לשני הואיל וכתוב זמן קרבן ראשון גולד: **אבל לענין טומאה וטהרה.** מונה לעצמו לבד אותן של ראשון ונקראין ימי הטומאה על שמו ומסולקין ממלאת של ראשון: [כ"ו] **ומיפסקא טומאה דשני.** אם ימי טוהר של ראשון וממלא ימי טוהר דראשון דהא מלאת ג"א דלא מלינן ליה לר' יהודה דהוה עיקר והדר מני שמונים [כ"ז] ימים ימי טוהר לשני: **אי דלמא חומרא אית ליה.** לאפוקי לקרבנות [כ"ח] ויהיב ימי טומאה וימי טהרה לשני משעת לידתה ואילך ומעובכת לאוכל בקדשים עד מלאת ימי טומאה וטהרה אבל קולא לית ליה לחומרא ימי הטומאה נקראין על שמו דשני להיות גומרין) השלמה לראשון תחתיהן דהא מילתא קולא היא להאריך טוהר דמיה וקולא לית ליה והא ליכא למימר דליהוי שני בטל לגמרי מתורת מלאת דהא נמי קולא היא דהא [כ"ט] אם כן מכשרת לאכול טבולת יום בקדשים ועל כרחין בעית למימר דמיה ימי טוהר לשני הלכך אי יהבת לראשון השלמת ימי טוהר קולא היא: **שוחטין.** את הפסח וזורקים עליו ביום מ' לזכר: קס"ד ביום מ' דימי טוהר דזכר: **והוינן בה עד לאן עמאה היא.** דמחוסרת כפרה [ל"א]: **אמר רב חסדא הא מני ר' יהודה היא דאמר ולד שני כמאן דליתיה דמי.** ומוקים הא מתניתא ביולדת תאומים ביום אחד ושני למחר דמי' דשני הוי מ"א לראשון ויום ראויה להביא קרבנה על הראשון ומשמועין דשוחטין עליה [ל"ב] ואפי' מחוסרת כפרה ולאחר שחיטת הפסח תביא כפרתה [ל"ג] ותאכל לערב הפסח אלמא ולד שני כמאן דליתיה להיות מעכב עליה שתהא מונה לו וימשכו ימי טוהר שלה עד למחר: **ואי אמרת בטומאה סבירא ליה לר' יהודה כמאן דליתיה דמי.** לגרוס ימי טומאה שלו [ל"ד] השלמה לימי טוהר של ראשון היכי שחטינן לאוקמה נמי לא מצינא מליא אלא הכי גרס להאריך ימי טוהר של ראשון יום אחד שהולד השני גרס להאריך שמיני לראשון הוא שביעי לשני ומימי טומאתו הוא והפסיק מניינו של ראשון וצריכה להשלימו ועד יום מ' ושניים לראשון אינה ראויה להביא כפרתה אלא לאו ס"מ כמאן דליתא [ל"ד] דמי ועולין ימי טומאה וטהרה [ל"ה] שלו למנין ימי טוהר של ראשון: **לעולם אימא לך דו.** והיינו בריתא לאו בולד שני מיתוקמא [ל"ו] אלא בכל ולדות דעלמא ודקשיא לך הא לאוקמה נמי מחוסרת כפורים היא בפסח הבא בטומאה עסקינן דנטמא

ג) תוס' דפסחים פ"ז ה"ק, ב) נ"מ והוגון בה, ג) בכורות לב. פסחים סז. לה:, ד) [זבחים ח: וסם לה: רבה וכן בכש"י ותוס' שם אבן בתוס' זבחים לב: ד"ה וכ' יוחנן וכו' מוכח דגרסי רבא], ה) נדה ב, ו) [שם כא: כב: לח. סו:], ז) [נדה כח. וש"ע], ח) בס"ל: גורמין, ט) דרבנן לולד שני מונין מ' מו לא כו'. רש"ק, י) [פרשת מוציא מ' פ"ב],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה סוף סוף לא מצאתם סכי. נ"ב לאמר תרלת דנאלמו ימי שניים קודם דנאלמו ימי ראשונים דהכי עכשיו שלמין שמונים כו'. (ב) בא"ד וסיון דמנינן לולד שני דרבנן לא משכחת מפוחרין:

גליון הש"ם

גמ' קמ"ל דאפשר לפתיחת הקבר בלא דם. מדברי הרשב"ם בתה"ש הובא בב"י רסו' קלד מבואר דסי' לו הגי' כאן קמ"ל ולד דנגמר לוזמו מפתח טפי: פתוח ממי לא נפתח טפי:

מוסף רש"י

פסח הבא בטומאה. שנטמא? רוב לבור ממת ועשו פסח בטומאה, לא יאכלו ממנו זבים וזבות נדות ויולדות. אע"ג דתלמי ליה טמאי מתים (בכורות לא.) דבני עמה לעפש מעיב אש, אש מחמה ואין ליבור מדמין, אבל בני זיבה אף ליבור מדמין (פסחים צה: ובבני"ז שם ס"ז). מחוסר כפורים דזב כזב דמי. הוא הדין למלוכת אלא עד מנייהו נקט, מחוסר כפורים מזב דמי לענין קדשים אלא הוסר אלו הוסר ליה כמלוי לא עבל, ואם אבלו מייב כרת אם אם נגע בהו מיומאן לאמות בהן לאמות ושני (בבחים יז:).

רבינו גרשום

דקתני נזיר אע"ג דלא צריך למישריה בקדשים אלא בחולין ניתני נמי נזיר טמא דצריך קרבן למישרייה ביין קא סבר ר' אליעזר נזיר טמא כי מייתי קרבן לאו נזירות דטהרה כדכתיב והימים הראשונים יפלו ואסור ביין עד שיגמור נזירות דטהרה הלכך לא תני נזיר טמא: עד שיביא קינו. שתי פרידין: אם הביא אחת שחרית אוכל בקדשים לערב ויכול להביא האחרת אפי' לאחר זמן: אם הביא חובתו מן הבהמה. אפי' בהמה אחת לעולה יצא אפי' בהמה אחת לעולה ושלמים יצא: ולא אמרו קן. שתי פרידין אלא להקל עליו אבל אם רצה להביא בהמה יביא: מה אתם. כשנכנסתם לברית ולמצות עולה ושלמים כדכתיב וישלח את נערי בני ישראל וגו': לעוף. לקינין איתרבי משום דכתיב כדאמרינן לקמן: לעולת בהמה. אחת לא כל שכן: מינעו קרא כן יעשה והתם לא הוה מנחה: הוי אומר זו עולת העוף דבעולת בהמה עורה לכהנים ואילו בעוף אפי' מוראה ונוצה אסור בהנאה דהא נבלעין במקונן: [ו]דבי אומר ככם כאבותיכם מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים רבי לית ליה דר' אליעזר בן יעקב דלמיכל בקדשים מייתי קרבן אלא קסבר לא מייתי אלא לאכשורי נפשיה בקהל שלא מצינו בכל התורה כולה אלא ב' פרידין: והקריבו הכהן אל המזבח שנאמר בנדבת העוף מה ת"ל והלא כבר נאמר והקריב מן התורים: שומע אני שלא יפחות משנים דמיעוט תורים שנים: חובה מיהא לא אשכחן. דאתיא פרידה אחת והני דגר חובה ניגוהו: בדמיך. בדם פסח דום מילה: טבילה מגלן. דכתיב ויקח משה את הדם ויזרוק על העם היינו הזאה דגמירי דאין הזאה בלא טבילה (דגמירי) דהכי כתיב והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי וחטאו ביום השביעי וכבס בגדיו: לדורותיכם כתיב דאפילו לדורותיכם

ל) ע"כ שיין לקף ת ע"ב

בטומאה מה לי א"ר יהודה מי אמרינן עד כאן לא [ל] קא"ל ר' יהודה ולד שני כמאן דליתיה דמי אלא לענין קרבן כיון דלא יצאה [מ] שעה שראויה להקריב בה קרבן הואיל וכן ולד שני כמאן דליתיה דמי [נ] אבל לענין טומאה וטהרה אימא סבירא ליה כמאן דאיתיה דמי ומפסקא טומאה דשני וממלא יומי טהרה דראשון והדר מונה יומי טהרה לשני [ס] או דלמא לרבי יהודה חומרא הוא דאית ליה אבל הכא קולא הוא וקולא לית ליה אמר רב הונא מסורא ת"ש

ביום מ' ליצירת זכר. קף שמין יכולין לידע יום מרבעים ליליה דהלא שכבת זרע שוהה לקלוט פעמים עד שלשה ימים ומיהו שמואל היה בקי כדאמרינן פרק המפלת (נדה כה:) שמני שמואל דרב גוריה:

קא משמע לן. פירוש אפשר לפתיחת הקבר בלא דם וכי פסיק בשאלתות דרב אחאי [י] מהאי הכא מדשמטין וזורקין:

מכלל

[ס] יולדת [א] שוחטין וזורקין עליה ביום מ' לזכר וביום שמונים לנקבה [פ] [ב]עד כאן טמאה היא ואמר רב חסדא הא [ו] מני ר' יהודה הוא דאמר ולד שני כמאן דליתיה דמי [ז] ואי אמרת בטומאה ס"ל לר' יהודה ולד שני כמאן דאיתיה דמי היכי שחטינן עליה ביום מ' לאורתא נמי לא מצינא אכלה אלא לאו שי"מ לטהרה ולטומאה [ח] ס"ל לרבי יהודה ולד שני כמאן דליתיה דמי לעולם אימא לך לטומאה ולטהרה סבירא ליה לרבי יהודה דולד שני כמאן דאיתיה דמי [ט] וכי תניא ההיא בפסח הבא בטומאה ומי אכלה והתנן [י]ב[כ]פסח הבא בטומאה לא יאכלו ממנו זבים וזבות נדות ויולדות ההיא [כ] לא אכלי כי לא טבילן כי תניא ההיא דשוחטין וזורקין עליה דהא טבלה א"ה משמיני דיליה הוא דחזיא משמיני לא חזיא [ל] [ג]קסבר טבול יום דזב כזב דמי אי הכי ביום מ' נמי לא חזיא [מ] לאי ביום מ' חזיא [ד]קסבר מחוסר כפורים דזב לאו כזב דמי ולרבא [ה]דאמר מחוסר כפורים דזב כזב דמי הא [ו] מתנייתא היכי מתרץ לה אמר רב אשי רבא [ז] מתרץ לה ביום מ' ליצירת זכר וביום שמונים ליצירת נקבה ור' ישמעאל היא [ח] דאמר לזכר מ' ואחד לנקבה שמונים ואחד [ט] סוף סוף תיפוק לי דטמאה היא משום נדה בלידה יבישתא [י] אי הכי מאי למימרא מהו דתימא [כ] אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם [ל] קמ"ל [מ] דאפשר לפתיחת הקבר בלא דם א"ר שמעיה ת"ש [1] ששים [נ] יכול בין רצופין בין מפוזרין ת"ל יום מה יום [ס] רצוף אף ששים כולן רצופין מני [פ] אלימא רבנן מי אית לרבנן מפוזרין אלא לאו רבי יהודה היא ומדקא יהיב לה ששים רצופים בהדי הדדי ש"מ חומרא אית ליה לר' יהודה קולא לית ליה לא [צ] לעולם רבנן היא והכא במאי עסקינן [ק] ליולדת זכר מתוך שמונים של נקבה סוף סוף שלמין יומי דקדמאה ועד [ר] כאן דבתראה לא שלמין דהא רבנן [ש]לולד שני מנו אלא משכחת לה לרבנן ביולדת תאומים נקבה קדמייתא וזכר בתראה וכגון דילידתיה לזכר בתראה בעשרים ליומי טהרה דבעיא מינקט ליה שבעה יומי טומאה דלידה [ת] תאומים נקבה וה"ק יכול היכא דילדה תאומים נקבה מעיקרא וזכר לבסוף תפסיק טומאה דלידה במיצעי ונימני לה ששה וששים מפוזרין ת"ל יום מה יום כולו רצוף אף ששים כולם רצופין אמר אביי ת"ש [2] שלשים יכול בין רצופין בין מפוזרין ת"ל יום מה יום כולו רצוף אף שלשים רצופין מני הא אלימא רבנן ומי אית להו לרבנן מפוזרין

רוב הקהל ואשתרלי טומאה לגביה: **לא יאכלו ממנו כו'.** דכי אשתרלי טומאה בגבור לגבי טומאה מת אשתרלי דכתיב (במדבר ט) איש כי יהיה טמא לנפש וגו' ועולה דרשינן (פסחים דף סו:) איש נדחה לפסח שני ואין גבור נדחין אלא עושין בטומאה: **לא יאכלו בדלא טבלו.** דלא פסקו מזיבה או פסקו ולא ספרו ז' ולא טבלו אבל יולדת ביום מרבעים היא טבלה בשמיני לילדתה: **א"ר.** אמתי נקט יום מ' לזכר או שמונים לנקבה משמיני לילדתה נמי חזיא: [מ] **ביום מ' נמי לא חזיא.** אפי' לאורתא דהא מיתקרא כפרה [מא] ונקט"ד המוסר כפורים דזב כזב דמי בטומאה: הא דרבא בשמיטת קדשים בתחילת פ"ב (זבחים יח:): **אמר רב אשי רבא.** לא מתרץ לה [מב] ביום מ' דימי טוהר כלל אלא הכי מוקים לה ביולדת ביום מ' לגרייתה ולדה שני דלא מלאמר בפרק המפלת תחיכה (נדה ל.) בריית נקבה לפ"ל: **יבשתא.** בלא דם: **הקבר.** רחס: [מג] **יכול בין רצופין.** כגון אלא הפילה בינתיים: **בין מפוזרין.** כגון אם הפילה לסוף ס"ד יכול יפסיקו לה [מד] טומאת הנפל ויטלימו לה ששים יום של טהרה לילדה הראשונה לבד מימי טומאת הנפל המפסיקין בינתיים: **תלמוד לומר יום מה יום כולו רצוף.** אם טמא טמא ואם טהור טהור אף ששים יום [מה] כולם רצופים לטהרה: **מי אית להו מפוזרין.** הא מוולד שני מגיע ולא משלמנו ימי טוהר דראשון אלא אחר אחרון הולכין אלכך לא משכחת להו מפוזרין לעולם: **אלא לאו ר' יהודה היא.** דאית ליה ימי טוהר דראשון [מו] דלדידיה ראשון עיקר לענין קרבן ואשמועי' הכא דלענין טומאה וטהרה לית ליה ימי טוהר דראשון דא"כ לא משכחת לה מיהוסין רצופין אלא משני מגיע [מז] וש"מ חומרא בעלמא אית ליה במתני' לאפוקי קרבנות ולענין קרבן לחודיה הוא דמני דראשון אבל לגבי טומאה לה הבלים בין מפוזרין לית ליה [מח] דקולא היא דהדר בעיא למיתב ימי טוהר לשני: **לעולם רבנן היא.** וה"ד מפוזרין ביולדת זכר בתוך שמונים של נקבה שימי טוהר של זכר כלין קודם לשמונים דנקבה דראשונה ובכה"ג דימי טוהר של שני כלין קודם לימי טוהר דראשון לית להו לרבנן דמוולד שני לימנו ובעיא לאשלומי ימי טוהר דראשון ואמת קרא לאשמועינן דלא משלימין לבתר פ' לילדה לראשונה שבעה כנגד ז' ימי טומאה דזכר שהפסיקו בינתיים אלא משני מונה: **סוף סוף.** לא משכחת הכי [מא] דשלמין שמונים דנקבה קמייתא ועד [מב] כאן מ' דזכר לא שלמין דלא משכחת לידת זכר עד נ"ד דנקבה ס"ד דטומאה דנקבה ומ' דילידת הזכר ג' וכיון [מג] (דרבינן לוולד שני משום דלא) משכחת מפוחרין: **ביולדת תאומין.** שנתעברו: [מד] **נעשרים לימי טהרה.** עשרים לאו דוקא דהוא הדין לגבי מהכי או טפי מהכי:

תוספות וקולא לית ליה. דהשלים ימי טוהר לראשון (ימי טוהר לראשון) במספר ימי טומאת הנפל פירש"י ובאמת נמי אינו בטל לגמרי דהוי קולא דמכשרת לאכול בקדשים להכי בעי למיתב ימי טוהר לשני כו' ואין נראה מדמייתי עלה שוחטין וזורקין כו' ובעי למפשט מינה דולד שני כמאן דליתיה דהשתא אי יהבת לראשון ימי טוהר לשני אמאי בעי לאשלומי ימי טוהר דראשון ואמת קרא לאשמועינן דלא משלימין לבתר פ' לילדה לראשונה שבעה כנגד ז' ימי טומאה דזכר שהפסיקו בינתיים אלא משני מונה: **סוף סוף.** לא משכחת הכי (א) דשלמין שמונים דנקבה קמייתא ועד [מב] כאן מ' דזכר לא שלמין דלא משכחת לידת זכר עד נ"ד דנקבה ס"ד דטומאה דנקבה ומ' דילידת הזכר ג' וכיון (ב) (דרבינן לוולד שני משום דלא) משכחת מפוחרין: **ביולדת תאומין.** שנתעברו: [מד] **נעשרים לימי טהרה.** עשרים לאו דוקא דהוא הדין לגבי מהכי או טפי מהכי:

בח א מיי' פ"א מהל' ממזרים כפרה הל' ה וכ"מ ד"ה מ"ר:
בט ב מיי' פ"ד מהל' ביאת מקדש הל' יב ופ"ו מהל' ק"פ הל' ח:
ל ג מיי' פ"ו מהל' ק"פ הל' ג וכ"מ מ"ר:
לא ד מיי' שם הל' ד וכ"מ מ"ר:
לב ה מיי' פ"ז מהל' איסורי ביאה הל' ט:

תורה אור השלם

1. וְאִם נֶפֶשׁ תֵּלֵד וְטָמְאָה שִׁבְעִים בְּנִדָּתָהּ וְשִׁשִּׁים יוֹם וְשִׁשֶּׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל דְּמֵי טָהֳרָהּ: ויקרא יב ה
2. וְשִׁלְשִׁים יוֹם וְשִׁלְשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בְּדְמֵי טָהֳרָהּ בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגָּע וְאֶל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד מְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ: ויקרא יב ד

שיטה מקובצת

(א) לא קאמר ר' תיבות קא"ל נמחק: (ב) יצאה בשעה שראויה: (ג) [ד] עי' בהדושין: (ה) לנקבה וקשיא לן ביום מ' לזכר ויום פ' לנקבה עד: (ו) הא. ס"א הא מתניתא תניא ור' יהודה היא: הא מני ר"י היא דאמר כר. והא דקתני יולדת שוחטין וזורקין עליה ביום מ' לזכר דפ' לנקבה בתאומים איירי וכגון שילדה ולד שני למחרתו של ראשון וביום מ' לזכר דפ' לנקבה דקתני אשני קאי דהיינו פ"א ומ"א לראשון ולשני כמאן דליתיה דמי. תוס': (ז) ואי אמרת כו' אלא ש"מ לטומאה ולטהרה ס"ל לר"י דולד שני כמאן דליתיה דמי. ופי' ולא מצינו טהרה לשני כלל והיינו כלישנא בתרא דאי (דילמא) [נימא] כפי' (רש"י) [ר"י] ולפרש"י לא פשיט מה דמיבעיא ליה. תוס': (ח) ולטומאה נמי ס"ל: (ט) כי תניא ההיא בפסח הבא בטומאה. ויום מ' לאו דוקא ולקמן פריך ליה. תוס': (י) ההיא דלא אכלן כי: (יא) חזיא דקסבר טבול: (יב) חזיא דהא מחסרה כפרה לאי ביום מ' חזיא דקסבר מחוסר: (יג) הא מתניתא היכי אות י' נמחק: (יד) עי' בהדושין: (טו) סוף סוף תיפוק לי דטמאה משום נדה. מצי לאוקמא דקיימא בימי זיבה וילדה בקושי ויש קושי לנפלים. תוס': (טז) עי' בהדושין: (יז) קמ"ל אר"ש תיבות דאפשר לפתיחת הקבר בלא דם נמחק: (יח) עי' בהדושין: (יט) יום כולו רצוף: (כ) [ל] עי' בהדושין: (כא) עסקינן ביולדת זכר בתוך שמונים של: (כב) ועד כען דבתראה לא שלמין ובהא רבנן: (כג) תיבות תאומים נקבה נמחק: (כד) טוהר או לא: (כה) תיבות לא קאמר ל"ש ונמחק: (כו) ומיפסקא ימי טומאה: (כז) שמונים ימי טוהר תיבת ימים נמחק: (כח) לקרבנות וגם טומאה נמי חומרא אית ליה ודיהכי: (ל) משעת לידתו ואילך אות ת' נמחק: (לא) נמי אמרי' כמאן: (לב) דהא קא מכשרת תיבות אם כן ל"ש: (לג) כפרה שהרי אין מביאה קרבנותיה עד מ"א יום הס"ד: (לד) עליה הפסח אפילו היא מחוסרת כפרה בשביל השני ולאחר: (לה) כפרתה על הראשון ותאכל: (לו) שלו השלמת תחתיהן לימי אות ה' נמחק: (לז) דליתא לשני דמי כלומר לגרום הטומאה לראשון תחתיהן ולהאריך ימי טוהר של ראשון אחרי ימי טומאתו של שני דעולים: (לח) וטהרה של שני למנין אות ר' נמחק: (לט) מיתוקמא כלומר בתאומים אלא בכל ולדות דעלמא כדס"ד מעיקרא שלא ילדה אלא זכר ביום מ' ר"ל מ' דימי טוהר דזכר ודקשיא: (מ) חזיא הס"ד ומה"ד טבול יום דזב כזב דמי והיא שבולת הים ארוך עד מ"א לזכר ופ"א לנקבה הס"ד ומה"ד ביום: (מא) כפרה דהיא אינה מביאה כפרתה עד יום מ"א לזכר ופ"א לנקבה וקס"ד: (מב) עי' בהדושין: (מג) לה לימי טהרה דראשון טומאת: (מד) עי' בהדושין: (מה) תיבות דלדידיה ראשון נמחק: (מו) תיבות בהדושין: (מז) מתיבות דקולא עד סה"ד בס"י ליתא: (מח) ועד כען מ' אות א' נמחק: (מט) הזכר וא"כ לא שלמי מ' דימי טוהר זכר תוך פ' דנקבה וכיון דלדבנן מולד שני מנינן לא משכחת מפוחדין וא"כ הדרא קושיא לדוכתיה למאי

איצטריך קרא מפוחדין לרבנן הס"ד תיבות וכיון דרבנן לולד שני משום דלא נמחק: (מא) שנתעברו בעשרים לימי טהרה דנקבה עשרים אות ל' נמחק:

מבלל (ז) דכבש בן שנה בסלע. וקשה סברי (ח) אומר בחטאת בת דנקא בפרק איזהו מקומן (זבחים דף מח.) וגם אמרינן לקמן (דף מז.) מפני מה לא נתנה תורה (ד) שיעור (ט) קצבה לממוסרי כפרה שמא יוחלו עולים ואין להם כפרה וי"ל הא דקאמר כגון שקונהו בסלע למעה מן המובחר אבל בפחות סגי אבל אם אין לריך כסף שקליס דמדאורייתא הוא אבל חטאת לאוריתא אין לה שיעור רק מדרבנן לכך מלוה לכתחלה בסלע ובפחות סגי עד דנקא אבל פחות מדנקא מיקרי עבריינא ומכל מקום אם חוחלו והם שמנים בפחות מדנקא מתכפר בהם ובאשמות אפילו (ט) הם שמנים וטובים (ה) בפחות מכסף שקליס שהחלו אינו מתכפר משום דכתיב כסף שקליס אין

מפוזרין (ו) מפוזרין. כלומר שפסקו לה שבעה ימי טומאה דזכר לימי טוהר דנקבה וליתיב לה שבעה אחריני לאחר שמונים לילדה הראשונה ת"ל יום: (ז) ל' דזכר מפוזרין. כגון יולדת תמומים וילדה (ח) שני בתוך ל' דזכר ראשון יכול יתנו לה שבעה נגד מ' לילדה הראשונה כגון(ו) ז' ימי טומאה דשני דהשתא הוו ל' מפוזרין שהרי הפסיקו ימי טומאה ביניתיים שלא עלו למנין: מי איס להו (ח) מפוזרין הא לוגד שני מנו. וכיון (ט) דבראשון זכר ליכא לאוקומי כדאוקמא ליה דימי טוהר דראשון משכי לבתר ימי טוהר דשני: אלא לאו ר' יהודה היא. דמונה לראשון (י) וקאמר דלאופין יהביגן לה אלמא משני הוא דמני (יא): וש"מ הומרא אים ליה קולא ליה. להאריך ימי טוהר דראשון (יב) שהשלימו לז' אחרים כנגד ז' ימי טומאה והדר מוחיב ימי טוהר לשני דקולא יתילא היא: אשם ימים כו'. כגון הפילה לאחר ס"ג דטוהר דנקבה שהן ע"ז לילדתה והיה לה למנות עוד ג' ימים והפילה ונטמאו יכול יתנו לה ג' אחרים כנגד ג' אלה דנטמאו דהוו ו' (ו) מפוזרים דהכא לא כתיב יום אלא ימים דמשמע אפילו מפוזרין: מי איס להו מפוזרין (ז) הא לוגד שני מנו. וימי ולד שני זה מוסכין ימים רבים אחר פ' של נקבה ראשונה ומפוזרין לא משכחת לה אלא לאו ר' יהודה היא כו': מתני' שמיעה קולו. ושמעה קול אלה: וטומאה מקדש. בשוגג ובטוי בפתים כולהו כתיבי (ט) בהדדי בפרשת ויקרא (ה) גבי קרבן עולה ויורד הא קרא לאו נפש כי מגע בכל דבר טומא וגו' [שם] בטומאת מקדש וקדשיו משמעי דמפרש בפרק קמא דשבועות (דף ז.): גמ' עשירות כשבה או שעירה. אלות מוריס ובני יונה. אלי אלות עשירית האיפה: שמיעה קולו ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו. מפרש בויקרא שמביאים בהלות ובדלי אלות: יש מהם מביאין בו'. מפרש לקמן: יולדת. בעשירות ככם לעולה וכן יונה או תור לחטאת: ובדלות שתי תוריס דהיינו פרידה לעוף תחת ככם: עשירית האיפה אחת שני פרידין. דהיינו אחת תחת שתים: הרי עלי בסלע. בקרבן הנקח בסלע: (מדבכל המורה כולה קרי לכבש בן שנה מכלל דאיל בן שתי שנים): מדבכם רחמנא. גבי אשם מעילות (ה) איל בכסף שקליס דהיינו שתי סלעים: ברבעתים. קן ברובע דינר דהיינו כדמייתי שתי פרידים בדלות ברובע דינר תחת ככם הנקח בסלע היינו חד מנ"ז בסלע (ג) שהוא ד' דינרים ורובע) דינר היינו י"ז דבעים: ברובע דינר יש מ"ח פרוטות כדאמרינן בפ"ק דקדושין (דף יב.) שש מעה כסף דינר ומעה שתי פונדיון ופונדיון ב' איסרין ואיסר ב' מסמסות מסמס ב' קונטרס וקונטרס ב' פרוטות דהיינו ל"ב פרוטות למעה ומעה וחצי שהוא רובע דינר הוו מ"ח פרוטות וכיון דאמרת דלי דלות דהיינו עשירית האיפה בני מהוי חד מי"ו בדלות אשתכח דעשירית האיפה הוי ג' פרוטות דהיינו חד מי"ו של מ"ח: פגח מיולדת ילף. דלות ילף מיולדת דמתיא בשמעיתא של דינר תחת ככם הנקח בסלע דהיינו חד מל"ב בכסף והוא כ"ד פרוטות: ועד (ג) כאן בה לדי דלות כמה הוי חד מו"ז בדלות. דהכי דילפת דדלות חד מל"ב מיולדת אבל דלי דלות דלא משכחת ביולדת בע"כ מכסף ואיל ילפת לה כדדרשינן לה לעיל דלא משכחת דלי דלות אלא בשמיעת הקול ובטוי שפתים ובטומאת מקדש וקדשיו וע"כ דלי דלות מדלות דידהו מילף וכי היכי דדלות דידהו שתי פרידין תחת הכסף דהיינו חד מי"ו(ד) בדלות והכי דאשתכחת בדלות בעלמא כגון ביולדת שהיא פרידה אחת שמיעת של דינר כ"ד פרוטות וכי מייתי דלי דלות חד מי"ו הוי פרוטה ופלגא: כולה מיולדת ילף. ואע"ג דאין בה דלי דלות ילף מהתם דכי היכי דלאשכחן בה דלות אחת מל"ב דבעירות דלי דלות נמי הוה חד מל"ב דדלות ודלות דיולדת הכי הוו כ"ד פרוטות ודלי דלות פרוטה נכי רבעא דהיינו חד מל"ב: מתני' כל חטאת יחיד נקבה הוא דהיינו כשבה או שעירה: עוין במכות ובקרבן. אם מזידין שניהן נוקין בדקיל"ל אים או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם וגו' [במדבר ה] השוה הכתוב אשה לאים לכל העונשין [נ"ק טו.] ואם שוגגין שניהם מביאין קרבן דבתרוייהו כתיב כרת במזיד דכתיב ונכרתו הנפשות העושות [ויקרא יח] וכל שזדונו כרת שגגתו חטאת: ובשפחה כו'. שהאשה נוקה והאים באשה כדמפרש בגמ' [יא.]: כל העבירות נוהן עשה בהן מעבה גומר. במסכת יבמות בפרק הבא על יבמתו (דף נג.): תוספות טומאת מקדש וקדשיו. הכא מני להו בתרתי דאתם בכרת הוו תרי דכתיב כרת בכל חד וחד אבל הכא בקרבן דכתיב תרוייהו (מ) בכרת אחד: מכלל דכבש בן שנתו בסלע. היינו מדרבנן דמן התורה אמרי' בכל דוכתא חטאת בת דנקא ועוד אמר רבי כשמביאה בסוף שנתה יביאה בסלע אבל משמיני והלאה דמה בן מ' אמי' בדנקא יבא: עשירית האיפה בפרוטה. אינו כשעור שער ביעוני המזבח בכל התלמוד ד' אמין בסלע הוא איפה בג' דינר ושש מעה כסף דינר הרי יגיע עשירית האיפה יתר ממעה וחצי:

(ג) ל' מפוזרין. כלומר שפסקו לה שבעה ימי טומאה דזכר לימי טוהר דנקבה וליתיב לה שבעה אחריני לאחר שמונים לילדה הראשונה ת"ל יום: (ד) ל' דזכר מפוזרין. כגון יולדת תמומים וילדה (ה) שני בתוך ל' דזכר ראשון יכול יתנו לה שבעה נגד מ' לילדה הראשונה כגון(ו) ז' ימי טומאה דשני דהשתא הוו ל' מפוזרין שהרי הפסיקו ימי טומאה ביניתיים שלא עלו למנין: מי איס להו (ח) מפוזרין הא לוגד שני מנו. וכיון (ט) דבראשון זכר ליכא לאוקומי כדאוקמא ליה דימי טוהר דראשון משכי לבתר ימי טוהר דשני: אלא לאו ר' יהודה היא. דמונה לראשון (י) וקאמר דלאופין יהביגן לה אלמא משני הוא דמני (יא): וש"מ הומרא אים ליה קולא ליה. להאריך ימי טוהר דראשון (יב) שהשלימו לז' אחרים כנגד ז' ימי טומאה והדר מוחיב ימי טוהר לשני דקולא יתילא היא: אשם ימים כו'. כגון הפילה לאחר ס"ג דטוהר דנקבה שהן ע"ז לילדתה והיה לה למנות עוד ג' ימים והפילה ונטמאו יכול יתנו לה ג' אחרים כנגד ג' אלה דנטמאו דהוו ו' (ו) מפוזרים דהכא לא כתיב יום אלא ימים דמשמע אפילו מפוזרין: מי איס להו מפוזרין (ז) הא לוגד שני מנו. וימי ולד שני זה מוסכין ימים רבים אחר פ' של נקבה ראשונה ומפוזרין לא משכחת לה אלא לאו ר' יהודה היא כו': מתני' שמיעה קולו. ושמעה קול אלה: וטומאת מקדש. בשוגג ובטוי שפתים כולהו כתיבי (ט) בהדדי בפרשת ויקרא (ה) גבי קרבן עולה ויורד הא קרא לאו נפש כי מגע בכל דבר טומא וגו' [שם] בטומאת מקדש וקדשיו משמעי דמפרש בפרק קמא דשבועות (דף ז.): גמ' עשירות כשבה או שעירה. אלות מוריס ובני יונה. אלי אלות עשירית האיפה: שמיעה קולו ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו. מפרש בויקרא שמביאים בהלות ובדלי אלות: יש מהם מביאין בו'. מפרש לקמן: יולדת. בעשירות ככם לעולה וכן יונה או תור לחטאת: ובדלות שתי תוריס דהיינו פרידה לעוף תחת ככם: עשירית האיפה אחת שני פרידין. דהיינו אחת תחת שתים: הרי עלי בסלע. בקרבן הנקח בסלע: (מדבכל המורה כולה קרי לכבש בן שנה מכלל דאיל בן שתי שנים): מדבכם רחמנא. גבי אשם מעילות (ה) איל בכסף שקליס דהיינו שתי סלעים: ברבעתים. קן ברובע דינר דהיינו כדמייתי שתי פרידים בדלות ברובע דינר תחת ככם הנקח בסלע היינו חד מנ"ז בסלע (ג) שהוא ד' דינרים ורובע) דינר היינו י"ז דבעים: ברובע דינר יש מ"ח פרוטות כדאמרינן בפ"ק דקדושין (דף יב.) שש מעה כסף דינר ומעה שתי פונדיון ופונדיון ב' איסרין ואיסר ב' מסמסות מסמס ב' קונטרס וקונטרס ב' פרוטות דהיינו ל"ב פרוטות למעה ומעה וחצי שהוא רובע דינר הוו מ"ח פרוטות וכיון דאמרת דלי דלות דהיינו עשירית האיפה בני מהוי חד מי"ו בדלות אשתכח דעשירית האיפה הוי ג' פרוטות דהיינו חד מי"ו של מ"ח: פגח מיולדת ילף. דלות ילף מיולדת דמתיא בשמעיתא של דינר תחת ככם הנקח בסלע דהיינו חד מל"ב בכסף והוא כ"ד פרוטות: ועד (ג) כאן בה לדי דלות כמה הוי חד מו"ז בדלות. דהכי דילפת דדלות חד מל"ב מיולדת אבל דלי דלות דלא משכחת ביולדת בע"כ מכסף ואיל ילפת לה כדדרשינן לה לעיל דלא משכחת דלי דלות אלא בשמיעת הקול ובטוי שפתים ובטומאת מקדש וקדשיו וע"כ דלי דלות מדלות דידהו מילף וכי היכי דדלות דידהו שתי פרידין תחת הכסף דהיינו חד מי"ו(ד) בדלות והכי דאשתכחת בדלות בעלמא כגון ביולדת שהיא פרידה אחת שמיעת של דינר כ"ד פרוטות וכי מייתי דלי דלות חד מי"ו הוי פרוטה ופלגא: כולה מיולדת ילף. ואע"ג דאין בה דלי דלות ילף מהתם דכי היכי דלאשכחן בה דלות אחת מל"ב דבעירות דלי דלות נמי הוה חד מל"ב דדלות ודלות דיולדת הכי הוו כ"ד פרוטות ודלי דלות פרוטה נכי רבעא דהיינו חד מל"ב: מתני' כל חטאת יחיד נקבה הוא דהיינו כשבה או שעירה: עוין במכות ובקרבן. אם מזידין שניהן נוקין בדקיל"ל אים או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם וגו' [במדבר ה] השוה הכתוב אשה לאים לכל העונשין [נ"ק טו.] ואם שוגגין שניהם מביאין קרבן דבתרוייהו כתיב כרת במזיד דכתיב ונכרתו הנפשות העושות [ויקרא יח] וכל שזדונו כרת שגגתו חטאת: ובשפחה כו'. שהאשה נוקה והאים באשה כדמפרש בגמ' [יא.]: כל העבירות נוהן עשה בהן מעבה גומר. במסכת יבמות בפרק הבא על יבמתו (דף נג.):

(ג) מפוזרין. כלומר שפסקו לה שבעה ימי טומאה דזכר לימי טוהר דנקבה וליתיב לה שבעה אחריני לאחר שמונים לילדה הראשונה ת"ל יום: (ד) ל' דזכר מפוזרין. כגון יולדת תמומים וילדה (ה) שני בתוך ל' דזכר ראשון יכול יתנו לה שבעה נגד מ' לילדה הראשונה כגון(ו) ז' ימי טומאה דשני דהשתא הוו ל' מפוזרין שהרי הפסיקו ימי טומאה ביניתיים שלא עלו למנין: מי איס להו (ח) מפוזרין הא לוגד שני מנו. וכיון (ט) דבראשון זכר ליכא לאוקומי כדאוקמא ליה דימי טוהר דראשון משכי לבתר ימי טוהר דשני: אלא לאו ר' יהודה היא. דמונה לראשון (י) וקאמר דלאופין יהביגן לה אלמא משני הוא דמני (יא): וש"מ הומרא אים ליה קולא ליה. להאריך ימי טוהר דראשון (יב) שהשלימו לז' אחרים כנגד ז' ימי טומאה והדר מוחיב ימי טוהר לשני דקולא יתילא היא: אשם ימים כו'. כגון הפילה לאחר ס"ג דטוהר דנקבה שהן ע"ז לילדתה והיה לה למנות עוד ג' ימים והפילה ונטמאו יכול יתנו לה ג' אחרים כנגד ג' אלה דנטמאו דהוו ו' (ו) מפוזרים דהכא לא כתיב יום אלא ימים דמשמע אפילו מפוזרין: מי איס להו מפוזרין (ז) הא לוגד שני מנו. וימי ולד שני זה מוסכין ימים רבים אחר פ' של נקבה ראשונה ומפוזרין לא משכחת לה אלא לאו ר' יהודה היא כו': מתני' שמיעה קולו. ושמעה קול אלה: וטומאת מקדש. בשוגג ובטוי שפתים כולהו כתיבי (ט) בהדדי בפרשת ויקרא (ה) גבי קרבן עולה ויורד הא קרא לאו נפש כי מגע בכל דבר טומא וגו' [שם] בטומאת מקדש וקדשיו משמעי דמפרש בפרק קמא דשבועות (דף ז.): גמ' עשירות כשבה או שעירה. אלות מוריס ובני יונה. אלי אלות עשירית האיפה: שמיעה קולו ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו. מפרש בויקרא שמביאים בהלות ובדלי אלות: יש מהם מביאין בו'. מפרש לקמן: יולדת. בעשירות ככם לעולה וכן יונה או תור לחטאת: ובדלות שתי תוריס דהיינו פרידה לעוף תחת ככם: עשירית האיפה אחת שני פרידין. דהיינו אחת תחת שתים: הרי עלי בסלע. בקרבן הנקח בסלע: (מדבכל המורה כולה קרי לכבש בן שנה מכלל דאיל בן שתי שנים): מדבכם רחמנא. גבי אשם מעילות (ה) איל בכסף שקליס דהיינו שתי סלעים: ברבעתים. קן ברובע דינר דהיינו כדמייתי שתי פרידים בדלות ברובע דינר תחת ככם הנקח בסלע היינו חד מנ"ז בסלע (ג) שהוא ד' דינרים ורובע) דינר היינו י"ז דבעים: ברובע דינר יש מ"ח פרוטות כדאמרינן בפ"ק דקדושין (דף יב.) שש מעה כסף דינר ומעה שתי פונדיון ופונדיון ב' איסרין ואיסר ב' מסמסות מסמס ב' קונטרס וקונטרס ב' פרוטות דהיינו ל"ב פרוטות למעה ומעה וחצי שהוא רובע דינר הוו מ"ח פרוטות וכיון דאמרת דלי דלות דהיינו עשירית האיפה בני מהוי חד מי"ו בדלות אשתכח דעשירית האיפה הוי ג' פרוטות דהיינו חד מי"ו של מ"ח: פגח מיולדת ילף. דלות ילף מיולדת דמתיא בשמעיתא של דינר תחת ככם הנקח בסלע דהיינו חד מל"ב בכסף והוא כ"ד פרוטות: ועד (ג) כאן בה לדי דלות כמה הוי חד מו"ז בדלות. דהכי דילפת דדלות חד מל"ב מיולדת אבל דלי דלות דלא משכחת ביולדת בע"כ מכסף ואיל ילפת לה כדדרשינן לה לעיל דלא משכחת דלי דלות אלא בשמיעת הקול ובטוי שפתים ובטומאת מקדש וקדשיו וע"כ דלי דלות מדלות דידהו מילף וכי היכי דדלות דידהו שתי פרידין תחת הכסף דהיינו חד מי"ו(ד) בדלות והכי דאשתכחת בדלות בעלמא כגון ביולדת שהיא פרידה אחת שמיעת של דינר כ"ד פרוטות וכי מייתי דלי דלות חד מי"ו הוי פרוטה ופלגא: כולה מיולדת ילף. ואע"ג דאין בה דלי דלות ילף מהתם דכי היכי דלאשכחן בה דלות אחת מל"ב דבעירות דלי דלות נמי הוה חד מל"ב דדלות ודלות דיולדת הכי הוו כ"ד פרוטות ודלי דלות פרוטה נכי רבעא דהיינו חד מל"ב: מתני' כל חטאת יחיד נקבה הוא דהיינו כשבה או שעירה: עוין במכות ובקרבן. אם מזידין שניהן נוקין בדקיל"ל אים או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם וגו' [במדבר ה] השוה הכתוב אשה לאים לכל העונשין [נ"ק טו.] ואם שוגגין שניהם מביאין קרבן דבתרוייהו כתיב כרת במזיד דכתיב ונכרתו הנפשות העושות [ויקרא יח] וכל שזדונו כרת שגגתו חטאת: ובשפחה כו'. שהאשה נוקה והאים באשה כדמפרש בגמ' [יא.]: כל העבירות נוהן עשה בהן מעבה גומר. במסכת יבמות בפרק הבא על יבמתו (דף נג.):

(ג) ל'

ו) וכשפחה אינו חייב אלא על גמר ביאה דשכבת זרע כתיב בה מ) שראויה להזריע: **וכל העריות חייב על כל ביאה וביאה.** ובשפחה אמרו לעיל בפירקין (דף ט:) שמביא קרבן אחד על ביאות הרבה ז): **ר' ישמעאל אומר שפחה.** גמורה: **כל העריות מפורשות.** שהן בנות חורין יח) ושיור אין לנו וזו ולאי משונה היא (א) חליה שפחה ואליה בת חורין: **גמ' שפח בקריאה.** שהן קורין עליה והפלא ה' את מכותך שהן קורין על הלוקין במס' מכות (דף כב:): **בנקובים פהיה.** שאם אינה יכולה לקבל מרבעים אומדין אותה בנקור ובמחשבה: **מכות הרלוויות להשפלה.** כגון י"ח או כ"א או כ"ד שהיו מכין אותו שתי ידות יט) (מלפניו ואחת מאחריו) ומקרא ילפינן לה במס' מכות (דף כג.): **בומן שהשפחה נוקה.** שגדולה היא וכת עושין היא: **אימא הוא מיעטיה קרא.** מהדר אמתני' דקתני לא השוה אשה לאיש לקרבן אימא הוא מיעטיה קרא ממלקות דכתיב תהיה אבל היא אימא מילקי ותייתי קרבן: **ליטא דטיוני הוא.** שנשתנית מבריאתה: **הריפות.** דבר שנשתנה ע"י כתיבה וכאן נמי ע"י אבר כ) שמש דש: **ויפנו ידם לחוליה.** פסוק הוא בספר עזרא (י): **פדויה יא) [ולינה פדויה].** והפלה לא נפדתה משמע פדויה ולינה פדויה: **נרכי ישמעאל מאורסת לעבד עברי מנא ליה.** בשלמא לר"ע דמוקי לה בחליה בת חורין לא בעיא קרא לאיכא למימר מדחייב עלה רחמנא ולאי (ד) מאורסת היא מישראל דהא תפסו לה קדושין הילכך איכא למימר לעבד עברי נתקדשה שהרי רבו מוסרה לו בעל כרחו כדמפרש בקדושין (דף יד:) ולא לעבד כנעני שהרי אסורה לו אלא לרבי ישמעאל דאמר שפחה גמורה מאורסת לעבד עברי מנא ליה (דאמר לעבד עברי שהרי אסורה לו) דילמא לעבד כנעני דהא לדידיה שריא יב) גמרי טפי מעבדי: **אם אינו ענין לדידה.** דהא כתיב (ויקרא יט) והפלה לא נפדתה: **מתני' כל העריות.** אם האחד גדול או האיש או האשה שאחד מייב והאחד פטור ובשפחה אינו כן ובגמרא מפרש לה: **שוגג בחטאת ומזיד בהכרת.** ובשפחה נהי דאם הוא מזיד והיא שוגגת דפטורין הואיל והיא לוקה כדאמרינן לעיל בקורת תהיה והביא את אשמו ואי לא פטורין מיהו אם הוא שוגג והיא מזידה היא במלקות והוא בשאם כדאמרי בהאי פירקא (י:) דשוגג ומזיד שוין בכל העשפחה: **גמ' והלא** ג) **חייב.** בתמיה וכי קטן חייב בשפחה: **דהא איפקוה לדדי.** כדאמרן לעיל אם אין האשה לוקה אין האיש מביא קרבן. גליון ה"ה נמי אם אין האיש מביא קרבן אין האשה לוקה דלקמן אמרינן כל העריות אחד גדול ואחד קטן קטן פטור וגדול חייב [והא גדול נמי פטור] מ"ט דאיתקש אלמא

מ) ע"ל דכי קניקא וכ"ש במשנה שבמסורת וכן בברייתא בסמוך], ג) ע"ל אלעזר בן עזריה כ"ש במסורת ובברייתא בסמוך], ג) ע"ש לא: מכות כב., ד) [גם במשנה שבמסורת אימא והקולא קולא אם לא תעמוד וגו' אלא משום דבברייתא מפורש קלא טפי גדול הדייניס וכו' ניתא למיקבו הברייתא], ה) מכות כב., ו) [נ"ל תוס' ערכין לא: סד"ה התקון ותוס' גיטין לו. ד"ה ומקן], ז) גיטין מא.], ח) [תוספתא פ"ז מ"ע ע"ש], ט) [גיטין מג.], י) [קדושין יד: וש"נ], כ) [נכ"ל: לה.], ל) [מכלן שיין עוד לקמן יד:], מ) [ויקרא יטן], נ) ע"כ שיין לעיל, ס) ע"ל מלאתחריי ואחת מלפניו, ע) [נעיל ט.], פ) נ"ל סמוך ר"ל סמוך לאיש וע' בכס"ש,

תורה אור השלם

1. וְאִישׁ כִּי יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה שִׁכְבַת זָרַע וְהוּא שִׁפְחָה נֶחֱרֶפֶת לְאִישׁ וְהָפֹדֶה לֹא נִפְדֶּתָה אוֹ חֹפְשָׁה לֹא נִתַּן לָהּ בִּקֹּרֶת תִּהְיֶה לֹא יוּמָתוּ כִּי לֹא חֹפְשָׁה:
ויקרא יט כ

2. וּתְקַח הָאִשָּׁה וְתִפְרֹשׂ אֶת הַמָּסָךְ עַל פְּנֵי הַבְּאֵר וְתַשְׁטַח עָלָיו הָרִפּוֹת וְלֹא נוֹדַע דָּבָר:
שמואל ב יז יט

3. אִם תִּכְתּוֹשׁ אֶת הָאֱוִיל בַּמְּכָתֹשׁ בְּתוֹךְ הָרִיפוֹת בְּעֲלֵי לֹא תָסוּר מֶנָּעֱלֵי אִוַּלְתּוֹ:
משלי כז כב

4. וַיִּתְּנוּ יָדָם לְהוֹצִיא נְשֵׁיהֶם וַאֲשָׁמִים אֵיל צֹאן עַל אַשְׁמָתָם:
עזרא י יט

הגהות הב"ח

(א) במשנה מפורסת ומה שיור אין לנו אלא שחצייה: (ב) גמ' מפורסת לנו ומה מפוייר: (ג) רש"י ד"ה כל העריות וכו' משונה היא בע"כ מיום שפחה: (ד) ד"ה לר' ישמעאל וכו' ולאי לא מאורסת היא מישראל דהא לא תפסי: (ה) ד"ה ולא בשאר וכו' בעריות דחייב כגומר אלא כדרכה באשה מיינ:

מוסף רש"י

גדול הדיינין מקרא. והפלה ה' את מכותך (ב"ק לב:). **והפדה יכול כולה.** שכולה פדויה ומתאחרה לעבד עברי קרא משמעי ומקאמר דלא יומתו ממתא ניקוף, תלמוד לומר לא נפדתה, יכול לא נפדתה. דלא נפדתה כלל ואפילו הכי מיחייב אשם תמיה דיליה הואיל ומיתיילה לעבד עברי שמותר בשפחה (גיטין מא:). **בשפחה כנענית.** שלא נפדית כלל קמשמעי קרא (שם מג.).

שיטה מקובצת

א) שעשה בה את המזיד כשוגג. פי' שהאיש מביא קרבן בין בשהוא מזיד בין בשהוא שוגג אבל אשה ודאי אם היא שוגגת פטורה [מן המלקות] והאיש מן האשם אלא ר"ל בשהיא מזידה. תוס': ב) ר' עקיבא ר"י אומר: ג) ר' אלעזר בן עזריה אמר כל העריות מפורשות שיור. ס"א משוייר אין: ד) בקראי. ס"א בקריאה כדתניא: ה) אלא במכות הראריז: ו) אין האשה לוקה אין האיש מביא קרבן. גליון ה"ה נמי אם אין האיש מביא קרבן אין האשה לוקה דלקמן אמרינן כל העריות אחד גדול ואחד קטן קטן פטור וגדול חייב [והא גדול נמי פטור] מ"מ דאיתקש אלמא

ז) שעשה בה את המזיד כשוגג איזו שפחה ב כל שחציה שפחה וחציה בת חורין שנאמר ג והפדה לא נפדתה דברי ר' ד) יהודה ר' ישמעאל אומר זו היא שפחה ודאית ר' ה) אליעזר בן ו יעקב אומר כל עריות מפורשות (ז) ושיור אין לנו אלא חציה שפחה וחציה בת חורין: **גמ'** מנלן דהיא לקי והוא לא לקי דתנו רבנן ח) בקורת תהיה מלמד שהיא לוקה יכול שניהן לוקין תלמוד לומר תהיה היא לוקה והוא אינו לוקה ומנין דהדין בקורת לישנא דמלקות הוא א"ר יצחק תהא ט) בקראי י) כדתניא ל) גדול הדיינין מקרא שני מונה שלישי אומר הכהו רב אשי אומר בביקור תהיה כדתנן מ) אין אומדין אותו אלא נ) מכות הראוין להשתלש ת"ר ס) בזמן שהאשה לוקה האיש מביא קרבן ע) אין האשה לוקה אין האיש מביא קרבן מנלן אמר רבא דכתיב [1] ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע והיא שפחה נחרפת לאיש והפדה לא נפדתה או חופשה לא נתן לה מכדי עד הכא באיש קא משתעי קרא נכתוב פ) והביא את אשמו לה' ולבסוף לכתוב בקורת תהיה אמאי כתב רחמנא ברישא בקורת תהיה ולבסוף כתב והביא את אשמו לה' ה"ק אם בקורת תהיה היא והביא צ) את אשמו לה' ואם לא תהיה בקורת לא יביא הוא את אשמו אימא הוא מעטיה קרא אבל היא תילקי ותיתי קרבן והביא את אשמו לה' כתיב א"ר יצחק ק) לעולם אינו חייב אלא על שפחה בעולה בלבד שנאמר והיא שפחה נחרפת לאיש ומאי משמע דהאי נחרפת לישנא דשנויי הוא דכתיב [2] ותשטה עליו הריפות ואב"א [3] אם תכתוש ר) האויל במכתש בתוך הריפות בעלי [4] ויתנו ידם להוציא נשיהם ואשמים איל צאן על אשמתם אמר רב חסדא ש) מלמד שכולן שפחות חרופות בעלו: איזוהי שפחה כו': ת) ת"ר והפדה יכול כולה ת"ל לא נפדתה ב) יכול לא נפדתה ת"ל והפדה הא כיצד פדויה ואינה פדויה ג) חציה שפחה וחצייה בת חורין ד) ומאורסת לעבד עברי דברי ר"ע ה) רבי ישמעאל אומר בשפחה כנענית הכתוב מדבר ומאורסת לעבד עברי א"כ מה ת"ל והפדה לא נפדתה ו) דברה תורה כלשון בני אדם ר' אלעזר בן עזריה אומר כל עריות מפורשות לנו (ז) משוייר ח) לנו חציה שפחה וחציה בת חורין ומאורסת לעבד עברי אחרים אומרים [1] לא יומתו כי לא חופשה בשפחה כנענית הכתוב מדבר ומאורסת לעבד כנעני ט) לר' ישמעאל בשלמא והפדה לא נפדתה כדקתני דברה תורה כלשון בני אדם אלא דקתני מאורסת לעבד עברי מנלן י) דכתיב כי לא חופשה מכלל דהוא חופש ר' אלעזר בן עזריה היינו ר"ע לר' ישמעאל קאמר לדידי בעלמא כוותיך סבירא ליה כ) דדברה תורה כלשון בני אדם והכא שאני מכדי כתיב ליה קרא כי לא חופשה והפדה לא נפדתה ל"ל ש"מ להכי אתא לחציה שפחה וחציה בת חורין לאחרים בשלמא והפדה לא נפדתה קסבר דברה תורה כלשון בני אדם אלא ל) הא דעבד כנעני מנלן אמר קרא כי לא חופשה אם אינו ענין לדידה תנהו ענין לדידיה: **מתני'** מ) כל עריות אחד גדול ואחד קטן מ) קטן פטור אחד ער ואחד ישן ישן פטור אחד שוגג ואחד מזיד ר) חשוגג בחטאת ומזיד בהכרת: **גמ'** והכא ס) חייב קטן א"ר יהודה הכי קתני כל עריות אחד גדול ואחד קטן ב) קטן פטור וגדול חייב והכא ג) גדול נמי פטור מ"ט דהא מקשיין אהדדי כל עריות אחד ד) ניעור ואחד ישן ישן פטור וכאן ישן ה) נמי חייב א"ר יהודה אמר רב הכי קתני כל עריות אחד ניעור ואחד ישן ישן פטור וניעור חייב וכאן אפילו ניעור פטור מ"ט דמקשיין אהדדי תני תנא קמיה דרב ששת ו) עשו גומר כמערה מתכוין כשאין מתכוין כדרכה כשלא כדרכה ניעור כישן א"ל מאי קאמרת אי בשפחה חרופה קתני אמאי עשו גומר כמערה בשפחה חרופה מיחייב ז) כמערה לא מיחייב ותו מתכוין כשאינו מתכוין ח) אי מכוונה מיחייבא אי לא לא מיחייבא וכדרכה כשלא כדרכה נמי כדרכה בשפחה חרופה מיחייב ושלא כדרכה לא מיחייב מאי טעמא ט) [1] שכבת זרע כתיב ומאי ניעור כישן י) ואי בשאר עריות קא תני עשו גומר כמערה איפכא

תוספות תהא בקראי. תימה הלא לא מפקת שצריך לקרות בשעה שמלקין אם לא מכאן: **מאורסת** לעבד בנעני. לאו דוקא דהא לא תפסו בה קדושין: **רבי ישמעאל בשלמא והפדה** כו' דברה תורה כלשון בני אדם. והכי נמי קאמר בירושלמי לשונות כפולים הן והמתוקה דברה בהן הלך הלכת נכסוף נכסופת נגד נגבתי וכ"ע פליג וכלל דוכתא דקאמר הכיתא דשכבת זרע כתיב בה אלא למ"ד ומ"ד היינו ר' ישמעאל ור"ע:

כמאן דאיתיה דמי [ודקשיא לך] אמאי שוחטין עליה דכי תניא ההיא דשוחטין עליה בפסח הבא בטומאה דרוב צבור טמאי מתים היו ועשוהו בטומאה והואיל ובא בטומאה מצי אכלה מיניה: ומי אכלה והתנן. לא יאכלו ממנו זבין וזבות נידות ויולדות דאינו נאכל בטומאה אלא לציבור טמאי מתים בלבד: ואי דקתני לא יאכלו חיימנו זבין וזבות נדות ויולדות דלא אכלי בימי טומאה בדלא טבילו כשעברן לא טבלו וכי קתני דשוחטין עליה ביום מ' משום דכבר טבלה: אי הכי. דטבילה גורמת משמיני דילה כשטבלה בו חזיא למשחט עליה ואמאי נקט יום מ' משום דכבר טבלה לזכר לא משמיני ועד מ' לא חזיא למשחט עליה דקסבר טבול יום דזב כזב גמור דמי דלא מצי למישחט עליה עד העריב שמשו הכא נמי טבול יום דיולדת כיולדת דמיא משמיני ועד יום מ' הוי כיומא אריכא והיינו טבול יום אורך דאמר במס' נדה. ולא חשיב לה הערב שמש עד יום מ' לערב: אי הכי ביום מ' נמי לא חזיא לסיכל לאורתא דהא מחסרא כפרה: לאיי ביום מ' חזיא. לאורתא דקסבר מחוסר כפורים (דכזב) [דזב] לא כזב דמי ומצי שחיט עליה אף מחוסר כפורים דיולדת נמי: ולרבא דאמר. במסכת זבחים מחוסר כפורים דזב כזב דמי היכי מתרץ לה ביום מ' לזכר: רבא מתרץ לה. שוחטין עליה ביום מ' ליצירת זכר כלומר אם מיום שטבלה ונתעברה והפילה ליום מ' שיש לחוש ליצירת זכר שאם היתה מפלת למחר ליום מ"א ואם היה זכר היתה צורתו ניכרת כו' שמעאל דאמר דזכר נגמרת ליום מ"א ונקבה לפ"א ועכשיו כיון שהפילה יום אחד קודם גמר הצורה לא חשיב ולד והילכך שוחטין עליה כשהפילה ביום מ' ליצירת זכר או ביום פ' ליצירת נקבה: סוף סוף. אמאי שוחטין עליה בשהפילה ביום מ' תיפוק לי דאין שוחטין בטומאה משום נדה דכל יולדת נדה היא: בלידה יבישתא. שלא היה בה דם כלל: אי הכי דליכא דם פשיטא דשוחטין: מהו דתימא אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם. וראתה דם ואיבדתו: קמ"ל דאפשר לפתיחת

הקבר בלא דם: יכול כין רצופין. (כולן) כולן ששים בלא הפסק והוא חומרא דהיינו כגון שילדה נקבה וחזרה והפילה בתוך ימי טהרה של ראשון. אי אמרינן ששים בעינן רצופין עולין ימי טומאה של שני בחשבון הששים ונפחתו בימי טהרה של ראשון: או יכול ששים בין פחורים היינו לקולא כלומר שמפסיקין ימי טומאה של שני ימי טהרה דראשון לאחר ימי טומאה דשני ואינה מפסדת כלום מימי טהרה: ת"ל לא

מג א מיי' פ"ט מהל' שגגות הל' ח:
מד ב מיי' פ"ג מהל' איסורי ביאה הל' יג:
מה ג מיי' פט"ו מהל' סנהדרין הל' יח:
מו ד מיי' שם פי"ז הל' ב:
מז ה מיי' פ"ט מהל' שגגות הל' ג
ח ופ"ג מהל' איסורי ביאה הל' יח:
מח ו מיי' פ"ט מהלכות שגגות הלכה ח:
מט ז מיי' פ"ג מהל' איסורי ביאה הלכה יג:
נ ח מיי' פ"ח מהל' איסורי ביאה הל"ח [והל' יח]:
נא ט מיי' שם הל' יג:
נב י כ מיי' פ"ג שם הל' טו:

רבינו גרשום

הרביעי שהוא תוך מלאות של שליש לא חשיב כלום ולטעמיה דר' יהודה האשה שהפילה וולדות הרבה. בב' ולדות מירי בלבד: ולד ראשון גורם. הוי עיקר לידה: פשיטא דהכי איתא. דבהכי פליגי ומאי קמ"ל כשתמצא: משום מפלת תאומים איצטריך ליה לאשמועי' דמספקא לן דסד"א במפלת תאומים דבחד זימנא נתעברו וחדא ליד' היא אימא מודה ר' יהודה לרבנן דהכא מולד שני מינן קמ"ל כשתמצא דלעולם קסבר ר' יהודה דמולד ראשון מינן: ב)בטומאה וטהרה. לענין ימי טומאה וימי טהרה מאי קא חשיב ר' יהודה ולד שני: דכיון דלא יצא שעה הראויה להקריב קרבן של ראשון קודם שהפילה שני אלא בתוך מלאות הפילתו: ומפסקי ימי טומאה דשני ימי טהרה של ראשון וכששלמו ימי טומאה של שני ממלא ימי טהרה דראשון ומוסיף ליה ימי טהרה כנגד אותן ימי טומאה של שני שהיו בימי טהרה דראשון ואחר כך הדר מני ימי טהרה לשני והיינו קולא שהראשון אינו מאבד כלום מימי טהרה אע"פ שהיו ימי טומאה של שני בתוכם: או דילמא לר' יהודה חומרא הוא דאית ליה. שהוא מחמיר יותר מרבנן דלרבנן אינה מביאה קרבן לעולם אלא על האחרון ולר' יהודה מביאה על הראשון ועל השלישי וכיון שמחמיר גבי קרבן מחמיר נמי לענין טומאה ושהרה דאין פורעין לראשון ימי טהרה כנגד ימי הטומאה דשני אלא ימי טומאה דשני לא מפסקי אלא עולין בחשבון ימי טהרה דראשון דאמרינן לענין טומאה ולד שני כמאן דליתי' דמי: ילדת שוחטין את פסחה חורגין דמו בשבילה ביום מ' לזכר וביום פ' לנקבה וקשה לר' משתכח היכא הוי ה)האי וק"ל ביום מ' לזכר וביום פ' לנקבה היכי שוחטין עלה עד כאן טמאה היא לענין קרבן דעדיין לא יצאת שעה שראויה להביא בה קרבן שאינה מביאה קרבן עד יום מ"א או עד יום פ"א: ואמר ר חסדא הא. מתניתא תניא כלומר הא ברייתא דשוחטין עליה ביום מ' מתרצתא היא והכי הויא כגון דילדה תאומים בב' ימים והאי דקתני ביום ארבעים לזכר ביום מ' לזכר שני דהוא יום מ"א לזכר ראשון ויום פ"א לנקבה דאשתניא דר' יהודה היא דאמר ולד שני כמאן דליתיה דמי וכבר הוי יום מ"א הלכך שוחטין עליה דאי אמרת בטומאה סבירא ליה לר' יהודה כו': לאורתא נמי. ליל פ"א שהוא פסח לא מצי אכלה דאע"ג דלמחר מהיא קרבן לילה מחוסר זמן להקרבה הוא ומחוסרת כפורים היא אלא לאו ש"מ כו': לעולם. סבירא ליה

ע) ע"כ שיין לדף ט ע"ב. ב) תיכות אלו סס משולני הכנס וש"ע.

יא: ארבעה מחוסרי כפרה פרק שני כריתות

הכי קתני עשו כו'. והכי פירוש דבריית[א] עשו גומר כמערה ומתכוון כשאינו מתכוון והאי היינו בכדרכה ושלא כדרכה כדמפרש ותנא ליה בתריה דכדרכה ושלא כדרכה [יא]: **נמצא** מתכוין כו'. קשה אמאי אתריך הש"ס בגישאה דהאי לאו פירוש דבריית[ב] הוא דכבר אסיקנא ליה שפיר:

כשאין מתכוין דעריות. [ג] פירש הקונטרס כגון שאשתו ואחותו במטה וכסבור לבא על אשתו ונמצא אחותו דפטור ממלקות ומייב חטאת הואיל והנה דמתעסק הוא וקשה שהרי בשפחה נמי מייב חטאת[ד] כי האי גוונא [ה] שהרי מביאין על הזדון כשוגג וא"כ מאי קאמר נמצא מתכוין בשפחה כשאין מתכוין לעריות בכה"ג שוו תרוייהו [ו] לכך יש לומר כשאין מתכוין לעריות כגון נפל מן הגג ונתקע דפטור לגמרי דאנוס הוא:

הדרן עלך ארבעה מחוסרי כפרה

אמרו לו. [ז]עד אומר [ח] [ט]לו אכל כו'. [י]ל דמיירי שהעידוהו שנים בבת אחת דאי בזה אחר זה הא [יא] כ"מ שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים [יב] וכיון שנתקבל עדותו תו לא קפדינן בעדות השני שאומר לא אכל ול"ל דמיירי שהאיש שמעידין בו שותק [יג] דאי אמר אינו יודע פטור כדנפקא לה בגמרא [יד] או הודע אינו כו' ומשיך דמיירי בעד אחד שאינו יכול למיחייב קרבן וע"כ מיירי [טו] שאותו שהעיד עליו אומר אינו יודע דאי אמר לא אכלתי פשיטא דעד אחד לא מהימנן דכתיב (דברים יט) לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטא:

ואשה אומרת לא אכל. [יז] מכאן משמע דאשה מהימנת טפי מגזלן שהרי גבי גזלן משמע דלא אמרי' שתיקה כהודאה כדאמרינן [יח] (קדושין דף סו.) אי מהימנת לך דלא גזלת הוא זיל אפקה [יט] ואע"ג דשתקה אלמא לא אמרינן שתיקה כהודאה דמיהו ועובדא הוה [יב] הוה סמיא דהוה מסדר מתניתא קמי [כ] דרב ששת כו' אתא חד גברא ואמר שאשתו זינתה וקא אמר אי מהימנת לך דלא גזלת הוא זיל אפקה והכא אי שתיק מהימנת אשאה: **עד** אומר אכל והוא אומר **לא אכלתי פטור**. והוא הדין אם אמר איני יודע כמו שפירשתי: **שאם** אכל **בחצי זית וחזר ואכל בחצי זית ממין אחד חייב משני מינין פטור**. [ג] וא"ת והא אמרינן בפ' קדשי מזבח (מעילה יז:) הפיגול והנותר אין מצטרפין וקא אמר בגמרא לא שנו אלא [כא] לטומאת ידים אבל לאכילה מצטרפין וי"ל דהתם [כב] לענין מלקות אי נמי לענין שאם יפלו לקדירה אחת מצטרפין לתת טעם דהא שם אחד הוא לגבי אלא אחד גבי מלקות:

תוספות דבר זה מחלוקת ר"מ ורבנן. תימה למאי איצטריך למיסתמיה ברישא אי דליהוי סתם ואחר כך מחלוקת פשיטא דיחיד ורבים הלכה כרבים: **מכלל** דרישא בדשות ב"ד ועד אחד. דבשני עדים אין צריך לשון ב"ד:

א א מיי' פ"ג מהל' שגגות הלכה כ:
ב ב מיי' שם פ"ח הלכה ג:
ג ג ד מיי' שם פ"ג הלכה ח:
ד ה מיי' שם פ"ו הלכה ח:
ה ו מיי' שם הל' ט ז:
ו ז מיי' שם הלכה ח:
ז ח מיי' שם הלכה ט:
ח ט מיי' פ"י מהל' גירושין הלכה ה טוש"ע אה"ע סי' ז סעיף ט:

תורה אור השלם

1. וְאִישׁ כִּי יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה שִׁכְבַת זָרַע וְהוּא שִׁפְחָה נֶחֱרֶפֶת לְאִישׁ וְהָפְדֵה לֹא נִפְדֶּתָה אוֹ חָפְשָׁה לֹא נִתַּן לָהּ בִּקֹּרֶת תִּהְיֶה לֹא יוּמָתוּ כִּי לֹא חָפְשָׁה:
ויקרא יט כ
2. אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא:
ויקרא ד כח

מוסף רש"י

איסמייה. אסיק בריית[ג] זו מגילת[ד] (ב"מ נב.). **כשאין מתכוין.** דאם תוס' כאן נסס רש"י.
הדרן עלך ארבעה מחוסרי כפרה.
עד אומר אכל. אלכלת אלב בשוגג ומייב אתה קרבן (קדושין סה:). **שנים אומרים אכל.** אלב שוגג (ב"מ נב:). **מזיד הייתי.** הרי זה נאמן לפטור עצמו מקרבן, דאין עדים מעיד להאמינו בהם, סילכך אי אמר נמי לא אכלתי נאמן (יבמות 19:) דמה לו לשקר (ב"מ נב:). **תצא מזה ומזה.** כשאר אשת איש שזינתה, דהא נאו אינה יכול לחייב קרבן ועכ"כ מיירי [ה] שאותו שהעיד עליו אומר אינו יודע דאי אמר לא אכלתי פשיטא דעד אחד לא מהימנן דכתיב (דברים יט) לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטא. [ו] אחר בהעלם אחת ממין אחד חייב [ז]משני מינין פטור: **גמ'** קתני אמרו לו אכלת חלב מביא חטאת אמרו כמה הויין תרין והוא מה אמר להון אלימא דשתיק ולא קמכחיש להו אלא [ח] שתיקה דתרין הוא דמביא חטאת על שתיקה דחד לא אימא מציעתא עד אומר אכל והוא אומר לא אכלתי[ג] טעמא דמכחיש ליה אבל שתיק מיחייב וכ"ש תרי [ט] אלא דקמכחיש להו מני ר"מ היא דאמר הכחשה דבי תרי לאו הכחשה היא אבל לרבנן פטור ומאי קמשמע לן מסיפא שמעת מינה [י] הא קמשמע לן דבר זה מחלוקת ר"מ ורבנן והוא דקמכחיש להו איכא דאמרי אמרו לו [יא] נמי חד קרי ליה דתנן [יב] האשה [יג]שהלך בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך ונישאת ואח"כ בא בעלה תצא מזה ומזה דקי"ל דאפילו בחד ממאי מדקתני סיפא נישאת שלא ברשות מותרת לחזור לו מאי שלא ברשות שלא ברשות בית דין [יד](ועד אחד) מכלל דרישא ברשות ב"ד ובעד אחד אלמא גבי עד אחד קתני אמרו והכא נמי דקתני אמרו לו משמע אפילו עד אחד והוא מאי קאמר אלימא דקא מכחיש ליה מי מייתי והא קתני מציעתא עד אחד אומר אכל והוא אומר לא אכלתי פטור אלא דשתיק ממציעתא שמע מינה [יא] עד אחד אומר כו' טעמא דקא מכחיש ליה אבל שתק מישתק חייב לעולם דלא מכחיש ליה והכי קתני אמרו לו אכלת חלב מביא חטאת במה דברים אמורים דשתיק אבל מכחיש ליה פטור ומדאורייתא מנלן דלא מכחיש ליה [יב] חייב דת"ר [2] אוהודע אליו חטאתו [יד]ולא שיודיעוהו אחרים יכול אפילו אין מכחישין תלמוד לומר או הודע אליו מכל מקום [יג] במאי עסקינן אלימא [יה] בתרין תרין ואין מכחישין קרא בעי אלא

איפכא איבעי [ו] ליה למיתני א"ל איסמייה א"ל לא הכי קתני עשו גומר שלא כדרכה בשפחה חרופה דלא מיחייבי כמערה כדרכה [1] דשכבת זרע כתיב מתכוין [ז] שלא כדרכה בשפחה דפטורין כאינו מתכוין דשכבת זרע כתיב ניעור שלא כדרכה בשפחה דפטורין כישן מ"ט דשכבת זרע כתיב נמצא מתכוין והמערה בשפחה כשאין מתכוין בכל עריות ישן כדרכה כישן דעריות [ז] נמצא ניעור שלא כדרכה בשפחה כישן דכל עריות:

הדרן עלך ארבעה מחוסרי כפרה

אמרו [א]לו אכלת חלב מביא חטאת [ב] [ג]עד אומר אכל ועד אומר לא אכל אשה אומרת אכל ואשה אומרת לא אכל מביא אשם תלוי [ד]עד [ה]אומר אכל והוא אומר לא אכלתי פטור [ו] [ז]שנים אומרים אכל והוא אומר לא אכלתי רבי מאיר מחייב [ח] א"ר מאיר אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל אמרו לו [ט] דמה אם יצרה לומר מזיד הייתי [ז]פטור [ח]אכל חלב וחלב בהעלם אחת אינו חייב אלא אחת [י]אכל חלב ודם ופיגול ונותר בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת זה חומר במינין הרבה ממין אחד וחומר במין אחד ממינין הרבה שאם [יא]אכל כחצי זית וחזר ואכל כחצי זית [ז] אחר בהעלם אחת ממין אחד חייב [יב]משני מינין פטור: **גמ'** קתני אמרו לו אכלת חלב מביא חטאת אמרו כמה הויין תרין והוא מה אמר להון אלימא דשתיק ולא קמכחיש להו אלא [ג] שתיקה דתרין הוא דמביא חטאת על שתיקה דחד לא אימא מציעתא עד אומר אכל והוא אומר לא אכלתי[ג] טעמא דמכחיש ליה אבל שתיק מיחייב וכ"ש תרי [ד] אלא דקמכחיש להו מני ר"מ היא דאמר הכחשה דבי תרי לאו הכחשה היא אבל לרבנן פטור ומאי קמשמע לן מסיפא שמעת מינה [ה] הא קמשמע לן דבר זה מחלוקת ר"מ ורבנן והוא דקמכחיש להו איכא דאמרי אמרו לו [ו] נמי חד קרי ליה דתנן [ז] האשה [ח]שהלך בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך ונישאת ואח"כ בא בעלה תצא מזה ומזה דקי"ל דאפילו בחד ממאי מדקתני סיפא נישאת שלא ברשות מותרת לחזור לו מאי שלא ברשות שלא ברשות בית דין [ט](ועד אחד) מכלל דרישא ברשות ב"ד ובעד אחד אלמא גבי עד אחד קתני אמרו והכא נמי דקתני אמרו לו משמע אפילו עד אחד והוא מאי קאמר אלימא דקא מכחיש ליה מי מייתי והא קתני מציעתא עד אחד אומר אכל והוא אומר לא אכלתי פטור אלא דשתיק ממציעתא שמע מינה [ו] עד אחד אומר כו' טעמא דקא מכחיש ליה אבל שתק מישתק חייב לעולם דלא מכחיש ליה והכי קתני אמרו לו אכלת חלב מביא חטאת במה דברים אמורים דשתיק אבל מכחיש ליה פטור ומדאורייתא מנלן דלא מכחיש ליה [ז] חייב דת"ר [2] אוהודע אליו חטאתו [ח]ולא שיודיעוהו אחרים יכול אפילו אין מכחישין תלמוד לומר או הודע אליו מכל מקום [ט] במאי עסקינן אלימא [י] בתרין תרין ואין מכחישין קרא בעי אלא

אימא מציעתא עד אומר אכל והוא אומר לא אכלתי כו'. והוא הדין דמלי מייתי מרישא עד אומר אכל ועד אומר לא אכל ומביא אשם תלוי טעמא דאמר עד אחד לא אכל הא לא אכל הכי חייב חטאת דשתיקה כהודאה דמיא דע"כ מיירי דשתק דאי אין) יכול מפוחרין. דמפסקי והא מיירי כגון שילדה הנאומים זה ביום ראשון ואחד ביום שני שסוף שני טומאה דשני נכנס ביום טהרה דראשון וקא בעי אי משלימין אותו יום טהרה דראשון שטימאו השני אי לא וקאמר ת"ל יום דכולן רצופין ש"מ חומרא אית ליה לר' יהודה דרצופין: [ג]ועוד ת"ש ששת ימים והא מיירי כגון דילדה נקבה ואח"כ הפילה באותן ששת ימי טהרה שיתרין על שלשים ונטמאו אותן ששת ימי טהרה וקא בעי יכול אותן ששת ימים אי בעינן להו רצופין עם ששים ומפסיקתן שנטמאו מפוחרין דמשלימין אותן לאחר ימי טומאה דשני ת"ל ששים מה ששים כולן רצופין דכתיב בהו יום אף ששה נמי: מני אילימא רבנן כו': אלו מביאין קרבן עולה ויורד כו' ועל טומאת מקדש וקדשיו. הכא קתני גבי קרבן קא חשיב לטומאה מקדש וקדשיו בחדא אבל בפירקין קמא גבי כרת קא חשיב להו בתרתי דבתרוייהו כתב בהו כרת והכא נמי קדשים [ד]אמאי חשיב להו בחדא דאמרינן התם במסכת שבועות דהזהיר וענש על הטומאה וחייב קרבן על הטומאה דכתיב ונפש כי תגע בכל טמא בטומאת אדם כו' מה כשהזהיר וענש לא ענש אלא על טומאת מקדש וקדשיו דכתיב בכל קדש לא תגע וכתב בהו כרת אף חייב קרבן אלא על

מכמרה קודם כדרכה ושלא כדרכה: **יא)** כדרכה. גליון הכי קתני עשו גומר שלא כדרכה כו' וה"ה דבריית[ב] אמצעי עשו גומר ומתכוין כשלא כדרכה דפטור כמערה ואין מתכוין כדרכה וכן הפי' בנער רישן ותימה למה כתב כדרכה כשלא כדרכה באמצע הוי ליה למכתביה לבסוף בתר נער כישן וגם היה ראוי לשנות שלא כדרכה כבדרכה אלא דתנא כסדר דאינך הראוי להתחייב שנה תחלה. מתוס' הרא"ש: **ג)** דבריית[ב]. גליון נמצא מתכוין ומערה בשפחה דפטור כשאין מתכוין בכל העריות ישן כדרכה כישן דעריות נמצא נער בשלא כדרכה ואריכות לשון זה בא לפרש דבמערה ושלא כדרכה דוקא יש חילוק בין שפחה לשאר עריות אבל באין מתכוין כגון שנפל מן הגג ונתקע ובישן אין חילוק. הרא"ש ז"ל: **ד)** גוונא אם מתכוין לאשתו ונמצא שפחה שהרי: **ה)** תרוייהו לכך י"ל בשאין מתכוין דעריות כגון נפל מן הגג ונתקע דפטור לגמרי אף מחטאת דאנוס הוא: **ו)** אמרו לו אכלת חלב בנמרא מפרש אי מיירי בעד אחד או בשנים ואיתו מאי קאמר: **ז)** אומר אכל תיבת לו נמחק: **ח)** שותק ס"א דשתיקה כהודאה דמיא דאי הוי מכחיש ליה אי אפי' אמר כו' וכן משמע בהאשה רבה: **ט)** אכל הא לא הויא אותה שאמרה לא אכל הוי מחייב על אותה שאמרה שאכל ובשתיקתו מכאן: **י)** כדאמרי' בפ' האומר: **יא)** אפקה ממשע הא אי הוי גזלן לא הוה אמר זיל אפקה דאע"ג דסבר דשתק אלמא: **יב)** הוה בההוא: **יג)** פטור אפיגול ונותר נמי קאי וא"ת: **יד)** אלא בטומאת ידים: **טו)** דהתם מיירי לענין:

א) איבעי לך למיתני: **ב)** מתכוין בשלא כדרכה בשפחה דלא מחייב כשאין מתכוין כדרכה דפטור דשכבת זרע כתיב בנער שלא כדרכה בשפחה דלא מחייב כישן בכדרכה דפטור מאי טעמא: **ג)** דעריות נער תיבת נמצא ראות ר' ר' נמחק: **ד)** עד אומר אכל ועד אומר לא אכל ע"כ בדשתק איירי דאי בדקמכחיש ליה פטור לגמרי ואפ"ה כי ליכא אחר חייב וכ"ש תרי. תוס' אחרות: **ה)** שנים אומרים אכל והוא אומר לא אכלתי פטור. בקצת ס"י לא כתוב פטור אלא ר"מ מחייב וכן עיקר דגירסא דפטור לא יתכן רק לאיכא דאמרי אבל ללישנא קמא מפרש תלמודא הא קמ"ל כו' אי אפשר לפרש אותו וכן משמע ברש"י ז"ל שאינו גורס פטור כנ"ל [והוא דברי הגאון ר' בצלאל אשכנזי]: **ו)** לו ס"א אף זה אם כו': **ז)** זית בהעלם תיבת אחר נמחק: **ח)** אלא דקא מכחיש להו ומני ר"מ. וליכא למימר דאמר איני יודע דפשוט דגבי שנים איני יודע כשתיקה. תו' אחרות: **ט)** לו חד נמי אמרו קרי: **י)** ב"ד וע"פ עדים מכלל ברישא ברשות ב"ד ועד אחד: **יא)** ש"מ דקתני עד: **יב)** ליה דחייב: **יג)** במאי עסקינן. אלימא בתרי ולא שיודיעוהו אחרים היינו כשמכחישין קרא בעי ואי אמר איני יודע פשיטא דנאמנין. תוס' אחרות: **יד)** בתרי תרי ואין אות ן' ן' נמחק: **טו)** כדרכה דחייב כבדרכה: **טז)** לו כו': **יז)** כדמפרש תלמודא. גליון כלומר כדרכה ושלא כדרכה היינו פ' דקאי אמערה ואמתכוין ואגיער כישן דכדרכה ושלא כדרכה לא הוי אלא פ' דאחרינא: **יח)** כישן. ס"א עם קמייתא דגומר

ב) ג ד מיי' פ"ג מהל' שגגות הלכה ט:
ג) ה מיי' שם הל' ט ז:
ד) ו מיי' שם הלכה ח:
ה) ז מיי' שם הלכה ט:
ו) ח מיי' שם הלכה ט:
ז) ט מיי' שם הלכה ח:
ח) י מיי' שם הלכה ט:
ט) יא מיי' שם הלכה ט:
י) יב מיי' שם הלכה ט:
יא) יג מיי' שם הלכה ט:
יב) יד מיי' שם הלכה ט:
יג) טו מיי' שם הלכה ט:
יד) טז מיי' שם הלכה ט:
טו) יז מיי' שם הלכה ט:
יז) יח מיי' שם הלכה ט:
יח) יט מיי' שם הלכה ט:
יט) כ מיי' שם הלכה ט:
כ) כא מיי' שם הלכה ט:
כא) כב מיי' שם הלכה ט:
כב) כג מיי' שם הלכה ט:
כג) כד מיי' שם הלכה ט:
כד) כה מיי' שם הלכה ט:
כה) כו מיי' שם הלכה ט:
כו) כז מיי' שם הלכה ט:
כז) כח מיי' שם הלכה ט:
כח) כט מיי' שם הלכה ט:
כט) ל מיי' שם הלכה ט:
ל) לא מיי' שם הלכה ט:
לא) לב מיי' שם הלכה ט:
לב) לג מיי' שם הלכה ט:
לג) לד מיי' שם הלכה ט:
לד) לה מיי' שם הלכה ט:
לה) לו מיי' שם הלכה ט:
לו) לז מיי' שם הלכה ט:
לז) לח מיי' שם הלכה ט:
לח) לט מיי' שם הלכה ט:
לט) מ מיי' שם הלכה ט:
מ) מא מיי' שם הלכה ט:
מא) מב מיי' שם הלכה ט:
מב) מג מיי' שם הלכה ט:
מג) מד מיי' שם הלכה ט:
מד) מה מיי' שם הלכה ט:
מה) מו מיי' שם הלכה ט:
מו) מז מיי' שם הלכה ט:
מז) מח מיי' שם הלכה ט:
מח) מט מיי' שם הלכה ט:
מט) נ מיי' שם הלכה ט:
נ) נא מיי' שם הלכה ט:
נא) נב מיי' שם הלכה ט:
נב) נג מיי' שם הלכה ט:
נג) נד מיי' שם הלכה ט:
נד) נה מיי' שם הלכה ט:
נה) נו מיי' שם הלכה ט:
נו) נז מיי' שם הלכה ט:
נז) נח מיי' שם הלכה ט:
נח) נט מיי' שם הלכה ט:
נט) ס מיי' שם הלכה ט:
ס) סא מיי' שם הלכה ט:
סא) סב מיי' שם הלכה ט:
סב) סג מיי' שם הלכה ט:
סג) סד מיי' שם הלכה ט:
סד) סה מיי' שם הלכה ט:
סה) סו מיי' שם הלכה ט:
סו) סז מיי' שם הלכה ט:
סז) סח מיי' שם הלכה ט:
סח) סט מיי' שם הלכה ט:
סט) ע מיי' שם הלכה ט:
ע) עא מיי' שם הלכה ט:
עא) עב מיי' שם הלכה ט:
עב) עג מיי' שם הלכה ט:
עג) עד מיי' שם הלכה ט:
עד) עה מיי' שם הלכה ט:
עה) עו מיי' שם הלכה ט:
עו) עז מיי' שם הלכה ט:
עז) עח מיי' שם הלכה ט:
עח) עט מיי' שם הלכה ט:
עט) פ מיי' שם הלכה ט:
פ) פא מיי' שם הלכה ט:
פא) פב מיי' שם הלכה ט:
פב) פג מיי' שם הלכה ט:
פג) פד מיי' שם הלכה ט:
פד) פה מיי' שם הלכה ט:
פה) פו מיי' שם הלכה ט:
פו) פז מיי' שם הלכה ט:
פז) פח מיי' שם הלכה ט:
פח) פט מיי' שם הלכה ט:
פט) צ מיי' שם הלכה ט:
צ) צא מיי' שם הלכה ט:
צא) צב מיי' שם הלכה ט:
צב) צג מיי' שם הלכה ט:
צג) צד מיי' שם הלכה ט:
צד) צה מיי' שם הלכה ט:
צה) צו מיי' שם הלכה ט:
צו) צז מיי' שם הלכה ט:
צז) צח מיי' שם הלכה ט:
צח) צט מיי' שם הלכה ט:
צט) ק מיי' שם הלכה ט:
ק) קא מיי' שם הלכה ט:
קא) קב מיי' שם הלכה ט:
קב) קג מיי' שם הלכה ט:
קג) קד מיי' שם הלכה ט:
קד) קה מיי' שם הלכה ט:
קה) קו מיי' שם הלכה ט:
קו) קז מיי' שם הלכה ט:
קז) קח מיי' שם הלכה ט:
קח) קט מיי' שם הלכה ט:
קט) ר מיי' שם הלכה ט:
ר) רא מיי' שם הלכה ט:
רא) רב מיי' שם הלכה ט:
רב) רג מיי' שם הלכה ט:
רג) רד מיי' שם הלכה ט:
רד) רה מיי' שם הלכה ט:
רה) רו מיי' שם הלכה ט:
רו) רז מיי' שם הלכה ט:
רז) רח מיי' שם הלכה ט:
רח) רט מיי' שם הלכה ט:
רט) ש מיי' שם הלכה ט:
ש) שא מיי' שם הלכה ט:
שא) שב מיי' שם הלכה ט:
שב) שג מיי' שם הלכה ט:
שג) שד מיי' שם הלכה ט:
שד) שה מיי' שם הלכה ט:
שה) שו מיי' שם הלכה ט:
שו) שז מיי' שם הלכה ט:
שז) שח מיי' שם הלכה ט:
שח) שט מיי' שם הלכה ט:
שט) ת מיי' שם הלכה ט:
ת) תא מיי' שם הלכה ט:
תא) תב מיי' שם הלכה ט:
תב) תג מיי' שם הלכה ט:
תג) תד מיי' שם הלכה ט:
תד) תה מיי' שם הלכה ט:
תה) תו מיי' שם הלכה ט:
תו) תז מיי' שם הלכה ט:
תז) תח מיי' שם הלכה ט:
תח) תט מיי' שם הלכה ט:
תט) תי מיי' שם הלכה ט:
תי) תיא מיי' שם הלכה ט:
תיא) תיב מיי' שם הלכה ט:
תיב) תיג מיי' שם הלכה ט:
תיג) תיד מיי' שם הלכה ט:
תיד) תיה מיי' שם הלכה ט:
תיה) תיו מיי' שם הלכה ט:
תיו) תיז מיי' שם הלכה ט:
תיז) תיח מיי' שם הלכה ט:
תיח) תיט מיי' שם הלכה ט:
תיט) תכ מיי' שם הלכה ט:
תכ) תכא מיי' שם הלכה ט:
תכא) תכב מיי' שם הלכה ט:
תכב) תכג מיי' שם הלכה ט:
תכג) תכד מיי' שם הלכה ט:
תכד) תכה מיי' שם הלכה ט:
תכה) תכו מיי' שם הלכה ט:
תכו) תכז מיי' שם הלכה ט:
תכז) תכח מיי' שם הלכה ט:
תכח) תכט מיי' שם הלכה ט:
תכט) תל מיי' שם הלכה ט:
תל) תלא מיי' שם הלכה ט:
תלא) תלב מיי' שם הלכה ט:
תלב) תלג מיי' שם הלכה ט:
תלג) תלד מיי' שם הלכה ט:
תלד) תלה מיי' שם הלכה ט:
תלה) תלו מיי' שם הלכה ט:
תלו) תלז מיי' שם הלכה ט:
תלז) תלח מיי' שם הלכה ט:
תלח) תלט מיי' שם הלכה ט:
תלט) תמ מיי' שם הלכה ט:
תמ) תמא מיי' שם הלכה ט:
תמא) תמב מיי' שם הלכה ט:
תמב) תמג מיי' שם הלכה ט:
תמג) תמד מיי' שם הלכה ט:
תמד) תמה מיי' שם הלכה ט:
תמה) תמו מיי' שם הלכה ט:
תמו) תמז מיי' שם הלכה ט:
תמז) תמח מיי' שם הלכה ט:
תמח) תמט מיי' שם הלכה ט:
תמט) תנ מיי' שם הלכה ט:
תנ) תנא מיי' שם הלכה ט:
תנא) תנב מיי' שם הלכה ט:
תנב) תנג מיי' שם הלכה ט:
תנג) תנד מיי' שם הלכה ט:
תנד) תנה מיי' שם הלכה ט:
תנה) תנו מיי' שם הלכה ט:
תנו) תנז מיי' שם הלכה ט:
תנז) תנח מיי' שם הלכה ט:
תנח) תנט מיי' שם הלכה ט:
תנט) תס מיי' שם הלכה ט:
תס) תסא מיי' שם הלכה ט:
תסא) תסב מיי' שם הלכה ט:
תסב) תסג מיי' שם הלכה ט:
תסג) תסד מיי' שם הלכה ט:
תסד) תסה מיי' שם הלכה ט:
תסה) תסו מיי' שם הלכה ט:
תסו) תסז מיי' שם הלכה ט:
תסז) תסח מיי' שם הלכה ט:
תסח) תסט מיי' שם הלכה ט:
תסט) תע מיי' שם הלכה ט:
תע) תעא מיי' שם הלכה ט:
תעא) תעב מיי' שם הלכה ט:
תעב) תעג מיי' שם הלכה ט:
תעג) תעד מיי' שם הלכה ט:
תעד) תעה מיי' שם הלכה ט:
תעה) תעו מיי' שם הלכה ט:
תעו) תעז מיי' שם הלכה ט:
תעז) תעח מיי' שם הלכה ט:
תעח) תעט מיי' שם הלכה ט:
תעט) תפ מיי' שם הלכה ט:
תפ) תפא מיי' שם הלכה ט:
תפא) תפב מיי' שם הלכה ט:
תפב) תפג מיי' שם הלכה ט:
תפג) תפד מיי' שם הלכה ט:
תפד) תפה מיי' שם הלכה ט:
תפה) תפו מיי' שם הלכה ט:
תפו) תפז מיי' שם הלכה ט:
תפז) תפח מיי' שם הלכה ט:
תפח) תפט מיי' שם הלכה ט:
תפט) תצ מיי' שם הלכה ט:
תצ) תצא מיי' שם הלכה ט:
תצא) תצב מיי' שם הלכה ט:
תצב) תצג מיי' שם הלכה ט:
תצג) תצד מיי' שם הלכה ט:
תצד) תצה מיי' שם הלכה ט:
תצה) תצו מיי' שם הלכה ט:
תצו) תצז מיי' שם הלכה ט:
תצז) תצח מיי' שם הלכה ט:
תצח) תצט מיי' שם הלכה ט:
תצט) תק מיי' שם הלכה ט:
תק) תקא מיי' שם הלכה ט:
תקא) תקב מיי' שם הלכה ט:
תקב) תקג מיי' שם הלכה ט:
תקג) תקד מיי' שם הלכה ט:
תקד) תקה מיי' שם הלכה ט:
תקה) תקו מיי' שם הלכה ט:
תקו) תקז מיי' שם הלכה ט:
תקז) תקח מיי' שם הלכה ט:
תקח) תקט מיי' שם הלכה ט:
תקט) תר מיי' שם הלכה ט:
תר) תרא מיי' שם הלכה ט:
תרא) תרב מיי' שם הלכה ט:
תרב) תרג מיי' שם הלכה ט:
תרג) תרד מיי' שם הלכה ט:
תרד) תרה מיי' שם הלכה ט:
תרה) תרו מיי' שם הלכה ט:
תרו) תרז מיי' שם הלכה ט:
תרז) תרח מיי' שם הלכה ט:
תרח) תרט מיי' שם הלכה ט:
תרט) תש מיי' שם הלכה ט:
תש) תשא מיי' שם הלכה ט:
תשא) תשב מיי' שם הלכה ט:
תשב) תשג מיי' שם הלכה ט:
תשג) תשד מיי' שם הלכה ט:
תשד) תשה מיי' שם הלכה ט:
תשה) תשו מיי' שם הלכה ט:
תשו) תשז מיי' שם הלכה ט:
תשז) תשח מיי' שם הלכה ט:
תשח) תשט מיי' שם הלכה ט:
תשט) תת מיי' שם הלכה ט:
תת) תתא מיי' שם הלכה ט:
תתא) תתב מיי' שם הלכה ט:
תתב) תתג מיי' שם הלכה ט:
תתג) תתד מיי' שם הלכה ט:
תתד) תתה מיי' שם הלכה ט:
תתה) תתו מיי' שם הלכה ט:
תתו) תתז מיי' שם הלכה ט:
תתז) תתח מיי' שם הלכה ט:
תתח) תתט מיי' שם הלכה ט:
תתט) תתי מיי' שם הלכה ט:
תתי) תתיא מיי' שם הלכה ט:
תתיא) תתיב מיי' שם הלכה ט:
תתיב) תתיג מיי' שם הלכה ט:
תתיג) תתיד מיי' שם הלכה ט:
תתיד) תתיה מיי' שם הלכה ט:
תתיה) תתיו מיי' שם הלכה ט:
תתיו) תתיז מיי' שם הלכה ט:
תתיז) תתיח מיי' שם הלכה ט:
תתיח) תתיט מיי' שם הלכה ט:
תתיט) תתכ מיי' שם הלכה ט:
תתכ) תתכא מיי' שם הלכה ט:
תתכא) תתכב מיי' שם הלכה ט:
תתכב) תתכג מיי' שם הלכה ט:
תתכג) תתכד מיי' שם הלכה ט:
תתכד) תתכה מיי' שם הלכה ט:
תתכה) תתכו מיי' שם הלכה ט:
תתכו) תתכז מיי' שם הלכה ט:
תתכז) תתכח מיי' שם הלכה ט:
תתכח) תתכט מיי' שם הלכה ט:
תתכט) תתל מיי' שם הלכה ט:
תתל) תתלא מיי' שם הלכה ט:
תתלא) תתלב מיי' שם הלכה ט:
תתלב) תתלג מיי' שם הלכה ט:
תתלג) תתלד מיי' שם הלכה ט:
תתלד) תתלה מיי' שם הלכה ט:
תתלה) תתלו מיי' שם הלכה ט:
תתלו) תתלז מיי' שם הלכה ט:
תתלז) תתלח מיי' שם הלכה ט:
תתלח) תתלט מיי' שם הלכה ט:
תתלט) תתמ מיי' שם הלכה ט:
תתמ) תתמא מיי' שם הלכה ט:
תתמא) תתמב מיי' שם הלכה ט:
תתמב) תתמג מיי' שם הלכה ט:
תתמג) תתמד מיי' שם הלכה ט:
תתמד) תתמה מיי' שם הלכה ט:
תתמה) תתמו מיי' שם הלכה ט:
תתמו) תתמז מיי' שם הלכה ט:
תתמז) תתמח מיי' שם הלכה ט:
תתמח) תתמט מיי' שם הלכה ט:
תתמט) תתנ מיי' שם הלכה ט:
תתנ) תתנא מיי' שם הלכה ט:
תתנא) תתנב מיי' שם הלכה ט:
תתנב) תתנג מיי' שם הלכה ט:
תתנג) תתנד מיי' שם הלכה ט:
תתנד) תתנה מיי' שם הלכה ט:
תתנה) תתנו מיי' שם הלכה ט:
תתנו) תתנז מיי' שם הלכה ט:
תתנז) תתנח מיי' שם הלכה ט:
תתנח) תתנט מיי' שם הלכה ט:
תתנט) תתס מיי' שם הלכה ט:
תתס) תתסא מיי' שם הלכה ט:
תתסא) תתסב מיי' שם הלכה ט:
תתסב) תתסג מיי' שם הלכה ט:
תתסג) תתסד מיי' שם הלכה ט:
תתסד) תתסה מיי' שם הלכה ט:
תתסה) תתסו מיי' שם הלכה ט:
תתסו) תתסז מיי' שם הלכה ט:
תתסז) תתסח מיי' שם הלכה ט:
תתסח) תתסט מיי' שם הלכה ט:
תתסט) תתע מיי' שם הלכה ט:
תתע) תתעא מיי' שם הלכה ט:
תתעא) תתעב מיי' שם הלכה ט:
תתעב) תתעג מיי' שם הלכה ט:
תתעג) תתעד מיי' שם הלכה ט:
תתעד) תתעה מיי' שם הלכה ט:
תתעה) תתעו מיי' שם הלכה ט:
תתעו) תתעז מיי' שם הלכה ט:
תתעז) תתעח מיי' שם הלכה ט:
תתעח) תתעט מיי' שם הלכה ט:
תתעט) תתפ מיי' שם הלכה ט:
תתפ) תתפא מיי' שם הלכה ט:
תתפא) תתפב מיי' שם הלכה ט:
תתפב) תתפג מיי' שם הלכה ט:
תתפג) תתפד מיי' שם הלכה ט:
תתפד) תתפה מיי' שם הלכה ט:
תתפה) תתפו מיי' שם הלכה ט:
תתפו) תתפז מיי' שם הלכה ט:
תתפז) תתפח מיי' שם הלכה ט:
תתפח) תתפט מיי' שם הלכה ט:
תתפט) תתצ מיי' שם הלכה ט:
תתצ) תתצא מיי' שם הלכה ט:
תתצא) תתצב מיי' שם הלכה ט:
תתצב) תתצג מיי' שם הלכה ט:
תתצג) תתצד מיי' שם הלכה ט:
תתצד) תתצה מיי' שם הלכה ט:
תתצה) תתצו מיי' שם הלכה ט:
תתצו) תתצז מיי' שם הלכה ט:
תתצז) תתצח מיי' שם הלכה ט:
תתצח) תתצט מיי' שם הלכ

אדם נאמן על עצמו. בדברים שיש בהם כפרה לא מיימנו לאיתויי חטאת להתכפר נגד קונו: **מיגו דאי בעי כו'.** אם היה רוצה לשקר יכול לומר מזיד הייתי ומה שאמרתי לא אכלתי לא אכלתי שוגג אלא מזיד: **לעומאה.** כגון אמרו לו נטמאת ומיד בחת למקדש [לא] נטמאת והיום נכנסת: **עומאה דחדש.** ליכא משום מיגו דטבלתי ליכא למימר דהאמרו לו בשעת עומאה נכנסת ואי נמי טבלת לא העריב שמש וטבול יום הנכנס למקדש בשוגג חייב חטאת כדאמר בגמרא בהקומץ רבה (דף מ:) מחוסר כיפורים שנכנס למקדש חייב חטאת ואין צריך לומר טבול יום וליכא למימר נמי (ה) מזיד (ו) דבעי' לתיתרץ דיבוריה ואי הוה אמר להו לא נכנסתי הוה מתרץ דיבוריה לא נכנסתי שוגג אלא מזיד אבל כיון דאמר להו לא נטמאתי כי אמר נמי לא נטמאתי שוגג אלא מזיד לא מיפטר מקרבן דטומאה לא איכפת לן אי שוגג אי מזיד (ז) הוה דביאת מקדש הואי הס"ל ומ"ש לעולם טעמייהו: (ו) ד"ה אי הכי דגבי וכו' למה לי הס"ל ומ"ש מ"ש לא אכלתי אלא: (ז) ד"ה אבל וכו' ומו לא מידי. נ"ב עיין בס"ז דף כ"ג ובסוגיות דף ט' ע"ב ובכמה מקומות: (ח) ד"ה אמר רבינא וכו' לא עמדתי בטומאה לא קא מכחיש להו למיפטר מקרבן אלא מאכילה לחיה בה קרבן: (ט) ד"ה נ"ל מודים וכו' לא מודו ליה בטומאה ולא יבוא עפקינן הס"ל ומ"ש מ"ש ומאי עפקינן וכו' לחיה קרבן איכא למימר הכי אבל בטומאה: (י) תוס' ד"ה אי לומא וכו' וא"נ לא מהימנא ליה במקום עדים מכח מנו דאמרינן וכו' בני הסיע דהבא: (כ) **בא"ד** דעתן הכא משום דמתיתין: (ל) ד"ה ומודים וכו' דאפילו לרבי יהודה לא וכו':

הגהות הב"ח

(א) גמ' מיגו היא כי פעורי ליה רבנן: (ב) שם לעולם טעמייהו לרבנן: (ג) שם מהו דתימא לא אכלתי אלא: (ד) שם והתולה מודה בדבר חייב אינו מודה בדבר פטור: (ה) רש"י ד"ה מודה מדשה וכו' וליכא למימר נמי מנו דאי בעי דלתריץ דיבוריה לא נטמאתי שוגג אלא מזיד נטמאתי ובאתי למקדש שפטור כדאמר לקמן והתולה מודה בדבר חייב שאינו מודה בדבר פטור דאי הוה אמר להו לא נכנסתי הוה מיתרץ דיבוריה לא וכו' וביאת מקדש הואי הס"ל ומ"ש מ"ש לעולם טעמייהו: (ו) ד"ה מי כי דגבי וכו' ולמה לי הס"ל ומ"ש מ"ש לא אכלתי אלא: (ז) ד"ה אבל וכו' ומו לא מידי. נ"ב עיין בס"ז דף כ"ג ובסוגיות דף ט' ע"ב ובכמה מקומות: (ח) ד"ה אמר רבינא וכו' לא עמדתי בטומאה לא קא מכחיש להו למיפטר מקרבן אלא מאכילה לחיה בה קרבן: (ט) ד"ה נ"ל מודים וכו' לא מודו ליה בטומאה ולא יבוא עפקינן הס"ל ומ"ש מ"ש ומאי לחיה קרבן איכא למימר הכי אבל בטומאה: (י) תוס' ד"ה אי לומא וכו' וא"נ לא מהימנא ליה במקום עדים מכח מנו דאמרינן וכו' בני הסיע דהבא: (כ) **בא"ד** דעתן הכא משום דמתיתין: (ל) ד"ה ומודים וכו' דאפילו לרבי יהודה לא:

רבינו גרשום

טומאת מקדש וקדשיו: יולדת ומצורע מביאין בדלות ועשירות דהכי אשכחן בהו. שמיעת קול וכו' מביא אף בדלי דלות. היינו עשירות האיפה דכתיב בהן. מצורע מביא בדלות: דאידך ברייתא לאו דוקא וההיא ברייתא המוגהת דוקא ואפילו הכי אמר לי' ר' מצורע מביא בדלות דמביא ב' פרידין כשהוא עני תחת ב' כבשים. והנך שתי ציפרין חיות שהוזרות דקא מייתי נמי עשיר הנהו לאו לכפרה אתו אלא לגרום לו טהרה: יולדת מביאה אחת תחת אחת. בעניותה ומאי היא פרידה דעוף תחת כבש דבעשירותה מביאה כבש לעולה ובן יונה או תור לחטאת. ואם לא תמצא ידה די שה ולקחה שתי תורים או שני בני יונה אחד לעולה ואחד לחטאת. ומצורע מביא ב' פרידין תחת ב' כבשים שמביא בעשירותו אחד לעולה ואחד לחטאת ובכש אחד בלבד לאשם דמצורע מביא חטאת ועולה ואשם: שמיעת קול וכו' מביאין שני פרידין תחת כבשה אחת. כדכתיב בהו: מדאמר רחמנא איל אשם. מעילות בערכך כסף שקלים בשקל הקדש לאשם ואיל היינו בן שתי שנים מכלל דכבש בן שנה בסלע: ומדכתיב ביולדת תביא כבש בן שנתו דהיינו בסלע ובעניותה מביאה קינין ותנן בפרקין דלעיל (ל) עמדו קנין על שתי נשים בו ביום ברבעתם בחצי דינר היינו של אשה אחת ברובע דינר: ומדתם רחמנא עליה דדלות למיהוי חד מ"ו דעשירות. דרובע דינר דעמד בו קן אשה אחת (וכל קן דעלמא) זהו י"ו בסלע דסלע הוי ד' דינרין. הכי נמי חס רחמנא עליה דדלי דלות עשירית האיפה למיהוי חד מ"ו בדלות ברובע דינר: וכמה פרוטי יש ברובע דינר מ"ח. כיצד שש מעה כסף דינר ורובע דינר מעה וחצי ומעה ב' פונדיונין היינו מעה וחצי ג' פונדיונין ופונדיון ב' איסרין היינו רובע דינר ר' איסרין ופרוטה אחד משמונה באיסר נמצא ברובע דינר מ"ח פרוטות חד מ"ו בהן היינו ג' פרוטות דיש בהן ג' פעמים י"ו פרוטות ואמאי קתני מיכן את למד לעשירית האיפה בפרוטה ג' פרוטות הוי: תנא דקתני עשירית האיפה בפרוטה מיולדת ליקח דמתיא בדלות פרידה אחת לעולה תחת כבש של סלע ופרידה אחת היינו חצי קן שקנו בחצי רובע דינר דהיינו חד מתלתין ותרין דסלע דכבש וקן דלות שלם הוי חד מ"ו בעשירות כדאמרן: אלא מחצי קן יליף מפרידה

ע) ע' בכס"ז, ב) (ממנות נו) [קדושין סה:], ג) [לא נטמאתי שוגג אלא מזיד רש"ש], ד) ע' בכס"ז סיטב, ה) [שיך לע"ב], ו) ע' במילופי גירסאות עוד גי' בדבור זה, ז) [מכאן המשך הל"ל], ח) לתוס', ט) [ע' היטב תוס' יבמות פז: ד"ה ר"מ וכו' וקל"ל], יבמות פז: ד"ה ר"מ וכו' וקל"ל],

הגהות מהר"ם לנדא

אלא לאו בחד [ז] וקתני כי אין מכחישים ש"מ. אבל אי מכחיש לא מהימן ור"ל ע"כ שאמר איני יודע דאי אמר בהליה לא אכלתי פשיטא דפטור דעד אחד אינו קם רק לגבועה כדפרישית בתמיתין: **או** דלמא טעמייהו דרבנן משום מינו דאי בעי אמר מזיד הייתי וכו'. משמע לפוס דייסטא שהוא נאמן מטעם מינו שיכול לומר מזיד (אני) [ז] הייתי וקשה שהרי מינו במקום עדים הוא דיש עדים שאכל והוא אמר לא אכלתי וא"כ (י) מהימנא ליה במקום עדים מכח מינו ואמרינן בב"מ (דף פא:): מינו במקום עדים לא אמרינן גבי הא דלא תיזיל באורחא דנהר פקוד זיל באורחא דנהר ותו אין זה מינו דלא משוי איניש נפשיה רשיעא כדאמרינן [א] (קדושין דף כ.) גבי הא דלא מן המלון והביא לו מן הדלוסקמא [ב] (והביא לו) אע"פ שאומר בעל הבית לא היה בלבי מזה אלא מזה בעל הבית כו' דדברים שבלב אינן דברים [ג] והתם מוכח ליה ופריך ודלמא למיפטר נפשיה מקרבן קאמר ומשני דא"כ הוה אמר מזיד הייתי ופריך והא לא משוי איניש נפשיה [ג א] רשיעא לכך יש לומר דהא דנאמן הכא (כ) דמיתרץ דיבוריה דאיכא למימר הא דאמר לא אכלתי אלא שוגג אלא מזיד כיון דאמרו ליה עדים השתא נטמאת [ג ב] מאי ת"ש [ג ג] אמר לו עד אחד נטמאת והוא אומר לא נטמאתי פטור יכול אפילו שנים א"ר מאיר ק"ו אם הביאוהו שנים [ג ד] למיתה חמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל וחכ"א אדם נאמן על עצמו יותר ממאה איש ש"מ טעמייהו דרבנן משום [ג ה] דאמרי אדם נאמן על עצמו יותר ממאה איש א"ר אמי לעולם [ג ו] [ג ז] טעמא דרבנן [ג ח] משום דאמרינן מינו והכי קתני מתוך שאם רצה לומר לא [ג ט] עמדתי בטומאתי פטור הילכך אדם נאמן על עצמו יותר ממאה איש [ג י] אי הכי היינו חלב מהו דתימא [ג יא] אכלתי חלב קמתריץ דבוריה לא אכלתי שוגג אלא מזיד אבל נטמאת והוא אומר לא נטמאתי אימא לא קמתריץ דבוריה [ג יב] קמ"ל הכא נמי לא עמדתי בטומאתי [ג יג] אבל טבלתי ת"ש [1] והתודה מודה [ד] בדברים חייב אין מודה בדברים פטור א"ל עד אחד נטמאת והוא אומר לא נטמאתי פטור יכול אפילו שנים [ג יד] מכחישין א"ר מאיר אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל ר' יהודה אומר נאמן אדם על עצמו יותר ממאה איש [ג טו] ומודים חכמים לר"י בחלבין [ג טז] ובביאת מקדש אבל בטומאה לא מודו לי' במאי עסקינן אילימא בטומאה

נפקא מינה לטומאה. וה"ג מלי למימר נפקא מינה היכא שאמר לא אכלתי לא שוגג ולא מזיד: [מא] **ומודים** חכמים לר' יהודה בחלבין ובביאת מקדש אבל בטומאה לא מודו דפטור. רש"י פירש שתי לשונות [מז] ור"י פירש שיטה אחרת ומודים חכמים לר' יהודה כו' אבל בטומאה לא מודו ליה כמו נטמאת והוא אומר לא נטמאתי ומפרש הש"ס במאי אילימא בטומאה ישנה מ"ש הכא ומ"ש הכא אלא שמע מינה בטומאה חדשה ומשום הכי לא מודו דלא שייך מיגו וטעמייהו דרבנן משום מיגו ודווקא בחלבים [מז] ובעריות מודו משום דשייך מיגו אבל בטומאה לא מודו דלא שייך מיגו אבל לר' יהודה דטעמא משום אדם נאמן על כו' פטר הכא והכא ומיפשט בעיא דטעמייהו דרבנן דפליגי עליה דר"מ הוי מטעם [מח] מתרץ דיבוריה כדמשמע הכא ואי רבנן דר"מ היינו רבי יהודה טעמיה משום דאדם נאמן על עצמו ודחי רבינא לעולם אימא לך בטומאה ישנה כלומר מהכא לא מוכח מידי דמלינו למימר דאפילו [מט] (נ) ר' יהודה לא מהימנא רק מטעם מיגו והא דפליגי הכא בטומאה ישנה וקאמרי רבנן דמייב כגון דקאמרי עדים אכלת קדשים בטומאת הגוף והוא אמר לא נטמאתי דלא חשבי רבנן דמיתרץ דיבוריה בהא דאמר דר"ל (נ) לא עמדתי בטומאתי אלא טבלתי דלא הוה אכלתי מלינו לומר דאפילו אי אמר לא אכלתי אבל טבלתי אבל אם אמר לא אכלתי אבל נטמאתי אלא שוגג ולא מזיד כיון דאמרו ליה עדים אבל אם אמר לא אכלתי אלא שוגג אלא מזיד אבל אם אמר לא אכלתי אלא מזיד אבל אם אמר לא אכלתי אלא מזיד אבל אם אמר לא אכלתי

יב: אמרו לו פרק שלישי כריתות

קרבן היינו כשאין עדים מכחישין (ד) דאם אמר אכלתי חלב בשוגג והעדים מעידים שבאותו היום שאומר שאכל ובאותה שעה התרו בו או שמעידין שהיה שומן לא מחייב קרבן (ה) (מתומיה) (מפומיה) ובעדים שאין פיו מכחישן חייב דאפילו בעד אחד חייב כדמשמע הכא ועוד אדרבה עדים ממירי טפי מפיו שהרי עדים מחייבין אותו אפילו פיו מכחישן דעד כאן לא פטרי רבנן רק מטעם מיגו אבל אי מפיו מכחיש להו בהדיא חייב קרבן ותו מאי מאי משני ר' חייא כר"מ ס"ל אפילו כרבנן נמי שהרי מחייבין היכא דלא מתרץ דיבוריה (ו):

מדסיפא מין אחד ושני תמחויין כו'. אבל נעיל דאוקי ריש"א במין אחד ושני תמחויין לא דייק מכלל דסיפא משני מיינין שני מיינין ממש כגון חלב ודם דאיכא למימר תנא סיפא אגב ריש"א אבל ריש"א אגב סיפא לא (ז) תנא: **דאמר** אין ידיעה לחצי שיעור. והא דקרי ליה העלם אחד לר"ג הוא דלא מחשב ידיעה לחצי שיעור ומכל מקום תני ליה לאשמועינן דאפילו בהעלם אחד משני מיינין פטור: **מתחלה** ועד סוף כדי אכילת פרס.

מתכה משמע דלתרי גווני מיירי שיעור פרס חדא לענין הפסקה שאם הפסיק בין אכילה לאכילה כשיעור פרס אין מצטרף וחדא כדאמרי' בעלמא (פסחים דף מד.) שאם נתן כזית תרומה בשיעור פרס דחולין ואכלן שהוא חייב עליה:

אוכלין טמאין כו'. אית ספרים דגרסי אקשים ובטומאים מיירי וא"ת מיפוק ליה מכי נגע בהו טמא ויש לומר דתחב לו תכילו בגית הבליעה:

תיקון

אמאי שם חלב אחד הוא אמר ליה אביי העלמות (ז) מחולקין: אכל חלב ודם פיגול ונותר חייב כו': ממין אחד חייב פשיטא (ח) אמר ריש לקיש משום בר תוטיני כגון שאכלו בשני תמחויין ואליבא דרבי יהושע דאמר תמחויין (ז) מחולקין מהו דתימא כי אמר ר' יהושע לא שנא לקולא ולא שנא לחומרא קמ"ל דחייב אלמא לחומרא אמר לקולא לא אמר איכא דאמר (ח) על סיפא משני מיינין פטור פשיטא אמר ריש לקיש משום בר תוטיני כגון שאכלו בשני תמחויין ואליבא דר' יהושע דאמר תמחויין (ז) מחולקין דמהו דתימא כי אמר ר' יהושע לחומרא אמר לקולא לא אמר קמ"ל מב' מיינין פטור מאי מב' מיינין ממין אחד הוא ואמאי קרי ליה ב' מינים משום (ז) דאכלו בב' תמחויין וקתני פטור אלמא ל"ש לקולא ול"ש לחומרא קאמר רבי יהושע מדסיפא מין אחד ושני תמחויין רישא מין אחד ותמחוי אחד פשיטא אמר רבינא כגון שהיתה לו ידיעה בינתיים ואליבא דרבן גמליאל (ג) דאמר אין ידיעה לחצי שיעור דתנן (ג) הכותב שתי אותיות בשתי העלמות אחת שחרית ואחת ערבית ר"ג מחייב וחכמים (ג) פוטרין רבן גמליאל סבר אין ידיעה לחצי שיעור ורבנן סברי יש ידיעה לחצי שיעור: **מתני'** כמה ישהא (ח) (ז) באוכלין כאילו אוכל קליות דברי ר"מ וחכמים אומרים (ה) עד שישהא מתחלה ועד סוף כדי אכילת פרס (ט) חייב (י) אכל אוכלין טמאין (יא) ושתה משקין טמאין (יב) שתה רביעית יין ונכנס למקדש ושהה כדי אכילת פרס חייב (יג) רבי (יד) אליעזר אומר אם פסק בה או אם נתן בו מים כל שהוא פטור: **גמ'** איבעיא להו (טו) ר"מ לחומרא קאמר או לקולא קאמר לחומרא קאמר והכי קתני כאילו אוכל קליות דאפילו כוליה יומא ואף על גב דמתחלה ועד סוף יותר מכדי אכילת פרס כיון דמשכיה אכילתיה מחייב ואמרו ליה רבנן דעד שישהא בכדי אכילת פרס הוא דחייב יותר מכדי אכילת פרס פטור (טו) או דלמא לקולא קאמר (טו) דהכי קתני כאילו אוכל קליות והוא דלא איפסיק ביני ובינו אבל (יז) דאיפסיק ביני ובינו אע"ג דמתחלה ועד סוף בכדי אכילת פרס פטור ואמרו ליה רבנן כיון דמתחלה ועד סוף בכדי אכילת פרס הוא חייב ת"ש וחכמים אומרים עד שישהא (יח) בכדי אכילת פרס מתחלה ועד סוף

בטומאה ישנה מאי שנא חלבין וביאת מקדש דמודו ליה דאם רצה יאמר מזיד הייתי טומאה ישנה נמי מתרץ דיבוריה דאם רצה יאמר לא עמדתי בטומאתי אלא טבלתי אמר רבינא לעולם בטומאה ישנה וכגון דאמרי ליה עדים אכלת קדשים בטומאת הגוף והוא אמר להון לא נטמאתי דהכא לא מתרץ דיבוריה דליכא למימר לא עמדתי בטומאה (ח) אבל טבלתי מאי אמר להון טבלתי ואכלתי כי אמר להון הכי איתכחש ליה דבוריה קמא מיהא בטומאת (ח) מגעו אמר רב נחמן הלכה כר' יהודה אמר רב יוסף לא (ז) אמרה אלא בינו לבין עצמו ולעצמו אמר ר"ל מודה ר"מ לחכמים שאם אמרו לו שנים בעלת שפחה חרופה והוא אומר לא בעלתי מהימן דאי בעי אמר להון לא גמרתי ביאתי אמר רב ששת מודה ר"מ לחכמים בבגזיר טמא שאמרו לו שנים נטמאת והוא אומר לא נטמאתי פטור דאי בעי אמר נשאלתי על נזירי אמר אביי מודה רבי מאיר לחכמים שאם אמרו לו שנים יודע אתה בעדות פלוני והוא אומר לא ידעתי פטור (ח) דאי בעי אמר (ז) לא נתכוונתי לעדות: אכל חלב וחלב בהעלם אחת [כו']: מתקיף לה ר' זירא אמאי אינו חייב אלא חטאת אחת והא ב' זיתי חלב אכל א"ל אביי העלמות (ח) מחולקות והכא העלם אחד הוא דאיכא איכא דמקשי ליה הכי טעמא דהעלם אחת הא בשתי העלמות חייב שתים

מעלה

(ח) נגעל ד: שבת עח.], ג) נקמן י. שבת עח: קב. קה.], ג) שבת קה. (ולקמן נח:), ד) [ל"ל האוכלן כך אתא במשנה שבמשניות], ה) [יותר נראה דל"ל רבי אלעזר], ו) [ע"ל ל"ח], ז) [דף טו:],

הגהות הב"ח

(א) גמ' דאי בעי אמר. ל"ג ובעין מסכת שבועות רים ד' ל"ז: (ב) רש"י ד"ה אמר רבינא וכו' קדשים כו' הס"ד ואח"כ מ"ש לא אמרן לא אמר: (ג) ד"ה בין לחומרא וכו' ולא פליג רבי יהושע לקולא לגמרא קאמר הס"ד: (ד) תוס' ד"ה (בע"א) ומודים כו' מכחישין אותו דאם אמר לא אמר וכו' לא מחייב קרבן ובעדים כשאין פיו מכחיש נמי חייב כל"ל ומיהא מטותיה נמתק:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה אם הספיק כו'. עיין יומא דף מח ע"א תוד"ה מדפסל:

רבינו גרשום

תחת כבש ודלי דלות כמה הוי חד מ"ר דדלות דפרידה היינו חצי רובע דינר וחצי רובע דינר יש בו כ"ד פרוטות א"כ חד משיתסר היינו פרוטה ופלגא ואמאי קתני עשירית האיפה בפרוטה: אמר רבינא כולה מילתא. בין דלות בין דלי דלות מילולדת יליף דמביא פרידה אחת [תחת] כבש ולא קתני חד משיתסר כדאמרת אלא חד מתלתין ותרין: והכי קאמר מדהס רחמנא על דלות למיהוי חד מן ל"ב בטלא. כדאמרן דהיינו כ"ד פרוטות חס נמי על דלי דלות למיהוי חד מן ל"ב בדלות דהיינו חד מ"ר דהיינו ל"ב פרוטות ושיתסר מ"ב פרוטות היינו פרוטה נכי ריבינא: אי הכי. נמצא עשירית האיפה פרוטה נכי ריבינא: אין הכי נמי ובציר מפרוטה הוי והאי דקתני מיכן לעשירית האיפה בפרוטה דלאו אורח ארעא לאיתויי פחות מפרוטה למקדש: מה בין שפחה לבין כל העריות כו' לא בענש שכל העריות או במיתת ב"ד או בכרת וכאן במלקות: וכל העריות בזכר דמחויב בין זכר בין נקבה והשפחה בנקבה ולא בזכר דאין חייב בעבד: וחייב על כל ביאה וביאה. מה שאין כן בשפחה שמביא קרבן אחד על ביאות הרבה: (ו)התא בקראי בהקראה כדתנן גדול שבדיינין מקרא בשעת מלקות אם לא תשמור לעשות והפלא ה' את מכותך: תהא בביקור. באומד היינו מלקות כדתנן אין אומרין אותו כו': בזמן שהאשה לוקה. שהיא בדולה והוא גדול האיש מביא קרבן: אין האשה לוקה. שהיא קטנה אין האיש מביא קרבן אע"פ שהוא גדול: מכדי עד הכא. אז חופשה לא ניתן לה באיש קא משתני אשר ישכב את אשה שכבת זרע נכתוב ברישא כו': הכי קאמר אם בביקורת תהיה. שהיא גדולה וכדרכה ומתכונת: והביא הוא את אשמו כשהיא בביקורת: ואימא הוא. לא לקי דמעטיה קרא בקורת תהיה היא והא הוא: והביא את אשמו כתיב. ולא והביאה את אשמה: לעולם אינו חייב קרבן אלא על שפחה בעולה. שנתבעלה קודם לכן: חרופה כגון הריפות שנשתנו מתחלתן: אם תכתוש. שכבר נכתשת היא על ידי בעילה ונשתנית כהריפות: להוציא נשיהם. נכריות בימי עזרא: שפחות חרופות בעלו דחייבין עליה איל אשם: ר' ישמעאל אומר. זו היא שפחה ודאי שאינה פדויה כלל: כל העריות מפורשות. בתורה היאך חייבן משוייר אין לנו שלא נתפרש בתורה אלא זו בלבד שבחציה שפחה וחציה בת חורין חייב ולא באחרת וראב"ע היינו ר' עקיבא (קא בעי) [כדאמר] בגמרא לקמן: אי לא נפדתה יכול כולה לא נפדתה כלל ת"ל והפדה: ומאורסה לעבד עברי. דכתיב נחרפת לאיש דחרופה נמי

מוסף רש"י

תוטיני. שם חכם (שבת נא.). בשני תמחויין. שני מיני מבשל, אחד לגי אחד שלוק (שם). תמחויין מחלקין. לאוכל שני זיתים בהעלם אחד כשני תמחויין למיינו שתי חטאות (שם). אחת שחרית ואחת ערבית. מין דסו"ל שהוא בעיתים כדי לידע. הוה ליה כשתי העלמות (שבת קה.). אין ידיעה לחצי שיעור. ולא מהני ידיעה שבעתים לחלק שלא יצטרפו (לקמן מז:). יש ידיעה לחצי שיעור. לחלק כדי שלא יצטרף עמו אלי אחמר (שבת קה.).

שיטה מקובצת

(א) בטומאה אלא שבלחי תיבת אבל נמחק: (ב) בטומאת מגע אמר רב נחמן אמר רב הלכה: (ג) לא אמר ר' יהודה אלא: (ד) לא נתכוונתי לעדות. והלשון תמוה דדוב עדיות לא בעו כוונה דאין צריך לומר אתם עדי אלא בהוראה אבל בכל שאר עדיות אם ראו הדבר אף בלא כוונת העדות יכולין להעיד וא"כ אמאי פטור כיון שראוי להעיד רש"ש. הרא"ש ז"ל: א)דילמא ד"ל לא היו זכורים בשעה שהשבביעם. גליון מהר"ש: (ב) העלמות מחלקין ומהיבה: (ג) העלמות מחלקין אות ר' ומתיבה אכל עד תיבת ממין נמחק: (ד) המחויין מחלקין מהו אות ר': (ה) דאמרי אסיפא משני תיבת על נמחק: (ו) מחלקין דמהו אות ר' נמחק: (ז) משום דאכלה כעין שני מינין בב': (ח) ישהא האוכלן כאילו: (ט) פרס אכל [תיבת חייב נמחק] אכל אוכלין כו' חייב. לא קאי אאוכלין טמאין דאמשקין טמאין דהא לית בהו טומאה דאורי' אלא אשתה רביעית יין לבד קאי ואינך משום דין דשהה בכדי אכילת פרס תניהו הכא א"ג י"ל דחייב אכולהו קאי ומאי חייב דקתני מכות מרדות. תוס': (י) ר' אלעזר אומר אם הפסיק בה או אם נתן לתוכו מים: (יא) עי' בחדושין: (יב) או דילמא לקולא. לפרש"י היכא דבלא הפסיק הם שוים ר"מ ורבנן לפטור ביותר מכדי אכילת פרס ויש לפרש בע"א היכא דלא הפסיק אפילו כולי יומא מחייב בין לר' מאיר בין לרבנן ובהפסיק פליגי דלר"מ פטור אם הפסיק אפילו פורתא כיון דלא אכלו בלי הפסק כדרך אכילת קליות דדרך לאכלו בסמוך זו לזו. תוס': (יג) קאמר והכי קתני אות ד' נמחק: (יד) אבל אי פסיק ביני אות ד' נמחק: (טו) שישהא מתחילה ועד סוף בכדי אכילת פרס: (טו) דהא בטומאה ישנה נמי איכא: (ז) קרבן אמרינן הכי: (לא) דאיכא טומאה אות ר' נמחק: (לב) קדשים כדפי' לפי' קמא: (לג) עצמו ס"א אבל אם נגע בטהרות של אחרים אין להם להאמינו: (לד) כו' דיש לו מיגו ולא משוי נפשיה רשיעא אמרינן דמה לו לשקר אבל: (לה) בעודי בנזירות הס"ד: (לו) וחייב בקרבן תיבת אתה נמחק: (לז) תיבות שני חצאי זיתים ממין אחד חייב נמחק: (לח) יהושע דלחומרא תיבות קמ"ל נמחק: (לט) בה ברביעית יין שלא: (מ) ולאחר שעה תיבת אותה נמחק: (מא) אכילת קליות אחת ואחת בסמוך תיבת פרס נמחק: (מב) קרבן ודכותיה בעדים כשאין תיבת מטותיה ואות ר' נמחק: (מג) עי' בחדושין: (מד) לא קתני הס"ד:

(מה) נלקח דל"ל ומאוי ל"ל דע"ש שלא כוונו לעדות לא היו זכורים לעדות בשנה שבשביעם.

היינו לשון קדושין כדאמר במסכת קידושין [3]חרופתי (דיעתי) מאורסת לישראל ליכא למימר דכיון דחציה שפחה אסורה לבן ישראל אבל עבד עברי מותר בין בשפחה כנענית בין בישראלית: דברה תורה כלשון בני אדם. דלא נפדתה כלל: בשלמא ר' ישמעאל כו'. בשלמא לר' עקיבא לא איצטריך [4]למימר דלא קמ"ל דבוהא דכיון דחציה בת חורין דאיה לינשא לעבד עברי אלא לר' ישמעאל לעבד עברי אמאי דכתיב כי לא חופשה מכלל דהוא חופש. דאינו כנעני אלא עברי: בעלמא כותך סבירא לי דדברה תורה כלשון בני אדם. כדאמרינן הכרת תכרת ר' אלעזר אמר דברה תורה כלשון בני אדם והכא שאני דמכדי כו': אם אינו ענין לדידה האי כי לא חופשה דהא כתיב והפדה לא נפדתה תנהו ענין לדידיה דאינו חופש כנעני הוא: אחת גדול ואחד קטן. או הזכר או הנקבה: קטן פטור. והכא על שפחה חרופה קטן חייב בתמיהא אמאי: וכאן בשפחה חרופה גדול נמי פטור כשהיא קטנה מ"ט דהא מקישינן להדדי כדאמרי' לעיל אם בביקורת תהיה היא והביא הוא את אשמו: גומר בשפחה מייחיב. דאיכא שכבת זרע בגמר ביאה: קא מיכוונא (היא) מייחיב בין הוא ובין הוא: מ"ט דשכבת זרע כתיב. והיא אינה מזרעת אלא בכדרכה. ותו אי בשפחה קא תנית ניעור כישן מאי ניהו לאו היינו ניהו מחבורן כשאין מתבורן. דניעור מתבורן וישן אינו מתבורן: 7)איסמייא. להא ברייתא הואיל וליכא לתרוצה: עשו גומר בשלא בדרכה בשפחה

(ה) ע"כ שיך לדף י' ע"ב. ב) נלקח דל"ל האומר מרופתי מקודשת. ג) נלקח דל"ל לא מצטרף קרא לחבי דע"כ מייבי בעבד עברי דכיון דחציה בת חורין אינה לאוה לעבד עברי. ד) ע"כ שיך לדף יא ע"א

ח"ל כשלמא ר' מאיר נחומרא. דלפילו ביותר מכדי אכילת פרס מחייב היינו דקתמרי ליה רבנן לעולם אינו חייב ביותר מכדי אכילת פרס אלא עד שתהא שהיית אכילתן כשיעור פרס: אלא לי אמרת ר' מאיר לקולא. קאמר דאפילו בכדי אכילת פרס לא מצטרף אם הפסיק בינתיים ורבנן בעו לאתמורי מאי עד שיהא הכי מיבעי להו למימר אם שהה כדי אכילת פרס חייב ומשמע אע"ג דהפסיק: בחלניס ובגבילה. אכל שני חלאי זיתי חלב או גבלה: אוכלין טמאין. שיעורן לפסול את הגוף בחלי פרס: ומשקין טמאין. פוסלין את הגוף ברביעית: אפילו כל היום כולו. שהה באכילת חלי פרס ובלבד שיאכל כל זית וזית שבו בכדי שהיית אכילת פרס: לא הפירו לאוכל פחות מכשיעור לירד ולטבול. הואיל ואינו צריך לטבילה ולקמן מפרש מאי איכפת ליה: הפירו לה כו'. מפרש לקמן: למגע טמא מת. לאשה שנגעה בטמא מת: היובחא דרבנאי. דאמר כל זית וזית כו': איטמי (ה) מחלב. דבשלמא ממגע שנגע בה לא מיטמא בגה שהיא שנגעה בטמא מת הוא דאשמעה ואין אדם וכלים (יח) מטמאין אלא מאב הטומאה אלא (יט) מחלב אימטי דאתאכל כאחי פרס אוכלין טמאין בפסל גופו: וכי תימא לא איפכר. האי חלב ולאו טמא הוא דאחלב אין בו תורת משקה דמשקה הבא לאוכל כאוכל דמי במסכת שבת בפרק חבית שנשברה (דף קמד:) הלכך בעי הכשר: הא איפכר בטיפה המלוכלכת על פי הדד. כלומר בטיפה שפי הדד מלוכלך בו דהשתא ודאי מכשר לשאר החלב היינא דרך שם דהא (ו) לא קיימא לאכילת תינוק: שינק בקיפה אחת. בכמה: לפומיה דינוקא דמנא חלב. הלכך אי אפשר אלא שהא טיפה מלוכלכת על (ו) הדד: ועוד. חלב לאו תורת אוכל הוא [לאו משקה] אית ליה לאחד ממעייני האשה הוא כרוקה וכמימי רגליה דאמרינן לקמן (יח) דמטמאין טומאה חמורה בכל שהוא שהוא כאחד מאבריה: בין לרצון. של תינוק בין שלא לרצון שאינו רוצה להניק וקתני מטמא ואי הוה ליה תורת אוכל אמאי מטמא שלא לרצון הא לא איתכשר הכשר מעליא דדומיא דכי יתן בעינן דניחא ליה: גגיון אמר רבא שני שעות בדבר אי. כלומר רואין אנו שפעמים אין תינוק יונק בכח ומניח טיפה מלוכלכת על פי הדד: ועוד מקום חלב מעיין הוא. והכי הוא כאחד מאבריה ומטמא בלא הכשר כרוקה: שלא לרצון. מאי היא דלא ניחא ליה לתינוק הכי אי איתכשר הכשר מעליא דדומיא דכי יתן בעינן דניחא ליה אי לא איתכשר אי אפשר אלא שהא (ה) ליה טהור דהא לא איתכשר ומשמעתא יכול לתרוצי לה בשלא לרצון. ע"כ הגגיון: רביעית ואם אוכל הוא חלי פרס ספק לא ינק כשיעור וטהור דהאי חלב אע"ג דמעיין הוא לא מטמא בכל שהוא דהא

אי אמרת בשלמא רבי מאיר לחומרא היינו דקתני עד שישהא עד דשהי דיליה (ז) כדי אכילת פרס אלא אי אמרת ר' מאיר לקולא וחכ"א אם שהה מיבעי ליה אלא לאו ש"מ ר' מאיר לחומרא ש"מ אמר רבנאי אמר שמואל אבחלבים ובגבילה עד שישהא מתחלה ועד סוף בכדי אכילת פרס אוכלים טמאים (ז) שקצים ורמשים ומשקין אפילו כל היום כולו בכדי אכילת פרס מאי קאמר אמר רב פפא הכי קאמר אפילו כל היום כולו והוא שאכל כזית (ז) בכדי אכילת פרס מיתיבי (ז) כל האוכלין מצטרפין לפסול הגוייה בכחצי פרס מאי לאו דאכליה לחצי פרס בכדי אכילת פרס לא דאכל כזית כזית בכדי אכילת פרס מיתיבי כל האוכלין מצטרפין לפסול את הגוייה (ז) בכחצי פרס בכדי אכילת פרס כיצד אכל וחזר ואכל אם יש מתחלת אכילה ראשונה ועד סוף אכילה אחרונה כדי אכילת פרס מצטרפין יותר מכאן אין מצטרפין לא (ז) התירו (ח) לאכול פחות מכשיעור לירד ולטבול ירד וטבל ועלה והשלימו מצטרף התירו (ז) לה לעוברה לאכול פחות מכשיעור מפני הסכנה (ז) כל המשקין מצטרפין לפסול את הגוייה ברביעית בכדי אכילת פרס כיצד שתה וחזר ושתה אם יש מתחלת שתיה ראשונה ועד סוף שתיה אחרונה כדי אכילת פרס מצטרפין יותר מכאן אין מצטרפין (ז) התורו לה למגע טמא מת להניק בנה ובנה טהור קתני מידה אם יש מתחלת אכילה ראשונה ועד סוף אכילה (ז) בכדי אכילת פרס מצטרף תיובתא דרבנאי תיובתא אמר מר לא התירו לו (ח) (ז) לאכול פחות מכשיעור לירד ולטבול מאי קאמר אמר רב יהודה הכי קאמר (ז) אכל פחות מכשיעור לא התירו לו לירד ולטבול שאם ירד וטבל ועלה והשלימו מצטרף ואתי למימר אהני לי טבילה קמייתא ואין יודע שאין טבילה אלא באחרונה קתני התירו לה לעוברה לאכול פחות מכשיעור מפני הסכנה מפני הסכנה אפילו טובא נמי תיכול אמר רב פפא הכי קתני (ז) הותרו לה לעוברה פחות מכשיעור אפילו טובא מפני הסכנה קתני התירו (ב) למגע טמא מת להניק

את בנה ובנה טהור אמאי טהור כיון דיינק (ז) חלב איטמי ליה מחלב וכי תימא לא איתכשר (ג) (ז) נתכשר בטיפה מלוכלכת על פי הדד אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [שינק] בתקיפה אחת לא הניח טיפה מלוכלכת על פי הדד אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דקחזינא לפומיה דינוקא דמלא חלב ועוד מקום חלב מעיין (ג) הוא (ד) דקתני (ז) חלב (ה) אשה מטמא בין לרצון ובין שלא לרצון בהמה אינה מטמא אלא לרצון מאי לאו שלא לרצון (ז) דלא ניחא ליה וקתני מטמא אלא אמר רבא היינו טעמא דבנה טהור (ו) דספק ינק כשיעור וספק לא ינק ואם תמצא לומר ינק ספק ינקו באכילת פרס ספק ינקו ביותר מכדי אכילת פרס ולרבא מקום חלב מעיין הוא ולא צריך הכשר והתנן (יט) (ה) האשה שנטף (ו) חלב מדדיה ונפל לאויר תנור תנור טמא וקשיא לן במאי איתכשר ואמר רבי יוחנן בטיפה (יט) מלוכלכת ע"פ הדד וכי תימא רבא לא סבר לה כר' יוחנן והתניא (ו) (ח) נמצאת אתה אומר תשעה משקין (ז) בזוב הזיעה וליחה סרוחה (יט) וריעי טהורין מכולם דמעת עינו ודם מגפתו וחלב

התירו לעוברה לאכול פחות מכשיעור מפני הסכנה. ואם תאמר אפילו בלא סכנה נמי כדאמרינן (טהרות פ"ב מ"ג) והסליסי (יא) יאכל בזמיד הדמע וכן פרק קמא דחולין (דף ג:) (יב) קאמר עמא בחולין מאי למימרא ואף על גב שחולין טמאין (יג) וי"ל הכא מיירי לענין לאכול תרומה אחר כך אבל בלא לאכול תרומה אפילו כשיעור נמי (ו) ואם תאמר מאי פריך מפני הסכנה אפילו טובא נמי ויש לומר דזימנין שאין לה כי אם תרומה: ביון דינק לה מחלב איטמי ליה מחלב כו'. הא איתכשרת בטיפה מלוכלכת על פי הדד שאותה טיפה אין קופה שינקנה התינוק והוא משקה ואם תאמר והא אמר פרק כל שעה (פסחים דף לג:) מכי סחט לה בגלר שיעוריה ופירש הר"י לענין הכשר בפחות מכשיעור לא מקבל הכשר והכא בפה התינוק אין חלב כגיגה ויש לומר דמלרבנן לא בעי כגיגה והתם היינו דאורייתא: בנה אמאי טהור. כיון דינק מחלב אימטי ליה מחלב ופסל גופו מטומאת גוייה (יג):

אמר רבא שתי תשובות בדבר כו' ועוד מקום חלב מעיין הוא. וכיון שמעיין הוא (ז) ומטמא כרוקה אין (יד) הדד שמשום שמיוחד לתינוק ליהוי אוכל ויטל שם משקה מיניה דאתי למימר דאינו מעיין ואינו מטמא בזבה כרוקה ואם כן למה צריך הכשר והשתא טעי רבא וסבר דכיון שהוא (ז) מעוגל ויוצא כרוק חשיב מעיין אף על גב דאינו חוזר ונבלע (ז) ומנגלן לרבא דמעיין הוא דתנא חלב האשה מטמא לרצון ושלא לרצון א"כ משקה הוא מן התורה ומעיין הוי כזבה דאי לאו מעיין הוא לא הוי מטמא כ"א לרצון כמו חלב הבהמה ואע"ג דחמור מחלב הבהמה לענין דם מגפתה כדאיתא בסיפא דהכא משקה מ"מ אי לאו מעיין הוא לא הוי מטמא שלא לרצון שיטת הר"י אבל רש"י פירש מקום חלב מעיין הוא ולאו תורת אוכל אית ליה ומימי רגליה דאמר דמטמאין טומאה חמורה בכל שהוא כמו מ' מאבריה וקשה שהרי הכא מיירי בטמא מת ואין לו מעיינות ותו מאי קאמר כאחד מאבריה ושלא נדה עצמה אינה מטמאה לאבריה ומימי רגליה כמו מטמאה לאבריה ומימי רגליה לריכי קרא ולא אתו מהאי סברא לכן נראה כמו שפירשתי (יד):

וחלב

יח א מיי' פי"ד מהלכות מאכלות אסורות הל' ח:
יט ב ג מיי' פי"ד מהל' טומאת אוכלין הל' ג וס"מ מהל' מאכלות הטומאה הלכה יא:
כ ד מיי' פי"ט מהל' מאכלות הטומאה הל' יא:
כא ה מיי' פי"י מהל' טומאת אוכלין הל' ד:
כב ו מיי' פי"ח מהל' שאר מאכלות הטומאה הלכה יב:
כג ז ח מיי' פי"י מהל' טומאת אוכלין הל' ה:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' לא תתירו לו לאוכל פחות: (ב) שם תתירו לה למגע טמא: (ג) שם וכי תימא לא איתכשר איתכשר בטיפה המלוכלכת וכו' שלא היה: (ד) שם מעיין הוא דהא תנן מלא אשה וכו' שלא לרצון חלב בהמה: (ה) רש"י ד"ה אימטי ליה מחלב וכו' אימטי ליה דהאוכל כמאי: (ו) ד"ה הא איתכשר וכו' דהא האי טפה לא קיימא: (ז) ד"ה לפומיה וכו' על פי הדד: (ח) ד"ה אלא אמר וכו' לא אמר לו: (ט) ד"ה אלא אמר לו: (י) ד"ה אלא אמר לו: (יא) ד"ה אלא אמר לו: (יב) ד"ה אלא אמר לו: (יג) ד"ה אלא אמר לו: (יד) ד"ה אלא אמר לו: (טו) ד"ה אלא אמר לו: (טז) ד"ה אלא אמר לו: (יז) ד"ה אלא אמר לו: (יח) ד"ה אלא אמר לו: (יט) ד"ה אלא אמר לו: (כ) ד"ה אלא אמר לו: (כא) ד"ה אלא אמר לו: (כב) ד"ה אלא אמר לו: (כג) ד"ה אלא אמר לו: (כד) ד"ה אלא אמר לו: (כה) ד"ה אלא אמר לו: (כו) ד"ה אלא אמר לו: (כז) ד"ה אלא אמר לו: (כח) ד"ה אלא אמר לו: (כט) ד"ה אלא אמר לו: (ל) ד"ה אלא אמר לו: (לא) ד"ה אלא אמר לו: (לב) ד"ה אלא אמר לו: (לג) ד"ה אלא אמר לו: (לד) ד"ה אלא אמר לו: (לה) ד"ה אלא אמר לו: (לו) ד"ה אלא אמר לו: (לז) ד"ה אלא אמר לו: (לח) ד"ה אלא אמר לו: (לט) ד"ה אלא אמר לו: (מ) ד"ה אלא אמר לו: (מא) ד"ה אלא אמר לו: (מב) ד"ה אלא אמר לו: (מג) ד"ה אלא אמר לו: (מד) ד"ה אלא אמר לו: (מה) ד"ה אלא אמר לו: (מו) ד"ה אלא אמר לו: (מז) ד"ה אלא אמר לו: (מח) ד"ה אלא אמר לו: (מט) ד"ה אלא אמר לו: (נ) ד"ה אלא אמר לו: (נא) ד"ה אלא אמר לו: (נב) ד"ה אלא אמר לו: (נג) ד"ה אלא אמר לו: (נד) ד"ה אלא אמר לו: (נה) ד"ה אלא אמר לו: (נו) ד"ה אלא אמר לו: (נז) ד"ה אלא אמר לו: (נח) ד"ה אלא אמר לו: (נט) ד"ה אלא אמר לו: (ס) ד"ה אלא אמר לו: (סא) ד"ה אלא אמר לו: (סב) ד"ה אלא אמר לו: (סג) ד"ה אלא אמר לו: (סד) ד"ה אלא אמר לו: (סה) ד"ה אלא אמר לו: (סו) ד"ה אלא אמר לו: (סז) ד"ה אלא אמר לו: (סח) ד"ה אלא אמר לו: (סט) ד"ה אלא אמר לו: (ע) ד"ה אלא אמר לו: (עא) ד"ה אלא אמר לו: (עב) ד"ה אלא אמר לו: (עג) ד"ה אלא אמר לו: (עד) ד"ה אלא אמר לו: (עה) ד"ה אלא אמר לו: (עו) ד"ה אלא אמר לו: (עז) ד"ה אלא אמר לו: (עח) ד"ה אלא אמר לו: (עט) ד"ה אלא אמר לו: (פ) ד"ה אלא אמר לו: (פא) ד"ה אלא אמר לו: (פב) ד"ה אלא אמר לו: (פג) ד"ה אלא אמר לו: (פד) ד"ה אלא אמר לו: (פה) ד"ה אלא אמר לו: (פו) ד"ה אלא אמר לו: (פז) ד"ה אלא אמר לו: (פח) ד"ה אלא אמר לו: (פט) ד"ה אלא אמר לו: (צ) ד"ה אלא אמר לו: (צא) ד"ה אלא אמר לו: (צב) ד"ה אלא אמר לו: (צג) ד"ה אלא אמר לו: (צד) ד"ה אלא אמר לו: (צה) ד"ה אלא אמר לו: (צו) ד"ה אלא אמר לו: (צז) ד"ה אלא אמר לו: (צח) ד"ה אלא אמר לו: (צט) ד"ה אלא אמר לו: (ק) ד"ה אלא אמר לו: (קא) ד"ה אלא אמר לו: (קב) ד"ה אלא אמר לו: (קג) ד"ה אלא אמר לו: (קד) ד"ה אלא אמר לו: (קה) ד"ה אלא אמר לו: (קו) ד"ה אלא אמר לו: (קז) ד"ה אלא אמר לו: (קח) ד"ה אלא אמר לו: (קט) ד"ה אלא אמר לו: (ר) ד"ה אלא אמר לו: (רא) ד"ה אלא אמר לו: (רב) ד"ה אלא אמר לו: (רג) ד"ה אלא אמר לו: (רד) ד"ה אלא אמר לו: (רה) ד"ה אלא אמר לו: (רו) ד"ה אלא אמר לו: (רז) ד"ה אלא אמר לו: (רח) ד"ה אלא אמר לו: (רט) ד"ה אלא אמר לו: (ש) ד"ה אלא אמר לו: (שא) ד"ה אלא אמר לו: (שב) ד"ה אלא אמר לו: (שג) ד"ה אלא אמר לו: (שד) ד"ה אלא אמר לו: (שה) ד"ה אלא אמר לו: (שו) ד"ה אלא אמר לו: (שז) ד"ה אלא אמר לו: (שח) ד"ה אלא אמר לו: (שט) ד"ה אלא אמר לו: (ת) ד"ה אלא אמר לו: (תא) ד"ה אלא אמר לו: (תב) ד"ה אלא אמר לו: (תג) ד"ה אלא אמר לו: (תד) ד"ה אלא אמר לו: (תה) ד"ה אלא אמר לו: (תו) ד"ה אלא אמר לו: (תז) ד"ה אלא אמר לו: (תח) ד"ה אלא אמר לו: (ת

וחלב האשה מטמא טומאת משקין ברביעית. ואם תאמר כיון דמשקה הוי מן הטהורה כדמשמע בפרק סם הנדה (נדה נה:) דקאמר דמעות עינו דכתיב ותשקמו בדמעות שלש (תהלים פ) וחלב דכתיב ותפתם את נאד החלב ותשקהו (שופטים ד) מ"מ ליטמא בכל שהוא כמו שאר משקין כדמשמע פר' קמא דפסחים (דף יד.) [ג] דקאמר (אי) דאיכא משקה בהדי בשר ואין רגילות שיהא רביעית מים נדבק בבשר וגם פרק קמא דתמיד (דף יז:) קאמר משקה דמטבחיא דכן לא אמרן אלא ברביעית אחזי להטביל מחטין ולינורות אבל בציר מרביעית לא [ד] וגם בפ' אלו דברים (ברכות נב.) קאמר טוטלין לידים ואח"כ מוזגין הכוס שמא יטמאו המשקין שאחורי הכוס ממתן הידים ויחזרו ויטמאו הכוס ואין רגילות שיהא נדבק רביעית בדופיו הכוס לכך נראה לומר שאין אלו רק מדרבנן ולכך בעי רביעית וקיל דקמייתי אסמכתא בעלמא [ה]: **ונכנס** למקדש. פירוש ועבד עבודה אבל בכניסה בלא עבודה לא מחייב והכי איתא [ו] פירשו בתוספות כהגיס: **אמר** רב הלכה כרבי אליעזר. ואם תאמר הא אמר רב [ז] (כתובות דף י:) אבל תמרים אל יורה ויש לומר דהתם מדרבנן אבל מן התורה יין דוקא [ח] כו': **ארבע** חטאות ואשם אחד. ואם תאמר אמאי לא תזיב ה' כגון נשבע שלא יאכלנו ואכלה ויש לומר מידי דאיתיה בשאלה לא קתני ומוקדשין דתני אף על גב דהוו בשאלה אל (ד) [ט] תשתהו בדרך שברותו הא אם הפסיק בו או נתן לתוכו מים כל שהוא פטור במאי פליגי תנא קמא סבר גמרינן [2] שכר שכר מנזיר ור' יהודה לא יליף שכר שכר מנזיר ור' [י] אליעזר סבר מאי [יא] שכר מידי דהוא משכר [יב] כמאן אזלא הא דתניא [יג] אבל דבילה קעילית ושתה דבש או חלב ונכנס למקדש [יד] ושימש [טו] לוקה כמאן כר' יהודה אמר רב [יז] יהודה בר אחותאי הלכה כרבי [יח] [יט] אליעזר [כ] וקרי רב עליה דרבי אלעזר טובינא דחכימי רב אחא דהוצל הוה נידרא עלה דביתהו אתא לקמיה דרב אשי א"ל זיל האידנא ותא למחר [כא] דרב לא מוקי אמורא עליה מיומא טבא לחבריה משום שכרות אמר ליה והאמר רב הלכה כר' אלעזר [כב] ומר הוא דקא רמי ביה מיא אמר ליה הא לא קשיא הא ברביעית הא ביותר מכדי רביעית ת"ר [3] ולהבדיל בין הקודש ובין החול אלו [כג] דמין וערכין חרמין והקדשות בין הטמא ובין הטהור אלו טמאות וטהרות ולהורות דזו הוראה את כל החקוקים אלו מדרשות אשר דבר ה' זו הלכה ביד משה זה תלמוד יכול אף המשנה ת"ל ולהורות ר' יוסי בר' יהודה אומר יכול אף תלמוד ת"ל ולהורות כמאן אזלא הא דתניא [כד] שרץ טמא וצפרדע טהור ששתויי יין מורין בהן הוראה נימא רבי יוסי בר' יהודה היא ולא רבנן אפי' תימא רבנן ושאני הכא דזיל קרי בי רב הוא אמר רב [כה] הלכה כרבי יוסי ברבי יהודה והא רב לא מוקים אמורא עליה מיומא טבא לחבריה משום שכרות שאני רב דאורי מורי וניקם דלא לורי [כו] כל היכא דיתיב רב [כז] לא סגי ליה בלא הוראה: **מתני'** [כח] [כט] ריש אוכל אכילה אחת [ל] וחייבין עליה ארבעה חטאות [לא] ואשם אחד טמא שאכל חלב [לב] והיה נותר מן המוקדשין ביום"כ [לג] רבי מאיר אומר אם היה שבת והוציאו [לד] חייב אמרו לו אינו מן השם: גמ'

תוספות אבל אוכלין טמאין בו'. פירש"י דלא קאי אנכנס למקדש דלא מחייב אבילת מקדש באכילת אוכלין טמאין אפי' נטמאו בעת דאין נעשין אבות הטומאה כיון דאין לבם טהרה במקום ונראה לאיירי באכל נבילת עוף טהור ואפילו אם הסכין שמטמא בשברו ונכנס למקדש: **ונכנס** למקדש ושימש. דאיכא חייב אבל בעשה עבודה כדילקא לה בפיפיה מקידוש ידיים וגרגלים: הכי"ג כהן שעשה יין ונפל כפיו פסול ושיעורו ברביעית כדאמרינן הטוחה רביעית יין אל יתפלל בתפלה בעי כוונה ומסתמא בכרכא דהגיס לא בעי כוונה טפי מתפלה: **ואשם** אחד. והא דחייב אשם מעילה [לה] אינתר אית"ג דלא שוה מידי ואמרינן בפרק בן שעה (דף כ"ט) האוכל חמץ הקדש בטעות לא בעי לתת עליו קדושת הגוף וכשנאסר בהנאה אינו ש"ס ולא נהנה מן הקדש שוה פרוטה:

[א] מ"ר פ"ג מהלכות גזילה ומקדש הלכה ח:
[ב] ב ג מ"ר שם הל' ג:
[ג] ד ה מ"ר שם הל' ג טוש"ע י"ד סי' רמב סעיף יג בהגה"ס.
[ד] ז ז מ"ר שם הלכה ד:
[ה] ח מ"ר פ"ו מהל' שגגות הלכה ד:

תורה אור השלם

1. יַיִן וְשֵׁכָר אַל תִּשְׁתְּ אַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ בְּבֹאֲכֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תָמֻתוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם: ויקרא י ט
2. מִיַּיִן וְשֵׁכָר יַזִּיר חֹמֶץ יַיִן וְחֹמֶץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וַעֲנָבִים לַחִים וְיבֵשִׁים לֹא יֹאכֵל: במדבר ו ג
3. וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל וּבֵין הַטֻּמְאָה וּבֵין הַטָּהֹר: ויקרא י י

שיטה מקובצת

[א] מעיין הוא חלב נמי: [ב] הוא. גליון ק"ק אם אוכל הוא איך תני ומטמא טומאת משקין ברביעית וצ"ל דמדרבנן הוא דבעינן רביעית דכל הני נמי משקין הוו מדרבנן אבל פריך לרבא דאמר חלב מעיין הוא. מהר"י ז"ל: [ג] הא מתניתא דאמר רבא דקתני מטמא. פי' מדמטמא שלא לרצון ש"מ מעיין הוא ומשני שלא לרצון בסתמא עדיף משאר משקין. תוס': [ד] לרצון בסתמא דאמרי' דדעתיה של תינוק לאו דוקא דעתו של תינוק אלא דעת האשה שנותנת חלב להניק את בנה עד השיפה המלולכלת ע"פ הדד [והוי] משקה שתחילתו לרצון דמכשיר כשאר משקין. תוס': [ה] למה לי שהייה דקתני ושהה. דקס"ד דשהה במקדש ולכך פריך ולמה לי שהייה מיד שהפך בצנורא נחייב דעבודה היא. תוס': [ו] עי' בחדושין: [ז] לך יין מוההרין עליו בכל שהוא: [ח] מה ת"ל יין לומר לך על. גליון צ"ע לר"י אי מוהר איין בכל שהוא כמו לת"ק. מהר"י ז"ל: [ט] שאר משכרין תיבת משקין נמחק: [י] ר' אליעזר. אמר מורי הרמ"ד דדרש כמו ת"ק מה ת"ל יין (יין) אם הפסיק כו' א"כ הוא באהדרה איין וצ"ע קצת. תוס': [יא] אל תשת שלא תשתהו: [יב] מאי. ס"א ושכר והוא דמשכר: [יג] מידי דהוא משכר. גליון וקשה אמאי לא אמרינן מה ת"ל יין כמו לת"ק דלא מחייב רק ביין ור"ל דאה"נ נימא יין לומר שמוההרין עליו אף אם נתן בו מים דלא פטר ליה רק ממיתה אך קשה דבסמוך אמרינן הא אמר [רב] הלכה כר' אלעזר ומר רמי ביה מיא משמע דאף אזהרה ליכא וצ"ל דיש לנו לדמות שתיית יין לגבי הוראה לשתיית יין למקדש היכא דאית ביה מיתה ולא לאותה דליכא אלא אזהרה והא דאמר בכתובות אכל תמרים אל יורה מדרבנן הוא. תוס' הרא"ש ז"ל: [יד] רב שמואל בר אחותאי אמר רב המנונא סבא אמר רב יצחק בר אשאינ אמר רב הונא אמר רב הלכה תיבת דהוה נמחק: [טו] כו' אלעזר אות י' נמחק: [טז] ומר הוא דקא רמי ביה מיא. לפי דברי מורי הרמ"ד דפי' דאע"ג דאינו במיתה איכא באהדרה קשה כי רמי ביה מאי מאי הוי ושמא אינו מוההר להוהרו רק בדבר דאית ביה מיתה. תוס': [יז] אלו הדמין וערכין: [יח] אמורא עליה מיומא: [יט] והוציאו בפיו חייב: [כ] תיבת בגמרא נמחק: [כא] ונו' כלומר ובבואכם: [כב] מה"ד ששתויי יין: [כג] דפסחים גליון דמ"ד דהתם לקדשים והכא לחולין א"נ הכא ביצאו דרך שפופרת דלא נגעי וברביעית גזרו רבנן טומאה. מהר"י ז"ל: [כד] עי' בחדושין: [כה] והכי איתא בהדיא בתו"כ תיבת פירשו לגבי הוראה לשתיית יין לגבי הוראה לשמיעה כו') וא"ת כיון דהלכתא לא אלעזר א"כ הא דאמרינן בכתובות אכל תמרים אל יורה אמאי והא ליה לר' אלעזר שאר משכרים דהא דריש שכר למילתא אחריתי וצ"ל דאינו אלא מדרבנן. תוס': [כו] דוקא. ואין לתמוה הלכתא למשיחא די"ל דג"מ לענין הוראה דאם נתן מים כ"ש ברביעית יין מותר להורות. תוס' ס"ח: [כז] כהלכתו ליתנהו בשאלה:

[ג] נמ' מעיין הוא מלב נמי: [ד] שם קפ"ז הל' מתניתא מעמא כיון ק"ל ותינוק ואמר רבא דמקמן: [ה] כתובות מג. ניטין כו:, [ו] ס"ה ד. זבחים יח. [ומס' סופרים פי"ח הלכה ד], [ז] לגמור לא יתקן לרב להמעיב דברי תלמוד בלא הוראה עדיון ערך תלמוד], [ח] שבועות כד: יומות מג. שבת קב. [לקמן כג.], [ט] נמ"ל. [י] ס"ה ד. זבחים יח. [ומס' סופרים פי"ח הלכה ד], [יא] לגמור לא יתקן לרב להמעיב דברי תלמוד בלא הוראה עדיון ערך תלמוד], [יב] שבועות כד: יומות מג. ניטין כו:, קב. [לקמן כג.], [יג] נמ"ל. [יד] ס"ה ו. וחוי"ב וי"ס שם, [טו] נמ"ל: בתלמוד, וכן [לקמן], [טז] וש"ע סוס' סולין מז: ד"י כל מקדה ומוס' מקדה, [יז] ד"ה ומאי, [יח] ד"ה בתלי הוא, [יט] ובכתובות מילתו בענין אחר), [כ] ע' בס' בס"ו,

הגהות הב"ח

(א) נמ' מעיין הוא מלב נמי: (ב) שם קפ"ז הל' מתניתא מעמא כיון ק"ל ותינוק ואמר רבא דמקמן: (ג) שם ומי שלא לרצון בסתמא דדעתיה וכו' אבל לא ניחא ליה טהור. נ"ב נ"ל ד"ל אלא טהור וק"ל: (ד) שם וסכר אל תשתה כל"ל ואות ו' נמחק: (ה) שם בנמצה מלב והוא נוחר: (ו) שם והוציאו בפיו חייב: (ז) רש"י ד"ה ושכה וכו' ושכה הס"ד ואח"כ מ"ס בן ארבעים עד מ': (ח) ד"ה בתלי הוא' וכ' יהוה סס"ד ואח"כ מ"ס ה"ג סכר:

גליון הש"ם

מתני' ואשם א'. עי' זבחים מה ע"א תד"ה והשותן ובחולין קח ע"א תד"ה אמר ר"ש אומר. ע' קנות החמן ר"פ כ"ש: **תוס' ד"ה ואשם** בו' אנותר. ע"ל כג ע"א בר"ש ד"ה בגמרא:

מוסף רש"י

מטמאין טומאת משקין. לטמא אוכלין ומשקין כשלר מקדן לטמאם, ברביעית. זהו שיעור משקין לטומאה (נדה נה:). טומאה חמורה. אלס ובגדים, דמעייעות הן (שם). דבילה קעילית. הגדילה בגותו מקום ומשכרת כיין (בכורות מה:) קעילית, על שם מקומה (שבועות כב.). מתוחו מקום (סנהדרין עב.). ושתה דבש. מ"ר בלע"ז מס ודבש שלוקין ביחד (בכורות מה:). לוקה. משום יין ומכל אל תשת וגו' ונכסן עקקרן (סנהדרין נא.). כר' יהודה מוקמינן לה דקאמר על שאר משכרין בתוספתא דאהל תשת (בכורות מה:). טובינא דחכימי. מתוחר שבחכמים (כתובות מ. ניטין כו:) אמרי מתרגמינן נוטפא. ר' אלעזר בן שמוע. ר' אלעזר בן שמוע ותלמידו של ר"ע היה, כדאמרינן בגמרא בהגדן על יבמתו (סה:) והיה הטולה שמם עד שבא ר"ש אבל רבותינו שבדרום ושם נהם, ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ור"ש ור' אלעזר בן שמוע (כתובות מ.).

רבינו גרשום

שנא טומאה ישנה דאמרי ליה נטמאת אתמול והיום נכנסת למקדש כי אמר לא נטמאתי פטור דאדם נאמן על עצמו: ואי אמרת טעמא דרבנן דפטרי משום דאמרינן מיגו הוא כי פטרי ליה כו': אבל טומאה חדשה מיחייבי. דליכא למימר מיגו דאמרי ליה הנדים השתא נטמאת ולא טבלת ונכנסת למקדש שמא [א](פשיטא כו'. אמר להו ק"ו עדיף ועיקר אע"ג דאיכא מיגו) והכי קתני מתוך שאם רצה אמר לו נטמאתי: בטומאה ישנה קא מיירי דאיכא למימר מיגו כדאמר לעיל מיגו דאי בעי אמר טבלתי ופטור כי אמר נמי לא נטמאתי כו'. הילכך אדם נאמן על עצמו: אי הכי. מאי קמ"ל הא ברייתא היינו חלב הואיל וסבירא להו דאמרי' מיגו הא מן אמורו לו אכלת חלב מצי לפיגן: אפי' הכי איצטרך הא ברייתא מהו דתימא אכלתי חלב הוא דקא מתרץ דיבורייה למימר מיגו דמצי אמר ל' לא אכלתי שוגג אלא מזיד כי אמר נמי לא אכלתי פטור: אבל הוא אמר ל' לא נטמאתי. לא מתרץ דיבורייה למימר לא נטמאתי שוגג אלא מזיד דאפי' אם נטמא במזיד טמא הוי וכי נכנס בשוגג במקדש חייב לאיי הכא נמי מתרץ דיבורא למימר מיגו דאי בעי אמר טבלתי מאי לא נטמאתי נמי לא עמדתי בטומאה אלא טבלתי: והתורה. אשר חטא עליה הכתיב בשמיעת קול בטומאת מקדש וקדשיו: מדה בדברים. שאין מכחיש העדים חייב: הא ר' יהודה אמר היינו רבנן דמתניתן דפליגי עליה דר' מאיר: ומודים חכמים. אחריני ולאו הני דמתניתן: לר' יהודה. דהיינו רבנן דמתניתן: בחלבין. באכלת חלב: ובביאת מקדש. דאדם נאמן על עצמו שאם אמרו לו ב' נטמאת ונכנסת למקדש והוא אומר לא נכנסתי שוגג אלא מזיד דפטור מן הקרבן דאינו מכחיש את העדים דלא נטמא אלא נטמא ונכנס מזיד: אבל בטומאה. שאם אמרו לו העדים נטמאת והוא אמר לא נטמאתי לא מדרו ליה דנאמן: במאי עסקינן. באי זה צד טומאה לא מודו ליה: [ב]אי נימא בטומאה ישנה. מאי שנא חלבין וביאת מקדש כדאמרן דמודו ליה דנאמן דעדיפא למימר מיגו ולא מכחיש לא בצנעא בינו לבין עצמו ולעצמו ולא של אחרים: טומאה ישנה נמי מתרץ דיבורייה. דאיכא למימר מיגו דאם רצה יאמר לא עמדתי כו' אלא ודאי בטומאה חדשה לא מודו ליה דליכא למימר מיגו ומ"מ דעמדא דחדה) בטומאה חדשה אפי' ר' יהודה גופיה לא סבירא ליה דנאמן על עצמו דליכא למימר מיגו וכ"ש חכמים דלא סבירא להו דנאמן: אלא במאי קאמר אבל בטומאה לא מודו ליה אפי' בטומאה ישנה קאמר אתמול [נטמאת] שנא טומאה ישנה דאמרי ליה נטמאת אתמול והיום נכנסת למקדש כי אמר לא נטמאתי פטור דאדם נאמן על עצמו: ואי אמרת טעמא דרבנן דפטרי משום דאמרינן מיגו הוא כי פטרי ליה כו': אבל טומאה חדשה מיחייבי. דליכא למימר מיגו דאמרי ליה הנדים השתא נטמאת ולא טבלת ונכנסת למקדש שמא [ג](פשיטא כו'. אמר להו ק"ו עדיף ועיקר אע"ג דאיכא מיגו) והכי קתני מתוך שאם רצה אמר לו נטמאתי: בטומאה ישנה קא מיירי דאיכא למימר מיגו כדאמר לעיל מיגו דאי בעי אמר טבלתי ופטור כי אמר נמי לא נטמאתי כו'. הילכך אדם נאמן על עצמו: אי הכי. מאי קמ"ל הא ברייתא היינו חלב הואיל וסבירא להו דאמרי' מיגו הא מן אמורו לו אכלת חלב מצי לפיגן: אפי' הכי איצטרך הא ברייתא מהו דתימא אכלתי חלב הוא דקא מתרץ דיבורייה למימר מיגו דמצי אמר ל' לא אכלתי שוגג אלא מזיד כי אמר נמי לא אכלתי פטור: אבל הוא אמר ל' לא נטמאתי. לא מתרץ דיבורייה למימר לא נטמאתי שוגג אלא מזיד דאפי' אם נטמא במזיד טמא הוי וכי נכנס בשוגג במקדש חייב לאיי הכא נמי מתרץ דיבורא למימר מיגו דאי בעי אמר טבלתי מאי לא נטמאתי נמי לא עמדתי בטומאה אלא טבלתי: והתורה. אשר חטא עליה הכתיב בשמיעת קול בטומאת מקדש וקדשיו: מדה בדברים. שאין מכחיש העדים חייב: הא ר' יהודה אמר היינו רבנן דמתניתן דפליגי עליה דר' מאיר: ומודים חכמים. אחריני ולאו הני דמתניתן: לר' יהודה. דהיינו רבנן דמתניתן: בחלבין. באכלת חלב: ובביאת מקדש. דאדם נאמן על עצמו שאם אמרו לו ב' נטמאת ונכנסת למקדש והוא אומר לא נכנסתי שוגג אלא מזיד דפטור מן הקרבן דאינו מכחיש את העדים דלא נטמא אלא נטמא ונכנס מזיד: אבל בטומאה. שאם אמרו לו העדים נטמאת והוא אמר לא נטמאתי לא מדרו ליה דנאמן: במאי עסקינן. באי זה צד טומאה לא מודו ליה: [ד]אי נימא בטומאה ישנה. מאי שנא חלבין וביאת מקדש כדאמרן דמודו ליה דנאמן דעדיפא למימר מיגו ולא מכחיש לא בצנעא בינו לבין עצמו ולעצמו ולא של אחרים: טומאה ישנה נמי מתרץ דיבורייה. דאיכא למימר מיגו דאם רצה יאמר לא עמדתי כו' אלא ודאי בטומאה חדשה לא מודו ליה דליכא למימר מיגו ומ"מ דעמדא דחדה) בטומאה חדשה אפי' ר' יהודה גופיה לא סבירא ליה דנאמן על עצמו דליכא למימר מיגו וכ"ש חכמים דלא סבירא להו דנאמן: אלא במאי קאמר אבל בטומאה לא מודו ליה אפי' בטומאה ישנה קאמר אתמול [נטמאת] והיום אכלת קדשים. ובטומאה ישנה כי הא לא מודו ליה דליית בה מיגו כגון דאמרו ליה עדים אכלת קדשים בטומאה דנטמאת דחייב קרבן בשוגג במזיד כרת והוא אמר לא נטמאתי הדבא לא מתרץ דיבורייה למימר מיגו בלא הכחשה וליכא למימר לא עמדתי בטומאה אלא טבלתי: דמאי אמר להון אי אמר להון אי אמר להון טבלתי ואכלתי כי אמר להו הכי איתכחש ליה דיבור קמייתא בטומאת מגע בטומאה ישנה בטומאה. דהא כי אמר לא נטמאתי היינו משמע דלא נטמא כלל וכי הדר ואמר טבלתי מכלל דנטמא נמצא מוכחש דיבורו ראשון שאמר לא נטמאתי ואמאי לא מתרץ דיבורייה הכא כי ההוא דאמרו לו נטמאת בטומאה ישנה והוא אמר לא נטמאתי. דלא דמיא להכא. דהכא איהו לא קא מהדר להו במאי דקא אמרי ליה אינו דאינהו קא אמרי ליה אכלת קדשים בטומאה הגוף ואיהו לא קא מהדר לא אכלתי אלא קא אמר לא נטמאתי היינו משמע לא נטמאתי [ממש] דהכא לא מתרץ דיבורייה דראמרן הילכך בטומאה ישנה כי הא לא מודו ליה. ור' יהודה סבר אפי' בהא נאמן דמתרץ דיבורייה למימר לא עמדתי בטומאתי דלעולם טעמא משום מיגו: ט"א אמרי האי דמודיע חכמים היינו רבנן דמתניתן. אבל בטומאה לא מודו ליה: במאי עסקינן באיזו טומאה לא מודו ליה אי נימא בטומאה ישנה מאי שנא חלבין וביאת מקדש כי: אלא לאו בטומאה חדשה. לא מודו ליה ור' יהודה סבר אפילו בטומאה חדשה אדם נאמן: אמר רבינא לעולם בטומאה ישנה. כלומר מאי דתחקיר דבטומאה חדשה מוקמת לה דלא מודו ליה כלומר דאי בטומאה ישנה מצית למימר לה דלא מודו ליה ומשכחת לה דליה ביה מיגו כי האי גוונא כגון דקא אמרו ליה עדים אכלת קדשים בדאמר לעיל. דאמר לן ר' לוישנא קמא מיסתברא טפי: אמר רב נחמן אמר רב הלכה כר' יהודה. דאדם נאמן על עצמו: לא אמר. ר' יהודה דאדם נאמן על עצמו [אלא] בינו לבין עצמו ולעצמו כלומר אע"ג דנאמן דלא נטמא אינו ישאי לאכול בקדשים בפרהסיא אלא בצנעא בינו לבין עצמו ולעצמו ולא של אחרים: ט"א ולעצמו ושאי להאכיל לחבירו יודע (של עצמו) [בעצמן] דלא נטמא אבל לא לאחרים דדילמא אתי למימר בכל מקום אדם נאמן על עצמו יותר ממאה עדים: ומודה ר' מאיר אמר רבינא לעולם בטומאה חדשה. דנאמן על עצמו בשנים שאמרו לו בעלת שפחה כו': מיגו דאי בעי אמר לא נטמאתי ביאתי. דאינו חייב אלא בשכבת זרע וזה אין מבורר לעדים ונמצא שעדותן אין עדות הילכך נאמן הוא לומר לא בעלתי: וכן בנזיר שאמרו לו נטמא למת

[א] נרלאה דל"ל וכ"מ אמר לה דק"ו עדיף ועיקר כו': [ב] עד כאן שייך לדף יב ע"א

גמ' נהי דאיסור. גרידא חל על איסור לית ליה כגון האוכל נבלת בהמה טמאה אינו חייב משום נבלה דהיינו איסור גרידא דליכא לא כולל ולא מוסיף: **מגו דנאסר באחיסוף** עין ח) (כ) (**עטורוס**). איתסר נמי במצב משום טומאה והיינו כולל דלא איתוסף איסורא אחפצא אלא אגברא איתוסף איסורא לגבי אחריני כייל יז) נמי להאי באיסורא: **איסור סייעה.** היינו מוסיף דאיתוסף איסורא אחפצא: **נוסר.** נמי איסור מוסיף: **יכ"כ.** איסור כולל דאיתוסף איסורא אגברא אחידי דמשתרי ליה על השתא: **בשתי בהמות לא מייני ונוסר ופיגול בחדא בהמה ליכא.** דפיגול אינו אלא בד' עבודות של דם הילוך מדפגלה לא חזיא לא לאכילת אדם ולא לאכילת מזבח הלכך לא חייל עליה נותר: **דפקע ממנו פיגולו.** דקדשהו מזבח בעבודה. טעמיה דעולא מפרש בזבחים (דף מג.): **אי רוצה אמובח שדייה.** לכולו אבר במזבח והוי כוליה נותר כו': **הלנו באברים כו'.** הלי בעיא בפרק בהמה המקשה (חולין ע.): **כזיס אחד.** חלב דאיסור קמיירי בשני זיתי חלב לא קמיירי: **בוחבת אים בה ב' זיתים.** דכך בית הבליעה מחזיק: **לגון שאכל כוליא בחלבה.** דאאכילת חלב מחייב שלש חטאות ואשם וגורם נמי להשלמת אכילת (א) כותבת וזית של כוליא מצלים לכותבת הילכך לא תנא פגול דבשני זיתי חלב לא קמיירי. ואי תימא לוקים כגון שהעלה זית של כוליא אמזבח יח) דהוה חלב פיגול וכוליא נותר (ד) א"כ לא מהני נותר אזית דחלב ואלן בעינן דליהוי חד אכולהו ט) דאכילה קחני דהיינו כזית: יט) (גליון ן) **אלא כזיס אחד מיירי.** ואי אגמיה לפלגיה דזית אמזבח אין הקטרה כ) בפחות מכזית פ): **לגון שאכל כוליא בחלבה.** ואם נפסך לומר לחייבי אכוליא משום ואחלבה משום נותר לא מצי למימר הכי דטמא שאכל כ) קתני דבחלב עצמו בעי לאוקומי לכולהו לאיסורי. פירוש אם מורי: **רב פפא אמר.** להכי לא תנא פיגול דלא מיירי בשני זיתי חלב ודקא קשיא לך כותבת כגון דמלייה לחלב בחמרי והשלימו לכותבת: **ומפרש לה כגון דאכל כזיס פיגול.** מבהמה אחרת בהדה: **ויפתי אם כוליאו חייב.** דהא יה"כ הוא: **במוזמן לו.** שזימנוהו מאתמול להוליך השעיר: **ואם אומרת.** מדקתני אפילו בשבת עירוב והוצאה ליה"כ דאם יש איסור הוצאה ליה"כ אמאי אינטריך לרבויי שבת הא דהי יה"כ והוא הדין לשבת (ה): **דילמא.** מיה"כ לא שמעינן לשבת דיה"כ שאני דהכשר מצותו בכך דומיא דתמידין שקריבין בשבת: **מתני' בסו ואחוסו.** שבא על אמו והולידה יב): **ואשם אחיו.** שנשאת לו קודם לכן ולאחר מיתתו נשאה אחי אביו ונולד זה אביה עליה נגדתה: **גמ'** בשבת אמר רפרם זאת אומרת עירוב והוצאה לשבת ואין עירוב והוצאה ליה"כ ממאי שאני שעיר המשתלח דהכשירו ביה"כ בכך אלא דרפרם יג) ברוחא היא: **מתני'** יש בא ביאה אחת יד) וחייב עליה ו' חטאות כיצד טו) הבא כ"על בתו חייב עליה משום בתו ואחותו אשת אחיו ואשת אחי אביו ואשת איש ונדה: **גמ'** והא

תוספות ונותר ופיגול בחד בהמה לייבא. משמע דאי אל נותר אפיגול ה"ל למתני ה' חטאות ותימה הלא לא משכחת ה' דהאוכל קדשים בטומאת הגוף ©לא אמיי דאיסור לפי שאין ניתר לטהורים ולא היה לו שעת הכושר והל"ל נותר ופיגול וטומאה בחד בהמה לא משכחת לה: **בגון שאכל כוליא בחלבה.** תימה מ"ש מב' זיתי חלב מיהו הטמא ליכא למימר דחלב חלב מעל הכוליא ויש הכוליא ע"ג המזבח ויחול עליו נותר דבב' אבריס כלומר בב' חתיכות לא מיירי: **אין בית הבליעה מחזיק יותר מב' זיתים.** פירוש כלך אכילה:

אם היה שבת והוציאו. יג) וא"ת מה שייך זה לענין אכילה ויש לומר דהכי פירושו והוליאו בפיו דכיון שהניחו בפיו ברה"ר והוליאה ברשות הרבים אמיי משום חולאה דבליעתו היא הנחתו לה מוליא שתי אותיות ומכתן כשהוא מהלך אייב דכתיבתן זו היא הנחתן ט): **אמר עולא קומץ פיגול בו'.** ולפי תאמר אמאי לא פריך מאבר גופיה דאמר פרק המזבח מקדש (זבחים פד. ופה.): **דחשיב שחטו חוץ לזמנו כו'** אם עלו לא ירדו כך אם ירדו לא עלו וקאמר עולא ג"ש אלא שלא שמלה בו אסור אבל משלה בו אסור אפילו ירדו יעלו וא"כ ש"מ יח) דעושה לחמו של מזבח ופקע פיגולו ממנו וי"ל דמכל מקום לא תנא ליה בהדיא כל כך דפקע פיגולו ממנו כמו יט) בהדיא דקומץ: **פקע** פיגולו ממנו. בנחמות הקשה רש"י פרק הקומץ (דף יד.) אמאי אינטריך קרא למעט קומץ מפיגול מיפוק לי דלא קרב המעיר כמלותו ומיתר דמיירי במשלה בו אסור ברובו שהותרו הסיריס דלאמריגן קומץ מאימתי מתיר הסיריס באכילה משהותרת האור ברובו וקשה דא"כ כ) (לוקים) דפקע פיגולו ממנו כדמוכח הכא ויש לומר דמיירי שאניו העלה אלא ע"ג המזבח ואניו לא העלה אלא פקע פיגולו מן האי שנאסר יט) ואם תאמר ואפי' לכתאלה נמי מעלין ליה כדאמריגן פרק בית שמאי (זבחים מג.): **האי קומץ דפלגיה אנחיה אחרעא** יט) אסיקנא ליה לכתאלה וי"ל שאני התם שהיה כולו מתאלה ע"ג המזבח ואמ"כ הוריל אניו למטה אבל הכא לא היה על המזבח וא"ת מנחת נסכים ומנחת כהן משיח שהם כולן כליל אמאי צריך קרא למעט אותם מפיגול והלא אינה מתרת שוש דבר ויש לומר כיון שקדשו בכלי הוי כמו קרבו מתירין וקבעה בפיגול ולכך צריך קרא למעט: **תפשוט** דבעי רמי בר חמא הלבו באברים אחר חרוב. פירש בקונטרס היינו בעיא דפרק בהמה המקשה (חולין ע.) ואינו נראה לר"ת דאמאי שייכא הכא בעיא להך דהכא דהתם מיירי אם יצא אניו ברוב אבר אי הוי כילוד או לא לכך נראה לפרש כ) דהיינו בעיא דפרק מזבח מקדש (זבחים פז.) דאיבעיא להו אויר מזבח כמזבח או לא כו' רובו פ) לבנכם ككבש דמי רובו למזבח כמזבח דמי תפשוט דבעי רמי בר חמא יש מיבור בעולין או לא יט):

עירוב והוצאה לשבת. פ) פירוש נתערבה הולאה עם שאר מלאכות לשבת ולא נתערבה הולאה עם שאר מלאכות בי"ה ט). לשון מורי ז"ל עי): **אלא** דרפרם ברוחא היא. ובפרק שני שעיריס (יומא סו:) אתמר נמי הא דהכא ולא דאי דילמא שאני שעיר המשתלח כו' כדאמי הכא אלא רגילות הוא לא) דבריי פ) תורה עייס במקומם ועשיריס במקום אחר: נשמת

בכמ א מיי' פ"ו מהלכות שגגות הלכה ד:
ל ב מיי' פ"ח מהל' פסח"מ הלכה כמ:
לא ג מיי' שם פ"ג הלכה י:
לב ד מיי' פ"ג מהל' שביתת עשור הל"א:
לג ה מיי' פ"ח שם הל"ג ופ"ח מהל' עירובין הל' ד ופ"ט ה"ח שם הל' ט:
לד ו מיי' פ"ג שם הל' עבודת יום"כ הל"י:
לה ז מיי' פ"ח שם הל' כא:
לו ח מיי' שם הל' יט:
לז ט מיי' פ"ד מהל' שגגות הל' ב:

תורה אור השלם

1. וְסָמַךְ אַהֲרֹן אֶת שְׁתֵּי יָדָיו עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר הַחַי וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל פְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם וְנָתַן אֹתָם עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עִתִּי הַמִּדְבָּרָה: ויקרא טז כא

רבינו גרשום

וחייב אתה קרבן מיגו דאי בעי אמר להו אתם הייתם סבורים שהייתי אותה שעה נזיר ולא הייתי שכבר נשאלתי על נזירי לפני חכם או תנאי היה בלבי ולא נתקיים התנאי ונמצא שהעדות אינו עדות והלכך נאמן; וכן כשאמרו לו יודע אתה בעדות לפלוני שראית המעשה שראינו שהייתה שם ואם אי אתה מעיד לו חייב אתה קרבן על שמיעת קול אלה והוא אמר לא ידעתי פטור דאיבעי מצי אמר להון לא נחכומתי לעדות לא שמתי דעתי להיות זוכר אם לאו הלכך אין עדותן עדות ונאמן הוא: אכל חלב וחלב. אכל כזית חלב וחזר ואכל כזית בהעלם אחד כיון דשם חלב אחד הוא אינו חייב אלא חטאת אחת אבל אכל כזית חלב וכזית דם ונותר ופיגול בהעלם אחד כיון דמינין הרבה אע"ג בהבעלם אחד חייב על כל אחת ואחת: וחומר במין אחד. שמצטרפין שני חצאי זיתים לחייבו: משני מינין. כזית אחד פטור שאין מצטרפין; א"ל אביי. היינו טעמא דחייב שתים דהעלמות מחלקין דאיכא שתי העלמות: כגון שאכלו לכזית בב' תמחויין. תבשילין חצי זית צלי וחצי זית מבושל; ואליבא דר' יהושע. איצטריך למימר חייב דאמר במתניתין תמחויין מחלקין לחטאות כדתנן אמר יהושע שמעתי באוכל כו': מהו דתימא. כדאמר ר' יהושע תמחויין מחלקין לא שנא לקולא לא שנא לחומרא דבמתניתין דמחלקין על כל אחד לחייבו מעילה היינו לחומרא והכא הוי קולא כזית אחד בב' תמחויין דאי אמרת דתמחויין מחלקין א"כ לא מצטרפי בהדדי לחייבו קמ"ל מתני' ממין אחד חייב אפי' בב' תמחויין אלמא לחומרא א"ר יהושע תמחויין מחלקין ולא לקולא; משני מינין פטור פשיטא. דלא מיצטרפי: אמר ריש לקיש. האי משני מינין מין אחד הוא ואמאי קרי ליה ב' מינין כגון שאכלו בב' תמחויין וקאמר אע"ג דמין אחד הוא כיון שאכלו בב' תמחויין תמחויין מחלקין ולא מצטרפין ופטור דלא שנא לקולא ולא שנא לחומרא קאמר דתמחויין מחלקין; ומדסיפא מין אחד ושני תמחויין. כדאמרן מכלל דרישא דקתני ממין אחד חייב מין אחד ותמחוי אחד: פשיטא דחייב. אמר רבינא הכא במאי עסקינן כגון שהיתה לו ידיעה בינתים. שנודע לו שאכל חצי זית חלב וחזר ואכל חצי זית בשוגג וקמ"ל אע"ג דהיתה לו ידיעה בינתים דלא אכלן בהעלם אחד חייב; ואליבא דרבן גמליאל דאמר אין ידיעה לחצי שיעור.

בדותא היא וכן הלכה דיש עירוב והוצאה ליה"כ ובפ"ק דביצה נמי מסיק דיש עירוב והוצאה שלא לצורך אפילו בי"ט (שלא לצורך) ושם הארכתי. תוס' יד) עי' בחדושין. טו) הבא על בתו כגון עמלק בא על אמו והוליד ממנה בת שהיא בתו ואחותו חייב: טז) בחתיכות טהורות משום טומאה איתסר: יז) ביל. ד"א גריר: יח) דהוי חלב פיגול וכוליא נותר: יט) אלמא בכזית תיבת גליון נמחק: כ) מכזית. גליון כאן: כא) מורי נ"א רומי: כב) להליודה בת כו' שנשאת לאחיי קודם תיבת לו נמחק: כג) והוציאו בפיו חייב. וא"ת כו' אכילה דהא לא קא אתו בהדי הדדי דחייב אכילה מהנאת גרונו בא ואהנוצאה לא מחייב עד דנייח גופו דהנחה בעינן ויש לומר דאכילתו זו הנחתו דהא מוציא כו' הנחתן ה"נ אכילתו זו הנחה וא"ת ש"מ לא אתו בהדי הדדי דחייב אכילה חל בפיו הבליעה דחייב הוצאה לא חל עד דנחת בפעיו וי"ל דכיון דהכא בבית הבליעה הרי הוא כמעורב ומונח בפעיו. תוס' אחרות: כד) דנעשה לחמו אות ו' נמחק: כה) כמו בההיא דהכא דהקומץ הס"ד: כו) שנשאר נמ"מ קרב המתיר כמצותו כיון שהעלה ממנו נתיר על המובח וא"ת: כז) אארעא דפלגי אסקיא: כח) רובו מלוכה כמזבח דמי רובו לבכש ككבש דמי: כט) לא הס"ד ומה"ד כגון דאכל בליא בחלבה משום דמשלים כוליא לשיעור כותבת וא"ת מ"מ משכחת לה פיגול נותר כגון שהעלה כזית מן החלב [למזבח] דאין בו משום פיגול דפקע פיגולה ממנה ויתחייב עליו אנותר ועל מה שלא העלה חייב משום פיגול וי"ל כיון דבכזית אחת לא הוי תרוייהו [וחיובם לא הוי רק בב' זיתים] בהא לא איירי מתניתין קטנה מחמת פיגול אינו אוכל אכילה אחת דמשמע על אותו זית מתחייב משום כולן והכא לא אפשר דהא דתני ביה"כ אע"ג דשני זיתים הם התם הם משלימים זה לזה דצריך כותבת דכך חיוב יח"ל אבל חיוב נותר וחיוב פיגול בזית אחד חייב משום אחד מהן דשיעורן בכזית ואי הוי תני תרוייהו הוי צריך למיתני שני זיתים וז"ה דמצי למיתני שאכל כזית חלב וכזית בשר. תוס': ל) מלאכות ליה"כ לשון אות ב' נמחק: לא) הוא דדברי תורה עניים הן במקומם:

גרלוח הש"ם

(א) [מולין קפ. וש"נ], ב) [נזבחים מג. מעילה ג:], ג) [מולין ע. וסס אינתא רבתי], ד) [נ"ב מוס' עירובין פ: ד"ה אבל ותוס' יומא סו:, ה. ד"ה ושיעורן], ה) יומא סו:, ו) [יומא סו:], ז) כ"ל מדוחא, ח) רש"ן מ"ז, ט) [דליהוי כולהון אחד. הס"ד], י) [נדל"ל מיוב רש"ן], כ) [שאכל מלב רש"ן], ל) [נ"ב מוס' עירובין כ. ד"ה לא ותוס' שבת י"ח. ד"ה לא יעמוד ועוד שם לב. ד"ה המוליא בפיו ותוס' יומא לד. ד"ה וחולין], מ) רש"ן מ"ז, נ) [ורש"י עלמו בזבחים פז. פי' כך ע"ש], ס) [ורש"ן ביומא לא פי' כך אלא כדי נסבא דזה מלי באיסור הוצאה ע"ש], ע) [נ"ב מוס' בילה יב. ד"ה דילמא], פ) [ירושלמי פ"ג דרשם הסנה על קרא היתה כאלמות סותר ממרחק תביא לאמתן].

הגהות הב"ח

(א) גמ' לאיסוף בית נמי לגבי חלב: (ב) רש"י ד"ה מגו דנאסר בחתיכות טהורות משום טומאה איתסר: (ג) ד"ה כגון שאכל וכו' להשלמת אכילת יה"כ לכותבת דזית של כוליא וכו' ומי מיגמ. נ"ב ר"ל ותס תקשה: (ד) באא"ד פ"כ נא. נ"ב זהו מיגון: (ה) ד"ה זאת וכו' לשנת ומשני דילמא כפ"ל והפ"ש:

גליון הש"ם

גמ' ואין עירוב והוצאה. ע' סוטה מא ע"א כרש"י ד"ה מיכן ולקמן: תוס' ד"ה נותר וכו' **לא** מחייב אפיגול. כלאיתא מנחות כה:

מוסף רש"י

קומץ פיגול. שחטה עליו לפגל בשעת קמיצה והעלהו לגבי המזבח כיון שמעלה בו האור פקע מיל וירד מעל גבי המזבח ישלה, והוא הדין נמי לאיכרי פיגול שהעלן לגבי המזבח כיון שמעלה בהן האור פקע פיגולן מהן, והאי דעקבו קומץ פיגול משום דאי תנא באיכרי פיגול לאוד לא הוה אתי קומץ מעיה, דת"ל אמתא הני מילי אבר דמיתחבר לסכי כיון שמעלה בו האור נקלת אמתא והוי כמו שמעלה בטולו ופקע פיגולו ממנו, אבל קומץ דמיפרת אימת לא, קמ"ל, ולהכי נקט קומץ דתנא"ג דמיפרת פקע פיגולו ממנו, וכל שכן גבי אבר פיגול, דכיון דמיתחבר כי מעלה האור נמקלת הוי כנסרף טולו ופקע פיגולו (מעילה ג). **ואפילו בשבת.** עתי, בעתו וכמועדו ישמלה ולא יעבור ואפילו בשבת ובמומלה (יומא סוז). **זאת** אומרת. מדלאיצטריך למיתני עתי אפילו בשבת, אינה למשמע דאין איסור טולאה ליום הכפורים, דאי יה"כ כשבת לטולאה נמי לי קרא לתתיר משלו בשבת, הני כשאל בחול נמי בשבת דמי ולאמר דאמרת ישלאנו, עיירוב כדי נשבת, אלא דהא בהא אמרת אין, דלא הקנו מכמים עירובי לצורות אלא בשביל איסור הוצאה, שנזרו בטלות אלא אם כן עירובי מלאכות מרבים לרשות גזירה משום הוצאה מרה"ר לרה"ר (שם).

שיטה מקובצת

(א) ע' בחדרשין: ב) מוסיף ס"א ואיסור בת אחת איה ליה והיכי משכחת לה כגון שנטמא קודם שהביא שתי שערות דאיסור חלב ואיסור טומאה בהדי הדדי קא אתיין אקדישה מיגו דו'; ג) מיגו דנאסר בחתיכות: ד) עי' בחדרשין: ה) ביה נמי איסורא לגבי: ו) הוא דאסור אבל: ז) דאיתוסף ביה איסורא: ח) דאיתוסף. ס"א א) דאתסר ביה: ט) עי' בחדרשין: י) כותבת הוא דמחייב: יא) דאכל נמי כזית: יב) עי' בחדרשין: יג) דרפרם בדותא היא דכל הלכה דיש עירוב והוצאה ליה"כ ובפ"ק דביצה דלא ליצטרפי לפוטרן אלא לא הויא ידיעה ומצטרפי כדתנן הארכתי. תוס': יד) עי' בחדרשין: טו) הבא על בתו כגון עמלק בא על אמו והוליד ממנה בת שהיא בתו ואחותו חייב: טז) בחתיכות טהורות משום טומאה איתסר: יז) ביל. ד"א גריר: יח) דהוי חלב פיגול וכוליא נותר: יט) אלמא בכזית תיבת גליון נמחק: כ) מכזית. גליון כאן: כא) מורי נ"א רומי: כב) להליודה בת כו' שנשאת לאחיי קודם תיבת לו נמחק: כג) והוציאו בפיו חייב. וא"ת כו' אכילה דהא לא קא אתו בהדי הדדי דחייב אכילה מהנאת גרונו בא ואהנוצאה לא מחייב עד דנייח גופו דהנחה בעינן ויש לומר דאכילתו זו הנחתו דהא מוציא כו' הנחתן ה"נ אכילתו זו הנחה וא"ת ש"מ לא אתו בהדי הדדי דחייב אכילה חל בפיו הבליעה דחייב הוצאה לא חל עד דנחת בפעיו וי"ל דכיון דהכא בבית הבליעה הרי הוא כמעורב ומונח בפעיו. תוס' אחרות: כד) דנעשה לחמו אות ו' נמחק: כה) כמו בההיא דהכא דהקומץ הס"ד: כו) שנשאר נמ"מ קרב המתיר כמצותו כיון שהעלה ממנו נתיר על המובח וא"ת: כז) אארעא דפלגי אסקיא: כח) רובו מלוכה כמזבח דמי רובו לבכש ككבש דמי: כט) לא הס"ד ומה"ד כגון דאכל בליא בחלבה משום דמשלים כוליא לשיעור כותבת וא"ת מ"מ משכחת לה פיגול נותר כגון שהעלה כזית מן החלב [למזבח] דאין בו משום פיגול דפקע פיגולה ממנה ויתחייב עליו אנותר ועל מה שלא העלה חייב משום פיגול וי"ל כיון דבכזית אחת לא הוי תרוייהו [וחיובם לא הוי רק בב' זיתים] בהא לא איירי מתניתין קטנה מחמת פיגול אינו אוכל אכילה אחת דמשמע על אותו זית מתחייב משום כולן והכא לא אפשר דהא דתני ביה"כ אע"ג דשני זיתים הם התם הם משלימים זה לזה דצריך כותבת דכך חיוב יח"ל אבל חיוב נותר וחיוב פיגול בזית אחד חייב משום אחד מהן דשיעורן בכזית ואי הוי תני תרוייהו הוי צריך למיתני שני זיתים וז"ה דמצי למיתני שאכל כזית חלב וכזית בשר. תוס': ל) מלאכות ליה"כ לשון אות ב' נמחק: לא) הוא דדברי תורה עניים הן במקומם:

ל) נרלח דל"ל מיגו דאיתסר ביה נמי נחולין. ב) נרלח דל"ל והא דעקבו כולא נחלבה לאו דווקא דה"ה דמלי למתני וכו'.

ל) עד שלן שיך לדף יב ע"ב

נשאת לאחיו מיגו דאיתוסף כו'. פירוש משום אשת אח וא"ת והא ממזרת היא ואסר כן היאך אסורה לאחיו משום אשת אח אין חל איסור אשת אח על איסור ממזרת ויש לומר דמיירי לאחיו נמי ממזר ואם כן ליכא איסור ממזרת דהוא עלמא כמו כן ממזר וע"ל לאיסור חמור חל שפיר על איסור קל כדפירשתי לעיל:

הבא על בת בתו. הקשה רבינו ברוך אמאי לא חשיב בהדייהו בת בנה כגון שניסת בתו לבן אשתו וילדה לו בת דהויא בת בתו ובת בנה בת בת אחת וגם בסיפא קשה אמאי לא תני בת בנה ובת בתה [ז] דמשכחת לה ביעקב שנשא רחל ולאה שניהם אחיות ויש לה בן ברחל מאדם אחר ונשא בת לאה שהיתה לה מיעקב וילדה בת לאה בת ובא יעקב עליה הרי היא בת בן אשתו ובת בתו ולפי מה שפי' לקמן דמתני' לא מיירי רק באיסור מוסיף ניחא שפיר והקשה הקדוש ר"ר יוסי טוב אמאי לא תני חמותו כגון שנשא בת בת בתו דבת בתו היא חמותו וי"ל [ז] דת"ק לא מיירי בעבד איסורא ומהאי טעמא לא תני אם חמותו ואם חמיו [ז] ושניהם הן ולפילו לרבי יוסי נמי דמיירי בעבר זקן ונשאה יש לומר דהכי לא תני להו [ז] דהוי איסור כולל ולפילו לר' חייא דאמר פרק ד' אחין (יבמות לב: ולג.) לר' יוסי מחייב בתרתי משום איסור כולל היינו באיסור כולל בשם אחד אבל בשני שמות [ז] לא ומש"ה ניחא לדידיה גבי אשת איש ועשאה חמותו דלא אמרי' נידון בחמותו משום דשני שמות הן:

ואחות אשתו. ופומר הר"י דלא גרס ליה דאם כן שבע הוו ואדתני לעיל שם ליתני שבע ואם תאמר וליתני שבע [ז] וליתנו אחות אשתו וכגון שדיבה בת יעקב ניסת לאדם מעולם וילדה לו בת ואותו אדם היה לו בת אחרת מאשה אחרת ונשאה יעקב ואם כן הרי בת דינה ליעקב בת בתו ואחות אשתו וחייבא אחות אשתו באיסור כולל מיגו דמיתסר בשאר אחיות משום אחות אשתו באיסור כולל מיגו דמיתסר נמי בבת דינה משום אחות אשה ומ"ש לומר דלא תני רק איסורי דמודי בהו ר' יוסי ומיירי בסיפא דהיינו איסור מוסיף ואפילו לר' חייא דאמר [ז] דאית ליה לר' יוסי איסור כולל י"ל לא נחת למיתני במתני' רק איסור מוסיף ומ"ש מכל מקום אמאי לא תנא אחות אשתו ובבת אחת וכגון שיעבוד נשא [ז] אחותו בלכתי של בת דינה הויא אותו בת בת של דינה בת בתו של יעקב ואחות אשתו ויש לומר דבאיסור [ז] שאל ע"י קדושין לא תני אלא אותה שאל באיסור מיד בשעת קדושין והשאת מיד שנשא יעקב בת האיש לא היה שום איסור עד שנולדה [ז] דינה מאותו האיש אז חל איסור אחות אשתו עם איסור בת בתו וא"ת וגמרא [ז] נמי דקאמר מודי ליה באיסור מוסיף מנליה דילמא כולה מתני' באיסור בת אחת מיירי וכגון [ז] שנתקדשה הלה פחות מבת ג' שנים דכי נשלם שנה שלישית אז חלו שני אחים וי"ל דלא חשיב איסורא שע"י קדושין אלא כשחלין בשעת קדושין ואי בבת אחת הויין [ז] עלה הרי לא חלו שום איסור עד גמר שלש שנים ויום אחד ועוד י"ל דמתני' לא אתיא לאורויי רק באיסור מוסיף כמו שפירשתי: **אשת** אחיו. היינו אשת אחיו מאמו דאי מאביו היאך נשאה זקן [ד] [ז] ולא תפסי בה קידושין דהוא אחיו אביו אביו אבי

שחטה ואם בת בתה. לא עבד מיסורא: **ואחר כך שחט אם בתה.** של ראשונה עכשיו נמצא ששחט [יז] ג' מיסוריס לראשונה אומו ואת בנו [יח] שליש ושניה בנו ואומו דבנו שניה ואומו שליש והילך סופג פ' לסומכוס אף על גב דשם אחד הן: **דגופין מוחלקין.** שממתת ראשונה ושניה בגו אלו שני איסורים על השליש [יט] אבל הכא אין גופין מוחלקין: **דלמא דדר' אבהו.** אבל הכא אע"ג דעל ידי בתה ובת בתה ובת בנה נאסרה הזקנה עליו ג' איסורים ואין גופין מוחלקין כה: **ומה אחת.** דאיסו חייב על אשה ובתה ובת בתה ובת בנה בביאה אחת כמתני' אלא אחת והיינו חמותו ואם חמותו ואם חמיו: **מתני' באיסוריו.** שוק: **עמאוס.** שם העיר: **הכא על אחותו כו'.** מפרש בגמ': **גמ' הרי שמוס מוחלקין.** שג' לאוין מוחלקין בהו: [כ] **שהיא אחות אביו.** דהמפרש לקמי' בראשיעא בר ראשיעא: **שמוס.** לאוין: **שם ג'.** לגדה לא תקבב: **ערוס אחותו וגלה.** מפרש בפ"ק (לעיל ב:) דאייתר ליה להא דרשא: **בא עליה.** על אחת מכל העריות וחזר ובא עליה בהעלם אחת: **בבא על ה' נשים גדוס.** בהעלם אחת: **הואיל והוא גרם להן.** להביא כל אחת מטאת דהיינו ה' מטאות הלכך הוא נמי מייתי ה' מטאות אבל ה' ביאות בערוה אחת בהעלם א' היא נמי לא מתיא אלא חד וכן הוא: **הוא בהעלם אחת.** בין [בא] ה' ביאות בה' עריות בין ה' ביאות על כל אחת: **והן** [יא] **ה' העלמות.** שנולד לכל אחת בין כל ביאה וביאה מביאותיו הוא אינו חייב אלא אחת על כל אחת (א) והיא על כל אחת ואחת חייבת ה' דהיינו על כל ביאה וביאה. אלמא אף על גב דהוא גרם לכל אחת להביא ה' מטאות לא בעי הוא למייתי על כל חדא אלא אחת: ואית ספרים דכתיב בהו **הוא בהעלם אחת והיא בה' העלמות.** ובערוה אחת מייתי לשון נקייה הוא ויש"ר כמ"ו: **קלר.** כגרוגרת בשבת וזה [יב] השיעור חזר וקלר בהעלם א' מה לי אמר רבי אליעזר: **שני ביאות א"ל נערב.** הילך חשיבי [אבל] קליפת שני גרוגרות אפשר לערב ולקלור בבת אחת: **ר' אליעזר מחייב על ולדי מלאכות במקום אבות מלאכות.** שאם עשה אב ותולדה בהעלם אחת מייב שתים אב אב ואב כגון קלר וקלר דזו וזו אב מלאכה פטור מן אחת: **הלא במאי עסקינן.** הא דקתני רבי אליעזר כו' דלייקינן מינה הא אב ואב פטור: **בדלים.** טרייל"ל של גפן ג' היא: **המוזלים על גבי תאנה.** ומתאנים (ג) בתאנה ואין ענבים בגפן והיה צריך לבצור הגפן להסקה וקלן בבת אחת פרי התאנה חמוצה הגפן דמייב שתים אב אחת ופרי דתאנה דמייב הכי קולר ומחלא אזמורה דתולדה דקולר דקיימא לן (שבת דף עג:) זומר וצריך לעניש תולדה דקולר היא משום הכי מייב רבי אליעזר הואיל ושמות מוחלקין דשני מילגות הן: **דכוותה גבי קלר וקלר.** דלייקינן הא אב ואב פטור כגון שקלר שתי גרוגרות בבת אחת דהשתא נאם בבת אחת עשאן (ד) גופין ושמות מוחלקין נמי ליכא אבל קלר ומחזר וקלר דתרתי מלאכות עבד בהעלם אחת מחייב ר' אליעזר: **מתני' אבר המדולדל בבהמה.** תלוש רובה ומעורה במקלת: **מהו.** שיטמא משום אבר מן החי כאילו נתלש לגמרי דקיימא לן בהעור והרוטב (חולין קכח:) דאבר מן החי מטמא כנבלה: (ג) **אבר.** הנתלש מן האדם לגמרי מטמא כמת בפרק העור והרוטב (שם קכט:) והמדולדלת שדבוק קצת טהור:

תוספות עד כאן לא קאמר סומכוס אלא באותו ואת בנו דגופין מוחלקין. ולענין אחות אשה נמי אם היה נשוי ב' נשים ובא על השליש שהיא אחות שתיהן זו מלד אם וזו מלד אב קומכוס מחייב [על] שתיהן: **אביא** לפירש מה לה' נשוי בר'. ל"ג ור' יהושע דעבדי הקו"ו ס"ל דלא תליא מילתא אלא בשמות: **לחייב** על אחותו בר'. אין להקשות מנ"ל לאוקמא בכה"ג דשלשתן שם אחות אחת אימא דמייבי כמתו"לגרמי כגון בת בתו ולכתו דהא קרא בתחוב מייבי אך קשה איסור כולל ומוסיף מנא ליה דהכא איסור בת אחת היא: **שהלבו** ליקח בהמה לשמשתה בר'. להוציע שנמן שאע"פ שהיו טרודין היו עוסקין בדברי תורה: **אדם** אבר המדולדל בו בהרור. בפרק העור והרוטב יליף בהמה משלגים ותימה אדם מנ"ל דטהור:

הרי שמות מוחלקים. ואף על גב דלעיל גבי עריות צריך קרא אשה לחייב על כל אשה ואשה אף על גב דגופין מוחלקין מ"מ הוה פשיטא ליה לרבי עקיבא דגופין מוחלקין חייב על כל אחת ואחת: **ערות** אחותו גלה. הקשה רבינו ברוך אמאי לא מייתי כרת דכתיב באחותו דמלבדי רבנן דהכי ומייתי לרבי יאחק ויש לומר דמייתי הא דפשוט יותר וכסאי גוונא אשבחנא בסנהדרין (דף לד:) ובמגילה (דף כ.) [ה]: המוחק

[א] שחטה [ב] ואת בת בתה ואח"כ שחט את בתה סופג את הארבעים סומכוס אומר משום רבי מאיר סופג שמונים אמר רבא דלמא לא היא עד כאן לא קאמר ר' יוחנן בן נורי הכא אלא משום [ג] שמות מוחלקין דמיקריא חמותו ומיקריא אם חמותו ומיקריא אם חמיו אבל גבי אותו ואת בנו דכולהו אותו ואת בנו מיקריין [ד] דאין שמות מוחלקין לא אמר רב נחמן בר יצחק דלמא עד כאן לא קאמר סומכוס אלא גבי אותו ואת בנו דגופין מוחלקין אבל הכא דאין גופין מוחלקין אימא כר' אבהו א"ר יוחנן ס"ל דא"ר אבהו א"ר יוחנן [1] שארה הנה זמה היא [2] הכתוב עשאן לכולן זמה אחת: **מתני'** אמר רבי עקיבא [ה] שאלתי את רבן גמליאל ואת ר' יהושע באיטליס של עימאוס שהלכו ליקח בהמה למשתה בנו של רבן גמליאל הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו [ו] מהו חייב אחת על כולן או [ז] חייב על כל אחת ואחת [ח] אמרו לו לא שמענו אבל שמענו [ט] הבא על ה' [י] נשיו נדות בהעלם אחת שהוא חייב על כל אחת ואחת [יא] (ורואה אני) שהדברים ק"ו: **גמ'** היכי דמי אילימא כדקתני מאי תיבעי ליה הרי שמות מוחלקין הרי גופין מוחלקין אלא הכי קתני הבא על [יב] [יג] אחות אביו שהיא אחות אמו [יד] חייב אחת על כולן או חייב על כל אחת ואחת [טו] מהו מי אמרינן הרי שמות מוחלקין או דלמא הרי אין גופין מוחלקין אמרו לו לא שמענו אבל שמענו הבא על ה' נשיו נדות בבת אחת [טז] שהוא שם אחד שחייב על כל אחת ואחת משום נדה וראינו שהדברים ק"ו ומה הבא על ה' נשיו נדות בבת אחת [יז] שהיא שם אחת חייב על כל אחת ואחת אחותו שהיא אחות אביו שהיא אחות אמו שהן ג' שמות אינו דין שיהא חייב על כל אחת ואחת איבא למיפרך מה לה' נדות שכן גופין מוחלקין [יח] אלא אמר קרא [2] ערות אחותו גלה לחייב על אחותו שהיא אחות אביו שהיא אחות אמו אמר רב אדא בר אהבה [יט] משכחת לה ברשיעא בר רשיעא שבא [כ] על אמו והוליד ב' בנות וחזר ובא על אחת מהן והוליד בן ובא בנו על אחות אמו שהיא אחותו שהיא אחות אביו דהוה ליה רשיעא בר רשיעא [כא] ת"ר בא עליה וחזר ובא עליה חייב על כל אחת ואחת [כב] דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים [כג] אינו חייב אלא אחת ומודים חכמים לר' אליעזר בבא על ה' נשיו נדות בבת אחת שהוא חייב על כל אחת ואחת הואיל והוא גרם להן אמר [כד] רבא לרב נחמן מי אמרינן הואיל והוא גרם להן והתניא [כה] הוא בהעלם אחת [כו] והיא בה' העלמות הוא אינו חייב אלא אחת [כז] והיא חייבת על כל אחת ואחת אלא אימא הואיל וגופין מוחלקין איבעיא להו קצר וקצר מה לי אמר רבי אליעזר טעמא דר' אליעזר התם משום [כח] דהוא דעבד תרתין ואמטול להכי אמר חייב על כל אחת ואחת וה"נ דעבד תרתין או דלמא טעמיה דרבי אליעזר התם משום דאי אפשר לו לערבן לביאות זו בזו אמטול להכי א"ר אליעזר חייב על כל אחת ואחת [כט] אבל קצר כגרוגרת וחזר וקצר כגרוגרת בהעלם אחת כיון דאפשר לו לערב שתי גרוגרות בבת אחת אינו חייב אלא אחת מאי אמר רבה [כט] טעמא דר"א התם משום דעבד תרתי ה"נ הא עבד תרתי ורב יוסף אמר טעמא דר' אליעזר התם [ל] דאי אפשר לו לערבן אבל אפשר לו לערבן אינו חייב אלא אחת איתיביה אביי לרבה ר' אליעזר מחייב על ולדי מלאכות במקום אבות [לא] מלאכות הא אב ואב בבת אחת פטור ואי אמרת טעמא דרבי אליעזר משום דקעבד תרתי אמאי פטור אמר מר בריה [לב] דרבנן אנא ורב נחומי בר זכריה תרגימנא הכא במאי עסקינן בדלית [לג] המדולדלת על גבי תאינה וקצצן בבת אחת משום הכי מחייב רבי אליעזר הואיל ושמות מוחלקין וגופין מוחלקין דכוותה קצר וקצר היכי משכחת לה דמיפטר כגון שקצר שתי גרוגרות בבת אחת אבל קצר כגרוגרת וחזר וקצר כגרוגרת חייב: **מתני'** ועוד [לד] שאל רבי עקיבא אבר [לה] המדולדלת בבהמה מהו אמרו לו לא שמענו אבל שמענו אבר המדולדלת באדם שהוא טהור וכך היו מוכי

[1] נראה דל"ו ול"ש בא בתה ותולדה אלא אבותו ואת בנו דגופין מוחלקין. ולענין אחות אשה נמי אם היה נשוי ב' נשים ובא על השליש שהיא אחות שתיהן זו מלד אם וזו מלד אב קומכוס מחייב [על] שתיהן: **לחייב** על אחותו בר'. אין להקשות מנ"ל לאוקמא בכה"ג דשלשתן שם אחות אחת אימא דמייבי כמתו"לגרמי כגון בת בתו ולכתו דהא קרא בתחוב מייבי אך קשה איסור כולל ומוסיף מנא ליה דהכא איסור בת אחת היא: **שהלבו** ליקח בהמה לשמשתה בר'. להוציע שנמן שאע"פ שהיו טרודין היו עוסקין בדברי תורה: **אדם** אבר המדולדל בו בהרור. בפרק העור והרוטב יליף בהמה משלגים ותימה אדם מנ"ל דטהור

[א] נראה דל"ו ול"ש בא בתה ותולדה אלא מדנקט אב וכו' מחייב בא בתה. מהר"ר ז"ל.

[ב] נראה דל"ו ול"ש בא בתה ותולדה אלא מדנקט אב וכו' אבהו נרשם מלמעלה אותו שלישית תיבות ושניה בנו ואותו ל"ש ואת בנו דגופין מוחלקין דילמא כר' אבהו נרשם מלמעלה על כל תיבה קו להורות שלפי דעתו צריך למחקו: [ג] ד"ה שהיא כו' צריך להיות אחר ד"ה שם א': [ד] הן בחמשה העלמות: [ה] זה הוא השיעור: [ו] תיבת היא נמחק: [ז] אחת היא הואיל: [ח] אחת ואת בנו דגופין ושמות:

[ט] נראה דל"ל אבל אבל מוכלין טמאין דאינו אלא טומאה דרבנן לא הוי חייב כרת אלא איסורא בעלמא. [י] עד כאן שיין לדף יג ע"ב

[יא] ורואה אני בפיו חייב חטאת משום שבת ואע"ג דאמרינן המוציא בפיו לאחר ידו ובמרפקו פטור שלא הוציא כדרך המוציאין הני מילי כי הוציא שאר חפציו בפיו. אבל אוכל כדרכו והוציאו בפיו חייב אמרו לו אינו מן השם דאינו משום שם אכילה אמר דחייב דהוצאה לאו אכילה הוא: [יב] נהי דאיסור חל על איסור. גרידא לית ליה כגון היכא דאמר שבועה לא אוכל חלב ואכל דאינו חייב אלא משום חלב ולא משום שבועה ואין איסור חל על איסור. וכן נזיר שאמר שבועה שלא אוכל ענבים ואכל אבל במקום איסור מוסיף היכא דנתוספו אחרים על איסורו או באיסור כולל היכא דכולל דברים המותרים עם דברים האסורין כגון נזיר שאמר שלא אוכל תאנים וענבים ואכל תאנים וענבים מיגו דחלה נמי אענבים. והכי נמי כל היכא דאיכא איסור מוסיף או איסור כולל אית ליה איסור חל על איסור. והכא נמי טהור מעיקרא לא דאיסור חל על איסור.

עין משפט נר מצוה

מב א מיי' פי"ב מהל' שחיטה הל' יב:
מג ב מיי' פ"ד מהל' שגגות הלכה ד:
מד ג מיי' שם הל' ה:
מה ד מיי' פ"ב מהל' שגגות הל' ג:
מו ה מיי' פ"ד שם הלכה ה:
מז ו מיי' שם פ"ב הל' ג:
מח ז מיי' שם הל' ג:
מט ח מיי' שם פ"ז הלכה י:
נ ט מיי' פ"ב מהל' תמורה הטומאה הל' ה:
נא י מיי' פ"ב מהל' טומאת מת הל' ו:

לעזי רש"י

טרייל"א. גפן-דליות.

רבינו גרשום

כדאמר בפ' אור ארבעה עשר ובהנהו חייב כרת כשאכלן ונכנס למקדש [1]ואבל באוכלין טמאין בטומאה דרבנן לא הוי חייב כרת אלא לאו בעלמא: נכנס למקדש ושחה. האי ושחה לא ידעינן אי שהה במקדש קאמר או שהה באכילתן: ר' אליעזר אמר אם הפסיק בה באותו רביעית שלא שתאן ביחד אי אם נתן לתוכו מים כל שהוא ושתאו ונכנס פטור: למה לי שהייה דקתני. [נכנס למקדש ושהה] דמשמע דאנכנס למקדש קאי ושהה ושם אינו צריך שהייה כלום אלא מכיון שנכנס הרי הוא חייב דאפי' התם במסכת שבועות דקא בעי שהייה שיעור השתחויה הני מילי שניטמא בפנים בהיכל. אבל בשניטמא בחוץ לאולתר כשנכנס חייב: אמר רב יהודה. האי ושהה דקתני באכילתו קתני: א"כ מה ת"ל יין. והלא משכר נפקא לומר לך יין מגיתו ויין כל שהוא מוההרין עליו לאו בעלמא ולא מיתה: ועל שאר משכרין באזהרה. ויין נמי כדי שכרותו חייב עליו מיתה: גמרינן שכר שכר מנזיר דכתיב מיין ושכר יזיר מאי ושכר דנזיר ביין מיידי ולא בשאר משכרין: כמאן. כר' יהודה דהא איהו אמר ועל שאר משכרין באזהרה: טובילנא דחכימי. מוטב שבחכמים והלי כמותו: אתא לקמי' דרב אשי. כדי להתיר לו נדרו ובי"ט היה: א"ל זיל האידנא ותא למחר. שלאחר אכילה בא לפניו: דרב לא מוקים אמורא עליו. לדרוש ולהורות בי"ט בצורך הלכתא די"ט שני משום שכרות שלא יטעה ומשום שכרות נמי לא רצה להתיר לו עד למחר: א"ל רב אחא והאמר רב הלכה כר' אלעזר שאם נתן לתוכו מים כל שהן פטור דאינו משכר: הא ברבינא. (בטעות) בשאינו שותה אלא רביעית ונותן בו מים כל שהוא אינו משכר הא אם יהא יותר מרביעית אנ"פ שנתן בו מים כל שהוא אינו מפיג טעמו ומשכר ואני שתיתי יין יותר מרביעית: ולהבדיל דכתיב בתר יין ושכר אל תשת לימד דשתויי יין אל יורה: בין הקדש ובין החול. דהיינו דמים הערכין והחרמים והקדשות להורות באיזה ענין שאמר שיהיה קדש שאם אמרו בענין אחר חול: ולהורות זו הוראה. של איסור והיתר: את כל החקים אלו המדרש. שאם דורש בהגדה בפירוש מקראות לא יפרש ולא יורה בהן אם הוא שתויי: אשר דבר זו הלכה. [משנה] שאפילו במשנה שסתומה אל יעסוק בם בשביל להורות: ביד משה זה התלמוד ששם לא יעסוק כל עיקר שהתלמוד מפרש הכל: יכול אפי' משנה. לא יעסוק בה אפי' שלא יתכוין להורות: ת"ל ולהורות. אינו אסור אלא ע"מ להורות: יצא שרץ. ששתויי יין יכול להורות בו שהוא טמא. וכן צפרדע יכול להורות שהוא טהור הנוגע בו: נימא ר' יוסי בר' יהודה היא. דשרי אפילו תלמוד ולא רבנן: אפי' תימא רבנן. דהיינו טעמא דמורין בהן דזיל קרי בי רב הוא דשרץ טמא הוא ולא צפרדע: הלכה כר' יוסי בר' יהודה. דבתלמוד מותרין לעסוק שתויי יין: והא רב לא מוקים אמורא מי"ש לחבריה לפרש כלל בתלמוד משום שכרות: שאני רב דאורויי מורי. שהוא היה רגיל להורות לצבור ואם יפרש האמורא לפניו כלום בתלמוד אי אפשר שלא היה מורה: ונוקים ולא נורי. כלומר יעמיד אמורא וישמור עצמו שלא יורה. דבר זה לא יתכן דכל היכא דיתיב רב מתקבצין לפניו אנשים הרבה ושואלין אותו באיסור והיתר ולא סגי ליה בלא הורה: ארבע חטאות. אחד משום טמא שאכל קדש ואחד משום חלב ואחד משום נותר ואחד משום יוה"כ ואשם אחד משום זר שנהנה מן הקדש: ר' מאיר אומר אם היתה שבת. כשאוכל

[1] נראה דל"ל אבל אבל מוכלין טמאין דאינו אלא טומאה דרבנן לא הוי חייב כרת אלא איסורא בעלמא. [2] עד כאן שיין לדף יג ע"ב

טו: אמרו לו פרק שלישי כריתות

המוחק את הכרישה. פי' בקונטרס כותש הקפלוט (א) וקשה דל"כ פירות נינהו ומי פירות אינן מכשירין ועוד קשה דקאמר הקונטרס (ב) סחט בשערו אחר שיצא מציא המרדך ול"כ בשערו אמאי אינו בכי יותן והלא תחלתו גרגרן היה ואמרינן (מכשירין פ"ח מ"ה) כל משקה שתחלתו גרגון אף על פי שאין סופו גרגון (ג) לכך פר"י דמיירי שילדו הגשמים עליהם ולא היה גרגון עד שיצאו מהם: **והיוצאין** ממנו לאחר שיצאו הרי זה בכי יותן. אף על גב דשלא יצקה (ד) הכותל אינו בכי יותן התם משום דלא ניחא ליה דאתו (ה) והכא נמי אף על גב דלא ניחא ליה מעיקרא מכל מקום כיון שהוא עצמו דוחקן נהוא מהם המים (ו) אחסניתו: **מצד** העליון לצד התחתון טהורין.

פירש בקונטרס משום שסופה ליצלא בנגד וקשה שהרי במסכת נדה פרק האשה (דף סב: וש"ס) קאמר תרסין שנצלו משקים טמאים ונפלו לאויר התנור כי הוסק התנור טמא מפני שהמשקין יוצאין ואע"פ שלאחר היסק יחזור ויבלעו התרסין אלא יש לפרש משום דהוי אוא לגרון כ"ז אסה על בגדיו כמו במשקין שבכרישה:

ואת המהנה כנהנה. והוא הדין דמלי למימר הנהנה כאוכל מה שאין כן בנותר אלא אגב דנקט מאכיל כאוכל קאמר מהנה כנהנה: אלא

(ח) אמרו לו לא שמענו (ט) אמר רבי יהושע שמעתי באוכל מזבח אחד (י) מה' תמחויין בהעלם אחת שהוא חייב על כל אחת ואחת משום מעילה וראוה אני שהדברים ק"ו אמר ר"ש לא כך (יא) שאלו ר' עקיבא אלא באוכל נותר מחמשה זבחים בהעלם אחת מהו חייב (יב) אחת ואחת אמרו לו לא שמענו א"ר יהושע שמעתי באוכל מזבח אחד בה' תמחויין בהעלם אחת שהוא חייב על כל אחת ואחת משום מעילה וראוה אני שהדברים ק"ו אמר לו ר' עקיבא (יג) אם הלכה נקבל אם לדין יש תשובה אמר לו השב אמר (יד) ולא אם אמרת במעילה שעשה בה את המאכיל כאוכל ואת (טו) המהנה כנהנה צירף את המעילה לזמן מרובה תאמר בנותר שאין בו אחת מאלו: **גמ' מאי** (טז) קשיא ליה לר"ש הכי קא קשיא ליה מה ראיה לשוחט מאוכל מה לאוכל שכן נהנה אלא כך (יז) שאלו האוכל נותר מחמשה זבחים בהעלם אחת מהו חייב (יח) בכל אחת ואחת או אחת על כולן אמרו לו לא שמענו אמר ר' יהושע שמעתי באוכל מזבח אחד (יט) מחמשה תמחויין בהעלם אחת שחייב על כל אחת ואחת משום מעילה ורואה אני שהדברים ק"ו מה מזבח אחד שאין גופין מוחלקין חייב על כל אחת ואחת משום (כ) תמחויין מוחלקין חמשה זבחים דגופין מוחלקין לא כל שכן (כא) אמר ר' שמעון לא כך שאלו אלא באוכל (כב) (מזבח אחד) נותר מחמשה זבחים בהעלם אחת מהו חייב אחת על כולן או חייב על כל אחת ואחת אמרו לו לא שמענו רבי יהושע אומר שמעתי באוכל מזבח אחד בחמשה תמחויין שהוא חייב על כל אחת ואחת משום מעילה ורואה אני שהדברים ק"ו: אמר לו ר' עקיבא אם הלכה נקבל כו': קיבלה רבי יהושע להא תשובה מר' עקיבא אם לא ת"ש דתניא (כג) האכל ה' חתיכות נותר מזבח אחד בהעלם אחת בחמשה תמחויין אינו מביא אלא חטאת אחת ועל לא הודע שלהן אינו מביא אלא אשם תלוי אחת (כד) מחמשה תמחויין בחמש העלמות מביא חטאת על כל אחת ואחת (כה) ועל לא הודע שלהן מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת (כו) מה' זבחים בהעלם אחת חייב [על כל אחת ואחת] ר' יוסי בר' יהודה (כז) אומר אפילו אכל ה' חתיכות מה' זבחים בהעלם אחת אינו מביא אלא חטאת אחת ועל ספיקן אין מביא אלא אשם תלוי (כח) אחת כללו של דבר (כט) שחלוקין בחטאות חלוקין באשמות אכל ה' חתיכות בה' תמחויין מזבח אחד לפני זריקת דמים אפי' בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת משום מעילה ואילו מוכי שחין עושין בירושלים הולך לו ערב פסח אצל הרופא וחותכו עד שמניח בו כשערה ותוחבו בסירא ונמשך ממנו והלה עושה פסחו והרופא עושה פסחו (ל)(ורואה אני) שהדברים ק"ו: **גמ' מתוך** תנן התם (מ) המוחק (מא) את הכרישה והסוחט בשערו ובכסותו (מב) משקה שבתוכו אינם בכי יותן (מג) והיוצאין ממנו הרי הן בכי יותן אמר שמואל וכרישה עצמה הוכשרה מאי טעמא (מד) בשעת פרישה (מה) ממנו הוכשרה והתנן ערב פסח הולך לו אצל כו' (מו) ואי אמרת בשעת פרישתן הוכשר (מז) הא איכא נמי ההוא אבר המדולדל בשעת פרישתו מאדם נטמייה לאדם (מח) כדקאמר רב יוסף בניתזין בכל כחן הכא נמי בניתזין בכל כחן והיכא איתמר דרב יוסף אהא (מט) זב וטמא מת (נ) שהיו מהלכים (נא) וירדו עליהם גשמים אע"פ שסוחטין (נב)(זה את זה משקין היורדין) מצד העליון לצד התחתון טהורים שאין מחשבין אלא (נג) שיצאו מכולן יצאו מכולן הרי מכשירין (נד)(שאין נחשבין אלא לאחר שיצאו מגופו) אמר רב יוסף בניתזין בכל כחן: **מתני'** ועוד (נה) שאלו ר' עקיבא השוחט ה' זבחים בחוץ בהעלם אחת מהו חייב על כל אחת ואחת או (נו) אחת על כולן מטמאין אדם (נז) הנוגע בהן לפי שאינן משוין הואיל ועומדין ליבלע בשפה מתמונה של בגד: **יצאו מכולן הרי אלו מכשירין** אם נפלו על הזרעים וטהורין שאינן מטמאין את הזרעים אלא אם כן הזז נוגע בהן לאחר שיצאו מכולו. והא דכתיב בסיפא אלא לאחר שיצאו מגופו ל"ג לה: **מתני' חייב** משום מעילה על כל תמחוי אם אכלן קודם זריקת דמים: **ק"ו.** מפרש בגמרא: **אם הלכה.** שקבלת מרבך שחייב על כל אחד מן הזבחים נקבלנה ממך: **ואם לדין.** שאתה למד אותה מק"ו ממעילה יש תשובה: **המאכיל לאוכל.** שאם נתן לאוכל הקדש לתכילו חייב כאילו אכלה הוא עצמו דקיי"ל (נח) המועילה הקדש לאוכלין הוא מעל ולא מי שניתן לו: **והמהנה כנהנה.** במידי דלאו בר אכילה: **לירף את המעילה לזמן מרובה.** שאם נהנה היום בחלי פרוטה ומכאן עד ג' שנים חלי פרוטה מצטרפות לקרבן (נט) ולקמן בפרק ספק אכל חלב (דף יח:) מפיק ליה מתמעול מעל (ס) דיינה: **גמ' מאי קשיא ליה לר' שמעון.** מה רלייה לשוחט בחוץ מאוכל זבח לפני זריקה: **לא הודע.** שהיו ה' חתיכות נותר וה' חתיכות כשרות לפניו ואין יודע איזו אכל אם הה' של נותר אם הה' כשרות: **בה' העלמות.** ומזבח אחד (סא) אכל נותר חייב ה' משום נותר להעלמות מחלקין: **מה' זבחים.** אכל נותר בהעלם אחד חייב ה' הואיל וגופים מוחלקין. ר' יוסי (סב) ור' אליעזר סבירא להו כר' עקיבא דתמני' (סג) דר' שמעון: **אכל אכל ה' חתיכות כו'.** אחתן לא"ק דאיירי (סד) ריש בה' חתיכות נותר מזבח אחד והכי קאמר לגבי מעילה מודינא דתמחויין מחלקין: **לפני זריקת דמים.** שייכא מעילה אבל נזרק הדם דהיתה לה שעת היתר לכהנים שוב אין בו מעילה וכן מפורש במנחות בפרק התכלת (דף מז:):

תוספות המוחק הכרישה. פי' רש"י כותש משמע דבעי למימר דבמי שתית הכרישה מייריי ולא נהירא דהא קי"ל דמי פירות אין מכשירין דלא מיקרי משקין ופירש ריב"א מוחק שהחליקו בגלגנו או בלפלרנא להעביר מי גשמים שעליה דומיא דסוחט בשערו וכסותו: **בניתזין** בכל כחן. בפרק העור והרוטב לא משני הכי כי פריך טומאת בית הסתרים היא וס"ל דבלוגתא דאמוראי היא בפרק בתמה המקשה דעולה ורבינא והכא אליבא דרבינא: **האוכל** נותר מה' זבחים בו'. לא דמי לגבא על ה' נגיע בהעלם אחת דחייב על כל אחת ואחת לדברי הכל דהכהן יש בהו ג' אוהרות שהוא מוהר עליה והיא עליו כדלקמן: **צירף את** המעילה בו'. ה"ג המ"ל מאי קא מיבעיא ליה כו' מאחר דר"ע פריך אמילתיה פשיטא דקבלה:

במקום דאיכא רובה דאבר תמן שרינן ליה כיון דאזלת בתר רובה: תיפשוט דבעי למימר דבמי שתית הכרישה הלכו באברים אחר הרוב אי לא. אלא מדלא איפשט ליה מהכא ש"מ דלא אזלינן בתר רוב אבר. ולזקמה בחד אבר כדאמרן וליחייב נמי משום פיגול: אלא בזית אחד מיירי. תנא דמתניתין ובזית אחד לא משכחת פיגול ונותר דאי אנוהיה לפלגיה דזית אמזבח ופלגא אבראי אין הקטרה לפחות מכזית ולא אף פקע פיגול מיניה והוי פיגול אלא לא משכחת לה פיגול ונותר בחד אבר אלא באבר שיש בו שני זיתי חלב ובב' זיתים לא קא מיירי תנא: ולא הא קתני יוה"כ כו' אמר ר' זירא. הכי משכחת לה דלענין יוה"כ הוי שיעור שלם ולא משכחת ביה פיגול ונותר כגון דאכל כוליא בחלבה שהכוליא כזית וחלבה כזית והיינו חד אבר ובחלבה דכזית הוא לא מצית לאוקומיה פיגול ונותר כדאמרן לעיל דאין היקש לפחות לצמצם לאנוהיה מפלגיה דאבראי

נב א מיי' פ"ג מהל' טומאת אוכלין הל' יד:
נג ב מיי' פי"ב שם הל' ו:
נד ג ד ה מיי' פ"ו מהל' אבות הטומאה הל"ב:
ו [מיי' פ"ט שם הל' טן]:
נה ז מיי' פ"ח שם הל' ו:

שיטה מקובצת

(א) גמ' מאי קו"ח ומה אדם שטמטא מחיים אבר המדולדל בו טהור בהמה שאינה ממטא מחיים אבר המדולדל בה אינו דין שיטהור תנן: (ב) והסוחט בשערו ובכסותו. ק"ק דאם היו לרצון מתחלה אמאי אינו בכי יותן הא כל משקה שתחילתו לרצון אינ"ם שאין סופו לרצון מכשיר ופ"ה דלא חשיבי מידי הואיל ובלועין הן ור"ש פי' דנפלו עליו מי גשמים דלא החשיבום כלל: (ג) והיוצאים ממנו כו'. דאע"ג דאמרי' התם בשביל שלא תלקה הכותל אינו בכי יותן המים התם לא ניחא ליה שהיו אלו מים בעולם אבל הכא נהי דלא ניחא ליה שיבואו כיון שהוא עצמו הפילן משערו וכסותו א"כ אחשביתהו ומכשיר. הרא"ש ז"ל: (ד) עי' בחדושין: (ה) ממנה הוכשרו והתנן הולך לו ערבי פסחים אצל: (ו) הכא נמי תיבות הא איכא נמחק: (ז) לאדם כדאמר רב יוסף אות ק' נמחק: (ח) מהלכים בדרך וירדו גשמים אע"פ שסוחטין משקין היורדין: (ט) אלא לאחר שיצאו מכולו יצאו מכולו הרי אלו מכשירין וטהורין ותיבות שאין נחשבין אלא לאחר שיצאו מגופו נמחק: (י) שאל רבי עקיבא אות ר' נמחק: (יא) (כולן אמרו לו): (יב) א' בחמשה תמחויין אות מ' נמחק: (יג) כך שאל ר' עקיבא: (יד) אמר לו לא אות ר' נמחק: (טו) מאי קא קשיא ליה הכי. תיבת ל"ש נמחק: (טז) כך שאל האוכל אות ו' נמחק: (יז) חייב על כל אחת אות ב' נמחק: (יח) אחד בחמשה תמחויין אות מ' נמחק: (יט) משום דתמחויין מוחלקין: (כ) חמשה זבחים דגופין מוחלקין לא כ"ש. צ"ל דמדמי הכי דמ"מ תמחויין מחלקין לפי שיש שינוי טעמים כדאמר בסמוך דמשכחת דכגון שאכל מה' אברים דמדמי לה' תמחויין. והבהמות נמי חולקין בטעם שאין טעם זו דומה לזו והוי כחמשה תמחויין. תמיכת אמר ר"ש לא כך כו' עד תיבת א"ל ר"ע נמחק: (לא) אכל ה' חתיכות כן מוכח הסוגיא הא דקתני מזבח אחד בה' תמחויין אינו חייב אלא חטאת אחת ה"ה מה' זבחים והאי דקתני מה' זבחים ה"ה מזבח אחד מה' תמחויין: (לב) אחת בחמש. תיבות מחמשה תמחויין נמחק: (לג) ואחת מה' זבחים אפילו בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת ועל: (לד) מתיבת מה' עד תיבת ריב"י ל"ש ונמחק: (לה) יהודה ור' אלעזר בר' שמעון אומרים אפילו: (לו) תלוי אחד כללו של דבר. גליון פי' לדברי הכל. גליון גמרא ישנה עיין תוס' לקמן (דף יח ע"ב): (לז) בגמ' הס"ד ומה"ד גמ' אדם: (לח) תיבת גמ' נמחק: (לט) א' נותר אכל חייב על כל אחת משום אות ה' ל"ש: (מ) דאיירי ברישא בה': (מא) הקפלוט ומים שובים מן הכרישה נוטפין וקשה דא"כ מי פירות: (מב) הקונטרס. גליון כן פרש"י ז"ל הסוחט בשערו אחר שיצא מבית המרחץ ויש עדיין מים על שערו ולא נהירא אלא מיירי שירדו גשמים על הכרישה ועל שערו וכסותו ואינו לרצון עד שיצא מהן. הרא"ש ז"ל: (מג) לרצון מכשירין לכך: (מד) ילקה. גליון אע"ג דהני משקין רצונו היה שלא היה בעולם ודומה לכופה קערה על הכותל בשביל שלא ילקה כו' שאני הכא כיון שסוחט המשקין בידו להוציאן מקרי לרצון. הרא"ש ז"ל: (מה) דאתו בעולם והכא: (מו) המים א"כ אחשביתהו:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ליקח וכו' ולקמן. נ"ב ומסקנת מעולה דף יט: (ב) ד"ה מה' זבחים וכו' ולכאי שמעון אכל כ"ל ומיכא אכל נמחק:

גליון הש"ם

גמ' ואי אמרת בשעת פרישתן. ע' חולין עב ע"ב מד"ר כ בשעת:

לעזי רש"י

פור"ש [פוריל"ש]. כרשים (ירק מאכל).

רבינו גרשום

אסיר אלא בחלב אבל בקדשים קלים או אם היה כזית בקדשי קדשים מצי אכיל: הוה ליה טמא מיגו דנאסר בחתיכות שהוררות. דקדשים שהיו מותרין לו קודם (דאינו) [דהיינו] כולל [דנאסר לו] דברים המותרים קודם איתוסף נמי עילוי חלב דהיינו איסור טומאה [על] איסור חלב: אקדשיה לחלב מיגו דאיתוסף ביה איסור הנאה. דחלב קדשים אסור בהנאה לבולי עלמא והיינו איסור מוסיף דמוסיף איסור אחרים על איסורו איתוסף נמי איסור לגבי חלב משום הכי חייל נמי איסור מוקדשים על איסור חלב וטמא: ועד כאן להדיוט הוא דאסיר. באבילה ובהנאה אבל לגבוה שרי להקטרה: הוי ליה נותר. הוי ליה איסור מוסיף דניתוסף (איסור) אחר על איסורו איתוסף נמי איסור נותר עליו על איסור חלב: חל עליה יוה"כ מיגו דאיתסר הוא גבי חולין היינו איסור כולל איתוסף נמי איסור יוה"כ על איסור חלב: וניתני נמי חייב חמש חטאות ונוקמה. חייב חטאת חמישית וכגון דאכל כזית פיגול מאידך בהמה: בחדא בהמה קא מיירי מתני' נותר ופיגול בחדא בהמה לא משכחת לה דפיגול לא הוי אלא בד' עבודות וכיון שחישב עליה בשעת עבודה לפגלה (ולא) ונתפגלה כולה מיד וליתא באכילה ולא אתי לנותר: אלמה לא. בתמיהא: משכחת לה. בחדא בהמה וכגון שהעלה אבר פיגול לגבי מזבח דכיון דהעלה ומשלה בו האור פקע פיגולו ממנו ואם סילקו ושיירו הוה ליה נותר וכי אכלו להאי אבר שפקע פיגולו ונעשה נותר ואכל כזית פיגול משאר איברי פיגול של אותה בהמה ליחייב נמי משום פיגול והוריין תרוויהו בחדא בהמה: ומגלן דפקע פיגול בהכי כדאמר עולא במס' זבחים קומץ שהוא פיגול והעלהו לגבי מזבח כיון שמשלה בו האור להוריד ושיירו ופקע פיגול ונעשה נותר אפי' הכי באבר אחד קא מיירי מתניתין דחייב עליו ונותר ופיגול בחדא בהמה ובחד אבר לא משכחת לה: אלמה לא משכחת לה. בחד אבר כגון שהעלה עליה אבר פיגול לגבי מזבח דפלגיה דאבר אנוהיה אמזבח ופלגיה דאבר הוה תלוי אבראי דמזבח ואיכא בחד אבר נותר ופיגול לא איפשר למיהוי בחד אבר דלא אפשר

מוכי שחין. אבריהן נופלין: **וחותכו.** לא משום טהרה אקודש לכן נמי טיהור אלא אלא יהא מאוס ברגל אבר המדולדל: **שמניח בשערה.** ולא חותכו לגמרי אלא יטמא אותו (ט) הסותכו שנוגע בו בשעת פריסה: **וחותכו.** לאבר בסירא בקוץ המחודד לקרקע או לכותל והוא הסולה ממשך ונתלש האבר מאליו: **ק"ו.** מפרש בגמ' (יז) (ט) אדם שמטמא מחיים שמקבל טומאה מחיים (יח) [ואפילו הכי לא ממטא אבר המדולדל ק"ו בהמה שאינה מקבלת טומאה מחיים]: (יט) **גמ' המוחק את הכרישה.** כותש את הקפלוט שקורין פור"ש: **הסוחט.** מים שבשערו כגון יוצא מציא המרדך ומסתפג בגלוגיתא: **משקין שבתוכו.** שבתוך הכרישה אינן בכי יותן דלא משייבי מידי הואיל ובלועין הן: **והיוצאין הימנו הרי הן בכי יותן.** אם נפלו על הזרעים: **וכרישה עצמה.** לאחר שיצאו ממנו המשקין הוכשרה אף על פי שלא נגעה בהן אחר יציאתן: (מ"ט כו') **ניטמייה לאדם.** למוכי שחין: **בניתזין בכל כוחן.** שמשך עצמו בכח ונתלש בכח וליכא נגיעה בשעת פריסה אבל מי כרישה יוצאין בנחת ולאחר שיצאו ממנה משוין בה מיד וקודם שיפלו לארץ נוגעין בה בשעת פריסה: **זב או טמא מת שהיו מהלכין בדרך וירדו גשמים.** על בגדיהן אף על פי שסתמן הזב בעצמו החליק כסותו כלפי מטה שיפלו המים אותן המשקין היורדין בבגד מלמעלה למטה טהורים ואין מטמאין אדם (כ) הנוגע בהן לפי שאינן משוין הואיל ועומדין ליבלע בשפה שתמתונה של בגד: **יצאו מכולן הרי אלו מכשירין.** אם נפלו על הזרעים וטהורין שאינן מטמאין את הזרעים אלא אם כן הזז נוגע בהן לאחר שיצאו מכולו. והא דכתיב בסיפא אלא לאחר שיצאו מגופו ל"ג לה: **מתני' חייב.** משום מעילה על כל תמחוי אם אכלן קודם זריקת דמים: **ק"ו.** מפרש בגמרא: **אם הלכה.** שקבלת מרבך שחייב על כל אחד מן הזבחים נקבלנה ממך: **ואם לדין.** שאתה למד אותה מק"ו ממעילה יש תשובה: **המאכיל לאוכל.** שאם נתן לאוכל הקדש לתכילו חייב כאילו אכלה הוא עצמו דקיי"ל (כא) המועילה הקדש לאוכלין הוא מעל ולא מי שניתן לו: **והמהנה כנהנה.** במידי דלאו בר אכילה: **לירף את המעילה לזמן מרובה.** שאם נהנה היום בחלי פרוטה ומכאן עד ג' שנים חלי פרוטה מצטרפות לקרבן (כב) ולקמן בפרק ספק אכל חלב (דף יח:) מפיק ליה מתמעול מעל (כג) דיינה: **גמ' מאי קשיא ליה לר' שמעון.** מה רלייה לשוחט בחוץ מאוכל זבח לפני זריקה: **לא הודע.** שהיו ה' חתיכות נותר וה' חתיכות כשרות לפניו ואין יודע איזו אכל אם הה' של נותר אם הה' כשרות: **בה' העלמות.** ומזבח אחד (כד) אכל נותר חייב ה' משום נותר להעלמות מחלקין: **מה' זבחים.** אכל נותר בהעלם אחד חייב ה' הואיל וגופים מוחלקין. ר' יוסי (כה) ור' אליעזר סבירא להו כר' עקיבא דתמני' (כו) דר' שמעון: **אכל אכל ה' חתיכות נותר מזבח אחד והכי קאמר לגבי מעילה מודינא דתמחויין מחלקין: לפני זריקת דמים.** שייכא מעילה אבל נזרק הדם דהיתה לה שעת היתר לכהנים שוב אין בו מעילה וכן מפורש במנחות בפרק התכלת (דף מז:):

תוספות המוחק הכרישה. פי' רש"י כותש משמע דבעי למימר דבמי שתית הכרישה מייריי ולא נהירא דהא קי"ל דמי פירות אין מכשירין דלא מיקרי משקין ופירש ריב"ם מוחק שהחליקו בגלגנו או בלפלרנא להעביר מי גשמים שעליה דומיא דסוחט בשערו וכסותו: **בניתזין** בכל כחן. בפרק העור והרוטב לא משני הכי כי פריך טומאת בית הסתרים היא וס"ל דבלוגתא דאמוראי היא בפרק בתמה המקשה דעולה ורבינא והכא אליבא דרבינא: **האוכל** נותר מה' זבחים בו'. לא דמי לגבא על ה' נגיע בהעלם אחת דחייב על כל אחת ואחת לדברי הכל דהכהן יש בהו ג' אזהרות שהוא מוהר עליה והיא עליו כדלקמן: **צירף את** המעילה בו'. ה"ג המ"ל מאי קא מיבעיא ליה כו' מאחר דר"ע פריך אמילתיה פשיטא דקבלה:

(ל) [ל"ל ורואין אנו וכ"ל במשנה שבמתניתין], (מ) מכשירין פ"ח מ"ה ע"ש, (מא) מוספתא דמכשירין פ"ח ה"ג ע"ש, (מב) מוספתא דמכשירין פ"ח מ"ז, (מג) [ל"ל שאלו כך אותה במשנה שבמתניתין וכ"ל בגמרא ש"ס], (מד) [נעיל ד:], (מה) [ינמתת עו:], (מו) רש"ק מ"ז, (מז) [נעיל ח: לקמן יח: ע"ש בתוס' ד"ה והתיבון], (מח) ל"ל אם, (מט) [אותה בשמע"ק אות ל], (נ) כל"ל רש"ק, (נא) [הרעים אלו פירות. רש"ק], (נב) [מעילה כ:], (נג) [ויקרא ה:], (נד) ע' תוספתא רפ"ל, (נה) [ומליגא דר' רש"ק],

(נו) [ל"ל אם], (נז) מכשירין פ"ח מ"ה שבמתניתין, (נח) מכשירין פ"ח מ"ה ע"ש, (נט) מוספתא דמכשירין פ"ח ה"ג ע"ש, (ס) [נעיל ד:], (סא) [ינמתת עו:], (סב) רש"ק מ"ז, (סג) [נעיל ח: לקמן יח: ע"ש בתוס' ד"ה והתיבון], (סד) ל"ל אם, (סה) [אותה בשמע"ק אות ל], (סו) כל"ל רש"ק, (סז) [הרעים אלו פירות. רש"ק], (סח) [מעילה כ:], (סט) [ויקרא ה:], (ע) מוספתא רפ"ל, (עא) [ומליגא דר' רש"ק],

ואילו על ספיקו מביא אשם תלוי לא קתני מני הא אילימא ר"ע ליתני נמי סיפא ועל ספיקן מביא אשם תלוי דהתנן [ח]ר"ע מחייב על ספק מעילה אשם תלוי אלא לאו רבי יהושע היא וקתני בה' העלמות מביא ה' חטאות וש"מ קיבלה מיניה אלא אדרבה מסיפא דקתני מה' זבחים אפילו בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת ש"מ לא קיבלה מיניה ואלא מאי אית [ט] למימר תנאי היא דאיכא תנא דקיבלה ואיכא תנא דלא קיבלה [י] אפי' תימא [יא] ר"ע היא והאי תנא סבר לה כותיה בחדא ופליג עליה בחדא סבר לה כותיה בהעלמה ופליג עליה במעילות ה"ד ה' [יב] מעילות אמר שמואל כאותה ששנינו [יג] חמשה דברים בעולה מצטרפין [יד]הבשר והחלב והיין והסלת והשמן חזקיה אמר כגון שאכל מה' אברים ר"ל אמר אפילו תימא באבר אחד משכחת לה בכתף רבי יצחק נפחא אמר כגון שאכל בה' מיני קדירה רבי יוחנן אמר כגון שאכל בה' טעמים: **מתני'** [טו] אמר ר' עקיבא שאלתי את רבי אליעזר [יז] בעושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה מעין מלאכה אחת בהעלם אחת מהו חייב אחת על כולן או חייב על כל אחת ואחת אמר [יח] לו [יט]חייב על כל אחת ואחת מק"ו ומה נדה שאין בה תוצאות הרבה [כ] וחטאות הרבה חייב על כל אחת ואחת שבת שיש בה תוצאות הרבה [כא] ומיתות הרבה אינו דין שיהא חייב על כל אחת ואחת אמרתי לו [כב] אם אמרת בנדה שיש בה שתי אזהרות שהוא מוזהר על הנדה והנדה מוזהרת עליו תאמר בשבת שאין בה אלא אזהרה אחת אמר לי הבא על הקטנות יוכיח שאין בה אלא אזהרה אחת וחייב על כל אחת ואחת אמרתי לו [כג] אם אמרת בקטנות שאף על פי שאין בהן עכשיו יש בהן לאחר זמן תאמר בשבת שאין בה עכשיו ולא לאחר זמן אמר [כד] לי הבא על הבהמה יוכיח [כה] אמרתי לו [כו]הבהמה כשבת: **גמ'** מאי קבעי מיניה אי שבתות כגופין דמיין ואי לא [כז] בעי מיניה ניבעי [כח] העושה מלאכה אחת בשבתות הרבה [כט] אלא ולדי מלאכות אי כאבות דמיין ואי לא בעי מיניה ניבעי מיניה העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת בשבת [לא] אמר רבא אמרי בי רב תרתי בעא מיניה שבתות כגופין דמיין [לב] ואי לא בעא מיניה ולדי מלאכות כמלאכות דמיין אי לא ושבתות [לג] היכי מיבעי ליה שגגת שבת וזדון מלאכות פשיטא ליה דימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק וזדון שבת ושגגת מלאכות הוא דבעי מיניה אי כגופין דמיין אי לא או דלמא זדון שבת ושגגת מלאכות פשיטא ליה [לד] דכגופין דמיין ושגגת שבת וזדון מלאכות הוא דבעי מיניה דימים שבינתיים אי הויין ידיעה לחלק אי לא אמר רבה

מסתברא

אלא לאו רבי יהושע היא וקתני בה' העלמות חייב ה' חטאות. [לה] משום דוקא העלמות מחלקין ופר"י דה"ה דמלי לאתויי מריש"א ה' מתיכות מה' תמחויין מוזבח אחד אינו חייב אלא אחת דהא בתמני' נמי מדמי תמחויין [לו] אלא משום דתמחויין לא הוה הבעיא לא נקט ליה: **אפילו** תימא ר"ע היא. וה' זבחים בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת אלא ר"ע אלא ר' יהושע: **בכתף** של עולה. יש בה ז' עצמות: **בה'** מיני קדירה. פר"י כגון צלי ומבושל וטיגון וצלי קדר וכבוש וה' מיני טעמים כגון פילפלין וזנגביל וקנה וקנמון וקדה ורש"י [לז] לא פירש כן: אמר

[ח] ולקמן כב.), [ט] מעילה טו:, [י] י"ל לי [וכ"ל במשנה שבמעיות], [יא] [מהש. רש"ש], [יב] י"ל משמע.

הגהות הב"ח

(א) גמ' כגופין דמיין ואי לא ניבעי בעי מיניה העושה וכו' כלומר דמיין ואי לא ניבעי בעי מיניה העושה: (ב) רש"י ד"ה הלי תנא וכו' ולכי יהושע היא הס"ד ומש"כ מ"ש כלומר שמעינו וכו' הללו הס"ד ומש"כ מ"ש ה' דכרים וכו' כלומ' הס"ד ומש"כ מ"ש כתף: (ג) ד"ה אי קנעי מיניה וכו' אי לא אלא אמריגן דהוי וכו' מהו הס"ד ומש"כ מ"ש אלא בולדי:

מוסף רש"י

חמשה דברים בעולה מצטרפין כו' והסלת. היינו מנחה הנאפה עמה והיין והשמן מצטרפין זה עם זה בכזית לחייב משום מעלה כחוץ ולחייב משום פגול ונותר וטומא ומשום מעילה נמי, ולא"ג דתני רישא נמי קדשי מזבח מצטרפין זה עם זה, אלמצרך לגמרא הא לאשמעינן דבשאר מנחות אינן מצטרפין, אע"ג דמעיקרא לגמרא [מנחות טז:].

שיטה מקובצת

[א] אית לך למימר: [ב] אפילו תימא ר"ע. פירוש רישא דקתני העלמות מחלקין אבל זבחים לאו ר"ע היא ותמחויין וזבחים שוין וסיפא דקתני מביא חטאת על כל אחת ואחת ר"ש היא וה"נ מזבח אחד בחמשה תמחויין ולעולם לא קבלה ור' יוסי וראב"ש לפרושי מילתיה דת"ק אתו דה' חתיכות מה' זבחים בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת. תוס': [ג] תימא כולה ר"ע. גליון כן כתוב בכל הס"י: [ד] ה' תמחויין אמר. תיבת מעילות נמחק: [ה] ע"י בחדושין: [ו] אליעזר העושה מלאכות. אות ב' נמחק: [ז] אמר לי חייב על כל אחת ואחת מקו"ח. ובלא קו"ח יכול להשיב לפי שיטתו דאפי' בקצר וקצר אמר ר' אליעזר לעיל דחייב על כל אחת ואחת אפילו בהעלם אחד אלא לפי שהיה רוצה להשיב לפי סברת שאר תנאים: ומה נדה שאין בה תוצאות. למה דקאמר בגמרא דמביא לי' אי שבתות כגופין דמיין ואמר ליה קו"ח מנדה צריך להגיה ומה נדות כו' דגופין מוחלקין הוו ולרב חסדא דאמר דקמביא ליה בימים שבינתים אי הוי ידיעה לחלק ואמר ליה קו"ח מנדה בנדה אחת מיירי וימים שבינתיים שייכי בנדה כדמפרש בגמרא כגון שבא עליה וטבלה. כ"ז חסר מתוס': [ח] הרבה ומיתות הרבה תיבת וחטאת נמחק וכ"כ ס"א וחטאות: [ט] ומיתות ס"א וחטאות הרבה: [י] לו לא אם: [יא] לו לא אם: [יב] אמר לי הבא על הבהמה יוכיח. וא"ת לרב חסדא דאמר דמביא ליה לר"ע בימים שבינתים אי הוי ידיעה לחלק אי לא מאי משיב לו מבהמה דמאי ימים שבינתים שייך בה דבשלמא לגבי נדה שייך כדמפרש בגמרא וי"ל הא דהשיב לו כך לדבריו דר"א עצמו השיב דמחייב על כל ביאה וביאה וה"ק הבא על בהמה יוכיח דחייב לדידי וכמו כן גבי שבת. ג"ז חסר מתוס': הבא על הבהמה יוכיח. כאן לא יש גופין מוחלקין ולא ימים שבינתים הויין ידיעה דהא דמוקי בגמרא בהמות או נדות א) שאר תנאים אינם מודים דחייב על כל אחת ואחת אלא שהשיבוהו לפי שיטתו: [יג] ע"י בחדושין: [יד] ניבעי מיניה

הערשה: [טו] הרבה ראי ולדי מלאכות כאבות דמיין אי לא בעי: [טז] בשבת אחת אמר רבה אמרי אח א' נמחק: [יז] דמיין אי לא בעא מיניה ולדי מלאכות אי כמלאכות דמיין אי לא בעי מיניה ופשט ליה דשבתות כגופין דמיין ופשט ליה דולדי מלאכות כמלאכות דמיין ושבתות: [יח] הידא מבעיא אות כ' נמחק: [יט] ליה דשבתות כגופין דמיין אות ד' נמחק: [כ] אלא על ביאה: [כא] קטנות קטנות דעלמא: [כב] כלום. וק"ק הלשון דהוי ליה למימר שבת כבהמה: [כג] הכי הערשה אב אות א' נמחק: [כד] וקתני. גליון פ' הקונטרס דמשמע דוקא העלמות מחלקין אבל זבחים לא ונראה דסמוך אריש החמשה תמחויין בהעלם אחד אין חייב רק אחד ואי לא קבלה בה' תמחויין לחייב חמשה חטאות משמע דוקא. מתיבת בה' העלמות עד תיבת דוקא העלמות נמחק: [כה] תמחויין לזבחים אלא: [כו] ורש"י. ס"א פי' איפכא:

[ט] ולי"ל היינו לפי דעת שאר תנאים שאינם מודים לגבאי ר"א דחייב וכו'.

[לא] אמר מתי' ר"א מהל' מעה"ק הלכה כ:
[לב] ב מתי' ש"ש מהלכות שגגות הלכה מ:
נח ג מתי' שם פ"ש הלכה ד:

רבינו גרשום

מכזית ואם נפשך לומר ליחייב אכולא משום פיגול ואחלבה משום נותר לא מצית למימר הכי דטמא שאכל חלב והוא נותר דמן המקדשין קתני אלמא בדחלב עצמו בעי לאוקמי לכולהו איסורי ופיגול ונותר לא משכחת ביה בחד זית וכזית דכולא לא אתי אלא לאשלומי כותבת ולא מצי למימר דהוי פיגול כדאמרן: רב פפא אמר. הכא במאי עסקינן דחייב ד' חטאות בלבד כגון דלא הוה אלא כזית חלב ואכל עמו תמרי עד דמליה לכותבת ולא מצי לאוקומיה ביה פיגול: רב אחא בר יעקב כו' ומתרץ לה כגון דאכל. נמי בהדיה דהאי כזית חלב כזית פיגול מבהמה אחריתי ולא משני כהני שיעורי דקא משמעינן דבחדא בהמה ובחדא אבר ובחדא זית מיירי אלא קא סבר אפי' בב' בהמות מיירי ובב' זיתים: אי הכי וניתני. חייב שש חטאות ונוקמה נמי כגון דאכל כזית שלישי מדם: בחדא אכילה מיירי שיכול לבלוע ביחד ושיערו חכמים כו'. הילכך לא תנא דם: ונתני נמי אם הוציאו. ביה"ש חייב ס"ש תני אם היה שבת והוציאו: אמר רפרם זאת אומרת עירוב והוצאה לשבת. כלומר לשבת יש בו איסור לשלטל בחצירות בלא עירוב ויש בו איסור הוצאה מרה"י לרה"ר ואין עירוב והוצאה ליה"כ. מדלא קתני ואם הוציאו ביוה"כ: במזומן לו שרגיל להוליכו במדבר. ואפילו בטומאה ואפי' אם הוא טמא המוליכו מדקתני ואפי' בשבת דאיצטריך (עירוב) למישרי בשבת ולא יוה"כ זאת אומרת עירוב כו': ממאי לעולם אימא לך דיש עירוב והוצאה נמי ליה"כ לכל שאר מילי ושאני שעיר המשתלח (דאמא) [דמשוי"ה] לית ביה איסור עירוב דהכשירו מצותו ביוה"כ בכך להוליכו למדבר אלא דרפרם ברוחא היא: יש בא ביאה אחת כו' הבא על בהו חייב עליה משום בתו ואחותו. היינו כגון שבא על אמו והולידה בת (ממנה) [ממנו] ונשאה אחיו מאביו ומת אחיו שנעשאה ונשאה אחי אביו דודו ומת ואח"כ נישאת לאיש אחר והיא נדה ובא עליה אביה חייב שש חטאות משום בתו ואחותו ואשת אחיו כו': [ו]הבא על בת בתו חייב עליה משום בת בתו ובת ובתו. כגון שנשאה בנו שמותר לישא בת אחותו והיא כלתו: ואחות אשתו. כגון שהיה לבעל בת מאשה אחרת ונשאה חמיו [והוליד ממנה בת] וכשבא זה על בת בתו היתה אחות אשתו ואם נשאה אחיו קודם לכן ומת ואח"כ נשאה אחי אביו ומת ואח"כ היתה אשת איש ונדה ואח"כ בא עליה זה חייב עליה משום בת בתו וכלתו כו': ר' יוסי אמר אם עבר הזקן ונשאה. לבת בת בנו ואח"כ בא בנו עליה חייב עליה משום אשת אב אע"ג דלא היה לאביו אישות בה אלא נשאה בעבירה הואיל ואינה אסורה לו מראורייתא דהויא שנייה חייב עליה משום אשת אב: וכן הבא על בת אשתו. חייב עליה בכל הללו שמות משום בת אשתו וכלתו ואחות אשתו כו' כגון שהיתה לבת אשתו אחות מאם אחרת ונשאה בעל אמו ואשת אחיו כגון שנשאה אחיו אחר מיתת בנו ואח"כ אחי אביו כו' וכן הבא על בת בת אשתו חייב עליה משום בת בת אשתו ובכל השמות הללו. וה"ה בבא על בת בנה שיש בה כל השמות הללו אלא תנא בת בתו וה"ה לבת בנה: איסור בת אחת. דכי בא על בתו איסור בתו ואחותו באין כאחד ניסת לאחיו מיגו דאיתותבי איסורא לגבי אחין כולן בשאינה זקוקה ליבמום איתוסף נמי לגבי דידיה (דאבוה) [משום אחותו] והיינו איסור מוסיף שניתוספו אחרים על איסורו שאיסורה נמי לאחין כולן. נישאת לאחי אביו היינו נמי איסור מוסיף שנאסרה נמי על אחי אביו. ואשת איש ונדה היינו נמי איסור מוסיף שניתוספו אחרים נמי על איסורו: מי שריא ליה. לזקן מי איתי ליה קרושין בגוה דליחייב בנו עלה משום אשת אב: אין אמר ר' יוחנן כגון שנפלה לו ביבום. שבת בת בנו היתה נשואה לאחיו של זקן ונפלה לו ביבום: אי הכי אם נפלה לו ביבום דמן התורה זקוקה לו דאינה מן העריות גופן מאי עבר דקאמר: אין שעבר על דברי חכמים דנשא שניה. דכלת בנו הויא שניה וכן נמי בת בת בנו אלא תנא כלת בנו וה"ה לבת בת בנו: וכן אתה מוצא עד סוף כל הדורות דבת בן בנו ובת בת בנו עד סוף כל הדורות כולן חייין שניות: מי אית ליה לר' יוסי איסור חל על איסור. דקתני אם עבר הזקן ונשאה חייב עליה משום אשת אב. והתנן עבר עבירה כו': א"ר אבהו מדרה ר' יוסי באיסור מוסיף. היכא דנתוספו אחרים על איסורו דהתם איסור חל על איסור. ואי אמרת חמותו ונעשית אשת איש הא איתוסף הכא איסורא לגבי אחר לכולי עלמא וליחייב הכי שתים אין וראי תרתי מיחייב אבל בתרי קטלי לא מצי קטלי ליה הלכך נידון בזוקה ראשונה והיינו דקאמר התם בינבמות מעלה עשה כתובה כאילו עשה שתים ועשה אחת למאי נפקא מינה לקובינו בין רשעים גמורים בין נקלקל ונשתרפין. אבל הכא גבי חטאות היכא דאיסור מוסיף הוא מודי ר' יוסי דחייב שתים דאיסור חל על איסור: והכא מאי איסור מוסיף איכא לגבייה דהיכא דעבר הזקן ונשאה: איכא כגון דאית ליה ברא אחריני לסבא מיגו (דאיתי) [דאיתוסף] איסורא לגבייה בריה דאסור באשת אביו איתוסף נמי איסורא לגבייה האי: הבא על בת בתו כו' משום חמותו וכלתו. כגון שחמותו נשואה לבנו. ואחות אשתו כגון

[לב] ב מתי' ש"ש מהלכות שגגות הלכה ד:
[לג] ג מתי' סס פ"ש הלכה ד:

[לד] עד כאן שייך לדף יד ע"א

אמר רבה מסתברא כו'. ופשט ליה דשבתות כי גופין דמיין כו'. ואם תאמר קשיא [יז] מיניה אדרבה סברי רבה קאמר לעיל לר"ש דקלר וקלר מחייב תרתי אפי' בשבת אחת וא"כ למה לריך שבתות כגופין דמיין וכן בנדה מאי נפקא ליה מיניה מגופין מוחלקין הא ר"ש מחייב על כל ביאה וביאה וי"ל דר"מ הסיג לר"ע לפי דברי רבי עקיבא: **דתנן** כלל גדול בו' **אלא פשיטא** ר"ע **היא** וש"מ **ימים שבינתים** בו'. וא"ת מאי פשיטא ליה להניא לאיש [יח] מדבריו וי"ל דסבר רבה כיון דמיבעיא ליה בולדי מלאכות הרבה מעין דהיינו העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת מיבעיא ליה [יט] דסמוכה לה דהיינו יודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בו' דהיינו זדון שבת ושגגת מלאכות אי שבתות כגופין דמיין או מלאכות הרבה בשבתות הרבה אינו חייב אלא אחת [כ]יודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת [כא]יודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל אב מלאכה ומלאכה ואילו חייב על כל אב מלאכה של כל שבת ושבת לא קתני מני הא אילימא ר"א אימא סיפא [כב]העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אין חייב אלא אחת [כג] ואי ר"א [כד] חייב על כל ולדי מלאכות כמלאכות אלא פשיטא ר"ע היא וש"מ שגגת שבת וזדון מלאכות פשיטא ליה דימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק זדון שבת ושגגת מלאכות הוא דבעי אי כגופין דמיין ופשט ליה דכגופין דמיין [כה] ולדי מלאכות במלאכות דמיין ותרוייהו לא קביל מיניה אמר ליה אביי לעולם אימא לך זדון שבת ושגגת מלאכות פשיטא ליה לר"ע דשבתות לאו כגופין דמיין ושגגת שבת וזדון מלאכות הוא דבעי מיניה דימים שבינתיים מי הויין ידיעה לחלק או לא ופשיט ליה דימים שבינתיים [כו]לחלק וקביל מיניה ופשט ליה ולדי מלאכות במלאכות דמיין ולא קביל מיניה רב חסדא אמר [כז]זדון שבת ושגגת מלאכות אפילו ר"ע ס"ל דכגופין דמיין [כח] וכי בעי מיניה שגגת שבת וזדון מלאכות הוא דבעי מיניה דימים שבינתיים אי הויין ידיעה לחלק ופשיט ליה [כט]ימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק וקביל מיניה ופשט ליה דולדי מלאכות במלאכות דמיין ולא קביל מיניה אמר רב חסדא מנא אמינא לה דתניא [ל]הכותב שתי אותיות בהעלם אחת חייב [לא]בב' העלמות רבן גמליאל מחייב וחכמים [לב]פוטרין ומודה רבן גמליאל שאם כתב אות אחת בשבת זו ואות אחת בשבת אחרת [לג] פטור ותניא אחריתי הכותב שתי אותיות בשתי שבתות אחד בשבת זו ואחד בשבת זו ר"ג מחייב וחכמים פוטרין קא סלקא דעתך דר"ג כר"ע בסברא ליה בשלמא לדידי דאמינא זדון שבת ושגגת מלאכות אפילו ר"ע [לד] אומר דשבתות כגופין דמיין הא דתניא פטור בזדון שבת ושגגת מלאכות דשבתות כגופין דמיין והא ליה לר"ע קאמר אביי דפשיטא ליה לר"ע שבתות תרוייהו מודו דלר"ע שבתות לאו כגופין דמיין וגבי שגגת שבת אית ליה ימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק: **רב חסדא אמר זדון שבת ושגגת מלאכות אפי' ר"ע ס"ל כגופין דמיין.** והאי דקתני בכלל גדול [לה] גבי שגגת מלאכות שהוא שהוא כו' מייב על כל מלאכה ומלאכה של כל שבת ושבת קאמר אע"ג דאותה שעשה בזה עשה בזה והבעלם אחת אפ"ה חייב דשבתות כגופין דמיין משום הכי קתני בשבתות הרבה: **וקביל מיניה.** כדקתני (טעמא [יח] כו') מציעתא הוידע עיקר שבת כו': **ולא קביל מיניה.** כדקתני סיפא מעין מלאכה אחת כו'. **קס"ד ר"ג כר"ע ס"ל.** כדמפרש לקמן [יח.]. דליכא למימר דכר"ש ס"ל מדקתני ומודה [לו] דגבי שגגת מלאכות הוידע שהוא שבת אחת פטור כגון שקצר בגורגרת בבת אחת אבל קצר וחזר וקצר [וחזר] וקצר חייב [על כל אחת ואחת] היינו דדרכה: אבר המדולדל בבהמה. שפרוש ממנה מקצתו לאוכלו מהן מי מיטמא כאבר הנתלש מן החי אי לא אמרו לו לא שמענו אבל שמענו [לז]זכך היו מוכי שחין. לא אמר במוכי שחין ממש אלא בכל מכה שמדולדל אבר מחמתה: הולך לו ערב פסחים אחד הרופא לאותו אבר המדולדל עד שמניח בו כחוט השערה דבוק בגוף ותחבוו לאותו אבר המדולדל ונוגעו בארץ עם האבר המדולדל ונמשך הימנו בעל האבר עד שמניח בו כחוט השערה דבוק בגוף ותחבוו לאותו אבר המדולדל ונוגעו בארץ עם האבר המדולדל. ואפילו קודם האבר והיה נתלש החוט ונתעייר שם האבר והלה שהיה בעל האבר עושה פסחו בטהרה שכבר נפסק ממנו אבר המדולדל. ואפילו קודם שנפסק היה טהור לעשות פסח כדאמר שאבר המדולדל באדם טהור אלא רבותא קמ"ל דאפי' כי חתכו ופסקו בזה הענין טהור הרופא ובעל האבר דלא טמיה אבר לאבר בשעת פרישתו ממנו דמקומינן בגמרא בדבריתין בכל כחו שעקרו לאותו חוט בכח במהרה דלא שהה כלל שיטמאנו: וראוין אנו שהדברים ק"ו. מפרש בגמרא מאי ק"ו; ומה אדם שמטמא מחיים זב ובטמא מת: המוחק את הכריתה. חצוי כגון שהיתה כריתה מליאה מ׳ גשמים ומוחק ואצבעו הנשמים של הכריתה שיפלו ממנו וכן הסרחון שם בשעורו ושבכבשתו שיצאו חוץ: המשקין שבתוכו כלומר כל זמן שהמים עליהם המים אינן חשובין משקין להכשיר אם נגעה בהן הטומאה ואינן בכי יוחן: היוצא ממנו מן הכריתה או מן הכסות מאחר שיצאו חשובין משקין להכשיר הוהי הן בכי יוחן: וכרישה עצמה. שנגעה בה הטומאה בעוד שהמים עליה אע"פ שלא הוכשרה בשעת נגיעה הוכשרה בשעה שפרשו ממנה המים דהא אמרינן היוצא ממנו הרי הן בכי יוחן: והתנן הולך לו כו'. אע"פ שסחטו בגדיהן ויש בהן מים הרבה כל כך שהמים יורדין מצד העליון של בגד לצד התחתון של בגד אעפ"כ שהורין הן המים ולא נטמאו מחמת הזב וטמא מת לפי שאין חשובין משקין לא להכשיר ולא לקבל טומאה אלא לאחר שיצאו מכולן מכל הבגד: יצאו מכולן הרי אלו מכשירין. וטהורין אלו המים שלא טימאום הבגדים לפי שאין נחשבין משקין אלא לאחר יציאתן; ואמר רב יוסף. אמאי שהורים המים לימטו מחמת הבגדים בשעת פרישה. לפי שבשעת פרישתן מהן התיתם מהן בכל כחן ולא נשתרו כלל בבגדים ולא טימאום: וראוים אנו שהדברים ק"ו. מפרש בגמ' ומה מזבח אחד שאין גופין מוחלקין כו'; א"ל ר' עקיבא אם הלכה למשה מסיני היא שחייב על כל אחת ואחת נקבל; ואם לדין. כלומר אבל אם אינה הלכה אלא מק"ו אתה רוצה לדון יש תשובה על אותו דין דלא: אם אמרת במעילה. דין הוא שיהא חייב בה על כל אחת ואחת והחמיר במעילה שעשה בה את המאכיל כאוכל המהנה מבהנה היינו כדאמר במעילה השליח שעשה שלוחותו בעל הבית מעל אע"פ דבעה"ב לא אכלו ולא נהנה חייב הוא מעילה כמו שלוחו שאכל ונהנה: צריף את המעילה לזמן מרובה. אכל קודש שוה פרוטה אחת אפי' בין עשרה ימים מצטרף לפרוטה וחייב מעילה: תאמר בנותר. שאין בו אחד מכל אלו דאין חייב על נותר אלא בכזית אכילת פרס הילכך אינו דין שיהא חייב על כל אחת ואחת בכמעילה: מאי קא קשיא ליה לר' שמעון. דאמר לא כך שאלן: הכי קא קשיא ליה. איהו קא בעי למילף שוחט בחוץ מאוכל דחייב

נט א מיי' פ"ז מהלכות שגגות הלכה ט:
ס ב ג מיי' שם פ"ב ה"ב:
ד [מיי' שם פ"ב ג]:
סא ה מיי' שם פ"ב ז:
סב ו מיי' שם פ"ב ג:
סג ז מיי' שם פ"ב ט:
סד ח ט מיי' פ"ז שם הלכה מ:

שיטה מקובצת

[כ] מיניה אי כגופין דמיין וחייב על כל שבת ושבת ועל כל מלאכה ומלאכה של כל אב ואב אי לא ופשיט: [כא] ר"א הא ר"א מחייב על ולדי תיבת כל נמחק: [כב] ודולדי מלאכות: [כג] שבינתים הויין ידיעה לחלק כו' ופשט ליה דולדי מלאכות: [כד] וכי בעי מיניה שגגת שבת כו'. תימה לרב חסדא מאי ראיה מביא ר' אליעזר מבהמה דמאי ימים שבינתים איכא דהיינו ימי היתר ראין לפרש הבא על הבהמה יוכיח שאם בא ה' ביאות אפילו על בהמה אחת חייב על כל אחת ואחת שהרי ר"א מחייב על כל בת וכח כ"ש מלאכות הרבה בשבתות הרבה דא"כ מה השיב ר"ע בהמה כשבת כי היכא דמביא ליה בשבתות הרבה א) מביא ליה בבהמה ואי [לא] בבהמה אחת איירי פשיטא ליה לר"ע כיון דגופין מחולקין וצ"ע. הרא"ש: [כה] אחרת שהוא פטור: [כו] ר"ע מודה דשבתות תיבת אמר נמחק: [כז] כולן דשגגה אחת היא: [כח] מלאכות אינו חייב אלא אחת דהיינו: [כט] למימר דתפשוט מינה דנימא תיבת פשוט נמחק: [ל] מלאכות הרבה בשבתות: [לא] שבת אחת דהיינו. תיבת ראשון נמחק: [לב] אביי כו' לאו: [לג] טעמא מציעתא תיבת כו' נמחק: [לד] מנא אמינא דאיתי. תיבת מנ"ל נמחק: [לה] קשיא דרבה אדרבה תיבת מיניה נמחק: [לו] ראיה לדבריו דילמא כדקאמר אביי וי"ל (אות מ' נמחק) לשון הרא"ש והא מסתבר טפי למימר דלא פליגי וי"ל דסבר רבה כיון דבעי מיניה אי ולדי מלאכות במלאכות דמיין מסתמא אותה משנה דהידוע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה דמתניא אצל משנה דהעושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת גם ההוא מביא ליה. עכ"ל הרא"ש גליון: [לז] ליה נמי אבבא הסמוכה: [לח] כו' כדמייתי ראיה מנדה אבל לא: [לט] הקו"ח אבל ולדי מלאכות במלאכות א"ל מקבלה אות א' נמחק: [מ] לא מצי מייתי דשבתות כגופין תיבת היינו ואות ב' נמחק: [מא] עיין בחדושין: [מב] שיעור כדידיה אלמא ידיעה כי האי מחלק דאיכא: [מג] להביא ותניא מתיבת וטעם עד סה"ד נמחק ומקומן לקמן: [מד] תיבות דכיון דשבתות כגופין דמיין נמחק: [מה] מכלום. לשון הקונטרס ונקשה דמאי קאמר והא דתניא חייב בשוגגת שבת וזדון מלאכות כיון דמדמין שבת לגופין ומלאכות חלוקות היכי מצטרפו והא חצי שיעור קצירה וחצי שיעור שחינה לא מצטרפי אפי' בשגגת שבת וזדון מלאכות לכך צריך לומר שיש טעם אחר לחלק בין שזדון שבת ושגגת מלאכות להיות כגופין מחולקין [טפי] משגגת שבת וזדון מלאכות:

[מו] נלקה לל"ל מיבעיא ליה בבהמה הרבה לאי לא בבהמה אחת אי מיי בוחלי פשיטא ליה לר"ע דחייב על כל אחת ואחת כיון דגופין מוחלקין.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דשוכח וכו' מלאכות הם"ל ואח"כ מ"ה אחת חטאת:

מוסף רש"י

כל השוכח עיקר שבת. אין שבת כתורה (שבת סז:). אינו חייב אלא אחת. מעלת אחת, בגמ' ילף לה שמיכה אחת לשבתות הרבה ומיכה לכל שבת ושבת, ומקבלת דכי כתיב שמיכה אחת לשבתות הרבה כי הא גוונא כתיב, דכולה תרא שגגה היא וקרבן אשגג קאמי (שם). היודע עיקר שבת. שיש שבת בתורה ונאמרו בה מלאכות, ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה. על ידי שגגת שבת שבת אחת היוה, מלקתני סיפא היודע שהוא שבת מכלל דריש בדאין יודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה בעונין זו לא נודע לו בעיתים שחטא (שם). חייב על כל שבת ושבת. מעלת אחת לכל שבת, ואע"פ שלא נודע לו בעיתים והעלם אחד הוא, אמרינן ימים שבינתים הויין ידיעה לחלק, שאי אפשר שלא שמע בעיתים שאותו היום הוא שבת אלא שלא מכר לו במלאכות שבת אחת דהוה לי במלאכות הרבה בשבתות הרבה, ומיהו על הרבה מלאכות שבכל שבת לא מיחייב אלא חדא, דכולה שבת חדא שגגה, דהא לא שגג אמלאכות, דיודע הוא שהמלאכות אסורות אלא משבת הוא דשגג (שם). היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה. שלא ידע שהמלאכות הללו אסורות ועשאם כמה פעמים בכמה שבתות, חייב על כל אב מלאכה ומלאכה. מעלת אחת, ואע"פ שחזר וכפלה בכמה שבתות, כולה חדא שגגה היא, דהא לא נודע לו בעיתים, ולענין שגגת שבת הוא דאיכא למימר ימים שבינתים הויין ידיעה לחלק, אבל לענין שגגת מלאכות לא אמרו הכי, דמשום דהפסק ימים אין לו לדעת אלא אם כן יסב ויסקר לפני חכמים בהלכות שבת, ומיהו בחטאת אחת לא מיתסר על כל שבת, דשגגה לאו בשבת הוא אלא במלאכות, ושגגת טובא הוו לשבת אחת, ובגמרא (שם ע.) ילף פעמים שהוא חייב על כל אחת ואחת ופעמים שאינו חייב אלא אחת על כל שבת, ומקמתבר דחייבא בזדון שבת ושגגת מלאכות, דאיכא שגגות טובא, ופטורא בשגגת שבת וזדון מלאכות דחדא שגגה היא (שם סז:). אב מלאכה דנקטו לאו למעוטי תולדות, דה"מ לתולדות ובלבד שיהא תולדות דשני אבות, אלא למעוטי היכא דהוו ב' תולדות דאב אחד אלא בכדאי דהוו ב' אבות ותולדה אחת אלא אחת, דאיכא חייב אלא אחת, מקמתבר סיפא העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת. שמי תולדות אל אב אחד, אין חייב אלא אחת. דהכי הוא דעושה וחזר ועושה בהעלם אחד, ואין תלוק תטאת בהעלם אחד אלא בגופי עבירה שאינן דומין, או במילוק שבתות לענין שגגת שבת (שם סח:).

ג) שבת סח:, ב) [שבת סח.], ג) ב"ק ב. שבת עה: נו:, ד) שבת קה., ה) [מעין מלאכה רש"ש], ו) [שבת סז:], ז) מכלום. רש"ש, ח) רש"ן מ"ש,

ט) עד כאן שיך לדף טו ע"א

י) עד כאן שיך לדף יד ע"ב

כ) עד כאן שיך לדף טו ע"א

רבינו גרשום

שהיה נשוי קודם לכן אחות ומחותו ראשת אחיו כגון שמת בנו ונשאה אחיו ואח"כ נשואה אחיו אבי ומת ואח"כ נשואה איש אחר והיא נדה וכן הבא על אם ומחותו חייב עליה משום אם ומחותו וכלתו ואחות ואשתו וכן הבא על אם ומחותו חייב עליה משום אם ומחותו ואם ומחותו ואם חמיו. כיצד כגון שהיתה לאמותו שתי בנות ובן אחד ונשא הוא הבת האחת ונשא בת אחיה ובת אחותה וכשבא על אמותו הזקנה הרי היא אמותו ואם ומחותו ואם חמיו אמרו לו שלשתן שם אחד הן. שם חמות ואינו חייב אלא חטאת אחת; [א]סומכוס אמר. סופב שמונים אחד משום היא ובתה ואחד משום בתה ואותה דמה לי היא ובתה ומה לי בתה ואותה וחייב שתים וח"ק דאמר ארבעים קסבר שם אחד הן; משום דגופין מוחלקין דג' בהמות שחט ועבר תרי איסורי אבל הבא על אמותו דאין גופין מוחלקין כדבי אבהו סבירא ליה דאינו חייב אלא אחת דאמר אשה ובתה אז בת בנה ואת בת בתה שארה הנה הא היא הכתוב עשאן לכולן זימה אחת הואיל וכולן יש להן שם בת אשתו. וכ"ש בחמותו דהויא שם אחד וגופ אחד: מהו חייב אחת על כולן. משום דשם אחד אחת היא: או חייב על כל אחת ואחת. דהויין גופין מוחלקין; אמרו לו לא שמענו אבל כו'. ורואים אנו שהדברים ק"ו. מפרש בגמרא: אי נימא דקתני. על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו אמאי קא בעי אי חייב אחת על כולן הרי שמות מוחלקין ומוחלקין; אלא מצי מהדרי ליה מאחותו דסיפא דאיש אשר יקח את אחותו דיתיבא הוא לחייב על אחותו שהיא אחות אביו ושהיא אחות אמו לחייבו על כל שם ושם; ומשכחת לה בו: בא עליה על אחת מכל העריות וחזר ובא עליה והואיל והוא גרם להן שהן חייבות קרבן על כל אחת ואחת אף הוא חייב קרבן על כל אחת ואחת; והתניא הוא בהעלם אחת. שבא על אחת מן העריות חמש ביאות בהעלם אחד והיא בחמשה העלמות שהיתה לה ידיעה בין כל אחת ואחת הוא אינו חייב אלא קרבן אחד והיא חייבת על כל אחת ואחת אלמא אע"ג דהוא גרם לה ה' קרבנות דבא עליה ה' ביאות הוא אינו חייב אלא אחת; אלא אימא. משום הכי מודו בה; נשוי נדות הואיל דגופין מוחלקין; קצר כגרוגרות. בשבת וחזר וקצר כגרוגרות; מ"ש דר' אליעזר החם בבא עליה וחזר ובא עליה משום דקא עבר תרתין איסורין. דהא א' אפשר לערבן לשתי ביאות בבעילה אחת. אבל בקצירה הואיל וכולל לקצור ב' גרוגרות בבת אחת אימא דאינו חייב אלא אחת; ר' אליעזר מחייב על וולדי מלאכה במקום אבות מלאכה. בשעשאן לוולדות עם אבות חייב נמי אע"פ דהולדות הואיל והוא מעין אב ולא דמי לאב ממש. והיינו דאמרינן בבבא קמא לר' אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב היינו הכא. (השורה) [הא] אב ואב כגון שקצר וחזר וקצר פטור ואינו חייב אלא אחת; הכא במאי עסקינן באי זו תולדה במקום אב קא מחייב בדלית המודלל על גבי תאינה וקצץ האשכול והתאינה בבת אחת דמשום הכי מיחייב דתרי מינין ניתהו ובצירה היינו אב ולקיטה דתאינה היינו תולדה. ומ"ש הוי בצירה אב מלאכה הא לא כתיבא בהשבון אבות מלאכות כיון דכתיב בצירה וקצירה בחד קרא אם ספיח קצירך לא תקצור ראיה ענבי נזירך לא תבצור אלמא תרוייהו הוויין אבות מלאכות; דכוותה גבי קצר וקצר דפטר כדקא דייק הא אם ואב

והא דתניא חייב בשגגת שבת וזדון מלאכות. דלא נמי סבירא לן ימים שבינתים ידיעה הן הכא ליכא למימר דמהני חילוק שבתות לחלק שגגת לעצורפו דקסבר אין ידיעה לחצי שיעור: **לא בחדא ולא בחדא.** דשגגת מלאכות לא מוקמת לה דהא אמר לעיל לר' עקיבא לאו כגופין דמיין ומצטרפין ובשגגת שבת נמי לא דלא נמי אמרינן ימים שבינתים הויין ידיעה לחלק הא שמעינן ליה לר"ג לעיל [טז:] דאין ידיעה לחצי שיעור דקתני בשתי העלמות ר"ג מחייב: **א"א בשלמא כר"ע ס"ל.** דאית ליה לר"ע נמי שבתות כגופין דמיין והא דקתני מודה היינו דבכותב אות אחת בשבת זו ואות אחת בשבת זו בשגגת שבת וזדון מלאכות דר' גמליאל מחייב כאילו דבריהם [שם] דאין ידיעת ימים שבינתים מועלת לחצי שיעור ור' עקיבא היינו חכמים דפטרי סבר יש ידיעה: **אלא אי אמרת כר"א ס"ל.** בשגגת מלאכות וזדון שבת דהאי דקתני ומודה לר"א קאמר על כרחך מכלל דפליגי במתקלת (ג): **ר"א מחייב.** ולאי בשגגת שבת קאמר ומש"ה קתני דאין ידיעה לחצי שיעור דאי אי בשגגת שבת וזדון מלאכות הא כולי עלמא מודו דלר"א שבתות כגופין דמיין ופטור: **אלא באחת על האריג.** פליגי ר' גמליאל ור"א (ז) והכי קאמר מודה ר"ג לר"א בכותב אות אחת כו' (ח) זדון שבת ושגגת מלאכה שהוא פטור דשבתות כגופין דמיין ואף על גב דפליג עליה באחת על האריג דהתם מחייב ר' גמליאל אע"ג דדמי להאי דכותב חצי שיעור בשבת (ט) שני ומשליש לשיעור הראשון ואורג ממי חצי שיעור על האריג (ג) אפילו הכי מחייב ר"ג דהכא היינו טעמא דשבתות כגופין דמיין ולא מצטרפין דדמי כאורג חצי שיעור וזורע חצי שיעור אבל באורג דמעיקרא הוי בהאי גבל אריג שיעור הרבה חשיב האי מוט שארג זה אגב כל הגבל ואף על גב דמ"ק דר' גמליאל דפליג עליה באין ידיעה לחצי שיעור לאו ר"א הוא (י) אפילו הכי האי ומודה דקתני אדר"א קאי אפלוגתא דאחת על האריג והא דקתני ליה הכא גבי העלמות (יא) אילדי דאילדי בכותב לחצאים (יב) הא ר"א ר"ג ומי חיובי מחייב: **אמר רבא.** לעולם ומודה דקתני לר"א מודה ואהך פלוגתא קאי דפליגי (יג) בהדא: **בשתי העלמות פטור.** (יד) וש"מ ידיעה לחצי שיעור: **לשתי רשויות.** ושתיהן רה"ר פטור דרשויות מחלקות. בריתא דלעיל מודה ר' גמליאל לר"א דשבתות כגופין דמיין דממלקין לכתיבת שתי אותיות מלגרף אבל בהא פליג עליה דרשויות לא מחלקות: **היינו דקא"ל ומה נדה.** דנדה אית בה ידיעת ימים שבינתים כדמפרש לקמן: **אלא (יא) לרבא דאמר.** [טז.] דגופין בעא מיניה מאי פשיט ליה מנדה בנדה מאי חילוק גופין איכא: **תני נדות.** מה נדות שאין בהן תולאות הרבה הבא על חמש נשים נדות חייב על כל אחת ואחת כו' דגופין (ט) ניכרו שבתות לא כ"ש שהן גופין (יא): **שמוא תני נדה.** דס"ל כרב חסדא: **קטנות דעלמא.** אנשים הרבה הבאין על קטנות הרבה בנדות: **לא כי האי גונא.** דהאי תנא סבר נדה מיבעיא ליה ושבת פשיטא ליה: **חייב על כל אחת ואחת.** אם עשה חמש אבות מלאכות בהעלם אחד: **על הבהמה.** ביאות הרבה על אחת: **בהמה.** מיבעיא ליה בנדה: **הדרן עלך אמרו לו**

ספק (ד) אכל חלב ספק לא אכל ואפילו אכל ספק יש בו כשיעור וספק אין

ספק (ד) אכל חלב ספק לא אכל ואפילו אכל ספק יש בו כזית ספק אין בו:

ר"ג כתנא קמא. (ג) וקשה למאי קאמר כת"ק דלר"ג העלמות אינן ממלקות שהרי כפשוטה לא מלינו למימר דהא ת"ק קאמר בשתי העלמות פטור: **אמר** לו הבא על בהמה יוכיח שאין גופין מוחלקין. וה"ה דמאי למימר נדה יוכיח שהרי ר"א מחייב על כל אחת ואחת אלא (ז) שלא שמע מרבותיו (ח) נדה רק בהמה לכך נקט ליה:

הדרן עלך אמרו לו

ספק אכל כו'. ומיירי בשעה שאכל היה סבור שהוא שומן דאי יודע שהוא ספק אכל היכי מייתי קרבן הא לא אב מידיעתו: מדסיפא

הגהות הב"ח

(א) גמ' וזדון מלאכות דאף דשבתות כגופין דמיין: (ב) שם ואחד על האריג מייב רבא אמר מכלל: (ג) רש"י ד"ה אלא וכו' במתקלת דר"א מחייב וכו' למאי שיעור דפריך דאי כ"ל והכ"מ: (ד) ד"ה אלא באחת וכו' לאפלוגתא קאמר ובהא ר"א נמי מיחיבי מחייב שם"ל ואח"כ מ"ש רבא אמר לעולם: (ה) ד"ה ואפילו וכו' נודע לו שהוא אבל כל"ל ותיבת אבל נמחק:

רבינו גרשום

מעילה על כל אחת ואח'. וקא קשיא ליה מה לאורלו דין שהוא הייב על כל אחת ואחת שכן נהנה אבל שוחט אינו נהנה: אלא האוכל שאלו האוכל נותר מה' זבחים כו': ועל לא הורע שלהן. היינו אם ספק לו אם אכל חמש תחיכות נותר בה' תמחורין בה' הנעלמות צריך להביא חטאת על כל אחת ואחת משום דלדברי הכל ידיעות מחלקות וכן נמי [אם ספק לו אם אכל] אשם תלוי על כל אחת ואחת: מה' זבחים אפי' בהעלם אחד מביא חטאת על כל אחת ואחת ועל לא הודע כו': כללו של דבר כו' אבל אכל אכל כו'. האי אבל אכל ה' תחיכות מזבח אחד בחמשה תמחורין לפני זריקת דמים חייב על כל אחת ואחת משום מעילה דברי הכל היא. והא דקאמר לפני זריקת דמים משום דלאחר זריקה אין בו מעילה שכבר יש בו שעת היתר לכהנים: (ו)ואילו על ספיקן. של מעילות על ספק אם אכל בה' תמחורין לפני זריקת דמים מביא אשם תלוי [לא] קתני: מני הא. סיפא אי נימא ר' עקיבא היא ניתני נמי סיפא כו': אלא לאו ר' יהושע היא. דישא דברייתא וסיפא דקתני בחמש העלמות מביא ה' חטאות הא ה' תחיכות מזבח אחד בחמש תמחורין בהעלם אחד אינו מביא אלא חטאת אחת: אלמא קיבלה ר' יהושע להא תשובה מר' עקיבא דאינו מביא אלא חטאת אחת: לישנא אחרינא. מדקתני ריישא חמש תחיכות מזבח אחד בהעלם אחד בה' תמחורין אינו חייב אלא אחת אלמא דלא יליף נותר ממעילה ש"מ קיבלה מינה: אלא אדרבה מסיפא. מצית יליף דלא קיבלה מינה דקתני [מה'] זבחים חייב על כל אחת ואחת דגופין מוחלקין וה"ה דתמחורין מחלקין אפילו בזבח אחד אלמא יליף נותר ממעילה ש"מ לא קיבלה מינה: אלא מאי אית לך למימר תנאי היא. הא דר' יהושע דאיכא תנא דקסבר דקיבלה מינה וההוא תנא היינו דר' יוסי בר' יהודה ור' שמעון דמתניתין דאיכא תנא דסבר דלא קיבלה מינה והיינו ת"ק: ואפי' תימא נמי כולה ר' עקיבא. לא אמר כולה דוקא דהא קא אבל אכל ה' תחיכות כו'. לא מיתוקמא כר' עקיבא כדאמרן אלא להכי קאמר כולה דבין ריישא דברייתא ובין ר' יוסי בר' יהודה הוי כר' עקיבא וחמשה זבחים מביאין על כל אחת ואחת הא מזבח אחד בחמשה תמחורין אינו מביא אלא אחת היינו נמי כר' עקיבא: והאי תנא נמי דאבל אכל נמי ר' עקיבא אלא דסבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא: סבר לה כוותיה בחדא בהעלמות דנותר מזבח אחד בחמש תמחורין דאינו מביא אלא אחת: ופליג עליה. במעילה וספק מעילות דלא תנא ועל ספיקן מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת: היכי דמי ה' תמחורין דחייב. אמר שמואל כאותה ששנינו ה' דברים בעולה מצטרפין הבשר והחלב והיין והסולת והשמן. היין והסולת והשמן היינו נסכין ומנחה שקריבין עם העולה ומראיצטרוף למימר דמצטרפין לכזית לחייב שי"מ דכל אחד תמחורי בפני עצמו מאכל בפני עצמן הן דאי אכל חד כזית דחייב חמשה דאי לא הוויין ה' תמחורין לא איצטרוף למימר דמצטרפין דפשיטא דמצטרפין: חזקיה אמר. אפי' תימא בעולה עצמה בלא יין וסולת ושמן משכחת בה' תמחורין כגון שאכל מה' אברים של עולה חשיב ה' תמחורין: ריש לקיש אמר אפילו באבר אחד. משכחת לה ה' תמחורין בכתף דיש בו ה' עצמות אחד פס רגל היד והשני עצם השוק שעליו והשלישי העצם הזורע שניתן לכהנים והרביעי היא העצם שקורין עגול הוא שעל גביו והחמישי הוא כף הכתף: כגון שאכל אפילו חד אבר בה' מיני קדירה. כגון מקצת אחד עם כרישין ומקצת אחד עם לפתות ומקצת עם תרדין ומקצתן עם קטנית: בה' מיני טעמים. כגון צלי ומבושל ושלוק ומתובל ומטוגן: הערשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה מעין מלאכה אחת. היינו כגון אב ותולדותיו או שעשה תולדות של אב מלאכה אחת היינו מעין מלאכה אחת: ומה נדה שאין בה כו'. כלומר מה אם הנדה שאין בה תוצאות הרבה לחטאות הרבה היינו שאין בה עניינין הרבה של אבות מלאכות לחייבו חטאות הרבה ואין לה תולדות אין בה אלא חייב ביאה בלבד ואעפ"כ חייב על כל ביאה וביאה שבת שיש בה תוצאות הרבה לחטאות כגון ל"ט אבות מלאכות ותולדות דאין מספר: תאמר בשבת שאין בה אלא אזהרה אחת שהוא מוזהר על השבת בלבד ואין השבת מוזהר עליו: (אמר לו הבא על הקטנות נדות יוכיח שאין בה אלא אזהרה אחת. שהוא מוזהר עליהן והן אין דעדיין ק' בלבד ואין השבת מוזהרת עליו): א"ל הבא על הקטנות

(ו) ס"ק מ"ז, ב) [נעיין יב: וש"ס], ג) [נקמן יט:] שבת קס., ד) שבת פ. ב"ב נה., ה) [נ"ל לעיל], ו) [נ"ל אמר וכנ"ל לקמן].

מוסף רש"י

אין ידיעה לחצי שיעור. אכל חצי שיעור ונודע לו כזה יליעה לחלק, דאם מוכ ואכל חצי שיעור מלגרפין (בעיר יב:). ר"א אומר. אחת לפרוסי שיעור אורג שתנו בחטות מלאכות דתנן התם שני מוטין (שבת קה:). האורג שלשה חוטין בחחילה. אם זו מחזלת מיגתו על בגד, ואחד על האריג. אם מוסיף הוא על האריג שיעורו בחחת, דמלגרף עם הבאלר (שם). בהעלם אחת חייב. שלא נודע לו בעינים שהוא שבת, דדיעה מחלקת (רשב"ם ב"ב נה:). ברשות אחד. בלא"ר עצמה שהוא חצי מלי גרוגרת דאשון, בחוהב עצמו הוא מלאכתו (שם נו:). בשתי רשויות. ומסיבן רה"ל אלא שיש הספק בעיניה (שבת פ.). בשתי רה"ל המופלגים זה מזה, פטור. לרשויות מחלקות מ"ל (ב"ב שם). הדרן עלך אמרו לו

שיטה מקובצת

(א) תיבות דשבתות כגופין דמיין נמחק: (ב) אלא לרבה וכנ"ל בכל העמוד: (ג) עיין בחדושין: (ד) שיעור ור' עקיבא סבר יש ידיעה לחצי שיעור: (ה) אלא באחת על האריג ופי' ומודה ר"ג דקתני בעלמא קאי (וה"ג) [וה"ק] ר"ג לר"א אע"ג דפלגינא עלך באחת על האריג דאת מיפטרת ליה ואנא מחייבנא ליה בהא מודינא שאם כתב אות אחת בשבת זו ואות אחת בשבת זו דפטור וא"ת אמאי פטור והלא הוסיף אות אחת על הכתב הוא ויש לומר דמשכחת לה דפטור דכתב בשני קלפים אות אחת על קלף זה ואות אחת על הכתב בקלף אחר. תוס': אלא באחת על האריג חייב ואם כתב אות אחת בחול ואות אחת בשבת אצל אות ראשונה חייב וכן נמי בשתי שבתות ואפ"ה מודה הוא בשתי שבתות בענין אחר דפטור היכי דלא הוי אחד על האריג כמו בזדון שבתות ושגגת מלאכות וכתב אות אחת בשבת זו ואות אחת בשבת האחרת על אחת [פי' על קלף אחר עכ"ת]. הרא"ש ז"ל: אלא אמר רבה (אות א' נמחק) לעולם אימא לך מודה ר"ג דקתני אמר אר' אלעזר אע"ג דפלגינא עלך בעלמא בדין חילוק ב' רשויות דאת פטרת ואנא מחייבנא בהא מודינא לך בכתב אות אחת דפטור: דר"ג כת"ק. דלית ליה רשויות מחלקות ולא ממש כותיה ס"ל דאילו הת"ק סבר העלמות מחלקות ואילו ר"ג סבר דאין ידיעה לחצי שיעור: דר"א סבר כר' יוסי דרשויות מחלקות והא נמי לא ממש כר' יוסי דאילו ר' יוסי ס"ל בשתי העלמות פטור דבהא לא פליג ר' יוסי את"ק דיש ידיעה לחצי שיעור ואילו ר' אלעזר שמעינן ליה דס"ל אין ידיעה לחצי שיעור כדתניא לעיל בכותב שתי אותיות בשתי שבתות כו': (ז) אחד לרשות אחד: (ח) תיבת אמר נמחק: (ט) לחלק אי לא אות ר' נמחק: (י) וטבלה וראתה וחזר: (יא) כך שאל רבי עקיבא לרבי אליעזר אלא כך שאל הבא כו': (יב) ובא עליה בהעלם תיבות על אשתו נדה נמחק: (יג) ואחת אמר לו אות ר' נמחק: (יד) הרבה וחטאות הרבה אות ל' נמחק: (טו) הרבה וחטאות הרבה אמר לו: (טז) הרבה וחטאות הרבה:

(יז) ואחת אמר אות ר' נמחק: (יח) מוחלקין אמר לו הבא כו' ואחת אמר לו בהמה כנדה: (יט) דפליגי בכותב אות. אות ה' נמחק: (כ) דאי בזדון שבת ושגגת מלאכות הא: (כא) ור"א דלר"א פטור ולר"מ מחייב וה"ק: (כב) כו' בזדון שבת: (כג) בשבת זו ומשלים לשבת אחרת לחצי שיעור הראשון ואורג: (כד) האריג נמי כן הוא ואפ"ה מחייב ר"ג דהכא גבי כותב ה"ט דפטור דאילו הא: (כה) הוא דהא ר"א ביידיעה לחצי שיעור סבר כר"ג אפ"ה: (כו) העלמות. ס"א דאידי ואידי בעושה לחצאים איירי: (כז) אמר רבה לעולם אות א' נמחק: (כח) דפליגי בהדא הס"ד: (כט) פטור דיש ידיעה אות ר' נמחק: (ל) אלא לרבה דאמר אות א' נמחק: (לא) גופין מחולקין הס"ד: (לב) ספק אם יש: (לג) ר"ג כת"ק פי' דמדמה ב' העלמות דר"ג לשתי רשויות דת"ק שהרי ת"ק סבר דרשויות אין מחלקות לאפטורייה המוציא גרוגרת וכמו כן סבר ר"ג דהעלמות אינן כו' ומתיבה וקשה עד תיבת אינן מחלקות אין כאן מקומם ונמחק ושייך לעיל בדף טז ע"ב אחר תיבת כלום לשון הקונטרס [בשט"מ אות כו]: (לד) אלא בהמה תיבת שלא נמחק: (לה) תיבות נדה רק בהמה ל"ש:

סה א מי' ס"ע מהל' שבת הל' יח וכתכמים:
סו ב מי' פי"ח מהל' שבת הלכה כד:
סז ג מי' פי"ב מהל' שגגות הלכה ה:
א ד מי' פ"ח מהל' שגגות הלכה ב:

ב א מיי' פ"ח מהל' שגגות הל"ב:
ג ב מיי' שם הל"ו:
ד ד מיי' שם הלכה ב:
ה ה מיי' שם וכתרמ"ל:
ו ו מיי' פ"ח מהל' יסוד הלכה כב טוש"ע אה"ע סי' קס"ד סעיף ו:
ז ז מיי' פ"ח מהל' שגגות הלכה ג וכתרמ"ל:
ח ח ט מיי' שם וס"ה הל' ו:

מוסף רש"י

אכל חלב וחלב. שני זיתים וספקין בעיסס יזמר מכלי אכילת פרס דהוו להו שתי אכילות (שבת עא.). יש אם למסורת. כמה שכתב משם ומקר בספר תורה ליפמרא, היא האם והעיקר, ולא כמו שהוא נקרא (שובה ה:) כמה שנמקרה כתב של תיבה למשם לתי לריכון לדורשה ולא לפי המקרא (מכות יז) שנמקרה כתיבתו לכתבו חסיכה (סנהדרין ד.). יש אם למקרא. כתב קרייה חלוקן הייה עיקר (סנהדרין ד.). לא תיזלא בתר איפכא. דכר שלוש (קדושין מז.). לו: לא תשיבו בנים המגדל ממעטה הנהפכת לשני גדדים, שיוכל המתכל לתכל משמעה אחר דכרין (כתובות מח:). יוציא והולד כשר. ממה נפקא (יבמות לה:). נמצא על שלו. דס על המעמה שקנת בה אחר תשמיש (שבועות יח.) ופקיני לאחר זמן שעשה לאחר בעילה זמן מרוץ קודם קיטוע פיזוע שהיה דס בשעת תשמיש, טמאין. שניהם טוומאת שבעה כדין נועל נדה, כדכתיב (ויקרא טו) ותכי נדתה עליו (נדה יד.). היא משום נדה והוא משום נועל נדה, דולמי לאחה דס קודם בעילה לו בשעת בעילה בשעת תשמיש (שבועות שם). על שלה אתיים. מיד לאחר בעילה (נדה שם). לאחר זמן. לאחר פוחיים, טמאין מספק. שניהם שבעה ימים, ומיהו טוומאת ספק הוא לאחה אכל לא לשרוף (שם). ותני עלה. אמעמא לאחר פוחיים קלי, דקתני ממתני' ופטורין מן הקרבן (שם יד.).

שיטה מקובצת

א) בו חלב ושומן לפניו: ב) כשם שאם אכל אות ש' נמחק: ג) עי' בחדרושין: ד) למקרא מצות בקצת ס"י וכן גרים הרגמ"ה מצות בויו אחד ואין ההפרש רק הנקודה שרב אסי מנקד מִצְוַת וחייא בר רב מִצְוַת וכן לקמן בדברי רב: ה) לא תיזלו בתר: ו) שתי חתיכות צריכא למימר. מכאן נמי מוכח דסמיך אטעמא דלקמן דאפשר לברר איסוריה או איקבע איסוריה דאל"כ מה חילוק יש בין ב' חתיכות לחתיכה אחת. תוס': ז) צריך לומר זו תיבת למימר נמחק: ח) אכל חלב ספק: ט) אמר רבה מאי אות א' נמחק: י) שישגוג בשתי מצות מצות קרינן: יא) אביי לרבה ר' אליעזר. ר' אליעזר גרסינן דאליביה אמרינן לקמן דלא בעינן חתיכה מב' חתיכות ובמקומו אפרשבו. תוס': יב) חייבין על חלבו אשם: יג) רבי אליעזר (אות י' נמחק) סבר יש אם למסורת ואנא ס"ל דתנא דידן פליג עליה דסבר יש אם למקרא ואנא סבר כותיה: יד) כשר וחייבין באשם: טו) חייב באשם תלוי הא מני ר' אליעזר היא: טז) א"ר זירא אמר תיבת חייא נמחק: יז) התיכה אחת ספק: יח) טעמא דרבה לטעמא אות א' נמחק: יט) ומחצה לרבה אות א' נמחק: כ) ר' אליעזר אומר כו' א"ל ר' אליעזר סבר: כא) הוא וקשיא לחייא בר רב: כב) מצות דליכא ב': כג) כשיעור דכך ע"ל אות ב' נמחק: כד) איקבע. גליון נ"א דאיבדר ודלא כגירסת רש"י ז"ל לקמן: כה) ומ"מ מסופק א) זה מאי תיבת האי ל"ש: כו) דספק אם יום: כז) המלאכה שהיא מרובה שפעל בשבת לפי מה שיבין כמה תיבת שיש נמחק: כח) מעט והוא שעה מלאכה מרובה דפעל מלאכה תיבת רבה ל"ש: כט) אבל הקשה ר"ת דרב תיבת קשה ל"ש: ל) קאי. גליון ונהי דליכא קרבן מ"מ בספק איסורא קאמר דלא תצא. הראא"ש ז"ל: לא) נחמן דמפרש הכא: לב) הראשונה וישראל השניה תיבת משום נמחק: לג) בפ' כל: לד) לא מייתי ההיא דהוריות דקאמר ומביאין: לה) תחיכות דנדה תחיכה אחת היא:

לא) נגאם ש"ל אחם זיח אכל.

מדסיפא בשתי חתיכות רישא נמי בשתי חתיכות. והכיון נמי אפי' אכל ספק יום בו כשיעור כו' כמו כן נריך לומר דמיירי שיש שתי חתיכות לפניו ובשתיהן כשיעור [כא] וכך ל"ל על כרחין שהרי אמרינן לקמן אוכל אוכל ביניהו כזית ומחלה דלמאן דאמר [כב] איקבע איסורא ליכא אם כן אמאי מיירי אם שתי חתיכות ומכל מקום [כג] הא אי זית אוכל ואפילו אכל מן האיסור מסופק הוא אם אכל כזית ותשמעינן דאפילו בספק פקיקא מייתי אם תלוי וגבי שבת ויום חול נמי מצינו למשכח שתי חתיכות כגון שעשה מלאכה בין השמשות דספק [כד] יום או לילה וגם איקבע איסורא שעשה מלאכה בבין השמשות קרוב למוצאי שבת דאיקבע איסורא כל היום וגם אפשר לברר איסורא שיוכל לרחוץ לפי ענין המלאכה [כה] שפעל בשבת לפי מה שיש כמה עבר מן הלילה ולא עבר ממנה רק מעט [כו] ופעל מלאכה רבה ח"כ פעל קצת מן היום: **אמר** רב יהודה אמר רב בו' חתיכה אחת פטור כו'. ואם תאמר הכא אמרינן פרק שני דכתובות (דף כב:) גבי שניים אומרים מת ושניים אומרים לא מת כו' ופריך עלה הכא עליה באשם תלוי קלי ומאי פריך הא בעינן מצוות יש לומר דהתם פריך למאן דאמר הכא דלא בעינן חתיכה משתי חתיכות אבל [כז] קשה דרב אחרב שהרי קאמר הכא רב יהודה אמר רב ובפרק האשה רבה (יבמות פח.) קאמר אמר רבה אמר רב לא שנו אלא שנשאת בעל אחד כו' ופריך הש"ס הכא עליה באשם תלוי קלי ומאי פריך ותיכן דהכי פריך הכא עליה באיסור אשם תלוי קלי [כח] ועוד יש לומר דפריך התם לרב נחמן [כט] דמתרץ הכא טעמא דרב משום איקבע איסורא והיכא דאכל עובד כוכבים הרשותה [ל] משום הנייה חייב משום דאיקבע איסורא ונימא התם דפריך שפיר שהרי כבר איקבע איסורא שהיתה אשם אם יש: **ותני** עלה וחייבים באשם תלוי.

וקשה שהרי הכא משמע דבריית' מפרשא למתני' והתם [לא] פרק כל היד (נדה יד:) לא משמע הכי אלא אמר על מתני' ופטורין מן הקרבן תנא ומייבין באשם תלוי ותנא דידן סבר בעינן תחיכה משתי חתיכות [לב] ועוד קשה אמאי לא [לג] קאמר מהא (סוריות דף ח:) ומביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבעלה ואע"ג דליכא שתי חתיכות [לד] איתיביה

אין בו [לא] שומן וחלב לפניו ואכל אחד מהן ואינו יודע איזה מהן אכל אשתו ואחותו עמו בבית שגג באחת מהן ואינו יודע באיזו מהן שגג שבת ויום חול ועשה מלאכה באחד מהן ואינו יודע באיזו מהן עשה [א]מביא אשם תלוי [ב]כשם שאם אכל חלב וחלב בהעלם אחת אינו חייב אלא חטאת אחת כן על לא הודע שלהן אינו מביא אלא אשם תלוי אחד אם היתה ידיעה בינתים [ג]כשם שהוא מביא חטאת על כל אחת ואחת כך מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת [ד]כשם [לב] [לג] שאכל חלב ודם ופיגול ונותר בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת כך על לא הודע שלהן מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת: **גמ'** איתמר רב אסי אמר חתיכה אחת שנינו ספק של חלב ספק של שומן חייא בר רב אמר [ה]חתיכה משתי חתיכות שנינו במאי קא מיפלגי רב אסי סבר [ו]יש אם למסורת [ז]מצות כתיב [ח] וחייא בר רב אמר יש אם למקרא [ט] מצוות קרינן איתיביה רב הונא לרב אסי ואמרי לה חייא בר רב לרב אסי חלב ושומן לפניו ואכל אחת מהן מאי לאו מדסיפא שתי חתיכות רישא נמי שתי חתיכות אמר להו רב [י] לא [יא] [יב] תיזלא בתר איפכא דיכול לשנויי לכו סיפא בשתי חתיכות רישא בחתיכה אחת אי הכי יש לומר חתיכה אחת מחייב [יג] שתי חתיכות צריכא למימר [יד]זו ואין צריך [טו] למימר זו [טז] ולחייא בר רב דאמר מדסיפא בשתי חתיכות רישא נמי בשתי חתיכות מיתנא תרתי למה לי פרושי קא מפרש ספק אכל [יז] [חלב] ספק לא אכל (חלב) מביא אשם תלוי כיצד כגון שהיה חלב ושומן לפניו אמר רב יהודה אמר רב היו לפניו שתי חתיכות אחת של שומן ואחת של חלב אכל אחת מהן ואינו יודע איזו מהן אכל חייב חתיכה אחת ספק של חלב ספק של שומן ואכלה פטור אמר [יח] רבא מאי טעמא דרב דאמר קרא [2]ועשה אחת מכל מצות ה' בשגגה עד שישגוג [יט] בשתים מצות כתיב מצוות קרינן איתיביה אביי [יא] [כא] רבי אליעזר אומר חייבין [יב] עליו אשם תלוי אמר לו ר' [יג] אליעזר סבר [יד] יש אם למסורת מצות כתיב איתיביה [טו] ספק בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון יוציא והולד כשר [יח] [יט] חייב באשם תלוי הא מני רבי אליעזר היא איתיביה [כ] נמצא על שלו טמאין וחייבין בקרבן על שלה אתיום טמאין [כא]וחייבין בקרבן נמצא על שלה לאחר זמן טמאין מספק [כב]ופטורין מן הקרבן ותני עלה [כג](ג) חייב [כד] משום אשם תלוי הא מני רבי אליעזר היא א"ר [כה] חייא אמר רב היו לפניו שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן ואכל אחת מהן ואינו יודע איזה מהן אכל חייב חתיכה [כו] ספק של שומן ספק של חלב ואכלה פטור א"ר זירא מ"ט דרב קסבר שתי חתיכות אפשר לברר איסורו חתיכה אחת אי אפשר לברר איסורו מאי איכא בין טעמא [כז] דרבא לטעמא דרבי זירא איכא בינייהו כזית ומחצה [כח] לרבא ליכא מצוות ופטור לרבי זירא אפשר לברר איסורו איתיביה רבי ירמיה לרבי זירא רבי [כט] אליעזר אומר כו' חייבין על חלבו אשם תלוי אמר ליה רבי אליעזר סבר לא בעינן לברר איסורו איתיביה

אכל אחד מהן. וכסבור שומן הוא ואחר כך נודע שהאחד היה חלב וזה לא ידע איזו אכל מביא אשם תלוי אבל אם בשעת אכילה היתה לו ספק וזהיד ואכלה מספק מזיד הוא ופטור: **שגג באחת מהן.** כסבור זו היא אשתו ואחר כך נמתפק איזו [ד] היתה מביא אשם תלוי ואם נודע לו שאחותו היתה מביא חטאת:

כך על לא הודע שלהן. כגון אכל שתי חתיכות כסבור [ה] שומן הן ואחר כך נודע שהן ספק איזו מביא אבל אם אכל תלוי אחד הוא ולא נודע בין אכילה לאכילה בספק אכל אכל: **ואם היתה ידיעה בינתים.** ידיעת ספק: **כשם שהוא מביא חטאת על כל אחת.** אם היתה ידיעה ולאי בינתים: **כך.** בידיעת ספק מביא שני אשמות תלויין:

גמ' תחיכה אחת שנינו. אכל חתיכה אחת כסבור שומן הוא ואחר כך נודע לו שספק הוא היינו הא דקתני מתני' ספק אכל אכל וכו': **חתיכה משתי חתיכות.** כדמפרש בסיפא אכל ושומן לפניו כו' אכל חתיכה אחת פטור: **מצוה קרינ.** בויקרא גבי אשם תלוי ושמתה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם ונשא עונו והביא [ו] את אשמו וגו': **מצוות קרינן.** דמשמע אחת מתוך שתים: **ג' חתיכות מיבעיא.** דבשלמא חתיכה אחת איכא לפלוגי משום טעמא דלקמן דאי אפשר לברר איסורו או דלא איקבע איסורו אבל שתי חתיכות ליכא למימר הכי: **כו'.** ספק בהמה ספק חיה: **אשם תלוי.** אף על גב דליכא חתיכה אחת משתי חתיכות אם אכל חלבו בשוגג כסבור חיה הוא [ז]: **ספק בן תשעה כו'.** היינתה שנתעברה בתוך שלשה חדשים: **וחייבים באשם תלוי.** שמא בן הראשון הוא ונמצא שבא על אשת אח שיש לה בניה שהוא בכרת והא אשה דומיא דחתיכה אחת היא: **נמצא על שלו.** במסכת נדה בפרק כל היד (דף יד.) דרך בנות ישראל משמשות בשני עדיה שני סדיניה לקנח אחד לו ואחד לה נמצא על שלו ולאי בשעת תשמיש היה ובועל נדה בשוגג הוה וחייבים שתי חטאות: **אמיתו.** לשון יווני הוא. כלומר לאחר תשמיש: **לאחר זמן.** התם [שם:] מפרש שיעורא: **וחייבין באשם תלוי.** ואמאי הא ליכא שתי מצוות: **אפשר לברר איסורו.** דאשם תלוי אינו בא אלא להגין מן הייסורין עד שיוודע לו ויביא חטאת כדמפרש בפרק במה (לקמן כה.) הילך שתי חתיכות [ואכל אחת] ונשארה אחת אפשר שיבוא לאחר זמן בקי שיכיר אם זו הנותרת שומן ולאי אכל אכל ויביא חטאת אבל חתיכה אחת ואכלה מי אפשר לברר: **מאי איכא בין רבא.** דאמר לעיל טעמיה דרב משום יש אם למקרא: **לר' זירא.** דמפרש טעמיה דרב [ז] לברר איסורו: ה"ג **ליכא ביניייהו כזית ומחצה.** כגון ב' חתיכות בזו כזית ובזו כחצי זית ואכל אם של כזית ואין ידוע אם הוא חלב או שומן: **לרבא ליכא מצוות.** [ח] ליכא ב' זיתים ופטור מכזית כמאן דליתיה: **לר' זירא אפשר לברר האיסור.** בחצי זית זה הנשאר: **כו' חייבים כו'.** והא לי אפשר לברר איסורו:

תוצאות הרבה הא אי הוו בה תוצאות הרבה הוה חייב על כל מין ומין אף בשבת דיש בה תולדות לחייבי על תולדה כעל אב: ושבת הידה קא מביעיא ליה. כלומר אי בשגגת שבת ודזדון מלאכות או בזדון שבת ושגגת מלאכה. אי שגגת שבת ודזדון מלאכות דאינו חייב על כל מלאכות של כל שבת ושבת אלא אחת הואיל ודזדון מלאכות: ופשיטא ליה דימים של חול שבינתים שבין של כל שבת ושבת הויין ידיעה לחלק לחטאות. אע"ג דבהעלם אחד הן: אבל דזדון שבת ושגגת מלאכות. היינו בהעלם אחת: ובני מיניה אי שבתות כגופין דמיין. לחלק לחייבו על כל שבת ושבת ועל כל אב מלאכה ומלאכה הואיל והעלם מלאכות בידו אי לא: או דלמא דזדון שבת ושגגת מלאכות פשיטא ליה לר' עקיבא דשבתות כגופין דמיין הואיל ואיכא חילוק חטאות ומלאכות דבשגגת מלאכות חייב על כל מלאכה ומלאכה ה"א הכי איכא חילוק שבתות וכגופין דמיין וחייב על כל שבת ושבת: ושגגת שבת ודזדון מלאכות כיון דאינו חייב אלא אחת על כל המלאכות הוא דבעי מיניה דימים של בינתים כיון דשגג שבתות הרבה בהעלם אחת מי הוויין ימים שבינתים שבין בשבת לשבת ידיעה לחלק או לא אמר רבא מסתברא דשגגת שבת כו': אמר ר"ג דאדון שבת ושגגת מלאכות בעא מיניה אי כגופין דמיין ופשוט ליה דכגופין דמיין דחייב על כל שבת ולא קבילי מיניה ר' עקיבא. ופשוט ליה נמי דזולדי מלאכות כמלאכות דמיין דחייב על כל אחת ואחת ולא קבילי מיניה: דתנן כלל גדול אמרו בשבת כל השוכח עיקר שבת. כגון תינוק שנשבה לבין הגויים דלא ידע בשבת בעולם: אינו חייב אלא חטאת א' לכשיודע לו דהא העלם הוא זה בידו: היודע שהיום שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה. שלא היה יודע שהוא שבת אבל היה יודע שאלו מלאכות אסורין בשבת דהיינו שגגת שבת ודזדון מלאכות חייב על כל שבת ושבת בלבד ולא על כל מלאכה משום דפשיטא ליה דשגגת שבתות ימים שבינתים הוויין ידיעה לחלק. והיודע שהוא שבת היום דהוה דזדון שבת ועשה מלאכות הרבה בהעלם אחת בשגגת מלאכות חייב על כל אב מלאכה ומלאכה: ואילו חייב על כל אב מלאכה של כל שבת ושבת לא קתני: מני הא מתניתן דכלל גדול. כי תימא ר' אליעזר היא דאמר במתניתן חייב על כל אחת ואחת: אימא סיפא דמתניתן דכלל גדול. הערשה מלאכה הרבה מעין מלאכה אחת דהיינו תולדה ואב אינו חייב אלא חטאת אחת: ואי ר' אליעזר היא הא ר' אליעזר מחייב על ולדי מלאכות כמלאכות. כדאמר לעיל אלא פשיטא ר' עקיבא היא. הא מתניתן: ושיימ שגגת שבת ודזדון מלאכות פשיטא ליה. לר' עקיבא דימים של בינתים הוויין ידיעה לחלק ולחייבו פסיק ותנא והידדע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת: ודזדון שבת ושגגת מלאכות הוא דבעא מיניה אי כגופין דמיין לחייב על כל שבת ושבת: ופשוט ליה. כדתזינן במתניתן דאמר ליה דחייב על כל אחת ואחת ולא קבילי מיניה מדתזינן דלא פסקא במתני' דכלל גדול דהא ואילו חייב על כל אב מלאכה ומלאכה של כל שבת ושבת: ודזדון שבת ושגגת מלאכות הוא דבעא מיניה אי כגופין דמיין לחייב על כל שבת ושבת: ופשוט ליה. כדתזינן במתניתן דלא פסקא דכלל גדול דהא ואילו חייב על כל אב מלאכה ומלאכה של כל שבת ושבת לא קתני אלמא דלא קבילי מיניה דשבתות כגופין דמיין ובעא מיניה זולדי מלאכות אי כמלאכות דמיין ופשוטא דכי מלאכות דמיין. כדאמרינן לעיל ותרוייהו לא קבילי א"ל אביי לרבא אימא איפכא אימא דזדון שבת ושגגת מלאכות פשיטא ליה לר' עקיבא דשבת לאו כגופין דמיין. הואיל ולא תנא דחייב על כל אב מלאכה ומלאכה של כל שבת ושבת: ושגגת שבת ודזדון מלאכה הוא דבעא מיניה דימים שבינתים אי הוויין ידיעה לחלק אי לא ופשוט ליה. מנדה דשגגת נדה ודזדון ביאות ימים שבעה דנדה הויא ידיעה

ח) ע"כ שייך לדף טז ע"ב. ט) לפניו בגמ' הגי' רבה ועי' בתוס' ד"ה אמר רבה ולפי גרסת רבינו רבא ניחא.

תורה אור השלם

1. וְאִם נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְעָשִׂתָה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְלֹא יָדַע וְאָשֵׁם וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: ויקרא ה יז
2. אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא וְעָשָׂה אַחַת מִכֹּל מִצְוֹת יְיָ אֱלֹהָיו אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה בִּשְׁגָגָה וְאָשֵׁם: ויקרא ד כב

הגהות הב"ח

(א) במשנה כשם שאם אכל חלב וחה: (ב) שם בגמ"ה ואין לריך לממר זו קתני ולמיא כר רב: (ג) שם ומני עלה הוחייבים באשם תלוי כל"ל ותיבת תאמר בשבת נמחק: (ד) רש"י ד"ה שגג וכו' אחו מהן היתה: (ה) ד"ה כך על וכו' כשאול ששתיהן שומן הן ואמ"כ נודע שכל אחת מהן ספק וכו' ולא נודע לו בין: (ו) ד"ה מצות כתיב וכו' ומביא אם אשמו וגו' כל"ל ותיבות אם אשמו נמחק: (ז) ד"ה לרבי זירא וכו' לרב דאי אפשר לברר איסוריו:

רבינו גרשום

נדות יוכיח שאין בהן אלא אזהרה אחת שהן מוזהרין עליהן והן אין מוזהרות עליו דעדיין קטנות הן ואינן בנות אזהרות ואעפ"ר חייב על כל אחת ואחת: אע"פ שאין בהן עכשיו אזהרה יש בה לאחר זמן. כשהן גדולות יש בהן ב' אזהרות תאמר בשבת כו': הבא על הבהמה יוכיח. שאין בה אלא אזהרה אחת בלבד שהוא מוזהר על הבהמה והבהמה אינה מוזהרת ואעפ"כ חייב עליה על כל ביאה וביאה אף אני אביא שבת: אמרתי לו בהמה כשבת כלומר בהמה דאין לו בה אלא באזהרה אחת מביביא לי נמי כמו שבת אי חייב אחת על ביאות הרבה אז על כל אחת ואחת: מאי קא מביביא ליה לר' עקיבא אי שבתות הרבה כחילוק גופין של נדה דמיין לחייבו על כל שבת ושבת כמו הבא על נדות הרבה שחייב על כל נדה ונדה: א"כ ניבעי מיניה הועשה מלאכה אחת בשבתות הרבה דומיא דנדה המלאכה אחת היא: אי וולדי מלאכות כמלאכות דמיין. לחייב עליהן כאבות מלאכות ואי לא קא בעי מיניה משום הכי קאמר מעין מלאכה א"כ ניבעי מיניה הועשה מלאכות הרבה הולדות מעין מלאכה אחת בשבת אחת ואמאי קאמר בשבתות הרבה: תרתי בעא מיניה והכא מתרצי לבעיא דידיה הועשה (מעין) מלאכה אחת בשבתות הרבה היינו אי כגופין דמיין אי הועשה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אפילו בשבת אחת בהעלם אחת. היינו אי וולדי מלאכות כמלאכות דמיין: (ח)ופשט ליה דשבתות כי גופין דמיין. מנדה מה אם בנדה אחת חייב על כל ביאה וביאה כ"ש על ביאות של נדות הרבה דגופין מוחלקין דחייב על כל אחת ואחת. אף שבתות נמי כי גופין דמיין: ופשט ליה דוולדי מלאכות כמלאכות דמיין. מדקאמר ומה נדה שאין בה

לרבי זירא לא אפשר לברר איסוריה. דהא שתיהן נאכלות: **לרב נחמן איקבע איסורא.** מעיקרא ומייב: **ר"מ** (ד) **מחייב.** משום שמוטי חוץ לף על גב דליכא למימר שמא לא אכל מלב ואפשר זה חולין הוא דלא בעי קביעות לאיסור: **וחכמים פוטרין.** דלא איקבע איסורא דשמא חולין הוא: **ואמאי.** אלטעמא (ו) דלא אמר לו ר' מאיר (ז) היא הוה ליה למימר (ח) שמעתתה דר' אליעזר היא: **נשיטא ר' אליעזר אמרה.** משום הכי מחייב דלא בעי קביעות איסור ואהי דלא הוה אמר ליה ר' אליעזר היא דאיכפא ליה משום דממילא הוה מצי ידע: **אמר** (ט) **רבא** (י) **הו'.** אף על גב דאמרי לעיל פטור דבעינן שתי חתיכות לאו דברי הכל אמרי דהא ר' (יא) אליעזר מחייב כיון דאמר דמתנדב אדם כו' וליכא למימר חולין לעזרה מיימי הכא ודלי מיחייב הואיל ובא לידי ספק: **מתנדב אדם כו'.** טעמיה דר' (יב) אליעזר בגמרא מפרש בפרק בתרא (לקמן כה.): **אמר רב אשי.** הלי דבעינן מקלת איסורא לרבי אליעזר אליבא דבבא בן בוטא קאמר דאמר (יג) בפרק בתרא (שם) שהיה מביא אשם תלוי בכל יום חוץ ממועלי יום הכיפורים אמר המעון הזה אילו מניחים אותי הייתי מביא אלא אומרים לי (כו') המתן עד שתיכנס לבית הספק כלומר המתן עד למחר שיש מקלת ספק שמא חטאת היום אבל מועלי יום הכיפורים אין לחוש בכך דהא כיפר עליו יום הכיפורים על ספקו כדאמרינן בפרק בתרא (שם) חייבי אשמות תלויין שעבר עליהן יום הכיפורים פטורין ואליבא דהלי בעינן מקלת ספק כגון תחיכה אחת אפילו לר' אליעזר אבל רבנן דפליגי אדר' אליעזר בפרק בתרא (שם) דאמרי אין מביאין אשם תלוי אלא על דבר שזדונו כרת ואי מייתי הוי מכניס חולין לעזרה הכא נמי פטורי דדוקא בעינן (יד) כדקיימן מצות: **וכן אם אכל נבל.** אם הסייה לו עורב חייב ישראל הואיל ובשעה שאכל הוה תחיכה משמי תחיכות: **פטור.** דליכא ב' תחיכות: **ורבי מחייב.** דלא בעי ב' תחיכות: **ואם הסייה במזיד.** שהיה יודע שספק הוא: **חייב.** אשם תלוי אקמייתא דבשוגג הואי ומשמי תחיכות הואי: **פטור.** דבשעת שוגג לא הוו שתי תחיכות:

מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום (טו) **בבא בן בוטא אומרים לו המתן עד שתכנס לבית ספק ת"ר היו לפניו שתי חתיכות אחת של שומן ואחת של חלב בא ישראל ואכל את הראשונה בא עובד כוכבים ואכל את השניה חייב וכן כלב וכן עורב** (יז) **בא עובד כוכבים ואכל את הראשונה** (יח) **בא ישראל ואכל את השניה פטור ורבי מחייב אכל את הראשונה בשוגג והשניה במזיד חייב הראשונה במזיד והשניה בשוגג פטור ורבי** (יט)**מחייב אכל שתיהן במזיד פטור מכלום** (כ) **שתיהן בשוגג** (כא) **שניהן חייבין השני לא מן הדין אלא שאם אתה אומר פטור קבעת את הראשונה בחטאת ומנו אי רבי מן הדין ומן הדין הוא** (כב) **אי רבנן משום דלא נקבע ראשון בחטאת נימא ליה לשני אייתי חולין לעזרה אמר רב אשי ר'**

איתיביה אביי. כל הנך פירכי מני למיפרך לעיל לחייא בר רב: **השוחט אשם תלוי בחוץ ר' מאיר מחייב.** ואף על גב דר' מאיר קאמר לקמן פרק המנחות (דף כג.): אם עודע לו שפיקו יצא וירעה בעדר דהוה יוצא לחולין הכא מיירי קודם שנודע לו דעדיין אם אשם עליו: **וחכמים פוטרין.** לאו היינו חכמים דלקמן דפליגי עליה דרבי מאיר דקרבן יעבה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה דאם כן הקדש גמור הוא ומייתין עליו במתן אלא חכמים היינו בר' מאיר ועדיפי מר' מאיר טו) ופטורי אפילו קודם שנודע לו:

באנו למחלוקת רבי אליעזר וחכמים

כו' מאי אריא כי אכלה אפי' כי לא אכלה נמי דהא תנן ר' אליעזר אומר מתנדב כו'. ואם תאמר מאי פריך אין הכי נמי מתנדב אכל הכא הוא מחייב אשם עבור חטאו וקמ"ל לריך שיביאנו ולא בעינן תחיכה משמי תחיכות ועוד קשה אמאי לא פריך ליה לעיל על הסיא (יז) דר' אליעזר אמר כוי חייבין על חלבו אשם תלוי ויש לומר דהכי פריך מאי אירא כי אכלה כו' פירוש על כרחך האי ר' אליעזר הכא (יח) אליעזר דהוא בר פלוגתיה דרבי יהושע וכן מוכח הסוגיא (יט) מטעמיס אשר פירשתי ולכך פריך הא דאמר דבתחיכה אחת מחייב רבי אליעזר אשם תלוי מנא לך הא לא משכחת דרבי אליעזר לא מצריך שתי חתיכות אלא מטעמא דאמר (יט) מתנדב אדם אשם [תלוי] בכל יום ומשום הכי מייתי אפילו בתחיכה אחת ואם כן חובה לא הוי ואם כן אפילו כי לא אכל נמי ומשני רבי אליעזר [אליבא] דבבא בן בוטא [וקאמר] ובמועלי יום הכיפורים (כ) כדפירש הקונטרס ואתא לאשמעינן דרבי אליעזר סבר יש אם למסורת ומצות כתיב (ולקמן על גב) דאשכחת דר' אליעזר אית ליה פרק קמא דקדושין (דף יח.): יש אם למסורת גבי בנגדו בה ואם כן ליתני אכלה חובה דמצות כתיב בה לא אכלה נדבה מכל מקום על כרחך לא (כא) אייתי הכא מהאי טעמא דסבר דיש אם למסורת דאם כן מני אייתי כמו כן אחריני טובא דסבר דיש אם למסורת ועוד אפילו סבר בעלמא דיש אם למסורת סברא ליה הכא יש אם למקרא מטעם שפירשתי לעיל (כב):

והתניא

איתיביה אביי. (כג) **השוחט אשם תלוי בחוץ ר' מאיר מחייב.** דפטורי אפילו: (יז) **דאמר לקמן בפרק.** (טז) בעינן שתי חתיכות כדקרינן: (יח) **ודעיפי מר"מ.** דפטורי אפילו: (יט) **דאמר ר' אליעזר אות ד' נמחק:** (יא) **הסוגיא מטעמא אשר:** (יב) **דאמר דמתנדב אדם:** (יג) **יוה"כ גליון דאם לא אכלה לא אייתי נדבה:** (יד) **לא אתי הכא אות ה' ר' נמחק:**

(א) [נכס"ל: ומיינן], (ב) [מיר כג.], (ג) [לעיל יח: וס"ן], (ד) לקמן סה. [וזכחים עז. תולין מא.]; (ה) [נכס"ל: אלכוס שנים בשוגג. וגי' קרים ספר להמצי"ט: שתיהן בשגגה מביא חטאת אלכוס שנים בשוגג], (ו) נכס"ל מלטעה, (ז) ס"ל דלי הוה אמר ליה אשמעינן דר"מ בשיטת ר"ש כו' וכ"ג ס"ק, (ח) רב נחמן ס"ל וכ"ס נכס"י וכן בתוס' וכ"ג הב"ח [בס"ק, (ט) שיך לעיל, (י) ר"ל מטעם דר"ע דבעינן שיהיה קבוע לאיסורא עי' בנכס"ל,

הגהות הב"ח

(א) גמ' אימיביה נמצא על שלו טמאים וחייבין בקרבן נמצא על שלה וכו' הא מני ר' אליעזר: (ב) שם אמר רבה. ר"ל גי' רש"ל רב נחמן: (ג) שם דאי רבנן: (ד) רש"י ד"ה רבי מאיר היא דמחייב וכו' דאיכא למימר שמא אשם זה כל"ל ומיהו לא אכל מלב נמחק:

מוסף רש"י

מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום. שאין לך אדם שאינו עומד בספק חטא (בחולין עז.) שבכל יום הוא עומד בספק חטאת ולכו נוקפו אמא חטא ומלינו שהכביר הכתוב אשם תלוי ליקרב ולאכול היכא דהוחזק ספק חטא בעבדים, והאי נמי אלן שהדי דכל יומא בספק חטא קאי (חולין מא:).

רבינו גרשום

לחלק כדאמר לקמן בסיפא דשמעתין: וקיבלה מיניה. ר' עקיבא ולהכי פסקה במתניתין דכלל גדול דהיודע עיקר שבת הדיינו שגגת שבת וזדון מלאכה ואמר דחייב על כל שבת ושבת: ופשט ליה דולדי מלאכה כו'. ולא קביל מיניה כדקאמ' בסיפא במתניתין דבהמה כשבת אלמא לא קביל: רב חסדא אמר זדון שבת ושגגת מלאכה אפי' ר' עקיבא סבירא ליה דכגופין דמיין. ואי קשיא לך והא דאילו על כל אב מלאכה של כל שבת ושבת לא תנא הא לא קשיא דכיון דתנא בזדון שבת ושגגת מלאכות דחייב על כל אב מלאכה ומלאכה ה"ה נמי דחייב על כל שבת ושבת ולעולם סבירא ליה דכי גופין דמיין וכי בנא מיניה שגגת שבת וזדון מלאכות דימים שבינתי' מי הוויין ידיעה לחלק ופשט' ליה דהדיין וקביל מיניה ופסקה במתניתין: אמר רב חסדא מנא אמינא ליה. דאפילו ר' עקיבא סבירא ליה דכי גופין דמיין: מדתניא הכותב ב' אותיות בהעלם אחת חייב בב' הועלמות. דהויא ידיעה בינתים: רבן גמליאל מחייב. כדפרשינן לעיל בפירקין דרבן גמליאל סבר אין ידיעה לחצי שיעור אע"ג דהוי ידיעה בינתים לא מפסקא ידיעה לשיעורא ומצטרפי וחייב: וחכמים פוטרין. דקסברי יש ידיעה לחצי שיעור ולא מצטרף שיעורא. קא סלקא דעתא רבן גמליאל כר' עקיבא סבירא ליה דשבתות כגופין דמיין: בשלמא לדידי דאמינא זדון שבת כגוליה. מיתרצי מילתא דרבן גמליאל אדרבן גמליאל דהא תניא פטור בזדון שבת ושגגת מלאכות דשבת כי גופין דמיין וכיון דכגופין דמיין הילכך לא מיצטרפי ופטור ה); והא דתניא חייב בשגגת שבת וזדון מלאכות. דימים שבינתיים הויא ידיעה לחלק כדאמר לקמן דאין ידיעה לחצי שיעור אלא מצטרפין וחייב: אלא לרבא דאמר סבירא ליה לר' עקיבא דשבת כגוף אחד הן. דחכי קאמר רבא לעיל ופשט ליה דכי גופין דמיין ולא קביל מיניה אלא סבר כגוף אחד הן: בשלמא הא דתניא חייב משכחת לה בין בזדון שבת ושגגת מלאכות. דהיינו טעמא דחייב דשבתות כגוף אחד הן ובין בשגגת שבת וזדון מלאכות דימים שבינתיים הוויין ידיעה והכא חייב דאין ידיעה לחצי שיעור ומצטרפין: אלא הא דתניא פטור במאי מוקמת לה לא בהדא ולא בהדא. לאו בזדון שבת ושגגת מלאכות ולאו בשגגת שבת וזדון מלאכות: אמר לך רבא. מהכא לא מצית ליף דאמינא רבן גמליאל דפטור כר' אליעזר סבירא ליה דאמר במתניתין שבתות כגופין דמיין הילכך לא מצטרפי שבתות. ולא סבירא ליה כר' עקיבא: והא מדקתני הכא ומודי רבן גמליאל [מכלל] דפליגי באוחרניתא. רבן גמליאל וחכמים: אי אמרת בשלמא. האי ומודה רבן גמליאל לחכמים דהיינו חכמים דהיינו רבי עקיבא דרבן גמליאל כר' עקיבא סבירא ליה: היינו דפליגי. באוחרניתא בשגגת שבת וזדון מלאכות דימים שבינתים הויין ידיעה לחלק: דרבן גמליאל סבר אין ידיעה לחצי שיעור. וחייב: ור' עקיבא סבר כו': ומודה רבן גמליאל לר' עקיבא בזדון שבת כו'. אלא אי אמרת רבן גמליאל כר' עקיבא סבירא ליה. דר' אליעזר היינו חכמים דקאמר ומודה להו רבן גמליאל מכלל דפליגי באוחרניתא במאי פליגי: אי בשגגת שבת וזדון מלאכה. דימים שבינתים הוויין ידיעה לחלק ורבן גמליאל דמחייב דקא סבר אין ידיעה לחצי שיעור בהא אפי' ר' אליעזר כרבן גמליאל סבירא ליה דאין ידיעה לחצי שיעור ר' אליעזר (נמק). היינו נמי חצי שיעור בהא נמי חייבי מחייב ר' אליעזר: דתנן ר' אליעזר אומר הארוג כו'. אלא ודאי כר' עקיבא סבירא ליה. אמר רבא לעולם כר' אליעזר סבירא ליה וכמלל דפליגי בהדא: דתנן הוציא חצי גרוגרות והזר והוציא חצי גרוגרות בהעלם אחד חייב. דמצטרפין: בב' העלמות. פטור: ר' יוסי אומר בהעלם אחד אם לרשות אחת הוציאן חייב. דמצטרפין לשתי רשויות ופטור דרבן גמליאל מחמיר כתנא קמא והכי קסבר בהעלם אחד חייב אע"ג דהוציאן לשתי רשויות. ור' אליעזר סבר לה כר' יוסי דאם הוציאן לשתי רשויות אע"ג בהעלם אחד פטור. ובהדא פליגי. בהידין מסתברא כרבא א' כרב חסדא: אמר לו ר' אליעזר חייב על כל אחת ואחת מק"ו ומה נדה כו': בשלמא לרב חסדא דאמר שגגת שבת וזדון מלאכה. דליכא חילוק מלאכות ובעא מיניה דימים שבינתים מי הוויין ידיעה לחלק אי לא: היינו דקאמר ליה ומה נדה. דהתם בנדה נמי ימים שבינתים הוויין ידיעה לחלק כדמפרש לקמן: אלא לרבא כו'. דאי כגופין דמיין אי לא בעא מיניה וקא אמר ליה לא למיתנא דגדות הוו גופין מוחלקין: אמר לך רבא תני ומה נידות. שמואל תני נדה וסבירא ליה כרב חסדא: ולרב חסדא. נדה מאי ימים שבינתים הוויין ידיעה לחלק אית ליה. אמר רבא כגון שבא עליה וטבלה כו'. דבטבילות הוויין כימים שבנתים לחלק על כל ביאה וביאה: בשלמא לרבא. דאמר שבת אי כגופין דמיין אי לא בעא מיניה היינו דקתני הבא על הקטנות דהיינו גופין מוחלקין: אלא לרב חסדא. דאמר דימים שבינתים הוויין ידיעה לחלק בעא מיניה: אמאי קאמר הבא על הקטנה. ליתני הבא על הקטנה חמש ביאות דאית בה ימים שבינתים לחלק כדאמרן: אין הכי מצי מיתנא ומאי קטנות כל קטנות דעלמא דאם בא על אחת מהן ביאות הרבה חייב על כל אחת ואחת: מתניתא דלא כדהרן תנא דתניא אמר ר' שמעון כו': תאמר בנדה. שאין בה תוצאות הרבה לא אבות ולא תולדות אלא חייב ביאה בלבד לא אם אמרת בקטנות נדות שהן גופין מוחלקין תאמר בנדה שהיא גוף אחד: א"ל הבא על הבהמה יוכיח. א"ל בהמה הואיל והיא גוף אחד מיבעיא לי כמו נדה אם אינו חייב אלא אחת או על כל אחת ואחת: **סליק פירקא**

ספק אכל חלב כו': (ב)מביא אשם תלוי אי לכל ספק מאלו. ולכשיודע לו דודאי אכל יביא חטאת. כך על לא הודע שלהם שלא נודע לו שודאי אכל אלא נודע לו שספק חלב אכל אינו מביא אלא אשם תלוי אחד: אם היתה ידיעה בינתים. בין זית לזית כשם שהוא מביא על ידיעה ודאית חטאת על כל אחד כך על ידיעה ספק מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת: כשם שאם אכל חלב ודם ונותר ופיגול בהעלם אחד. שלא היתה בו ידיעה אלא לבסוף חייב על כל אחת ואחת חטאת מפני שהן שמות מוחלקין:

(ה) ע"כ שיך לדף נז ע"ב (ו) ע"כ שיך לדף יז ע"א

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"ח מהל' מעה"ק הלכה ד:

יז ב מיי' פי"ח מהל' מעה"ק הל' י:

יא ג מיי' פ"ח מהלכות שגגות הלכה ד:

שיטה מקובצת

(א) ר' אלעזר היא אות ד' נמחק וכצ"ל לקמן: (ב) לברר איסורן איכא: (ג) לרבה ליכא אות א' נמחק: (ד) אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה: (ה) באנו למחלוקת ע"כ צ"ל דתרוייהו ס"ל דפטור דבעינן ב' תחיכות וליכא אלא בהא קמפלגי אי מקבלין אימנו או לא דלר"א מקבלין אותו אימנו ואע"ג דאי בעי לא מייתי ולחכמים אין מקבלין אבל אין לומר דפליגי אם חייב לחביאו דיש אם למסורת אז לא דא"כ מאי פריך מאי איריא כי הא נפקא מינה טובא דאילו אכלה הוזקק לחביא עליה אשם תלוי ואי לא אכלה אי בעי מייתי ואי בעי לא מייתי אלא תרוייהו ס"ל יש אם למקרא ומיפטר ופליגי אי מקבלין ממנו אם הביאו אי לא והשתא שמעינן מהכא דר"א סבר יש אם למקרא ובההיא דכו' גרסי' ר' אליעזר כדפי' לעיל. תוס': (ג) בוטא קאמר דתנן אלא אומרים לי המתן כו' לבית הספק: (ד) בא עובד כוכבים ואכל את הראשונה כו' לחייא בר רב דאמר לעיל דיש אם למקרא ה"נ בהא פליגי דת"ק דפוטר סבר יש אם למקרא ובעינן שתי חתיכות והכא כי אכל ישראל השניה לא היה רק חתיכה אחת ורבי מחייב דסבר יש אם למסורת וכן לר' זירא דבעינן ב' חתיכות משום דאי אפשר לברר איסוריה ומש"ה פוטר ת"ק ורבי סבר לא בעינן לברר איסוריה אלא לרב נחמן דאמר דבעינן ב' חתיכות משום דאיקבע איסוריה בשלמא לת"ק א) דפוטר דבעינן קביעות לאיסוריה אלא לרבי מאי טעמא מחייב הא לא איקבע איסורא דכה"ג אמר תלמודא לעיל דלא איקבע איסורא וצ"ל דלרב נחמן ג' מחלוקות בדבר כו' כמו שכתבתי ומיהו צ"ע דלרב נחמן מנ"ל דאי סברא דבקביעות תליא מילתא ושמא י"ל דמשמע ליה דתנא דידן ס"ל כרבי דמחייב בכה"ג ולא שמעינן ליה דמחייב בחתיכה אחת ממש אלמא בקביעותא תליא מילתא: (ה) בא ישראל ואכל את השניה פטור לרב נחמן דאמר משום דאיקבע איסורא צ"ל דהאי תנא סבר יש אם למקרא ואינו מביא הכא דליכא שתי חתיכות. תוס': (ו) שניהן חייבין והשני לא מן הדין. צ"ל דלהאי תנא לית ליה הך סברא דפרישין לעיל אליבא דר' עקיבא דאפילו דיש אם למקרא כיון שהראשון מביא אשם תלוי גם השני מביא דא"כ הוו שניהן מן הדין ועי"ל דהא דאמר ר"ש לקמן זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי השני שלא מן הדין קאמר כהך דהכא דר' עקיבא סבר כר' אלעזר ומייתי ומתני' תוס': (ז) למימר הא מני ר' אליעזר היא. הא ק"ל כלומר מש"ה הוי מצטער על שלא אמר ר' מאיר משום דאי הוי אמר ליה אשמעינן דר' מאיר בשיטת: (ח) אמר רב נחמן כו': (ט) ר' אלעזר אות י' נמחק: (י) דר' אלעזר מפרש תיבת בגמרא

(יא) ר' אליעזר אות ד' נמחק: (יב) דאמר לקמן בפרק: (יג) בעינן שתי חתיכות כדקרינן: (יד) ודעיפי מר"מ. דפטורי אפילו: (טו) דאמר ר' אליעזר אות ד' נמחק: (יז) הסוגיא מטעמא אשר: (יח) דאמר דמתנדב אדם: (יט) יוה"כ גליון דאם לא אכלה לא אייתי נדבה: (כ) לא אתי הכא אות ה' ר' נמחק:

(ה) לכאורה צ"ל לשיף בשלמא לרבי דמיחייב נמא דהא מקבע איסורא אבל לרבנן מ"ט דפטורי הא מקבע איסורא דכה"ג אמר מגמרא לעיל דמקרי כהכ"ג מקבע איסורא כל"ל.

והתניא כל שחלוקות בו׳. ולפ״ז גב דר׳ יהודה קאמר לה לעיל (דף ט:) מכל מקום לא משמע דפליג עליה רבי בהא ולרבי יוסי ברבי יהודה יש״ס הכי פירושו כל שחלוקות למטותא כגון חלב ודם פיגול ונותר חלוקין לאשמות דלריך להביא אשם תלוי על כל אחת ואחת אבל בידיעה לא קמיירי יש״ס וגם לרבא הכי פירושו כל שחלוקות למטותא בידיעה ולפי חלוקות לאשמות בידיעה ספק: **אלא** מעתה אכל כזית חלב לפני יוה״כ וכזית לאחר יוה״כ. דהשתא אינא שתי אשמות אכילא חלב דלפני יוה״כ כיפר יוה״כ במקום אשם ואכילת חלב דלאחר יוה״כ הביא עליו אשם והשתא אינא ג׳ אשמות הכי נמי דאשם נודע לו אחר כך על שניהן שיביא שתי חטאות והא אכלם בהעלם אחת אלא לא מייתי ואם כן אמר מינה דהאי בללא כל שחלוקין כו׳ ליתא שהרי הכא אינא ג׳ אשמות ולינא כי אם חטאת **אמר** ליה דילמא יום הכיפורים אינו מכפר אלא אם כן הודע. ועתה יש שתי חטאות כמו שתי אשמות. אמר ליה רבא בר רב מנן תרגלא רבא בר רב מנן היה מבר מבי דבלתא פרק ע) כילד מברכין (ברכות דף מו): **הא** דנקט חלב שחרית ביום הכיפורים ולא נקט מילתא דהיתר ואייב קרבן עבור יום הכיפורים עצמו דאסורה באכילה דאם כן לריך למינקט כוותא שהא שיעור אכילת יום הכיפורים ונקט שיעור זותא ולכך נקט כזית חלב שהא פחות:

ר׳ אליעזר היא דאמר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום הילכך אמרינן ליה אייתי אשם תלוי ואתני אי אכל ראשון שומן הוא אכל חלב ליהוי כפרה ואי לא ליהוי [ז] נדבה [ח]ת״ר אכל ספק חלב ונודע לו ספק חלב ונודע לו רבי אומר אומר אני כשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת כך מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת רבי יוסי ברבי יהודה ור׳ אליעזר [ט] ורבי שמעון אומרים [י]אין מביא אלא אשם תלוי אחד שנאמר [1]על שגגתו אשר שגג אפילו על שגגות הרבה אינו חייב אלא אחת אמר ר׳ זירא כאן שנה רבי [יא] ידיעות ספק מחלקות לחטאות רבא אמר אין ידיעות ספק מחלקות לחטאות אלא הכי קתני [יב]כשם שאם היתה לו ידיעה ודאי מביא חטאת על כל אחת ואחת כך אם היתה לו ידיעת ספק מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת א״ל אביי ואת לא תסברא דידיעות ספק מחלקות לחטאות דאי סלקא דעתך ידיעות [יג] [ספק] אין מחלקות לחטאות וחטאת אחת מביא אמאי מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת והתניא [יד] [יט]כללו של דבר כל שחלוקין בחטאות חלוקין באשמות אמר ליה רבא בר חנן לאביי ולדידך דאמרת ידיעות ספק מחלקות לחטאות אלא מעתה אכל כזית חלב לפני יום הכיפורים וכזית חלב אחר יום הכיפורים ויוה״כ במקום אשם תלוי קאי הכי נמי דמביא שתי חטאות הא בהעלם אחת אבלינון א״ל אביי ומאן לימא לן דיום הכיפורים מכפר [טו] על דלא מתידע ליה דילמא והוא דמתידע ליה א״ל רבא (טז) [יז] [יח]הודע [יט]ולא הודע תנן איכא דאמרי אמר ליה רבא בר חנן לאביי מה אילו אכל כזית חלב שחרית ביום הכיפורים וכזית חלב במנחה ביוה״כ הכי נמי דמיחייב שתי חטאות א״ל אביי ומאן לימא לן דיוה״כ כל שעתא מכפר דילמא כוליה יומא מאורתא א״ל [יט] (רבה בב״ח תרדא) [כ]תניא [כא]הרי שבא לידו ספק עבירה ביוה״כ אפילו עם חשיכה פטור שכל היום מכפר [כב] מתיב רב אידי בר אבין [יז]אכל ושתה בהעלם אחת אינו חייב אלא חטאת אחת והא בין אכילה לשתייה אי אפשר דלא הוה שהות ביום דמתידע ליה וכפר ליה [יז] דיוה״כ במקום אשם תלוי קאי וקתני אינו חייב אלא חטאת אחת ואי סלקא דעתך ידיעות ספק מחלקות לחטאות לייחיב שתי חטאות אמרי כי אמר ר׳ זירא לרבי הא רבנן היא והא מדסיפא רבי היא דקתני [כג]שתה ציר או מוריים פטור הא חומץ חייב ומני רבי היא דתניא חומץ אין משיב את הנפש רבי אומר אומר אני חומץ משיב את הנפש ומדסיפא רבי אמרי סיפא רבי רישא רבנן איתיביה רבא אכל היום אכל למחר נהנה היום נהנה למחר אכל היום נהנה למחר נהנה היום אכל למחר [כג]ואפילו מכאן ועד שלש שנים מנין שהן מצטרפין זה עם זה ת״ל [2]תמעול מעל ריבה ואמאי הא כיפר עליה יום הכפורים אמרי כי מכפר יוה״כ על איסורא על ממונא לא מכפר [כד]וכן אימא כי מכפר יוה״כ על כוליה שיעורא על פלגא דשיעורא לא מכפר [כה]וכן אמר ריש לקיש כאן שנה רבי ידיעות ספק מחלקות לחטאות רבי יוחנן אמר אין ידיעות ספק מחלקות לחטאות אלא הכי קתני כשם שאם היתה לו ידיעה ודאי מביא [כו]על כל אחת ואחת כך אם היתה לו ידיעת ספק מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת בשלמא לרבי יוחנן היינו דקא תלי לאשם בחטאת אלא לריש לקיש חטאת באשם מיבעיא ליה קשיא ורמי דר׳ יוחנן ורמי דריש לקיש אדריש לקיש [כה]דתניא [כו]שני שבילין אחד טמא ואחד טהור והלך בראשון ולא נכנס בשני ונכנס חייב הלך בראשון ונכנס [כז](פטור בשני ונכנס חייב הלך בראשון ונכנס) והזה ושנה וטבל והלך בשני ונכנס חייב רבי

יב א מיי׳ פ״ט מהלכות שגגות הל׳ ז [ספק כרתי והטעם מבואר בכ״מ]
יג ב מיי׳ שם הלכה ח:
יד ג מיי׳ שם פי״א הלכה ט:
טו ד מיי׳ שם פי״ג הלכה ט:
טז ה מיי׳ שם פי״ו הלכה ח:
יז ו מיי׳ פי״ב מהלכות שביתת עשור הל״ט טושע״ע מ״מ סי׳ תריב סעיף ט בהגה:
יח ז מיי׳ פי״ח מהלכות שגגות הלכה ו [ז]:

מוסף רש״י

אכל ספק חלב. תמיכה ספק חלב וספק שומן, ונודע לו. לאחר זמן שהוא ספק חלב והרי הוא באשם תלוי, וחזר ואכל ספק חלב ונודע לו שספק חלב אכל (שבועות י״ט:). על שגגתו אשר שגג. בפרשת אשם תלוי כתיב (שם), ידיעות ספק מחלקות לחטאות. וכאן קאמר רבי כשנודע לו לאחר זמן שחלב היה, יביא חטאת על כל אחד ואחד, שידיעת ספק שביאתה לו בעימתא מחלקתם לגלא ניסוו שני אימו חלב בהעלם אחת, כך כל זמן שלא נודע לו שהן ודאי חלב אלא ספק חלב מביא חטאת על כל אחת ואחת, אלמא מדקתני שמביא חטאת על כל אחת כבירא לא היה ידיעות המלקות לחטאות (שם). אין לב (ב״ש קה: ע״ש) משומסה (ב״מ כ:) שוטה בכול (בחולין כה:). אכל ושתה בהעלם אחת אינו חייב אלא חטאת אחת. דאי שמא הוא, דאכילה ושתיה מתיר מתיר קרא ופקא (יומא פא.). ואפילו. לא הבלים אכילה, מכאן ועד שלש שנים. מנין שהוא חייב (מעילה יח:) אחד טמא. מת קטון בו ולא אפשר לאכל שלא יאכל (שבועות י״ט.). והלך בראשון. ולאינו יודע אם בטמא אם בטהור, ולא נכנס. לאקדש, בשני ונכנס. וחזר והלך בשני ודע שהלך בשניהם והרי הוא טמא ולא, ונכנס לאקדש בהעלם טמא אשמעתא ממנו, טומאה, חייב. קרבן עולה ויורד, שם לון בתחילה לדעה ולאת (שם). הלך בראשון. ודע שהוא ספק טמא, ונכנס. לאקדש בהעלם טומאה, שאמר הילוכו בשביל זו, והזה ושנה. הזה בשלוקי ושנה בשביעי, וטבל והלך בשני. ודע שהוא ספק טמא, ונכנס. לאקדש בהעלם טומאה, חייב. לו מתמת ביאה לאשה לו מתמת ביאה שניה, דמה נשקן לו ביאה לאשה לו ביאה שניה בטומאה היתה (שם).

שיטה מקובצת

[ז] ליהוי ליה כפרה: [ח] אלעזר בר׳ שמעון אות ר׳ נמחק: [ט] ידיעות ספק מחלקות לחטאות ה״מ למיפרך מאי כשם כשדריך לקמן לרשב״ל: [י] ידיעות ספק אין: [יא] כללו של דבר כל שחלוקין לחטאות חלוקין לאשמות אכל כזית חלב לפני יוה״כ [וכזית חלב אחר יוה״כ] דהשתא איכא שתי אשמות יוה״כ דהוי בתחום אשם וכפר על כזית ראשון אי הוי ספק חלב ואחר יוה״כ יביא אשם תלוי על הזית השני ה״נ דמייתי שתי חטאות על שניהם כשידע לו שאכל חלב הא בהעלם אחד אכלינן ואפילו ידיעת ספק אין ולדבריו אין הכלל כל שחלוקין לחטאות חלוקין לאשמות קיים שהרי יש כאן שני אשמות ואין כאן אלא חטאת אחת כך פי׳ התוס׳ אבל מדקאמר ולדידך דאמרת ידיעת ספק מחלקת לחטאות משמע שאין פריך כך אלא ה״פ ולדידך דאמרת [דידיעות] ספק מחלקות לחטאות כמו שמחלקות באשמות ואע״פ שאינו ראוי שידיעת ספק תחלק בחטאות (תחלק) כיון שאינו מביא (אלו) [אלא] בידיעה ודאית אלא שאתה [רוצה] לומר אותו מכלל זה כל שחלוקין לחטאות חלוקין לאשמות א״כ כל דבר שמחלק באשמות מחלק בחטאות ויוה״כ כיון שמחלקת באשמות יש לחלק נמי בחטאות וזה א״ל אפשר כיון דליכא ידיעה כלל וא״כ אין הכלל אמת לענין יוה״כ הילכך ספק ידיעה נמי לא תלמוד ממנו וכן יש לפרשו כל שחלוקין בחטאות דהיינו ידיעה ודאית חלוקין באשמות בידיעת ספק וכן אתה צריך לפרש גבי כזית חלב [שחרית] וכזית [חלב במנחה] וגבי אכל [ושתה] בהעלם אחת [אכל היום ואכל למחר] (וגבי) [אמאי] הא [כיפר עליה יוה״כ] ואי [ס״ד ידיעות ספק] מחלקות בחטאת כמו שמחלקת [באשם תלוי] וא״כ יוה״כ כחטאת [אם הספיק] א) בשתי חצאי [היום] לעשות ונודע לו לא יצטרפו [אף] אשם מעילות: הרא״ש ז״ל כל שחלוקין כו׳ ואי אין ידיעות ספק מחלקות לחטאות כיון דס״ל לרבי דמחייב אשם תלוי על כל אחת ואחת מדיעת ספק א״כ לא הוי הכלל ברור בשלמא לר׳ יוסי ברבי יהודה דסבר דאפילו לאשם תלוי אין ידיעות ספק מחלקות ניחא כללו של דבר כדתנן במתניתין כשם שאם כל כזית חלב ונותר ופיגול כו׳ דהיינו ספק חלב דאם ספק חלב ספק נותר ומיירי דלא היתה ידיעה כלל: [ח] מכפר אע״ג דלא תיבת על נמחק: [ז] רבא תרדא הדדי: [ט] אמר ליה תרדא תיבות רבה בב״ח ל״ש: [י] מתיב. גליון הוי כמו אתקפתא דלעיל אלא דלעיל פריך מסברא ומצי לדחויי דאה״נ כדתרץ לעיל אבל הכא פריך ממשנה דתני בהדיא אין מביא אלא אחת. מהרי״ל ז״ל: [יא] ליה יום הכפורים דיוה״כ: [יב] מביא חטאת על: [יג] ודאי חלב הוי מביא תיבות ודאי ליהוי נמחק: [יג] הכפורים פטורים והוה ותיבת א׳ נמחק: [יד] ליה קודם יוה״כ שספק חלב אכל אבל ידיעת ספק אימא דלעולם אינה מחלקת: [טו] [כלומר איכא] תיבת אי נמחק: [טו] א׳ והיינו צירף את המעילה לזמן מרובה דתנן לעיל [דף טו ע״ב] דחייב: [יז] למקדש ובכניסתו [נעלמו] ממנו מקדש וידע טומאה [דהוי ליה] [בתחילה] ובסוף והעלם בנתים: [יח] והודה. גליון דאם אכל בהעלם א׳ ספק שלשתן חייב שלשה אשמות. מהר״ש ז״ל: [יט] קמירי דהא סבר דאף באשמות אין ידיעות מחלקות גי׳ מהר״י ז״ל: [כ] הא. גליון וזה לשון הרא״ש ז״ל אילו אכל כזית חלב הוי מצי למימר אכילה סתם ולאו דוקא א״נ משום כזית נקט [חלב] דאכילת היתר בעינן ככותבה. ע״כ:

---

[1] נראה דל״ל דמה חטאת סה הספיק בשתי חצאי אימו שהוא לו בנמחק שאכל ספק חלב לא מצטרפי ה״נ אשם מעילות הוא כן וא״כ היכי תנן לליקם את המעילה לזמן מרובה דתנן לעיל [דף טו ע״ב] דחייב: [2] מאי איכא בין טעמיה דרבה לטעמיה דר׳ זירא. תרוויהו בעו תחיכה אחת מב׳ תחיכות. איכא בינייהו כזית ומחצה. כגון ב׳ תחיכות באחת יש בה כזית ובאחת יש בה חצי זית ואין ידוע אי זו של חלב ואכל אותה של זית: לרבה איכא מצות. דמכל מקום הא איכא בינייהו ב׳ תחיכות: לר׳ זירא אי איפשר לברר איסורו. דאותו חצי זית שנשתייר לא מינכר אי חלב הוא או שומן דדבר מרעט הוא הילכך פטור. לישנא אחרינא לרבה ליכא מצוות דמצוות משמע ב׳ תחיכות שלימות וליכא דפטור. לר׳ זירא חייב דחצי זית נמי איפשר לברר איסורו אם הוא שומן או חלב מי שהוא בקי ע״י הדחק לידע מה היה הזית שלם הילכך כב׳ תחיכות דמי דתניא: אתיביה ר׳ ירמיה לר׳ זירא דהא כו׳. וספק בן תשעה ונדה שנמצא על שלה לאחר זמן דכל הני א״ל איפשר לברר איסורן וחייבין אשם תלוי וקא פשט ליה אכולהו [1]הא מני ר׳ אלעזר היא. ולאו דברי הכל: מ״ט דרב קסבר ב׳ תחיכות. איקבע איסורא דוראי אחת מהן חלב הילכך חייב תחיכה אחת לא איקבע איסורא דספק שומן היא: מאי איכא בין איקבע איסור לאיפשר לברר איסורן. ובין רבא דבעי מצוות: לרבא ליכא מצוות בעידנא דאכל ישראל את השנייה דהא ראשונה ליתה דאכלה נכרי: וכן נמי לר׳ זירא פטור. דהא כי אכל ישראל את השנייה לא נישתייר שם ואי אפשר לברר איסורא

---

[1] עי׳ שיק לקמן יח ע״ב

מסורת הש״ס

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [12] [13] [14] [15] [16] [17] [18] [19] [20] [21] [22] [23] [24] [25] [26] [27] [28] [29] [30] [31] [32] [33] [34] [35] [36] [37] [38] [39] [40]

רבי שמעון פוטר בזו. דשני טומאת ניתנו לאכל חדא וחדא כניסה איכא למימר שביל זה הוא הטהור והילכך ליכא ידיעה ולאיתי בתחלה ובטומאת מקדש בעינן ידיעה בתחלה ובסוף בנתיס וח"ק דמחייב מפרש טעמיה לקמן: **ואפילו בקמייתא.** בתרתי קמייתא בתמיה והא איכא ידיעה ולאיתי (ג) בכניסה אחריתי: **שכח שהלך בראשון.** ואף על גב דטומאת ולאיתי היא מיהא ליכא אלא מקצת ידיעה דשכח את הראשון והא פליגי הני תרי תנאי אליבא דר' שמעון ת"ק אליבא דר' שמעון לא פטרו אלא בבתריתא דאיכא בקמייתא כיון דממה נפשך איכא (ד) טומאה ידיעה ולאיתי שהלך בשניהם אף על פי שכח שהלך בראשון אפילו הכי מקצת ידיעה כידיעה והוה ליה ידיעה בתחלה אבל בבתריתא ליכא ידיעה (ה) ולאיתי: **ור' שמעון בן יהודה סבר.** אף על גב (ו) דטומאת ידיעה ולאיתי היא כיון דליכא אלא מקצת ידיעה כמאן דליתיה דמיא: **ר' ישמעאל בו'.** בפרק שני דשבועות (יד:): **וקשיא דריש לקיש אדריש לקיש.** דתמאי לא אוקמה כרבי ולימא ידיעת ספק כודאי: **וגעלם והוא טמא.** משמע אף על גב דאיכא קצת העלמה בטומאה מחייב: **וגעלם בו'.** מדאפיק הני תרי וגעלם להך דרשא אלמא ליתא ליה ידיעה בתחלה דידיעת טומאה דבעי בתחלה ובסוף לא מפקא אלא מהכא תרי וגעלם כדאמרן בפ"ק דשבועות (דף ד.): **מתני' חלב ונותר לפניו.** וכסבור שניהן שומן דהיתרא: **אשתו נדה ואחותו עמו בבית.** בא על אחת כסבור זו אשתו וכסבור שטהורה היא ונמצא שאשתו היתה נדה ועוד ספק על איזו מהן בא: **ור' יהושע פוטר.** מפרש בגמרא (ד) אשר חטא בה עד שיודע לו במה חטא: **או שעשה.** מלאכה בשבת ואינו יודע איזו מלאכה עשה אם חרש אם זרע: **אף מאשם תלוי.** מפרש בגמ' (ע"ב): **נאנקו.** ר' אליעזר אומר לא בעינן שידע במה חטא (ו) [ור' יהושע אומר בעינן שידע במאי חטא]: **על דבר שהוא (ז) משם אחד.** כגון שתי אילנות של מין אחד לפניו ולא ידע אם מזה לקנו אם מזה: **שהוא חייב.** שהרי ידע במה חטא איזו מלאכה עשה שבלקיטת תאנים חטא: **על מה נאנקו על דבר שהוא משום שני שמות.** כגון ספק קנר ספק טמן אי נמי ספק תאנים ספק ענבים וכן בנתכוין לזו ועשה את זו דבה דכתיב בקרא בין אדיעיה בין אמטאתא) היא לר' יהושע עד שיתכוון לחטוא בה ולעת היעיה ידע במה חטא ולרבי אליעזר כיון דנתכוון לדבר שיש בו חטא ולעת היעיה ידע בו חטא אבל לרבי יהושע דדרים אשר חטא בה אם מחשבת אסרה תורה (ח):

אדמוקמת ברבי ישמעאל לוקמה ברבי. וא"ל על כרחך דלאו כרבי ממש דאם כן בלא קשיא דריש לקיש אדר"ל מני לאמפרך לוקמה כרבי ומטעם ידיעת בית רבו ומש"ה חייב דהוה ליה ידיעת בית רבו ורבי סבר שמה ידיעה אלא הכי פריך אדמוקמת ליה כרבי ישמעאל ומוקמת ליה בלא ידיעה כלל לוקמה כרבי ובידיעת מקצת כמו ידיעת ספק דסבר רבי שמה ידיעה: **הא מתניתין היא דתנן בו'.** והקשה הרב ר' שמואל מווילרדו"ן והיכי מוכח מהאי מתניתין דמייתי דרבי ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה לעולם אימא לך דבעי (ט) אי משום דמפיק ועגלם ועגלם לדרשא אחריתי הא חזינן רבי דסבר ידיעת בית רבו שמה ידיעה ובעי ידיעת בית רבו אע"ג דמפיק ועגלם ועגלם להעלם טומאה ולהעלם מקדש כמו הכא ומכל מקום בעי ידיעת בית רבו ממשמעות ועגלם מכלל שידע כבר ויש לומר בשלמא רבי אשכחתא בעגלמא דבעי ידיעת בית רבו א"כ גבי מקדש וטומאה נמי בעי לה אבל רבי ישמעאל לא אשכחתא בשום דוכתא דבעי ידיעת בית רבו (י) ועוד יש לומר א"כ הוה ליה למימר בהליה ועגלם מכלל שידע כבר:

רבי שמעון פוטר בזו ר"ש בן יהודה פוטר בכולן משום רבי שמעון ואפילו בקמייתא אמר רבא הכא במאי עסקינן (א) כגון שהלך בראשון ובשעת הילוכו בשני שכח שהלך בראשון ובהא פליגי ת"ק סבר מקצת ידיעה כידיעה דמיא ור"ש סבר מקצת ידיעה לאו כידיעה דמיא אמר מר הלך בראשון ונכנס והיזה (ב) וטבל והלך בשני ונכנס חייב (ג) אמאי חייב הא לא הוי ליה ידיעה אמר ריש לקיש הא מני רבי ישמעאל היא דלא בעי ידיעה בתחלה רבי יוחנן אמר אפילו תימא רבנן כאן עשו ספק ידיעה כידיעה (ד) סלקא דעתך כאן עשו והוא הדין לכל התורה כולה קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן קשיא דריש לקיש אדריש לקיש בשלמא דר' יוחנן אדר"י לא קשיא כאן עשו אבל בכל התורה כולה לא מאי טעמא הכא גבי טומאה כתיב [1] ונעלם ממנו והוא טמא ידיעה דאית בה נמי ספק חייב קרא אבל בכל התורה כולה כתיב [2] או הודע אליו חטאתו אי אית ליה ידיעה הוא דמחייב אלא לר"ל קשיא אדמוקים לה כר' ישמעאל לוקמה כרבי הא קמ"ל דר' ישמעאל נמי לא בעי ידיעה בתחלה הא מתניתין היא (ה) דתנן רבי ישמעאל אומר ונעלם [ונעלם] (ממנו) שתי פעמים [2] לחייב על העלם טומאה ועל העלם מקדש איצטריך סלקא דעתך אמינא מקרא לית ליה מגמרא אית ליה קמ"ל: **מתני' חלב ונותר לפניו אכל אחד מהן ואינו יודע איזה מהן אכל אשתו נדה ואחותו עמו בבית שגג באחת מהן ואינו יודע באיזה מהן שגג שבת ויום הכיפורים ועשה מלאכה בין השמשות ואינו יודע באיזה מהן עשה רבי אליעזר מחייב חטאת [3] ורבי יהושע פוטר א"ר יוסי לא נחלקו על העושה מלאכה בין השמשות שהוא פטור שאני אומר מקצת (ו) [ז] עשה היום ומקצת עשה למחר על מה נחלקו על העושה מלאכה בתוך היום ואינו יודע אם בשבת עשה אם ביום"כ עשה או על העושה ואינו יודע מעין איזו מלאכה עשה שרבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר א"ר יהודה פוטרו היה רבי יהושע [4] אף מאשם תלוי [3] ר' שמעון ור' שמעון שזורי אומרים לא נחלקו על דבר שהוא [5] משם אחד שהוא חייב [6] על מה נחלקו על דבר שהוא משום ב' שמות שרבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר א"ר יהודה אפילו נתכוון ללקוט תאנים וליקט ענבים ענבים וליקט תאנים שחורות וליקט לבנות לבנות וליקט שחורות ר"א מחייב חטאת ור' יהושע פוטר (ט) [ז] [אמר ר"ש] תמיהני אם פטר בה ר' יהושע א"כ למה נאמר [2] אשר חטא בה [3] פרט למתעסק: **גמ'** תניא א"ר אליעזר [7] מה נפשך אי חלב אכל חייב אי נותר אכל חייב אי אשתו נדה בעל חייב אי אחותו בעל חייב אי בשבת עשה מלאכה חייב אי ביה"כ עשה מלאכה חייב אמר לו רבי יהושע הרי הוא אומר אשר חטא בה עד שיודע לו במה חטא ורבי אליעזר האי בה מאי עביד ליה מיבעי ליה [8] פרט למתעסק

מתעסק

אדמוקמת ברבי ישמעאל לוקמה ברבי. וא"ל על כרחך דלאו כרבי ממש דאם כן בלא קשיא דריש לקיש אדר"ל מני לאמפרך לוקמה כרבי ומטעם ידיעת בית רבו ומש"ה חייב דהוה ליה ידיעת בית רבו ורבי סבר שמה ידיעה אלא הכי פריך אדמוקמת ליה כרבי ישמעאל ומוקמת ליה בלא ידיעה כלל לוקמה כרבי ובידיעת מקצת כמו ידיעת ספק דסבר רבי שמה ידיעה: **הא מתניתין היא דתנן בו'.** והקשה הרב ר' שמואל מווילרדו"ן והיכי מוכח מהאי מתניתין דמייתי דרבי ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה לעולם אימא לך דבעי (ט) אי משום דמפיק ועגלם ועגלם לדרשא אחריתי הא חזינן רבי דסבר ידיעת בית רבו שמה ידיעה ובעי ידיעת בית רבו אע"ג דמפיק ועגלם ועגלם להעלם טומאה ולהעלם מקדש כמו הכא ומכל מקום בעי ידיעת בית רבו ממשמעות ועגלם מכלל שידע כבר ויש לומר בשלמא רבי אשכחתא בעגלמא דבעי ידיעת בית רבו א"כ גבי מקדש וטומאה נמי בעי לה אבל רבי ישמעאל לא אשכחתא בשום דוכתא דבעי ידיעת בית רבו (י) ועוד יש לומר א"כ הוה ליה למימר בהליה ועגלם מכלל שידע כבר:

ט) שבועות יד:, ג) [במשנה שבמסכתות אימא ר"ש שזורי וי"ש אומרים וכו' וכן אימא לקמן כ.], ג) [סוריות ה.], ד) שבועות יח: סוריות ה., ה) סוריות ה., ו) ס"ל, ז) אמטאתא, ח) [ועי' תוס' סנהדרין סב: ד"ה לתגמיה],

תורה אור השלם

1. אוֹ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכֹל דָּבָר טָמֵא אוֹ בְּנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה אוֹ בְּנִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בְּנִבְלַת שֶׁרֶץ טָמֵא וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא וְאָשֵׁם: ויקרא ה ב
2. אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא בָּהּ וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנוֹ שְׂעִיר עִזִּים זָכָר תָּמִים:
ויקרא ד כג

הגהות הב"ח

(א) במשנה שתי אומר מקצת מלאכה עשה וכו' ואינו ידוע אם בשבת: (ב) שם וי' יהוסע פוטר אא"ר יהודה תמיהני אם פטר: (ג) רש"י ד"ה ואפי' וכו' ולאיתי הס"ד ואח"כ מ"א הילוכו בשני כו' בכניסה תמיהני שכח: (ד) ד"ה ורבי יהוסע וכו' בגמרא מדכתיב אמר:

מוסף רש"י

רבי שמעון פוטר בזו. דלקן כאן בחתת מכולן ידיעה ולאיתי בתחלה, אף ידיעה בתחלה שבו שביל שני פקיקה הוא, שהכי טהר לו מטומאה לאמוטא אם הראשון הוא הטמא (שבועות יח:). **פוטר בכולן.** אף בראשונה ולקמן מפרש לה (שם). **ואפילו בקמייתא.** בתמיה, ממה נפשך טמא הוא, קודם שנכנס היה טמא ולאיתי וידיעת ודאי הוה ליה בתחלה (שם יט:). **שכח שהלך בראשון.** ולאין כאן אלא מקצת ידיעה (שם). ת"ק **סבר** מקצת ידיעה כידיעה דמיא. ת"ק אליבא דר"ש פטוטר בכולן, סבר כיון בטומאת ולאיתי הוא, אע"ג דאיתיה לא יעלם לה לכולהו דתיהוי ליה ידיעת ודאי אלא ידיעת ספק, עדיפא היא מהבך ידיעת ספק דהוה ושנה, דהתם ידע ליה לכולה מילתא ואפילו הכי ספק הוא, אבל הכא אי הוה ידע לה לכולה מילתא הוה ליה ידיעה ולאיתי, הילכך נאו ידיעת ספק היא אלא מקצת ידיעה ולאיתי ומקצת ידיעה בכל ידיעה, ור"ש בן יהודה אליבא דר"ש סבר לא בעינן ידיעת מקצת ידיעה ולאיתי בכל ידיעה (שם). **ואמאי חייב.** אמ"ק פריך (שם). **אדמוקים לה כר' ישמעאל.** מאי דוחקיה לעמוד אלא בעי הא מגא ידיעה בתחלה, אלמא לעולם בעי ובכיולא ליה כרבי דאמר בספק ידיעה כלל ידיעה (שם). **הא קמ"ל.** ריש נקיש (שם). מגמרא. אלכה למשה מסיני (שם).

שיטה מקובצת

א) והיזה ושנה וטבל: ב) חייב ואמאי חייב: ג) כידיעה קא סלקא דעתך אות כ' נמחק: ד) מקצת מלאכה עשה: ה) שהוא משום שם אחד: ו) על מה נחלקו (אלא בדבר) [על דבר] כו'. פ"ה כגון ספק (אפה) [קצר] ספק טחן וכן ספק תאנים ספק ענבים וכן נתכוין לזו ועשה זו דאהא מייתי לה אבל אין זקוק לומר דמיירי כלל בספק (אפה) [קצר] ובספק טחן דמהא לא איירי כלל דודאי זקוקים אנו לפרש מה שפי' דבה דכתיב בקרא בין אחטאת בין אדיעיה דלר' יהושע עד שמתכוין לחטא בה ולעת הידיעה ידע במה חטא דבתרוייהו פטר ר"ש כדתנן במתני' במלתיתה דת"ק דבעי דידע במה חטא ובמתה דר"ש עד דמתכוין לחטא בה. תוס': ז) פוטר ותמהני גליון כן גרס רש"י והרגמ"ה והרמב"ם לא גרס כן בפירוש המשנה תיבות אמר ר"ש ל"ש: ח) איכא ידיעת טומאה ועל תיבות ידיעה נרשם עליו קו להורות כי ס"ד הוא יתר: ט) ידיעת טומאה ודאית: י) אע"ג דידיעת טומאה ודאית: יא) שהוא משום שם אחד: יב) דבעי ידיעת בית רבו א': יג) רבו מרבי ועוד:

יט א מיי' פי"א מהל' שגגות הל' ו:
ב מיי' שם סה"ג ה"ז ח:
ג מיי' פ"ב מהל' שגגות הל' ו:
ד ופ"ח הל' ה:
כא ד מיי' פ"א שם הל' ה:

רבינו גרשום

מה אכל: ולרב נחמן חייב דהא איקבע איסורא. דהא היו ב' חתיכות מעיקרא ואחת מהן היתה של איסור: איתיביה רבא לרב נחמן. והא כתי וספק בן ט' וספק נה לא הוי כל אחת ב' חתיכות ולא מצית למימר איקבע איסורא וחייביין באשם תלוי: השוחט אשם תלוי בחוץ. אשם תלוי ספק הוא אם הוא קודש או חולין שאם אכל חלב הוי אשם קודש ואם שומן אכל הוי חולין. ר' מאיר מחייב להביא אשם תלוי דספק קודש שחט בחוץ אלמא דר' מאיר לא בעי קבועותא דמחייב אפי' בחתיכה אחת: וחכמים פוטרים. דבעו קבועותא: ואמאי א"ל דהא ר' מאיר היא לימא ליה נמי ר' אלעזר היא. אין הכי נמי מצי אמר אלא הא קמ"ל דר' מאיר קאי בשיטתו ר' אלעזר. דלא בעי קבועותא לאיסורא: באנו למחלוקת ר' אלעזר וחכמים דפליגי במתניתין דפריקין בתרא לר' אלעזר דאמר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום מביא קרבן אשם תלוי נמי על זו. ולחכמים דאמרי אין מביאין אשם תלוי אלא על דבר שודונו [ג]כרת ושגגתו חטאת הא כיון דאין זדונה כרת דספק שומן היא אין מביאין עליה אשם תלוי לר' אליעזר מאי אייא כי אכלה דמביא אפילו כי לא אכלה נמי מצי מביא דהא תנן ר' אליעזר כו': אמר רב אשי. האי דקתני ואכלה ר' אליעזר דבבא בן בוטא היא: דתנן אלא אמר לו המחן. שלא תביא אשם תלוי: עד שתכנס לבית ספק. עד שתעשה דבר שיש בו ספק חייב חטאת היינו כגון אכל חתיכה ספק חלב ספק שומן אם כיוצא בה והרי אמרו לו היינו ר' אליעזר הילכך קאמר ואכלה דהיינו בית ספק חייב חטאת והאי דבבא בן בוטא בפירקא בתרא הוא. אמרו עליו על בבא בן בוטא שהיה מתנדב אשם תלוי בכל יום חוץ מאחר יה"כ יום אחד דיה"כ מכפר במקום אשם תלוי ואותו יום שאחר יה"כ יודע הוא בעצמו שאתמול חטא והיום עדין לא חטא. אמר המנון הזה אילו היו מניחין לי הייתי מביא אפי' ביום שאחר יה"כ אלא אמר לו המחן המון כו': כדאמרן: בא ישראל ואכל את הראשון. חייב דבשעה שאכל היו ב' חתיכות: ור' מחייב. דקסבר איקבע איסורא: אכל את הראשונה בשוגג ואת השניה במזיד חייב. אשם תלוי על הראשונה שבשעת שגגה ב' חתיכות היו: את הראשונה במזיד ואת השניה בשוגג פטור. דבשעת שגגה לא היה אלא חתיכה אחת: ור' מאיר מחייב. מ"מ דמעיקרא היו ב' חתיכות ואיקבע איסורא: והשני לא מן הדין. חייב דהא בשעת אכילתן לא היו ב' חתיכות: אלא שאם אתה אומר פטור השני קבעתה הראשון בחטאת. (שהיו א') [שהוא דאין כיון דהשני פטור ש"מ הוא אכל חתיכת השומן וחברו אכל חתיכה של חלב וחייב חטאת ואינו כן

לחטאות. אע"ג דידיעות ראשונות דידיעת ספק דוה כיון דאחרונה ידיעה ודאי הויא הנהו ראשונה דספק מחלקות נמי לחטאות ולהכי קאמר כשם שמבביא חטאת על כל אחת ואחת כך אם היתה לו ידיעה ודאי בעלמא בין כל אחת ואחת כך אם היתה לו ידיעת ספק מש"ה מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת אבל לא הסברא דידיעת ספק מחלקת לחטאות. אלא סבירא לך דידיעת ספק אינה מחלקת לחטאות ותשבח אחת מביא אע"ג דידיעה אחרונה דראיה אע"ג אמאי מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת והתניא כללו כו': אלא מעתה אכל כזית חלב לפני יה"כ כזית אחר לאחר יה"כ בהעלם אחד: ויומה"כ במקום אשם תלוי. כדתנן בפירקין בתרא חייבי אשמות תלויין אחר יה"כ פטורין וכיון דבמקום אשם תלוי קאי האי יה"כ הוי כידיעת ספק דקי נמי דאמרת דידיעת ספק מחלקת הכי נמי דאמרת דידיעת ספק מחלקת לחטאות. אלא סבירא לך דידיעת ספק אינה מחלקת לחטאות ותשבח אחת מביא אע"ג דלמא מתיידע ליה דבעלים דאכל דלמא אם אכל וחזר ואכל ספק חלב אכל אחד ואחת. בפרקין קמא דשבועות שאר חייבי מיתות וכריתות הודע ולא הודע עשה ולא תעשה דיה"כ מכפר אע"ג דלא מתיידע ליה דבעלים דאכל דלמא אם אכל אחד ואחת וכשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת דכאן שנה ר' יודעיות ספק מחלקות מכפר דאפילו מקצת יום כלומר דליהוי ידיעת ספק דילמא לא מכפר עד דאיכא כולי יומא בלא חטא: א"ל רבא תראה. הרי שבאת כר' דאפי' מקצת יום מכפר ולדברך לחייבי ב' חטאות וכן נמי בין אכילה לשתיה אי איפשר דלא הוה שהות פורתא וכיפר עליה והויא פורתא דיומ"כ במקום אשם תלוי קאי וקתני אין חייב כו': אמרי כי אמר ר' זירא. ידיעת ספק מחלקת לחטאות לר' כדקאמר כאן שנה ר' והא דקתני אינו חייב אלא חטאת אחת רבנן דהוא דלית להו ידיעת ספק מחלקת לחטאות: והא מדסיפא ר' היא דקתני שתה ציר או מורייס פטור. דאינו עשוי לשתיה אלא לטיבול ואינו משיב את הנפש לא הנפש דא שהה חומץ חייב דמשיב את הנפש אלמא רישא נמי ר': אמרי לא סיפא ר' ורישא רבנן. ולא קשיא: אכל היום. מהקדש אכל למחר מהקדש אם נהנה מהקדש היום ונהנה למחר או אכל היום ונהנה למחר אי למפדע ואפי' מיכן ועד ג' שנים אלא השלים לשוה פרוטה עד ג' שנים: מנין שמצטרפין זה עם זה. לפרוטה ולמעילה ת"ל המקדיל מעל ריבה: ואמאי. מצטרפין לחייבו קרבן מעילה הא הוה יוה"כ בנתיים וכיפר עליה יוה"כ במקום אשם תלוי וליהוי כספק ידיעה ונימא דספק ידיעה מחלקת ולא מצטרף איסורא ולא לחייבי קרבן מעילה: אמרי משום הכי מצטרף דלא מכפר עליה יוה"כ דכי מכפר על איסורא על ממונא לא מכפר. ואכל היום ואכל למחר ממונא הוי דמחייב קרן וחומש ראשם ואממונא לא מכפר: ואב"א כי מכפר יוה"כ אכולה שיעורא כגון אכל כזית חלב לפני יוה"כ והכא פחות מחצי פרוטה ופחות מחצי זית אכל לפני יוה"כ הלכך לא מכפר: וכן אמאר ריש לקיש. כר' זירא ר' יוחנן כרבא: בשלמא לר' יוחנן. דמוקים לה דהוה ליה ידיעות ודאי כין כל אחת ואחת: דיינו דקא תלי. ליה ר' בבריתא לאשם בחטאות דכשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת כשיש ידיעה ודאי בינתיים כך מביא אשם תלוי על כל אחת כשיש ספק ידיעה בינתיים: אלא לריש לקיש. דאמר דשנה ר' יודעיות ספק מחלקת לחטאות כדאמרן כשהי' ידיעת ספק בינתיים וידיעה ודאי בסוף חטאת באשם איבעי ליה למיתלא דבספק ידיעות פשיטא לן דמביא אשם תלוי על כל אחת ואחת והכי איבעי ליה למימר כשם שמביא אשם תלוי על כל ספק ידיעה כך מביא חטאת על כל ספק ידיעה כין דידיעת ודאי היה בסוף הואיל וסבירא ליה דידיעת ספק מחלקת לחטאות קשיא: הלך בראשון ולא נכנס למקדש והלך בשני ואח"כ נכנס למקדש חייב כרבן על כל הטומאה דמנה נפשך טמא הוא בשתיהם הלך: וכן הלך בראשון ונכנס. למקדש והלך בשני ונכנס חייב נמי ממה נפשך וכטומאת מקדש דקדשיו בעינן ידיעה בתחילה ובסוף והעלם בינתיים דכתיב בהו ונעלם ונעלם ונהנה ידע: הלך בראשון ונכנס למקדש ואח"כ הוחה. ביום ג' ושנה שבביני וטבל ואח"כ הלך בשני ונכנס חייב שהרי נכנס ב' פעמים וממה נפשך אי בפעם ראשון או בפעם שני טמא היה: ג) ור' שמעון פוטר. שאין שם ידיעה ודאי שאינו ידוע באיזו כניסה היה טמא: ר' שמעון בן יהודה פוטר בכולן משום ר' שמעון ואפי' בקמייתא. בחדא כניסה אמאי ממה נפשך ידיעה ודאי של טומאה היא כשנכנס: אמר רבה הכא במאי עסקינן כגון שהלך בראשון ובשעה שהלך בשני שכח שהלך בראשון. ואחר כך נכנס למקדש דהכא מקצת ידיעה היא ולא כולה שכיון שהלך בראשון לא ידע שהוא טמא ודאי הילך שוב בשני ושכח שהלך בראשון ולא ידע שהוא טמא ודאי: דת"ק סבר מקצת ידיעה ככולה ידיעה דמיא והחייב ור' שמעון פוטר אע"ג דמקצת ידיעה ככולה ידיעה דמיא אמר מר הלך כו'. ואמאי חייב הא לא הויא

ט) דבכי רבינו אלו אינו מוכן לכלאוה פשוט לטעמא לרבנן משום דבעינן מלות אלו דבעינן דיבור איקבע איסורא אבל הטעם שכתב רבינו משום לגא הוי זמנו כדת תמיה לא"ל כי הסכוונה הוא דבעינן שיאכל דבר שעל ודאו אוכל כדת שעל הדבר: ג) עד כאן שיך לדף י"ח ע"ב. ג) עד כאן שיך לדף י"ח ע"ב

יט: ספק אכל חלב פרק רביעי כריתות

לשון התוספות דאיתמר נתכוין להגביה התלוש וחתך המחובר. לפי מה שפירשנו לריך לומר ועלה בידו מחובר אותו עצמו [יח] שנתכוון לו דאי חתך מחובר אחר אמאי נקט נתכוון לתלוש אפי' נתכוון למחובר פטור כמו הכיא דשמי גרות ונתכוון לכבות את זו וכיבה את זו וכיבה שלמה יכאי לא פירש כן [יט]: **דהא** לא איכוון לחתיכה דאיסורא. ואם תאמר שוגג גמי דכל התורה כולה לא מתכוון לאיסור ויש לומר בכל התורה כולה כשאמר מותר הוא בשוגג בדבר שהוא ידוע לנו שהוא איסור אבל הכא מתכוון לדבר שהוא היתר לגולי עלמא אם היה כפי מה שהוא סבור ולכך פטור משום דהוי מתעסק: **אבל** בחד מינא **אפילו** רבי יהושע מחייב [ג]. לכן פריך לשמואל ולא פריך לאביי ורבא דלעיל משום דלשמואל איירי בהכי במתכוון לאיסור [יא] ומיפטר מטעם מלאכת מחשבת אבל לאביי ורבא לא פריך משום דאיסורו לא מיירו בהכי אלא מיירו שנתכוון להיתר דפטור מטעם בה פרט למתעסק דהכי סוגיא דלעיל: **הכא** במאי עסקינן שאבד מלקט מלבו בגון שנתכוון כו'.

ובהא פליגי ר' אליעזר ורבי יהושע דמפרש הש"ס וניחא עתה דלא פריך הא בחד מינא חייב דהכוותיה בחד מינא קמיירי בגון שנתכוון לנקט תאנים הללו וזכר וכסבור תאנים אחריים בעינא שהם מלד אחר והלכה ידו על התאנים הראשונים ומשום הכי חייב כיון דמעיקרא לתאנים הללו נתכוון דהא דפטור מטעם מלאכת מחשבת בנתכוון לחתוך ממוכר זה וחתך ממוכר אחר מיירי שלא אבד מלקט מלבו שלא נתכוון מטעום [אלא] לאותו ממוכר הראשון:

היינו מתעסק דמאי אי דחלבים ועריות חייב [ג] ג) [דאמר רב נחמן אמר שמואל א המתעסק בחלבים ועריות חייב] שכן נהנה [ב] ג) ואי מתעסק בשבת פטור [ב] מאי טעמא [ד] מלאכת מחשבת אסרה תורה לרבא משכחת לה כגון שנתכוון לחתוך את התלוש וחתך את המחובר לאביי משכחת לה כגון דנתכוון להגביה את התלוש וחתך את המחובר דאיתמר [ה] נתכוון להגביה את התלוש [ו] וחתך את המחובר פטור מאי טעמא דהא לא איכוון לשום חתיכה לחתוך את התלוש וחתך את המחובר אביי אמר חייב דהא איכוון לשום חתיכה רבא אמר [ז] פטור [ח] דהא לא איכוון לחתיכה דאיסורא: [ט] רבי יוסי אומר לא נחלקו כו': תניא אמר להן רבי יוסי דקדקתם אחרי מאי אמרי ליה דאמר להו דקדקתם אחרי הכי א"ל [י] הגביה בין השמשות מהו אמר להו דקדקתם אחרי ונימא להו מקצת הגבהה היתה מהיום ומקצתה למחר הכי נמי קאמר להו דקדקתם אחרי ולא העליתם בידכם כלום ולרבי יוסי גמר מלאכה לרבי אליעזר [יא] פטור הא שמעינא ליה דמחייב [יב] דתנן [יג] רבי אליעזר אומר האורג שלשה חוטין בתחלה ואחד על האריג חייב אמר רב יוסף רבי יוסי אליבא דר"א הכי מתני רבי אליעזר אומר האורג שלשה חוטין בתחלה ושנים על האריג חייב: א"ר יהודה פוטרו היה רבי יהושע אף מאשם תלוי: תניא א"ר יהודה פוטרו היה רבי יהושע אף מאשם תלוי שנאמר [יד] כי תחטא ולא ידע פרט לזה שידע שחטא אמר לו ר"ש זהו שמביא אשם תלוי שנאמר ועשה ולא ידע וזה לא ידע במה עשה אבל הכא אכל חלב ספק לא אכל צא ושאל עליו אם מביא אשם תלוי אם לאו מאי הוי עלה ת"ש חטא ולא ידע במה חטא או הספק חטא ספק לא חטא מביא אשם תלוי מאן שמעינא ליה דאמר חטא ואין ידוע במאי חטא מביא אשם תלוי ר"ש וקא תני ספק חטא ספק לא חטא מביא אשם תלוי שמע מינה ס"ל לרבי שמעון ספק חטא ספק לא חטא מביא אשם תלוי: ר' שמעון שזורי ור"ש [טו] אומר לא נחלקו כו' [יז] אם כן מה ת"ל [2] אשר חטא בה פרט למתעסק: אמר רב נחמן אמר שמואל מתעסק בחלבים ועריות חייב שכן נהנה מתעסק בשבת פטור מלאכת מחשבת אסרה תורה [יח] א"ל רבא לרב נחמן והא תינוקות דכי מתעסק דמי [יט] ותנן מי שהיו לו שני תינוקות אחד למול בשבת ואחד למול אחר השבת ושכח ומל את של אחר השבת בשבת רבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע [כ] פוטר עד כאן לא פטר רבי יהושע אלא משום דקסבר טעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה פטור אבל מתעסק בדבר דלאו מצוה אפילו רבי יהושע מחייב אמר לו הנח לתינוקות [יא] הואיל ומקלקל בחבורה חייב [יב] מתעסק בחבורה חייב איתיביה רב יהודה לשמואל [יג] ר' יהודה אומר אפי' מתכוין ללקט תאנים וליקט ענבים וליקט תאנים שחורות וליקט לבנות לבנות וליקט שחורות ר"א מחייב חטאת ורבי יהושע [כא] פוטר והא הכא [יד] מתעסק הוא ורבי יהושע נמי לא קא פטר אלא מן מינא למינא אבל בחד מינא אפילו רבי יהושע מחייב אמר ליה [טו] שיננא שבוק מתני' ותא [יז] בתראי הכא במאי עסקינן בגון שאבד מלקט מלבו [יח] נתכוון ללקט ענבים ושכח וסבור תאנים בעינא והלכה ידו על הענבים דרבי אליעזר סבר הרי נעשתה [יט] כוונתו ורבי יהושע סבר הרי לא נעשתה כוונתו ומחשבתו מתיב ומאי טעמא פטר רבי יהושע כגון שאבד מלקט מלבו מחשבה ראשונה של לקיטה אבדה ושכחה כגון שנתכוון ללקוט ענבים ושכח וכסבור תאנים בעינא ולקיטן בלא מתכוון הרי נעשית בקשתו שלענבים היה לריך [ד] [כא] [אבל לא נעשית מחשבתו] שבשעת לקיטה חשב על התאנים ובעכיו נמצא שלא נעשית מחשבתו ואין תרוייהו בעינן בקשתו ומחשבתו [יח]:

[יח] נתכוון לו דאי חתך מחובר אחר אמאי נקט נתכוון לתלוש אפי' נתכוון למחובר פטור כמו הכיא דשמי גרות ונתכוון לכבות את זו וכיבה את זו ולא דמי לשוגג דשוגג היינו שנתכוון לחתיכה זו עצמה אבל אם לא נתכוון לזו על לאמתו נלה וסבור [יט] טהורה היא לאמתו ולאמתו לפניו ושמטה לאמתו ולא ידע ובאה אחותו במקומה ולא דמי לשוגג דשוגג כגון שנתכוון לזו עצמה וסבור שהיא לאמתו: **אלא מתעסק** (כ) **בשבת.** להכי אמת קרא למיפטריה. מתעסק בשבת מפרש לקמיה: **מלאכה מחשבת.** מחשב ונתכוון למלאכה זו עצמה: **מלאכה לה.** מתעסק בשבת כגון שנתכוון לזו עצמה וכו' ולא נלה וסבור [כא] ד"ה אבל בחד וכו' בחד מינא ומשני דבאן אפילו רבי יהושע ומשני דבאן אפילו רבי יהושע כל"ל והכי"ל: (ד) ד"ה ואם בחד מינא וכו' שלענבים היה לריך בזה פרט שבשבת לקיטה:

מוסף רש"י

המתעסק בחלבים ועריות. כשעבר בידו חלבים ועריות היה מתעסק ולא נתכוון לכך, כל מתעסק קרי ליה שלא מתכוון בדבר זה כלל (סנהדרין סב:). מלאכת מחשבת אסרה תורה. שחשב לעשות זאת (שם) שנתכוון לעשות מלאכה וכסבור שהיום חול (ב"מ כו:) שנתעסקה בשבת שבת למלאכת המשכן בחיוקל, ומלאכת מחשבת שהשובת אותה מתכוין למלאכה בעוזה אלא שבת בשבת, או בטור שמלאכה זו מותרת (בחולין מז. וכעי"ז חגיגה י:). נתכוון להגביה את התלוש. כגון דנפל בכיון בעבוגא סיכן ומתכוין להגביהו, וחתך את המחובר פטור. דכתיב אשר חטא בה ולרשון פרט למתעסק בדבר אחר ועשה דבר זה, ושוגג היכי דמי כגון שנתכוין לכך אבל שגג דסבר שאין היום שבת או בטור שמלאכה זו מותרת, הה מתעסק בהגבהה היה ולא בחתיכה (שבת עב:). ר' אליעזר אומר. אתא לפרושי שיטור אורג שמנו בחלות מלאכות דתנן התם שני חוטין (שבת קה:). האורג שלשה חוטין בתחילה. אם זו תחילת אריגתו של בגד, ואחד על האריג. אם מוסיף הוא על האריג שיעור בחתם, דמלטרף עם הבאר (שם). ר' אליעזר מחייב חטאת. דטעה בדבר מלוה ולא עשה מלוה הוא ועבד ליה חבורה שלא לצורך (שבת קלד).

רבינו גרשום

ידיעה. ודאי: אמר ריש לקיש הא מני ר' שמעאל היא. דאמר בפ' קמא דשבועות דלא בעי ידיעה בתחלה והילכך אפי' אם לא הוה ידיעה כלל חייב: ור' יוחנן אמר אפילו תימא רבנן. דבעו ידיעה בתחילה ובסוף [מ"מ] הוי חייב דקסבר כאן לענין טומאה עשו ספק ידיעה כידיעה ודאי הילכך חייב: קס"ד כאן עשו וה"ה לכל התורה כולה א"כ קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן קשיא דריש לקיש אדריש לקיש. קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן דהכא אמר ר' יוחנן ספק ידיעה כידיעה ודאי והא הוא והתם בספק חלב [אמר] דספק ידיעה אינה כידיעה ודאי ואינו חייב חטאת כעל ידיעה ודאי אלא אשם כעל ידיעה ספק: וקשיא דריש לקיש אדריש לקיש דכיון דאמר ריש לקיש דר' סבר דידיעת ספק מחלקת לחטאות אמאי מוקים הא דשבילין דחייב כר' שמעאל לוקמה כרבי: בשלמא דר' יוחנן לא קשיא. כאן גבי קדש הוא דעשו ספק ידיעה בתחלה כודאי ידיעה דידיעה תחלה דקודש ומקדש לא אשכחן בהדיא אלא מכללא אתו דאמאר ונעלם מכלל שידע הכלכן דלא כתיבא ידיעה בהדיא משום הכי אפילו בידיעת ספק נמי סגיא וחייב אבל בכל התורה דבהדיא כתיב ידיעה אי הודע אליו משום הכי בענין אי אית ביה ידיעה ודאי חייב אי לא לא: אלא לר"ל קשיא אדמוקים לתך כר' שמעאל לוקמה כרבי: הכי נמי דמצי מוקים לה כרבי: אלא הא קמ"ל דר' שמעאל לא בעי ידיעה בתחלה. ומאי קמ"ל מתניתין היא בשבועות דר' שמעאל לא בעי ידיעה בתחלה: דתנן ונעלם ממנו ונעלם ממנו ב' פעמים אחד לחייב על הטמא ואחד לחייב על הטמא מקדש וקדשיו. דהא מאן דבעי ידיעה בתחלה מונעלם ממנו דכתיב תרי זמני נפקא ליה דבאמר לעיל ונעלם והוא ידע ונעלם: איצטריך לאשמועינן דמהו דתימא כי לית ליה לר' שמעאל ידיעה בתחלה מקראי כדאמרינן דקא מפיק להו להעלם מקדש וטומאה אבל מגמרא מסברא אית ליה קמ"ל ר"ל דלית ליה: שבת ויוה"כ. כגון שחל יום הכפורים באחד בשבת ועשה מלאכה בין השמשות במ"ש או על הערשה מלאכה ואין ידוע מענין מתעסק דמאי אי דחלבים ועריות חייב (ג) ג) [דאמר רב נחמן אמר שמואל א המתעסק בחלבים ועריות חייב] שכן נהנה [ב] ג) ואי מתעסק בשבת פטור [ב] מאי טעמא [ד] מלאכת מחשבת אסרה תורה לרבא משכחת לה כגון שנתכוון לחתוך את התלוש וחתך את המחובר לאביי משכחת לה כגון דנתכוון להגביה את התלוש וחתך את המחובר דאיתמר [ה] נתכוון להגביה את התלוש [ו] וחתך את המחובר פטור מאי טעמא דהא לא איכוון לשום חתיכה לחתוך את התלוש וחתך את המחובר אביי אמר חייב דהא איכוון לשום חתיכה רבא אמר [ז] פטור [ח] דהא לא איכוון לחתיכה דאיסורא: [ט] רבי יוסי אומר לא נחלקו כו': תניא אמר להן רבי יוסי דקדקתם אחרי מאי אמרי ליה דאמר להו דקדקתם אחרי הכי א"ל [י] הגביה בין השמשות מהו אמר להו דקדקתם אחרי ונימא להו מקצת הגבהה היתה מהיום ומקצתה למחר הכי נמי קאמר להו דקדקתם אחרי ולא העליתם בידכם כלום ולרבי יוסי גמר מלאכה לרבי אליעזר [יא] פטור הא שמעינא ליה דמחייב [יב] דתנן [יג] רבי אליעזר אומר האורג שלשה חוטין בתחלה ואחד על האריג חייב אמר רב יוסף רבי יוסי אליבא דר"א הכי מתני רבי אליעזר אומר האורג שלשה חוטין בתחלה ושנים על האריג חייב: א"ר יהודה פוטרו היה רבי יהושע אף מאשם תלוי: תניא א"ר יהודה פוטרו היה רבי יהושע אף מאשם תלוי שנאמר [יד] כי תחטא ולא ידע פרט לזה שידע שחטא אמר לו ר"ש זהו שמביא אשם תלוי שנאמר ועשה ולא ידע וזה לא ידע במה עשה אבל הכא אכל חלב ספק לא אכל צא ושאל עליו אם מביא אשם תלוי אם לאו מאי הוי עלה ת"ש חטא ולא ידע במה חטא או הספק חטא ספק לא חטא מביא אשם תלוי מאן שמעינא ליה דאמר חטא ואין ידוע במאי חטא מביא אשם תלוי ר"ש וקא תני ספק חטא ספק לא חטא מביא אשם תלוי שמע מינה ס"ל לרבי שמעון ספק חטא ספק לא חטא מביא אשם תלוי: ר' שמעון שזורי ור"ש [טו] אומר לא נחלקו כו' [יז] אם כן מה ת"ל [2] אשר חטא בה פרט למתעסק: אמר רב נחמן אמר שמואל מתעסק בחלבים ועריות חייב שכן נהנה מתעסק בשבת פטור מלאכת מחשבת אסרה תורה [יח] א"ל רבא לרב נחמן והא תינוקות דכי מתעסק דמי [יט] ותנן מי שהיו לו שני תינוקות אחד למול בשבת ואחד למול אחר השבת ושכח ומל את של אחר השבת בשבת רבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע [כ] פוטר עד כאן לא פטר רבי יהושע אלא משום דקסבר טעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה פטור אבל מתעסק בדבר דלאו מצוה אפילו רבי יהושע מחייב אמר לו הנח לתינוקות [יא] הואיל ומקלקל בחבורה חייב [יב] מתעסק בחבורה חייב איתיביה רב יהודה לשמואל [יג] ר' יהודה אומר אפי' מתכוין ללקט תאנים וליקט ענבים וליקט תאנים שחורות וליקט לבנות לבנות וליקט שחורות ר"א מחייב חטאת ורבי יהושע [כא] פוטר והא הכא [יד] מתעסק הוא ורבי יהושע נמי לא קא פטר אלא מן מינא למינא אבל בחד מינא אפילו רבי יהושע מחייב אמר ליה [טו] שיננא שבוק מתני' ותא [יז] בתראי הכא במאי עסקינן בגון שאבד מלקט מלבו [יח] נתכוון ללקט ענבים ושכח וסבור תאנים בעינא והלכה ידו על הענבים דרבי אליעזר סבר הרי נעשתה [יט] כוונתו ורבי יהושע סבר הרי לא נעשתה כוונתו ומחשבתו מתיב ומאי טעמא פטר רבי יהושע כגון שאבד מלקט מלבו מחשבה ראשונה של לקיטה אבדה ושכחה כגון שנתכוון ללקוט ענבים ושכח וכסבור תאנים בעינא ולקיטן בלא מתכוון הרי נעשית בקשתו שלענבים היה לריך [ד] [כא] [אבל לא נעשית מחשבתו] שבשעת לקיטה חשב על התאנים ובעכיו נמצא שלא נעשית מחשבתו ואין תרוייהו בעינן בקשתו ומחשבתו [יח]:

[יח] נתכוון לו דאי חתך מחובר אחר אמאי נקט נתכוון לתלוש אפי' נתכוון למחובר פטור כמו הכיא דשמי גרות ונתכוון לכבות את זו וכיבה את זו ולא דמי לשוגג דשוגג היינו שנתכוון לחתיכה זו עצמה אבל אם לא נתכוון לזו על לאמתו נלה וסבור [יט] טהורה היא לאמתו ולאמתו לפניו ושמטה לאמתו ולא ידע ובאה אחותו במקומה ולא דמי לשוגג דשוגג כגון שנתכוון לזו עצמה וסבור שהיא לאמתו: **אלא מתעסק** (כ) **בשבת.** להכי אמת קרא למיפטריה. מתעסק בשבת מפרש לקמיה: **מלאכה מחשבת.** מחשב ונתכוון למלאכה זו עצמה: **מלאכה לה.** מתעסק בשבת

מאי ניהו ג' שמות. קא סלקא דעתך דשמא שחורות ולבנות נמי כשני מינין דמו ואי ר' שמעון ור' שמעון שזורי נמי כרבי יהודה מוקמי פלוגתייהו בנתכוין ללקט את זה ולקט את זה רבי יהודה מאי אתא לאשמועינן: **אלא לאו מתעסק איכא בינייהו.** דשמעיה רבי יהודה לרבי שמעון [יט] שזורי דאוקי פלוגתא באכל מלקט מלבו אבל במתעסק דברי הכל פטור ואתא לאשמועינן דרבי יהודה מאי אתא לאשמועינן אלא לאו דאיכא בינייהו [יט] ועסק אב מלאכה אחרת: **אכל מלקט מלבו כשם אחד.** שנתכוין לאתה זו ושכח כשבור אתה אחרת הסמוכה לה בעינא והלכה ידו על הרשתונה דברי הכל חייב הוציל ולכך נתכוין תחלה ועוד כשסכח מחשבתו לא חשב אלא באותו מין עצמו: **כשני שמות.** שנתכוין לתאים ושכח וכשבור עגבים בעינא והלכה ידו על התאים: **ורבי יהודה סבר.** אפילו כשם אחד פליגי וסברא ליה דשמורות ולבנות שם אחד הן הוציל והן מין אחד. [יח] (תוספות) מה שאמר במתניתין תמיה אני אם פטר בה ר' יהושע במין אחד שהרי נתקיימה מחשבתו. עד כאן תוספות: **ליקדם איכא בינייהו.** שנתכוין ללקט זו תחלה ואחר כך זו והלכה ידו על האחרונה [יט] ר' שמעון ורבי שמעון שזורי סברי אם משם אחד דברי הכל חייב הוציל ואם משם אחד הן וסוף סוף תרוייהו עבד [כ] ולא איכפת לן במקדים המאוחר כי פליגי בשני שמות ר' אליעזר מחייב חטאת הוציל ולשניהן נתכוין ושניהם עשה ולא איכפת לן במקדים המאוחר ורבי יהושע פוטר הוציל ובשעת לקיטת כל אחת ואחת לא לזה הוא מכוין הוא ליה כמתעסק ופטור ורבי יהודה סבר אפילו בשם אחד פליגי אבל תמהני למה פטר הוציל וסוף סוף לשניהן נתכוין אבל במתעסק בעלמא שלא נתכוין אלא לאחת ולא עשאה ועשה את חברתה דכולי עלמא פטור: **והא פניא.** סייעתא דחיישינן למוקדם ומאוחר: **להדליק זו.** כשגגת שבת או כשגגת מלאכות: **והדליק זו פטור.** דהייגו מתעסק לא נתכוין אלא לאחת ולא עשאה ועשה את חברתה: **להדליק ולכבות.** כשהיה נר דולק ונר כבוי ונתכוין להדליק זה תחלה ואחר כך לכבות זה וכבה זה ואחר כך הדליק זה: **אם כשגשימה אחת.** שנפח ומחמת הנפיחה כבה זה [כ] והדליקה חייב דליכא למימר הי מוקדם והי מאוחר: **כשתי נשימות פטור.** דלא נעשית כסדר [כא]: **לא אתעביד מחשבתיה.** דליכא למימר כבה ואחר כך הדליק: **הוחפה.** הממלא [כב] כלים מלבור הגפלים: **מכבה בעליונות.** שעכשיו נעשות תחתונות וכבו מחמת המשקל של עליונות ומבעיר התחתונות שהיו כבויות ממתת המשקל שהיה עליהן וכשהן עכשיו עליונות נתבערות: **מאי טעמא דמאן דמחייב תריסי.** הא לא מיכון [כג] לחדא וגבייה מתעסק הוא [כד]: **כדי להבעיר את התחתונות.** כלומר להבערת התחתונות לא הוה צריך אלא לכבוי עליונות היתה עיקר כוונתו [כה] שהיה נפח וצריך לפחמין נתכוין לכבות עליונות שהיו גסות ואף על פי שידע שיבערו התחתונות נתכוין לכיבוי של אלו על מנת שיתבערו אלו אף על פי שהוא [כו] מקולקל מקולקלים אלו: **מקולקל בהבערה.** כגון דנפח הוא כדאמר רבי יוחנן בנפח שנו דלא ניחא ליה לנפח להבערה גמלים: **מקולקל בהבערה חייב.** דקיי"ל [נ"ק לד.] אף על גב דשאר מקולקלים פטורין מוכל ומבעיר חייבין: **[כז] אמי בר אבין וו' כגון שנתכוון.** לכבויי ולהבערה ואפילו הכי אהבערה פטור תנא קמא סבר לה כר' יוסי דאמר הבערה לגאו יצאת וליכא קרבן:

היינו ר' שמעון ור' שמעון שזורי. דעל כרחיך צריך לומר דהכי פירושו דמילתיה לא נחלקו על דבר אחוא שחייב כגון תאנים ותאנים ואבאבד מלקט מלבו או לבנות ולבנות ושחורות ושחורות ואבאבד מלקט מלבו כדפי' לעיל על מה נחלקו על דבר אחוא משני שמות כגון עגבים או תאנים או שחורות ולבנות ואבאבד מלקט מלבו כדמפרש לעיל טעמייהו אבאבד מלקט מלבו לא מלינו למימר לר' שמעון ור' שמעון שזורי על מה נחלקו על דבר משום שני שמות כגון מלקט תאנים או עגבים ומינו יודע מה לקט דמלי קמשמע לן [יז]:

אלא לאו מתעסק איכא בינייהו

דרבי יהודה סבר דמתעסק חייב ור' שמעון שזורי ורבי שמעון סברי מתעסק פטור. [יח] ורבי שמעון סבר דפליגתיה דרבי יהושע ורבי אליעזר באבאבד מלקט מלבו ונתכוין ללקט תאנים ולקט עגבים או שחורות ולקט לבנות בשני מיני הן כדמפרש לעיל טעמייהו אבאבד במין אחד ובאבאבד מלקט מלבו לא נחלקו דלכולי עלמא חייב אבאבד במין אחד דשלא נתכוין ללקט אלו ולקט אחרות כגון שנתכוין ללקט אלו ולקט אחרות פטור משום שמעון שנתכוין ללקט אלו ולקט אחרות לא שנא בשם אחד ולא שנא [יט] בשני שמות פליגי [יט] רבא אמר ליקדם איכא בינייהו [כ] והתניא [כא] היו לפניו שתי נרות דולקות [כב] (ארוכות) ונתכוין לכבות את זו וכיבה את זו להדליק את זו והדליק את זו פטור [כג] להדליק ולכבות וכיבה והדליק בנשימה אחת חייב [כד] [בשתי נשימות פטור] פשיטא מהו דתימא לא איתעבד מחשבתיה דהא להדליק מעיקרא בעי ולבסוף לכבות וכי עבד מעשה כיבה ובסוף הדליק הוא ואימא פטור קא משמע לן נהי דאקדומי [כה] (נמי) לא מקדים אחורי נמי לא מאחר תנו רבנן [כו] החותה גחלים בשבת חייב חטאת רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי אליעזר ברבי צדוק [כז] חייב שתים מפני שהוא מכבה את העליונות ומבעיר את התחתונות במאי עסקינן אי דקא מיכון לכבות ולהבעיר מאי טעמא דמאן דפטר [כח] אלא דלא קא מכוין להבעיר מאי טעמא דמאן דמחייב תרתי רבי אלעזר ורבי חנינא דאמרי תרוייהו

[כז] כגון שנתכוין לכבות העליונות כדי להבעיר את התחתונות דתנא קמא קסבר מקלקל בהבערה פטור ורבי אליעזר ברבי צדוק [כח] אמר חייב וכן אמר רבי יוחנן בנפח שנו אמר רבי [יט] יוחנן עד כאן לא נתגלתה טעמא של הלכה זו [יט] [כט] אמי בר אבין ורב חנניא בר אבין דאמרי תרוייהו

כגון

מתיב רב אושעיא [ל] רבי שמעון שזורי ורבי שמעון אומרים לא נחלקו על דבר שהוא [לא] משם אחד שהוא חייב אלא [על מה נחלקו] על דבר שהוא משום שני שמות שרבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר [לב] ורבי יהודה מאי קאמר דפליגי בנתכוין ללקט עגבים ולקט תאנים שחורות ולקט לבנות עגבים ותאנים שחורות ולבנות מאי ניהו שני שמות היינו רבי שמעון ור"ש שזורי רבי יהודה מאי אתא לאשמועינן אלא לאו מתעסק איכא בינייהו דרבי יהודה סבר מתעסק חייב [לג] [ור"ש] ור"ש שזורי סברי מתעסק פטור לא מתעסק דברי הכל פטור והכא בהא קא מיפלגי דרבי שמעון [לד] שזורי סבר [לה] שכח מלקט מלבו בשם אחד דברי הכל חייב כי פליגי בשני שמות ר' יהודה סבר לא שנא בשם אחד ולא שנא [לה] בשני שמות פליגי [לו] רבא אמר ליקדם איכא בינייהו [לז] [כ] והתניא [לח] היו לפניו שתי נרות דולקות [לט] (ארוכות) ונתכוין לכבות את זו וכיבה את זו להדליק את זו והדליק את זו פטור [מ] להדליק ולכבות וכיבה והדליק בנשימה אחת חייב [מא] [בשתי נשימות פטור] פשיטא מהו דתימא לא איתעבד מחשבתיה דהא להדליק מעיקרא בעי ולבסוף לכבות וכי עבד מעשה כיבה ובסוף הדליק הוא ואימא פטור קא משמע לן נהי דאקדומי [מב] (נמי) לא מקדים אחורי נמי לא מאחר תנו רבנן [מג] החותה גחלים בשבת חייב חטאת רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי אליעזר ברבי צדוק [מד] חייב שתים מפני שהוא מכבה את העליונות ומבעיר את התחתונות דתנא קמא קסבר מקלקל בהבערה פטור ורבי אליעזר ברבי צדוק [מה] אמר חייב וכן אמר רבי יוחנן בנפח שנו אמר רבי [מו] יוחנן עד כאן לא נתגלתה טעמא של הלכה זו [מז] [מח] אמי בר אבין ורב חנניא בר אבין דאמרי תרוייהו

כגון

כח א מיי' פ"ז מהל' שבת הלכה י ע"ש:
כט ב מיי' שם הל' יא:
ל ג ד מיי' פ"ז מהל' שגגות הלכה יג:

רבינו גרשום

אמר רב יוסף ר' יוסי אליבא דר' אליעזר הכי מתני ר' אליעזר אומר ושנים על האריג חייב דבגמר מלאכה הוי בשיעור מלאכה גמורה כדקאמר טעמא במסכת שבת חד חוט סתר תרי לא סתרי וכיון דבגמר מלאכה בעי שיעור מלאכה הילכך פטר שאני אמר מקצת עשה היום ומקצת למחר: נפש כי החטא ולא ידע. אם חטא אם לאו כגון ספק חלב ספק שומן: פרט לזה שידע שחטא. ודאי אבל אינו יודע מעין אי זו מלאכה: א"ל ר' שמעון. אדרבה זהו עיקר עצמו שמביא אשם תלוי שג' ועשתה ולא ידע שודאי עשה אבל לא ידע מה עשה והביא אם אשמו: אבל ספק אכל חלב ספק לא אכל. דפשיטא לך דמביא אשם תלוי אינו פשיטא אלא צא ושאל אם מביא אשם תלוי אם לא שהרי לא ידע שודאי עשה: מאי הוי עלה. בהא דקאמר צא ושאל עליו בספק אכל ספק לא אכל ומאי קסבר ביה ר' שמעון: ת"ש דתניא חטא ואינו ידע מה חטא. באיזה מין מלאכה אי ספק חטא ספק לא חטא היינו ספק אכל ספק לא אכל מביא אשם תלוי: מאן שמעת ליה דאמר הכא כר': לא נחלקו ר' אליעזר ור' יהושע על דבר שהוא משם אחד שהוא חייב. כגון הוי לפניו שני גפנים או ב' תאנים ונתכוין ללקוט את זו ולקט את האחרת שהוא חייב הוציל ושם אחד הוא גפן וגפן או תאינה ותאינה: על מה נחלקו על דבר שהוא משום ב' שמות. כגון אם נתכוין לבצור וקצר אם לבצור עגבים ולקט תאנים שר' אליעזר מחייב ור' יהושע פוטר: ר' יהודה אומר לא מביביא בדבר שהוא משום שם אחד דמחייב ר' אליעזר אלא אפי' ללקט תאנים ולקט עגבים כו'. דהיינו דבר שהוא משום ב' שמות אפילו הכי ר' אליעזר מחייב ור' יהושע פוטר. ותמיה אני אם יפטר ביה ר' יהושע שהרי בין כך ובין כך מלאכה עשה: א"ל ר' שמעון שזורי [מ].אין בודאי פטור בזה שאין כך כדברין למה נאמר אשר חטא בה דהיינו משמע עד שחטא בה באותה מלאכה שנתכוון וזה עשה אותה שלא נתכוון אמר לו ר' יהודה אשר חטא בה ההוא פרט למתעסק בהיתירא ועלתה בידו איסורא לרבא כדאית ליה דלאביי כדאית ליה אתא אבל (ביה) [במתעסק באיסורא] תמיה אני אם יפטר בה ר' יהושע: ועד כאן לא קא פטר ר' יהושע אלא משום דקסבר טעה בדבר מצוה דסבור [דעושה] מצוה כגון זה דסבור שמצותו היום ואינה עד למחר הוא"ל וטועה בדבר מצוה פטור אבל מתעסק בדבר דלאו מצוה ובא לידי איסורא בשבת אפי' ר' יהושע מחייב. ותיובתא לשמואל דאמר מתעסק בשבת לדברי הכל פטור: א"ל מהכא לא מצית דייק דהכא מ"מ מחייב ר' אליעזר גבי תינוקות הוא"ל ומקלקל בחבורה בעלמא בשבת דחייב לדברי הכל

הכא נמי גבי מילה מתעסק בחבורה דלאו דמצוה נמי חייב אבל בשאר כל מילי דשבת מתעסק פטור לדברי הכל: והא הכא דמתעסק הוא בשבת במין דה וליקט מין אחר ומחייב ר' אליעזר ואפי' ר' יהושע נמי לא פטר אלא ממינא למינא כי נתעסק במין ועלה בידו מין אחר אבל בחד מינא כגון דמתעסק בגפן זו ולקט אחרת אפי' ר' יהושע מחייב שמין אותה מלאכה שנתכוון עשה אלמא שנתכוון בשבת חייב: א"ל שמואל הכא במאי עסקינן דמחייב ר' אליעזר כגון שאבד מלקט מלבו. כלומר שאבד ונשתכח מלבו מה שנתכוון ללקוט תחלה כגון שנתכוון מתחלה ללקוט עגבים ושכח וכסבור תאנים בעא ללקוט ושבקש ללקוט תאנים הלכה ידו בלא דיעתו על העגבים וליקטן: דר' אליעזר סבר הרי נעשית כוונתו. מה שנתכוון תחלה וחייב: ור' יהושע סבר הרי לא נעשתה בקשתו ומחשבתו. שבשעה שליקט לא נעשתה בקשתו ומחשבתו שהוא ביקש תאינים וליקט עגבים אבל בעלמא אפי' במין אחד בשלא ליקט אותו עצמו שחשב עליו [אלא] שלן גפן אחד פטור לדברי הכל וכ"ש בב': מינין: [נ]אלא לאו מתעסק איכא בינייהו דר' יהודה סבר מתעסק. בכי האי גוונא בב': מינין חייב לדברי הכל ומשום הכי קאמר תמיה אני אם יפטר ר' יהושע בזה אלא אי זה מתעסק פטור אי כדרבא אי כדאביי: ור' שמעון שזורי סבר. במתעסק כי האי גוונא בב': מינין פטר ר' יהושע אלמא במתעסק בשבת פליגי רקשיא לשמואל דאמר דמתעסק דשבת דברי הכל פטור: לא מתעסק דברי הכל פטור והכא בהא פליגי ר' שמעון שזורי סבר בשחכח מלקט מלבו במשם אחד. כגון ב' גפנים ונתכוין ללקוט אחת ושכח אותה שהיא בדעתו ללקוט ושכיבקש ללקוט אותה שהיא סבור הלכה ידו על הראשונה שמקודם נתכוון דברי הכל חייב הוציל ומין אחד ונעשה כוונתו: כי פליגי בב' שמות. בב': מינין דר' אליעזר סבר בשכח מלקט מלבו בב': מינין חייב שהרי נעשה כוונתו. ור' יהושע פוטר דסבר לא נעשה בקשתו ומחשבתו. ור' יהודה סבר לא שנא במשם אחד ולא שנא בדבר שהוא משום בב' שמות פליגי דר' יהושע פוטר נמי אפי' במשם אחד והכי מתרץ למתניתין: ר' שמעון שזורי אומר לא נחלקו על שכח מלקט מלבו מב' מינין דר' אליעזר כו'. ורבי יהודה סבר ר' אליעזר מחייב דהיינו שני שמות אפי' הכי מחייב. ור' יהושע דפליג דפטר בב' שמות הכי נמי פליג במשם אחד דפטר ורקאמר ר' יהודה אעפ"כ דאמינא דפליג בתרוייהו תמיה אני אם יפטר בה ר' יהושע בשכח מלקט מלבו בב' מינין וכ"ש בשם אחד דפטר דתמיה אני א"ל ר' (יהושע) [שמעון] אל תתמה דהיינו טעמא דפטר ר' יהושע משום דכתב אשר חטא בה פרט למתעסק דשכח מלקט מלבו בב' מינין דלא נעשה בקשתו ומחשבתו. אבל מתעסק דשבת בעלמא דברי הכל פטור: רבא אמר ליקדם איכא בינייהו. דר' שמעון שזורי סבר על דבר שהוא משום ב' שמות אם נתכוין ללקוט אחד חברי קודם וליקוט אחר ומ"ר יהודה תמיה אני אם יפטר ר' יהושע במקדים מחייב ר' יהושע הוא"ל ודעתו ללקוט שניהם מה לי אם הקדים זה או זה. ואמר לו ר' יהושע לטעמיך א"כ אשר חטא בה למה נאמר אלא פרט למתעסק והקדים האחרון דפטור. אבל מתעסק דשבת דעלמא פטור לדברי הכל: ותתניא. סיוגא דאשכחן בריתא דדייקת בהקדמת האחרון: דתניא היו לפניו ב' נרות דולקות. או ב' כבות ונתכוין אותן שדולקות לכבות את זו הקודם בשבת וכבה את זו האחרת קודם או נתכוין על הכבות להדליק זו קודם והדליק האחרת קודם חייב הוא"ל ושם אחד הן הדלקה לא איכפת לן אלא אי זו שיקדים חייב וכן כבייה דשם אחד הוא אי זו שיקדים חייב. אבל היו ב' אחת דולקת ואחת כבה דהיינו ב' שמות ונתכוין להדליק קודם וקדם וכיבה בלא דעתו והדליק באותה כבייה בנשימה אחת חברתה כגון שבאותה נפיחה שמכבה זו הלכה השלהבת והדליקה חברתה חייב דההיא הדלקה לא הויא מאוחרת מכבייה כיון דבנשימה אחת הוו ואיתעבדא מחשבתיה. אבל בשתי נשימות שכיבה זו קודם בנפיחה אחת והדליק האחרת בנפיחה שנייה דהשתא כיון דבשתי נשימה הוי ההדלקה מאוחרת הלכך פטור. ובנשימה אחת חייב פשיטא כו': קמ"ל. כיון דבנשימה אחת כיבה והדליק. נהי דאקדומי לא מקדמא ההדלקה אחורי נמי לא מאחרא. אלא בחדא [נשימה] כיבה והדליקה והלכך חייב: החותה גחלים בשבת. שלוקחן ממקום זה במחתה ומניחן במקום אחר חייב שתים: אחד מפני שהוא מכבה את העליונות. גחלים כשמשימן על גבי האריג: ומבעיר את התחתונות. אותן שהיו קודם התחתונות ועכשיו נעשו עכשיו עליונות ולוחשות והיינו מבעיר: כגון שנתכוון לכבות את העליונות. שהן פחמין גדולות וחשובות לצורך נפחין וכן משימן לארץ שיכבו ולהבעיר את התחתונות שהיו קודם שיהו עכשו עליונות ונתכוון שיתכבר כולן לאפר הוא"ל והן גחלים דקים ואינו חושש להו דת"ק דלא מחייב אלא חד סבר מקלקל בהבערה מפסיד שמבעיר הגחלים דאפי' הוי פטור: ור' אליעזר בר' צדוק. סבר מקלקל בהבערה חייב וכן אמר ר' יוחנן בנפח שנינו

ח) מדברי רבינו נראה שהיה גורס במשנה ח"ל ר"ש שזורי א"כ למה נאמר וכו' וכ' יהודה השיב לו פרט למתעסק. ט) עד כאן שייך לעמוד הקודם.

הגהות הב"ח

(א) גמ' דר"ש שזורי סבר אבד מלקט מלבו וכו' ורבי יהודה: (ב) רש"י ד"ה אם כשמיה וכו' והדליק זה מיהו: (ג) ד"ה מאי טעמא וכו' הוא פטור הס"ד:

שיטה מקובצת

(א) שהוא משום שם אחד שהוא חייב על מה נחלקו על הוציל אלא נמחק: (ב) ורבי יהודה מאי קאמר דפליגי. פי' אם כמו דשנינן לשמואל דמתעסק פטור ומתני' דר' יהודה מתוקמא באבד מלקט נעמוד מילתא דר"ש [ג"כ בהכין] א"כ ר"י מאי אתא לאשמועינן אלא לאו מתעסק כו' אבל לא רצה לומר דאיפכא דר"ש ור"ש שזורי סברי מתעסק חייב ור"ש [סבר] פטור דלכאורה משמע לישנא דר"י אפי' במתכוין ללקוט תאנים ולקט עגבים ולא משמע כולי האי דאיירי דאבד מלקט מלבו. תוס': ור' יהודה מאי קאמר דפליגי במתכוין ללקוט עגבים וכשאבד מלקט מלבו וכדפי' לעיל והיינו כו': (ג) עי' בהדרשין: (ד) שמעון ור"ש שזורי סברי שכח: (ה) ולא שנא בדבר שהוא בשני: (ו) (ז) עי' בהדרשין: (ח) דולקות או כבויות ונתכוין תיבת ארוכות נמחק: (ט) פטור. גליון בקצת ס"א כתוב פטור ורש"י גריס כן והתוס' בכמה דוכתא גרסי לעיל ברש"י ד"ל דאקדומי. ובסמוך פליגי ת"ק ורשב"א אי מחייב אחת או שתים לפי דאמר להקדים איכא בינייהו. תוס': (י) דפטר ואלא דקא מכוין לכבות ולא קא מכוין להבעיר וליכא למימר משום הוי פסיק רישיה דא"כ מאי טעמא דפטר. תוס': (יא) ור' אליעזר ברבי צדוק סבר חייב (ותיבת אמר נמחק). ואע"פ דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה יש לפרש דס"ל כר' יהודה דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב ובמקלקל בהבערה כר"ש דמחייב. תוס': (יב) ר' ירמיה תיבת יוחנן נמחק: (יג) זו אביי בר חיבת אמי נמחק: (יד) לר"ש ורבי שמעון שזורי דאוקמא פלוגתייהו: (טו) מלאכה זו ועשה: (טז) מן תיבת תוספות עד סה"ד מוקף בחצאי לבנות: (יז) האחרונה תחילה ר' שמעון: (יח) עבד מחייב ולא איכפת לן במקדים ומאוחר כי: (יט) כסדר אחורי נמי לא מאחר דליכא למימר: (כא) הממלא כלי מצבור: (כב) איכוין אלא לחדא ולגבי שניה מתעסק: (כג) כוונתו שהוא נפח וצריך פחמין ומתכוין לכבות עליונות שהן גסות: (כד) שהוא מקלקל אצלן הס"ד: (טו) אביי בר אבין תיבת אמי נמחק: (טז) לן היינו דרבי יוסי: (כח) פטור דר' שמעון אות ר' נמחק: (כט) אפילו נתכוין כו' דשני מינים:

עין משפט נר מצוה

(ל) [נעיל יט.], ב) מוספתא דשבת פי"ב ה"ג ע"ש, ג) [ליתא במוספתא], ד) מוספתא דשבת פ"ב ה"ז, ה) פ"א מחי,

כגון שנתכוון לכבות העליונות כדי להבעיר התחתונות. כלומרכ"ש רבי יוחנן בנפח שמו [יח] ולאו נופח אלא רוצה לומר אותו שעושה הפחמין ביער קרבוני"ר בלע"ז [יט] שנעבדו העצים ונעשו פחמין [יז] ומסיר הפחמין [מ] גבוה מן האש ורוצה שיכבו לעשות מהם מלאכתם לעשות מהם ברזל [נ] [נא] ומשאין הפחמין דקין כי אם שיעשו אפר וזהו קלקול להתמחם רק שיעשו אפר וזהו קלקול ואינן רואות לשום דבר והיה רוצה שיתאכלו לגמרי ויהיו אפר וזהו נתכוין לכבות העליונות כדי להבעיר התחתונות ואותה הבערה של תחתונות אינו חפץ בהם כי אם שיעשו אפר וזהו קלקול [יז] לר"ש ברבי (יאסף) [לדוק] מיחייב שתים משום כיבוי ומשום הבערה ואף על גב דמקלקל הוא ואף על גב דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה בהא פטירא ליה כר' יהודה דמחייב אף על גב דסבר כרבי שמעון במקלקל דהבערה ולרבנן אינו חייב משום הבערה דמקלקל בהבערה פטור: **סבירא** ליה כרבי יהודה דאמר דבר שאינו מתכוין חייב. ואם תאמר לפי מה שפירש הר"י פרק קמא דכתובות [יח] (דף ה) [נב] הא דאמר ר' יהודה דבר שאינו מתכוין אסור מדרבנן דוקא ולא מן התורה קשה דהכא משמע דמדאורייתא קאמר דמחייב חטאת ויש לומר דהכא היינו טעמא דמחייב רבי יהודה משום דהוי פסיק רישיה ולא ימות ואם תאמר אם כן אפילו רבי שמעון מודה ומאי קאמר תנא קמא סבירא ליה כרבי שמעון כו' ויש לומר דהכא הוי טעמא דמלאכה שאינו צריך לגופה [יט] ורבי יהודה ורבי שמעון לטעמייהו והאי דנקט טעמא דדבר שאינו מתכוין [כ] לא נלרכה דהא מלאכה שאינו צריך לגופו הוא ועוד [כא] דסבר שאינו מתכוין הוא דאינו חפץ בהבערתן של הגחלים שאינו נהנה מהם אבל בהחיה דקמיה החותה גחלים להתחמם בהם לא נקט מתכוין ושאינו מתכוין שהרי להתחמם הוא עושה אבל מלאכה שאינו צריך לגופה היא ולכך פטר ר"ש דאע"ג דפסיק רישיה היא כיון דמלאכה שאינו צריך לגופה היא ופטור ואם תאמר הרי הא דפרק הבונה (שבת קג.) דקאמר אפילו מיתמ [כב] בארעא שאינו אוגם אלא אלא מתכוין פי' ופוטר כר"ש ופריך והא אבי ורבא דאמרי תרוייהו מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות פירוש אי אפשר שלא יפה הקרקע ומאי פריך מכל מקום מלאכה שאין צריך לגופה היא [כג] ויש לומר דהתם ס"ד דהוה פסיק רישיה ולא ימות דניחא ליה [כד] ולכך משני דעביד בארעא דחבריה דהוה פסיק רישיה דלא ניחא ליה [כה] וכן מביא הערוך דפסיק רישיה לא ניחא ליה אבי מהניא (סוכה דף נג.) דממעטינן בלולב בי"ט ופריך והא מתקן לא בריכא דלית ליה הוספגא אחריתי אי נמי דאין צריך לגופה אף על גב שמתקנה אבי:

[ועי' עוד תוס' שבת מח: ד"ה מיתם ומ"ש שם על לדון]:

הדרן עלך ספק אכל חלב

אכל דם שחיטה (נוהג) כו'. והקשה הר"י דבגמרא דרש מה בהמה מיה ועוף שמטמאין טומאה חמורה וטומאה קלה ועוף טמא אינו מטמא בגדיו אבל הבליעה וא"כ אינו מטמא טומאה חמורה ומנגן דדמו אסור וא"ל דלמסקנא ניחא דמפיק ליה בכלל ופרט וכ"ק לעוף ובהמה מה עוף ובהמה מיוחדין לאיתנהו במייניהו טומאה חמורה וטומאה קלה כגון בטהורין לאפוקי דגים וחגבים דאין במינם שום טומאה חמורה כו' וכן צריך לומר דקאמר מה בהמה ועוף כו' ויש בהן איסור והיתר ומפרש לקמן (דף כא:) איסור קמי שחיטה והיתר לאחר שחיטה א"כ עוף טמא ובהמה טמאה שאין להן היתר לאחר שחיטה מנא ליה אלא שמע מינה הכי קאמר במין בהמה ועוף איכא איסור והיתר ואפי' למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה מגיהא בעי איכא איסור והיתר ומכל מקום נוכל לפרש איסור עוף מיתה איסור מן החי מעוף בשר מן החי ואלאחר מיתה איכא היתר מעוף מי אבל גבי טומאה חמורה ל"ל כדפירשנו ובגמרא דקאמר אי מה בהמה שחיטה בשם על בנים אף עוף שחיטה כו' ה"ג מגי למימר אי מה בהמה שטמטמה טומאה חמורה אף עוף כו' לאפוקי דס עוף טמא שאינו מטמא טומאה חמורה וה"ג הוה מצי לפרש אף עוף שחיטה בשם על בנים כגון מזומן אבל שאינו מזומן לא: **דם** עיקור. איכא דמפרש דס עיקור שנעקרו סימנין הממקום חיבורן אבל קשה כיון שאינה מתה על ידי כן והלכה למשה מסיני שיהא פסולה אבל טרפה אינה אם כן דמה אינו בכרת שאין הנשמה יוצאה בה לכן צריך לומר דס משחיטה שהיתה לאחר עיקור: **דם** הקזה שהנשמה יוצאה בו. והוא הדין בדבר שחיטה ונחירה ועיקור בעינן שהנשמה יוצאה בו אלא לא אינטריך למימר רק גבי דס הקזה שאין רגילות שיקיז דס להנהמתו עד שיצא להם דס הנפש: **דם** ביצים. פירש בקונטרס בלשת תרנגולת לשון אחר ביצי זכר וקשיא דבגמרא קאמר אוליא דס ביצים שאין מין בשר: **דם** דגים אין חייבין עליו. משמע הא איסורא איכא וקשיא דבגמרא קאמר רב דס דגים שכיבסן אסור ומותרים ליה מבריאתם ממתמיתן ומ"ש לומר אין הכי נמי הוה מצי למימר וליטעמיך מיקשי ליה ממתמיתן: **שיש** בהן טומאה חמורה וטומאה קלה ויש בהן איסור והיתר והן מין בשר. וקשיא לרבינו ברוך למה צריך לכל הני לדדין דבאל מיניייהו סגי לאוליא [יח] דס מהלכי שתים שאין בהן טומאה קלה וכן בלא של היתר ואיסור סגי:

אוליא

דם נחירה. דרסה או עיקור: דדם היקו של בהמה שהנשמה יוצאה בו. היינו דם קילוח חייב כרת עליו פרט לאותו דם ששותת תחלה ובסוף: דם (הבכור) [השחול]. שפירש ממנו דדם הלב שפירש ממנו דם ביצים של בהמה אין חייבין עליהן כרת אלא לאו בעלמא דדם דגים וחגבים ושרצים אין חייבין עליהן וכו'. כדמפרש בגמרא: אף דם מהלכי שתים. כמו אדום ודם ביצים דבריתא מיירי בביצים דעוף דמרותו ומעורות בדם: מה עוף ובהמה מיוחד שיש בהן טומאה קלה. היינו טומאת אוכלין בכביצה וטומאה חמורה שמטמאין אדם במשא דכתב בהו הנגושא את נבלתם: ויש בהן איסורא קודם שחיטה. אכילה. והיתר לאחר שחיטה: אוציא דם

לא א מיי' פ"א מהלכות שבת הלכה מ:
לב ב מיי' פ"ז מהל' שגגות הלכה יג ופ"ח מהל' שבת הל"ז:
א ג מיי' פ"ו מהלכות מאכלות אסורות הל' ג [טוש"ע י"ד סימן פז סעיף ח]:
ד מיי' שם הל' ד:
ב ה מיי' שם הל' ו:

מוסף רש"י

הבערה ללאו יצאת. שהיתה בכלל לא תעשה כל מלאכה. חזר והוציאה מכללו ופרט בה לאו לעצמה לומר לך שאינה במיתת ב"ד כשאר מלאכות אלא בלאו זה לבדו (פסחים ה: וכעי"ז שבת ע. ויבמות ה: וסנהדרין לה: ושם סב.). לחלק יצאת. אלא תאמר הבערה מרבעה לו ממשה אבות מלאכות בשוגג בשבת אינו חייב אלא אחת, דהא חד לאו איכא בכולהו וחד כתיב, לפיכך פרט בה בפני עצמה לחקוק אליה, מה היא מיוחדת וחייבין עליה לעצמה (פסחים ה: וכעי"ז סנהדרין לה: סב.) לו: אלא תאמר אינו חייב אלא אחת, לכך יצאת בכל מלאכות, לכך יצאת הבערה מן הכלל לחלק, מה הבערה מיוחדת שהיא לב מלאכה וחייב עליה בכת, וקבלה בפני עצמה, אף כל שהוא לב מלאכה וגו' (יבמות ה:). מלאכה שאינה צריכה לגופה. כל מלאכה שאינה צריכה אלא לגלגה מעניו הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה, דבקלונו לא בא לו ולא היה צריך לה, הלכך לאו מלאכת מחשבת היא לר"ש (שבת צב.).

הדרן עלך ספק אכל חלב

שיטה מקובצת

(מ) פטור הא דתניא: (נ) על תיבת אכל נרשם עליו קו להורות כי הוא יתר: (נא) דם עיקור. אין לפרש שעקר הסימנים ממקום חיבורן דאינה מתה בעיקור זה וכדפרש"י בחולין דהלכה למשה מסיני הוא דאין שחיטה מועלת בסימנים עקורים אבל טריפה לא הוי וא"כ לא הוי דם שהנשמה יוצאת בו ואין חייבין עליו אלא מיירי בשחט בסימנין עקורים. הרא"ש ז"ל: (נב) דם הטחול ודם הלב. נקטיה הכא לפי שיש בהם רוב דם והנפש תלוי בו אפ"ה אין חייבין עליו דדם האברים הוא. הרא"ש: (נג) דם ביצים היינו ביצי זכר ויש בהם ריבוי דם כדאמרי' בפ' גיד הנשה. הרא"ש ז"ל: דם חגבים. עי' ר"נ כתובות פ' אע"פ תוס' בכורות (דף סג ע"ב) הרשב"א סי' מ"ו: (נד) ביצים דם שרצים. גליון כן כתוב בס"י וכן גריס הרגמ"ה: (נה) שיש בהן טומאה קלה וחמורה. וא"ת בעוף טמא מאי טומאה חמורה אית בה והרי אין נבלת עוף טמא מטמא בגדים וי"ל דצד עוף אית בה טומאה חמורה כגון נבלת עוף טהור וכן נמי צ"ל בהאי דקאמר ויש בה איסור והיתר דהיינו קודם שחיטה ולאחר שחיטה וגבי בהמה טמאה מאי היתר יש בה לאחר שחיטה אלא ש"מ צד בהמה קתני ובהמה טהורה אית בה איסור והיתר מיהו קשה דאמר בסמוך אי מה בהמה דאינה באם על הבנים אף עוף כו' מאי פריך הא איכא צד עוף דאינה באם על הבנים וצריך לומר לפי מה דמקשה בסוף דוקא קתני ולא צד וה"ה דהוי מצי למיפרך לפי מה שהוא סובר דדוקא קתני דמה בהמה דיש בה טומאה קלה וטומאה חמורה אף עוף כו' לאפוקי עוף טמא דאין בה טומאה חמורה. תוס': (נו) קלה וטומאה חמורה ויש בהן איסור והיתר הן מין בשר אוציא.: (נז) שתים שאין בהן טומאה קלה תיבות ויש בהם טומאה חמורה. תוס': (נח) דם עיקור. אין לפרש שעקר הסימנים ממקום חיבורן דאינה מתה בעיקור זה וכדפרש"י בחולין דהלכה למשה מסיני הוא דאין שחיטה מועלת בסימנים עקורים אבל טריפה לא הוי וא"כ לא הוי דם שהנשמה יוצאת בו ואין חייבין עליו אלא מיירי בשחט בסימנין עקורים. הרא"ש ז"ל: (נט) דם הטחול ודם הלב. נקטיה הכא לפי שיש בהם רוב דם והנפש תלוי בו אפ"ה אין חייבין עליו דדם האברים הוא. הרא"ש: (ס) דם ביצים היינו ביצי זכר ויש בהם ריבוי דם כדאמרי' בפ' גיד הנשה. הרא"ש ז"ל: דם חגבים. עי' ר"נ כתובות פ' אע"פ תוס' בכורות (דף סג ע"ב) הרשב"א סי' מ"ו: (סא) ביצים דם שרצים. גליון כן כתוב בס"י וכן גריס הרגמ"ה: (סב) שיש בהן טומאה קלה וחמורה. וא"ת בעוף טמא מאי טומאה חמורה אית בה והרי אין נבלת עוף טמא מטמא בגדים וי"ל דצד עוף אית בה טומאה חמורה כגון נבלת עוף טהור וכן נמי צ"ל בהאי דקאמר ויש בה איסור והיתר דהיינו קודם שחיטה ולאחר שחיטה וגבי בהמה טמאה מאי היתר יש בה לאחר שחיטה אלא ש"מ צד בהמה קתני ובהמה טהורה אית בה איסור והיתר מיהו קשה דאמר בסמוך אי מה בהמה דאינה באם על הבנים אף עוף כו' מאי פריך הא איכא צד עוף דאינה באם על הבנים וצריך לומר לפי מה דמקשה בסוף דוקא קתני ולא צד וה"ה דהוי מצי למיפרך לפי מה שהוא סובר דדוקא קתני דמה בהמה דיש בה טומאה קלה וטומאה חמורה אף עוף כו' לאפוקי עוף טמא דאין בה טומאה חמורה. (סג) קלה וטומאה חמורה ויש בהן איסור והיתר הן מין בשר אוציא.: (סד) שתים שאין בהן טומאה קלה תיבות ויש בהם טומאה חמורה. תוס': (סה) דם עיקור. אין לפרש שעקר הסימנים ממקום חיבורן דאינה מתה בעיקור זה כדפרש"י בחולין דהלכה למשה מסיני הוא דאין שחיטה מועלת בסימנים עקורים אבל טריפה לא הוי וא"כ לא הוי דם שהנשמה יוצאת בו ואין חייבין עליו אלא מיירי בשחט בסימנין עקורים. הרא"ש ז"ל: (סו) דם הטחול ודם הלב. נקטיה הכא לפי שיש בהם רוב דם והנפש תלוי בו אפ"ה אין חייבין עליו דדם האברים הוא. הרא"ש: (סז) דם ביצים היינו ביצי זכר ויש בהם ריבוי דם כדאמרי' בפ' גיד הנשה. הרא"ש ז"ל: דם חגבים. עי' ר"נ כתובות פ' אע"פ תוס' בכורות (דף סג ע"ב) הרשב"א סי' מ"ו: (סח) ביצים דם שרצים. גליון כן כתוב בס"י וכן גריס הרגמ"ה: (סט) שיש בהן טומאה קלה וחמורה. וא"ת בעוף טמא מאי טומאה חמורה אית בה והרי אין נבלת עוף טמא מטמא בגדים וי"ל דצד עוף אית בה טומאה חמורה כגון נבלת עוף טהור וכן נמי צ"ל בהאי דקאמר ויש בה איסור והיתר דהיינו קודם שחיטה ולאחר שחיטה וגבי בהמה טמאה מאי היתר יש בה לאחר שחיטה אלא ש"מ צד בהמה קתני ובהמה טהורה אית בה איסור והיתר מיהו קשה דאמר בסמוך אי מה בהמה דאינה באם על הבנים אף עוף כו' מאי פריך הא איכא צד עוף דאינה באם על הבנים וצריך לומר לפי מה דמקשה בסוף דוקא קתני ולא צד וה"ה דהוי מצי למיפרך לפי מה שהוא סובר דדוקא קתני דמה בהמה דיש בה טומאה קלה וטומאה חמורה אף עוף כו' לאפוקי עוף טמא דאין בה טומאה חמורה. (עא) דרסה או עיקור: דדם היקו של בהמה שהנשמה יוצאה בו. היינו דם קילוח חייב כרת עליו פרט לאותו דם ששותת תחלה ובסוף: דם (הבכור) [השחול]. שפירש ממנו דדם הלב שפירש ממנו דם ביצים של בהמה אין חייבין עליהן כרת אלא לאו בעלמא דדם דגים וחגבים ושרצים אין חייבין עליהן וכו'. כדמפרש בגמרא: אף דם מהלכי שתים. כמו אדום ודם ביצים דבריתא מיירי בביצים דעוף דמרותו ומעורות בדם: מה עוף ובהמה מיוחד שיש בהן טומאה קלה. היינו טומאת אוכלין בכביצה וטומאה חמורה שמטמאין אדם במשא דכתב בהו הנגושא את נבלתם: ויש בהן איסורא קודם שחיטה. אכילה. והיתר לאחר שחיטה: אוציא דם

(מ) [שבת מ. וש"נ], (נ) [שבת מח: וש"נ], (נא) [שבת מח: ובאמר כל המקומות אינתא מותר], (נב) [שבת מח: וכאמר כל המקומות אינתא אסור], (נג) [תוספתא דשבת פ"ב ה"ז], (נד) [שבת עב: וש"נ], (נה) [שם קח: וש"נ], (נו) [מגמנה שבמשניות אינתא דם דגים ודם חגבים וכן מוכרח מתוס'], (נז) [פסחים סה. זבחים לא.], (נח) [מולין עד: לעיל ד. תוספתא פ"ב ה"ב], (נט) [לקמן כב.], (ס) [ל"ל גדולים], (סא) [ל"ל ומשאר], (סב) [וכ"כ רש"י שבת קכא: ד"ה דילמא וכ"ה בתוס' יומא לד: ד"ה כל"מ אמנם בתוס' מנחות נא מלאתן], (סג) [ל"ל דדבר,

תורה אור השלם

1. וְכָל דָּם לֹא תֹאכְלוּ בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם לְעוֹף וְלַבְּהֵמָה:
ויקרא ז כו

הגהות הב"ח

(מ) במשנה ודם עיקור ודם הקזה שהנפש יוצאה וכו' דס ביצים דם דגים דס חגבים: (ב) נמ' וש בהן איסור והיתר הן מין בשר אף כל שם בהן ומעמה קלה וטומאה חמורה ויש בהן איסור ויש בהן היתר והן מין בשר אוציא דם מהלכי שתים שאין בהן טומאה קלה אוליא דס שרצים: (ג) רש"י ד"ה אכל דס שחיטה בין כל"ל ומיתם בבהמה נמתק: (ד) ד"ה ובין דס הקזה שהנפש יוצאה:

רבינו גרשום

דאמר כר' חנינא ור' אלעזר במתכוין לכבות את העליונות דהיינו לצורך נפח. אמר ר' ירמיה עד כאן עד שתרגם ר' יוחנן דבנפח שנו לא נתגלה טעמא של הלכה זו מ"ט מיחייב ר' אלעזר שתים: אביי בר אבין ור' חנינא דאמרי תרוייהו כגון שנתכוון לכבות ולהבעיר. חייב שתים ות"ק דלא מחייב אלא חדא סבר לה כר' יוסי דאמר הבערה ללאו יצאת ולא לחטאת: ור' אליעזר בר' צדוק סבר לה כר' נתן דאמר לחלק יצאת. וחייב עליה חטאת. ואית דאמרי ע"כ לא נתגלה טעמא של הלכה זו עד שפירשוה אביי בר אבין ורב חנינא בר אבין: רבא אמר להקדים איכא בינייהו. בין ר' שמעון לר' אליעזר בר' צדוק כגון שנתכוון להקדים לכבות תחלה וכיבה והבעיר בבת אחת דר' שמעון בן אלעזר סבר כיון דלא איתבעיה מחשבתיה דלא כיבה תחלה פטור מן הכיבוי וחייב על הבערה ור' אליעזר בר' צדוק סבר דחייב שתים דנהי נמי דכיבוי אקדומי לא מקדים אחורי נמי לא מאחר: כגון שנתכוון לכבות וכיבו והובערו מאיליהן. ת"ק סבר לה כר' שמעון דאמר דבר שאין מתכוין פטור. כדתנן ר' שמעון אומר גורר אדם מטה וכו': ור' אלעזר סבר לה כר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור. כדקאמר גבי בכור אפילו מת אין מקיזין לו את הדם משום דקסבר אפילו דבר שאין מתכוין אסור: הא דתניא חייב קסבר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה. שדרכו של גחלים אינו אלא לצלות בשר וזה אע"פ שתחאן לצורך חימום ולא לצורך צלייה והובערו חייב ואיידך תנא סבר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה ועוד שמעצמו הובערו: **סליק פירקין**

חוליא דם שרצים שאין בהן טומאה חמורה. שאין שרצים מטמאין אדם לטמא בגדים: **שכולו היתר.** מפרש לקמן: **לעוף ולבהמה.** למה נאמרו שניהם שהרי מתחלת מהן הייתי דן כעין הפרט: **אי מה עוף רו'.** כלומר אם לא נאמר אלא עוף הייתי אומר מה עוף שאין בו כלאים. מפרש לקמן [ע"ב] כלאי אוצא דם שרצים שאין בהם טומאה חמורה אוצא דם ביצים שאין מין בשר (א) דם דגים דם חגבים שכולו היתר [1]לעוף ולבהמה אי מה עוף שאין בה כלאים אף בהמה שאין בה כלאים ת"ל ולבהמה אי מה בהמה שאינה באם על הבנים אף עוף שאינו באם על הבנים תלמוד לומר לעוף ולבהמה ואימא כל דם כלל עוף ובהמה פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט עוף ובהמה אין מידי אחרינא לא [2]נפש אשר תאכל כל דם חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט (ב) והא לא דמי כללא בתרא לכללא קמא כללא קמא לאו כללא בתרא כרת האי תנא (ג) דבי ר' ישמעאל (ג) כללי ופרטי דרשינן מן הדין גוונא ואף על גב דלא דמי כללא בתרא לכללא קמא אמר מר כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר שיש בו טומאה קלה וטומאה חמורה ויש בה איסור (ג) והיתר (ג) ויש בהן מין בשר אף כל דבר שיש בו טומאה קלה וטומאה חמורה וכו' (ד) אף כל דקתני לאיתויי מאי (ג) אמר רב (ד) אדא בר אבין לאתויי דמו של כוי מאי קסבר אי קסבר כוי ספיקא הוא (ד) איצטריך קרא למיסר ספיקא (ד) אלא קסבר (ד) כוי בריה בפני עצמו הוא אשכחן דמו (ה) חלבו (ה) מנלן [3]מכל חלב נבלתו מנלן [4]מכל נבלה [5]גיד הנשה מנלן [5]בכף הירך תלה רחמנא והא אית ליה כף הירך [6]טומאתו (ד) (ה) ושחיטה מנלן סברא מדלכל מילי רבייה רחמנא כבהמה טומאתו (ו) ושחיטתו נמי כבהמה אמר מר אוציא דם מהלכי שתים (ו) שיש בהן טומאה חמורה ואין בהן טומאה קלה ורמינהי (ז) החותך (ז) מן (ז) האדם צריך מחשבה (ז) והכשר וקשיא לן מחשבה למה לי תעשה חתיכה שלו מחשבה ואר"ל בחותכו לכלב (ז) ומחשבה לכלב לאו מחשבה היא ולא (ז) והתנן (ז) כלל אמרו (ז) (ז) בטומאה כל המיוחד לאכול אדם טמא עד שיפסל מאכילת כלב ההוא לאסוקי טומאה מיניה דכיון דמעיקרא הוה חזי לאדם (ז) לאסוקי מטומאה עד שיפסל מאכילת כלב הכא לאחותי ליה טומאה אי חזי לאדם (ז) חזי לכלב אי לא חזי לאדם לא חזי לכלב מ"מ קתני מחשבה ומחשבה לטומאה קלה היא ה"מ מחיים אבל לאחר מיתה טמא הוא טומאה חמורה דכותה גבי בהמה לאחר מיתה אי בשר מטמא טומאה חמורה ואם דם מטמא טומאה חמורה דתנן (ז) דם גבילות בית שמאי מטהרין (ז) ובית הלל מטמאין לא נצרכא אלא לכדתנן (ז) נבלת בהמה טמאה בכל מקום נבלת עוף הטהור בכפרים צריך מחשבה ואין צריך הכשר (ז) (נבלת בהמה טהורה בכל מקום ונבלת עוף טהור וחלב בשוקים אין צריכין (ז) לא מחשבה ולא הכשר) וא"ל רב לרבי חייא מחשבה למה לי לטומאה קלה (ז) (ז) היא גופה טומאה היא א"ל כגון (ז) דאיכא פחות מכזית נבילה וצרפה לפחות מכביצה אוכלין דהאי והאי הוי כביצה אי הכי ליבעי נמי הכשר דהא (ז) תנא דבי ר' ישמעאל (ז) על כל זרע [זרוע] אשר יזרע מה זרעים מיוחדין שאין סופן לטמא טומאה חמורה וצריך הכשר (ז) אף כל שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריך הכשר א"ל ה"מ באוכלין דעלמא דלית (ז) בו פחות מכזית נבילה אבל הכא דאיכא בגויה פחות מכזית נבילה כיון דאילו מצרף ליה כזית לא בעי הכשר (ז) לאפוקי חולין דם שרצים שאין בהן טומאה חמורה. ואף על גב דטמא בגדים: **שכולו היתר.** מפרש לקמן: **לעוף ולבהמה.** למה נאמרו שניהם שהרי מתחלת מהן הייתי דן כעין הפרט: **אי מה עוף רו'.** כלומר אם לא נאמר אלא עוף הייתי אומר מה עוף שאין בו כלאים. מפרש לקמן [ע"ב] כלאי הכנים דומים הוה מלי למעבד שאין בהן טומאה חמורה מהו דלא אמר מר אוציא דם ביצים שאין מין בשר (ה) דם דגים דם חגבים שכולו היתר [1]לעוף ולבהמה אי מה עוף שאין בה כלאים אף בהמה שאין בה כלאים ת"ל ולבהמה אי מה בהמה שאינה באם על הבנים אף עוף שאינו באם על הבנים תלמוד לומר לעוף ולבהמה ואימא כל דם כלל עוף ובהמה פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט עוף ובהמה אין מידי אחרינא לא [2]נפש אשר תאכל כל דם חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט (ו) והא לא דמי כללא בתרא לכללא קמא כללא קמא לאו כללא בתרא כרת האי תנא (ז) דבי ר' ישמעאל (ז) כללי ופרטי דרשינן מן הדין גוונא ואף על גב דלא דמי כללא בתרא לכללא קמא אמר מר כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר שיש בו טומאה קלה וטומאה חמורה ויש בה איסור (ז) והיתר (ז) ויש בהן מין בשר אף כל דבר שיש בו טומאה קלה וטומאה חמורה וכו' (ז) אף כל דקתני לאיתויי מאי (ז) אמר רב (ז) אדא בר אבין לאתויי דמו של כוי מאי קסבר אי קסבר כוי ספיקא הוא (ז) איצטריך קרא למיסר ספיקא (ז) אלא קסבר (ז) כוי בריה בפני עצמו הוא אשכחן דמו (ז) חלבו (ז) מנלן [3]מכל חלב נבלתו מנלן [4]מכל נבלה [5]גיד הנשה מנלן [5]בכף הירך תלה רחמנא והא אית ליה כף הירך [6]טומאתו (ז) (ז) ושחיטה מנלן סברא מדלכל מילי רבייה רחמנא כבהמה טומאתו (ז) ושחיטתו נמי כבהמה אמר מר אוציא דם מהלכי שתים (ז) שיש בהן טומאה חמורה ואין בהן טומאה קלה ורמינהי (ז) החותך (ז) מן (ז) האדם צריך מחשבה (ז) והכשר וקשיא לן מחשבה למה לי תעשה חתיכה שלו מחשבה ואר"ל בחותכו לכלב (ז) ומחשבה לכלב לאו מחשבה היא ולא (ז) והתנן (ז) כלל אמרו (ז) (ז) בטומאה כל המיוחד לאכול אדם טמא עד שיפסל מאכילת כלב ההוא לאסוקי טומאה מיניה דכיון דמעיקרא הוה חזי לאדם (ז) לאסוקי מטומאה עד שיפסל מאכילת כלב הכא לאחותי ליה טומאה אי חזי לאדם (ז) חזי לכלב אי לא חזי לאדם לא חזי לכלב מ"מ קתני מחשבה ומחשבה לטומאה קלה היא ה"מ מחיים אבל לאחר מיתה טמא הוא טומאה חמורה דכותה גבי בהמה לאחר מיתה אי בשר מטמא טומאה חמורה ואם דם מטמא טומאה חמורה דתנן (ז) דם גבילות בית שמאי מטהרין (ז) ובית הלל מטמאין לא נצרכא אלא לכדתנן (ז) נבלת בהמה טמאה בכל מקום נבלת עוף הטהור בכפרים צריך מחשבה ואין צריך הכשר (ז) (נבלת בהמה טהורה בכל מקום ונבלת עוף טהור וחלב בשוקים אין צריכין (ז) לא מחשבה ולא הכשר) וא"ל רב לרבי חייא מחשבה למה לי לטומאה קלה (ז) (ז) היא גופה טומאה היא א"ל כגון (ז) דאיכא פחות מכזית נבילה וצרפה לפחות מכביצה אוכלין דהאי והאי הוי כביצה אי הכי ליבעי נמי הכשר דהא (ז) תנא דבי ר' ישמעאל (ז) על כל זרע [זרוע] אשר יזרע מה זרעים מיוחדין שאין סופן לטמא טומאה חמורה וצריך הכשר (ז) אף כל שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריך הכשר א"ל ה"מ באוכלין דעלמא דלית (ז) בו פחות מכזית נבילה אבל הכא דאיכא בגויה פחות מכזית נבילה כיון דאילו מצרף ליה כזית לא בעי הכשר (ז) לאפוקי חולין דם שרצים שאין בהן טומאה חמורה. ואף על גב דטמא בגדים: **שכולו היתר.** מפרש לקמן: **לעוף ולבהמה.** למה נאמרו שניהם שהרי מתחלת מהן הייתי דן כעין הפרט: **אי מה עוף רו'.** כלומר אם לא נאמר אלא עוף הייתי אומר מה עוף שאין בו כלאים. מפרש לקמן [ע"ב] כלאי הכנים דומים הוה מלי למעבד שאין בהן טומאה חמורה מהו דלא אמר מר אוציא דם ביצים שאין מין בשר (ח) דם דגים דם חגבים שכולו היתר [1]לעוף ולבהמה אי מה עוף שאין בה כלאים אף בהמה שאין בה כלאים ת"ל ולבהמה אי מה בהמה שאינה באם על הבנים אף עוף שאינו באם על הבנים תלמוד לומר לעוף ולבהמה ואימא כל דם כלל עוף ובהמה פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט עוף ובהמה אין מידי אחרינא לא [2]נפש אשר תאכל כל דם חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט (ט) והא לא דמי כללא בתרא לכללא קמא כללא קמא לאו כללא בתרא כרת האי תנא (ט) דבי ר' ישמעאל (ט) כללי ופרטי דרשינן מן הדין גוונא ואף על גב דלא דמי כללא בתרא לכללא קמא אמר מר כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר שיש בו טומאה קלה וטומאה חמורה ויש בה איסור (ט) והיתר (ט) ויש בהן מין בשר אף כל דבר שיש בו טומאה קלה וטומאה חמורה וכו' (ט) אף כל דקתני לאיתויי מאי (ט) אמר רב (ט) אדא בר אבין לאתויי דמו של כוי מאי קסבר אי קסבר כוי ספיקא הוא (ט) איצטריך קרא למיסר ספיקא (ט) אלא קסבר (ט) כוי בריה בפני עצמו הוא אשכחן דמו (ט) חלבו (ט) מנלן [3]מכל חלב נבלתו מנלן [4]מכל נבלה [5]גיד הנשה מנלן [5]בכף הירך תלה רחמנא והא אית ליה כף הירך [6]טומאתו (ט) (ט) ושחיטה מנלן סברא מדלכל מילי רבייה רחמנא כבהמה טומאתו (ט) ושחיטתו נמי כבהמה אמר מר אוציא דם מהלכי שתים (ט) שיש בהן טומאה חמורה ואין בהן טומאה קלה ורמינהי (ט) החותך (ט) מן (ט) האדם צריך מחשבה (ט) והכשר וקשיא לן מחשבה למה לי תעשה חתיכה שלו מחשבה ואר"ל בחותכו לכלב (ט) ומחשבה לכלב לאו מחשבה היא ולא (ט) והתנן (ט) כלל אמרו (ט) (ט) בטומאה כל המיוחד לאכול אדם טמא עד שיפסל מאכילת כלב ההוא לאסוקי טומאה מיניה דכיון דמעיקרא הוה חזי לאדם (ט) לאסוקי מטומאה עד שיפסל מאכילת כלב הכא לאחותי ליה טומאה אי חזי לאדם (ט) חזי לכלב אי לא חזי לאדם לא חזי לכלב מ"מ קתני מחשבה ומחשבה לטומאה קלה היא ה"מ מחיים אבל לאחר מיתה טמא הוא טומאה חמורה דכותה גבי בהמה לאחר מיתה אי בשר מטמא טומאה חמורה ואם דם מטמא טומאה חמורה דתנן (ט) דם גבילות בית שמאי מטהרין (ט) ובית הלל מטמאין לא נצרכא אלא לכדתנן (ט) נבלת בהמה טמאה בכל מקום נבלת עוף הטהור בכפרים צריך מחשבה ואין צריך הכשר (ט) (נבלת בהמה טהורה בכל מקום ונבלת עוף טהור וחלב בשוקים אין צריכין (ט) לא מחשבה ולא הכשר) וא"ל רב לרבי חייא מחשבה למה לי לטומאה קלה (ט) (ט) היא גופה טומאה היא א"ל כגון (ט) דאיכא פחות מכזית נבילה וצרפה לפחות מכביצה אוכלין דהאי והאי הוי כביצה אי הכי ליבעי נמי הכשר דהא (ט) תנא דבי ר' ישמעאל (ט) על כל זרע [זרוע] אשר יזרע מה זרעים מיוחדין שאין סופן לטמא טומאה חמורה וצריך הכשר (ט) אף כל שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריך הכשר א"ל ה"מ באוכלין דעלמא דלית (ט) בו פחות מכזית נבילה אבל הכא דאיכא בגויה פחות מכזית נבילה כיון דאילו מצרף ליה כזית לא בעי הכשר (ט) לאפוקי חולין מכביצה לטומאת אוכלין: **אי סבי.** דפחות מכזית הוא ולא אתי לעולם לידי טומאת נבילות ניבעי נמי הכשר דהא תנא דבי רבי ישמעאל כו': **אוצא** דם שרצים שאין בהן טומאה חמורה. ואף על גב דטמא בגדים: **שכולו היתר.** מפרש לקמן: **לעוף ולבהמה.** למה נאמרו שניהם שהרי מתחלת מהן הייתי דן כעין הפרט: **אי מה עוף רו'.** כלומר אם לא נאמר אלא עוף הייתי אומר מה עוף שאין בו כלאים. מפרש לקמן [ע"ב] כלאי הכנים דומים הוה מלי למעבד שאין בהן טומאה חמורה מהו דלא אמר מר אוצא דם ביצים שאין מין בשר (ט) דם דגים דם חגבים שכולו היתר [1]לעוף ולבהמה אי מה עוף שאין בה כלאים אף בהמה שאין בה כלאים ת"ל ולבהמה אי מה בהמה שאינה באם על הבנים אף עוף שאינו באם על הבנים תלמוד לומר לעוף ולבהמה ואימא כל דם כלל עוף ובהמה פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט עוף ובהמה אין מידי אחרינא לא [2]נפש אשר תאכל כל דם חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט (י) והא לא דמי כללא בתרא לכללא קמא כללא קמא לאו כללא בתרא כרת האי תנא (י) דבי ר' ישמעאל (י) כללי ופרטי דרשינן מן הדין גוונא ואף על גב דלא דמי כללא בתרא לכללא קמא אמר מר כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר שיש בו טומאה קלה וטומאה חמורה ויש בה איסור (י) והיתר (י) ויש בהן מין בשר אף כל דבר שיש בו טומאה קלה וטומאה חמורה וכו' (י) אף כל דקתני לאיתויי מאי (י) אמר רב (י) אדא בר אבין לאתויי דמו של כוי מאי קסבר אי קסבר כוי ספיקא הוא (י) איצטריך קרא למיסר ספיקא (י) אלא קסבר (י) כוי בריה בפני עצמו הוא אשכחן דמו (י) חלבו (י) מנלן [3]מכל חלב נבלתו מנלן [4]מכל נבלה [5]גיד הנשה מנלן [5]בכף הירך תלה רחמנא והא אית ליה כף הירך [6]טומאתו (י) (י) ושחיטה מנלן סברא מדלכל מילי רבייה רחמנא כבהמה טומאתו (י) ושחיטתו נמי כבהמה אמר מר אוצא דם מהלכי שתים (י) שיש בהן טומאה חמורה ואין בהן טומאה קלה ורמינהי (י) החותך (י) מן (י) האדם צריך מחשבה (י) והכשר וקשיא לן מחשבה למה לי תעשה חתיכה שלו מחשבה ואר"ל בחותכו לכלב (י) ומחשבה לכלב לאו מחשבה היא ולא (י) והתנן (י) כלל אמרו (י) (י) בטומאה כל המיוחד לאכול אדם טמא עד שיפסל מאכילת כלב ההוא לאסוקי טומאה מיניה דכיון דמעיקרא הוה חזי לאדם (י) לאסוקי מטומאה עד שיפסל מאכילת כלב הכא לאחותי ליה טומאה אי חזי לאדם (י) חזי לכלב אי לא חזי לאדם לא חזי לכלב מ"מ קתני מחשבה ומחשבה לטומאה קלה היא ה"מ מחיים אבל לאחר מיתה טמא הוא טומאה חמורה דכותה גבי בהמה לאחר מיתה אי בשר מטמא טומאה חמורה ואם דם מטמא טומאה חמורה דתנן (י) דם גבילות בית שמאי מטהרין (י) ובית הלל מטמאין לא נצרכא אלא לכדתנן (י) נבלת בהמה טמאה בכל מקום נבלת עוף הטהור בכפרים צריך מחשבה ואין צריך הכשר (י) (נבלת בהמה טהורה בכל מקום ונבלת עוף טהור וחלב בשוקים אין צריכין (י) לא מחשבה ולא הכשר) וא"ל רב לרבי חייא מחשבה למה לי לטומאה קלה (י) (י) היא גופה טומאה היא א"ל כגון (י) דאיכא פחות מכזית נבילה וצרפה לפחות מכביצה אוכלין דהאי והאי הוי כביצה אי הכי ליבעי נמי הכשר דהא (י) תנא דבי ר' ישמעאל (י) על כל זרע [זרוע] אשר יזרע מה זרעים מיוחדין שאין סופן לטמא טומאה חמורה וצריך הכשר (י) אף כל שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריך הכשר א"ל ה"מ באוכלין דעלמא דלית (י) בו פחות מכזית נבילה אבל הכא דאיכא בגויה פחות מכזית נבילה כיון דאילו מצרף ליה כזית לא בעי הכשר (י) לאפוקי חולין מכביצה לטומאת אוכלין: **אי סבי.** דפחות מכזית הוא ולא אתי לעולם לידי טומאת נבילות ניבעי נמי הכשר דהא תנא דבי רבי ישמעאל כו':

[ג] [ב"ק סד. זבחים ל: ח: מולין סו.], ג) [סס], ג) [יומא עד:], ד) [סס ס"ק], ה) עוקצין פ"א מ"ב, ו) [נכ"מ לא' מן המלם מן המי וכמכמיות ליתא וכ"ע מפי' הר"ס], ז) טהרות פ"ב מ"ו [ספסים מה:] [סס וסס לאוכל אלה מס], ח) [ל"ל כטהרות כך הגי' במשנה וכפסחים], ט) עדיות פ"ה מ"ח, י) עוקצין פ"ג מ"ג נדה כ: בכורות י., כ) כס"ש ליתא, ל) נדה נא. מולין קכח. [זבחים קה.], מ) [נכבב. כס"ס], נ) [עי' מולין קמג.], ס) [וע"ע תוס' יומא עד: ד"ה ריו].

תורה אור השלם

1. וְכָל דָּם לֹא תֹאכְלוּ בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם לְעוֹף וְלַבְּהֵמָה: ויקרא ז כו
2. כָּל נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל כָּל דָּם וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: ויקרא ז כז
3. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כָּל חֵלֶב שׁוֹר וְכֶשֶׂב וָעֵז לֹא תֹאכֵלוּ: ויקרא ז כג
4. לֹא תֹאכְלוּ כָּל נְבֵלָה לַגֵּר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ: דברים יד כא
5. עַל כֵּן לֹא יֹאכְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנָּשֶׁה אֲשֶׁר עַל כַּף הַיָּרֵךְ עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי נָגַע בְּכַף יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנָּשֶׁה: בראשית לב לג
6. וְכִי יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עַל כָּל זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵע טָהוֹר הוּא: ויקרא יא לז

הגהות הב"ח

(א) גמ' שאין מין בשר אוצא דם דגים: (ב) שם אלא תנא דבי רבי ישמעאל ברייתא ומיעוטי וכללי ופרטי דרשינן בהדין גוונא: (ג) שם וים בה איסור ויש בה היתר והן מין בשר: (ד) שם ושחיטתו מנלן: (ה) שם הוה מזי לאדם אסקינן מטומאה: (ו) שם לטומאה קלה והא היא נופה: (ז) רש"י ד"ה ואין צריכין סבר וכו' הכשר והכא לא גרסינן כל"ל והר"ש: (ח) בא"ד ואע"ג דתניא לה. ר"ב בתשנה דעוקצין בסיפא: (ט) בא"ד דלא מיתני עליה ליט:

לעזי רש"י

פולפ"א. הבשר שעל עצם הירך.

רבינו גרשום

מהלכי שתים שאין בהן טומאה קלה דאדם אין מטמא טומאת אוכלין: ושרצים אין בהן טומאה חמורה. דלא מטמו במשא דלא כתיב בהו והנוגע את נבלתם: אוצא דם ביצים של עוף שאינו מין בשר. דגים וחגבים שכולן היתר שאינן טעונין שחיטה: לעוף ולבהמה. קא דייק מ"ט כתיבהו לתרוייהו ליליף מהד. מעוף. אם [עוף הוה] אמינא מה עוף שאין בו כלאים שאין נוצתו אסורה לא עם צמר ולא עם פשתים דמו אסור אף בהמה שאין בצמרה איסור כלאים כגון עז דפרה דמה אסור ולא כבשים להכי כתיב ולבהמה לאסור דם דכל בהמה: ואי כתיב בהמה בלבד הוה אמינא מה בהמה שאינה באסור (אם) דלא תקח האם על הבנים דמה אסור אף עוף נמי דאינו באיסור אם על בן כגון מזומן אי עוף טמא למעוטי דם דעוף טהור ואינו מזומן ת"ל לעוף: ואימא כל דם כלל כו' אין בכלל אלא שבפרט עוף ובהמה (נמי) אין מידי אחרינא לא. ולמעוטי דם דחיה. לא כתיב כל נפש אשר תאכל כל דם חזר וכלל כלל ופרט וכלל הוא ואי אתה דן אלא כעין הפרט והיינו כדאמר לעיל מה עוף ובהמה מיוחדין כו': והא לא דמי כו'. מה בכך הא אשכחן תנא דבי ר' ישמעאל דדרשינן רבויי ומיעוטי באלו טרפות [דף פ"ז.]. (ואע"ג דלא דמו אהדדי (והני) [והכא] נמי דרשינן כלל ופרט וכלל ואע"ג דלא דמו ואיריבי דם דחיה וכוי: ואף כל לדרות דמו של כוי. לדרות דם לדרות דמו של כוי. כתיב בה איסור דם כדכתיב איש כי יצוד ציד חיה כו' כתיב בתריה דם כשר לא תאכלו. ואי קסבר כוי ספק חיה ספק בהמה הוא איצטריך קרא לרבויי למיסר ספיקא פשיטא דאסור דמו ממה נפשך: אלא קסבר כוי בריה הוא בפני עצמו. ואיצטריך קרא לרבויי ולמיסר דמו: מכי כל אוכל חלב קרי ביה כו'. כי כל אוכל חלב כל דאפיי דכוי. נבלתו מנלן. דאסור באכילה מכל דלא תאכלו כל נבלה: החותך מן האדם. מן החי בשר לשון אכילה: צריך מחשבה. אם חשבו לאכילה מטמא טומאת אוכלין בכביצה ואין צריך הכשר אלא אפי' בלא הכשר מיטמא דק"ל כל שסופו ליטמא טומאה חמורה אין צריך הכשר: תיעשה חתיכה שלו מחשבה. דכיון דחתיכה אחשביה: אמר ריש לקיש. שלא חתכו סתם לשום אדם אלא לשום כלב דמחשבה (דכלב) לצורך כלב לאו מחשבה היא: ולא הותנן כלל אמרו בטהרות. כל המיוחד לאוכל אדם טמא טומאת אוכלין עד שיפסל מאכילת כלב אלמא דאכלה דכלב חשובה. ההוא דקאמרינן עד שיפסל מאכילת כלב ההוא לאסוקי מטומאה משערינן בכלב הוא״ל ומעיקרא הוה חזי לאדם: הכא לאחותי ליה טומאה אוכלין עסקינן בחותך עם הדם מן החי אי חזי לאדם חדישב עליו לאכילת אדם חזי לכלב ואי לא חזי לאדם דלא חשבו לאוכל אדם אלא לכלב לא חזי לכלב דלא אחתיון ליה לטומאת אוכל משום כלב: מכל מקום קתני צריך מחשבה. ומחשבה לצורך טומאה קלה היא לטמא טומאת אוכלין: הני מילי דקתני צריך מחשבה מחיים דלא מטמא טומאה חמורה אבל בחותך מפגר לאחר מיתה הוא״ל ומא הוא טומאה חמורה אין בו טומאה קלה [1]וכלשון אחר מיתה מיירי בריייתא יצא דם מהלכי שתים דכוותה גבי בהמה בלאחר מיתה מיירי ואפי' הכי יש בה טומאה קלה במאי אית בה טומאה קלה אי בשר

ספיקא דאי בהמה דמה אסור אי חיה דמה אסור כדהתיא דפ' יה"כ גבי כל חלב לדרות כוי וחצי שיעור דפרוך ואיצטריך קרא למיסר ספיקא ותימה דמאי פרוך אה"נ משום דספק חיה אינו קרב למובח ואתא קרא לאשמועינן דחלבו אסור כחלב בהמה די"ל דשפיר פרוך דריבויי למה איצטריך אי בהמה הוא לא צריך קרא ואי חיה הוא וכי אתא קרא לאסור חיה וכי אי לא שלא יטעו העולם לומר חיה הוא ויבואו להתיר וכי בשביל הטועים נכתוב קרא אין זו סברא. תוס' כת"י. ועיין תוס' בכורות דף מא [ע"ב ד"ה ואתין]: ז אלא קסבר כוי בריה בפני עצמו הוא. פי' ואינו לא חיה ולא בהמה ואין זה כהתיא דפ' אותו ואת בנו דאמר בני בריה בפני עצמו הוא ולא הכריעו בו חכמים אי מין בהמה הוא אי מין חיה דמשמע דהוא בהמה או חיה. תוס' כת"י: ח) עי' בחדושין: ט) ושחיטתו נמי כבהמה. פי' הלכות שחיטה שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור אבל להצריכו שחיטה להיותו ולהוציאו מידי אבר מן החי לא צריך ריבויי דהא אמרינן בפ' גיד הנשה (דף קנ ע"ב) כל שאתה מצווה על דמו אתה מצווה על אבריו ואית דאמרי כל שבשרו מותר אתה מצווה על אבריו: תוס' הרא"ש: י) שתים שאין בהן טומאה קלה והשאר נמחק: יא) האדם גירסת משנה של עוקצין החותך מן האדם כו' צריך מחשבה והכשר ובברייי' איתא החותך מאבר מן החי צריך מחשבה ואין צריך הכשר והראב"ד גרס כן: יב) מחשבה והכשר בגמ' של הרב"א כתוב ואין צריך הכשר וכתוב על תיבות ואין צריך קו מלמעלה להורות כי לפ"ד הוא טעות וצריך למחקו אבל לא מחק הוסיף ר' על תיבת הכשר והגיה והכשר: יג) לכלב דמחשבה לכלב: יד) אמרו בטהרות כל (תיבת בטומאה נמחק) המיוחד לאוכל אדם. תוס' בכורות (דף כג ע"ב): טו) לאדם אין א"ל אי חזי לאדם לא מכל מקום קתני צריך מחשבה והשאר נמחק: יז) צריכין מחשבה והכשר תיבות לא לא נמחק: יח) קלה דמהניא לה לשוויא אוכל לטמא טומאה מגע הא היא גופה טמאה היא: יט) דלית בהו פחות: כ) הכשר השתא תיבת לאפוקי נמחק: כא) בהמה דאי בחלב בהמה טמאה למאי איצטריך למיתני כיון דתנא בהמה טמאה דבטומאה אם חילוק בין בשרה לחלבה: כב) הכשר דאי בחלב כל נבלת בהמה טהורה צריך: כג) חמורה דראמרי' בזבחים פ' חטאת העוף (דף ע) וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה וגו' ודרשינן מיניה דטהור ואינו מטמא במגע ובמשא כבשר: כד) דבכפרים קיימי דצריך מחשבה תיבת קאי נמחק: כה) לבהמה והדיוקן ונמלך: כו) נבילות דהיינו במגע ובמשא: כז) מטמא. גליון ואע"ג דעוף נמי אינו מטמא במשא פ"מ מטמא בגדים בבית הבליעה: כח) תימה לשון הרא"ש תימה לזה צריך להביא תרי צדדין מן בשר והיתר ואיסור דדם ביצים דדגים וחגבים מצי למעט מהך צד דטומאה חמורה דר"ל דלא שייך טומאה חמורה אלא על בעלי חיים שאין טומאה במיתתן: כט) חלבו גליון וההיא דהמקדש חייתו ובהמתו לא הקריש אפילו אי סבר האי תנא דכוי הוי ספק חיה דספק בהמה ניתא לא דלא היה דעתו לספיקא אלא לודאי. הרא"ש ד"ל: ל) מחשבה לאפוקי מדעת המקשה: לא) בהמה טמאה

ג) מיי' פ"ז מהלכות מאכלות אסורות הל' יג טוש"ע י"ד סי' סד סעיף ג: ומי' פ סעי' ו: ד ב (מיי' פ"ז שם) טוש"ע י"ד ס' סה סעיף ו: ה ג מיי' פ"ז מהל' מאכ' אסורות הטומאה הלכה ו: ו ד מיי' פ"ג מהלכות טומאת אוכלין הלכה [נ] ו' מי' תשנות וכ"מ: ז ה מיי' פ"ב שם הלכה יח: ח ו מיי' פ"ז מהלכות שחי' אסורות הטומאה הלכה ד: ט ז ח מיי' פ"ג מהל' טומאת אוכלין הל' ג: י ט מיי' שם הל' ו:

מוסף רש"י

כל המיוחד לאכול אדם. וחל עליו שם אוכל טמא. לעולם ואפילו מקלקל מאכילת אדם, עד שיפסל מאכילת כלב (פסחים מה:). נבלת בהמה טמאה בכל מקום. שטיל סתמא לא לאכילה קיימא דמאיסה, ועוד שיש לה שני לחויין אחת שלא נשחטה ואחת דטמאה מיתה (בכורות י.) סתמא לא לאכילה אלכך בעיא סתמא. ועכי דלא איכא כזית בגוה מאכנה מטמיע אפילו אדם וכלים וכל שכן אוכלין ומשקין, אלא לגבי מהטיא מאכנה דאי איכא אדם וכלים וכל שכן אוכלין ופחות מכזית אינה נבלה, מטלים לכליה, אי תשיב עליה מלטרפה בהדייהו ומקבלת טומאה ממגע שרץ ואי לא לא (נדה ג.) וכן נבלת עוף הטהור. בכפרים. דעניים הם ואין רגילין לאכול עופות ושומן, צריך מחשבה. לאחיכון לעבוד, ואם לא אין מטמאין טומאת אוכלין (בכורות י.) ואין צריך הכשר. דטופה לטמא טומאה חמורה (נדה ג.). נבלת בהמה טהורה בכל מקום. ואפילו בכפרים לגיכה אוכלין מרובין סתמא לאכילה (שם) סתמא לאכילה עכו"ם דלא מאיסה ועוד דלגבי ישראל אין בה אלא דיעוי אחר, אלכך אינה צריכה מחשבה לקבל טומאת אוכלין לאלטרוף פחות מכזית דאינה לאחות עוף טהור ולהכון, וכן נגלת עוף טהור ולהכון של שחוטה בשוקים, בכרכים הם הרוב שם עופות ועניים הם ורגילים לאכול רוב עופות ושומן, אין צריכין לא מחשבה ולא הכשר. נגלת בהמה ועוף משום דטמאין טומאה חמורה, ואלו שחוטה בשוקים משום שבכר הוכשר בשחיטה, דכיון דלא בעי מחשבה אחיכי ליה הכשר בבכורות יב.). מה זרעים מיוחדין שאין סופן לטמא טומאה חמורה. כגון אדם וגבלים (זבחים קה.) זרעים אינן נעשין אב הטומאה עולמית ואפילו נגעו בטמא שהוא אבי אבות, ואינן נעשין אב הטומאה לטמא אדם וכלים, דמהיכא נפקא דנוגע בטמא מטמא אדם מהא מהא קרא דכתיב (במדבר יט) וכל אשר יגע בו הטמא ימא ונטפא הנוגעת באותו טמא מטמא עד הערב, וכי כתיב אלא קרא בדבר שיש לו טהרה בהאדם וטבילה כתיב, דכתיב לעיל מיניה והזה הטהור על הטמא וגו' ובהזאת טמא אלא הנפש הנוגעת, יצאו אוכלין ומשקין וכלי חרס דאפילו אין להם טהרה במקוה אין נעשין אב הטומאה (חולין קכא.).

שיטה מקובצת

א) בשר אוצא דם: ב) דכללי ופרטי דרישא כהדין גוונא (תי' מן נמחק) נ"א בריבויי ומיעוטי וכללי ופרטי דדרשינן כהדין גוונא: ג) והיתר והן מין בשר: ד) אף כל דקתני לאתויי מאי דאין לומר דאיצטריך לאתויי חיה דחיה בכלל בהמה: ה) רב אידי בר: ו) איצטריך קרא למיסר בכ"מ תיבת כו': נמחק) בכ"מ כ' וכוי' הכ"מ כשיטה מקובצת כאן באות ב. ז) נראה דל"ל קרי ביה כי אוכל כל חלב כל אחד״ כדי כל"ל ואמנם אינו מובן דמאי צריך לזה דהא ״ל דהתם למעוטי משקין מקרא דכל חלב דכתיב בפ' ויקרא ג' דסם הא כתיב כל אחד נופיה וכו'. ח) נראה דל"ל ופרוך אי לאחר מיתה מיירי בגייתא ו'.

ט) נראה דל"ל בהמה טמאה ומחלב לא גרים הכא דאי וכו'.

בכ"מ תיבת כו' נמחק: (ט) משמע. גליון לכך נקט פחות מכזית דתני נבלת בהמה טמאה כו' ונבלת עוף טהור שמע דתני נבלת בהמה דומיא דעוף אין בה טומאה הה לא מצי איירי רק בפחות מכזית. תוס':

רב חנניא אמר אפילו תימא כו'. לא ניחא ליה לאוקמי כדאוקמא רבי חייא דדוחק הוא לומר כיון דאילו כ[ז] מלרף ליה לכזית משום הכי לא בעי הכשר הס"ג מלי למימר עתה כיון דאי לא מחפה בצבא לא בעי הכשר כו' ולא לגה לאתרן כדר' חייא אלא משני הטמא גמי מטמא במשא ועוד דדוחק הוא במילתיה דר' חייא דטומאה חמורה וטומאה קלה בתרי דוכתי חמורה טומאה קלה פחות מכזית וטומאה קלה פחות מכזית אבל רב חנניא משכח ליה בחד דוכתא בכזית ובמחיפהו בצבא דחמורה במשא וקלה במגעו והא דקאמר אפילו תימא דהוי כזית אין הלשון מכוון דמשמע דמודה שפיר בפחות מכזית ולישנא דמודה: **דכוותה** גבי דם מהלכי שתים **בשלא** כינסו. פירוש דבהכיא בריישא דלם דגים קתני דם מהלכי שתים שאין לאכול אסור ומי אסור בשלא בעין והא תניא כו' דם שבין השיניים מוגלא ואינו חוטם ופירש הקונטרס אפילו מלות פרוס אין בו ולכך פירש הקונטרס דאם לא כן מאי פריך הכי נמי בדם שבין השיניים משום דאינו נלאה ולא פירש אבל אם אתם שפירש אסור אפילו לא כינסו דקאמר דם שבל גבי הככר גורלו לכך פי' הקונטרס דם שבל הככר גורלו כו' אף על גב דליכא איסור מלות פרוס יש בו ומיהא פריך דקאמר רב אסור דם שבין השיניים מוגלא ואינו חוטם ופירש הקונטרס אפילו מלות פרוס אין בו ולכך פירש הקונטרס דאם לא כן מאי פריך הכי נמי בדם שבין השיניים משום דאינו נלאה ולא פירש אבל דם מהלכי שתים שפירש אסור אפילו לא כינסו ולכאורה דם שבל הדג דמותר אפילו אינו אמת אם הא דקאמר מוגלא ואינו חוטם ומשום שהוא נודע המתמה אתו והא דקאמר בדם מהלכי שתים שהוא אסור מיירי בשלא נודע מהיכא אתי אבל אגבנו מטפטף דם שרי משום דמתמה קאתי וליכא לספוקי לא בדם בהמה ולא בדם חיה ותירץ רבינו ברוך דהכי פריך לכוותה גבי דם מהלכי שתים בשלא כינסו מי אסור פירוש אי אמרת בשלמא בדם דגים שרי אף בכינסו ולכוותה מהלכי שתים אסור ניחא וא"כ חיוש דמהלכי שתים אסור אף בכינסו לומר דבכינסו נמי איצטריך לאשמועינן איסור דמהלכי שתים כגון אף פירש שהרי עיקר מילתיה הוי מכינסו אלא כיון דאתר בכינסו אסור בדם דגים ואם כן הא דתני דם מהלכי שתים אסור מיירי בלא כינסו דבהא איירי מדקאמר בדם דגים מותר דבכינסו אסור וכיון דהא דתני דם מהלכי שתים אסור בשלא כינסו הוה ליה למיתני לד דיתר שבו כמו דתנא דם דגים דנקט הייתר אם איתא דיש בו היתר בדם מהלכי שתים אלא ש"מ דאין בו היתר כלל ואפילו לא פירש ולכך פריך והא תניא כו' ושבין השיניים מוגלא ואינו חוטם וא"כ ש"מ דמותר וא"כ הו"ל לאיפלוגי גבי דם מהלכי שתים ומשני אלא כי תניא מתניתא לאיש ביה קשקשים כי קאמר ס"ס רב אסור דלית ביה קשקשים ז אמר רב ששת דם מהלכי שתים אפילו מצות פרוש אין בו מיתיבי דם הטחול דם הלב דם הכליות דם אברים הרי אלו בלא תעשה דם מהלכי שתים דם שרצים ורמשים אסור ואין חייב עליו כי תניא אסור

דפירש

לאפוקי מת. כלומר להכי אמרינן לעיל [ע"ש] יצאו מהלכי שתים שאין בהן טומאה קלה אלא על גב דממלי לפחות מכביצה אוכלין מפחות מכזית מן המת לא מצטרף בהדיה לטומאת אוכלין דבטלה דעתו אצל כל אדם: **שחיפהו בצבא.** פחות מכביצה וזה משלימו לכביצה אלא על גב דהוא גופיה טמא מהני ליה לירוף דהשתא לא מטמא במגע דהא מכוסה הוא וכי אמר דמצטרף בהדי בצק לטומאת אוכלין דאיכא כביצה אוכלין טומאין ומטומאין אוכלין אחרים הנוגעים בהן: **אי הכי.** דמכוסה הוא ואין סופו לטמא טומאה חמורה הכשר נמי ניבעי: **לאפוקי מת.** להכי קתני לעיל [ז] מהלכי שתים אין בהן טומאה קלה דאם חיפהו בצבא טומאה חמורה בוקעת ועולה דכל אהל שעל המת שאין בו חלל טפח טומאה בוקעת ועולה כדאמרינן בסעור והרוטב (חולין קכה.): **אמר מר יצאו שרצים שאין בהן טומאה** [ז] ולא שרץ מטמא במגע במשא [ז] לא מטמא) אמר מר יצא דם דגים ודם חגבים שכולן היתר מאי כולו היתר אילימא דחלבו מותר הרי חיה דדחלבה מותר דומה אסור ואלא משום דלית בהו איסור גיד הנשה והרי עוף דלית ביה איסור גיד הנשה ודמו אסור אלא מאי כולו היתר דלא בעי שחיטה אמר מר מה עוף שאין בו כלאים אף בהמה תלמוד לומר בהמה כלאים דמאי אילימא כלאים דהרבעה וכלאים דחרישה [ז] והתנן חיה ועוף כיוצא בהן אלא אמר אביי שצימרו אין חייבין עליו משום כלאים אמר רב יהודה אמר רב דם שרצים לוקין עליו בבזית [ז] מיתיבי [ז] דם הטחול דם הלב דם הכליות דם אברים הרי אלו בלא תעשה דם מהלכי שתים דם שרצים ורמשים אסור ואין חייבין עליו מאי אין חייבין עליו [ז] כרת (ז) אלאו מחייב חדא דהיינו רישא ועוד [ז] תנא מלאו נמי קא ממעט ליה דקתני [ז] יצא דם שרצים שאין בהן טומאה חמורה [ז] אמר רבי זירא [ז] התרו בו משום שרץ לוקה משום דם אינו לוקה אמר רב דם דגים שכינסו אסור מיתיבי [ז] דם דגים דם חגבים מותר ואפילו לכתחלה ההיא בשלא כינסו כי קא אמר רב [ז] בשכינסו דכוותה גבי מהלכי שתים בשלא כינסו מי אסור והא [ז] תניא [ז] דם שעל גבי [ז] כבר גוררו ואוכלו של בין השינים מוצצו ובולעו ואינו חושש אלא כי תניא ההיא מתניתא [ז] דאית ביה קשקשים כי קאמר [ז] רב אסור דלית ביה קשקשים [ז] אמר רב ששת דם מהלכי שתים אפילו מצות פרוש אין בו מיתיבי דם הטחול דם הלב דם הכליות דם אברים הרי אלו בלא תעשה דם מהלכי שתים דם שרצים ורמשים אסור ואין חייב עליו כי תניא אסור

דם

ליגע בו והשלימו לכביצה באותו בצק ואי אמרת אי הכי כיון דאינו מטמא במגע הכשר נמי ליבעי בשאר אוכלין; הני מילי דבעי הכשר באוכל אחרינא דלא מטמו כו'. במשא מיהא טמא דלא מצי טעין הילכך לא צריך הכשר לאפוקי כזית מת דאע"ג דחיפהו בבצק מטמא טומאה חמורה דאפילו במגע דאמרינן בוקעת ועולה הלכך יצא דם מהלכי שתים שאין בהם טומאה קלה: והתנן בב"ק וחיה ועוף כיוצא בהן. דבהמה לחרישה ולהרבעה ולפרוקה כו': אלא אמר אביי שצמרו. דעוף אין חייבין עליו משום כלאים אם צירפו עם פשתים: דם הטחול דם הלב דם הכליות דם אבר שפירש מהם: חדא דהיינו רישא דאי מ"מ לאו מחייב היינו רישא ליערבינהו בהדדי וליתנינהו דם אברים ודם מהלכי שתים דם שקצים ורמשים אסור ואין חייבין עליו. ועוד ההוא תנא דרישא דפריקתן מן לאו נמי קא ממעיט ליה דקתני אוציא דם שרצים מלאו דלא תאכלו שאין בהן טומאה חמורה: אלא אמר ר' זירא לא קשיא התרו בו. בשאכל דם שרץ משום איסור שרץ עצמו לוקה עליו בכזית אבל התרו בו משום דם דשרץ אינו לוקה כדקתני ברייתא. ועוד שהרי דמו חלוק מבשרו: שכינסו שקיבצו במתכוין כזית או יותר מכזית

לאפוקי מת [ז] לאפוקי מת אף על גב דממלא ליה לא מטמא טומאת אוכלין משום [ז] דבטלה דעתו אצל כל אדם [ז] רב חנניא אמר אפילו תימא דהוי כזית הכא במאי עסקינן [ז] כגון שחיפהו בבצק א"ה הכשר נמי ניבעי ה"מ באוכלין אחרינא דלא מטמו לא במגע ולא במשא אבל הכא נהי דלא מטמא במגע דקמחפי בבצק במשא מיהת [ז] ליטמא דהא טעון ליה [ז] לאפוקי מת דאף על גב דחיפהו בבצק מטמא [ז] טומאה חמורה [ז] דטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת [ז] (אמר מר יצאו שרצים שאין בהן טומאה [ז] ולא שרץ מטמא במגע במשא [ז] לא מטמא) אמר מר יצא דם דגים ודם חגבים שכולן היתר מאי כולו היתר אילימא דחלבו מותר הרי חיה [ז] דחלבה מותר דומה אסור ואלא משום דלית בהו איסור גיד הנשה והרי עוף דלית ביה [ז] איסור גיד הנשה ודמו אסור אלא מאי כולו היתר [ז] דלא בעי שחיטה אמר מר מה עוף שאין בו כלאים אף בהמה תלמוד לומר [ז] בהמה כלאים דמאי אילימא כלאים דהרבעה וכלאים דחרישה [ז] והתנן [ז] חיה ועוף כיוצא בהן אלא אמר אביי [ז] שצימרו אין חייבין עליו משום כלאים אמר רב יהודה אמר רב דם שרצים לוקין עליו בבזית [ז] מיתיבי [ז] דם הטחול דם הלב דם הכליות דם אברים הרי אלו בלא תעשה דם מהלכי שתים דם שרצים ורמשים אסור ואין חייבין עליו מאי אין חייבין עליו [ז] כרת (ז) אלאו מחייב חדא דהיינו רישא ועוד [ז] תנא מלאו נמי קא ממעט ליה דקתני [ז] יצא דם שרצים שאין בהן טומאה חמורה [ז] אמר רבי זירא [ז] התרו בו משום שרץ לוקה משום דם אינו לוקה אמר רב דם דגים שכינסו אסור מיתיבי [ז] דם דגים דם חגבים מותר ואפילו לכתחלה ההיא בשלא כינסו כי קא אמר רב [ז] בשכינסו דכוותה גבי מהלכי שתים בשלא כינסו מי אסור והא [ז] תניא [ז] דם שעל גבי [ז] כבר גוררו ואוכלו של בין השינים מוצצו ובולעו ואינו חושש אלא כי תניא ההיא מתניתא [ז] דאית ביה קשקשים כי קאמר [ז] רב אסור דלית ביה קשקשים [ז] אמר רב ששת דם מהלכי שתים אפילו מצות פרוש אין בו מיתיבי דם הטחול דם הלב דם הכליות דם אברים הרי אלו בלא תעשה דם מהלכי שתים דם שרצים ורמשים אסור ואין חייב עליו כי תניא אסור

מיתיבי דם הטחול כו' הרי **אלו בלא תעשה.** ומיהא פריך אבל כרת ליכא: [ז] **לא** קרעו אינו עובר עליו. מוקמא ליה בלב עוף דליכא כזית ומכל מקום ליכא איסורא למ"ד (יומא עג.): חלי שיעור אסור מן התורה ומשום הכי אסור אבל אינו לוקה כיון דלית ביה כזית: **כי** קתני בדם דיליה. ולא גרסינן כי קתני אין חייבין עליו דהא גבי לב לא קתני ליה ואם תאמר אמאי לא פריך ממתניתין ופריך מברייתא שהרי בהדיא קתני מתני' דם הטחול דם הלב אין חייבין עליו ויש לומר דליכא לאוקומי בלב עוף [ז] [אבל בריייתא ליכא לאוקמי בעוף] שהרי קתני הרי אלו בלא תעשה [ז]:

יא א מיי' פ"ג מהל' טומאת אוכלין הל' ז' עי' הגהות ב"מ ב מיי' שם הל' ח:
יב ג מיי' פ"ז מהל' טומאת מת הלכה ד:
יד ד מיי' פ"ז מהל' מאכלות אסורות הלכה ג טוש"ע י"ד סי' סד סעיף ג:
טז ה מיי' פ"ו שם הל' ג טוש"ע י"ד סי' סו סעיף ג:
טז ו מיי' פ"ח שם הל' ד טוש"ע י"ד סי' סה סעיף ה:
יז ז מיי' פ"ג מהלכות שחיטה הל"ג טוש"ע י"ד סימן יג סעיף ג:
ח [מיי' פ"ט מהל' כלאים הל' ג טוש"ע י"ד סימן לז סעיף ג ין:
יח ט מיי' פ"י שם הל' ו:
יט י מיי' פ"ו מהל' מאכלות אסורות הל' ג [וש"ג הל' יז:
כ כ מיי' פ"ו שם הל' ד [טוש"ע י"ד סי' סו סעיף ג]:
כא ל מיי' שם הל' ב:
כב מ מיי' פ"ד מהל' שאר אבות הטומאה הל' ז וכ"מ מ"ד:
נ [מיי' פ"ג מהל' מאכלות אסורות הל"יז]:
כג ס מיי' פ"ו שם הל' ב טוש"ע י"ד סי' סו סעיף י:
כד ע מיי' שם הלכה ג וסה"מ"ל טוש"ע שם סעי' ט [וכ"כ לגפש חולין פ"ח דף רלט.]

שיטה מקובצת

[ז] השתא נמי לא בעי הכשר. לאפוקי: [ז] רב חנניא אמר אפי' תימא בכזית. גליון לכאורה נראה דהכי אמר רב חנניא אפילו בכזית משכחת לה ולא צריכת לדחוקי ולאוקמי בפחות מכזית אבל מודה הוא לשנייא דר' חייא ואינו כן דלית ליה שנייא דר' חייא ודוקא בכזית משכחת לה אבל בפחות מכזית אפי' הכשר נמי בעי ולית ליה הך סברא דר' חייא דקאמר כיון דאילו מצטרף לכזית לא בעי הכשר השתא נמי לא בעי הכשר אלא כיון דכאשר הוא לא מטמא טומאה חמורה בעי הכשר ותדע דכי פרכינן לר' חנניא אי הכי הכשר נמי. לא משני כיון דאילו מסלק הבצק ומגלהו לא בעי הכשר אלא משני השתא נמי מטמא במשא ותו דלרבי חייא לא משכחת טומאה חמורה וטומאה קלה בחד דוכתא דטומאה חמורה לא הוי אלא בכזית וטומאה קלה בפחות מכזית אבל לר' חנניא משכחת לה תרוייהו בכזית ובחפהו בבצק דחמורה במשא וטומאה קלה במגע וה"ק אפילו בכזית משכחת לה דבעינן מחשבה לטומאה וכיון דמשכחת לה דוקא בכזית מתוקמא. הרא"ש ז"ל: [ז] עי' בחדושין: [ז] מיטמא דהא אות ל' נמחק: [ז] עי' בחדושין: [ז] טומאה חמורה ולא והא שרץ: [ז] במשא מיהא לא: [ז] לומר ולבהמה כלאים: [ז] מיתיבי לא פריך מברייתא דלעיל יצאו דם שרצים דפשיטא ליה דיכול לדחויי דליכא כרת אבל השתא סמך אקושיא והיינו רישא. תוס': [ז] עליו דקתני כרת אבל לאו מחייב אות א' נמחק: [ז] ועוד האי חנא: [ז] חמורה אלא אמר: [ז] בשכינסו. גליון דידע רב דמתני גבי דגים. הרא"ש ז"ל: דכוותה. מתוך פרש"י משמע דפריך מהא דתניא שעל הככר כו' ולא נהירא דקא סבר דאית ביה מצות פרישה איסורא מעליא הוא ופרי"ו דה"פ דכוותה כו' ואפי' לא פירש בין השינים אסור דאי אמרת מותר הוא בשלא פירש א"כ הוי ליה למיתני התיתר בברייתא כמו דתני התיתר בדם דגים כשלא כינס ואע"ג דאיכא איסורא כשכינסו שביק האיסור ונקט התיתר ה"נ בדם מהלכי שתים הוי ליה למיתני התיתר אלא מדלא תני משמע דלית בה התיתרא. תוס' כת"י: [ז] עי' בחדושין: [ז] דחדוקי דקתני דם חגבים אין חייבין ומשמע דאיכא הא דליכא הא איסורא איכא ודייקא אכולהו כמו חלצה במנעל שאינו שלו בשל עץ בשל שמאל חליצתה כשרה וקאמר בגמרא (יומא דף קג) איאמר דאמור רבנן בשאינו שלו דיעבד לכתחילה מי אמר אלמא דיוקא אכולהו קאי וכי פריך לרב ברייתא הוי מצי למימר ולטעמיך ולסייעיה ליה ממתניתין. לשון הרא"ש ז"ל: [ז] דהא עיין בתוס' במתניתין בריש פירקין בגליון: [ז] שרצים מכל דם לא תאכלו אות ל' ד' ונמחק: [ז] בכלי דאי במכונס על הדג מותר דאל"כ הוה ליה למימר דם דגים שפירשו. תוס': [ז] תיכת ולא ל"ש ותיבות כשנסו דמי כתוב עליו קו מלמעלה להורות כי הוא יתר: [ז] דאילו מגלה ליה תיבת מצרף נמחק:

[ז] עוף דאין בו כזית אבל בהך ברייתא ליכא לאוקמי הכי שהרי: [ז] תעשה משמע דבבהמה איירי דבעוף ליכא מלקות אחצי שיעור: אסור: דכוותה גבי דם מהלכי שתים. דבהא ברייתא גופה קתני בתוספתא ודם מהלכי שתים נמי אסור ואי אמרת הוא נמי בשלא כינסו מי אסיר: והתניא דם שעל גבי הככר. שפירש משיניו של אדם גורדו ואוכל הככר ודם של בין השינים שלא פרש

[ז] [חולין קכה.], [ז] רש"ק מ"ז, [ז] כ"ק נד ב.; ד) [תוספתא פ"ד מה"י ה"ב], [ז] [תוספתא פ"ד מה"כ], [ז] מתוכות ס., [ז] [סם], [ז] פ"ג, [ז] ל"ל בגליון, [ז] [ויקרא יח], [ז] מתכן שיך לדף כב., [ז] רש"ק,

הגהות הב"ח

(ז) גמ' אין מיישבין עליו כמת אבל לאו: (ז) רש"י ד"ה מיה וכו' אם הפרה אמרינן אמר אמור:

מוסף רש"י

כגון שחיפהו בבצק. כגון בשר שחיפהו בפחות מכביצה בצק, אי מטמא ליה אוכל מלטרף בהדי בצק ומקבל הלי בצק טומאה לפי שהוא בטומאה ומטמא אחר אוכלין, ואי לאו אוכל הוא לא מקבל הלי בצק טומאה לגיס ביה שיעורא וכי נגעו ביה אוכלין אחריני טהורים הן שאינם נוגעים בנגלה אלא בבצק (חולין קכ:). **חיה ועוף כיוצא בהן.** לכלאים הרבעה אע"ג דכתיב בהמתך לא תרביע כלאים הוי נמי חיה ועוף בכלל, כדילף בגמרא, וכן לענין לכלאים דהתם אלא אחרים בכור וחמור (ב"ק נד:). **דם שעל גבי הכר.** כגון שנאבו ומיכר בו דם השיניים, גורדו. לשם לאמרי הם קא אכל. (כתובות ט. לגי' ס"א שם). **מרצצו.** דהא ליכא לחזי ליה (שם).

רבינו גרשום

מטמא טומאה חמורה בכזית במשא ואי דם מטמא נמי טומאה חמורה: וב"ה מטמאין. בשיש בו רביעית הואיל ויכול ליקרב ולעמוד על כזית כדקאמר בפ' המנחות: אלא לא נצרכא. דבהמה לאחר מיתה יש בה טומאת אוכלין כדתנן בטילת בהמה טמאה בכל מקום הואיל ואינה ראויה לאכילה לכולי עלמא לישראל ולעובדי כוכבים וכן נבלת עוף ואפי' טהור והחלב והשומן בכפרים שאינן עשירים ואין אוכלין עופות ולא שומן לפי שמצוינינן אותו לנר או למלאכה צריך מחשבה לטמא טומאת אוכלין הואיל ואין ראוי לאכילה לכל ואין צריך הכשר כדאמרן כל שפופו לימא טומאה חמורה אין צריך הכשר: וא"ל רב לר' חייא מחשבה למאי אי לטומאה קלה הא היא גופה מטמא טומאה חמורה בכזית: ואי"ל לחכי צריך מחשבה כגון דאיכא פחות מכזית נבלה. דלא מטמא טומאה חמורה וצריכה לשאר אוכלין לפחות מכביצה ולהכי צריך מחשבה דלית ביה שיעור טומאה חמורה: אי הכי ניבעי הכשר. אבל הכא דאיכא בגויהו פחות מכזית נבלה כיון דאילו מצרף ליה לכזית משאר גוף הנבלה לא בעי הכשר שהרי מטמאה טומאה חמורה השתא נמי אע"ג דפחות מכזית [הוא] לא בעי הכשר אבל בעי מחשבה: [ז]לאפוקי מת אדם אע"ג דמלי. ליה לפחות מכזית דידיה ומשלימו מכביצה אוכלין לא מטמא טומאת אוכלין אע"ג דמחשב ליה למיכליה משום דבטלה דעתו אצל כל אדם דאין רגילין לאכול אדם מת ולהכי קאמר יצא דם מהלכי שתים כו': רב חנניא אמר אפי' תימא דהוי. בהא נבלה בהמה טמאה כזית ואי אמרת הא היא גופה טמאה היא בטומאה חמורה בכזית במגע: הכא במאי עסקינן כגון שחיפהו בבצק, כגון סביב שאין יכול

ז) עד כאן שיך לעמוד הקודם

דפירש. שפירש מן האדם בכלי או על גבי ככר: **חלב מחלבי שפיס.** חלב דאשה: **היקלא במגעה.** שאין בה זיבות ונדות: **שאינו שוה כלום.** דבטהורה מותר ובטמאה נטמאת לאסור: **לא שנו.** דאינו עובר עליו אלא בלב עוף דאין בדמו כזית: **דם דיליה.** הנבלע בבשר הלב כשאר דם הנבלע באברים: **דאתי ליה מעלמא.** אותו הנמצא בחלל הלב: **מישרף שריף.** מושך הדם מדיה שבשחיטה בנשימתו וכוונסו בלבו: **שריף.** בלע"ז סומי"ר: גליון **מישרף** יט . והוא דם הנפש ואדם הנפש אמרינן בריש פירקין שחייבין עליו כרת. עכ"ל: **דם הקוה.** בתחלה שחוט ואחר כך יוצא אדום ושמיהן בשחיטה בלא קיזוח בראוק ואחר כך מקלח וסוף כשהדם מתמעט שותת ויורד בטמוך: **כל זמן שמקלח.** היינו אמלעי: **מטיפה המשחרת ואילך.** משלה משחיר הראשון ואחמיל לאחדיס הוא דם הנפש: **ראשון ואחרון.** מאדיס שלפני הקיזוח ושל אחרון מדנקט טעמא מפני שהוא שותת והני נמי שותתין: **לא למעוטי דם המשחיר.** מפני שהוא נמי כדם אחמלית: **ודם חלליס ישפס.** דם היוצא מן החללים כלומר לאחר מיתה קרוי משקה פרט לדם קיזוח שאינו לאחר מיתה דזהו דם הנפש ואינו קרוי משקה ואינו מכשיר את הזרעים: **על הראשון דברי הכל חייב.** דדם קיזוח מעורב בו: **חטאת אחת.** על הראשון שדם הקיזוח מעורב בו: **דס.** הוא מלי למיכתב מה תלמוד לומר כל דם ונכרתה וגו': **נפי שנאמר כי הדם הוא בנפש יכפר.** דמשמע דאינו חייב אלא על דם הראוי לכפרה לזריקה על המזבח ואין לו כרת אלא בדם קדשים והוא שהנפש יוצאה בו שהוא לכפרה לכתיב בנפש יכפר דמשמע אין כפרה אלא בדם הנפש: **ודם הממלים.** בקדשים: **ר' יהודה היא.** אלמא ס"ל דדם המתמצית לא מכפר מדאיצטריך לרבויי מכל: **מתני' שאינו מביא את מעילתו.** אינו צריך להביא את הממון: **מביא מעילה.** הממון וחומשו: גיליון. היינו לכתיב ואת אשר חטא מן הקדש שמביא שוה מה יא שהנה וחומשו במעות ומוסרו לכהן הגזבר והמעות יפלו לנדבה לקץ המזבח. תוס': **בשני סלעים.** הנקח בשני סלעים לכתיב **שממון שמביא** כו'. הילכך יכול להביא ולהתנות:

דפירש כי קאמר [6]**רב** [6] **בדלא פירש כדתניא** [3]**דם שעל גבי ככר גוררו ואוכלו של בין השינים מוציץ ובולע ואינו חושש איכא דמתני לה להא דרב ששת על הדא** [3]**דתניא יכול** [3]**חלב מהלכי שתים יהא אוכלו עובר בלאו ודין הוא מה בהמה טמאה שהקלתה במגעה החמרתה בחלבה מהלכי שתים** [3] **שהחמרתה במגען אינו דין שתחמיר** [7] **בחלבן ת"ל** [1] **וזה לכם הטמא זה טמא ואין חלב** [3] **מהלכי שתים טמא אלא טהור אוציא את החלב שאין שוה בכל** [3] **ולא אוציא הדם ששוה בכל ת"ל** [3] **וזה לכם הטמא זה טמא ואין** [3] **דם מהלכי שתים טמא אלא טהור** [7] **(א"ל) רב ששת אפילו מצות פרוש אין בו** [8]**תנן התם** [א]**הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו אינו עובר עליו** [2]**א"ר זירא אמר רב ל"ש אלא בלב עוף הואיל ואין בו כזית אבל לב בהמה דיש בו כזית אסור וחייבין עליו כרת מיתיבי** [9]**דם הטחול דם הלב דם הכליות דם** [3] **אברים הרי אלו בלא תעשה דם מהלכי שתים דם שקצים ורמשים אסור ואין חייבין עליו כי קתני** [9]**אין חייבין עליו על דם דיליה כי קאמר רב דאתי ליה מעלמא דם דיליה היינו דם אברים וליטעמיך מי לא קתני דם כליות וקתני דם אברים אלא תני והדר תני ה"נ תני והדר תני מעלמא מהיכא אתי ליה א"ר זירא**(ו) **בשעה שהנשמה יוצאה מישרף שריף: דם שהנשמה יוצאה בו חייבין עליו: איתמר איזהו דם הקזה שהנשמה** [3] **תלויה בו רבי יוחנן אמר** [2]**כל זמן שמקלח ר"ל אמר מטיפה המשחרת ואילך מיתיבי** [9]**איזהו דם הקזה שהנשמה יוצאה בו כל זמן שמקלח יצא דם התמצית מפני שהוא שותת מאי לאו אפילו ראשון ואחרון דשותת הוא כדם התמצית דמי תיובתא דר"ל לא למעוטי דם המשחיר אבל דם ראשון ואחרון אף על גב דהוא שותת היינו דם הנפש מיתיבי איזהו דם** [10] **ראשון כל זמן שמקלח יצא ראשון ואחרון מפני שהוא שותת תיובתיה דר"ל אמר לך תנאי היא דתניא איזהו דם הנפש כל זמן שמקלח דברי** [10] **ר"א ר"ש אומר מטיפה המשחרת ואילך** [9] **תנא דבי רבי ישמעאל** [2]**ודם חללים ישתה** [10] **דפרט לדם קיזוח שאינו מכשיר את הזרעים בעא מיניה ר' ירמיה מרבי זירא הקיז דם לבהמה וקיבל דמה בשני כוסות מהו** [10] **על הראשון דברי הכל חייב על האחרון מי מיחייב או לא א"ל** [10] **פלוגתא דר' יוחנן ור"ל דאיתמר הקיז דם לבהמה וקיבל דמה בשני כוסות ר"ל אמר חייב שתי חטאות** [ה]**ורבי יוחנן אמר אינו חייב אלא אחת: רבי יהודה מחייב בדם התמצית:** [9]**א"ר אלעזר מודה ר' יהודה לענין כפרה שנאמר** [3]**כי הדם הוא בנפש יכפר** [ד]**דם שהנפש יוצאה בו מכפר ושאין הנפש יוצאה בו אינו מכפר אמר ר"נ בר יצחק אף אנן נמי תנינא דתניא** [9]**דם מה ת"ל** [4]**כל דם לפי שנאמר כי הדם הוא בנפש יכפר אין לי אלא דם קדשים שהנפש יוצאה בו שהוא מכפר דם חולין ודם התמצית מנין ת"ל כל דם** [6]**סתם סיפרא מני ר' יהודה היא: מתני'** [10] **ר"ע** [ט]**מחייב על ספק מעילה אשם תלוי** [ו]**וחכמים** [10] **פוטרים ומודה ר' עקיבא שאינו מביא את מעילתו עד שיתודע לו** (ז) [10] **שיביא עמו אשם ודאי א"ר טרפון מה לזה מביא שתי אשמות אלא מביא מעילה וחומשה ויביא אשם בשני סלעים ויאמר אם ודאי מעלתי זו מעילתי** (ג) **וזו אשמי ואם ספק מעלתי המעות נדבה** [10] **ואשם תלוי שממין שהוא מביא על הודע מביא על לא הודע אמר** (ד) **רבי עקיבא נראין דבריו במעילה מעוטה הרי שיבוא לידו ספק מעילה במאה מנה לא יפה לו שיביא אשם בשתי סלעים ולא יביא ספק מעילה במאה מנה מודה ר"ע לר' טרפון במעילה מעוטה:**

דם חללים פרט לדם קיזוח בו'. פירש רש"י דם חללים שכבר נתחללה כלומר שכבר מתה מקודם לכן מכשיר פרט לדם קיזוח דעתה נתחללה וכ"ש לא פירש כן פרק האשה יפה [מולין לו.]. **ופירש פרט לדם קיזוח כלומר דם שנעשית בו חלל מכשיר פרט לדם קיזוח שהוא לאחר שנעשית חלל וקשה שהרי בשמעתין משמע דדם קיזוח הוא דם שהנפש יוצאה בו ומשמע לפי הסוגיא דשמעתא דגבי חדם ובהמה אין** [ג] **דינן שוה לגבי אדם דם שלאחר שיצא נשמה מכשיר אחל לא אותו שיוצא בשעת יציאת נשמה וגבי בהמה דם שלאחר יציאת נשמה אינו מכשיר כדאמרינן פסחים** (דף מז.): **הנח לדם הממצית דאפילו בחולין לא מכשיר ולא דם מיתה ולא דם מגפתה רק דם שחיטה דהדמיון מתפסכנו כמיס:**

קבל דמו בשני כוסות. בכוס ראשון יב דם קיזוח ובכוס שני [יג] זה שאחר קיזוח חייב שני חטאות אם אכל בשתי העלמות:

בה א מיי' פ"ו מהל' מאכלות אסורות הל"י ופיס"ש י"ד סי' עב סע"ש:
ב ג רב אלפס חולין פ"ח דף רנט. וע"ש שני גרסא(ו)
בו ג מיי' פ"ו מהלכות מאכלות אסורות הל' ג:
בז ד מיי' פ"ו מהלכות טומאת אוכלין הל' ג:
בח ה מיי' פ"ו מהלכות שגגות הלכה ג:
בט ו מיי' פ"ח מהל' פסולי המקדש פי"מ הלכה כו:
ל ז מיי' פ"ח מהלכות מעילה הל' ט ופ"ט מהל' שגגות הלכה יא:

תורה אור השלם

1. וְזֶה לָכֶם הַטְּמֵא בַּשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ הַחֹלֶד וְהָעַכְבָּר וְהַצָּב לְמִינֵהוּ:
ויקרא יא כט
2. הֵן עַם כְּלָבִיא יָקוּם וְכַאֲרִי יִתְנַשָּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד יֹאכַל טֶרֶף וְדַם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה:
במדבר כג כד
3. כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם הוּא וַאֲנִי נְתַתִּיו לָכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר:
ויקרא יז יא
4. וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יֹאכַל כָּל דָּם וְנָתַתִּי פָנַי בַּנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת אֶת הַדָּם וְהִכְרַתִּי אֹתָהּ מִקֶּרֶב עַמָּהּ:
ויקרא יז י

הגהות הב"ח

(א) גמ' א"ר זירא אמר רב בשעה שהנשמה: (ב) שם במשנה שיתודע לו ויביא: (ג) שם ודוה אשמי: (ד) שם אמר לו ר' עקיבא:

מוסף רש"י

חלב מהלכי שתים. אלא של אשה המאכלת בשתי רגליה (כתובות ס). בהמה טמאה שהקלתה במגעה. שאינה מעמאה מהיס, החמרתה בחלבה. כלאמרינן בנכלות (ג:) גמל גמל שני פעמים, אל לאמור אלנו (כתובות שם). אוציא את החלב שאין שוה בכל. שהרי בטהורה טהור (שם). אפילו מצות פרוש. מלרבנן, אין בו. מדאורייתא שרי ורבנן נמי לא גזור ביה, דאמרינן אלנו מהלכי שתים עליו. לא קרעו אינו עובר עליו. לאיזה כרת (חולין קפ.). וחייבין עליו כרת. אם לא קרעו לאחר כבולו, אבל בשרו אינו נאחר, שהלב אלנו הוא ואינו בולע, והכי נמי אמרינן בפסחים (עד:) שאני לב דשיע (חולין שם). מטיפה המשחרת ואילך. משהוא מתחיל לאחת שוב (שנהדרין נא.). אבל דם קיזוח לא אמרינן דם שחיטה (שם שם). דתניא דם. הוה ליה למיכתב, מה ת"ל כל דם. כאחמי מות אש אש מבית ישראל (שם).

הגר הגר כתוכם אשר יאכל כל דם ונתתי פני וגו', אין לי. שיהא בכרת, אלא דם קדשים שהנפש יוצאה בו שהוא מכפר, שלאו לכפרה על המזבח, דהא כפרה כתיבא הכא ואני נתתיו לכם מן המזבח לכפר, והני מילי דלאחיין לכפרה, דם חולין דדם התמצית. אל קדשים לאיתם לאחיים לכפרה כלאמרינן בסוף תמיד נאמרו בפסחים (מה. לעיל ד:). ר"ע מחייב על ספק מעילה. פי' לפיו שמי מתיקנו אחת אל קודש ואחת אל חולין ואכל אחת מהן ואינו יודע איזו אכל, מביא אשם תלוי (שבת נא:). שאינו מביא את מעילתו. לאומר אינו מאלם קרן וחומש, עד שיתודע לו ויביא עמו אשם ודאי. אשם מעילות ודאי, כי איכא לאשם תלוי דאחר מעילות דספק כרת אינו מכפר כפרה גמורה וכשיתבע לו ודאי אמנם מביא מעילה, אף זה כשיודע לו יחזור ויביא אשם ודאי (שם). מה לזה מביא שתי אשמות. ולא דמי לאשם תלוי דספק אינו מעילה, דהתם ספקו אינו ודאי ודאי נקבה, אבל זה שבאיכם מין אחד, כלאמר אמנמין אמנמין אל הודע מביא על לא הודע, אזה אינו אל חוה אינו, יביא קרן וחומש ויביא אינו אל ויאמר אם ודאי מעלתי זו אמעלתי, ואם ספק, אבל אמנמין אל אל אל

עין משפט
נר מצוה

לא א מיי' פ"ג מהל' מעילה הל' ג:
לב ב מיי' פ"ד מהל' פסה"מ הל' כב:
לג ג מיי' פ"ט שם הל' יא:
לד ד ה מיי' פ"ט מהל' שגגות הל' יב:

מוסף רש"י

ואם נפש. גבי אשם תלוי כתיב ביקרא ואם נפש כי תחטא פרשת מעילה ומעלה המעל פרשת מעילה ודאשם, שיבא לאחר זמן שנהנה מן ההקדש בשוגג וחייבו עליו אשם ודאי (בחיים מח.). על ספק מעילות. הקדש ומוקן לפניו והנה מלאכת מחשב כשבור שריכס מולין ועכשיו מיהו יודע מחיה מהן נהנה, מביא אשם תלוי לחנן עליו מן הסיכורין עד שיודע לו שודאי מעל ומביא אשם ודאי, ואם הוא אול כסף אקלים (שם). למדרין עליון מתחתון. פרשת הקדש מפרשת אשם תלוי שתמתיה, למימרא דהנהנה מן ההקדש נמי מייתי אשם תלוי על ספיקו (שם). מצות מצות מחטאת. נאמר מלות באשם תלוי ועשאתה אחת מכל מלות, וכן בחטאת מה חטאת באה על שגגת זדון כרת, כדילפינן בגזירות (מ.). אף אשם תלוי אף ספק דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת (בחיים שם). הדיר במעילה. בחטאת קדש שנהנה מעילה (פסחים לג.). נהנה מן ההקדש שם בו מעילה במקדש (סנהדרין פג.). מה להלן בקבועה. גמר לה לגבי גזירה שוה הכי מה חטאת חלב קרבן קבוע לעני כעשיר, אף אשם תלוי אינו בא אלא על ספק חטאת קבוע, לאפוקי עולה ויורד דלא. ספק נכנס חטאת למקדש ספק לא נכנס, הואיל ודאי בעולה ויורד אין מביא על ספיקו אשם תלוי (בחיים מח.). אין בגזירה שוה למחצה. וכי היכי דגמרינן לה לגבי הא מלאת נמור מיתיה נמי לאינו בא אלא על ספק כרת (שם). תחתון הוא דגמר מעליון. היקש לחכי אחי דתמתון הוא דגמר מעליון לקנות אשם כאחי מעליון, דבני אשם מעילות כתיב בערכך כסף שקלים וגמר אשם תלוי מייתי אלא אחמר לא יהא ספיקו אל כרת מחמר מוחלט (שם). דנקא. שאות, כלומר מעלת כסף שהוא שאות שאת דיבר, ולאו דוקא נקט אלא נתן לה דמיס קלים בעלמא אלא נתן לה קלבה (שם). יליף בערכך בערכך. אשם תלוי ואשם ודאי גזילות כתיב בערכך ולאשם ונמרינן מערכך ולאשם מעילות דכתיב ביה בערכך כסף שקלים (שם). ילפינן באיל איל. כתיב ביה בשחטה חרופה בגלל ולאשם ומעילות נמי כתיב בגלל לאשם, ואשם מזיר ואשם מלוכע לא מרבינן מהוא דכתיב בכסף בן שנה, ומהאיל שהוא בן שתי שנים בא בשלש קלעים, בכסף בן שנה בא בשלש (שם).

שיטה מקובצת

מ) בקר לרבנן לא משכחת לה אות ר' נמחק: ס) דפטרי' דגמרי מצות מחטאת חלב הוא: ע) אף כל [דבר] שחייבין על דזונו כרת כו'. וא"ת הא תינח למאן דחילף בפ"ק דיבמות מג"ש דעליה עליה דאין חייבין חטאת אלא בדבר שחייבין על דזונו כרת ועל שגגתו חטאת יכול לאפוקי מעילה דדבר הלמד בגז"ש חוזר ומלמד בגז"ש אלא למאן דמפיק מתורה אחת הוקשה כל התורה כולה לעבודת כוכבים היכי ילפינן הכא ממצות הוי דבר הלמד בהקש ואינו חוזר ומלמד בגז"ש כדאיתא באיזהו מקומן דר"ל דמן הדין היה לנו לומר דמביאין אשם תלוי אף על כל דבר שאין חייבין על דזונו כרת וגז"ש דהכא דמצות מצות אתי למעוטי מעילה דלא בא על ספיקו אשם תלוי ומיעוטי ילפינן שפיר מגז"ש דהכא ולא דמי לכאשר עשה דאנו צריכין לגמורי מיניה שתי כליות אפר העלם דלא כתיבי ביה. תוס' כת"י: ז) ועל שגגתו חטאת מביא על ספיקו אשם תלוי: פ) למחצה אלא מכלל: ק) למחצה הא ק"ל דאין גז"ש למחצה אלא: ר) למחצה הוכא ה"ט תיבת אלא נמחק: ש) ורבנן סברי תחתון הוא דגמר מעליון לאשם בכסף שקלים. וא"ת ל"ל לרבנן לגמור (עליון מתחתון) (תחתון מעליון) לכסף שקלים תיפוק ליה מערכך ערכך ויש לומר דאינטריך לדבאמר תלמודא (דלעיל) דלא תימא ה"מ בשאר אשמות אבל אשם תלוי כיון דעל ספק קאתי לא יהא ספיקו חמור מעיקר דחטאת אם בת דנקא אף ספק אשם בת דנקא. תוס': ת) מתיבת ור"ע סבר אין היקש למחצה עד תיבת ור' עקיבא אשם כו' דה לא גרים רש"י: י) דרבנן דאתיא מצות תיבת דגמירי נמחק: יא) שקלים מנא ליה נפקא: יב) מעליון דאי מזאת דפליג: יג) ראשון הניחא למאן תיבת הא נמחק: יד) אלא למאן דלא דריש פלוגתא היא בס"ק דמנחות ותימה דבפרק דם חטאת משמע ליכא מאן דפליג אגז"ש דזאת תורת וי"ל דבדבר הכתוב בהדיא בקרא ליכא מאן דפליג. תוס': טו) חרופה. ס"א דאשם גזילות והראב"ק לא גריס לה גריס רש"י ז"ל: יז) על תיבות מורה ר"ע כו' על כל תיבה נרשם קו להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: יח) שממון. ציון במתני' שהביא על הודע מביא על שלא הודע כו' מורה ר"ע כו' סוף: יט) ידיעה בתחילה אות ל' כ' נמחק עיין [שכת דף עג]: יט) האשה שהביאה חטאת הועף ספק כגון שהפילה בה רבנן דאמר אי לאו מביאה עליה חטאת הועף ואינה נאכלת. תוס' כת"י: כ) הועף ספק אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה דבר שחייבת עליה קרבן תעשינה ודאי ונאכלת ואם נודע לו אחר שנמלקה פליגי בה רב ור"י בפ' בתרא דרב אמר מזה דמה וכספרת ומותרת באכילה ור"י אמר אסור גזירה שמא יאמרו חטאת הועף הבא על הספק נאכל ותניא כותיה ותימא קצת לרב למה לי עד שלא נמלקה משנמלקה נמי כו' הוא וע"ל דלא נקט לא נמלקה אלא לאפוקי לא נודע לו אלא אחר הזאה. תוס' כת"י: כא) על ס"א לא הודע מביא על הודע: כב) של קודש אכל אות ה' נמחק: כג) מחייב באשם תלוי: כד) אחד אכל אות: כה) ע' בחדושין: כו) על תיבת אדם רשום למעלה כי לפ"ד ראוי למוחקו: כז) מעילות ודאי קמיירי: כח) ליה נפקא ליה מזאת תורת האשם ורבנן אע"ג דכתיב זאת תורת האשם איצטריך ואם נפש דאי מתורת האשם סד"א ה"מ בשאר אשמות הניחא כו' נפקא ליה מזאת תורת: כט) ולא איצטריך: ל) מחול לך ויהא: לא) כו' תשעינה ודאי תיבת ועושה נמחק: לב) נאכלת. גליון והאי דלא תנא לאחר שנמלקה דאי תנא הו"א ה"מ אחר הזאה שאין בין מליקה להזאה כלום ע"כ:

אם עד שלא נמלקה הודע כו' לא) ועושה ודאי. פירוש ותאכל כאשר מטאת ואם תאמר מאי איריא שנודע לה קודם שנמלקה אפילו לאחר שנמלקה נמי תאכל נכהנים דאי משום דלא יהיה ידיעה בשעת מליקה הא אמריגן בפרק קמא דמכילתין (דף ז.) מודה ר' יוסי במחוסר כפרה דכיון דאינו מביא רק לאשתרויי בקדשים דלא בעי ידיעה בתחלה ואי טועמא הוי גזילה שמא יאמרו מטאת העוף הבא על הספק נאכלת הניחא לר' יוחנן דאמר לקמן בפרק המביא (דף כו:) דאם משנמלקה נודע ב) לו שילדה ודאי אסור גזילה כו' אלא לרב דאמר לקמן דאפילו נודע לו משנמלקה כיון שנודע לו קודם הזאה מותר בתכילה אם כן אמאי לא נקט משנמלקה ים לומר דהוא הדין לאחר מליקה ולא אתא לאפוקי רק אחר הזאה דאז ודאי אתו למימר מטאת העוף הבא על הספק נאכלת ג) ומי

חייבין על זדונו כרת ד) דתניא הזיד במעילה רבי אומר במיתה וחכמים א) אומרים באזהרה ור' עקיבא סבר כי ילפינן מצות מצות מחטאת חלב להכי הוא דילפינן מה להלן בקבועה אף כאן בקבועה לאפוקי עולה ויורד דלא ורבנן סברי ב) אין גזירה שוה למחצה ג) מכלל דר' עקיבא סבר יש גזירה שוה למחצה ד) אלא דכולי עלמא אין גזירה שוה למחצה ה) אלא היינו טעמא דר"ע דאמר קרא ואם נפש ו) וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון ז) ורבנן סברי תחתון הוא דגמר מעליון ח)לאשם בכסף שקלים ט) ור"ע סבר י) אין היקש למחצה מכלל דרבנן סברי יש היקש למחצה והא קיימא לן דאין היקש למחצה דכולי עלמא אין היקש למחצה והכא ה"ט דרבנן יא) דגמירי מצות מצות אפקיה מהקישא ור"ע אשם בכסף שקלים יב) נפקא ליה ח)מאות תורת האשם תורה אחת לכל האשמות לאשם דבכסף שקלים ורבנן אע"ג דכתיב זאת תורת האשם איצטריך למכתב ואם נפש וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד תחתון מעליון יג) ואי מזאת תורת האשם הוה אמינא כי אמינא תורה אחת לכל אשמות הני מילי בשאר אשמות ודאין אבל אשם תלוי כיון דעל ספק חלב קאתי אימא לא יהא ספיקו חמור מודאו מה ודאו חטאת בת דנקא אף ספיקו אשם בר דנקא אהכי כתב רחמנא ואם נפש וי"ו מוסיף על ענין ראשון יג) הא ניחא למאן דדריש זאת תורת האשם יד)אלא למאן דלא דריש זאת תורת האשם מאי איכא למימר ליף בערכך בערכך מאשם מעילה אשם שפחה חרופה טו) לא כתב בה בערכך ילפינן באיל איל: טו) מודה ר"ע כו': ואם ספק מאי קאמר אמר רבא תני אם בספיקו עומד לעולם יהא אשם תלוי יז) שממין שהביא על הודע כ) מביאו על שלא הודע סוף סוף כי מתידע ליה בעי לאיתויי אשם ודאי אמר רבא מדברי שניהם נלמד אשם ודאי לא בעי ידיעה (ג) יח)לכתחלה: **מתני' יט)** האשה שהביאה חטאת העוף כ) כא)[אם] עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי תעשינה ודאי שממין שהיא מביאה כב) על הודע מביאה על לא הודע חתיכה של חולין וחתיכה של כג) הקדש אכל אחת מהן ואין יודע איזה מהן אכל כד)פטור ר"ע מחייב כה) אשם תלוי כו)אכל את השניה מביא אשם ודאי כז)אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי דברי ר"ע כח) ר"ש אומר שניהן מביאין אשם אחד ר' יוסי אומר אין

גמ' ואם נפש ל) ת"ר ואם נפש לחייב על ספק מעילות אשם תלוי דברי ר' עקיבא וחכמים פוטרים לימא בהא קא מיפלגי דר' עקיבא סבר למדין עליון מתחתון ורבנן סברי אין למדין עליון מתחתון אמר רב פפא דכולי עלמא למדין עליון מתחתון דאם כן צפון בבן בקר כא) לא משכחת להו אלא הכא היינו טעמא דרבנן דפטרי ב) דגמירי ג)מצות מצות מחטאת (ד) מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת ג) (ועל ספיקו אשם תלוי) אף כל ד)שחייבין על זדונו כרת ועל ז) ה)ספקו חטאת ועל ו)שגגתו אשם תלוי לאפוקי מעילה דאין חייבין על זדונו כרת ז)דתניא הזיד במעילה רבי אומר במיתה וחכמים א)אומרים באזהרה ור' עקיבא סבר כי ילפינן מצות מצות מחטאת חלב להכי הוא דילפינן מה להלן בקבועה אף כאן בקבועה לאפוקי עולה ויורד דלא ורבנן סברי ב) אין גזירה שוה למחצה ג) מכלל דר' עקיבא סבר יש גזירה שוה למחצה ד) אלא דכולי עלמא אין גזירה שוה למחצה ה) אלא היינו טעמא דר"ע דאמר קרא ואם נפש ו) וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון ז) ורבנן סברי תחתון הוא דגמר מעליון ח)לאשם בכסף שקלים ט) ור"ע סבר י) אין היקש למחצה מכלל דרבנן סברי יש היקש למחצה והא קיימא לן דאין היקש למחצה דכולי עלמא אין היקש למחצה והכא ה"ט דרבנן יא) דגמירי מצות מצות אפקיה מהקישא ור"ע אשם בכסף שקלים יב) נפקא ליה ח)מאות תורת האשם תורה אחת לכל האשמות לאשם דבכסף שקלים ורבנן אע"ג דכתיב זאת תורת האשם איצטריך למכתב ואם נפש וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד תחתון מעליון יג) ואי מזאת תורת האשם הוה אמינא כי אמינא תורה אחת לכל אשמות הני מילי בשאר אשמות ודאין אבל אשם תלוי כיון דעל ספק חלב קאתי אימא לא יהא ספיקו חמור מודאו מה ודאו חטאת בת דנקא אף ספיקו אשם בר דנקא אהכי כתב רחמנא ואם נפש וי"ו מוסיף על ענין ראשון יג) הא ניחא למאן דדריש זאת תורת האשם יד)אלא למאן דלא דריש זאת תורת האשם מאי איכא למימר ליף בערכך בערכך מאשם מעילה אשם שפחה חרופה טו) לא כתב בה בערכך ילפינן באיל איל: טו) מודה ר"ע כו': ואם ספק מאי קאמר אמר רבא תני אם בספיקו עומד לעולם יהא אשם תלוי יז) שממין שהביא על הודע כ) מביאו על שלא הודע סוף סוף כי מתידע ליה בעי לאיתויי אשם ודאי אמר רבא מדברי שניהם נלמד אשם ודאי לא בעי ידיעה (ג) יח)לכתחלה: **מתני' יט)** האשה שהביאה חטאת העוף כ) כא)[אם] עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי תעשינה ודאי שממין שהיא מביאה כב) על הודע מביאה על לא הודע חתיכה של כג) הקדש אכל אחת מהן ואין יודע איזה מהן אכל כד)פטור ר"ע מחייב כה) אשם תלוי כו)אכל את השניה מביא אשם ודאי כז)אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי דברי ר"ע כח) ר"ש אומר שניהן מביאין אשם אחד ר' יוסי אומר אין

תלוי: בערכך בערכך. אשם תלוי מאשם מעילות: **אשם שפחה חרופה יליף מאיל איל.** אשם נזיר דכתיב בספרים שנוה הוא דאשם נזיר (במדבר ו) כבש בן שנתו כתיב ואמרינן בפרק ד' מחוסרי כפרה (לעיל י:) מדאיל בן שתי שנים בשני קלעים כבש בן שנתו בקלע: **מאי קאמר ואם ספק.** הא פשיטא דספק הוא לו: **סוף סוף.** כי הביא במעילה מועטת מעילתו ואשמו בתנאי אכתי לא נפיק מידי שני אשמות דכי מתידע ליה דודאי מעל בעי איתויי אשם ודאי ולא דקא מלקא דעתין אשם דומיא דחטאת ומטאת שהביא על הפיקה אשם תלוי כי מתידע ליה ודאי בעי לאיתויי חטאת: **מדברי שניהם.** דר' עקיבא ור' טרפון דמודו דמועלה במעילה מועטת: **לא בעי ידיעה בתחלה.** הילכך כי אתייה מספק על תנאי עולה לו לאשם ודאי כי מתידע ליה: **מתני' מטאת העוף.** ספק ילדה מין פטור או מין חיוב מביאה קינה העולה מביאה ומתנה אם מין חיוב הוא זו עולתה ואם לאו תהא נדבה אבל מטאת מביאה מספק ומאינה נאכלת: **פיעשה ודאי.** ויאכל לכהנים: **ר' עקיבא מחייב.** ר' עקיבא לטעמייה [ע"א] דמחייב אשם תלוי בספק מעילות: **שניהן מביאין אשם אחד.** בשותפות ויאמר זה לזה אם אכלת תמיכה של קדש יהא תלוי אשם כולו עליך:

בכסף שקלים אף חתחון אשם תלוי צריך אשם בכסף שקלים: ור' עקיבא סבר אין היקש למחצה. אלא כי היכי דילפי אשם בכסף שקלים ליילפו נמי עליון מתחתון: אלא טעמא דרבנן דפטרי דקא סברי אתא מצות מצות. כדמפרשי ליה רבנן ואפקיה מהקישא דלא ילפינן עליון מתחתון ולהכי כתב רחמנא ואם נפש דוי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד תחתון מעליון דמה מעליון בכסף שקלים אף תחתון בכסף שקלים. הניחא. לר' עקיבא למאן דדריש זאת תורת מצי יליף מזאת תורת אלא למאן דלא יליף מזאת תורת כדאמר בפרק קמא דמנחות מאי איכא למימר יליף בערכך בערכך מאשם מעילות מה ערכך דאשם מעילות כסף שקלים אף ערכך דאשם תלוי נמי כסף שקלים ואשם גזילות נמי כתיב ביה בערכך לאשם שפחה חרופה דלא כתיב ביה בערכך כתיב ביה באיל דאיכא באשם מעילות באיל אבל אשם נזיר ומצורע כיון דאינו קבוע ועוד כתב בהו כבש ולא איל לא בעי למיהוי בכסף שקלים: לישנא אחרינא כו' לא דכולי עלמא היקש עדיף דאין משיבין על ההיקש. ואמרי לך דבגן היינו היקש דתחתון דאיכא בכסף שקלים [דלא] נפיק מזאת תורת וכי אתאי היקשא דתחתון הוקש לעליון לכסף שקלים ור' עקיבא סבר אשם בכסף שקלים נפיק מזאת תורת וכי אתאי היקש (דתחתון היקש) לילמד עליון מתחתון: אם ספק מעלתי המעות יהו נדבה והאשם תלוי: ואם ספק מאי קאמר. הא דאי בספק מיירי ר' עקיבא ורבנן ור' טרפון דבספק [מייתי] אשם תלוי: אמר רבא תני הכי אם בספקו עומד לעולם שלא יודע לעולם יהא אשם תלוי ויפטר: קס"ד דסוף סוף בין לר' טרפון בין לר' עקיבא כי מתידע ליה דודאי אשם ודאי ומאי קמ"ל ר' טרפון ור' עקיבא: אמר רבא הא קמ"ל דמדברי שניהם נלמד. דאשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה ל)אשם לא נודע לו תחילת המעשה אלא סוף המעשה מביא אשם אם בודאי מעלתי זו מעילתי זוה אשמי דאי שאם יודע לי שאיפטר בזה ואף על גב דבתחלת הבאתו לא היתה לו בו ידיעה ודאי אלמא דאשם ודאי לא בעי ידיעה בתחילה: האשה שהביאה חטאת העוף. ספק שאינה יודעת אם נפל הפילה או רוח הפילה אם עד שלא נמלקה נודע שודאי ילדה תעשה חטאת זו ודאי ותעלה לה אף על גב דמתחלה הביאה בספק מ"מ תעשה ודאי הואיל ומסיון שהיא מביאה על לא הודע ספק חטאת מביאה על (לא) הודע חטאתה דהא נמי מ)משאר דבה: ואין יודע איזו מהן אכל פטור היינו אליבא דרבנן דפטרי בספק מעילות: אכל את השניה מביא אשם ודאי: דממה נפשך אכל קודש: ר' שמעון אומר שניהם מביאין. אשם ודאי אחד ומתנין כל אחד אומר אם חברי אכל את הקדש יהא חלקי של אשם נתון לו ויתכפר בכולו:

ל) תוי ל"ל שנם אם לא נודע המעשה בתחילה כמתניתא דאשם אלא לנסוף ג"כ יוצא מדקא ממני וכו': מ) ל"ל מייתה חטאת העוף ולא זמה.

גמ' ואם נפש (ד) יח) אדם. באשם תלוי כתיב ולעיל מיניה באשם מעילות קמיירי בויקרא: לחייב על ספק מעילות אשם תלוי. קס"ד מדכתביתו גבי הדלי: עליון. מעילות יח): מתחתון. אשם תלוי: ה"ג אלא הכא היינו טעמא דר' עקיבא דחיב ואם נפש: לימא בהא קא מיפלגי. דמר סבר הקישא עדיף ומר סבר ג"ש עדיף: לא דכולי עלמא הקישא עדיף. שהכי אין משיבין על ההיקש ט) ואמרי לך דבגן היינו היקש דתחתון למד מעליון לכסף שקלים: ור' עקיבא סבר אשם לכסף שקלים נפקא ליה מואם נפש. אלא דכולי עלמא למדין עליון מתחתון אמר רב פפא דכולי עלמא למדין עליון מתחתון דאם כן צפון בבן בקר כא) לא משכחת להו אלא הכא היינו טעמא דרבנן דפטרי ב) דגמירי ג)מצות מצות מחטאת (ד) מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת ג) (ועל ספיקו אשם תלוי) אף כל ד)שחייבין על זדונו כרת ועל ז) ה)ספקו חטאת ועל ו)שגגתו אשם תלוי לאפוקי מעילה דאין חייבין על זדונו כרת ז)דתניא הזיד במעילה רבי אומר במיתה וחכמים א)אומרים באזהרה ור' עקיבא סבר כי ילפינן מצות מצות מחטאת חלב להכי הוא דילפינן מה להלן בקבועה אף כאן בקבועה לאפוקי עולה ויורד דלא ורבנן סברי ב) אין גזירה שוה למחצה ג) מכלל דר' עקיבא סבר יש גזירה שוה למחצה ד) אלא דכולי עלמא אין גזירה שוה למחצה ה) אלא היינו טעמא דר"ע דאמר קרא ואם נפש ו) וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון ז) ורבנן סברי תחתון הוא דגמר מעליון ח)לאשם בכסף שקלים ט) ור"ע סבר י) אין היקש למחצה מכלל דרבנן סברי יש היקש למחצה והא קיימא לן דאין היקש למחצה דכולי עלמא אין היקש למחצה והכא ה"ט דרבנן יא) דגמירי מצות מצות אפקיה מהקישא ור"ע אשם בכסף שקלים יב) נפקא ליה ח)מאות תורת האשם תורה אחת לכל האשמות לאשם דבכסף שקלים ורבנן אע"ג דכתיב זאת תורת האשם איצטריך למכתב ואם נפש וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד תחתון מעליון יג) ואי מזאת תורת האשם הוה אמינא כי אמינא תורה אחת לכל אשמות הני מילי בשאר אשמות ודאין אבל אשם תלוי כיון דעל ספק חלב קאתי אימא לא יהא ספיקו חמור מודאו מה ודאו חטאת בת דנקא אף ספיקו אשם בר דנקא אהכי כתב רחמנא ואם נפש וי"ו מוסיף על ענין ראשון יג) הא ניחא למאן דדריש זאת תורת האשם יד)אלא למאן דלא דריש זאת תורת האשם מאי איכא למימר ליף בערכך בערכך מאשם מעילה אשם שפחה חרופה טו) לא כתב בה בערכך ילפינן באיל איל: טו) מודה ר"ע כו': ואם ספק מאי קאמר אמר רבא תני אם בספיקו עומד לעולם יהא אשם תלוי יז) שממין שהביא על הודע כ) מביאו על שלא הודע סוף סוף כי מתידע ליה בעי לאיתויי אשם ודאי אמר רבא מדברי שניהם נלמד אשם ודאי לא בעי ידיעה (ג) יח)לכתחלה: **מתני' יט)** האשה שהביאה חטאת העוף כ) כא)[אם] עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי תעשינה ודאי שממין שהיא מביאה כב) על הודע מביאה על לא הודע חתיכה של כג) הקדש אכל אחת מהן ואין יודע איזה מהן אכל כד)פטור ר"ע מחייב כה) אשם תלוי כו)אכל את השניה מביא אשם ודאי כז)אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי דברי ר"ע כח) ר"ש אומר שניהן מביאין אשם אחד ר' יוסי אומר אין

תורה אור השלם

1. וְאִם נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְעָשִׂתָה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְלֹא יָדַע וְאָשֵׁם וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: ויקרא ה יז
2. זֹאת תּוֹרַת הָאָשָׁם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא: ויקרא ז ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' מצות מצות מחטאת חלב מה להלן: (ב) שם על הודע מביא כ"ל וא"ת ו' נמחק: (ג) שם ידיעה בתחלה כל"ל ואת ל' נמחק: (ד) רש"י ד"ה ואם נפש בכשם כל"ל ותיבת אשם נמחק: (ה) ד"ה דא"כ לדרבנן וכו' מתמתון הס"ד ואח"כ מ"ר מצות מצות בכשם: (ו) ד"ה ו' מוסיף וכו' למתלה הס"ד ואח"כ מ"ר לאשם בכסף שקלים בעליון כתיב: (ז) ד"ה וי"ו ל"ן וכו' מנא ליה כו' ומשני הילכך:

רבינו גרשום

ואם נפש אחת החטא בשגגה מעם הארץ בעשותה אחת וגו'. כתיב בפרשת אשם תלוי לחייב על ספק מעילה אשם תלוי בא דברי ר' עקיבא כדמפרש טעם דר"ז מוסיף על ענין ראשון דלמעלה מפרשה זו כתיבה פרשת מעילות דמביא אשם ודאי דילמד עליון מתחתון מה בפרשת תחתון אשם תלוי אף עליון נמי מביא על ספיקו אשם תלוי: דאם כן. דאין למדין עליון מתחתון צפון שחיטה בצפון בבן בקר לא משכחת לה דאם עולה קרבנו מן הבקר היינו עליון ולא כתיב ביה צפון ובאם מן הצאן עולה קרבנו כתיב ביה בפונה וילמד עליון מתחתון: דגמרי מצות מצות מחטאת חלב כתיב גבי חלב בעשותה אחת ומצות וכתיב באשם תלוי בעשותה אחת מכל מצות מה להלן בחלב דהיינו דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת כו'. ור' עקיבא מחייב על ספק מעילות אשם תלוי סבר להכי ילפינן מצות מצות מחטאת חלב להכי ילפינן מה להלן גבי חלב בקבועה דחטאתו קבועה ומביאה על ספיקה אשם תלוי אף כל שקרבנו בקבועה מביא על ספיקו אשם תלוי לאפוקי היכא דבעולה ויורד הוא דאין ודאי קבוע אין מביא על ספיקו אשם תלוי: ורבנן סברי אין גזירה שוה למחצה. אלא כי היכי דילפת גזרה שוה דמה להלן בקבועה אף כאן בקבועה יליף נמי מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת אף כל שחייבין היילכך פטרי: וילמד עליון מתחתון כדאמרן: ורבנן סברי לא תתחון הוא דגמר מעליון לאשם בכסף שקלים. מה שבעליון באשם ודאי מביא אשם

אין שנים מביאין אשם אחד. דלית ליה תנאי בקרבנות אלא אם כדברי חכמים פטורין ואם כדברי ר' עקיבא כל אחד מביא אשם תלוי: **זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי.** דלא בעי תחיכה מב' תחיכות: **חטאת אחת.** ובתנאי כדפריש"ת [י] אבל אשם תלוי מייתי כל אחד ואחד משום תחיכת החלב: **תחיכה חלב וחתיכה.** שומן דקדש אכל כו': **מביא אשם תלוי.** משום ספק חלב (ג): [יא] **זה מביא כו'.** משום חלב והכא לא פליג ר' עקיבא לחיוביה שני אשמות תלויין [יב] דהן לפי שאין כאן אלא עבירה אחת ספק חלב ספק קדש: **חטאת ואשם.** בשומפות ויתנו אם אני אכלתי חלב ואתה הקדש יהא חלקי באשם מחול לך ומלקך באחטאת מחול לי: **מביא חטאת.** דממה נפשך חלב אכל: **ר' עקיבא אומר** [יג] **אשם תלוי.** (ג) על [יד] החטאות משום מעילות: **תחיכה חלב וחתיכה חלב נותר כו' מביא.** (ד) שתים [טו] אחת משום חלב ואחת משום נותר: **כל חטאת שהיא באה על חטא.** לאפוקי חטאת העוף של יולדת שהיתה מביאות אותה ובתנאי כדאמרינן בפ"ק (לעיל ז:) אמר רבי יוסי אימתי שהלכו זה למזרח וזה למערב כו': **גמ' ת"ג היינו ת"ק וכי תימא תחיכה אחת משתי תחיכות כו'.** דר' יוסי ס"ק אין שנים מביאין חטאת אחת אלא הראשון מביא אשם תלוי והשני פטור דבעינן תחיכה אחת משתי תחיכות: **וניפי אשם ודאי.** מעילה בהדי [טז] אשם וחטאת: **והא מעיקרא בדאיתיה כה שוה פרוטה עסקינן דקתני.** ריש תחיכה של קדש ותחיכה של חלב כו' אכל את השניה מביא חטאת ואשם: **יש שאוכל אכילה אחת.** בפרק אמרו לו (לעיל דף יג:) דקתני נותר וקתני אשם מעילות אלמא אכילה נותר שוה פרוטה: **בגפה.** אכילה גסה שאכל הרבה ולף על גב דאיסור הנאה הוא [יז] כשאר כל הקדשים האסורים בהנאה שמועלין בהן דהאי נמי חזי לגבוה שאם עלו לא ילדו: **בימום החמה.** מסרחת בשר נותר דהא שני ימים או יום ולילה נשתהא ולא שויא אכילה (דקה) פרוטה: **איסור חל על איסור.** דמיחייב חטאת אנותר דחייל איסור נותר אאיסור חלב: **פטור.** איסור כיפורים דלא אתי איסור יום כיפורים וחייל אאיסור נבלה ואפילו [יח] נתנבלה היום הוה איסורא בין השמשות דאתמול משום אבר מן החי ולא אתי איסור יום כיפורים וחייל: **כוליא בנבלה.** דליכא איסור חל על איסור דאחלב חייב משום חלב ואנותר משום כוליא: **דאיסור עוין.** לגבוה שלקח: (ג) [יט] **ואכל מבשר זבח השלמים אשר לה' לרבות אימורין.** שאם אכלן בטומאת הגוף חייב כרת והא אימורין כגון כליות קאי עלייהו באיסור עוין:

ומי אית ליה לרבי שמעון וכו'. ואם תאמר מאי פריך דוקא גבי יום הכיפורים לא חל על איסור נבלה אבל איסור נותר חל שפיר על איסור חלב שהרי איסור נבלה ואיסור נותר דחמיר טופי מנבלה ומנלא דחל על איסור חלב ויש לומר דסבירא ליה כיון דחזינן גבי יום הכיפורים דאיסור חמור לא חל על איסור קל הוא הדין גבי נותר דאינו חמור לא יחול על איסור חלב אף על גב דהותר [כ] מכללו ואם תאמר מאי פריך דלמא שאני גבי יום הכיפורים משו"ה לא חל על איסור נבלה משום דאינו רק איסור כולל אבל הכא גבי נותר הוי איסור מוסיף וניתא אף על גב דלית ליה לרבי שמעון איסור כולל איסור מוסיף מיהא אית ליה והכי אשכחן לרבי יוסי נמי דלית ליה איסור כולל ואיסור מוסיף אית ליה דתניא (קדושין דף יד:) וכן פרק י' יוחסין (קדושין עז: ושם) דקאמר כהן גדול הבא על אחותו אלמנה אין איסור אלמנה חל על איסור אחותו וקאמר רב ששת הא מני ר"ש היא דאמר אין איסור חל על איסור אבל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא חטאת ואשם ודאי אכל את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי רבי שמעון אומר שניהן מביאין חטאת ואשם ר' יוסי אומר אין שנים מביאין חטאת ואשם אחד [ה]חתיכת חלב וחתיכת חלב קודש אכל אחת מהן ואין יודע איזה מהן אכל מביא אשם תלוי אכל את השניה מביא שני חטאות ואשם ודאי אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא חטאת וזה מביא חטאת רבי עקיבא אומר אף אשם תלוי אכל את השניה מביא שני חטאות ואשם ודאי אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא חטאת וזה מביא חטאת רבי עקיבא אומר זה [ו] וזה מביאין אשם תלוי ר' שמעון אומר זה מביא חטאת וזה מביא חטאת ושניהן מביאין אשם אחד רבי יוסי אומר אין שניהן מביאין אשם אחד [ז] חתיכת חלב וחתיכת חלב נותר אכל אחת מהן ואין יודע איזה מהן אכל מביא חטאת ואשם תלוי אכל את השניה מביא ג' חטאות אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא חטאת ואשם תלוי וזה מביא חטאת ואשם תלוי ר"ש אומר זה מביא חטאת וזה מביא חטאת [ח] ושניהן מביאין חטאת אחת [ג]ר' יוסי אומר כל חטאת שהיא באה על חטא אין שנים מביאין אותה: **גמ'** [ז] **א"ל רבא לרב נחמן לרבי יוסי חטאת הוא דלא מייתו שניהן הא אשם תלוי מייתו שניהם היינו ת"ק וכ"ת** [ד]**חתיכה משתי חתיכות איכא בינייהו והתניא רבי יוסי אומר זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי א"ל הא קמ"ל** [ה]**דמאן ת"ק ר' יוסי: חתיכת חלב וחתיכת קדש [כו'] חתיכת חלב וחתיכת חלב קודש כו' חתיכת חלב וחתיכת חלב נותר כו': א"ל רבא לרב נחמן וליתי נמי אשם ודאי דנותר דקדש הוא אמר ליה דלית ביה שוה פרוטה**

[א]אין שנים מביאין אשם אחד [ב]חתיכת [ג] חלב וחתיכת חולין אכל אחת מהן ואינו יודע איזה מהן אכל מביא אשם תלוי אכל את השניה מביא חטאת [ד]אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי [ה] (דברי ר"ע) [ו]ר"ש אומר שניהם מביאין חטאת אחת רבי יוסי אומר אין שנים מביאין חטאת אחת [ז]חתיכת חלב וחתיכת [ח] קודש אכל אחת מהן ואינו יודע איזה מהן אכל מביא אשם תלוי אכל את השניה מביא חטאת ואשם ודאי אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי רבי שמעון אומר שניהן מביאין חטאת ואשם ר' יוסי אומר אין שנים מביאין חטאת ואשם אחד [ט]חתיכת חלב וחתיכת חלב קודש אכל אחת מהן ואין יודע איזו מהן אכל מביא חטאת רבי עקיבא אומר אף אשם תלוי אכל את השניה מביא שני חטאות ואשם ודאי אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא חטאת וזה מביא חטאת רבי עקיבא אומר זה [י] וזה מביאין אשם תלוי ר' שמעון אומר זה מביא חטאת וזה מביא חטאת ושניהן מביאין אשם אחד רבי יוסי אומר אין שניהן מביאין אשם אחד [יא] חתיכת חלב וחתיכת חלב נותר אכל אחת מהן ואין יודע איזה מהן אכל מביא חטאת ואשם תלוי אכל את השניה מביא ג' חטאות אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא חטאת ואשם תלוי וזה מביא חטאת ואשם תלוי ר"ש אומר זה מביא חטאת ואשם תלוי [יב] ושניהן מביאין חטאת אחת [ג]ר' יוסי אומר כל חטאת שהיא באה על חטא אין שנים מביאין אותה: **גמ'** [יג] **א"ל רבא לרב נחמן לרבי יוסי חטאת הוא דלא מייתו שניהן הא אשם תלוי מייתו שניהם היינו ת"ק וכ"ת** [ד]**חתיכה משתי חתיכות איכא בינייהו והתניא רבי יוסי אומר זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי א"ל הא קמ"ל** [ה]**דמאן ת"ק ר' יוסי: חתיכת חלב וחתיכת קדש [כו'] חתיכת חלב וחתיכת חלב קודש כו' חתיכת חלב וחתיכת חלב נותר כו': א"ל רבא לרב נחמן וליתי נמי אשם ודאי דנותר דקדש הוא אמר ליה דלית ביה שוה פרוטה**

והא מעיקרא דאית ביה שוה פרוטה עסקינן דקתני אשם ודאי אמר ליה ההיא חתיכה דלא נותר היא שויא פרוטה [ו] **והא יש אוכל אכילה אחת דקתני ביה נותר וקתני מביא ארבע חטאות ואשם אחד אמר ליה ההיא בגסה** [ז] **וההיא בדקה** [ח]**(ולא קשיא) ההיא בימות הגשמים הכא בימות החמה: אכל אחד את הראשונה כו': אמר ליה רבא לרב נחמן ומי אמר ר"ש איסור חל איסור והא תניא** [ט] **רבי שמעון אומר** [י]**האוכל נבלה ביום הכיפורים פטור אמר רב** [יא] **ששת בריה דרב אידי כגון דאכל כוליא בחלבה וכוליא בחלבה נמי הא קאי עלה באיסור עולין היכי אתי איסור נותר חייל עלה וכי תימא סבירא ליה לר"ש דנותר איסור חמור הוא וחייל על איסור קל דעולין והא נבלה דאיסור קל הוא ויום הכיפורים דאיסור חמור הוא ולא קאתי איסור יום כיפורים דחמור וחייל על נבלה דקל הוא אלא בקדשים גלי רחמנא דאתי** [יב] **איסור חל על איסור דתניא**

מוסף רש"י

האוכל נבלה ביום הכפורים פטור. מכרתי. דלא אתי איסור יום כפורים ומיחל אאיסור נבילה דקדש, אם נתנבלה מערב יום כפורים הרי קדש איסור נבילה ואם נתנבלה ביום כפורים אתיא אי הכי אסורים היתה עליו מנבערן משום אכר מן החי (קדושין עז: וכנ"ל פסחים כז. ושבועות כד.) כשוגג פטור מתוקעת (פסחים שם) דלא אמרינן מיגו דאתי יום הכפורים ואיתוסף איסורא לגבי אתר מילי אתוסף נמי לגבי נבלה, וה"ק לעבמיה דאמר דאתיא איסור אמור לא אתי ומחיל על איסור קל (נזיר ד.).

שיטה מקובצת

[א] חתיכת של חולין וחתיכת של חלב אכל: [ב] תלוי. גליון ר"ע אומר זה מביא אשם תלוי זה מביא אשם תלוי עם החטאת כך פי' הרב ר' עובדיה: [ג] וחתיכת חלב קודש וחתיכה של קודש וחתיכה של חולין כו' [אא"ה כך היה גירסתם] דלית ליה דבעינן חתיכה משתי חתיכות ואפילו האחרון חייב להביא אשם תלוי וא"ת אמאי לא מייתי אשם ודאי בתנאי די"ל דאה"נ אלא דמיירי דהלך זה למזרח וזה למערב דלא מצי מייתי בתנאי ואשמעינן דמייתי על ספק מעילות אשם תלוי וגם אשמעינן דלא בעינן חתיכה משתי חתיכות. תוס': חתיכה של חלב וחתיכה של קודש כו' מביא אשם תלוי וא"ל אין צריך להביא שנים אחד להגן עליו על ספק חלב ואחד על ספק מעילה כיון דאין ידיעה ביתהים אע"פ ששתי מיני עבירות הם אשם תלוי אחד מגין על שתיהן. תוס' הרא"ש: [ד] זה מביא אשם תלוי וזה מביא: [ה] חתיכת חלב וחתיכת חלב נותר [אכל את השניה] מביא שנים אחת משום חלב ואחת משום נותר כך פי' רש"י ולפי גירסתו של רש"י שנים צ"ל שאכל בהעלם אחת אינו חייב אלא אחת משום חלב ולא הוי דומיא דרישא דחתיכת חלב וחתיכת חלב קודש חייב שני חטאות ואשם ודאי דמיירי בשני העלמות אבל גירסת ס"ר גרסינן שלש חטאות וכן גרס הראב"ן ומיירי בשני העלמות דומיא דרישא. [ו] ושניהן. עי' תוס' מנחות (דף סב ע"ב): [ז] גמ' חתיכה של חולין וחתיכה של חלב כו' ר"י כו' א"ל: [ח] פרוטה הא דנותר לא שויא פרוטה הוא והא: [ט] בגסה והכא בדקה ואיבעית אימא הא הא בדקה ולא (תיבת וההיא נמחק) פרש"י בחתיכה גסה ואע"ג דלעיל מקומקמן לה דמליא בתמרים ומשמע דאין כאן אלא כזית חלב ונותר י"ל בודאי לא מיירי דאיכא ב' זיתים מחלב אבל איכא כזית נותר והכא בדקה חתיכה דקה דליכא אלא כזית מצומצם ומיהו קשה דבסמוך מוקמינן דאכל כוליא בחלבה דאיכא ב' זיתים מחלב ומבשר וא"כ הוי גסה כהך דלעיל אמאי ליכא אשם ושמא לרב ששת דמוקי לה הכי משני בשינויי דכאן בימות הגשמים ושינויי דכאן בגסה נשני בשינויי דאיירי בקדשים דבקדשים גלי ג' לה א מיי' פ"ט מהלכות שגגות הלכה יב:

לו ב ג מיי' פ"ט הלכה ט:

לז ד ה מיי' שם פ"ט הלכה ט:

לח ו מיי' שם פ"ט הלכה י:

לט ז מיי' פ"ב מהלכות שביתת עשור הל' ג וכמ"ק:

מ) ס"פ ל"ג, ב) [לעיל ז:], ג) [לעיל ז:], ד) [לעיל יז:], ה) [דוממתו בשבת קנ. ומש"ס שם על הגליון], ו) יבמות לד. [לעיל יג:], ז) פי' מי גמי, ח) [קדושין עז: פסחים לו. מיר ל. שבועות כד.], ט) [מולין קפ. וש"ך], י) [לעיל כה: ד"ה שיאכן], כ) [ל"ל עם], ל) ל"ג: שתים משום חלב, מ) שיך לע"ב, נ) פי' אלא מיהו, ס) ל"ל דקל,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מביא אשם וכו' ספק חלב והחמבא כו' מכורן משום: (ב) ד"ה ר"ש לומר אשם תלוי נוסף על: (ג) ד"ה לאיסור עוין וכו' שלקח סה"ל ותמ"ל מ"ה אשר לה' כתיב ולכל מנבר:

רבינו גרשום

ר' יוסי אומר אין שניהם מביאין אשם אחד. ודאי שאין שנים מתכפרין בקרבן אחד ודאי: חתיכת של חולין וחתיכת של חלב כו'. מביא אשם תלוי דלדברי הכל על ספק חטאת מביא אשם תלוי אכל אחד את הראשונה כו': ר' שמעון אומר שניהם מביאין חטאת אחד. ומתנין ויאמר כל אחד אם חברי אכל חלב יבטל חלק חטאתי אצלו ויתכפר בכולו ר' יוסי אומר כו': א"ל רבא לרב נחמן לר' יוסי חטאת בשותפות הוא דלא מייתי תרוויהו הא אשם תלוי מייתי שניהם. דזה מביא אשם תלוי אחד וזה מביא אשם תלוי אחד היינו תנא קמא וכי תימא תחיכה אחת מב' תחיכות איכא בינייהו דהכא תחיכה אחת משתי תחיכות היא דבעידנא דאכל אחר את השניה לא היה שם אלא תחיכה אחת משתי תחיכות ואפילו הכי קאמר ת"ק זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי. ור' יוסי סבר [כיון] כשאכל האחד את השניה לא היו לפניו ב' חתיכות אלא חתיכה אחת הילכך ראשון מייתי אשם תלוי אחד ולא שני: והתניא ר' יוסי אומר זה מביא אשם תלוי. אלמא בהתחיכה אחת סבירא ליה איקבע איסורא והוי כב' חתיכות א"כ ר' יוסי היינו תנא קמא א"ל אין הכי נמי והא קמ"ל מאן ת"ק ר' יוסי היא: חתיכת של חלב וחתיכת של קודש. ואין ידוע איזו אכל מביא אשם תלוי אחד. והא סתמא ר' עקיבא היא דבין בספק חלב ובין בספק מעילה מחייב אשם תלוי: ר' שמעון אומר שניהם מביאין חטאת אחת ואשם. ודאי אחד דומתנין ויאמר כל אחד אם חברי אכל חלב ואני קודש יהא חלקי של חטאת שלו וחברו יבטל לי חלק אשמו וכן אם חברי אכל קדש ואני חלב יהא חלק אשמי שלו וחלק חטאתו שלי ר' יוסי אומר כו': חתיכה של חלב חולין וחתיכה של חלב קודש. מביא ב' חטאות דודאי חלב אכל: ר' עקיבא אומר אף אשם תלוי. כדקסבר מביא על ספק מעילה אשם תלוי: מביא ב' חטאות. משום חלב ואשם ודאי אחד על הקודש: אכל אחד את הראשונה ובא אחר כו'. ר' עקיבא אומר (אף) זה [וזה מביאין] אשם תלוי: ר' יוסי אומר אין שנים מביאין אשם ודאי אחד: מביא חטאת משום חלב ואשם תלוי משום ספק נותר של קודש: אכל את השניה מביא ג' חטאות. דשגגת נותר ודאי (טמא) [הוא] מייתי חטאת ולא אשם ודאי: ושניהם מביאי' חטאת אחת. על הנותר

בשותפות ומתנו: ר' יוסי אומר כל חטאת וכו'. וה"ה היכא דחייבין אשם ודאי אין שנים מביאין אותה: א"ל רבא לרב נחמן. ההוא דמייתי ג' חטאות לייתי נמי אשם ודאי דנותר דקדוש: [יא] תלוין לפי תיבת בהן נמחק: [יב] אומר אף אשם תלוי אל החטא: [יג] שתים. וגליון כתוב מביא שלש חטאת אם בשתי העלמות אכל ב' משום חלב ואחת משום נותר וכן כתוב בס"י ג' חטאות: [טו] בהדי חטאת (תיבת אשם ואות ו' נמחק) וקשה דהאיך יביא אשם ודאי אשם שמא לא אכל חלב דנותר דהא מיירי דלא אכל אלא אחד ואי הוי (נותר) [מקשה] לייתי נמי אשם תלוי ומספק מעילות נדרגת (ר"ע) הוי ניחא ונראה דקאי אסיפא דאכל את השניה מביא ג' חטאות כך כתוב בגליון מגרא ישנה כתובה

על הקלף: [טז] הוא מ"מ משלם הדמים: [יז] ואפילו. עיין תוס' שבועות (דף כד ע"ב) ותוס' פסחים (דף לו ע"ב):

[ל] לפני רבינו היה הגירסא בגמר' כן הא דנותר היא וכן הניח בשיטה מקובצת כאן באות מ'.

אשר לה' לרבות יא) האימורין. והקשה רבינו אלחנן הא איצטריך קרא דאשר לה' למדרש שיעבר לטהורים מיינין עליו משום טומאה יב) (מנחות דף כה:) ויש לומר דשקולים ויצאו שניהם בחד קרא: **בוולדות** קדשים וקסבר בהווייתן הן קדושים. דאיסור אכל ואיסור מעילה בחדי הדדי קא אתו ואף על גב דבקדשים קנים ליכא מעילה עד לאחר זריקה כדתנן פ"ק דמעילה (דף ז:) מכ"מ איסורא מיהא איכא ואם תאמר הא איסור אכל קדיש ממעי אמו דהכי אמר ר' יוחנן פרק בהמה המקשה (חולין עה.) תלא אכל מדן ט' מי אלבו כאכל בהמה דאדשים גרמי ולא אוירא דוק ויש לומר דגבי אלא בעי אוירא דוק שיעא יג לאון אלא מכל מקום בעינן אוירא דאכל שיעא אכלב לאון וממעי אמו לא אייל:

הדרן עלך דם שחיטה

המביא אשם. יפלו דמיו לנדבה. יא) פירוש יביא בדמיו עולה והנסכים משל ציבור דמותרות אשם לקין המזבח ולכך יביא עולה יב) **אם** משנשחט יג) הדם ישפך. לרבי מאיר אמי שפיר דמולין בעזרה ניינהו אלא אפילו לרבנן דאמרי דעבדי מיינה עולת נדבה היינו דוקא לדמיו אבל איסו גופיה מודו דזבח פסול הוא יד) מ"ל כיון דבשעת שחיטה לא היה ראוי לעולה שעדיין לא נודע לו לכך לא יקריבהו עולה אחר שחיטה:

המביא

הדרן עלך דם שחיטה

המביא טו) אשם תלוי ונודע לו שלא חטא אם עד שלא נשחט יצא וירעה בעדר דברי יז) ר"מ וחכמים אומרים יח)ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה ר"א אומר יקרב שאם אינו בא על חטא זה הרי הוא בא על חטא אחר יט) אם משנשחט כ)נודע לו ישפך הדם והבשר יצא לבית השריפה נזרק הדם עז) יא)(והבשר קיים) יאכל ר' יוסי אומר אפילו הדם בכום יזרק והבשר יאכל יב)אשם ודאי אינו כן (יג) עד שלא נשחט יצא וירעה בעדר משנשחט הרי זה יקבר נזרק הדם הבשר יצא לבית השריפה שור הנסקל אינו כן יד)עד שלא נסקל יצא וירעה בעדר משנסקל מותר בהנאה טו)עגלה ערופה אינו כן טז)עד שלא נערפה תצא ותרעה בעדר משנערפה תקבר במקומה שעל פפק באה מתחלה כיפרה ספקה והלכה לה: **גמ'** במאי פליגי ר"מ סבר כיון דלא צריך ליה לא מקדיש ליה ורבנן סברי יט)מתוך שלבו נוקפו גומר ומקדיש תנא בין שנודע לו שחטא ובין יז) נודע לו שלא חטא פליגי ר"מ ורבנן בנודע לו שחטא להודיעך כחו דר"מ דאע"ג דידע דחטא כיון דבעידנא דאפרשיה יא) יב)[לא ידע תצא ותרעה בעדר ובנודע לו שלא חטא להודיעך כחן דרבנן דאע"ג דלא חטא כיון דבעידנא דאפרשיה לא ידע] לבו נוקפו הוה הלך גמר ומקדיש א"ר ששת מודה ר"מ לחכמים

במפריש

כשפרה והוה ליה אשם תלוי כשר שהרי על הספק בא מתחלה וכפר הספק והלך: יזרק. הדם שכל העומד ליזרק כזרוק דמי [נ"ק עו:] וה"ל כנודע לו לאחר זריקת הדם: **אינו כן.** בההוא דלא פליגי רבנן דאם נודע לו עד שלא נשחט יז) יא) וירעה בעדר לדעתמייהו דרבנן באשם תלוי כיון דלבו נוקפו גמר ומקדישו מספק אבל אשם ודאי דאמרו לו אכלת קדש ונודע שלא חטא דהוזמנו העדים אי נמי כשבור קדש אכל ונמצא חולין איגלאי מילתא דהקדש טעות הוא דכי אקדשיה אדעתא דחטאת כ)אקדשיה: **הרי זה יקבר.** בגמרא [כד:] מפרש מ"ש דהאי בשריפה והאי בקבורה: **נזרק הדם הבשר יצא לבית השריפה.** מפרש בגמרא [שם] תבא מי שמעה זו לא שנה זו: **שור הנסקל אינו כן.** כאשם תלוי הכא לא פליגי רבנן כי אם נודע דלא הרג יצא וירעה בעדר: **עגלה ערופה אינו כן.** כאשם תלוי לרבנן דאם עד שלא נערפה נמצא ההורג תצא ותרעה בעדר: **כיפרה ספיקה.** בשעת עריפה שהרי עדיין ספק היה והלכה לה הלכך אטורה בהנאה ותקבר כדין כל העגלות הערופות: **גמ' שלבו נוקפו.** שמתירא מספק (כ) חטאת יז) כ) שחטא ומייתי אבל חטאת כיון דהשתא איגלאי מילתא דבעידנא דאפרשיה לא הוה צריך לחטאת לאיתויי הילכך

מ מ מיי' פ"ח מהל' פסה"מ הלכה יח:
מא ב מיי' פ"ג מהל' מעילה הלכה ח:
מב ג מיי' פ"ד מהל' תמורה הלכה ג ומלהקן מ"ד:
א ד ה מיי' פ"ד מהל' מאכלות אסורות הל' כב) [פסה"מ הל' יט):
ב ו מיי' שם הל' כ:
ג ז מיי' (פי"ח מהל' מקו' ממון הלכה ט) [פ"ד מהלכות מאכלות אסורות הלכה כב):
ד ח מיי' פי"י מהלכות רוצח הלכה מ:
ה ט מיי' פ"ד מהלכות פסה"מ הלכה יט:

מוסף רש"י

אשר לה'. והנשם אשר תאכל מבשר זבח השלמים אשר לה' (זבחים כז:) קרא ימיות הוא דס"ל לתכתב מזבח השלמים ומיותתא עליו, וכתיב אשר לה' לרבות אף בשר הקרב לה' שאם אכלו בטומאה עונש כרת (פסחים כד:). **כל חלב לה'.** בקדשים קנים מיבן, ולהכי מביב בהו לה' לגמרא דקדשי ר' קרינא ביה לענין מעילה (חולין קיז:). **בהווייתן יהו קדושים.** ביאלתן (חולין צ:) כשבולים הן קדושים ולא בגמעי אתן (מנחות פב. מכתי', וכעי' תמורה כה.) ולהכי נקט לשון בהווייתן, משום דאם דולדות קדשים קדושים נפקא לן בפ"ק דבכורות מיהו לך, דכתיב רק קדשיך אלו התמורות, אשר יהיו לך אלו הולדות (מנחות שם וכעי' זבחים קיז.).

הדרן עלך דם שחיטה

עד שלא נערפה תצא ותרעה בעדר. כשלר חולין (פוסח מז. חולין פב.) **והאי תנא** לית ליה דאמרינן בכמה דזמני עבלה ערופה נלמדת ממיים וירייתה נגמל אינן אומרים (פוסח שם).

שיטה מקובצת

א) ורקאתי איסור טומאה וכו'. ולייכא למדחי דהכא מיירי [דקדמה] טומאת הגוף להקדש כראיתא בפ' גיד הנשה (דף קפ ע"ב) אם נטמא הגוף קודם דחייב משום טומאה אף כי נטמא הבשר דלא דמי דהכא כיון דאקדיש הבהמה חל איסור זרות ואיסור טומאה לא חייל עד לאחר זריקה ואז איסור דזרות חל כבר אבל התם דטומאת הגוף לא חייל עד לאחר זריקה ועדיין לא נטמאת הבשר כשנטמא הגוף הוא דחמיר וחל טומאה אהיתר ואם נטמא הבשר כבר דאסורה לא חייל טומאת הגוף דאסורה רעומדת. תוס': **ב)** דהא ר' סבירא ליה איסור חל על איסור (תיבת ואיכא נמחק) וה"מ איסור חמור על איסור קל כו' פרש"י ולא איתפרש היכא ובפירושי אשכנז פ' דאיכא ברייתא בפ' עשרה יוחסין (דף עז ע"ב) דתניא כה"ג שבא על אחותו אלמנה אינו חייב משום אלמנה דמוקי לה כרבנן דר"ש דסברי איסור חל על איסור וה"מ חמור על קל קל על חמור לא נמסתמא רבי לא פליג על ההיא ברייתא דהא לא אשכחן שום תנא דאית ליה איסור קל חל על איסור חמור באיסור כולל והא דקאמר בפ' גיד הנשה (דף קפ ע"ב) מאן האי תנא דאיסור כולל (באיסור חמור) [איסור חל על איסור] לית ליה [איסור כולל] באיסור חמור אית ליה ומייתי ר' יוסי הגלילי ומשמע דרבנן פליגי עליה י"ל הא דפליגי רבנן עליה לאו משום דסברי דאיסור קל חל על [איסור חמור] באיסור כולל אלא משום דסברי דטומאת בשר וטומאת קודש שוין ניהו ויחולו זה על זה. תוס' הרא"ש ז"ל וכן בתוס' כת"י: **ג)** אבל איסור קל על איסור חמור לא דהשתר נמחק רל"ש: **ד)** קל מיתה וקדשים ועל תיבת הוא ועל תיבת ואיסור נרשם עליו קו מלמעלה להורות כי לפ"ד הוא יתר וראוי למחקו: **ה)** מאי עביד ליה. וא"ת אמאי לא פריך אשר לה' מאי עביד ליה וי"ל דצריך ליה לדרשה דת"כ לרבות הלן והוציא דאיסור טומאה חייל עליה ואין זה איסור קל על איסור דנטמא הגוף וחל על הבשר שהוא היתר לאחר יציאת הבשר ואלינה דחייבין עליה משום טומאה ודאי לן ויוצא לא חייל עליה להתחייב הטמא שאכלה [בהם] ולא דמי לאימורים דאסורים משום זרות ולא מצי חייל טומאת הגוף עליהו [דף ז] **ו)** מכ"מ איסורא מיהא איכא ואם תאמר הא איסור חלב קדיש ממעי אמו דהכי אמר ר' יוחנן פרק בהמה המקשה (חולין עה.) תלא אכל מדן ט' מי אלבו כאכל בהמה דאדשים גרמי ולא אוירא דוק ויש לומר דגבי אלא בעי אוירא דוק שיעא יג לאון וממעי אמו לא אייל: **ז)** נקט לשון בהווייתן, משום דהא דולדות קדשים קדושים נפקא לן בפ"ק דבכורות מיהו לך, דכתיב רק קדשיך אלו התמורות, אשר יהיו לך אלו הולדות (מנחות שם וכעי' זבחים קיז.).

הדרן עלך דם שחיטה

עד שלא נערפה תצא ותרעה בעדר. כשלר חולין (פוסח מז. חולין פב.) **והאי תנא** לית ליה דאמרינן בכמה דזמני עבלה ערופה נלמדת ממיים וירייתה נגמל אינן אומרים (פוסח שם).

ח) אשר לה' לרבות האימורין. דבקדשים איסור חל על איסור לדברי הכל: **הא רבי סבירא ליה.** בעלמא איסור חל על איסור והני מילי איסור חמור על הקל אבל קל על החמור לא ובקדשים שמעינן ליה דאפילו קל על החמור. והא דאיסור חמור יט) על הקל לא איתפרש לי היכא: **איסור מיפה.** קל הוא דאין מייבין על שגגתה חטאת: **לרבות אימורי קדשים קנים למעילה.** דכתיב (ויקרא ג) כל חלב לה' (הוא) אלמא דחטאתה בשגגה מקדשי ה' [שם ה] קרינא בהו: **אין פיגול.** חל על העולין שהאוכל אימורי פיגול כגון כליות אינו חייב כרת. אלמא אפילו איסור חמור לא חייל אאיסור קל: (כ) **תנא דמתני' אליבא** דרבי שמעון סבר איסור חל על איסור בקדשים: והאי תנא דסבר אין פיגול בעולין סבר בקדשים נמי אין איסור חל על איסור: ולהאי תנא דאין פיגול בעולין האי כל חלב לה' דמשמע דמעילה חיילא אאימורים אלמא איסור קל חל אאיסור חמור בקדשים מאי עביד ליה דבשגלמא מתאסר לה' לרבות אימורין לאיסור טומאה לא פרכינן דמאי לתרוצי דלאו רבי שמעון היא אלא רבנן דפליגי עליה דר' שמעון דאית להו בחולין איסור חל על איסור על ידי כולל כגון נבלה ביום"כ וטומאת הגוף נמי איסור כולל הוא מגו דמתסר בנבר אתסר נמי בחלב אלא האי קרא דמעילה דאמר דאיסור קל חל על איסור קל לא פרכינן דאמר דאיסור חמור קשיא לן דהא לא אסכחן ליה בחולין אלמא דשני לן בין חולין לקדשים: **מוקי ליה.** באימורי ולדות קדשים: (ג) **דקסבר ולדות קדשים בהווייתן הן קדושין.** והויה ליעגא דקרא (ג) לאיתרבי מיניה ולדות קדשים (ד) דגרסינן בבכורות בפרק ב' (דף יד:) רק קדשיך (ט) אלו התמורות אשר יהיה לך אלו הוולדות והיא דרשא דגבי טומאת הגוף לעניל אשר לה' לרבות האימורים ליה ומוקי ליה לדרשא אחריתא בתמ"כ (י)לרבות את הלן ואת היולא:

הדרן עלך דם שחיטה

המביא אשם. יז) **יצא וירעה בעדר.** עם שאר לאנו כחולין גמורין: **וחכ"א כו'.** מפרש טעמא בגמ': **יפפך.** לאמה: **נדים בשריפה.** דלאף על גב דחולין שנשחטו בעזרה בקבורה (כ) בעלמא האי בשריפה דהוי כזבח פסול: **נזרק הדם.** קודם שנודע לו: (כא) **יאכל.** הבשר שהרי גמר כל

ט) [בפמיס כד. לו. זבחים לו:]. **י)** חולין קח. תמורה לב: מעילה עו., **ג)** [נ"ל תוס' זבחים מה: ד"ה אבל הנפשים], **ד)** [זבחים נח. חולין ה. ד"ה ר'], **ה)** מנחות קב. [תמורה לד.], **ו)** [במשנה שבמפניות ליתא ע"ש], **ז)** [נקמנן כה. סוטה מז. חולין פב.], **ח)** גי' רש"ק, **ט)** [דבריה יב.], **י)** [ו סוף פרק יג.], **כ)** כתיפתא בתמורה לג.: **ל)** בפ"ק, דחמיע, **מ)** ר"מ הוא זה דיבור אחר ומתקן מיפת אבל [ועי' יעב"ן].

תורה אור השלם

1. וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיְיָ וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: ויקרא ז כ
2. וְהִקְטִירָם הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה לֶחֶם אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ כָּל חֵלֶב לַיְיָ: ויקרא ג טז

הגהות הב"ח

(א) במשנה אינו כן אם עד כ"ל בכל המשנה: **(ב)** רש"י ד"ה אין פיגול וכו' קל הס"ד ומתמ"כ מ"ש **תנאי היא** תנא דמתני': **(ג)** ד"ה מוקי ליה וכו' ובויה ליעגא דקרא, נ"ב ר"ל מאי דאמר בגמרא לרבות בולדי קדשים ולא אמר באימורי ולדי קדשים משום דאמר דהויה ליעגא דקרא דאמרי מיניה בולדות ומעילה ליעגן דאימורים וק"ל: **(ד)** **בא**"ד קדשים והא דגרסינן: **(ה)** ד"ה אלנו וכו' הסמוא הס"ד ומתמ"כ מ"ש נודע לו שחטא ומייתי חטאת הס"ד ומתמ"כ מ"ש כיון דבעידן דאפרשיה כו' כיון דהשתא וכו' לאיתויי הילכך כו' הס"ד ומתמ"כ מ"ש לאחריות אבל מספקא לא אמרינן אקדשים לאחריות אשם:

גליון הש"ם

גמ' והא תניא ר"ש אומר. עי' זבחים דף מה ע"א תוס' ד"ה והשומנן. ושם ע"ב תוס' ד"ה אבל הנפשים:

רבינו גרשום

רחמנא דאתי איסור חל על איסור; דתניא והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטומאתו עליו לרבות את האימורין אע"ג דלאו ניהו דאימורין קאי עליהו באיסור עולין וחלב באיסור טומאה וחייל באיסור כרת ואתי איסור טומאה וחייל עלייהו: דהא ר' דסבירא ליה במסכת קידושין דאיסור חל על איסור הני מילי כו'. איסור כרת חמור הוא שנכרת הוא ודרעו מה שאין כן מיתה בידי שמים; ומעילה איסור מיתה וחייל על איסור כרת. למאי נפקא מינה כדאמרינן התם לקובריו בין רשעים גמורים: דאיכא דאמר בקדשים איסור חל על איסור הא דתנא ר' כל חלב לה' לרבות כו'; מאי עביד ליה מוקים ליה בולדי קדשים וקסברי וולדי קדשים בהוייתן. כשגולדין הן קדושין דתרוייהו איסור חלב ואיסור מעילה בהדי הדדי אתו דעד שהן במעי אימן שליל אין

חלבו אסור וכשנולד אסור חלבו ויש בו משום מעילה ולא הוי איסור חל על איסור אלא בהדדי אתו: **הדרן עלך דם שחיטה**

המביא אשם תלוי. על ספק חיוב חטאת ואח"כ נודע לו שלא חטא. כגון שהיו לפניו ב' תחיכות אחת של חלב ואחת של שומן ואינו יודע איזו אכל והפריש אשם תלוי ואח"כ נודע לו שלא חטא כגון שהוכרה תחיכה זו שנשתיירה שהיא של חלב אם עד שלא נשחט האשם נודע יצא וירעה בעדר עם שאר בהמה של חולין כלומר כיון דלא הוצרך לו הוי חולין: **וחכ"א** כיון שהופרש לא חולין ולא קודש אלא ירעה כו'. אם משנשחט נודע לו הדם ישפך לאמה והבשר יצא לבית השרפה כדין חולין שנשחטו בעזרה: נזרק הדם ואח"כ נודע לו הבשר יאכל בתורת קדשים הואיל ונזרק הדם: ר' מאיר סבר כיון דלא צריך ליה לא מקדיש ליה. כלומר כשהפרישו לא הפרישו על דעת [שלא] יהא צריך לו אלא כסבור היה שצריך לו וכיון שנודע לו עד שלא נשחט שלא תהא נתגלה הדבר למפרע שלא היה צריך לו בשעת הפרשתו הילכך הוי חולין ויצא בעזרה: ורבנן סברי כשהפרישו דחלה מתוך שלבו נוקפו. שהיה מתפחד שמא חטא וגמר והקדישו לאלתר הילכך כשנודע לו שלא חטא הואיל והיה מוקדש אפילו מספק (הילכך) ירעה עד שיסתאב: בנודע לו שחטא לאלתר הוצרך כחו דר' מאיר דאע"ג דידע דחטא. וסד"א איגלאי מילתא למפרע דצריך ליה ולהוי קדוש קמ"ל דלא דכיון דבעידנא דאפרשיה לא היה צריך ליה דלא ידע דדאי דחטא הילכך לא הוי מקדיש ליה אלא השתא כיון דנודע לו שחטא קודם שנשחט האשם יביא חטאת והאשם יצא לחולין וירעה בעדר ופליגי אפי' בנודע לו שלא חטא להודיעך כוחן דרבנן דאע"ג דנודע לו עד שלא נשחט שלא חטא

יא) אשם תלוי. אם לא נודע לו בגמרא מפרש לה הס"ד ומה"ד עד שלא נודע לו בגמרא מפרש לה הס"ד ומה"ד יצא: **יב)** מה"ד הבשר יאכל שהרי: **יג)** נשחט דיצא לו שלא חטא להודיעך כחו דרבנן דאע"ג דידע דלא חטא כיון דבעידנא דאפרשיה לבו: **יד)** חמור חל על: **טו)** מה"ד וקסבר ראות ד' נמחק: **יז)** נשחט דיצא וירעה: **יח)** החטא הנודע לו שחטא: **יט)** האימורין. תוס' מנחות (דף כס ע"ב): **כ)** שיצא הולד לחוץ ומבמי אמו לא חייל: **כא)** לנדבה ויביא בדמיו עולה לא קתני דאז הוה משמע שיביא נסכים משלו אלא לנדבה קתני פירוש: **כב)** עולה דהיינו לקין המזבח ונסכים קרבים משל צבור. הרא"ש: **כג)** משנשחט נודע לו הדם: **כד)** הוא ולא מתכשרה א"נ:

אמרינן מספיקא לא אקדשיה: **לאחריות.** אפס יאכל האחד יקריב לחבירו: **מכדי חד ס"ל לאפרושי.** כלומר דהא ידעינן דגלי דעתיה דלבו נוקפו דלא ס"ל לאפרושי אלא חד והוא ספרים תרי: **כאפס פנוי שהוזמו עדיו.** שאמרו לו שנים אכלת ספק חלב בשוגג והפרים אפס תלוי על פיהם ובאו עדים אחרים והזיזום ואמרו הלא אותו היום עמנו הייתם לא סמך מעדים דהא יודע בעצמו שלא אכל וסבר מיימינא סהדי ומזמי להו ויצא אשמו לחולין: **אלא לאו בעדי הזמה.** (ב) בשור הנסקל דמודים חכמים לר' מאיר דאינו בא בעדי הזמה: **יא כאפס תלוי** משום דליכא למימר לבו נוקפו הילך יצא וירעה בעדר: **ודכוותיה.** הא דתניא ו) **כאפס תלוי בעדי הזמה פליגי דאף** על גב דהזמו עדים אמרי רבנן דקדוש הוא דלבו נוקפו: **דלמא שור הנסקל.** דנודע שלא הרג יז) והיכי דמי כגון שבא הרוג אומו המים שאמרו עליו ששור זה הרגו בא לפניהו ברגליו בריא ושלם בהא מודו רבנן דיצא האשור בעדר: **ודכוותיה פליגי באפס דהוריה חכיליה.** הנוחרת ומגלא שהיא חלב ואותה שאכל היתה שומן בהיא פליגי רבנן ואמרי דקדוש הוא דאמרי' מתוך שלבו נוקפו גמר ומקדישו: **אבל.** גבי עדים דאיכא למימר לא נקפו לבו דסבר מיימינא סהדי ומזמי להו בהיא לא פליגי רבנן: **בפלוגתא.** כי היכי דפליגי יח) רבא ורב יהודה בעיל דאמר מודין חכמים באפס תלוי שהוזמו עדיו ופליג עליה יט) רבא ואותביה שור הנסקל ה"ל ו): **מנחת קנאות.** מנחת סוטה: **נמצאו עדיה זוממין.** אותן שאמרו שנסתרה עם האיש: **נכרי עון.** אם אמת אם שקר: **והוזמו עדיו.** לאחר שנגמר דינו ליסקל: **זכה בו.** דהפקר הוא משנגמר דינו: **נרבע שורו.** וגמרו דינו בסקילה על פיהם דולאי מסתמא אפקריה מייה דסבר עדי אמת הן הילכך הפקר הוא: **וטרח ואייתי עדים.** להזימם: **עיר הנדחת בו.** ואף על גב דכל חד וחד ידע שלא חטא ואיכא למימר ממוניה הוא ולא אפקריה ומיובתא דרבא: **אחריני חטאו.** ואמרי' בחלב (סנהדרין דף קיא:) לדיקים שבעיר הנדחת יוצאין ממנה ערומין וממונם אבד: **ואמר הא.** מקבל: **כל המחזיק בה זכה.** דהפקר היא: **מקבל מתנה.** שטר מתנה קרקע שאמר המקבל לאחר שבא שטר המתנה לידו: ה"ג **הבטל מבוטלת אי אפשי בה לא אמר כלום בטלה בטלה היא אינה מתנה דבריו קיימין** ה"ג לה בהשולה גט יח). וטעמא מפרש התם משום דמבטל מבוטלת אי אפשי בה להבא משמע והוא כבר קבלה ליפיך לא אמר כלום ואם יש עליו בעל חוב גובה אותה הימנו. ומהא ליכא לאותוביה לר"ל דכי אמר ר"ל במתנת מטלטלין דכיון דאתי לידיה והפקירה הויא הפקר אבל זה לא הפקיר את השדה אלא אינו חפץ שהיא המתנה קיימת. אלא סיפא תמיה לן אדר"ל דקתני בטילה היא אינה מתנה דבריו קיימין דלשעבר משמע והכי קאמר כשקבלתיה ולאו לשם מתנה קיבלתיה והולאת בעל דין כמאה עדים ליפיך דבריו קיימין:

במפריש שני אשמות לאחריות. אית ספרים דגרסי ונתכפר באחד מהן ואינו ליך דאפילו שניהם עדיין חייס אם נודע לו שלא נטמא אינו עד שיטמאנו: **אם עד שלא נסקל יצא וירעה** בעדר כו' מאי חזית וכו'. ואם תאמר מאי פריך הא אמרינן סנהדרין (דף טו.) כמיתת בעלים כך מיתת השור וכיון דאין הבעלים נהרגים בעדות מוכחשת השור לא יהרג ואי לאוסרו בהנאה אלא עדות אחרונים נמי אינו אסור בהנאה לפירוש ר"ת שמפרש בעלמא קדושין (דף מז:) דשור הנסקל אינו אסור מחייס בהנאה עד לאחר יז) שיגמר דינו שיסתמו ויש לומר דמייתי ליה משום סיפא דקתני משנסקל מותר בהנאה יח) אמאי ליים לקמאי לאוסרו בהנאה אלא לאו בעדי הזמה כו' אבל לא מצי למיפרך מפסטיה דמתניתין דתני ובשור הנסקל אינו כן דהיינו על פי עדים ודכוותה באפס תלוי על פי עדים וקשה לרב יהודה איכא למימר דמתני' מיירי בעדי הכחשה כלומר שהוכחשו העדים שמביא על פיהם אפס דבהיא לא אמין להכחישן אבל רב יהודה מיירי שהוזמו העדים ואעדים אמין בהזמה ולכך צריך להש"ס למידק כדלייק ה"ד אילימא דאתו בי תרי ואמרי הרג כו'. מ"ר:

דאמרו לו נרבע שורו. מכאן קשה לפירוש רבינו אפריים שהיה אומר רובע ונרבע אינו אסור בהנאה דלא גמרינן ליה משור הנסקל יט) ומנין ליה שהרי צריך קרא גבי רובע ונרבע בכ"ג ולא גמרינן ליה משור הנסקל והכא משמע דאסור בהנאה מדקאמר כל המחזיק בו זכה בו ויש לישב דולאי מותר בהנאה והא דקאמר הכא כל המחזיק בו זכה בו דמשמע דאפקריה משום שהוא אסור בהנאה לאו הכי פירוש אלא זכה בו בדמי השור במה שהוא בחייו יותר מאחר מיתה דלא אפקריה רק שיעשה לו מיתת בית דין אבל לא מדמי הנעבלה אבל קשה מההיא דשילחי האיש מקדש (קדושין מז.) קאמר הש"ס לא מצינו בעלי חיים נאסרים ופריך והרי רובע ונרבע דמחייס ועוד דבמוספתא [דנ"ק פ"ד] איכא בהדיא נרבע אסור בהנאה אלמא

ו א מיי' פ"ד מהל' פסה"מ הלכה כח:
ז ב מיי' פ"ד מהל' סוטה הל' טו:
ח ג מיי' פי"א מהל' נזקי ממון הל' יב:
ט ד מיי' פ"ד מהל' ע"ז הל' ח:
י ה ו מיי' פ"ד מהל' זכייה הל"א טוש"ע מ"מ סי' רמה ס"י וסהג"מ וע"ש:

רבינו גרשום

וסד"א איגלאי מילתא למפרע דלא אקדשיה אפי' הכי קסברי רבנן דקדיש דכיון דלבו נוקפו גמר והקדישו והילכך ירעה עד שיסתאב: ונתכפר באחת מהן. ואח"כ נודע לו שלא חטא מודה ר' מאיר דשני ירעה עד שיסתאב דעד כאן לא פליג ר' מאיר (באשם תלוי אחד) עליהו דרבנן דירעה בעדר אלא [באשם תלוי אחד] משום (דקסבר) דלא גלי דעתיה דלבו נוקפו אלא קסבר כיון דלא צריך ליה לא מקדיש ליה אבל היכא דמפריש ב' אשמות לאחריות מודי ר' מאיר דגלי דעתיה דלבו נוקפו דמיכדי חד כו': באשם תלוי שהוזמו עדיו. כגון שבאו ב' עדים ואמרו לו אכלת ספק חלב והפריש אשם תלוי וקודם שנשחט באו ב' אחרים והזימום ואמרו להם היאך אתם מעידין באיש פלוני שאכל ספק חלב והלא אותו יום עמנו הייתם במקום פלוני ומודין חכמים דיצא וירעה בעדר מ"ש כו': דסבר דאימא אתו. עדים אחריני ומזימני להני ולא גמר והקדישו: שור הנסקל אינו כן. מתניתין היא אלא אם עד שלא נסקל באו עדים יצא וירעה בעדר: היכי דמי אילימא דאתו בי תרי ואמרי הרג. זה שור את הנפש ואתו בי תרי ואמרי לא הרג דקא מכחשי להו מאי חזית כו': אלא לאו בעדי הזומה. דקא מזמי הני בתראי להני בתראי והלא במקום פלוני עמנו הייתם והכא מודו דיצא וירעה בעדר דכוותה גבי אשם תלוי מיירי נמי בעדי הזומה ומאי אינו כן דהכא פליגי ובשור הנסקל לא פליגי וקשיא לרב יהודה אמר רב דאמר דמודו חכמים לרבי מאיר באשם תלוי שהוזמו עדיו והכא דייקינן דפליגי: א"ל אביי לא קשיא דלמא שור הנסקל. דקא מודו דיצא וירעה בעדר: כגון שבא הרוג. שהיו אומרי' שהרגו השור בא בדבל הילכך צייתינן לבתראי אע"ג דלא מזמנין להו דכוותיה גבי אשם לא מיירי בהזומה אלא בהכחשה וכגון שהוכרה חתיכה שנשתייריה דחלב היא ובהכי פליגי דר' מאיר סבר כיון דלא צריך ליה לא אקדשיה ורבנן סברי מתוך שלבו נוקפו גמר והקדישו אבל היכא דאפרשיה לאשם תלוי ע"פ עדים והזומו לא פליגי אלא מודים חכמים לר' מאיר דיצא וירעה בעדר: ובפלוגתא דרב ורבה פליגי תני תנאי דר' אלעזר סבירא ליה כרב יהודה אמר רב ור' יוחנן כרבה: ור' יוחנן נדמייה לאשם תלוי למנחת קנאות. דיצא לחולין: לא דמי מנחת קנאות לאו לכפרה אתי אלא לכפרה אתי אלא (לברר) עון להכשיר הדבר שיהו המים בודקין אותה להכי מייתי מנחה אבל אשם תלוי דלכפרה אתי מתוך שלבו נוקפו גומר ומקדישו דאבל היכא דאפרשיה לאשם תלוי ע"פ עדים והזומו לא פליגי אלא מודים חכמים לר' מאיר דיצא וירעה בעדר: ובפלוגתא דרב ורבה פליגי תני תנאי דר' אלעזר סבירא ליה כרב יהודה אמר רב ור' יוחנן כרבה: ור' יוחנן נדמייה לאשם תלוי למנחת קנאות. דיצא לחולין: לא דמי מנחת קנאות לאו לכפרה אתי אלא (לברר) עון להכשיר הדבר שיהו המים בודקין אותה להכי מייתי מנחה אבל אשם תלוי דלכפרה אתי מתוך שלבו נוקפו גומר ומקדישו דאבל היכא דאפרשיה לאשם תלוי ע"פ עדים והזומו לא פליגי אלא מודים חכמים לר' מאיר דיצא וירעה בעדר: שור הנסקל שהוזמו עדיו כל המחזיק בו זכה בו. דמשעה שהעידוהו תחילה שנרבע או הרג את הנפש הפקירוהו בעליו וכי הוזמו כל

גליון הש"ס

גמ' ח"ד כגון שבא הרוג. ב"ק דף עד ע"ב: שם אי"ר יוחנן שור הנסקל. מיבוגלמי פ"ז דב"ק הלכה ח פליגי מה ר"ש ור"ל:

מוסף רש"י

נמצאו עדיה זוממין. עדי סתירתה שעל דייסה בלא נכך. **מנחתה תצא לחולין.** לא קדושת פה ולא קדושת מזבח לכלי ואין מועלין בה (גי' רש"ל ולא קדושת כלי מועלת בה) דבעינות הוה (סוטה ה:). **אי אפשי בה כל המחזיק בה זכה בה.** והנותן עצמו לא יחזור בו שהרי מילק עצמו (רשב"ם ב"ב קלח. עי"ש).

שיטה מקובצת

א) אשמות תלוין לאחריות: ב) לא פליג ר"מ עליהו דרבנן: ג) נוקפו הא הכא גלי דעתו דלבו נוקפו מכדי חד הוא דאיתבעי ליה: ד) תיבת היה נמחק: ה) שהוזמו עדיו דוקא הוזמו אבל הוכחשו או שאבדה החתיכה לא. תוס' ו) עליה דר"מ אלא היכא כו' עצמו דאמרינן לבו: ז) רבה שור אות א' נמחק: ח) ודכוותיה גבי אשם תלוי כגון דהוכרה חתיכה ומ"מ אפילו הוכרה על פי עדים כיון דלא הוזמו העדים פליגי רבנן ואמרי דירעה עד שיסתאב דומיא דשור הנסקל דאיירי בעדים וא"כ האי דקאמר אבל היכי דאפרשיה ע"פ עדים לא. רוצה לומר והוזמו דאז ודאי לא הוי סמוך עלייהו דדלמא אתו אחריני ומזמי להו אבל אם הוכחשו ולא הוכרה החתיכה אפי' אם הביא ע"פ עדים פליגי רבנן: ט) אלעזר. גליון בס"ר כתוב ר"ל אמר וכן גרים רש"י ד"ל: י) אמרו לו רבע הוא שורו: יא) המחזיק בה. עיין בתוס' ובהתס (דף עא ע"ב): יב) עי' בחידושין: יג) דאינו כאשם תלוי: יד) הרג היכי דמי אות ד' נמחק: טו) דפליגי רבה ורב אות א' נמחק: טו) עליה רבה ואוהביה משור הנסקל: יז) שנגמר דינו ונשחט ר"ל. גליון והר"מ פי' דפריך מטעם דירעה משמע דמותר לשוחטו ושור הנסקל אסור לשוחטו משעת גמר דין דהנאה דמחיים דוקא דשרי אפילו לר"ת וכן ברש"י: יח) אמאי נצייתי לקמאי הוא דבור בפני עצמו: יט) הנסקל שהרי בפ"ק דסנהדרין מצריך קרא גבי רובע ונרבע שמיתתו בכ"ג:

המחזיק בו זכה בו: מיסתברא טעמיה דר' יוחנן. דאפקריה וכל המחזיק בו זכה בו כגון דאמרו לו נרבע שורו באיניש דעלמא אבל אמרו לו כו': וטרח ומייתי עדים. ומזים לחן: מאי שנא. מעיר הנדחת שנכסי צדיקים שבתוכה אבד ומפקרי להו אע"ג דידעי בנפשייהו דלא חטאו וקתני הוזמו עדיה כל המחזיק בהן זכה בהן. שאני עיר הנדחת דרבים ניגהו כו': הנותן מתנה לחברו ואמר הלה אי אפשי בה כל המחזיק בה זכה בה. דמשעה שנתן זה מתנה הוציאה מרשותו וכי אמר הלה אי אפשי בה הויא הפקר: מקבל מתנה שאמר מאחר שבאת מתנה לידו ואמר מתנה זו תבטל. כלומר שאינו רוצה שתהא מקוימת או אמר מבוטלת שלא יהא בה ממש לא אמר כלום ואין אחר יכול להחזיק בה ואינה חוזרת נמי לבעליה שמאחר אפשי בה הויא הפקר: מקבל מתנה שאמר מאחר שבאת מתנה לידו ואמר מתנה זו תבטל. אבל בשעת שבאת לידו אמר אי אפשי בה או מבוטלת היא דבריו קיימין שהרי עוקר הוא המתנה מתחלתה ולא זכה המחזיק בה:

אלמא חולין שנשחטו בעזרה בשריפה ורמינהי אשם ודאי אינו כן.
פירש ר"י דלרבנן לא פריך שהרי אשם תלוי אף כי נודע לו
קודם שחיטה אינו חולין אלא קדוש לדמיו ואם כן לאחר שחיטה פשיטא
דבשריפה הוי ואמאי קרי ליה חולין בעזרה אלא לר' מאיר דוקא פריך
דאמר אף אשם תלוי כי נודע לו קודם
שחיטה ירעה בעדר עם שאר צאנו
לחולין גמורין הוי ואפילו הכי קאמר
הבשר יצא לבית השריפה ויאמר דקרי
ליה חולין בעזרה ולכך פריך שפיר ומשני
[יא] מברא כו' אמר רבה אידי ואידי
לר' מאיר אמי שפיר והא דקאמר גבי
ודאי יקבר משום דחולין גמורים הוי
שהרי הפרישו על הודאי וכי איגלאי
מילתא שטעה חולין הוי אבל אשם תלוי
לא הפרישו אלא על הספק ואף על
גב דרבי מאיר לית ליה לבו נוקפו
וגמר ומקדישו הייו דוקא קודם שחיטה
אבל לאחר שחיטה גמר בלבו ומקדישו
ולכך בשריפה:

רב אשי אמר לא קשיא. [יב] דיקא משום
דמיחזי כזבח פסול [יג] דהיכא
דנזרק נראה כזבח פסול ולכך יש רף
אבל רישא דמשנשחט ולא נזרק עדיין
יקבר לכיון דלא נזרק לא נראה כזבח
פסול אבל אשם תלוי דבא על הספק
גם לפני זריקה ישרף דמיחזי יותר כזבח
פסול: **קסבר** רבי יוסי כלי שרת
מקדשין הפסול בתחלה ליקרב. ואם
תאמר דבפ' המזבח מקדש (זבחים פז.)
בעי ר' שמעון בן לקיש מרבי יוחנן
כלי שרת מהו שיקדשו לכתחלה ופשט
ליה אין מקדשין וימא דלא כר' יוסי
וי"ל דבעלמא בשאר פסולין אית ליה
אין מקדשין והכא שאני דאין זה פסול
כל כך שהיה תחלתו קרבן ובא על
נקיפת לב ואינו חולין ועדיין שם אשם
עליו ורבנן דאמרי יספך לא קשיא
[יד] די"ל דכי נמי בעלמא מקדשי ה"מ
משום דהוו קדשים אף אירע בהן פסול
אבל הכא דעמלא שהיה חולין אין כלי
שרת מקדשים [טו] קדשים פסולין:
אמאי

מאי לאו דבריו קיימין [טז] דהדרא למרה לא
דבריו קיימין [יז] והוא נמי לא קני לה וכל
המחזיק בה זכה בה מיתיבי [יח] האומר לחבירו
דין ודברים אין לי על שדה זו אין לי עסק בה
וידי מסולקת הימנה לא אמר כלום והא
ידי מסולקת הימנה כאי אפשי דמי וקתני לא
אמר כלום שאני התם [יט] דאמר כי סליק
נפשיה מדין ודברים [כ] מגופה דשדה לא סליק
נפשיה מיתיבי [כא] הכותב נכסיו לאחרים והיו
בהן עבדים ואמר הלה אי אפשי בהן אם היה
רבו שני כהן אוכלין בתרומה רשב"ג אומר
כיון שאמר אי אפשי בהן כבר זכו בהן
יורשין בשלמא לרשב"ג קסבר כי יהיב איניש
מתנה אדעתא דמקבלין לה מיניה כי לא
מקבלין לה מיניה הדרא למרה אלא לת"ק
אי כי אמר אי אפשי בהן כל המחזיק בהן זכה
בהן הכא דאמר שני אי אפשי בהן הוו להו
זרים וקאכלי זרים תרומה קסבר [כב] המפקיר
עבדו יצא לחירות וצריך גט שחרור מרבו
וקסבר מעובד [כג] לגט שחרור אוכל בתרומה:
ר' אליעזר אומר יקרב כו': לר"א ל"ל חטא
הא א"ר אליעזר אשם תלוי בנדבה אתי
דתנן [כד] ר"א אומר מתנדב אדם אשם תלוי
בכל יום אמר רב אשי ר"א דאמרו לו הוא
דתנן אלא אומרים לו המתן עד שתכנס לבית
הספק; אם משנשחט נודע כו': קתני הבשר
יצא לבית השרפה אלמא חולין שנשחטו
בעזרה בשריפה ורמינהי אשם ודאי אינו כן
אם עד שלא נשחט יצא וירעה בעדר משנשחט
ה"ז יקבר [כה] א"ר אלעזר תברא מי ששנה זו
לא שנה זו [כו] (כז) אמר רבה אשם ודאי על
אשם תלוי קרמית אשם ודאי כיון דלא צריך
ליה לא מקדיש ליה אשם תלוי מתוך שלבו

נוקפו [כח] גומר ומקדשו אלא אי קשיא אשם ודאי על אשם ודאי קשיא דקתני
ה"ז יקבר אימא סיפא והבשר יצא לבית השריפה הא ודאי תברא מי ששנה
זו לא שנה זו רב אשי אמר [כט] (רישא דקתני באשם תלוי והבשר יצא לבית
השריפה לא קשיא) משום דמיתחזי כזבח פסול: נזרק הדם הבשר יאכל:
ואמאי הא הויא ליה ידיעה אמר רבא אמר קרא [1] והוא לא ידע ונסלח לו והא
לא הויא ליה ידיעה בשעת סליחה: רבי יוסי אומר אפילו הדם בכום כו':
לר' יוסי אמאי זורק הא הויא ליה ידיעה בשעת סליחה אמר רבא ר' יוסי
סבר לה כר"ש דאמר [כ] כל העומד לזרק כזורק דמי אימר דאמר ר"ש במידי
דעומד לזרק אבל האי אין עומד לזרק [1] אמרי במערבא קסבר [2] ר' יוסי [3] כלי
שרת מקדשין [4] בו את הפסול [5] בתחלה ליקרב: אשם ודאי אינו כן כו': איתמר
עגלה ערופה אימתי נאסרת רב המנונא אמר מחיים [6] רבא אמר לאחר עריפה
בשלמא לרבא מעידנא דאיתעביד בה מעשה אלא לרב המנונא מאימתי
א"ר

אלא דבריו קיימין [ז] והדרא למרה. אלמא היכא דאתנו דבריו הדרא
למרה: לא דבריו קיימין ולא קני לה ונמרה נמי לא הדרא כו'. והוה
סדין דהוה נמי מצי לתרוצי לא דמי לדר"ל דהכא דכיון דאמר לא
נשם מתנה קיבלתיה הוא למרה דכי יהיב אינש מתנה אדעתא דמקבלי
לה מיניה ואי לא מקבלי לאו מתנה היא
אבל דר"ל לאחר שקבלה בתורת מתנה
הפקירה והכי מתרלינן לקמן בשמעתין
(ז) קשיא אחרייתי ומיהו [ח] בקשיא
קמייתא דחייה כי האי גוונא ולקמן
דלא מצי לדחייה שייה הכי: **האומר**
לחבירו. שהיה שותף עמו בשדה זו:
דין ודברים אין לי על שדה זו לא אמר
כלום. ולא אבד זכותו: **וקתני לא אמר**
כלום. דאי אפשי בה לאו לשון הפקר
ולא לשון מתנה הוא תיובתא דר"ל
[ט] ורב ששת דאמרו דבריו קיימין: **מדין**
ודברים סילק נפשיה. ובהכי עסקינן
דאמר כל הלשונות הללו ביאת הילך
אמרינן כולהו (ז) [י] מדין ודברים קיימו
וה"ק לא אדין ולא אדבר על שדה זו
עם שום אדם כי מוחזקת [יא] שלי היא
ואין לי עסק בה עם שום אדם בדין
ודברים וידי מסולקות הימנה בדין
ודברים: **הכותב נכסיו.** שכיב מרע.
בפרק שני דשמיטת מוזין (דף לט.):
מוקמינן פלוגתא בשזיכה לו שטר מתנה
על ידי אחר ושתק ולבסוף לווה רבנן
סברי מדאיסתיק מינה ניחא ליה וקנאה
והשתא הוא דהדר ביה ור"ש סבר
הוכיח סופו על תחלתו אלא נתרצה
בתחלה: **בשלמא.** מדר"ש לא קשיא
לר"ל דכיון דאית ליה הוכיח סופו על
תחלתו לא יצאו מיד הראשון כי יהיב
איניש מתנה כו' אבל במקבל מתנה
הפקירה: **אלא לר"ש.** קשיא לר"ל כיון
דלית ליה הוכיח סופו וקנאו שני מי
אמרת מי אפשי לשון הפקר הוא הא
כי אמר שני מי אפשי בהן כל המחזיק
בהן זכה כדר"ל וקנו עלמן בני חורין
מן ההפקר דהפקר ניתנו ואיתשמהא דאבלי
עבדים זרים תרומה אלא לאו מדאבלי
בתרומה שמע מינה לא אמר שני כלום
דלאו לשון הפקר הוא ותיובתא דר"ל
[יב] ורב ששת דאמרו דבריו קיימים
והוי הפקר ויצא לחירות דהא זוכה
בעצמו מהפקירא: **נזיר הספק.** דקתנא
איסורא בעיא אי עשה אי לאו אי
כרת: [יג] (**אלא אשם ודאי.** מסתמא לא
אקדשיה אי הוה ידע דלא צריך ליה
אילכך הקדש טעות הוא אבל אשם
תלוי הא ספק הוא ליה והוה סבור
דשמא לא חטא ואפ"ה אקדשיה אילכך
גלי אדעתיה דלבו נוקפו וגמר והקדישו
ולא הוי חולין שנשחטו בעזרה אלא
כשאר קדשים שחיטה בהן פסול ובשריפה
דלאמרינן בספסים בפרק כל שעה (דף
כד.): ה"ג **רב אשי אמר משום דמיחזי**
כזבח פסול. [יד] (ואשם ודאי קא מתרץ
רב אשי [טו] דמיחזי שלאחר זריקה

אירע בו פסול ואתי למימר קדשים שנפסלו נקבריים: **פ"ד ידיעה.** ורחמנא אמר ולא ידע [ויקרא ה] הוא דמביא אשם תלוי הא אי ידע לא: [טו] **אליחה.** זריקה
היינו עיקר כפרה כתיב (ויקרא יז) ואני נתתיו לכם על המזבח וגו': **כל העומד לזרק כזורק דמי.** בב"ק בפרק מרובה (דף עו.): **הא אינו עומד**
לזרק. דהא לא חטא ופסול לזהודע קודם זריקה ואיגלאי מילתא למפרע דאינו עומד לזרק: **בלי שרת.** כגון הכא דנתקבל הדם בכלי שרת:

לו שודאי לא חטא לא הוה צריך ליה ולא אקדשיה הלכך הוי חולין בעזרה ויקבר אבל אשם תלוי מתוך שלבו נוקפו גומר ומקדישו
אפילו מספק הילכך יצא לבית השרפה כשאר כל פסולי קדשים ואפילו רבי מאיר דפליג ברישא בגודע לו קודם שנשחט דירעה בעדר
הכא בגודע לו לאחר שנשחט כיון דנשחט מודה להו לרבנן דמתוך שלבו נוקפו (ולא) גמר ומקדישו ויוצא לבית השרפה: רב אשי אמר
אפילו תימא דבנשחט ואח"כ נודע לו לית ליה לר' מאיר לבו נוקפו ולא גמר ומקדיש ולא אמרת (לא) (אמאי) פליג בסיפא ואמאי יצא
לבית השרפה משום דמיתחזי כי זבח פסול הואיל דכי נזרק הדם שכבר כיפר והבשר קיים ואח"כ נודע לו דהבשר יאכל לכהנים דחוי
זבח כשר השתא כי נודע לו קודם זריקה דלא הוי זבח כשר יצא הבשר לשרפה כשאר זבח פסול. דאי אמרת יקבר מאן דחזי סבר כיון
דנקבר הוא כדין חולין אמר ש"מ כי נודע לו לאחר זריקה נמי הוי זבח פסול ולא מצי כהנים אכלי ליה. אבל כי חזו דנודע לו קודם
זריקה בשרפה כדין קודש פסול אמרי כי נודע לו לאחר זריקה הואיל וכבר כיפר הוי זבח כשר ויאכל [2]אמאי הבשר יאכל. [7]והא הויא
ליה ידיעה קודם אכילה ותחשאת בעי אייתורי ולא אשם תלוי: אמר רבא אמר קרא. גבי אשם תלוי והוא לא ידע ונסלח לו והאי לא
הויא ליה ידיעה: עדיין בשעת סליחה. היינו בשעת זריקה דזריקה מכפרת הואיל דבשעת כפרה הוה ספיקא משום הכי הבשר יאכל:
אימור דאמר רבי שמעון במידי דעומד לזיקוק אבל האי כיון דנודע לו קודם זריקה אין עומד לזיקוק דהא צריך לאיתתויי תשאת: קסבר

ר' יוסי כלי שרת מקדש את הפסולין בתחילה ליקרב. אף כאן שקיבל דם בכוס של כלי שרת מקדש את הפסולין אע"ג דנודע לו ליקרב הלכך יאכל: אשם ודאי אינו כן כו'. אינו דין כאשם ודאי אלא אם עד שלא נשקל נודע לו שלא הרג יצא וירעה בעדר אם
משנשקל מותר בהנאה עגלה ערופה אינה כן כשור הנשקל שאם משנערפה נמצא החורג תקבר במקומה ואסורה בהנאה שעל ספק באת מתחלה העגלה וכשנערפה מספק אע"ג דנודע לו לאחר מכאן כבר כיפר הספק משנערפה והחלבה לה ויש לה דין עגלה ערופה ותקבר ואסור

מסורת הש"ס

[יא] א מיי' פ"ט מהל' תרומות הל' ו:
[יב] ב מיי' פ"ח מהל' עבדים הל' יג:
[יג] ג מיי' פ"ג מהל' פסה"מ הלכה כא וכמ"ק:

תורה אור השלם

1. וְהֵבִיא אֵיל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּערֶכְךָ לָאָשָׁם אֶל הַכֹּהֵן וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל שְׁגָגָתוֹ אֲשֶׁר שָׁגַג וְהוּא לֹא יָדַע וְנִסְלַח לוֹ:
ויקרא ה יח

מוסף רש"י

האומר לחבירו. כגון שדה של שותפין ואמר שאתה לאחרי אחד מן הלשונות הללו, בין בכתיבה בין בגמירה (כתובות פג. וב"מ ז' ג'מין עז.). לא אמר כלום. דמאחר שהיא שלו נראין לנתנה לשון מתנה (ג'מין שם) אלין זה לשון מתנה כשאמר לא יאכל לי מלק בשלי, דעל כרחו הרי הוא שלו עד שיאמר לחברו שדי נמנה לך שדי מכורה לך שדי מופקרת לכל מי שירצה (רשב"ם ב"ב מט.) לכיון דבכבר יש לו מלק בשדה והוא אומר לא יאכל לי מלק בו, אין זה לשון מתנה לחברו אלא לשון הפקר הוא, הלכך אלא יהא לי מלק בשדה זו וכל זמן שלא אמר יהיה נתון לך שדה זו לא יצא עדיין מרשותו, ואין תופס לשון זה אלא בדבר שעדיין לא זכה בו והוא מתנה עליו שלא יהא שלו כשיבא הזמן שעתיד לזכות בשלו דבר, אלין אדם זוכה בדבר בעל כרחו, כדלקמן דתחלה הבאה לאדם לאחר מכן מתנה עליה שלא יירשנה, אבל מכיון שכבר הדבר שלו הוא והוא אומר לא יהא שלי, לא אמר כלום, דבעל כרחו יהיה שלו כל זמן שלא יתנה לאחרים (רשב"ם ב"ב מג. עי"ש). **והיו בהן עבדים.** ומתוך כך נזוזה שפיר רואה לזון העבדים, דאפילו בפ"ש יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זוכה, אפילו הכי לא ניחא ליה לעשות כן (שם קלח.). **ואמר הלה.** זה שניתנו לו, אי אפשי. אין רצוני בכן (חולין לט:). **אם היה רבו שני כהן.** מקבל מתנה (ב"ב שם) זה אומר אי אפשי בהן על כרחו שלו הן (חולין שם). **אוכלין בתרומה.** מממת הכהן דוחלי קנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו (ב"ב שם). **כבר זכו בהן יורשין.** יורשי ראשון שהוא הבכור (חולין שם) כלומר ראשון לו יורשין שלו (ב"ב שם, עי"ש). **יצא לחירות.** מלבשתעבד לרבו עוד (ג'מין לח.). **מתנבד אדם אשם תלוי בכל יום.** לפה לקמן כה ב. **כל העומד לזיקוק.** שאינו מקוסר אלא לזיקוק, כזרוק דמי. לחוד עניני כל שם פסולי קדשי קדשים, אבל לאיסתרוי לא מיתסרי עד דזריק (פסחים יג.). **אימתי נאסרת.** הואיל ואין דמיה קדושין, לא קדושת מזבח ולא קדושת בדק הבית אלא היא עצמה לעריפה (קדושין נז.).

שיטה מקובצת

[יא] קיימין ולא הדרא למרה והוא: [יב] התם דאמרינן כי: [יג] מעובד גט שיחברו אות לי בפנוקה: [יד] יקבר אלמא חולין שנשחטו בעזרה בקבורה אמר: [טו] דר"ל דאמר דבריו אמר ואפילו לר"מ דפליג בגודע לו קודם שחיטה מודו להו לרבנן בגודע לו לאחר שחיטה מתוך שלבו נוקפו גומר ומקדיש רב אשי אמר אפילו תימא בנשחט ואח"כ נודע ליה ליה לר"מ לבו נוקפו ואמאי יוצא לבית השריפה משום דמתחזי: [טז] מתיבת רישא עד תיבת משום נפשה: [יח] על תיבת בו נרשם קו מלמעלה להורות כי לפ"ד ראוי לבחקן: [יט] קיימין דהדרא למרה אות ר' נמחק: [כ] ומיהו כל כמה דמצי לדחויי לא משני הכי מתיבת בקשיא עד תיבת ולקמן נמחק: [כא] דר"ל דאמר דבריו תיבות ורב ששת ואות ר' נמחק: [כב] ומיהו כל כמה דמצי לדחויי לא משני הכי מתיבת בקשיא עד תיבת ולקמן נמחק: [כג] ששלי היא: [כד] על תיבות ודרב ששת נרשם על כל תיבה קו מלמעלה להורות כי לפי דעתו כשאמר לא יאכל לי מלק בשלי, דעל כרחו הרי הוא שלו עד שיאמר לחברו שדי נמנה לך שדי מכורה לך שדי מופקרת לכל מי שירצה (רשב"ם ב"ב מט.) לכיון דבכבר יש לו מלק בשדה והוא אומר לא יאכל לי מלק בו, אין זה לשון מתנה לחברו אלא לשון הפקר הוא, הלכך אלא יהא לי מלק בשדה זו וכל זמן שלא אמר יהיה נתון לך שדה זו לא יצא עדיין מרשותו, ואין תופס לשון זה אלא בדבר שעדיין לא זכה בו והוא מתנה עליו שלא יהא שלו כשיבא הזמן שעתיד לזכות בשלו דבר, אלין אדם זוכה בדבר בעל כרחו, כדלקמן דתחלה הבאה לאדם לאחר מכן מתנה עליה שלא יירשנה, אבל מכיון שכבר הדבר שלו הוא והוא אומר לא יהא שלי, לא אמר כלום, דבעל כרחו יהיה שלו כל זמן שלא יתנה לאחרים (רשב"ם ב"ב מג. עי"ש). **והיו בהן עבדים.** ומתוך כך נזוזה שפיר רואה לזון העבדים, דאפילו בפ"ש יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זוכה, אפילו הכי לא ניחא ליה לעשות כן (שם קלח.). **ואמר הלה.** זה שניתנו לו, אי אפשי. אין רצוני בכן (חולין לט:). **אם היה רבו שני כהן.** מקבל מתנה (ב"ב שם) זה אומר אי אפשי בהן על כרחו שלו הן (חולין שם). **אוכלין בתרומה.** מממת הכהן דוחלי קנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו (ב"ב שם). **כבר זכו בהן יורשין.** יורשי ראשון שהוא הבכור (חולין שם) כלומר ראשון לו יורשין שלו (ב"ב שם, עי"ש). **יצא לחירות.** מלבשתעבד לרבו עוד (ג'מין לח.). **מתנבד אדם אשם תלוי בכל יום.** לפה לקמן כה ב. **כל העומד לזיקוק.** שאינו מקוסר אלא לזיקוק, כזרוק דמי. לחוד עניני כל שם פסולי קדשי קדשים, אבל לאיסתרוי לא מיתסרי עד דזריק (פסחים יג.). **אימתי נאסרת.** הואיל ואין דמיה קדושין, לא קדושת מזבח ולא קדושת בדק הבית אלא היא עצמה לעריפה (קדושין נז.).

[יג] נראה דהוא ליון על רש"י דר"ש ה"ג רב אשי אמר מיתמא רב אשי ל"ל דכיון דלא נודע לו וסי' יאמר דקדשים שנפסלו נקבריים.

ר' יוסי כלי שרת מקדש את הפסולין בתחילה ליקרב. אף כאן שקיבל דם בכוס של כלי שרת מקדש את הפסולין אע"ג דנודע לו ליקרב הלכך יאכל: אשם ודאי אינו כן כו'. אינו דין כאשם ודאי אלא אם עד שלא נשקל נודע לו שלא הרג יצא וירעה בעדר אם
משנשקל מותר בהנאה עגלה ערופה אינה כן כשור הנשקל שאם משנערפה נמצא החורג תקבר במקומה ואסורה בהנאה שעל ספק באת מתחלה העגלה וכשנערפה מספק אע"ג דנודע לו לאחר מכאן כבר כיפר הספק משנערפה והחלבה לה ויש לה דין עגלה ערופה ותקבר ואסור

[1] נראה דלא ולא אמר מי שיהלא כאן להחזיק בה וכו'. [2] נראה דל"ל והא דאוכל בתרומה דמיתחזי כזבח פסול אשם ודאי אינו כן. [3] וסיימו דבאשם שעל ספק בא בנודע לאחר שחיטה משום דחשם גם בנודע לאחר זריקה נאכל ולכאן נזרוק לאכילה ועי' בתוס' ד"ה רב אשי דכתבו לאחר
דרך אחר. [4] משמע דמפרש דנודע לו דמתני' הייט שנודע לו שחטא כוודאי ומדברי כל המפרשים לא משמע כן וצ"ע.

[1] נראה דל"ל ולא אמר מי שיהלא כאן להחזיק בה וכו'. [2] נראה דל"ל והא דאוכל בתרומה דמיתחזי כזבח פסול אשם ודאי אינו כן. [3] וסיימו דבאשם שעל ספק בא בנודע לאחר שחיטה משום דחשם גם בנודע לאחר זריקה נאכל ולכאן נזרוק לאכילה ועי' בתוס' ד"ה רב אשי דכתבו לאחר
דרך אחר. [4] משמע דמפרש דנודע לו דמתני' הייט שנודע לו שחטא כוודאי ומדברי כל המפרשים לא משמע כן וצ"ע.

[ז] כתובות פב. לה. ניטין עז. ב"מ מג. מט., [2] (חולין לט: ב"מ קלח.), [3] ג'ניטין לט., [4] (לקמן כה. וש"נ), [5] (פסחים יג: ב"מ עו: מנחות עט: קב: סמוכה כב:), [6] (במנחות קב: מיתת אמרי במערבא משמיה דר' יוסי בר"ח), [7] מנחות ק: [זבחים פז.], [8] [נ"ל סיפא], [9] ס"ל אלא,

הגהות הב"ח

(א) גמ' מאי לאו דבריו קיימין והדרא למרה לא דבריו קיימין ולא קני לה ולמרה נמי לא הדרא אלא כל המחזיק בה זכה בה. לא דבריו קיימין כו': האומר לחבירו. לפי שעורר על שדהו שהלה מוחזק בה דשל אבותיו היתה ואמר לו זה שמוחזק בה דין ודברים אין לי על שדה זו או אמר לו אין לי עסק בה או ידי מסולקות ממנה: לא אמר כלום. לא קנאה זה הערור ולא אחר (ב) כל המחזיק בה וקשיא לריש לקיש: שאני התם. משום הכי לא אמר כלום הואיל דשל אבותיו [של המערער] היתה אמרינן כי סליק נפשיה כו' אבל במקבל מתנה שאמר אי אפשי בה דבריו קיימין וכל המחזיק בה זכה בה: אם היה רבו שני כהן. זה שכתבו לו הרי אלו עבדיו אוכלין בתרומה: כבר זכו בהן יורשין. של ראשון ולא אחר המחזיק בהן: בשלמא לרשב"ג. דאמר כבר זכו בהן יורשין דראשון דקסבר כי יהיב איניש מתנה כו' ומטעמא דרבן שמעון לא מצית לאקשויי לריש לקיש אלא מטעמא דת"ק דאמר הרי אלו אוכלין בתרומה אמאי [אין] איתא לדריש לקיש דמכיון שאמר שני אי איפשי בהן כל המחזיק בהן זכה בהן אמאי אלו אוכלין בתרומה הא הוו להו עבדים זרים דכל הרוצה יכול להחזיק בהן: קסבר. ריש לקיש הכא שאני דקסבר המפקיר עבדו דאמר אי איפשי בו יצא לחירות ואין אדם יכול להחזיק בו דהוי משוחרר (ג)א"כ אמאי אוכל בתרומה דעדיין צריך גט חירות מרבו וקסבר מעובד לגט שחרור דעדיין לא קיבל אוכל בתרומה: ר' אליעזר דאמרו לו לבבא בן בוטא הוא דבעו ספק חטא כדתנן במתניתין אלא אומרים לו כו': אשם ודאי כיון דלא צריך ליה לא מקדיש ליה. דכשהפרישו סברי שודאי חטא ונכשיו שנודע

(ד) גמ' מאי לאו דבריו קיימין והדרא למרה לא דבריו קיימין ולא קני לה ולמרה נמי לא הדרא אלא כל המחזיק בה זכה בה כדר"ל: (ה) שם מדין ודברים סלק נפשיה מגופה: (ו) שם מעוכב גט פ"ד ו' [חות לי' ממתק]: (ז) שם לא אמר זו **רבה** אמר אמר ולפי: (ח) שם **רבה** אמר לאחר עריפה: (ו) רש"י ד"ה לא דבריו וכו' בשמעתין אקשיא: (ו) ד"ה מדין ודברים וכו' אדין ודברים קיימי וה"ק לא דין ולא דברים יש לי על שדה זו: (ח) ד"ה ה"ג וכו' **ואאשם** ודאי: (ט) ד"ה ה"ל יעיעה וכו' לא הס"ד ואתי"כ מ"ה **בשעת** סליחה:

גליון הש"ם

גמ' בתחלה ליקרב. ע' זבחים דף פז ע"א ותוס' ד"ה וכלי שרת:

רבינו גרשום

מאי לאו דבריו קיימין. דלא הויא שלו אלא הדרא למרה ושקיא לריש לקיש דאמר כל המחזיק בה זכה בה. לא דבריו קיימין כו': האומר לחברו. למי שעורר על שדהו שהלה מוחזק בה דשל אבותיו היתה ואמר לו זה שמוחזק בה דין ודברים אין לי על שדה זו או אמר לו אין לי עסק בה או ידי מסולקות ממנה: לא אמר כלום. לא קנאה זה הערור ולא אחר (ג)כל המחזיק בה וקשיא לריש לקיש: שאני התם. משום הכי לא אמר כלום הואיל דשל אבותיו [ושל המערער] היתה אמרינן כי סליק נפשיה כו' אבל במקבל מתנה אמר אי אפשי בה דבריו קיימין וכל המחזיק בה זכה בה: אם היה רבו שני כהן. זה שכתבו לו הרי אלו עבדיו אוכלין בתרומה: כבר זכו בהן יורשין. דראשון ולא אחר המחזיק בהן: בשלמא לרשב"ג. דאמר כבר זכו בהן יורשין דקסבר כי יהיב איניש מתנה כו' ומטעמא דרבן שמעון לא מצית לאקשויי לריש לקיש אלא מטעמא דת"ק דאמר הרי אלו אוכלין בתרומה אמאי [אין] איתא לדריש לקיש דמכיון שאמר שני אי איפשי בהן כל המחזיק בהן זכה בהן אמאי אלו אוכלין בתרומה הא הוו להו עבדים זרים דכל הרוצה יכול להחזיק בהן: קסבר. ריש לקיש הכא שאני דקסבר המפקיר עבדו דאמר אי איפשי בו יצא לחירות ואין אדם יכול להחזיק בו דהוי משוחרר (ג)א"כ אמאי אוכל בתרומה דעדיין צריך גט חירות מרבו וקסבר מעובד לגט שחרור דעדיין לא קיבל אוכל בתרומה: ר' אליעזר דאמרו לו לבבא בן בוטא הוא דבעו ספק חטא כדתנן במתניתין אלא אומרים לו כו': אשם ודאי כיון דלא צריך ליה לא מקדיש ליה. דכשהפרישו סבר שודאי חטא ונכשיו שנודע

גבול שמעתי. מתימתי נתסרת: ר' שמעון פוטר. מתותו ותת בנו: **שחיטה שחיטה ראויה.** בתחילה כגון הא דתסירת בתחילה דהא מתיים נתסרו כולן: **אמאי פטר ר"ש שחיטה ראויה.** בתחילה היא: **וכי תימא קסבר ר"ש עגלה בשחיטה בטרה.** לכפרתה והויא לה שחיטה שחיטה ראויה בתחילה (ו) טו) ומשמע דשחיטה במקום עריפה קיימא: יז) **הכשר בפרה.** בפרה תדומה: **אינה כן.** יח) בתסם) תלוי דבהא לא פליגי רבנן אם עד שלא נערפה תלה ותרעה בעדר: **הא איפסרא מחייה.** כשירדה לנחל איתן: **עד שלא נראית נעריפה.** דלא ירדה לנחל איתן: **משנערפה הקבר במקומה.** נערפה אין לא נערפה לא: **תנאי היא.** אי אסורה מתיים אי לא דתנא דבי רבי ישמעאל נתסרת: **מכפר.** (ו) חטאות ואשמות: **מכשיר בחוץ.** לפרי מצורע: **מכפר בחוץ.** שעיר המשתלח ועגלה ערופה: **מה מכשיר בחמור בפנים עשה בו מכשיר.** אשם מצורע כמכפר בשאר חטאות: **אף מכשיר ומכפר בחמור בחוץ עשה בו מכשיר.** לפרי מצורע לתסורין בהכייה מתיים כמכפר בשעיר המשתלח ועגלה ערופה. אלמא אסירא ליה דעגלה ערופה מתיים אסירא דכי היכי דגמר מכשיר ממכפר יט) יליף מכפר ממכפר עגלה משעיר ושעיר ולתי אסור מתיים כשאר קדשים. והכי תתרס במסכת קדושין בשילהי האיש מקדש (דף נז.): **מתני' עד שתכנס** (א) **לבית הספק.** ושאר ימות השנה הוא דאיכא למיתת בספק שמא חטא כ) או שוש עון או אלו אבל השתא ליכא למיתת דהא כיפר יום הכפורים: **גמ' נהגו עליו.** מן היסורין עד שיוודע לו: **דלמא אשם תלוי.** מדקיל כולי האי דאתי על הספק איכא למימר נמי דדינו כעולה ושלמים דאתו בחובה כגון עולת רבייה ושלמי תגיגה ואתו בנדבה אשם תלוי נמי אתי בחובה ובנדבה: גליון **מאי טעמא דרבי אליעזר אי אבלא דעבד חובה כו'.** מאי טעמא דרבי אליעזר דאמר אשם תלוי בא בנדבה היינו טעמא דאי ס"ד חובה הוא בא אם כן מתיידע דאי אשם תלוי בא בנדבה אי אבלא דעבד חובה כו' אבל אבלא דעבד חובה ניתנו ואשם חובה ואשם תלוי היינו טעמא דמייתי מקמי דמתיידע ליה להגן עליו דהתורה חסה על גופן של ישראל א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי דילמא אשם תלוי בעולה ושלמים יא) מה עולה ושלמים דאתו בחובה יב) ואתו בנדבה אשם תלוי נמי דאתי בחובה אתי נמי בנדבה א"ל עולה ושלמים עיקר בנדבה כתיבי אשם תלוי עיקר בחובה כתיב יג) **תני רבי** יד) **חייא קמיה דרבא אשם**

אמאי פטר ר"ש שחיטה ראויה היא. הקשה הר"ר משה יא) ליישני דשחט אמה ואח"כ ערפה (טו) דעריפתה זו היא שחיטתה כדאיתא יב) בפרק שני שעיירי (יומא דף סד.) דחייתו לצוק זו היא שחיטתו ויש לומר דמכל מקום לא היה לו לתנא יג) נקרות ושחטה דהתם אין בצריתא ושחטה רק בעי לאשכוחי בית מחוסר זמן במשתלח **הא** איתסרא לה מחיים. ות"ת ומה בכך והרי אשם תלוי דנודע עד שלא נשחט יצא וירעה ויש לומר דיש לנו לדמויי עגלה ערופה לאשם תלוי שבאה לכפר הספק שעל ספק באתה מתחלה כיפר ואם כן דמיתסר מתיים גם אחר שנודע באיסור הראשון עומדת: **תנאי** היא נאמר מכשיר ומכפר **בפנים ונאמר מכשיר ומכפר בחוץ** כו' **אף מכשיר ומכפר בחוץ עשה מכשיר.** פירוש לפרי מצורע כמכפר עגלה ערופה (י) קשה ומנלן דמיתסרא מתיים אימא דיליף מעגלה ערופה ולפרי מצורע נאסרים לאחר שחיטה וכן קשיא פרק האיש מקדש (קדושין דף נז. ושם) דמייתי מינה לפרי מצורע מיתסרי מתיים ובקונטרס פירש כאן אלמא סבירא ליה עגלה ערופה אסירא מתיים דכי היכי דגמר מכשיר ממכפר כל שכן דגמר מכפר ממכפר עגלה משעיר המשתלח ושעיר המשתלח ולתי אסור מתיים כשאר קדשים ודומק הן יא) וכ"ל מפרש דמכשיר בחוץ היינו משולחת ובמקלת ספרים הוא כתיב וה"פ אף בחוץ עשה מכשיר יב) משולחת דאסור בהנאה כמו עגלה ערופה והדר נילף (ג) עגלה ממכפר כי היכי דאסורה מתיים הכי נמי עגלה והכי נמי אחוטה אסורה מתיים ויתא השתא הך דקדושין ועוד יג) ל"ל (ו) (בהך) התם על כרחך הך גנין אב דמכשיר ממכפר לא אתא אלא ללמד על לפרי מצורע דאסירי מתיים לתי לאחר שחיטה ל"ל (מ) מנלא תאכלו לרבות שחטוהו שמעינן איסור הנאה ות"ת (ג) ולא תאכלו היכי משמע איסור הנאה והלא הוא כתוב גבי עופות טמאין דמותרין בהנאה וי"ל יג) דגלי לן קרא דשחוטה מיתסרא סברא הוא שגם המשולחת שתאסר עד השילוח סברא הוא שתיכון שות עד גמר מצוותן ואיסור שבמשולחת היינו איסור הנאה הילכך שחוטה נמי תיאסר בהנאה וכן ל"ל בסוגיא דהתם:

אשם

יא) א"ר ינאי גבול שמעתי בה ושכחתי ונסבין חברייא למימר יב) ירידתה לנחל איתן אוסרתה אמר רב המנונא מנא אמינא לה יג) דתנן השוחט פרת חטאת ושור הנסקל ועגלה ערופה ר"ש פוטר וחכמים יד) מחייבין בשלמא לדידי דאמינא מחיים בהא פליגי ר"ש ורבנן דר"ש סבר שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה ורבנן אמרי שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה אלא אי אמרת לאחר עריפה אמאי פטר ר"ש יא) שחיטה ראויה היא וכי תימא סבר ר"ש עגלה בשחיטה בשרה יב) והתנן כשר בפרה פסול בעגלה יג) ערופה פסול בפרה כשר בעגלה ערופה פרה בשחיטה בשרה בעריפה פסולה עגלה בעריפה כשרה בשחיטה פסולה אישתיק לבתר דנפק אמר מאי טעמא לא אמינא ליה דר"ש סבר עגלה בשחיטה בשירה ורב המנונא אמר לך לא נשתמיט תנא דנשמעינן עגלה בשחיטה בשרה דתימא ר"ש היא אמר רבא מנא אמינא לה מדתנן יד) עגלה ערופה אינה כן (מ) עד שלא נערפה תצא ותרעה בעדר ואי אמרת מחיים אמאי תצא ותרעה בעדר הא איתסרא לה מחיים תני עד שלא נראית לעריפה אימא סיפא משנערפה תקבר במקומה תני משנראית לעריפה אם כן אימא סיפא שעל הספק באה מתחלה ביפרה ספיקה והלכה לה ואי מחיים עדיין לא כיפרה יג) ספיקתה תנאי היא יד) דתניא נאמר מכשיר ומכפר בפנים ונאמר מכשיר ומכפר בחוץ מה מכשיר ומכפר האמור בפנים עשה בו מכשיר כמכפר אף מכשיר יד) [ומכפר] האמור בחוץ עשה מכשיר כמכפר: **מתני'** יב) ר"א אומר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום ובכל (ב) עת שירצה הוא היה נקרא אשם חסידים אמרו עליו על בבא בן בוטא שהיה מתנדב אשם תלוי בכל יום חוץ מאחר יום כיפורים יום אחד אמר יג) המעון הזה אילו היו מניחין לי הייתי מביא אלא אומרים לי המתין עד שתכנס יד) [לבית] הספק יב) וחכ"א אין מביא אשם תלוי אלא על יד) שזדונו כרת ושגגתו חטאת יד) חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יום הכיפורים חייבין להביא לאחר יום הכיפורים יז) וחייבי אשמות תלויין פטורין (ב) מי שבא (ג) יח) בידו ספק עבירה ביום"כ אפילו עם חשיכה פטור שכל היום מכפר האשה שיש עליה חטאת העוף ספק ועבר עליה יום"כ חייבת להביא לאחר יום הכיפורים מפני (ד) שהיא יט) מכשרת לאכול בזבחים יב) חטאת העוף הבאה על הספק אם משנמלקה נודע (ה) יז) תקבר: **גמ'** מ"ט דר' אליעזר אי ס"ד חובה היא יח) מתיידע ליה אמאי מייתי חטאת אלא ש"מ נדבה היא ורבנן עולה ושלמים הוא דאתו בנדר ונדבה אבל חטאת ואשם חובה נינהו ואשם תלוי היינו טעמא דמייתי מקמי דמתיידע ליה להגן עליו דהתורה חסה על גופן של ישראל א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי דילמא אשם תלוי בעולה ושלמים יט) מה עולה ושלמים דאתו בחובה יא) ואתו בנדבה אשם תלוי נמי דאתי בחובה אתי נמי בנדבה א"ל עולה ושלמים עיקר בנדבה כתיבי אשם תלוי עיקר בחובה כתיב יב) **תני רבי** יג) **חייא קמיה דרבא אשם**

כשר: ז) ומכפר האמור: ח) שתכנס לבית הספק: ט) על דבר שזדונו כרת: י) הכיפורים חייבי אשמות: יא) שבא לידו ספק: יב) מכשרתה לאכול כו'. [חטאת הנוף כו'] הספק. נדה תוס' ד"ה ומביא (ד' ע ע"ב): יג) נודע לה הרי זו תקבר: יד) היא וכי מתידע: טו) על תיבת מה נרשם עליו קו מלמעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקן: טז) בחובה אתו נמי בנדבה כו' נמי אע"ג דאתי: יז) כתיב. ס"א תנא דאתו ר' נמחק: יח) חגיגה תיבת חייא נמחק: טו) על תיבת ומשמע נרשם עליו קו מלמעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקן: יז) מה"ד כשר בפרה ואות ה' נמחק: יח) כן כאשם תלוי דבהא כו' רבנן כאשם אלא אם: יט) ממכפר כ"ש דליף מכפר: כ) חטא שום חיבת או נמחק: כא) משה מפתגיירא לישנו: כב) כדאיתא בפ' שני: כג) לתנא לקרותו שחיטה דהתם: כד) ודוחק דא"כ עיקר ההוכחה הוא חוץ מן הספר ורבינו מפרש אות ר' נמחק:

כה) ממכשיר נ"ל שחסר כאן ועיין בתוס' קדושין: כו) ועוד יש לתרץ ההיא דהתם דעל כרחך: כז) וי"ל כיון דגלי:

כדי להגן עליו ביני ביני ולכשיודע לו יביא חטאת לכפר עליו: א"ל רב אחא בריה דרב' לרב אשי דלמא לרבנן. נמי דילפי מעולה ושלמים לימרו הכי אשם תלוי כעולה ושלמים עולה ושלמים לאו אתו כו': א"ל אמרי לך רבנן עולה ושלמים. אע"ג דאתו נמי בחובה שלמים כגון שלמי עצרת [ועולה כגון] עולת רבייה עיקר כי כתיבי בתורה תחלה בנדבה כתיבי דכתב אם עולה קרבנו מן הבקר ואם זבח שלמים קרבנו אשם תלוי עיקר שלו בחובה כתיב ולא בנדבה:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אימה כן אם עד: (ב) שם ממצה וכלל שעה שילה והוא היה: (ג) שם מי שנא על ידו ספק: (ד) שם מפני שמכשרת כל"ל ומיפת שהיא ממתק: (ה) שם משמלקה נודע לה הרי זו תקבר: (ו) רש"י ד"ה וכי תימא וכו' לגלה משום דשחיטה במקום: (ז) ד"ה מכפר שאר חטאות: (ח) ד"ה עד שתכנס לספק כל"ל ומיפת לנמ ממתק: (ט) תוס' ד"ה אמלי וכו' ומ"כ עריפה לבתה דעריפתה: (י) ד"ה תנלי וכו' וקשה וכו' דצפרי: (כ) בא"ד והלר נילף שחוטה ממכשיר: (ל) בא"ד ועוד י"ל בהך דקידושין התם: (מ) בא"ד ל"ל מוהה אשר לא תאכלו לרבות: (נ) בא"ד וא"ש ומוהה אשר לא תאכלו היכי משמעמע מינה לאסור וכו' וי"ל דכיון דגלי:

רבינו גרשום

בהנאה: עגלה ערופה אימתי נאסרת בהנאה רב המנונא אמר מחיים. משעת ירידתה לנחל איתן: השוחט פרת חטאת כו' ר' שמעון פוטר משום שהוא אותו ואת בנו. דר' שמעון סבר שחיטה שאינה ראויה לאכילה לא שמה שחיטה ופטור ורבנן סברי שמה שחיטה וחייב משום אותו ואת בנו: אלא אי אמרת לאחר עריפה. אסור בהנאה ולא קודם: אמאי פטר ר' שמעון. כי שחטה קודם עריפה והא שחיטה ראויה היא דאכתי אינה אסורה בהנאה: וכי תימא סבר ר' שמעון עגלה בשחיטה בשרה. דשחיטת עגלה במקום עריפה היא דשחיטתה אוסרתה בהנאה כמו עריפה: והתנן הכשר בפרה כו'. איפתיק. רבה: לבתר דנפק. רב המנונא: אמר רבה מ"ט לא אמרי ליה דר' שמעון. סבר עגלה בשחיטה כשירה ושחיטתה היא אוסרתה בעריפה ולא הויא שחיטה ראויה: ורב המנונא סבר. א"כ לא נשתמיט וכו'. אלא לאו שי"מ מחיים אסור בהנאה ובהכי פליגי כדאמינא: אמר רבא מנא אמינא לה. דלאחר עריפה אסור בהנאה: מדתנן עגלה ערופה אינה כן וכו' אלא אם עד שלא נערפה נמצא החורג תצא ותרעה בעדר ואי אמרת מחיים אסורה משעת ירידתה אמאי תצא כו'. תני אם עד שלא נראית לעריפה כלומר אם קודם ירידתה לנחל איתן שנראית לעריפה נמצא החורג תצא ותרעה בעדר. הא מאחר שירדה שנראית לעריפה אפי' מחיים אסורה: ואי ס"ד מחיים אסורה היכי אמר כיפרה ספיקה הא עדיין כשנמצא החורג עדיין לא כיפר דאכתי לא נערפה ואמאי תקבר. אמר לך רב המנונא תנאי היא ואנא דאמרי כהאי תנא דבי ר' ישמעאל: נאמר מכשיר ומכפר בפנים. היינו אשם מצורע שמכשיר ליכל בקודש ומכפר היינו חטאת מצורע ועשייתם בפנים היא בעזרה: ונאמר מכשיר ומכפר בחוץ. היינו צפור שחוטה דמצורע שמכשירו ליכנס למחנה ומכפר בחוץ היינו עגלה ערופה מה מכשיר ומכפר האמור בפנים עשו בו מכשיר כמכפר דזה וזה אסורין בהנאה מחיים משעה שהקדישן אף מכשיר ומכפר האמור בחוץ עשו בו מכשיר כמכפר דשניהם אסורי' בהנאה מחיים. ואיכא דאמרי מכשיר בחוץ היינו צפור משולחת דמצורע דאסורה בהנאה מחיים עד שעת שילוחה אבל לאחר שילוחה מותר בהנאה דלא אמרה תורה שלח לתקלה: חוץ מאחר יה"כ יום אחד. לפי שאותו יום עדיין לא בא לידי ספק איסור: אמר המעון כו'. וחכמים אומרים אין מביא אשם תלוי על שאר ספק איסור אלא על ספק דבר שחייבין על זדונו כרת ושגגתו חטאת: אי ס"ד חובה היא. ומכפרת כפרה גמורה כשאר חובות א"כ כי מתיידע ליה אמאי מייתי חטאת הא כפרה עליה אשם תלוי: ורבנן אמרי עולה ושלמים כו' אבל חטאת ואשם חובה ניתנו ואשם חובה ואי אמרת א"כ אמאי מייתי חטאת בתריה כשידוע לו לא [קשיא] אשם תלוי לא הוי חובה לכפר כפרה גמורה אלא להכי הוי חובה דהיינו טעמא דמייתי ליה מקמי דיתידע ליה להגן עליו מן היסורין ולהכי חייבוה דהתורה חסה על גופן של ישראל שלא יענשו ביסורין ולהכי חייב לאיתויי

שלמי עצרת [ועולה כגון] עולת רבייה עיקר כי כתיבי בתורה תחלה בנדבה כתיבי דכתב אם עולה קרבנו מן הבקר ואם זבח שלמים קרבנו אשם תלוי עיקר שלו בחובה כתיב ולא בנדבה:

מוסף רש"י

ונסבין חברייא למימר. וסבורין המלמדין מלעשות לומר (בחולין עב). מחריש בני היסיבה. (חולין עב). ירידתה לנחל איתן. היא הגולמת לה שם עריפה ואוסרתה (קדושין נז). עגלה ערופה אינה כן. כאשם תלוי דרבנן, דאם עד שלא נערפה נמצא הסורג תצא ותרעה בעדר (לעיל כב.): כשאר מולין (זבחים מז. חולין ופ.) ואלו תצא לית ליה הא דאמרינן בכמה דומתי עגלה ערופה נאסרת מתיים וירידתה לנחל איתן אוסרתה (זבחים מז.). נאמר מכשיר ומכפר בפנים. מכשיר בפנים, אשם מצורע (קדושין נז. חולין קמ.). ומקומות מתוסקי כפרה דמיון ומלות שאינן באין אלא להכשירן בקדשים (חולין שם) מכפר בפנים, כל חטאות ואשמות (שם) כל הקרבנות (קדושין שם). ונאמר מכשיר ומכפר בחוץ. מכשיר בחוץ, לפרי מצורע שהן לטהר (חולין שם) לפרי מצורע מכשירי בחוץ הן, שהרי חוץ לעיר נעשית מצוותה ולהכשיר את המצורע (קדושין שם) מכפר בחוץ, עגלה ערופה (שם) שעיר המשתלח (חולין שם). בפנים עשה בו מכשיר ממכפר. לא חילק בין אשם מצורע לשאר אשמות (קדושין שם) כגון מיני כפרות וטהרה שהרי גם המכשירין קרבים שלמתרון שלהן (חולין שם). בחוץ עשה מכשיר. לפרים, כמכפר. שעיר המשתלח, לאשחוה בחוץ, דבני לאוי לשם, שבאחוה שיפול הגורל לשם יהיה לאוי למזבח (שם). מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום. שאין לך אדם שאינו עומד בספק חטוא (זבחים עז.) שבכל יום הוא עומד בספק חטאת ולבו נוקפו שמא חטא ומלינו שהכשיר הכתוב אשם תלוי ליקרב ולאכול היכא דהוחזק ספק חטאת בעדים, והלא נמי אתן אתן דכל יומא בספק חטאת קאי (חולין מא.). המעון הזה. שנוטה (לעיל ח.). בנית המקדש שנבנו (דשב"ם ב"ב קטו.). המתין עד שתכנס לבית הספק. כלומר המתן עד למחר שיש מקלת ספק שמא חטאת היום, אבל מוצאי יום הכפורים אין מביאין בכך, דהא כיפר עליו יום הכפורים על ספקו, דמתניתן מייני אשמות תלויין שעבר עליהן יום הכפורים פטורין (לעיל יח.). וחייבי אשמות תלויין פטורין. דיום הכפורים מכפר עליהן (יומא פה.).

שיטה מקובצת

ג) ר"ש. עי' תוס' מנחות (דף קא ע"ב): ד) בעגלה כשר בעגלה פסול בפרה על חיבת ערופה נרשם קו מלמעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקן דבמשנה בחולין ליתא חיבת זו: ה) ביפרה ספיקה תנאי היא דתנא דבי רבי ישמעאל נאמר עיין בערוך ערך

יד א מיי' [פ"א מהל' רוצח הלכה יז]:
טו ב מיי' פי"ב מהל' שחיטה הלכה ו:
טז ג מיי' פ"ו מהלכות רוצח הלכה מ:
יז ד מיי' פ"ח מהל' שגגות הלכה ה:
יח ה מיי' פ"ג מהל' שגגות הלכה ט:
יט ו מיי' פ"ז מהל' פסולי המוקדשין הל' יב:

אשם תלוי בא על הנבלה. פירש בקונטרס על ספק איסור לאו. מ"ט דאמרו לו [1]אשר לא תעשינה בשגגה ואשם. [2]נראה דלא קאמר שיאכל חוצה להביאו [3]גו (לרבנן) [לדאמרו לו] על עבירת לאו דהא כתיב [4]זו ולא ידע אטו על אכילת ספק נבלה נייתי ולא על ודאי אכילת נבלה אלא נראה דלא ידע ליה דקרא לענין חוצה ולענין דבר אשם יוודע לו יציא על שגגתו חטאת ואיש להו ג"ש דמצות מצות אבל אחרי אכילת ליה לא תעשינה דלף על [5]העבירות לאו יכול להביאו ורבנן דדרשי גזירה שוה דמצות לאפוקי לאו דלא מייתי עליה כלל:

לריך עיון שלא מלאתי תוספות יותר

אשם תלוי בא על הנבלה אמר ליה והאנן תנן וחכמים אומרים [6] אינו מביא אשם תלוי אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת ואי ר' אליעזר בנדבה [7] נמי אתי אמר ליה מ"ט לא מתנית זימנין סגיאין תניתה קמי מר ומנו רבה ואמר לי הא מני רבי אליעזר היא דאמרו לו דתנן אלא אומרים [8] לו המתן עד שתכנס לבית הספק אמר [9] רבא מאי טעמא דאמרו לו אמר קרא [1]אשר לא תעשינה (בשגגה) ואשם אמר [10] רבא מ"ט דרבנן דאמרי אין מביאין אשם תלוי אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת ילפי [6]מצות מצות מחטאת חלב מה להלן [8] שזדונו כרת ושגגתו חטאת אף כאן דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת: תנו רבנן חמשה אשמות מכפרין אשם תלוי אין מכפר [11] כפרה גמורה מאי קאמר אמר רב יוסף ה"ק חמשה אשמות מכפרין כפרה גמורה ואשם תלוי [12]אין מכפר כפרה גמורה ודלא כר' אליעזר דאמר אשם תלוי בא על הנבלה רבינא אמר הכי קתני חמשה אשמות אין אחר מכפר כפרתן דכי מתיידע ליה מייתי אשם תלוי אחר מכפר כפרתו דלכי מתיידע [13] לא מייתי כדתנן חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יה"כ חייבין להביא אחר יה"כ חייבי אשמות תלויין פטורין: חייבי חטאות ואשמות ודאין כו': קתני חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יוה"כ חייבין להביא לאחר יה"כ חייבי אשמות תלויין פטורין [14] מנהני מילי כי אתא רב דימי א"ר אמי א"ר חנינא אמר קרא [2]וכפר על הקודש מטומאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם [3]חטאים דומיא דפשעים מה פשעים דלאו בני קרבן אף חטאים דלאו בני קרבן מכפר אבל [3] חטאים [15] בני קרבן לא מכפר א"ל אביי והא כי כתיב הדין קרא בשעיר הנעשה בפנים הוא דכתיב דלא מכפר על [16] עבירות דמצוה ידועה אבל שעיר המשתלח דמכפר על עבירות דמצוה ידועה אימא לך אפילו על חטאים דבני קרבן נינהו מכפר אלא אמר אביי מהכא [3]והתודה עליו [17] [את] כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם חטאים דומיא דפשעים מה פשעים דלאו בני קרבן אף חטאים דלאו בני קרבן אבל חטאים דבני קרבן נינהו לא מכפר ומיעטיה קרא בשעיר המשתלח למימרא דעל חטאים דבני קרבן נינהו לא מכפר א"ל רב דימי ממאי דהני פשעים [15] לאו בני קרבן נינהו [18] דלמא הני דבני קרבן נינהו כדתנן [3]ארבעה מביאין על הזדון כשגגה איתמר נמי כי אתא רבין אמר ר' יוסי אמר ריש לקיש והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם חטאים דומיא דפשעים מה פשעים דלאו בני קרבן מכפר אף חטאים דלאו בני קרבן מכפר אבל חטאים דבני קרבן לא מכפר אמר[3] אביי אנא נמי מהדין קרא אמרי ואקשי לי רב דימי ממאי דהני פשעים דלאו בני קרבן נינהו דלמא הנך דבני קרבן נינהו כדתנן ארבעה מביאין על הזדון כשגגה אמר ליה רבין רוב פשעים לאו בני קרבן אמר ליה מידי רוב כתיב אלא אמר אביי מרישיה דקרא והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ותניא [7]עונות אלו זדונות וכן הוא אומר [4]עונה בה ואת כל פשעיהם לכל חטאתם [19] (כל) למה לי לאקשויי לפשעים מה פשעים דלאו בני קרבן אף חטאים דלאו בני קרבן אבל חטאים דבני קרבן נינהו לא מכפר: חייבי אשמות תלויין כו': מנהני מילי א"ר אלעזר [20] אמר קרא [5]מכל חטאתיכם לפני ה' וגו' חטא שאין מכיר בו אלא המקום יום הכפורים מכפר אמר רב תחליפא אבוה דרב הונא [6](בר תחליפא) משמיה דרבא קדמייתא נמי לא [21] תיתי למפשטיה

[1] אשר לא תעשינה בשגגה ואשם. [2] נראה דלא נמצא אשם תלוי לספק נבלה מתכפר כפרה גמורה דלכי מתיידע ליה לאו בר חטאת הוא: אין אחר מכפר כפרתו. שאם מעל בשוגג ולא ידע ועבר עליו יום הכיפורי׳ ואחר כך נודע לו מביא אשם מעילות וכן כולן: מנהני מילי. דאשמות ודאין לא מכפר יום הכיפורים עלייהו: מה פשעים דלאו בני קרבן. דפשעים היינו [3] מרדין שמורד ברבו וכן הוא אומר מלך מואב פשע בי (מלכים ב ג): אף חטאים דלאו בני קרבן. כגון נבלה מכפר עלייהו יום הכפורים אבל חטאים דבני קרבן כגון חטאות ואשמות ודאין לא מכפר. וטעמא דמכפר אתלויין מפרש לקמן: דלא נא לכפר על עבירות מצוה ידועה. כדאמר בפרק קמא דשבועות (דף ב.) על טומאה שיש בה ידיעה בתחלה כשנכנס לא ידע ואין בה ידיעה בסוף כשנכנס לא ידע שהוא טמא וכשיצא לא נודע לו שנכנס בטומאה שיצא קרבן שעיר הנעשה בפנים ויום הכפורים תולה עד [4] שיודע שנכנס למקדש טמא ויציא בעולה ויורד אבל נודע לו שחטא ונכנס למקדש בטומאה אינו מכפר הילכך לא מכפר החטאים דבני קרבן משום דזוטרא כפרתיה אבל שעיר המשתלח דנפישא כפרה דליה דמכפר על עבירה שנודע לו שחטא כדאמרינן בפרק קמא דשבועות (שם:) על כל עבירות שבתורה הזדונות והשגגות הודע ולא הודע כו' אימא דעל חטאים דבני קרבן נמי מכפר: והפודה עליו. בשעיר המשתלח: ומעביר קרא בשעיר המשתלח. לאשמועי׳ דלפ על גב דנפישא כפרתו אפילו הכי אבני קרבן לא מכפר: על הזדון בשגגה. בפרק ארבעה מחוסרי כפרה (לעיל דף ט.) איתמר נמי. כאביי: מן ריש דקרא. כלומר מדריש דקרא לגופיה [5] וסיפיה מייתר להך דרשא: עונה בה. והא מזיד הוא דכתיב בריש דקרא כי דבר ה' בזה וגו': נאקשוי [6] חטאת [7] כו'. והשתא ליכא למיפרך דרב דימי דאם כן לבני קרבן קאתי לא לכתוב קרא פשעיהם דהא כתיב עונות ולכתוב חטאתם דמשמע בני קרבן דסתם חטאת בני [8] קרבן אלא מדכתיב פשעיהם מופנה לדרוש דברוב פשעיהם קמיירי: אתיין מכיר בו. שלא נודע לו שחטא: קמייתא נמי. דחייבי חטאות ואשמות ודאין כו' דמיירי להביא אחר יום הכיפורים ליכא

[9] [געיל כב:], [10] שבועות ז:, [11] [געיל ע. ע"ש], [12] [ומע"ל לו:], [13] כש"ק מ"ז, [14] בס"ק: דסתם מעלה בעי,

[15] נראה דל"ל ולא מצי למימר דעל מצוה ידועה כ"ל אם חטא במזיד דשעיר הנעשה בפנים וכו'.

[16] [געיל כב:], [17] שבועות ז:, [18] [געיל ע. ע"ש], [19] [ומע"ל לו:], [20] כש"ק מ"ז, [21] בס"ק: דסתם מעלה בעי,

תורה אור השלם

1. וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִּשְׁגָגָה מֵעַם הָאָרֶץ בַּעֲשֹׂתָהּ אַחַת מִמִּצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁם: ויקרא ד כז
2. וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד הַשֹּׁכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאֹתָם: ויקרא טז טז
3. וְסָמַךְ אַהֲרֹן אֶת שְׁתֵּי יָדָיו עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר הַחַי וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל פִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם וְנָתַן אֹתָם עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עִתִּי הַמִּדְבָּרָה: ויקרא טז כא
4. כִּי דָבָר יְיָ בָּזָה וְאֶת מִצְוָתוֹ הֵפֵר הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָהּ בָּהּ: במדבר טו לא
5. כִּי בַּיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ: ויקרא טז ל

שיטה מקובצת

[6] אומרים אין מביא: [7] אומרים לי המתן אות ו' נמחק: [8] אמר רבה אות א' נמחק: [9] אמר רבה אות א' נמחק: [10] תיבות כפרה גמורה נמחק: [11] מתידע ליה לא: [12] מנא הני מילי. גליון פי' דאין יוה"כ מכפר אחייבי חטאות ואשמות ודאין יכן לקמן אמר אימא כי מתידע לאחר יוה"כ לא לייתי חטאת וקשה לישני אמר קרא לכל חטאתם דאתי לכלל חטאת אחר יום כפורים דהכי משני בפ"ק דשבועות (דף ח ע"ב) כי פריך תנכפר כפרה גמורה ונראה להה"ר [דהתם] גבי שעיר (פנימה) [הפנימי] שאין מכפר רק אקודש ומקדש שייך לשנויי הכי אבל שעיר המשתלח דמכפר על כל עבירות אף [אנבלה] שאין בה קרבן לא שייך למימר דאתי לכלל חטאת כלומר דמחייב עדיין להביא קרבן דזה אינו דהא מכפר על עבירה שאין בה קרבן ושמא שאני התם דכתיב וכפר על הקדש לכל חטאתם כלומר אין מכפר עד שיביא חטאת אבל האי לכל חטאתם כתיב בתר קרא דהתודה (ועיין בתוס' (לעיל) [דשבועות] (דף ח ע"ב), מהר"י ז"ל:
[13] חטאים דבני קרבן: [14] על עבירות מצות ידועה אבל שעיר המשתלח דמכפר על עבירות מצות ידועה. גליון לא מצי למימר דר"ל מידי דבר חטאת לפי דעל זה אנו דנין לומר דאין מכפר אלא מידי [דלאו] בר קרבן א) ולא מצי למימר אם חטא במזיד ס"א דעל מצוה ידועה דשעיר הנעשה בפנים אינו מכפר עליו הא ליתא דהא אמרינן בפ"ק דשבועות דשעיר הנעשה בפנים מכפר על [זדון] טומאת מקדש וקדשיו אלא צריך לפרש דאינו מכפר על מצוה ידועה שאינה של טומאת [מקדש וקדשיו] כו' דשעיר (פנימה) [הפנימי] [אינו] מכפר [אלא] על טומאת מקדש וקדשיו (אלא) ור"ל שעיר פנימי שאין מכפר על שאר עבירות שאינה של טומאת מקדש וקדשיו אבל שעיר המשתלח מכפר נמי על שאר עבירות וה"ה דמצי למימר זה מרובה כפרתו וזה אין מרובה כפרתו. תוס' הר"י ז"ל:
[15] עליו את כל: [16] פשעים דלאו בני: [17] דילמא הני דבני קרבן וכ"א לשתוק קרא [פפשעיהם] לפי דעבשיו אין יורד התלמוד למדרש הך קרא דאורחיה דקרא למכתב כל העיונות שמכפר וצריך לומר בס"ק דשבועות גבי שעיר (פנימה) [הפנימי] דדרשי לקרא לא פריך דתתם בשעיר הפנימי שאין מכפר רק על טומאת מקדש וקדשיו דאין בהם קרבן במזיד אבל הכא בשעיר המשתלח שמכפר על כל העבירות פריך שפיר. תוס' הר"י ז"ל: [18] חטאתם למה לי לאקשויי חטאים לפשעים:
[19] אלעזר א"ר אושעיא אמר: [20] לא. ס"א איכא למפשטיה: [21] מורדין שמורד: [22] שנודע לו שנכנס: [23] לגופיה סיפא מייתר אות ו' נמחק: [24] לאקשויי חטאים כו' אות ת' נמחק: [25] לו אמר קרא אשר: [26] ואשם דאפילו ליכא שגגה אלא במזיד דלאו דהיינו שלא יעשה חייב נראה: [27] תיבות לרבנן נמחק: [28] מביא ולא תיבת לייתי ל"ש: [29] על עבירות לאו אות ה' נמחק:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומ"ר ר' אליעזר בנדבה. נ"ב ומ"ה לי על נבלה: (ב) שם אבל חטאתו דבני קרבן נינהו לא מכפר: (ג) שם אמר ליה אביי אלא נמי: (ד) רש"י ד"ה לא מתנית וכו' מעכס על בורייתא הס"ד: (ה) ד"ה לאקשויי חטאת לפשעים כו' ומסמא:

רבינו גרשום

אשם תלוי נמי בא על הנבלה. אם אכל ספק נבלה אע"ג דאין בה אלא איסור לאו בעלמא: והאנן תנן אין מביא כו'. ולא מיתוקמא כרבנן דאי כר' אליעזר קאמרת אמר ר' אליעזר סבר דאפילו בנדבה נמי אתי כ"ש נבילה: א"ל חנניא מ"ט לא מתנית. מ"ט לא למדת קמי מר קמי רבה והיית יודע כמו אני דזימנין סגיאין תניתה קמיה אשם תלוי בא על הנבילה ואמר לי הא מני ר' אליעזר דאמרו לו לבבא בן בוטא המתן עד שתכנס לספק כלומר דאפילו בספק כל דהו דאפי' אאיסור לאו כגון נבילה מביא אשם תלוי: מ"ט דאמרו לו. דלא הניחו לו להביא עד שיכנס לספק דאמר קרא גבי אשם תלוי אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם: ילפי מצות מצות מחטאת חלב. כתיב באשם תלוי מצות דכתיב בחטאת (חלב) מצות דכתיב ביה ונדבה החטאת אשר חטאו עליה וכתיב בעבירות לצרור לגלות ערותה עליה בחייה מאי האי עליה דבר שחייבין על דזונו כרת ושגגתו חטאת אף כאן נמי: ואשם תלוי אינו מכפר כפרה גמורה. אלא לכשיודע לו מביא חטאת ודלא כר' אליעזר דאמרו לו דהא אמר אשם תלוי בא על הנבלה ובנבלה מכפר הוא כפרה גמורה דהא לכשנודע לו אין מביא כלום דאין חייבין עליה לא חטאת ולא אשם ודאי: רבינא אמר הכי קאמר חמש אשמות. אין אחר כלומר יוה"כ אין מכפר כפרתן דלכי מיתידע ליה אחר יוה"כ בני מייתי אשם ודאי אשם תלוי מי שמחייב אשם תלוי יוה"כ מכפר כפרתו דלכי מתיידע ליה לאחר יוה"כ דהוה מחוייב אשם תלוי לא מייתי כדתנן כו': מה פשעים דלאו בני קרבן ניתנו. דפשעיו אלו המרדין וכן הוא אומר מלך מואב פשע בי אף חטאת דלאו בני קרבן ניתנו כגון עשה ולא תעשה שאין בהן חיוב כרת אבל חטאין דבני קרבן ניתנו לא מכפר יוה"כ: דלא מכפר. שעיר הנעשה בפנים על עבירת מצות ידועה כגון טומאת מקדש וקדשיו שצריכין ידיעה בתחלה ובסוף והעלם ביניתיים אלא מכפר על שיש בהן ידיעה בתחלה ולא בסוף כדאמר במסכת שבועות: אבל שעיר המשתלח דמכפר על עבירות מצוה ידועה אימא לך כו'. אלא מהכא התודה עליו דהא כתיב בשעיר המשתלח ומעטיה קרא כלומר דהקיש חטאים לפשעים למימרא דעל חטאים דבני קרבן לא מכפר יום הכיפורים: ממאי דהאי פשעים. דהנך זדונות דלאו בני קרבן ניתנו דילמא הנך דבני קרבן ניתנו כדתנן ארבעה כו' ואהני מכפר אף לכל חטאתם נמי דבני קרבן ניתנו מכפר: איתמר נמי כי אתא רבין. דאביי גופיה מודי ליה דקשיא ליה הא: וא"ל רבין. האי ואת כל פשעיהם ברוב פשעים קא מייירי דלאו בני קרבן ניתנו ולא בהני ד': א"ל אביי מידי רוב קאמר. פשעים סתם כתיב ומשמע נמי הני ד': אלא אמר אביי מרישיה דקרא כו'. ומייתר האי ואת כל פשעיהם לאקשוי ואין משיבין על ההקיש: קדמייתא נמי חייבי חטאות ואשמות ודאין החייבין להביא אחר יוה"כ:

ל) שבועות כ: [לעיל יח:], ג) [שבועות ח.], ג) ל"ל כפר, ד) [שבועות ח. ערכין טו. סוטה טו.], ה) [ל"ל יוחנן], ו) עי' ב"מ, ז) תענית יא. [וש"נ], ח) גי' רש"ק, ט) בספר נ"ש מוחק כאן הלי מיהוגא של ר' הושעיה וכ"ל אלא המקום אמר אביי כו' וע' רש"ק ערוגה לקיים הגיגפס, י) [ל"ל אביי אמר], כ) [חוליות ו.], ל) [מדכתיב אשר פדית הסתם וכו' כן איתא בחוליות ו.], מ) בס"א איכא דידעי, נ) [מדה. רש"ש], ס) [דף ס.], ע) [דנכים כא], פ) [מנחדלין יח.], צ) [במדבר טון].

הגהות הב"ח

(א) גמ' מיר כי וכו' נלא נכפרה מייתי אלא לאשתרויי: (ב) שם אמר אביי. נ"ב אביי ורבא מתרלי קושא הכי"ל: (ג) שם יחיד יוסף דישנו במשנה הקול ולא משום דאין: (ד) רש"ל ד"ה ולא לכפרה וכו' מיכפרה בצער ליה: (ה) ר"ח גנ"ע וכו' שמותם הס"ד ותמ"כ מ"ש אלא לאשתרויי דמנגעו:

רבינו גרשום

למפשטיה לא מדרב דימי. משום קשיא דאביי ולא מדאביי דשינויי דחיקי הוו אלא מהאי קרא נמי דאמר ה' תטהרו חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר ומינה אבל היכא דאינא דידע ביה לא מכפר: סד"א התם חייבי חטאות ואשמות מטנא דהקדש הוא לא מכפר אבל הכא חייבי מלקיות דגופא הוא ולא ממון אימא לא ליתייב אחר יוה"כ קמ"ל דחייב: ואהאנן תנן. הזדונות והשגגות הודע ולא הודע עשה ולא תעשה יוה"כ מכפר ואע"ג דלא תעשה חייב מלקות הוא ויוה"כ מכפר: לא קשיא הא דאתרו ביה הוי בר מלקות ולא מכפר עליה יוה"כ הא דלא אתרו ביה לא הוי בר מלקות ומכפר עליה יוה"כ: אלא מעתה כיון דאמרת חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר (ו)ספק יולדת הפילה או שעבר עליה יוה"כ שספק או רוח לא תיתי שוב: אמר רבי הושעיא לכל חטאתיכם כתיב כלומר מכל חטאתיכם כתיב (כלומר) ההוא קרבן דבא על ספק חטא מכפר ולא לכל טומאתם בקרבן דספק יולדת דעל ספק טומאה אתי לא מכפר: ולרשב"י דאמר יולדת נמי חוטאת היא. שנשבעת שאינה נזקקת שוב [לבעלה] ואההוא חטא מייתי קרבן מאי איכא למימר ליכפר עלה יוה"כ: לא יולדת כי מייתי קרבן לאישתרויי נפשה באכילת קדשים הוא ולא לכפרה על חטא אלא הנהו ימי טומאה וימי טהרה דמשמרת מכפר על ההוא חטא דרשב"י: חייבת להביא אחר יוה"כ. מפני שקרבנות מכשורתה לאכול בקדשים ולאו על חטא קא מייתי ליה הילכך לא מכפר עליה יוה"כ: אלא מעתה. מצורע ספק כגון מוחלט בספק שכשהחליטו כהן לא ידע אי נגע גמור הוא: והאמר ר' שמואל בר נחמני על ד' דברים של חטא נגעים באין. כלומר דקרבן נמי מייתי על ההוא חטא: לא מצורע כי קא מייתי קרבן לאו לכפרה על חטא מייתי ליה אלא לאישתרויי באכילת קדשים ונגעיה הוא על חטאיה: אלא מעתה ספק נזיר. כגון נזיר שספק אם ניטמא למת: ולרי אלעזר הקפר דאמר נזיר חוטא הוא. שצינר עצמו מן היין כלומר דעל חטא נמי מייתי קרבן מאי איכא למימר: לא נזיר כי קא מייתי קרבן לאו כפרה מייתי דגיורל גילוח שערו מכפר על חטאו וקרבן מייתי למישרייה בקדשים: ספק סוטה שאין לה שום עד שנסתרה: אמר אביי.

משום הכי לא מכפר דבועל מכיר שחטא עמה וסוטה מכרת לא קאמר משום דאיהי הוי תחיכה דאיסורא איכא דאמר אידי ואידי מכירין וחדא מנייהו נקט והילכך לא מכפר: רבא אמר משום הכי לא מכפר עלה יוה"כ דסוטה כי מתיא. קרבן לאו לכפרה קא מתיא ליה אלא לברר עליה עון שאם נטמאת שיבדקוה המים: אלא מעתה עגלה ערופה. שהיו צריכין להביא לפני יוה"כ ועבר עליה יוה"כ לא מייתי כלל. אמר אביי להכי לא מכפר ההורג מכיר שהוא יודע שהרג: רבא אמר. משום הכי לא מכפר עליה יוה"כ דעגלה לא מכפרא על הורג דאמר קרא וארץ לא יכופר כי אם בדם שופכו: רב פפא אמר. מהכא מצית קלוף דלא מכפר יוה"כ במקום עגלה דכתיב כפר לעמך ישראל אשר פדית ה' מאי אשר פדית כלומר דאויה זו כפרה של עגלה שתכפר על יוצאי מצרים על כל ספק שפיכות דמים שנעשו משיצאו ישראל ממצרים ומדקאמר שמכפר על יוצאי מצרים מכלל דכל יוה"כ שהיו ביתתם לא כיפר במקום עגלה: השתא דאמרת כו'. אימא כי מיתיידע ליה בתר יוה"כ לא נייתי חטאת דיוה"כ כיפר עליו לגמרי. ההוא לא מצית אמרת מדרבי רחמנא ידיעה גבי יחיד וגבי נשיא צבור ש"מ להכי כתב אכל חד וחד דלכי מיתיידע ליה בתר יוה"כ מייתי קרבן. מהכא לא מצית יליף דכולהו צריכי דאי כתב קרא ידיעה גבי יחיד בלבד כולהו מיחיד לא מצו ילפי דאיכא למיפרך מה ליחיד אמאי איצטריך ליה ידיעה משום דאית ביה קולא כולי האי שכל קרבנו נקבה מה שאין כן בנשיא ובצבור דמייתי זכר ולא מצי יליף מיחיד ולהכי איצטריך להו ידיעה לכל חד: ואי אמרת לכתוב

ל) ל"ל ספק יולדת שעבר עליה יוה"כ כגון ספק וולד הפילה וספק רוח הפילה לא מיתי שוב.

למפשטיה לא [מ] מדרב דימי ולא מדאביי אלא מהא [נ]חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר [ס] ומינה חטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא דיוה"כ מכפר אבל דידע בה לא מכפר ואמר רב תחליפא אבוה דרב הונא משמיה דרבא חייבי מלקיות שעבר עליהן יה"כ [ע] חייב פשיטא מאי שנא מחייבי חטאות ואשמות ודאין סלקא דעתך אמינא התם ממונא הוא אבל הכא דגופא הוא אימא לא קמ"ל והא אנן תנן [פ]הודע ולא הודע עשה ולא תעשה לא קשיא הא דאתרו ביה הא דלא אתרו ביה אלא מעתה (סימן יולד"ת מצור"ע נזי"ר סוט"ה בעגל"ה) ספק יולדת שעבר עליה יוה"כ [צ] לא תייתי דהא כפר עליה יוה"כ דחטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא [ק]אמר רב הושעיא [1]לכל חטאתם ולא לכל טומאתם ולר' שמעון בן יוחי דאמר יולדת חוטאת היא מאי איכא למימר [ר] יולדת כי קא מייתי קרבן לאישתרויי באכילת קדשים הוא ולא לכפרה מתיא אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא האשה שיש עליה חטאת העוף ספק ועבר עליה יוה"כ חייבת להביא לאחר יוה"כ מפני שמכשרתה לאכול בזבחים אלא מעתה ספק מצורע שעבר [ש] [עליו] יוה"כ לא מייתי דהא [ת]עבר עליה יוה"כ דחטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא אמר ר' אושעיא לכל חטאתם ולא לכל טומאתם והא [א]אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' [ב] [ג]יוחנן על ז' דברים נגעים באים (סימן גג"ג ששל"ץ) מצורע [ד] כי מייתי לאו לכפרה מייתי [ה]אלא לאישתרויי באכילת קדשים הוא אלא מעתה ספק נזיר שעבר עליו יוה"כ לא [ו] מייתי קרבן דהא כפר יוה"כ דחטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא אמר ר'

אושעיא לכל [ז] חטאת ולא לכל טומאה ולרבי אלעזר בן הקפר דאמר [ח]נזיר חוטא הוא מאי איכא למימר נזיר כי קא מייתי קרבן לאו לכפרה [מ] מייתי [מא] (לאשתרויי באכילת קדשים הוא) [אלא למיחל עליו נזירות טהרה הוא] אלא מעתה ספק סוטה שעבר עליה יוה"כ לא תייתי דהא כפר עלה יוה"כ דחטא שאינו מכיר בו אלא המקום [יב] אמר רבי הושעיא לכל חטאתם ולא לכל טומאתם [מב] [מג](אמר אביי) בועל מכיר בו רבא אמר סוטה כי מתייא [מד] לברר עון קא אתיא אלא מעתה עגלה ערופה שעבר עליה יוה"כ וכו' אמר אביי הורג מכיר רבא אמר אמר קרא [2]ולארץ לא יכופר לדם אשר שפך בה וגו' רב פפא אמר אמר קרא [3]כפר לעמך ישראל וגו' [מה]ראויה כפרה זו שתכפר על יוצאי מצרים [מו]השתא דאמרת חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר אימא כי מתיידע ליה בתר יוה"כ נמי לא [מז] מייתי חטאת אמר ר' זעירא לא מצית אמרת דכתיב קרא ידיעה גבי [מח] חטאת וגבי נשיא וגבי צבור [מט] צריכי דאי כתב קרא גבי יחיד הוה אמינא כולהון מיחיד לא אתאן דאיכא למיפרך [נ] מה ליחיד [4]שכל קרבנו נקבה נכתוב גבי נשיא ונייתי הנך מנשיא יחיד מנשיא לא אתי דאיכא למיפרך מה לנשיא [נא] שכן אין בשמיעת קול תאמר ביחיד שכן ישנו בשמיעת קול וצבור מנשיא לא אתי דאיכא למיפרך מה לנשיא שכן בקרבנו נקבה [נב] נכתוב גבי צבור [ונייתי] יחיד ונשיא מינה איכא למיפרך מה לצבור שכן [5]אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה מחדא ידיעה לא אתיא תיתי חדא ידיעה מתרתי לא נכתוב ידיעה גבי יחיד ותיתי מנשיא וצבור איכא למיפרך מה לנשיא וצבור שכן אינן בשמיעת קול תאמר ביחיד שישנו בשמיעת קול לא נכתוב קרא ידיעה גבי צבור ותיתי מידיעה דיחיד ונשיא איכא למיפרך מה ליחיד ונשיא שכן יש [נג] בקרבן נקבה תאמר בצבור שאין בקרבן נקבה לא נכתוב גבי נשיא ותיתי מידיעה דיחיד וצבור [נד] מאי פרכת אי משום דאינן בשמיעת הקול [ואינן חייבין אלא על העלם דבר כו'] [נה] יחיד יוכיח (נו) (דאינו בשמיעת הקול) ואי משום דיש בכל קרבנו נקבה צבור יוכיח דאין בקרבנן נקבה עד דאית להון ידיעה לא מחייב למה לי דכתיב ידיעה גבי נשיא אם אינו ענין לגופיה דהא אתיא מיחיד וצבור תנהו ענין להיכא דמתיידע ליה בתר יום הכפורים דמייתי חטאת אביי אמר אי דלא כתיב ידיעה גבי נשיא מיחיד וצבור לא אתי משום דאיכא למיפרך מה ליחיד וצבור שכן אין עשויין להשתנות תאמר בנשיא

שני זיתי חלב בהעלם אחד והודע לאחד הוי"א דשניהם נתכפרו כאילו ידע שניהם לפי דכיון דכפרתו חמורה שאינו נקבה מכפרת יותר מכפרת דיחיד או איצטריך לענין הא דאמר לעיל אמרו לו אכלת חלב או הודע ולא שיודיעוהו אחרים דפטור כי מכחישן והוי אמינא בהא כיון דלא כתיב או הודע דחייב. הר"י ז"ל גליון: [מ] שכן אין בשמיעת קול. גליון הילכך לא מייתי חטאת אלא בידיעה דאי אבל יחיד מייתי אפילו בידיעה ספק וקשה א"ש אשם תלוי היכא משכחת וצריך לומר דהך סוגיא סברי יש אם למקרא וחטאת מייתי בספק ידיעה חתיכה אחת. הרא"ש ז"ל: [נ] נקבה תאמר בצבור שאין בקרבנו נקבה נכתוב גבי צבור ונייתי: [ס] יש בקרבנן נקבה כו' שאין בקרבנן נקבה: [ע] וצבור דמאי פרכת: [פ] צבור יוכיח דאינו כו' דיש בקרבנו נקבה יחיד יוכיח דכל קרבנו נקבה ועד. ס"א צבור יוכיח דאינו בשמיעת הקול ואי משום דיש בקרבנו נקבה יחיד יוכיח דיש בקרבנו נקבה למה לו דכתיב כו': [צ] ספק קדם בהרת לשיער לבן וטמא אות ל': נמחק: [ק] אומר יאמר אם: [ר] דכתיב אות כ' נמחק: [ש] עבירות וצבור כל: [ת] על תיבת למדין נרשם קו למעלה להורות כי ראוי למחקו: [א] נמי ליכא למידין תיבת דאין ל"ש:

[ב] א מיי' פ"ג מהל' שגגות הלכה טו:
[ג] ב מיי' פט"ו מהל' שבועות [וס"פ] מהל' מעשה הקרבנות הל' טון:
[ד] ג מיי' פי"ב מהל' שגגות הלכה ח:

תורה אור השלם

1. וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם וכן תעשה לאהל מועד השכן אתם בתוך טמאתם: ויקרא טז טז
2. ולא תחניפו את הארץ אשר אתם בה כי הדם הוא יחניף את הארץ ולארץ לא יכפר לדם אשר שפך בה כי אם בדם שופכו: במדבר לה לג
3. כפר לעמך ישראל אשר פדית ה' ואל תתן דם נקי בקרב עמך ישראל ונכפר להם הדם: דברים כא ח

מוסף רש"י

הודע ולא הודע. בפ"ק דשבועות (יב.) מפרש בגמרא מין שנודע לו שפקיו מין שלא נודע לו שפקיו קודם יום הכפורים יוה"כ מכפר (לעיל יח:). ולא לכל טומאתם. וקרבן יולדת מינו בא לכפרה אלא לטהרה מטומאתה (שבועות ט.) לאכול בקדשים (שבועות ח.). לאישתרויי באכילת קדשים. שיש טומאות שמצריכן הכפוה כפרה לטהרתן זב חבה יולדת ומצורע ומיר שנטמא (סוטה טו.). על ד' דברים נגעים באים. אלמא על חטאת אתי קרבן דיליה (שבועות שם). ספק נזיר כו' לכל חטאת ולא לכל טומאה. וכי מייתי מיר קרבן למיחל עליה מיהת טהרה מיימי, דכתביב (במדבר ו) והזיר לה' את ימי נזרו והימים הראשונים יפלו, וגזירת הכתוב הוא דלא מיחלא מיהת עד דמייתי קרבן (שבועות שם).

שיטה מקובצת

[מ] לא מרב דימי אות ד' נמחק: [נ] ע' בחדושין: [ס] ה"ה חייבין פשיטא כו' מחייבי חטאות ואשמות: [ע] לא תייתי. תימה דבפ"ק דשבועות (דף ז ע"ל) גבי שעיר הפנימי מתרץ בע"א בשלמא הכא לא מצי לשנויי כדהתם אבל התם למה אינו משני בהכא: [פ] יולדת. ס"א מצערה מכפר לה כו': [צ] שעבר עליו יום הכפורים לא לייתי דהא עבר עליו יום הכפורים: [ק] ר' יוחנן על. תיבת יוחנן נמחק ול"ש: [ר] מצורע מנגעיה איכפר ליה וכו': [ש] לא לייתי קרבן אות מ' נמחק: [ת] חטאתם ולא לכל טומאתם: [א] מייתי. ס"א אלא למיחל עליה נזירות דטהרה הוא מייתי בתוס' סוטה (דף טו) גירסא [כמו] (אחרת) [ס"א]: [ב] המקום הוא מתיבת אמר עד תיבת אמר אביי נמחק: [ג] מתייא קרבן לברר: [ד] לא נייתי חטאת אות מ' נמחק: [ה] יחיד ובבי תיבת חטאת נמחק: [ו] צבור הני מצרך צריכי: [ז] מה ליחיד שכן כל קרבנו נקבה. גליון פ"ה משום דקל הוא בעי ידיעה ודאית אבל נשיא וצבור דחמריה דמייתי זכר אימא אספק נמי לייתי חטאת וקשה דאי בספק מייתי חטאת אשם תלוי היכא משכחת לה. ס"א ור"ל דהו"א היכא דאכל ספק חלב וחזר ואכל ספק חלב ונודע לו על אחת מהן ומייתי חטאת דנתכפר על שניהם וכי הדר ונודע לו על השניה לא מייתי חטאת דכבר נתכפר בראשונה להכי אתי או הודע אליו דלא. ונראה דודאי על הספק לא מייתי חטאת אלא אשם תלוי אף כי לא כתיב או הודע ומיהו ס"ד דמכפר בלא ידיעה כגון אכל

כד א מיי' פ"ז מהל' פסק"מ הל' יא:
כה ב מיי' פ"ד שם הל' כה:
כו ג ד מיי' פ"ד מהל' מעילה הל' ו:

תורה אור השלם

1. אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תָּמִימָה נְקֵבָה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: ויקרא ד כח
2. וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן הַקֹּדֶשׁ יְשַׁלֵּם וְאֶת חֲמִשִׁתוֹ יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ לַכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן יְכַפֶּר עָלָיו בְּאֵיל הָאָשָׁם וְנִסְלַח לוֹ: ויקרא ה טז

מוסף רש"י

האשה שהביאה חטאת העוף בספק. ספק ילדה מין פטור או מין חיוב, מביאה קינה. העולה מביאה ומתנה אם מין חיוב הוא זו עולתה ואם לאו תהא נדבה, אבל חטאת מביאה מספק ואינה נאכלת (לעיל כב:). **תעשה דאי.** ואכלו לכהנים (שם).

שיטה מקובצת

א) בנשיא השעוי להשתנות וקשה לי כי היכי דנשיא עשוי להשתנות אם יעבור מנשיאותו כן יחיד עשוי להשתנות אם מינוהו נשיא ויש לומר דפריך מיחיד ממזר ומכל הפסולין שאין מעמידין מלך אלא מהמשיאין לכהונה. תוס' הרא"ש ז"ל: ב) מתידע ליה לבתר: ג) רב וכיפרה: ד) לבסוף הא קמנטר לה כהן: ה) שממין שמביאה על אות ה' נמחק: ו) מתיבת אם כו' עד תיבת אמר רב ל"ש וג"כ ס"א איבעיא להו משנמלקה מאי אמר: ז) וכפרה ומותרת באכילה: ח) דרב ותניא כותיה דרבי יוחנן תניא כותיה דרב חטאת: ט) הספק אם עד שלא נמלקה נודע שילדה תעשה ודאי שממין שמביאה על לא הודע מביאה על הודע אם: י) נודע לה שילדה: יא) עי' בחדושין: יב) שילדה מזה ומצה דמה וכיפרה ואסורה באכילה מיצה דמה ואח"כ נודע שילדה אסורה: יג) המפריש שתי סלעים לקנות מהם אשם שפחה חרופה שהיה חייב דרינה בשתי סלעים ולקח בה שני אילים לאשם ומוקי לה בגמ' דאחזיל רועה גביה אם היה אחד מהם כו' וא"ת אמאי לא מעל כו' תוס' כת"י: יד) והשני ירעה עד שיסתאב. וק"ק למה לא מעל כיון דלא הויה לו לקנות רק אשם אחד כמו שאר בבי דמתניתין דאמר מעל ושמא אתיא כו' יהודה דאמר בפרק הנזהנה (מעילה דף יט ע"ב) המשנה מקודש לקודש לא מעל א"ג דלקח בהן ר"ל מודי דסבור לעשות בתרי ודוקא רישא אבל אינך בבי דמתניתין דלקח שני אילים לחולין לא הוי במזיד [דלא יקח] מעות הקדש לקנות בהמת חולין רק בשוגג ולכך מעל. מהר"ר ז"ל: טו) לקח בה שני אילים לחולין. פי' להיות חולין דסבור מעות חולין הן ונמצא שהיו מעות הקדש ושמעל בקודש בשתי סלעים. תוס' בכת"י: טז) עי' בחדרשין: יז) אחד לאשם לקח בה ב' אילים אחד לאשם כו' ונמצא שמעל בסלע אחד שהוציאו לחולין אם היה כו' אין לאשמו זה כמו אשמו דרישא דהכא ר"ל לאשם שפחה חרופה שהוא מחוייב בו ושני למעילתו

כב [1]**נשיא עשוי להשתנות.** דלמ' עבר מנשיאותו כשאר יחיד הוי: **מצות מצות ילפי מהדדי.** יחיד ונשיא ונבור דבכולהו כתיב מצות [2] וילפי כולהו בהן גזירה שוה מהדדי במסכת הוריות (דף ח:) לדבר שמייצין על זדונו כרת ומייצין על שגגתו חטאת הילכך להא מילתא נמי ילפו מהדדי:

[3]**בנשיא שעשוי להשתנות אלא אמר אביי מהכא מכדי מצות מצות ילפי מהדדי כיון דילפי מהדדי למה לי דכתיב שלש ידיעות גבי יחיד וגבי נשיא וגבי צבור אם אינו ענין לגופיהן דהא גמרי להן מצות מצות תנהו ענין היכא דמתיידע ליה בתר יום הכיפורים הוא דמייתי חטאת אימא כי מתיידע ליה בתר יום כפורים הוא דמייתי חטאת משום דיוה"כ לאו על הדין חטא קא אתי אבל אשם תלוי דעל הדין חטא קאתי אימא הכי נמי דמיכפר דכי מתיידע [4] לבתר דקא מייתי אשם תלוי לא מייתי חטאת אמר רבא אמר קרא [1]או הודע אליו מכל מקום השתא דאמר כי מתיידע ליה מייתי חטאת אשם תלוי למה בא אמר ר' זירא שאם מת מת בלא עון מתקיף לה רבא מת מיתה ממרקת אלא אמר רבא להגן עליו מן הייסורים: חטאת העוף הבא על הספק [וכו']: אמר רב [5] וכיפר אי הכי אמאי תקבר לפי שאינה משתמרת אימת לא משתמרת אי מעיקרא חיה הויא אי לבסוף [6] קמנטר לה אלא מתניתין בנודע לה דלא ילדה ובדין הוא דמותרת בהנאה ומאי תקבר מדרבנן וכי איתמר דרב (ז) [7]א על האשה שהביאה חטאת העוף בספק אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי תעשה ודאי שממין [8] שהביאה על לא הודע מביאה על הודע [9] אם משנמלקה נודע שילדה אמר רב מזה דמה ומוצה דמה וכפרה [10] מותרת באכילה ר' יוחנן אמר אסורה באכילה גזירה שמא יאמרו חטאת העוף הבאה על הספק נאכלת תני לוי כותיה דרב [11] חטאת העוף הבאה על [12] הספק אם משנמלקה נודע [13] שילדה ודאי מזה דמה ומוצה דמה וכפרה [14] מותרת באכילה תניא כוותיה דר' יוחנן חטאת העוף הבאה על הספק אם עד שלא נמלקה נודע לה שלא ילדה תצא לחולין או תמכר לחברתה אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי תעשה ודאי שממין שמביאה על לא הודע מביאה על הודע אם משנמלקה נודע שילדה [15] אסורה אפילו בהנאה שעל הספק באה מתחלתה כפרה ספיקה והלכה לה: **מתני'** [16]**המפריש ב' סלעים לאשם ולקח בהן שני אילים לאשם אם היה אחד מהן יפה שתי סלעים יקרב לאשמו** [17] **והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה** [18] **לקח בהן שני אילים לחולין אחד יפה ב' סלעים** [19] **ואחד יפה עשרה זוז היפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילתו** [20] **אחד לאשם ואחד לחולין אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילתו ויביא עמה סלע וחומשה: גמ'** מאי מעילתו דקתני רישא אילימא איל אשם למימרא דחומש בהדי איל [2]מייתי ליה והכתיב [2]**ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואת חמישיתו יוסף עליו אלמא בהדי גזילו מייתי ליה ועוד קתני סיפא אחד לאשם ואחד לחולין אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילתו ויביא עמה סלע וחומשה אלמא חומש בהדי גזילו מייתי ליה אלא** (ב) מעילתו מאי דאיתהני מהקדש [21] **וישנו משתי סלעים דאפרישנו לאשם ולקח בהן שני אילים לחולין דיפה שתי סלעים מקריב ליה איל אשם ויפה עשרה זוז יהיב ליה למאי דאיתהני מהקדש דהוה ליה גזילו וחומשו ומאי מעילתו גזילו במאי אוקימתא למעילתו דרישא גזילו אימא סיפא אחד לאשם ואחד לחולין אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילה ויביא עמה סלע וחומשה אלמא מעילתו איל אשם רישא קרי ליה למעילתו גזילו סיפא**

דאינו בשמיעת הקול ולילף מצבור ואי פרכת דמשום הכי לא מצי יליף מצבור משום דקיל מנייהו ויש בקרבנו נקבה יחיד יוכיח דכל קרבנו נקבה ואי אמרת מה ליחיד שכן ישנו בשמיעת קול מה שאין כן בנשיא צבור יוכיח וחזר הדין הצד השוה שבהן ביחיד וצבור שיש בהן ידיעה אף נשיא נמי צריך ידיעה ולמה לא יהא דכתיב ידיעה בנשיא אם אינו ענין לגופיה כו': ג)תאמר בנשיא שעשוי להשתנות. שיכול להדחות מנשיאותו ולהיות הדיוט הילכך לא מצי יליף מהני ואיצטרך למיכתב ליה ידיעה לחוד ולא מיתר: אלא אמר אבי מהכא. מצית ללפת דכתיב בכולהו מצות ומצו ילפי מהדדי מה חד צריך ידיעה אף כולהו נמי למה לי למיהדד כו': אימא כו'. משום דיוה"כ לאו על הדין ספק חטא גרידא קא אתי לכפר אבל אשם תלוי דעל הדין ספק חטא גרידא קא אתי אימא לך דמכפר לגמרי דלכי מתיידע ליה בתר הכי לא איצטריך לאייתויי חטאת: אמר קרא או הודע אליו מכל מקום מייתי חטאת. אע"ג דאייתי קודם לכן אשם תלוי [שאם מת וכו'] כלומר שאם מת לאחר שהביא אשם תלוי קודם שהודע לו מת בלא עון דכיפר עליו אשם תלוי: מתקיף לה רבא. בלא אשם תלוי מיתה ממרקת עון אלא אפילו מחיים מכפר עליו להכי להגן עליו מן היסורין שאין יסורין באין עליו ביני ביני מאחר שהביא אשם תלוי ועוד שיורע לו שיביא חטאתו ג)האשה שיש עליה חטאת העוף ספק כגון ספק אם נפל הפילה אם רוח הפילה ועבר עליו יוה"כ כו' מפני שהחטאת שמביאה מכשרתה ליכל בזבחים ולא משום חטא קא מתיא: אם משנמלקה. מספק אח"כ נודע לה שודאי נפל הפילה הרי זו תקבר הואיל ונמלקה כשעדיין ספק לה דספק חטאת אינה נאכלת משום דאית בה תרי איסוריין דספק חולין בעודה הוא וספק נבלה היא משום הכי תקבר: אמר רב וכיפרה. כלומר שאעפ"כ עלה לה בחובתה הואיל ונודע לה אי הכי כיון דכיפרה בו אמאי תקבר תאכל לכהנים לא משום הכי לא תאכל

לפי שאינה משתמרת שכיון שהפרישה תחילה על הספק שלא היתה ראויה לאכילה היסיח דעתו ממנו ולא שמרה ונפסלה בהיסח הדעת. אימת קאמר דלא נשתמרה אי מעיקרא משעה שהפרישה ועד שמלקה מאי פסלות יכול למיהוי בה הא היה חוות ומחיים לית בה פסלות ואי לבסוף מאחר שנמלקה הא מנטר לה כהן דכהנים ורייון הן ואמאי אינה נאכלת. דמתניתן בנודע לה שלא ילדה מיירי ואסור לאכול משום נבלה וחולין הויא ובדין הוא דמותר בהנאה ומאי תיקבר דרבנן וכי איתמר דרב וכיפרה אהדא איתמר דרב וכיפרה אהדא איתמר האשה שהביאה כו': שממין שמביאין על הספק על לא הודע חטאת העוף ומביאין על הודע. הילכך כשנודע לה קודם שנמלקה תעשה ודאי ותיאכל לכהנים אם משנמלקה נודע לה שילדה: ר' יוחנן אמר אסורין באכילה גזירה שמא יאמרו חטאת העוף הבא על הספק. שלא נודע לה כלל נאכלת ואית בה תרי איסורי כדאמרן: או תימכר לחברתה. אשה שודאי ילדה. אם משנמלקה נודע לה שילדה מזה דמה ומיצה כיכר ואסור באכילה משום גזרה ומותר בהנאה אע"ג דאמרינן אין פדיון לעוף הבא כיון דלא

כד [1]**נשיא עשוי להשתנות.** דלמ' עבר מנשיאותו כשאר יחיד הוי: **מצות מצות ילפי מהדדי.** יחיד ונשיא ונבור דבכולהו כתיב מצות [2] וילפי כולהו בהן גזירה שוה מהדדי במסכת הוריות (דף ח:) לדבר שמייצין על זדונו כרת ומייצין על שגגתו חטאת הילכך להא מילתא נמי ילפו מהדדי:

[3]**בנשיא שעשוי להשתנות אלא אמר אביי מהכא מכדי מצות מצות ילפי מהדדי כיון דילפי מהדדי למה לי דכתיב שלש ידיעות גבי יחיד וגבי נשיא וגבי צבור אם אינו ענין לגופיהן דהא גמרי להן מצות מצות תנהו ענין היכא דמתיידע ליה בתר יום הכיפורים הוא דמייתי חטאת אימא כי מתיידע ליה בתר יום כפורים הוא דמייתי חטאת משום דיוה"כ לאו על הדין חטא קא אתי אבל אשם תלוי דעל הדין חטא קאתי אימא הכי נמי דמיכפר דכי מתיידע [4] לבתר דקא מייתי אשם תלוי לא מייתי חטאת אמר רבא אמר קרא [1]או הודע אליו מכל מקום השתא דאמר כי מתיידע ליה מייתי חטאת אשם תלוי למה בא אמר ר' זירא שאם מת מת בלא עון מתקיף לה רבא מת מיתה ממרקת אלא אמר רבא להגן עליו מן הייסורים: חטאת העוף הבא על הספק [וכו']: אמר רב [5] וכיפר אי הכי אמאי תקבר לפי שאינה משתמרת אימת לא משתמרת אי מעיקרא חיה הויא אי לבסוף [6] קמנטר לה אלא מתניתין בנודע לה דלא ילדה ובדין הוא דמותרת בהנאה ומאי תקבר מדרבנן וכי איתמר דרב (ז) [7]א על האשה שהביאה חטאת העוף בספק אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי תעשה ודאי שממין [8] שהביאה על לא הודע מביאה על הודע [9] אם משנמלקה נודע שילדה אמר רב מזה דמה ומוצה דמה וכפרה [10] מותרת באכילה ר' יוחנן אמר אסורה באכילה גזירה שמא יאמרו חטאת העוף הבאה על הספק נאכלת תני לוי כותיה דרב [11] חטאת העוף הבאה על [12] הספק אם משנמלקה נודע [13] שילדה ודאי מזה דמה ומוצה דמה וכפרה [14] מותרת באכילה תניא כוותיה דר' יוחנן חטאת העוף הבאה על הספק אם עד שלא נמלקה נודע לה שלא ילדה תצא לחולין או תמכר לחברתה אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי תעשה ודאי שממין שמביאה על לא הודע מביאה על הודע אם משנמלקה נודע שילדה [15] אסורה אפילו בהנאה שעל הספק באה מתחלתה כפרה ספיקה והלכה לה: **מתני'** [16]**המפריש ב' סלעים לאשם ולקח בהן שני אילים לאשם אם היה אחד מהן יפה שתי סלעים יקרב לאשמו** [17] **והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה** [18] **לקח בהן שני אילים לחולין אחד יפה ב' סלעים** [19] **ואחד יפה עשרה זוז היפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילתו** [20] **אחד לאשם ואחד לחולין אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילתו ויביא עמה סלע וחומשה: גמ'** מאי מעילתו דקתני רישא אילימא איל אשם למימרא דחומש בהדי איל [2]מייתי ליה והכתיב [2]**ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואת חמישיתו יוסף עליו אלמא בהדי גזילו מייתי ליה ועוד קתני סיפא אחד לאשם ואחד לחולין אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילתו ויביא עמה סלע וחומשה אלמא חומש בהדי גזילו מייתי ליה אלא** (ב) מעילתו מאי דאיתהני מהקדש [21] **וישנו משתי סלעים דאפרישנו לאשם ולקח בהן שני אילים לחולין דיפה שתי סלעים מקריב ליה איל אשם ויפה עשרה זוז יהיב ליה למאי דאיתהני מהקדש דהוה ליה גזילו וחומשו ומאי מעילתו גזילו במאי אוקימתא למעילתו דרישא גזילו אימא סיפא אחד לאשם ואחד לחולין אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילה ויביא עמה סלע וחומשה אלמא מעילתו איל אשם רישא קרי ליה למעילתו גזילו סיפא**

דאינו בשמיעת הקול ולילף מצבור ואי פרכת דמשום הכי לא מצי יליף מצבור משום דקיל מנייהו ויש בקרבנו נקבה יחיד יוכיח דכל קרבנו נקבה ואי אמרת מה ליחיד שכן ישנו בשמיעת קול מה שאין כן בנשיא צבור יוכיח וחזר הדין הצד השוה שבהן ביחיד וצבור שיש בהן ידיעה אף נשיא נמי צריך ידיעה ולמה לא יהא דכתיב ידיעה בנשיא אם אינו ענין לגופיה כו': ג)תאמר בנשיא שעשוי להשתנות. שיכול להדחות מנשיאותו ולהיות הדיוט הילכך לא מצי יליף מהני ואיצטרך למיכתב ליה ידיעה לחוד ולא מיתר: אלא אמר אבי מהכא. מצית ללפת דכתיב בכולהו מצות ומצו ילפי מהדדי מה חד צריך ידיעה אף כולהו נמי למה לי למיהדד כו': אימא כו'. משום דיוה"כ לאו על הדין ספק חטא גרידא קא אתי לכפר אבל אשם תלוי דעל הדין ספק חטא גרידא קא אתי אימא לך דמכפר לגמרי דלכי מתיידע ליה בתר הכי לא איצטריך לאייתויי חטאת: אמר קרא או הודע אליו מכל מקום מייתי חטאת. אע"ג דאייתי קודם לכן אשם תלוי [שאם מת וכו'] כלומר שאם מת לאחר שהביא אשם תלוי קודם שהודע לו מת בלא עון דכיפר עליו אשם תלוי: מתקיף לה רבא. בלא אשם תלוי מיתה ממרקת עון אלא אפילו מחיים מכפר עליו להכי להגן עליו מן היסורין שאין יסורין באין עליו ביני ביני מאחר שהביא אשם תלוי ועוד שיורע לו שיביא חטאתו ג)האשה שיש עליה חטאת העוף ספק כגון ספק אם נפל הפילה אם רוח הפילה ועבר עליו יוה"כ כו' מפני שהחטאת שמביאה מכשרתה ליכל בזבחים ולא משום חטא קא מתיא: אם משנמלקה. מספק אח"כ נודע לה שודאי נפל הפילה הרי זו תקבר הואיל ונמלקה כשעדיין ספק לה דספק חטאת אינה נאכלת משום דאית בה תרי איסוריין דספק חולין בעודה הוא וספק נבלה היא משום הכי תקבר: אמר רב וכיפרה. כלומר שאעפ"כ עלה לה בחובתה הואיל ונודע לה אי הכי כיון דכיפרה בו אמאי תקבר תאכל לכהנים לא משום הכי לא תאכל

לפי שאינה משתמרת שכיון שהפרישה תחילה על הספק שלא היתה ראויה לאכילה היסיח דעתו ממנו ולא שמרה ונפסלה בהיסח הדעת. אימת קאמר דלא נשתמרה אי מעיקרא משעה שהפרישה ועד שמלקה מאי פסלות יכול למיהוי בה הא היה חוות ומחיים לית בה פסלות ואי לבסוף מאחר שנמלקה הא מנטר לה כהן דכהנים ורייון הן ואמאי אינה נאכלת. דמתניתן בנודע לה שלא ילדה מיירי ואסור לאכול משום נבלה וחולין הויא ובדין הוא דמותר בהנאה ומאי תיקבר דרבנן וכי איתמר דרב וכיפרה אהדא איתמר דרב וכיפרה אהדא איתמר האשה שהביאה כו': שממין שמביאין על הספק על לא הודע חטאת העוף ומביאין על הודע. הילכך כשנודע לה קודם שנמלקה תעשה ודאי ותיאכל לכהנים אם משנמלקה נודע לה שילדה: ר' יוחנן אמר אסורין באכילה גזירה שמא יאמרו חטאת העוף הבא על הספק. שלא נודע לה כלל נאכלת ואית בה תרי איסורי כדאמרן: או תימכר לחברתה. אשה שודאי ילדה. אם משנמלקה נודע לה שילדה מזה דמה ומיצה כיכר ואסור באכילה משום גזרה ומותר בהנאה אע"ג דאמרינן אין פדיון לעוף הבא כיון דלא

ג) נראה דל"ל מה ליחיד וליכור לקיל דהא לית בהו קולא וכו'. ב) עד כאן שייך לעמוד הקודם ג) שייך למתניתין

ה) [נלעיל כב: ע"ש], ב) [ל"ל אשם הנהות ומוסחות בפוף המסכת דף לה.], ג) [ויקרא ד], ד) ד"ש שייך למתני' לעיל כה., ה) [ויקרא ה], ו) עי' בבה"ק, ז) כ"ל למעילתו,

הגהות הב"ח

(א) נמרא וכי פיתמר דרב אהא איתמר דתנן האשה שהביאה וכו' תעשנה ולאי שממין שהביא מביאה על לא הודע: (ב) שם אלא מאי מעילתו דאיתהני מהקדש מנ' סלעים כל"ל ותיבת ויפנו נמחק: (ג) רש"י ד"ה למימרא וכו' שוה יותר על ב': (ד) ד"ה אלמא חומש כו' ומקקי מממתיין. ק"ב כלומר דהוה כיהוה ועוד לקרא: (ה) ד"ה אימא סיפא וכו' קרן וחומש וא"כ דרישא קרי כל"ל והל"ש:

רבינו גרשום

ידיעה גבי נשיא ולגמרו יחיד וצבור מנשיא יחיד מנשיא לא אתי: דאיכא למיפרך מה לנשיא. אמאי איצטריך למכתב ביה ידיעה הואיל ויש בו קולא שאינו בשמיעת הקול שהמלך לא דן ולא מעיד ולא מעידין לו תאמר ביחיד שישנו בשמיעת הקול להכי לא מצי יליף מנשיא ואיצטריך ליה ידיעה לגופיה דיחיד דיציבור נמי לא מצי יליפי מנשיא משום דאית ביה קולא בנשיא שכן יש קרבנו נקבה בע"ז דסמיך ליה ואם נפש אחת תחטא שגגה והקריבה עז בת שנתה דר"ש מוסיף על ענין ראשון אנשיא אבל בצבור ליח בהן בהן קולא הילכך לא מצו יליפי מיניה ואיצטריך למיכתב להו ידיעה. נכתוב גבי צבור ידיעה ולא ביחיד ונשיא ונגמרו מיניה: איכא למיפרך מה לצבור. אמאי כתב בהו ידיעה הואיל ואית בהו קולא כל כך דאין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה. היינו בהוראת ב"ד ובשגגת מעשה כדכתיב ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל היינו ב"ד אבל נשיא ויחיד חייבין בשגגת מעשה ע"פ עצמן הלכך לא מצו יליפי מיניה ואיצטריך למיכתב בהו ידיעה ואכתי מיצרך צריכין הני ג' ידיעות ולא מייתרא חדא. אכתי מייתרא ומחדא ידיעה לא אתו כדאמרן אלא היתי חדא ידיעה מתרתין מה לנשיא וצבור שכן יש בהן קולא שאינו בשמיעת הקול דנשש כי חתטא ושמעה קול אלה למעוטי צבור ונשיא נמי לא דן ולא מעיד: תאמר ביחיד כו'. הילכך לא מצי יחיד יליף מיניהו ואיצטריך ליה ידיעה לגופיה לחוד מה ליחיד ונשיא שכן יש קרבנן נקבה כדאמר תאמר בצבור. הילכך לא מצי צבור יליף מיניהו ואיצטריך ליה ידיעה לחוד: לא כתוב ידיעה גבי נשיא ותיתי מידיעה דיחיד וצבור דמאי פרכת. והכא ליכא למימר מה ליחיד וצבור ד)דלית בהו קולא דשוו תרוויהון אהדדי אלא מאי פרכת פרכא כל דהו כדאמרינן בפ' כל הבשר אלא אמר ר"ל הדא מחדא קולא וחומרא פרכינן כל דהו לא פרכינן הדא מתרתי פרכינן אפילו כל דהו והכא נמי מאי פרכת כל דהו אי אמרת דמשום הכי לא מצי יליף מנייהו ואצטריך ליה ידיעה לחודיה דנשיא אינו בשמיעת הקול ואית ליה האי קולא: צבור יוכיח. דאית ליה האי קולא

כו [1]**המביא אשם פרק שישי כריתות** [2]**מסורת הש"ס**

פיפא קרי ליה לאשם מעילתו. בתמיה: ומשני **אין ריפא דהוה ליה** [יז] **רובן כו'.** על כרחיך תנא דמתני' הולך לחלק בשמותיהן של שני אשמות הללו לפי שהאחד בא לחובת אשמו הראשון והשני לאשם מעילות לפיכך קרא לאחד מהן אשמו ולאחד מהן מעילתו הילכך ריפא דהוה ליה [יח] רובן קרן וחומשו קרא את הקרב לאשמו [יט] מעילתו כלומר קרן שמעל בו וחומשו להודיע דמה שהוא מביא אשם בעשיה זו משום מעילה וחומשה הוא ואת הקרב לאשם מעילות קרא אשמו **פיפא דלא הוי ליה** [יח] רובן קרן וחומש **דהאיל יפה שני סלעים והקרן והחומש** [כ] **אינו עולה אלא סלע וחומש** [כא] **ואין האיל קרב בשביל תשלומי גזילתו אלא בשביל ליל אשם קורהו מעילתו על שם אשם מעילות: כינוס חומשין.** כגון מעל בג' סלעים לאשם כמה פעמים עד שיעלו החומשים לג' סלעים מהו שיקח מהן אשם למעילתו [כב]. [כג]בכנוס חומשין כגון הפרש ג' סלעים לאשם ומעל בקרן ד' פעמים שיעלו החומשין לשני סלעים מהו שיתכפר בחומשין לבדו שיקנה בהן איל והקרן יפול לנדבה דהא מוחר הוא מדבי [כד]. **שבת הקדש.** כגון לקח איל בסלע והוקרו טלאים ועמדו על שתים: **דלא אפרשיה.** בשעת הפרשה לא היה שוה אלא סלע אבל בכינוס חומשין הא אפרשיה זה שהפרישו לשם אשם כל שעה ומכח אשם בא אימא מתכפר: **ושמע מינה אדם מתכפר.** מדקתני יקרב לאשמו: **דהא חסר ליה שמיני.** זוזי שהוליאו בפיטומו סלע: **פ"ש.** מסיפא דהא בריית'א לפיטום: **ואשבחיה בחלפא ושוה שמיני.** ולקמן פריך סוף סוף שמע מינה דאדם מתכפר בחומו זוז שהשיגה ההקדש בלא חסרונו: [כה] **תשלומי דסלע.** זוז אחד להשלים סלע שני. ומי קשיא לוקמה כגון דחוזל וגייה דעיה הא ליכא למימר מדקתני יאלם סלע לגזבר מציתו ומי דחוזל וגייה דעיה אמאי יאלם הא שוה בשעת הפרשה ג' סלעים ומי דיהביה ניהליה בחנם מאי איכפת לן הא לא בעינן אלא שוה שתי סלעים והרי שוה שתי סלעים והקדש בשעת כפרה יפה שתי סלעים (לא) יצא [כו] בעי רבי אלעזר אדם מתכפר בשבח הקדש או לא א"ר יוחנן כמה שנים גדל זה בינינו ולא שמע הלכה זו ממני מכלל דא"ר יוחנן [ב]אין ועל הדא אמרה דתנן [ג]ולד תודה ותמורתה וכן המפריש תודתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה אין טעונה לחם [ד]ושלח [כז] ר' חנינא משמיה דר' יוחנן לא שנו אלא לאחר כפרה [כז] דולד אין טעון לחם אבל לפני כפרה טעון לחם אלמא קסבר [כז] מתכפר בשבח הקדש בעי ר' אלעזר בעלי חיים נדחין או לא א"ר יוחנן [כח] הרי כמה שנים גדל זה בינינו ולא שמע הלכה זו ממני מכלל דר' יוחנן אמרה אין [ט]דאמר ר' יוחנן [ה]בהמה של שני שותפין הקדיש חציה [כט] וחזר ולקח חציה והקדישה קדושה ואינה קריבה ועושה תמורה ותמורתה כיוצא בה [ל] [ו]ש"מ תלת ש"מ בעלי חיים נדחין [לא] וש"מ קדושת דמים מדחה וש"מ יש דיחוי בדמים [לב] בעי ר"א [ז]הוזלו טלאים בעולם מהו מי אמרינן [ח]מבחר נדריכם בעינן והא איכא או דילמא [ט]כסף שקלים בעינן וליכא א"ר יוחנן כמה שנים גדלנו בבית המדרש ולא שמענו הלכה זו ולא והאמר ר' יוחנן [לג] אמר ר' שמעון בן יוחאי מפני מה לא נתנה תורה קצבה במחוסרי כפרה שמא יוזלו טלאים ואין להן תקנה לאכול בקדשים אימא לא לימדנו הלכה זו והא רבי [לד] [י]זירא בר אדא מהדר תלמודיה כל תלתין יומין קמיה אימא לא נתבקשה הלכה זו ממנו בבית המדרש גופא אמר רבי יוחנן משום רשב"י מפני מה לא נתנה [לה] קצבה במחוסרי כפרה שמא יוזלו טלאים ואין להם תקנה לאכול בקדשים מתקיף לה אביי אלא מעתה חטאת חלב [לו] ינתן לה קצבה דלכפרה אתיא ולאו לאישתרויי באכילת קדשים הוא מתקיף לה רבא אלא מעתה אשם נזיר [לז] להוי ליה קצבה דלבטלה הוא דאתי דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי [לח] אין לך דבר שהוא בא לבטלה אלא אשם נזיר בלבד קשיא:

מתני'

כז א מתני' ד"ד מתכלות תמורה הלכה כד:

כח ב מתני' ד"ד מתכלות תמורה הל' ו ופיי"ב מהל' פסה"מ הל' ח:

כט ד מתני' פט"ו מהל' פסה"ק הלכה ד ופי"ש:

ל ה מתני' ד"ד מהל' פסה"מ הלכה כג:

מוסף רש"י

ולד תודה. שהפרים תודה מעובכת וילדה (מנחות עט: מכת"י). והפרישה אחרת תחתיה אינה טעונה לחם. כראשונה אם נמצאת אחר הקרבת שניה, וכן שניה אם נמצאת כראשונה קודם הקרבתם והקריבה שוב אין שניה טעונה לחם (שם). הקדיש חציה. אחד מהם (זבחים יב.). ואינה קריבה. דטולא ומתחילה הקדישה לא נילפה לקריב, דתנייה דיתה מולין ותמוי מעיקרו הוא, הלכך אינה קריבה עוד ותמרה ולוקמין בדמים אחתא (שם וכנ"ל קדושין ז.). דטולא ומתחילה בשהקדיש אינה לא היתה ראויה ליקרב דלא קדשה לגמרי ואין לקרב אלא דיחוי בלבד, אבל בשנמצאת בחיים דאינה דיחוי גמור, אלא בשנמצאת לגמר שהיתה ראויה ליקרב אינה קריבה אלא דיחוי בלבד (פסחים צח.). ואע"ג דסבר מיחזו אינמי לעולם משום דיחוי קמאי (תמורה כב.) אם נלמוד ידחו לעולם, ואינה למ"ל (עי' יומא סד.). אין דיחוי אלא בשאינו אבל בעלי חיים שנמצאו אחרון ונגדיה, ונגדיה קריבה הן בתמיה כשאחר ולקח אינה (קדושין ז.). קדושת דמים מדחה וש"מ יש דחוי בדמים. אמילו דבר אלא קדש תחילה לתקרבת גופו אלא לגמרי, כגון הקדש חציו ואינה אבל אינה מולין, דחוי ליקרב לגופו בתחילת הקדישו אינו קרוב עוד לעולם, דטולא ומתחילה ידחה, ולא מיתמי אין דיחוי הקדשים אלא הקדש לגופו ונדחה מהקריב, אבל קדושת דמים לא אלימא לגמרי כיה תורת דיחוי ואי אמיא לה שעת הכשר הקרבה כגון הכא דאחזר ולקח אינה מקרב (פסחים צח. וכנ"ל זבחים יב.; תמורה כב.) לשעת אחרינא יש דיחוי בשביל דדמים אלא פרע לקנות אינה אינה אל מבני אלא היתה קריב לו בהקדשה, אעדיין לא קנה אינה מעכל חכיה, ואינו נראה לגמרי (זבחים שם).

שיטה מקובצת

[א] איל דזבן קרן תיבת רובן נמחק; [ב] איל דזבן קרן תיבת רובן נמחק; [ג] עי' בחדושין; [ד] דאפרשיה אימא לך מיתכפר תיבות איכא למימר ל"ש; [ה] להו אדם מתכפר; [ו] דאוזיל רועה גביה. גליון ולא משני הכא דמיירי בשפטמא מדלא קתני והרי אחד בשתי סלעים אלמא דלא מיירי בשפטמה; [ז] א"ה אימא סיפא. גליון אי אמרת בשלמא דאיירי בלא פטמו אלא דשבח מאליו ואדם מתכפר בשבח הקדש ניחא דמצרך לשלם סלע מביתו כו'. הר"י ז"ל; [ח] סלע מביתו אמאי הא חסר ליה ד' מאי ישלם סלע תשלום; [ט] גזירה. ס"א שלא יאמרו אדם מתכפר בפחות משתי סלעים; [י] הפרשה יפה שתי סלעים ובשעת כפרה יפה סלע ובשעת הפרשה יפה סלע יצא. גליון בקצת ס"י הגריסא להיפך בשעת הפרשה יפה סלע ובשעת כפרה יפה שתים כשר בשעת הפרשה יפה שתים ובשעת כפרה יפה סלע פסול עיין בפי' המשנה בתרמ"ב ובראב"ד גריס כגריסת רש"י. בשעת הפרשה והכא ליכא לאוקמא כשפטמו מדלא קתני והרי הוא בשתים כדלעיל וגם מדקתני בשעת הפרשה יפה סלע משמע דלא אוזיל רועה גביה מש"ה לא אוקמי דאוזיל רועה גביה תוס' כת"י: בשעת הפרשה. ואין סברא לומר כשפטמה סלע יצא (בשעת) דבשעת הפרשה יפה ובשעת כפרה יפה שתים הא"כ הוי ליה למימר ובשעת כפרה הרי בשתים. מהר"י ז"ל: [אל] בעי. עי' תוס' מנחות (ק ע"א) ד"ה מאי: [יב] רב חנניא משמיה: [יג] על תיבות דולד אין טעון לחם נרשם עליהם קו מלמעלה להורות כי [יד] קסבר אדם מתכפר: [טו] על תיבת הרי נרשם קו מלמעלה להורות כי לפ"ד ראוי לסמוך: [טו] וחזר ולקח כו' לחכי נקט כ' שותפין שאם הרא כולו שלו והקדיש חציה פשיטא שפשטה קדושה בכולה כיון דהקדיש לדבר שהנשמה תלויה בו וחזו להקרבה אבל השתא שהיא של שותפין לא פשטה בכולה והילכך אמר וחזר ולקחה ולא קאמר ואח"כ הקדיש חבירו חציה האחרת משום דלא הוי מצי למימר ועושה תמורה דשותפין אינן ממירין כראיתא בתמורה ובפ"ק דזבחים. תוס' הרא"ש: [יז] ע"י בחדושין: [יח] נדחין דקתני אינה קריבה דש"מ כו' מדהתם דקתני תמורתה כיוצא בה דש"מ: [יט] בדמים דקתני קדושה למאי קדושה לדמים בפ"ק דקדושין יש גירסא אחרת דלא גריס כגירסא דכאן: [כ] יוחנן משום ר' תי' אמר נמחק: [כא] ר' חייא בר אבא מהדר תיבת זירא נמחק ותיבת אדא ל"ש: [כב] נתנה תורה קצבה: [כג] חלב נהוי לה תיבת יונתן ל"ש: [כד] נזיר נהוי ליה אות ל' ל"ש: [כה] עי' בחדושין: [כו] דזבן כו' תיבת רוב נמחק: [כז] איל דזבן קרן וחומשא שהרי ברישא הקרן והחומש עולין עשרה זוז כמו כן אחד מהאילים אשר לקח הוא יפה עשרה זוז ולהכי קרא: [כח] לאשמו הראשון דהיינו בזולו מעילתו: [כט] איל דזבן קרן וחומשו דהיינו בזולו ומתיבת דהאיל עד תיבת אינו עולה ל"ש: [ל] וחומש סלע ואין: [לא] מה"ד תשלום דסלע: [לב] מדקתני בעינן וליכא: [לג] הימנה. גליון [א]רי"ל אע"פ דשמנה היא ופליגי ר' יהודה דר' ש"מ בעי לאשמוענן כמאן סבר ר' יוחנן: [לד] דיחוי ושוב אות ד' נמחק:

[לה] ל"ל גליון וה"א מתמיהין היא ביומא.

[לו] ל"ל שייך לעמוד הקודם. [לז] נראה דל"ל ולעולם אימא לך דאין אדם מתכפר בשבח הקדש.

עין משפט נר מצוה

[כו] **א** ב מתי' ד"ד מהל' פסה"מ הלכה כד:

ב מתי' ד"ד מהל' פסה"מ הל' ו ופי"ב מהל' פסה"מ הל' ח:

ג מתי' פט"ו מהל' פסה"ק הלכה ד ופי"ש:

ד מתי' ד"ד מהל' פסה"מ הלכה כג:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם שָׁמָּה תָּבִיאוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וּתְרוּמַת יָדְכֶם וְכֹל מִבְחַר נִדְרֵיכֶם אֲשֶׁר תִּדְּרוּ לַיְיָ: דברים יב יא

2. נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי יְיָ וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַיְיָ אֵיל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם: ויקרא ה טו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בממומרי וכו' ומלוגע משום שכפרתן:

רבינו גרשום

קדשה לגמרי דחציה איתעבידא בספק וחציה דהאי הילכך לא קדשה כל כך ויש לה פדיון ומותר בהנאה אבל מיצה דמה נמי מספק ואח"כ נודע דכולה איתעביד בספק אסור באכילה ובהנאה לפי שעל ספק הפרישו תחלה וכבר נעשת כולה בספיקה וכיפרה ספיקה והלכה לה ונעשת מצותה לשם מה שהפרישה ואסור בהנאה: המפריש ב' סלעים לאשמו. כגון לאשם (מצורע) [מעילות] ולקח בהן ב' אילים כו': לקח בהן ב' אילים לחולין. שמעל שחילל במעות וקנה מהן שני אילים לשם חולין: היפה ב' סלעים יקרב לאשמו. לאשם מעילתו בשביל שמעל במעות של הקדש והשני איל שוה עשרה זוז דהיינו ב' סלעים וב' חומשין דהיינו קרן וחומש יקרב למעילתו לשום דמי אותו אשם שהיה מחויב שמעל בדמיו. אבל קנה באותן שני סלעים בסלע איל לצורך אשם שהיה מחויב ובסלע האחד מעל בו וקנה ממנו איל אחד לחולין אם היה אותו שקנה לשום אשם שוה ב' סלעים יקרב לאשמו שמחויב והשני איל אם הוא שוה נמי ב' סלעים יקרב למעילתו לאשם מעילות ויביא עמו סלע וחומשה דהיינו קרן וחומש מביתו ויתנו לגזבר. הכא בסיפא דלא מעל אלא בחצי הקדש ונשאר בהקדש כדי קניית אשם חובתו הילכך יביא השני לאשם מעילות ושלם סלע וחומשו מביתו אבל ברישא שמעל בכל ההקדש הילכך השוה ב' סלעים לאשם מעילות והשני למעילתו לקרן וחומש כדאמרן; קס"ד והשני למעילתו דבאשם מעילה קאמר: אלימא איל אשם כלומר לשום אשם מעילתו: למימר דחומש בהדי איל מעילות מייתי ליה. דהכא מובלע החומש עם דמי האיל: והכתיב ואת אשר חטא מן הקדש ישלם וחמישיתו יוסף עליו אלמא דחומש בהדי גזילו בהדי קרן מייתי ליה. והדר אשם מעילות ואת אשמו יביא לה'; ועוד קתני סיפא. והשני של חולין יקרב למעילתו לשום אשם מעילות: ויביא עמה סלע וחומשה מביתו אלמא דחומש בהדי גזלו ולקרא אלא מאי והשני למעילתו דקתני ראשון כלומר דהשני יביא במקום קרן וחומש כמה דאיתהני מהקדש דישנו ב' סלעים שהפרישן לאשם ומעל בהן: ולקח מהן ב' אילים לחולין היפה ב' סלעים מקריב לה איל אשם. מעילה היפה עשרה זוז דהיינו קרן וחומש מייתי למאי דאיתהני מהקדש מ' בדפרשיון במתניתין; במאי אוקמתא מ'. אימא סיפא מ'. ראשון קרב ליה למעילתו גזילו כדאמרן; [ג]וסיפא קרי למעילתו איל אשם; ראשון דהוי איל שני דזבן קרן וחומש דשוי עשרה זוז כדי מעילתו קרב ליה לגזילו מעילתו; וסיפא דלא הוי איל שני אלא חמניא זוזי קרי ליה למעילתו איל אשם ויביא עמה סלע וחומש מביתו; בכינוס חומשין מהו שיתכפר. כלומר אם מעל וחזר ומעל וחזר עד שעלו החומשין לב' סלעים ואם רצה להתכפר באותן ב' סלעים מהו שיתכפר בהן: אם תמצא לומר. לפרש הבעיא דלקמן דאדם מתכפר בשבח הקדש כגון שקנהו בסלע והשביחו והעמידו עד ב' סלעים ויכול להתכפר בו היינו טעמא משום דקא טרח ביה שהוציאו והכיסוי עד שהשביחו אבל הכא בהא בהמה שקנה בב' סלעים מכינוס חומשין דלא טרח בה לא מכפר בה: או דילמא דאם תמצא לומר. לפרש הבעיא דלקמן דאין אדם מתכפר בשבח הקדש היינו טעמא: משום דלא אפרשיה. לשבח מכיסיה אלא ממילא שבח ובדשותא דהקדש שבח אבל בדין שבח דכינוס חומשין דאפרשיה מכיסיה אימא מתכפר: מאי לאו כי לקח ב' אילים בב' סלעים כל חד זבן בד' זוזי ושבח ליה ושוה חמניא וש"מ דאדם מתכפר בשבח הקדש: לא הכא במאי עסקינן דאוזיל רועה גביה. שמכר לו רועה ב' אילים שוים ד' סלעים בב' סלעים והאי שבח אינו דהקדש אלא דבעל הבית לפי שעשה לו הנאות לרועה מקודם לפיכך (נתנם) [מכרם] לו בזול ודמי כאילו אפרשיה בעה"כ להאי שבח מכיסו: לא פיטמו שאני דקא חסר ביה חמניא כלומר שבין הקנייה ובין ההוצאה עומד לו עד שמונה זוז דהיינו ב' סלעים: סיפא דזבן איל בארבעה. והוציא עליו בחלא ואשבחיה זוזא ושוי חמניא כדקתני והרי הוא בשתים [ג]ש"מ דאדם (מת שהקדש) [מתכפר בשבח הקדש]: אם הכי אימא סיפא. דהא בריית'א הרי הוא בשתים כשר ושלם סלע מביתו להקדש אמאי ישלם סלע שלם הא חסר ליה בהא איל ד' זוזי: מאי ישלם סלע תשלום דסלע. כלומר אותו זוז שמיני ישלם להקדש. אלמא דאין אדם מתכפר בשבח הקדש: ואי סבירא ליה דאין אדם מתכפר בשבח הקדש. כלומר דמשום הכי יהיב תשלום סלע: וכי יהיב תשלום סלע מאי הוי מ"מ באיל גופיה לא חסר חמניא ואגן בן ב' סלעים בעינן וליכא אלא לעולם קסבר אדם מתכפר בשבח הקדש: אי הכי אפ' תשלום סלע לא יתן. אין דלא בעי אלא משום גזרה שמא יאמרו כו' השתא איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי מאי הוי עלה: ת"ש לא יצא. אלמא דאין אדם מתכפר בשבח הקדש: לא שנו. דאין טענינן לחם אלא לאחר כפרה ששניהם עומדות טעון לחם דמתכפר באיזה שירצה: אלמא קסבר אדם מתכפר בשבח

מתני' לא יביאנו בנו אחריו. על חיוב [א] שלו ואין צריך לומר על חטאת הבאה לאחר מיתה: **גמ'** מן הקלה על החמורה. לא יצא זה מידי עבירה קלה כגון נדה וחלב שאין בהן מיתת בית דין: **בבהמה שהפריש אחיו.** על עבירה חמורה כגון חלוב שבת: תלמא זימני כתיב גבי חטאת קרבנו חד בן בקר[ו]

מתני' [א]המפריש חטאתו ומת לא יביאנו בנו [ב] תחתיו לא יביאנו מחטא [ג]אל חטא אפי' הפריש על הלב שאכל אמש לא יביאנה על הלב שאכל היום שנאמר [ד]קרבנו על חטאתו עד שיהא קרבנו לשם חטאתו: **גמ'** מנא ה"מ [ה]דת"ר קרבנו בקרבנו הוא יוצא ואינו יוצא בקרבן אביו יכול לא יצא בקרבן אביו בבהמה שהפריש אביו מן הקלה על החמורה או מן החמורה על הקלה אבל יוצא בקרבן שהפריש אביו מן הקלה על הקלה או מן החמורה על החמורה ת"ל קרבנו בקרבנו הוא יוצא ואינו יוצא בקרבנו של אביו יכול לא יצא בקרבן אביו בבהמה שהפריש אפילו מן הקלה על הקלה או מן החמורה על החמורה [ב]שהרי אין מגלה נזירותו על בהמה שהפריש אביו אבל יוצא במעות שהפריש אביו אפילו מן הקלה על החמורה או מן החמורה על הקלה שהרי אדם מגלה נזירותיו על מעות שהפריש אביו בזמן שהן סתומים ולא בזמן שהן מפורשין תלמוד לומר קרבנו בקרבנו הוא יוצא ואין יוצא בקרבן אביו יכול לא יצא אפי' במעות שהפריש [ג] אפילו מן הקלה על הקלה או מן החמורה על החמורה אבל יוצא בקרבן שהפריש לעצמו אפילו מן החמורה על הקלה או מן החמורה שכן אם הפריש בהמה על הקלה על החמורה ת"ל קרבנו על חטאתו עד שיהא [ד] לשם חטאת יכול לא יצא בקרבן עצמו בבהמה שהפריש לעצמו אפילו מן הקלה על הקלה או מן החמורה על החמורה שכן אם הפריש בהמה על החלב והביאה [ה] על הדם והביאה על החלב [ו] שהרי לא מעל ולא כיפר אבל יוצא במעות [ז]שהפריש לעצמו מן הקלה על הקלה [ח] ומן החמורה על החמורה [ט] או מן החמורה על הקלה ומן הקלה על החמורה שכן [י]אם הפריש [יא] לעצמו מעות על החלב והביאן על הדם הדם והביאן על החלב [יב] שהרי מעל וכיפר ת"ל קרבנו על חטאתו עד שיהא קרבנו לשם חטאו מאי לא מעל ולא כיפר תרגמא רב שמואל בר שימי קמיה דרב פפא ה"ק כיון דלא מצי מעיל כפורי נמי לא מכפר הואיל וכך לא מצי משני אבל מעות כיון דאי משני [יג] מעיל ומייתי קרבן מעילה אימא בתחלה נמי [יד] מייתי קמ"ל: **מתני'** [ט]מביאין מהקדש כשבה שעירה מהקדש שעירה כשבה ומהקדש כשבה ושעירה תורין ובני יונה ומהקדש תורין ובני יונה עשירית האיפה [יז]כיצד הפריש לכשבה או לשעירה העני יביא עוף העני יביא עשירית האיפה [יח]הפריש לעשירית האיפה העשיר יביא עוף העשיר יביא כשבה [יט]: **גמ'** מנה"מ דת"ר [2]מחטאתו [3]מחטאתו על [4]חטאתו מה תלמוד לומר מנין אתה אומר שמביאין מהקדש כשבה שעירה ומהקדש שעירה כשבה ומהקדש כשבה ושעירה תורים ובני יונה ומהקדש תורין ובני יונה עשירית האיפה יצאו לכשבה ולשעירה והעני יביא עוף העני יביא עשירית האיפה הפריש עשירית האיפה והעשיר יביא עוף העשיר יביא [יא] כשבה או שעירה [יב]הפריש כשבה או שעירה ונסתאבו [יג] [אם רצה] יביא בדמיהן עוף הפריש עוף ונסתאב לא יביא בדמיו עשירית האיפה שאין לעוף פדיון לכן נאמר מחטאתו על חטאתו ואיצטריך למכתב מחטאתו גבי כשבה או שעירה [יד]ואיצטריך למכתב גבי עוף [טו] דאי כתיב קרא גבי הקדש כשבה או שעירה ה"א הפריש כשבה כי מיעני מהלין מעות [טז] נחלינון על עוף דנייתי עוף דכשבה ועוף תרוייהו מיני דמים נינהו אבל עשירית האיפה דלאו מיני דדמים נינהו אי לא כתיב קרא מחטאתו גבי עוף ה"א כי מפריש מעות לקינו ומיעני לא מייתי עשירית האיפה דלאו מיני דדמים הוא אלא מייתי עשירית האיפה מן ביתיה והלין מעות דאפריש יפלו לנדבה אהכי הדר כתיב קרא מחטאתו גבי עוף למימרא דמהקדש דעוף נמי מייתי עשירית האיפה (לא) יז וה"ק כי מפריש לעשירית האיפה ואדמייתי העשיר נוסיף עליהון ונייתי עוף העשיר נוסיף עליהון ונייתי כשבה או שעירה [יח] ומ"ט כתיב על חטאתו גבי עשירית האיפה דאי כתיב על חטאתו גבי עוף ה"א כי מפריש מעות לקינו והעשיר הוא דמוסיף עליהון ומייתי כשבה או שעירה דתרוייהו מיני דמים נינהו אבל הפריש מעות לעשירית האיפה והעשיר (הלין דמפריש) [כ] אי לא העשיר טובא נייתי עוף ואם העשיר טובא נייתי כשבה או שעירה [יט] והלין מעות דאפריש יפלו לנדבה אהכי כתיב קרא [כא] בהדין חטאת בעשירות ודלות מחטאתו וגבי דלי דלות על חטאתו למדרש כדאמרינן אמר ר' אלעזר אמר רבי אושעיא [1] מטמא מקדש עשיר שהפריש קן לכבשתו

[1] אלותו שיעור: מצורע לא קחשיב בהדי מחוסרי כפרה משום דקרבנו דמייתי לא קא שרי ליה באכילת קדשים אלא בצפורין, ומדלא נתנה תורה קצבה במחוסרי כפרה ש"מ הא בהגך דיהב בהו קצבה בעינן דיהא שוי אותה קצבה אלמא דאמרינן [דכסף שקלים בעינן וליכא]: אימא לא לימדנו הלכה זו לשום תלמיד: והא ר' חייא בר אבא הוה מהדר תלמודיה כל תלתין יומין קמיה דר' יוחנן. אי אפשר דלא למדה לו ר' יוחנן: אימא לא נתבקשה הלכה זו ממנו בבית המדרש. עד השתא: אלא מעתה חטאת חלב. דלא לאישתריוי בקדשים אתי אלא לכפר (לא) ליהוי (הוי) ליה קצבה. ואשם נזיר טמא נמי דלבטלה אתי ולא אתי לאישתריוי באכילת קדשים דהוונא שלישי ושביעי שלו מכשיתרו לאכול בקדשים וחטאת שלו מכפרת עליו ואשם לבטלה אתי על חנם ליהוי ליה קצבה הואיל דלאו לאישתריוי בקדשים אתי אלא לבטלה דאמר ר' יוחנן כו'. קשיא: [ג]המפריש חטאתו על חטאו ומת [לא יביאנו בנו תחתיו]. אע"פ שעשה בנו אותו חטא עצמו כגון שזה אכל חלב ומת ובנו אכל חלב לא יביאנו בנו אחריו משום דחטאת שמתו בעליה היא: ולא יביא הוא עצמו מחטא על חטא. כגון אם הפרישה על חלב שאכל ואח"כ אכל דם לא יביאה לשם דם: שנאמר קרבנו על חטאתו. דכתיב והביא את קרבנו שעירת עזים נקבה תמימה על חטאתו עד שיהא קרבנו לשם חטאו שהפרישו תחילה: שהפריש אביו מן הקלה. שהפריש קרבן אביו על חלב שאכל דהיינו קלה דחייב כרת ולא מיתת ב"ד: על החמורה. על שבת שחילל בנו דהיינו חמורה דחייבין על אותה עבירה מיתת ב"ד דהואיל דשל בנו חמורה משל אביו אינו יוצא בקרבן שהפריש אביו או אם היה של אביו חמורה חיוב מיתת ב"ד ושלו קלה חיוב כרת הואיל דאין חיובו דומה לשל אביו אינו יוצא בקרבן שהפריש אביו מן הקלה

[2] ל"ל מחטאתו כן איתא במשנה שבמשניות וכמה"ש], [3] נ"ל על ל"א במשנה שבמשניות], [4] מיר מ: וע"ש, ד) [ספרים כשבה או שעירה ומסתאבו אם לא יביא בדמיהן] עוף הפריש עוף ומסתאב לא יביא בדמיו עשירית האיפה שאין לעוף פדיון עוף הפריש עוף ומסתאב לא יביא בדמיו עשירית האיפה שאין לעוף פדיון כך תפיס המשנה שבמשניות [וכ"ה הגירסא בפירש"י] וע"ש בפי' הרב מבהטורה ובמי"ט ופי' המשניות להרמב"ם], [5] עי' בספר ב"ש, [6] (עי' תוס' זבחים יב: סד"ה יב. וש"מ יט דמוי), [7] [וקרקע ל], [8] [סס],

תורה אור השלם

1. אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: ויקרא ד כח
2. וְהֵבִיא אֵת אֲשָׁמוֹ לַיי עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא נְקֵבָה מִן הַצֹּאן כִּשְׂבָה אוֹ שְׂעִירַת עִזִּים לְחַטָּאת וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ: ויקרא ה ו
3. וְאֶת הַשֵּׁנִי יַעֲשֶׂה עֹלָה כַּמִּשְׁפָּט וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח לוֹ: ויקרא ה י
4. וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא מֵאַחַת מֵאֵלֶּה וְנִסְלַח לוֹ וְהָיְתָה לַכֹּהֵן כַּמִּנְחָה: ויקרא ה יג

הגהות הב"ח

(א) גמ' דעוף נמי מייתי עשירית האיפה ואיצטריך למיכתב על חטאתו גבי עשירית האיפה וה"ק כי מפרש לעשירית האיפה וכו' ומ"ש מתיב על חטאתו גבי עשירית האיפה ולא גבי עוף דאי כתיב: (ב) שם והעשיר הלין דמפריש אלו העשיר נוסף: (ג) רש"י ד"ה לא מעל וכו' לקמיה סס"ל ומא"כ מ"ש שהרי מעל ומיכפ זה ממקן: (ד) ד"ה כיון וכו' ולא לשנותה דאע"פ דמעמי: (ה) ד"ה הפרש לכשבה או לשעירה הפריש מעות לקנות בהן כשבה או שעירה: (ו) הצין גמגמ ל"ל קולס ד"ש מחטאתו וכו' וגבי עוף נמי מתיב וכו' דאם העני יותר יביא:

רבינו גרשום

הקדש. וולד היינו שבח: בעלי חיים נדחין שאין בהו מום ולא פסול בהחוא דאמר לקמן בהמה של ב' שותפין הקדיש חציה שלו וההוא הקדש לא פשטה בכולה בהמה אלא בחציה ולא קדשה אלא לדמים וכי חזר ולקח חציה והקדישה קדושה לדמים ואינו קריבה ועושה תמורה דאפילו קדושת דמים עושה תמורה כדתנן בתמורה ומן בעלי מומין על התמורה: ותמורה כיצאא בו. דאינה קדושה ליקרב אלא לדמים: ש"מ בעלי חיים. תמימין כגון אלו נדחין מהקרבה: וש"מ קדושת דמים מדחה. מהקרבה: וש"מ יש לחוד. שאין דחוי לגמרי אלא לדמים: הוולי טלאים בעולם. דכל המוכר שבעולם נמכר פחות מב' סלעים: מפני מה לא נתנה תורה קצבה. שיעור דמי קרבן של ד' מחוסרי כפורים שמעוכבין לאכול בקדשים מפני שאם היה נותן בהן קצבה שמא יחלו הטלאים ולא יעמדו על אותה קצבה ואין להם תקנה ליכל בקדשים שלא ימצאו קרבן

מוסף רש"י

דת"ר קרבנו. אצר נפש יחטא וגו' וכבש את קרבנו (נויר כז:). שהפריש אביו מן הקלה. מן עבירה קלה שענר, כגון שנועת בעדות ושנועת ביטוי, על החמורה. שהכן חטא, כגון שאכל חלב ודם לו שנתחייב בחייבי מיתות ב"ד (שם). ת"ל קרבנו. ולא נפש אחת מחטאת וכבש קרבנו (שם). שהרי אין מגלה נזירותו. כתקנן (שם ל.) מי שהיו הוא ואביו נזירין והפרש אביו מעות שתומין כו' מדקאמר מעות ולא אמר בהמה ש"מ דעל מעות הוא דמגלה ולא על בהמה (שם כז:). ת"ל קרבנו. ולא כבש יביא קרבנו, בקרבנו הוא יוצא כו', ולא בדמים ליה מקרבנו קמא (שם כח:). מן הקלה על הקלה. משנועת בעדות לשנועת הפקדון לו בשנועת ביטוי (שם). מן החמורה על החמורה. מחלב לדם, ממיני מיתות לחייבי כריתות בכוגב (שם). שכן אם הפריש בהמה על החלב. שאכל בשוגג, והביאה על הדם. שאכל בשוגג, שהרי לא מעל. לפי שהוא קדושת הגוף ולו אפשר לו להוציאה לחולין ליפיקר לא כיפר וכדאמרינן (לקמן) דכיון דלגה מלי מעיל בפורי נמי לא מכפר (נויר כח.). שהרי מעל וכיפר. דכיון דלקח בהן חטאת אלא הופרש לגמן הוה ליה כמפיק לה לחולין ומעל, וכיון דמעל נו אמרינן ובפר דהוא קרבן מעלין (שם). ת"ל קרבנו על חטאתו. דלעולם לא כיפר עד שיהא קרבנו לשום חטאו, שאינו כיפר שמעל לא כיפר (שם).

שיטה מקובצת

[א] בנו אחריו לא יביאנו מחטא על חטא: [ב] קרבנו. עיין מנחות דף ג': [ג] שהפריש אביו אפי': [ד] שיהא קרבנו לשום חטאו יכול אות ת': [ה] הדם או על: [ו] החלב הרי לא אות ש': [ז] הקלה או מן החמורה אות ר': [ח] מן תיבת או עד תיבת שכן אם ל"ש: [ט] תיבת לעצמו ל"ש: [י] החלב הרי מעל אות ש': [יא] משני להו מעיל: [יב] נמי נייתי קמ"ל אות מ': [יג] כשבה או שעירה הפריש כשבה ושעירה ונסתאב אם רצה יביא עוף הפריש עוף ונסתאב לא יביא עשירית האיפה שאין לעוף פדיון: הפריש כשבה או שעירה ונסתאב אם רצה יביא בדמיה עוף אם העני וא"ת למה תנא רצה ולעיל לא תנא ליה ושמא משום דבעי למתני בעוף לא יביא תנא הכא אם רצה א"נ משום דברישא איכא קרא מחטאתו למדרש דאם הפריש כבש יביא עוף עוף יביא עשירית האיפה הילכך דקוק להביא וקרא איירי בהפריש מעות ולא במפריש כבש ונסתאב דזה לא חזינן מקרא שמוטל עליו למוכרה ולהביא מדמיה עוף אלא ברצונו תלוי אם רצה למוכרה יכסור אותה ויביא בדמיה כשבה אחרת. מהר"י ז"ל: [יד] עוף דכי (דממינו) קאמר קרא מהקדש כשבה או שעירה כו' [מעיני וכר'] תיבות דאי כתיב קרא גבי הקדש כשבה או שעירה ה"א הפריש כשבה ל"ש: [טו] נחלינון. משמע לשינא שכולן חולין חוץ מדמי עוף ולא קאמר יפלו מעות לנדבה: [יז] האיפה מאי טעמא כתיב על חטאתו גבי עשירית האיפה כי מפרש מעות לעשירית תיבות וה"ק נמחק: [יח] שעירה ולא נייתי עשירית האיפה כדאקדיש והלין מעות יפלו לנדבה דאי כתיב כו' והשאר נמחק: [יט] והלין מעות דאפריש יפלו לנדבה קשה לא לכתוב מחטאתו רק גבי עוף ומראמר דמדמי עוף מייתי עשירית האיפה כ"ש מדמי כשבה עוף כדדרשינן על חטאתו בעשירית האיפה דיביא תחתיה עוף ובהמה ושמא אי לא חזינא תרי קראי מחטאתו בכשבה ובעוף לא דרשינן תרתי מקרא דעל מחטאתו וגבי עשירית האיפה. מהר"י ז"ל: [כ] קרא בעשירות ובדלות מחטאתו תיבות בהדין חטאת נמחק: [כא] חייב דחטאו ואין תיבת שלו נמחק: [כב] לשנותה ואע"ג: [כג] תיבות אם שעירה נמחק: [כד] חולין. גליון ויותר נראה דהשהר לנדבה ובקונטרס לא רצה לפרש כך דכיון שלא יצא מידי הקדש למה יחליף מן קרבן עשיר שהפריש דכל עיקר דשינה הכתוב (בעשירות) [בעניות] דחס רחמנא עליה אבל זה שלא יריחיה למה ישתנו דינו אם לא שיצא לחולין: [כה] תיבת גמ' נמחק מכאן וצ"ל אצל ד"ה מחטאתו מחטאתו על: [כו] אי לא העשיר טובא תיבת אילו נמחק:

[ו] עד כאן שייך לעמוד הקודם

על הקלה כלומר אם של אביו היתה קלה ושלו נמי קלה ת"ל קרבנו כו': שהרי אין מגלה נזירותו על בהמה שהפריש אביו. לנזירותו דחטאת שמתו בעליה הוא: אבל יוצא במעות שהפריש אביו לחטאתו אפילו מן הקלה על החמורה. שהרי אדם מגלה נזירותיו על מעות שהפריש אביו בזמן שהן סתומין שלא פירש אלו לעולתו ואלו לעולתו דהואיל דלא פירש דמי חטאת לא דמי כחטאת שמתו בעליה: דבקרבנו במעות שהפריש הוא עצמו יוצא ולא במעות שהפריש אביו אפילו סתומין דסתומין דאביו הוו כמפורשין שהרי חטאת בלבד הוא מביא ולצורך חטאת הפרישן ודמי כחטאת שמתו בעליה: יכול לא יצא על מעות שהפריש אביו אפילו סתומין משום ההוא טעמא דאמרן: אבל יוצא בקרבן. שהפריש לעצמו אפילו מן קלה על החמורה או מן כו': ת"ל קרבנו על חטאתו. צריך שיפרש קרבנו לשום חטאו: מאי שהרי לא מעל ולא כיפר דקאמר תרגמא רב שיזבי הכי קאמר לא כיפר כיון דלא מצי מעיל כפורי הכי מצי מעיל ולא כיפר דלא חשיב שינוי לענין למעול בה הכי נמי כששינה לשם דם אפי' במתכוין לא החלב כיון דמשני לה מעל מעות שהפרישן על החלב כיון דלא מצי מעיל ולא כפר אבל מעות שהפרישן לשם חטאת אחרת הוציאן לחולין שלא כדין שלא [הוציאן] לשום חטאת שהפרישו משום הכי מעל ומייתי קרבן מעילה ובכיון דמתני שינוי דידהו למעילה אימא בתחילה נמי מהני דמצי לכתחילה לשנות מעות של חלב לשם דם קמ"ל קרבנו על חטאתו דלא הא דיעבד כיפר: מביאין מהקדש כשבה שעירה. יחיד שהפרישן מעות לחטאתו לקנות מהן כשבה ונמלך ורצה להביא בהן שעירה ראשי: ומהקדש כשבה או שעירה תורים ובני יונה. ומפרש כיצד הפריש לכשבה או שעירה מקצת מעות וקודם שהספיק להוסיף הנני יביא באותן מקצת דמים תורין ואם לא היו באותן מקצת מעות שיעור תורין והנני ואינו משיג להוסיף עליהן לדמי תורין ביא באותן מקצת עשירית האיפה או היה עני והפרישם תחילה לעשירית האיפה ולא הספיק לקנות עד שהעשיר יביא עוף כו': הפרישם כבש ונסתאבו. שנפל בה מום והעני אם רצה יכרכנה ויביא בדמיה עוף והמותר לנדבה ואם לא רצה יפרישם מעותר עוף אבל אם היה עני והפרישם עוף ונסתאב שנעשה מחוסר אבר דהאי דאמרינן תמות וזכרות בעופות הני מילי בדוקקן שבעין אבל בסוס לחזור והנני לא יביא בדמיו של עוף עשירית האיפה דאין פדיון לעוף דמאחר שהקדיש הקדש גמור אין לחן פדיון אע"ג דנסתאב אלא למיתה אזיל ויביא עשירית האיפה מביתו. דחכי גרסינן במנחות המנחות והנסכין והעופות אין להן פדיון אלא בבהמה: מנהני מילי. דמביא מן הקדש כשבה כו': דת"ר בנשיא מחטאתו וביחיד בשמינע קול מחטאתו ובעשירית האיפה על מחטאתו מלמד שכשהפריש מקצת מעות לחטאתו לכשבה או שעירה והנני מביא עוף כו'. לכך נאמר מחטאתו מחטאתו על מחטאתו. ואיצטריך למיכתב קרא מחטאתו גבי עוף מ"ט דמאי

לכבשתו. כלומר במקום כבשתו שרלה להקריב קרבן עני: **והעני הואיל ונדחה.** שכשעה שהפריש לא היה ראוי להקריבו דר' אושעיא לטעמיה דאמר לקנן מטמא מקדש עשיר והביא קרבן עני לא יצא: **ידחה.** לעולה: **קדושת דמים מדחה.** משהוקדש בתחלה לדמיס כמו זה שתחלתו לא קדש אלא לדמיו דהא עשיר הוה מדתמו קדושת דמיס לעולה מקדושת מזבח. וא"ת הלא אין פדיון דמיס לעוף ס"מ היכא דנראה להקריב בשעת הפרשה כגון בעל הפריטו בעניות ונטמא אבל זה לא חלה עליו קדושת מזבח מעולה: **וא"מ דיחוי מעיקרא.** דלא נראה מעולה (ג) דלא חל עליו קדושת מזבח מעולה ונדחה הוי דיחוי לעולה וס"ש נראה ונדחה פשיטא לן בכל דוכתא דשוב אינו חוזר ונראה: **קודש לפסח.** כדי נסבא: **ילדה.** אפילו זכר ירעה דמיכח קדושה דמיה בא: **שמע מינה.** מדר"ש: **מם אחד מהן.** משעירי יוה"כ מביא אחד מהיו מן השוק אלא בהגרלה ויקרב זה הנותר אם אל אם הוא דאין בעלי חיים אינן נידחין והגרלה אינה מעכבת (ד) אמר רב חסדא [2]אין הקינין מתפרשות אלא אי בלקיחה בעלים אי בעשיית כהן אמר רב שימי בר אשי מאי טעמא דרב חסדא דכתיב [1]ולקחה שתי תורים וגו' [2]ועשה הכהן וגו' או בלקיחה בעלים או בעשיית כהן מיתיבי [3]ועשהו חטאת (ו) הגורל (ז) עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת ואין כהן עושה חטאת (ח) שיכול והלא דין הוא ומה במקום שלא קידש הגורל קידש השם מקום שיקדש (ט) הגורל אינו דין שיקדש השם ת"ל ועשהו חטאת הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת קתני (י) שם דומיא דגורל מה גורל לאו בלקיחה ולאו בעשייה אף השם נמי לאו בלקיחה ולאו בעשייה אמר (יא) רב ה"ק ומה במקום שלא קידש הגורל (יב) בלקיחת בעלים ובעשיית הכהן קידש השם אי בלקיחת בעלים אי בעשיית כהן כאן שיקדש הגורל שלא בלקיחה ושלא בעשייה אינו דין שיקדש השם אי בלקיחה אי בעשיית ת"ל ועשהו חטאת הגורל (יג) עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת מיתיבי (יד) מטמא מקדש עני שהפריש מעות לקינו והעשיר (טו) [ואח"כ] אמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו ואין מוסיף ומביא (יז) [חובתו] מדמי עולתו והא הכא דליכא לא לקיחה ולא עשייה וקתני מביא חובתו מדמי חטאתו (יח) הא דעשיר ולא דמי עולתו ותסברא מתניתא מתקנתא היא דקתני והעשיר (יט) [ואח"כ אמר] והא"ר אלעזר א"ר אושעיא (כ)מטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני לא יצא (כא) אלא מאי אית לך למימר שכבר אמר משעת ענייתו ה"נ (כב) שכבר אמר משעת הפרשתו ולר' חגא א"ר (כג) אושעיא דאמר יצא מאי איכא למימר(כד) תני ואח"כ לקח (כה) ואמר מיתיבי (כו)מצורע עני שהביא קרבן עשיר יצא עשיר שהביא קרבן עני לא יצא תיובתא דר' חגא א"ר אושעיא אמר לך שאני גבי מצורע דמיעט רחמנא [4]זאת אי הכי אפילו מצורע עני נמי שהביא קרבן עשיר לא יצא לאיי הא אהדדיה קרא תורת והתניא תורת לרבות מצורע עני שהביא קרבן עשיר יצא יכול אפילו עשיר שהביא קרבן עני שיצא תלמוד לומר זאת ולילף מיניה אמר קרא [5]ואם דל הוא ואין ידו משגת מצורע (כז) הוא דעשיר שהביא קרבן (כח) עני הוא דלא יצא אבל ממטא מקדש עשיר שהביא קרבן עני יצא: **מתני'** (כט)ר"ש אומר כבשים קודמין (ל) את העזים בכל מקום יכול מפני שהן מובחרים מהם ת"ל [6]ואם כבש יביא קרבנו לחטאת מלמד ששניהם שקולין תורין קודמין לבני יונה בכל מקום יכול מפני שהן מובחרים מהן תלמוד לומר (לא)(תור ובני) יונה או תור לחטאת מלמד ששניהם שקולין האב קודם לאם בכל מקום יכול מפני שכיבוד האב (לב) קודם על כיבוד האם ת"ל [8]איש אמו ואביו תיראו מלמד (לג)ששניהם שקולין אבל אמרו חכמים (לד)האב קודם לאם בכל מקום מפני שהוא ואמו (לה)חייבין בכבוד אביו וכן בתלמוד תורה (לו)אם זכה הבן לפני הרב הרב קודם את האב בכל מקום מפני שהוא ואביו חייבין בכבוד רבו: **גמ'** (לז)ת"ר ד' צווחות צווחה עזרה צווחה אחת הוציאו מיכן בני עלי חפני ופנחס שטימאו את ההיכל צווחה שניה פתחו שערים ויכנס יוחנן בן נדבאי תלמידו של פינקאי וימלא כרסו מקדשי שמים אמרו על (לח) בן נדבאי שהיה אוכל ארבע סאה גוזלות בקינוח

א) נמ' ס"מ בעלי חיים אינם נדחים א"ל ר' יוסעיא כי אתמרינן אנא לרבנן: **ב)** שם ומה במקום שלא קדש הגורל ואפי' בלקיחת וכו' אי בעשיית כהן מקום שקדש הגורל: **ג)** שם עשיר שהביא קרבן עני לא יצא וכיון דלא יצא היכי קבע אלא מאי: **ד)** שם מאי איכא למימר לא אתיא ואח"כ אמר אלא ואח"כ לקח מתיבי: **ה)** שם הוא דעשיר שהביא קרבן עני לא יצא כל"ל ותיבת הוא ממתק: **ו)** שם במשנה יכול מפני שכיבוד אבל עודף על: **ז)** רש"י ד"ה אלו בעשיית כהן שאם לא פירשו הבעלים: **ח)** ד"ה אף השם נמי מקום שקדש: **ט)** ד"ה אלא מאי אית וכו' משבשתא היא אלא הכי איבעי ליה למיתני מטמא מקדש עני והפריש מעות לקינו ואמר אלו לחטאתי וכו': **י)** ד"ה כבשים וכו' דבכל דוכתי קדמו הכתוב כבשים לעזים דכתיב מן הכבשים והלה:

מוסף רש"י

מובא בעמוד הבא

רבינו גרשום

דאמר קרא מחטאתו גבי כשבה או שעירה כלומר דמהקדש כשבה או שעירה כי מעני דהנך מקצת מעות נחלינן על עוף ומיתי קרבן מנייהו היינו טעמא משום דכשבה דעוף תרוויהו מיני דמים ניתנו אבל עשיירית האיפה וכו': ומ"ש כתיב על חטאתו. גבי עשיירית האיפה הכי קאמר דיכול להוסיף עליו כי העשיר: דאי כתיב על חטאתו גבי עוף. ולא גבי עשיירית האיפה הוה אמינא כי מפריש מעות לקינו והעשיר כו': אבל הפריש מעות לעשיירית האיפה והעשיר. הלין מעות דאפריש אי לא העשיר טובא ניתי עוף מן ביתו ולא מן הלין מעות דאיפריש דלאו תרוויהו מיני דמים ניתנו. ואי העשיר טובא נייתי כשבה או שעירה והלין מעות דאפריש לעשירי' האיפה יפלו לנדבה ומשו"ה כתיב גבי עשירי' האיפה דהיינו דלי דלות על חטאתו למידרש כדאמרן דאי העשיר מצי מוסיף עלייהו ומיתי עוף אע"ג דלאו תרוויהו מיני דמים ניתנו ואי חזר והעשיר מוסיף ומייתי כשבה או שעירה: מטמא מקדש. שהיה עשיר והפריש קן תחת כבשתו שהיה חייב להביא כשהוא עשיר והעני ועכשיו הוא ראוי להן הואיל ונדחה זה הקן כשהביא כשהוא עשיר שלא יצא כדאמר לקמן עשיר שהביא קרבן עני לא יצא עכשיו כשהוא עני נדחה שלא יצא (ע"כ שייך לדף הקודם): ש"מ קדושת דמים נדחין.

הגהות הב"ח

(א) נמ' ס"מ בעלי חיים אינם נדחים א"ל ר' יוסעיא כי אתמרינן אנא לרבנן: **(ב)** שם ומה במקום שלא קדש הגורל ואפי' בלקיחת וכו' אי בעשיית כהן מקום שקדש הגורל: **(ג)** שם עשיר שהביא קרבן עני לא יצא וכיון דלא יצא היכי קבע אלא מאי: **(ד)** שם מאי איכא למימר לא אתיא ואח"כ אמר אלא ואח"כ לקח מתיבי: **(ה)** שם הוא דעשיר שהביא קרבן עני לא יצא כל"ל ותיבת הוא ממתק: **(ו)** שם במשנה יכול מפני שכיבוד אבל עודף על: **(ז)** רש"י ד"ה אלו בעשיית כהן שאם לא פירשו הבעלים: **(ח)** ד"ה אף השם נמי מקום שקדש: **(ט)** ד"ה אלא מאי אית וכו' משבשתא היא אלא הכי איבעי ליה למיתני מטמא מקדש עני והפריש מעות לקינו ואמר אלו לחטאתי וכו': **(י)** ד"ה כבשים וכו' דבכל דוכתי קדמו הכתוב כבשים לעזים דכתיב מן הכבשים והלה:

מוסף רש"י

מובא בעמוד הבא

רבינו גרשום

דאמר קרא מחטאתו גבי כשבה או שעירה כלומר דמהקדש כשבה או שעירה כי מעני דהנך מקצת מעות נחלינן על עוף ומיתי קרבן מנייהו היינו טעמא משום דכשבה דעוף תרוויהו מיני דמים ניתנו אבל עשיירית האיפה וכו': ומ"ש כתיב על חטאתו. גבי עשיירית האיפה הכי קאמר דיכול להוסיף עליו כי העשיר: דאי כתיב על חטאתו גבי עוף. ולא גבי עשיירית האיפה הוה אמינא כי מפריש מעות לקינו והעשיר כו': אבל הפריש מעות לעשיירית האיפה והעשיר. הלין מעות דאפריש אי לא העשיר טובא ניתי עוף מן ביתו ולא מן הלין מעות דאיפריש דלאו תרוויהו מיני דמים ניתנו. ואי העשיר טובא נייתי כשבה או שעירה והלין מעות דאפריש לעשירי' האיפה יפלו לנדבה ומשו"ה כתיב גבי עשירי' האיפה דהיינו דלי דלות על חטאתו למידרש כדאמרן דאי העשיר מצי מוסיף עלייהו ומיתי עוף אע"ג דלאו תרוויהו מיני דמים ניתנו ואי חזר והעשיר מוסיף ומייתי כשבה או שעירה: מטמא מקדש. שהיה עשיר והפריש קן תחת כבשתו שהיה חייב להביא כשהוא עשיר והעני ועכשיו הוא ראוי להן הואיל ונדחה זה הקן כשהביא כשהוא עשיר שלא יצא כדאמר לקמן עשיר שהביא קרבן עני לא יצא עכשיו כשהוא עני נדחה שלא יצא (ע"כ שייך לדף הקודם): ש"מ קדושת דמים נדחין.

עין משפט נר מצוה

לא א מיי' פ"ד מהלכות קרבן פסח הל"ד וסמ"ד מהל' תמורה הל"ז):

ב מיי' פט"ו מהלכות מעה"ק הל' ד וסמ"ד מהל' פסולי המוקדשין הל' ד וסמ"ד מהל' פסולי המוקדשין ה"ג ומהלכות שגגות הלכה ח: **מא** ג מיי' פ"ה מהל' פסולי המוקדשין הל' יא:

מב ד מיי' פ"ו מהל' שגגות הל' יג:

ה [מיי' פ"ו מהל' ממרים הל"ט]:

מג ו מיי' שם הל' יד וסמ"ע יו"ד סי' רמ סעיף יד:

מד ז מיי' פ"ב מהל' מ"ש הל' ט וסמ"ע יו"ד סי' רמב סעיף לד:

תורה אור השלם

1. וְאִם לֹא תַמְצִא יָדְךָ דֵּי שֶׂה וְלָקַחְתָּה שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֹלָה וְאֶחָד לְחַטָּאת וְכִפֶּר עָלָיהָ הַכֹּהֵן וְטָהֵרָה: ויקרא יב ח
2. וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶת הָאֶחָד חַטָּאת וְאֶת הָאֶחָד עֹלָה וְכִפֶּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְיָ מִזּוֹב טֻמְאָתָהּ: ויקרא טו ל
3. וְהִקְרִיב אֶת הַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לְיָיָ וַעֲשָׂהוּ חַטָּאת: ויקרא טז ט
4. זֹאת תּוֹרַת הַמְּצֹרָע בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן: ויקרא יד ב
5. וְאִם דַּל הוּא וְאֵין יָדוֹ מַשֶּׂגֶת וְלָקַח כֶּבֶשׂ אֶחָד אָשָׁם לְתְנוּפָה לְכַפֵּר עָלָיו וְעִשָּׂרוֹן סֹלֶת אֶחָד בָּלוּל בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה וְלֹג שָׁמֶן: ויקרא יד כא
6. וְאִם כֶּבֶשׂ יָבִיא קָרְבָּנוֹ לְחַטָּאת נְקֵבָה תְּמִימָה יְבִיאֶנָּה: ויקרא ד לב
7. וּבְמֹלֶאת יְמֵי טָהֳרָהּ לְבֵן אוֹ לְבַת תָּבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה וּבֶן יוֹנָה אוֹ תֹר לְחַטָּאת אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל הַכֹּהֵן: ויקרא יב ו
8. אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: ויקרא יט ג

שיטה מקובצת

מ) עיין בהדרושין: **נ)** דמים מדחה ודחוי אית ג' נמחק: **ג)** ד' עיין בהדרושין: **ס)** כי ס"א קאמר לרבנן ור"ש אות ד' נמחק: **ו)** על תיבות והגרלה אינה מעכבת נרשם קו למעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: **ז)** הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת: **ח)** קתני שם. גליון אע"ג דהכא לא בקינין [איירי] מ"מ קים ליה דרב חסדא אמר מילתיה בשאר קרבנות דאין שייך בהם קביעות אלא בהפרשה או בעשיית כהן. מהר"י ז"ל: **ט)** אמר רבה הכי קאמר: **י)** הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת: **יא)** והעשיר ואמר אלו: **יב)** ומביא חובתו מדמי עולתו והא הכא דליכא לא לקיחה ולא עשיה וקתני מביא חובתו תימה לי מאי פריך לרב חסדא דאיהו קיצין קאמר דאין מתפרשות אלא בלקיחת בעלים או בעשיית כהן אבל בדמים לא קאמר. ס"א וי"ל דמשמע ליה דרב חסדא קאמר נמי למילתיה בכל הקרבנות דאין קביעות עליהן אלא בלקיחת הבעלים או בעשיית כהן ולכך פריך עלה א) מהא דהא מקרא קא יליף ולקחה שתי תורים ועשה הכהן אחד חטאת וקרא בקינין משתעי אבל יכול להקדיש בכל עת שירצה רצ"ע. הרא"ש ז"ל: **יג)** חטאתו ואין מוסיף ומביא חובתו מדמי תיבת ולא ל"ש ונמחק: **יד)** ואמר והא"ר ותיבת ואח"כ ל"ש: **טו)** ה"נ. ס"א שכבר לקח אמר משעת ענייתו: **טו)** א"ר יאשיה דאמר תיבת אושעיא נמחק: **יז)** עיין בהדרושין: **יח)** מצורע עשיר שהביא תיבת הוא ואות ד' נמחק: **יט)** קודמין לעזים בכל תיבת אח ואות ה' נמחק: **כ)** ת"ל ובן יונה או תיבת תור נמחק: **כא)** האב עודף על תיבת קודם נמחק: **כב)** כל יוחנן בן נדבאי שהיה אוכל ג' מאות עגלים ושותה ג' מאות גרבי יין ואוכל ארבעים סאה גוזלות [בקינוח סעודה]: **כג)** מעולם נדחה הוי דיחוי לעולם כ"ש נראה נדחה פשיטא לן בכל דוכתא דשוב אינו חוזר ונראה: **כד)** היא דקתני והעשיר תיבת הענו נמחק: **כה)** וכן שה כשבים או שה עזים הס"ד: **כו)** כתיב וכן פ' בערוך ערך כבש: **כז)** עזים ובעלמא מקדים כבשים לעזים כאן: **כח)** כתיב [ס"פ] ובכל דוכתא כתיב אם כבש ברישא והדר מן העזים כדכתיב בכבשים או בעזים אלמא איזה שירצה יקריב דזה חשוב כמו זה ול"א אם כבש או עז:

כט) אמר מעיקרא דדחוי מדחה מהקרבה: כשהקדישו כשהוא עשיר לא קדש אלא לדמיו ומדחה מהקרבה: **ל)** קודמין לעזים בכל תיבת אח ואות ה' נמחק: **לא)** הוי דחוי לעולם אע"ג דהדר איחזי: רבי שמעון אומר הוא עצמו. הולד זכר יקריב פסח אלמא בבעלי חיים אינן נדחין אע"ג דנקבה אפריש דלא הוה קרבן אמרי' (דהוולד קרבן) כי אמר ר' אושעיא דבעלי חיים נדחין לרבנן דר' שמעון ולא לר' שמעון דר' שמעון נמי בדוכתא אחריתי דאית ליה בעלי חיים אינן נדחין דקאמר יביא חברו שלא בהגרלה ומוזג לזה דהאי דלא מם לא איידחי והגרלה אינה מעכבת: אין הקינין מתפרשות. שלא [יוכלו] לקרות להם שם זה לעולה וזה לחטאת אלא אי בשעת לקיחת בעלים [דהיינו] בשעה שקונה אותם יקרא להם שם או בעשיית כהן כשהכהן יקריב אותם יקרא להם שם דכתיב ולקחה שתי תורים א' לעולה ואחד לחטאת וכתיב ועשה אותם הכהן א' חטאת ואחד עולה: הגורל עושהו חטאת. **לב)** שעולה הגורל עליו: ואין השם עושהו חטאת. כלומר ולא קריאת שם עושהו חטאת: שיכול והלא דין הוא. שיהא השם עושהו חטאת: ומה במקום שלא קידש שלא קידש הגורל. בכל שאר הקרבנות: קידש השם. דבקריאת שם קובעו: קתני שם דומיא דגורל. דקאמר ומה במקום גורל דלא הוי לא בשעת לקיחה ולא בשעת עשייה וקובעו חטאת אף שם נמי יכול לקבוע בקינין אפילו שלא בשעת לקיחה ושלא בשעת עשייה וקשיא לרב חסדא: אמר רבא [לא קשיא] הכי קאמר ומה במקום שלא קידש הגורל. בקינין לא בלקיחת בעלים ולא בעשיית כהן השם חמור שמקדש אי בלקיחת בעלים אי בעשיית כהן: כאן. בשעירים שקידש הגורל שלא בלקיחה ושלא בעשייה אין דין שקידש בהו השם אי בלקיחה אי בעשייה ת"ל ועשהו חטאת כו' [אבל] דלא קתני שם דומיא דגורל: מטמא מקדש. עני אפהפרש שעה לקינו והעשיר דצריך לאייתויי ליה כשבה ואמר מאותן מעות שהפרישו אלו לחטאת ואלו לעולה כשהוא עכשיו לחביא כשבה שהיא חובתו מוסיף על אותן מעות שאמר אלו לחטאת מוסיף עליהן ומביא חובתו מדמי חטאתו ואין מוסיף על מעות שהפרישו לעולת הענף ולהביא מן כבשתו לפי שהאיש שהפרישו לעולתו יש לן קדושה חמורה כעולה כליל וכשבה היא חטאת מדמי עולתו לפי שאין מרודיין מקדושה חמורה לקדושה קלה והא הכא דלא איכא לא לקיחה ולא עשייה אלא הפרשה דאמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי וקתני מביא חובתו מדמי חטאתו אלמא דאיקבע להו שם שלא בשעת לקיחה ושלא בשעת עשייה וקשיא לרב חסדא: אמר רבא ותסברא מתניתין מתקנתא היא דקתני דעשיר. והדר אמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי אי העשיר כו' מצי מייתי קרבן עני: והאמר ר' אלעזר אמר ר' אושעיא כו' לא יצא אלא מאי אית לך למימר תרוץ מתניתא ואימא מטמא מקדש שהפרישו מעות לקינו והעשיר וכבר אמר משעת עניותו אלו לחטאתי ואלו לעולתי דבתר דהעשיר לא הוה מצי אמר משום דר' אלעזר אמר ר' אושעיא הואיל ותרצת לה תרוץ לא נמי הכי וכבר **ג)** אמר משעת עניותו ואמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי דבשעת לקיחה פירש: ולר' חגא אמר ר' יאשיה דאמר מטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני יצא לטעמיה לא מצית אמרת וכבר אמר רקשיא לרב חסדא אמר לך רב חסדא תני לטעמיה דר' חגא מטמא מקדש שהפרישו מעות לקינו והעשיר ואח"כ לקח ואמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי דבקליחה אמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי דקבע להם שם בקליחה כדאמינא: **ד)** קתני מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו והלא כבר לקח מן הדמים חטאת הענף כגון דאמר תיחול קדושת החטאת הענף זה עלוי מעות של חולין וחטאת נפקא לחולין והמעות נכנסו בתחתיהן בקדושה ומוסיף עליהנו מביתו וזבין חטאת בהמה וחטאת הענף מי מצי מחיל ליה על מעות אמר רב פפא הכא במאי **ה)** תולי ל"ל תו לנשמוכ כפי מה שעולה הגורל עליו. **ו)** נראה דל"ל וכבר אמר משעת הפרשתו דבשעת הפרשה אמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי. **ז)** כל זה עד אמר אמר רב פפא הכא במאי פרקינן רק כן הוא ביומא ד' מ"ל ע"ש.

מ) נראה דמתניתא ס"א עד תיבת מהא ל"ל מוקף בחלי מרובעים.

1. וְאִם כֶּבֶשׂ יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ לְחַטָּאת נְקֵבָה תָּמִימָה יַקְרִיבֶנָּה: ויקרא ד לב
2. אִם כֶּבֶשׂ הוּא מַקְרִיב אֶת קָרְבָּנוֹ וְהִקְרִיב אֹתוֹ לִפְנֵי יְיָ: ויקרא ג ז
3. וְאִם עֵז קָרְבָּנוֹ וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי יְיָ: ויקרא ג יב
4. וְקֹל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ וְרֹב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ: ישעיהו נד יג

שיטה מקובצת

(א) ויכנס ישמעאל תיכת אלישמע נמחק: (ב) יתבין בסעודתא מלכא: (ג) הוא דמקריב קרבנות כל יומא וקים ליה בגווייהו קריוהו ושיילוהו: (ד) מלכא ואמר ליקצו: (ה) דימינא קציזה נמי לידיה דימינא: (ו) למטרפסיה מניה בהאי עלמא אמר: (ז) דתנן ר' שמעון אומר כבשים: (ח) אל תקרי בניך אלא בוניך ודין סימן פירקא דמסכת כריתות ומסורתא דילהון תלתין וארבע אמרין מספקת דמא לאיתתא סימן אחר תלתין וארבע אמרי ספק דמא דמיתי:

הדרן עלך המביא אשם וסליקא לה מסכת כריתות

בקינוח סעודה אמרו כל ימיו לא היה נותר בעזרה צווחה שלישית שאו שערים ראשיכם וינכם (א) אלישמע בן פיכאי תלמידו של פנחס וישמש בכהונה גדולה צווחה רביעית פתחו שערים והוציאו יששכר איש כפר ברקאי שמכבד עצמו ומבזה קדשי שמים מאי הוי עביד הוה כריך שיראי על ידיה והוה עביד עבודה מאי סליקא ליה ינאי מלכא ומלכתא הוו יתבין (ב) מלכא אמר גדיא יאי ומלכתא אמרה אימרא יאי אמרו נשייליה לישששכר איש כפר ברקאי דכהן גדול הוא (ג) וקים ליה (ד) קדירה שיילוהו א"ל אי גדיא יאי ייסק לתמידא בהדי דאמר אחוי בידיה אמר להון מלכא הואיל ואחוי בידיה קוצו לידיה דימינא יהיב שוחדא קציזה לידיה שמאלא שמע מלכא (ה) אמר ליקצו נמי לידיה דימינא (ו) אמר רב יוסף בריך רחמנא דשקליה לישששכר איש כפר ברקאי (ז) למטרפסיה (ח) אמר רב אשי ולא הוה תני ליה דתנן (ט) כבשים קודמין לעזים בכל מקום יכול מפני שמובחרין ת"ל [1] ואם כבש מלמד ששניהן שקולין כאחת רבינא אמר אפילו מקרא נמי לא קרא דכתיב [2] אם כבש [3] אם עז: (י) א"ר אלעזר א"ר חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר [4] וכל בנך למודי ה' ורב שלום בנך [אל תקרי בנך אלא בונך] (יא):

הדרן עלך המביא אשם וסליקא לה מסכת כריתות

חטאת העוף מוסיף עליהון מן בייתיה ומייתי חטאת בהמה והיינו דקתני מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו ואי אהיא פרידה דזבן חטאת היא אהיא חטאת העוף אזלא למיתה דאין פדיון לעוף ודמי עולה דפיישי אזלן לגבהה דאין יכול להוסיף על דמי עולה להביא ממנה חטאת דאין משנין מקדושה חמורה לקדושה שהיא קלה ממנה אלא מייתי חטאת מן בהמה מן בייתיה ולא מדמי עולה: שאני גבי מצורע דמיעט

קרא זאת תהיה. כלומר דעשיר יבא קרבן עשיר ולא קרבן עני: וליליף מיניה. למטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני דלא יצא כמו מצורע: אמר לך רב חגא אמר רב במצורע ואם דל הוא: ת"ל אם כבש אם עז מלמד ששניהן שקולין. תורין (קודם) כתובין בתורה קודם לבני יונה בכל מקום: יכול מפני שמובחרים ת"ל ובן יונה אור ואור. לכך הקדים כאן ובן יונה מלמד ששניהן שקולין: וכן האב קודם כתוב בתורה לאם בכל מקום אבל אמרו חכמים כאן גבי כיבוד אב ואם דאע"ג דאמרינן דשניהן שקולין הני מילי לקיבול שכר שמקבל שכר על כיבוד אם כעל כיבוד אב אבל מכל מקום אמרו חכמים כיבוד האב קודם לכיבוד האם שהוא ואמו חייבים אם זכה הבן לפני רבו. הרב שלומד מאמו חייבים כיבוד רבו קודם לכיבוד אביו שהוא ואביו חייבין בכבוד רבו: שטימאו את היכל ה' כדכתיב כי נאצו האנשים האלה את מנחת ה'. וכתיב ואשר ישכבון הנשים הצובאות: (ב) מלכא אמר גדיא יאי. עזים מובחרים מכבשים לקרבן. בהדי דאמר אחוי בידיה. היה מוליך ומביא ידו לפני המלך ולא היה מדבר באימה (ובתרבות) לפני המלך: למטרפסיה. דינו. הידים שהיו מבזים את הקדשים שנתחבו: אם כשב אם עז. מלמד ששניהם שקולין:

הדרן עלך המביא סליק מסכת כריתות

גמ' נקינוח סעודה. לאחר מילתו: **צריך ידיה בשילאי.** (ג) כדי שלא ילכלך ידיו בבשר ודבש: **אחוי בידיה.** בלשון גסות ולילנות ומרד במלכות: **למטרפסיה.** לגמולו. ליטנא אחריטא למלקומו: **נא פנא.** לא שנה משנה: **ואם כבש.** היינו קרא דתמתי' דקדרים מייני ר"ש שמיסס שקוליס דכתיב לעיל מייני והביא (את) מיבנו שעירת עזיס:

הדרן עלך המביא אשם וסליקא לה מסכת כריתות

(א) נמ' ד"ל דהוא וקים ליה דקא מסיק קרבנות כל יומא שיילוהו אמר להו:

הגהות הב"ח

(ג) נמ' ד"ל דהוא וקים ליה דקא מסיק קרבנות כל יומא שיילוהו אמר להו:

רבינו גרשום

עסקינן בגון שהפרישו מעות לקינו לשתי פרידין ולא לקח אלא פרידה אחת לחובתו והעשיר והיכי קתני אי ההיא פרידה לצורך עולת העוף היא קרבה נדבה דלחובה לא חזיא דעשיר הוא והני מעות דפיישין דהוו לצורך

מוספ רש"י

שיך לעמוד קודם שמע מינה תלת כו'. ראם לעיל כז ב, מת אחד מהן. לאחר הגלגלה, דלא אפשר עוד להגליל אלא אם כן יניח שיש אחריס ויכל אחד לאיבוד, כאמריען בפרק שני שעיני (יומא סב.) מביא חבירו שלא בהגלגלה. מביא אחד מן הקוסן אחת זה אמת ויהא מביאו אל זה העומד ואין צריך להגליל (יומא נ.). בעלי חיים אינן נדחין. ואין דיחוי אלא בדם לו בבעלים, כגון שעיר של שם שנאחזו וקולס ואיכא דמו מת המתאלה יפקך הדם, אבל כל זמן שהקרבן מי אינו נפסל משום דיחוי (פסחים נג.). אין הקינין. של כל מעוקרי כפרה, מתפרשות. אינו עולה ואינו חטאת (ערובין לז. וכעי"ז יומא מא.). אלא אי בלקיחת בעלים. שיאמרו בשעת לקיחה זו אני לוקח לעולה זו לחטאת (ערובין שם) אם כשקנאן אמר זה אני לוקח לעולה ואת זה לחטאת שוב אין הכהן יכול לשנותן בעשיין ואם שינה פסול, ואם כשקנאן לא פירש, אע"פ שקרא להם שם לאחר מיכן אין שם חל עליהם ויכול הכהן לשנותן (יומא שם וכעי"ז ערובין שם). ולקחה שתי תורים וגו' ועשה הכהן וגו'. אלמא אין שם עולה וחטאת חל עליהן אלא בלקיחה או בעשייה (ערובין שם) אם בשעת לקיחה נקצבן או בשעת עשייתן, אבל בשי בשי לא (יומא שם). ועשאהו חטאת הגורל עושהו חטאת. הגורל לה' ועשהו חטאת, דמשמע הגורל עושהו חטאת כמאן דאמר עליו שעיר שגורל השם עולה עליו עשה חטאת (קדושין כד.). ואין השם עושהו חטאת. אם קרא לו שם אלא גורל (יומא מז.) אם קרא עליו שם חטאת אינו נקנע בכך ויפול עליהם גורלות ואם יפול הגורל על חבירו יהא זה לשמאל (קדושין יד.) ואין קרא השם עושהו חטאת, אלא אם אמר זה לשם חט לעשותו אין נקנעים בכך ומגריל עליהם, אם הגורל משנה את הקרבן אם הגורל עשה חטאת אחר הגורל (חולין שם). שיכול. כלומר לחבי אלעזר אי קרא שהייתי יכול לומר (קדושין שם) והלא דין הוא. אי לא כתיב הגורל ועשהו אלא קרא קמא דוקמן אהכין על שני וגו', הייתי יכול לומר והלא דין הוא דהאילו הגורל נקנעין יהא אף קרא השם נקנעין (חולין שם). ומה במקום שלא קידש הגורל. כגון קיני זבים ויולדות דאחד לחטאת ואחד לעולה, שאם הגריל עליהם, שהתנו על אבן אחת חטאת ועל אבן אחת עולה והטילו עליהם בגורל, לא תלינו שיהא הגורל קונעין ואם יפה לשנותן הרגות בידו (שם וכעי"ז יומא שם וקדושין שם). קידש השם. מאחר שקרא לזו חטאת ולזו עולה אין הכהן רשאי לשנותן (יומא שם) אם אמר בשעת לקיחה זו לחטאת וזו לעולה שוקנעו ואם שינה פסול (קדושין יד.) דכתיב (דברים כג) מוצא שפתיך תשמור, אלמא שם שקרא אחד מעולה לחטאת ומעולה לעולה (חולין שם). מקום שיקדש הגורל. כאן שמליט שבגורל קונעין (יומא שם) דכתיב ונתן אהרן וגו' (קדושין שם). תלמוד לומר ועשהו חטאת.

אחר השלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך

הַדְרָן עֲלָךְ מַסֶּכֶת כְּרִיתוּת וְהַדְרָךְ עֲלָן. דַּעְתָּן עֲלָךְ מַסֶּכֶת כְּרִיתוּת וְדַעְתָּךְ עֲלָן. לֹא נִתְנַשֵּׁי מִינָּךְ מַסֶּכֶת כְּרִיתוּת וְלֹא תִתְנַשֵּׁי מִינָּן לֹא בְּעָלְמָא הָדֵין וְלֹא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי:

יאמר כן שלשה פעמים ואחר כך יאמר:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא תּוֹרָתְךָ אֻמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּתְהֵא עִמָּנוּ לְעוֹלָם הַבָּא. חֲנִינָא בַּר פָּפָּא רְמִי בַּר פָּפָּא נַחְמָן בַּר פָּפָּא אַחָאי בַּר פָּפָּא אַבָּא מָרִי בַּר פָּפָּא רַפְרָם בַּר פָּפָּא רָכִישׁ בַּר פָּפָּא סוּרְחָב בַּר פָּפָּא אַדָּא בַּר פָּפָּא דָּרוּ בַּר פָּפָּא:

הַעֲרֵב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תּוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תּוֹרָתֶךָ: מֵאוֹיְבֵי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֶלָה וָעֶד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁשַּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא שַׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שֶׁאָנוּ מַשְׁכִּימִים וְהֵם מַשְׁכִּימִים. אָנוּ מַשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לִדְבָרִים בְּטֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וּמְקַבְּלִים שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָן מְקַבְּלִים שָׂכָר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים. אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וְהֵם רָצִים לְבְאֵר שַׁחַת. שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי בְּשֵׁם שֶׁעֲזַרְתַּנִי לְסַיֵּם מַסֶּכֶת כְּרִיתוּת כֵּן תַּעֲזְרֵנִי לְהַתְחִיל מַסֶּכְתּוֹת וּסְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה. וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים וַאֲמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יַעֲמוֹד לִי וּלְזַרְעִי שֶׁלֹּא תָמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם. וְתִתְקַיֵּם בִּי בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אוֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ וְהָקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ. כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בְּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ עוֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעָלְמָא דִּהוּא עָתִיד לְאִתְחַדָּתָא, וּלְאַחֲיָאָ מֵתַיָּא, וּלְאַסְקָא לְחַיֵּי עָלְמָא, וּלְמִבְנֵא קַרְתָּא דִירוּשְׁלֵם, וּלְשַׁכְלֵל הֵיכְלֵיהּ בְּגַוֵּהּ, וּלְמֶעְקַר פּוּלְחָנָא נוּכְרָאָה מֵאַרְעָא, וּלְאָתְבָא פּוּלְחָנָא דִּשְׁמַיָּא לְאַתְרֵיהּ, וְיִמְלֹךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתֵיהּ וְיַקְרֵיהּ, [וְיַצְמַח פֻּרְקָנֵהּ וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ].
בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב, וְאִמְרוּ אָמֵן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא, וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן, וְעַל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, וְעַל כָּל מַאן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא, דִּי בְאַתְרָא (קַדִּישָׁא) הָדֵין וְדִי בְכָל אֲתַר וַאֲתַר, יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא רַבָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וּפֻרְקָנָא מִן קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

(א) ע"כ שיך לעי"ל

(ב) נעמ"ש על הגליון בספסים מ: בסס הערוך], (ג) כרכות סה. ימנות קכב: תמיד לב: ע"ש מיר סו:, (ד) [ע' בספסים בפ' מקוס שנהגו דף מ:. פירש"י כריך ידיה בשילאי ומליגה פוסל בקדשים דפעינן ולקח הסכון שיקח בעצמו ועוד דמיון הוא ומיון ב"ש],

(ה) נמ' ד"ל דהוא וקים ליה דקא מסיק קרבנות כל יומא שיילוהו אמר להו:

(ו) ע"ש בגליון בספסים מ: בסס הערוך], (ז) כרכות סה. ימנות קכב: תמיד לב: ע"ש מיר סו:, (ח) [ע' בספסים בפ' מקוס שנהגו דף מ:. פירש"י כריך ידיה בשילאי ומליגה פוסל בקדשים דפעינן ולקח הסכון שיקח בעצמו ועוד דמיון הוא ומיון ב"ש],

(ט) נמ' ד"ל דהוא וקים ליה דקא מסיק קרבנות כל יומא שיילוהו אמר להו:

(י) ע"ש בגליון בספסים מ: בסס הערוך], (יא) כרכות סה. ימנות קכב: תמיד לב: ע"ש מיר סו:,